SANGO EYAMU

YA

MATYIU E LĔNDĔKIDI.

THE GOSPEL ACCORDING TO

MATTHEW,

TRANSLATED INTO THE BENGA LANGUAGE

BY THE LATE REV. G. M'QUEEN, AND WITH THE OTHER GOSPELS
REVISED AND HARMONIZED BY REV. R. H. NASSAU.

GABOON AND CORISCO MISSION, WEST AFRICA.

NEW YORK:
AMERICAN BIBLE SOCIETY,
INSTITUTED IN THE YEAR MDCCCXVI.

1881.

[*Benga*, 16*mo*.]

SANGO EYAMU

YA

MATYIU E LĔNDĔKIDI.

KAPITA I.

1. Ekae e ndi ejanganangobo ya mbamba ya Jisus Kraist, mwana ua David, mwana ua Ebrahamu.

2. Ka Ebrahamu a ja Aisak; ka Aisak a ja Jekob; ka Jekob a ja Judas na bana ba hangwĕ;

3. Ka Judas a ja na Thamar, Fares, na Zara; ka Fares a ja Esrom; ka Esrom a ja Aram;

4. Ka Aram a ja Aminadab; ka Aminadab a ja Neason; ka Neason a ja Salmon;

5. Ka Salmon a ja na Rahab, Boaz; ka Boaz a ja na Ruth, Obĕd; ka Obĕd a ja Jĕsi;

6. Ka Jĕsi a ja upolo David; ka upolo David a ja Sâlâmoni na a diyakidi mwada ua Yuraia;

7. Ka Sâlâmoni a ja Roboam; ka Roboam a ja Abaia; ka Abaia a ja Asa;

8. Ka Asa a ja Josafat; ka Josafat a ja
Joram; ka Joram a ja Ozaia;
9. Ka Ozaia a ja Joatham; ka Joatham
a ja Ahaz; ka Ahaz a ja Ezekaias;
10. Ka Ezekaias a ja Manasa; ka Ma-
nasa a ja Amon; ka Amon a ja Josaia;
11. Ka Josaia a ja Jĕkonaia na bana ba
hangwĕ, o 'gombe 'abu e valanakudwĕ o
Babulon:
12. O bâ-ba pâkudwĕ o Babulon, ka Jĕ-
konaia a ja Salathiĕl; ka Salathiĕl a ja
Zorobabĕl;
13. Ka Zorobabĕl a ja Abaiud; ka Aba-
iud a ja Elaiakim; ka Elaiakim a ja Azor;
14. Ka Azor a ja Sadok; ka Sadok a ja
Akim; ka Akim a ja Elaiud;
15. Ka Elaiud a ja Eleazar; ka Eleazar
a ja Mathan; ka Mathan a ja Jakob;
16. Ka Jakob a ja Josĕf momi 'a Meri
ua Jisus a jakudwĕ A tubakwĕ, na, Kraist.
17. Nonanĕ nd' o mbamba jĕhĕpi oviya
Ebraham nala David i ndi jomu na mba-
mba inai; oviya David nala o 'gombe 'abu
e valanakudwĕ o Babulon, jomu ja mba-
mba na mbamba tepĕ inai; oviya o bâ-ba
valanakudwĕ o Babulon nala Kraist, jomu
ja mbamba na mbamb' inai.

18. ¶ Ijawĕ ja Jisus Kraist i diyaki kakana:—O Josĕf a diyakidi a nyima nyangwĕ Meri ovanĕ ba t' o lata, a duwanakiyendi na jemi j' Ilina Iyamu.

19. Ndi momi 'aju Josĕf, o mâ-a diyaki mot' uyamu, au vahaka o sala mâ o bato ba jadi, ndi a vahakindi o vĕngidĕ mâ ikutakuta.

20. O mâ-a diyakidi a pikilakiya belombo tĕkabe, enjĕl ya Anyambĕ e pumakiyi mâ o ndâtâ, na, Josĕf ja mwana ua David, o bangake o nângâ mwad' 'âvĕ Meri; ikabojana jemi tĕ ijaju i kahidi dinĕ i ndi j' Ilina Iyamu.

21. A ka ji mwana, na nâvĕ o ka vangidi mâ dina, na, JISUS: ikabojana a ka yongi bato baju oviya bobe boabu.

22. Nandi, ekabe beĕhĕpi be hamakindi na ovanĕ nd' o nyanga ya Upangiyi e kalakidi na usaki, e ka hohonganĕ, na,

23. Ehila e ka kahi jemi, na yâ e ka ji mwana, na bâ-ba ka vangidi mâ dina na Imanuel, i jadi ja uludwĕ i ndi, na, Anyambĕ a na hwĕ.

24. Ka Josĕf a 'muwa oviya viyâ, ka mâ-a ha ka enjĕl ya Upangiyi e langwakiyi mâ, ka mâ-a nângâ mwad' 'aju.

25. Au ngakiya na ju kabo mâ jango njad' 'aju ya momo: ka mâ-a vangidĕ mâ, na, JISUS.

KAPITA II.

1. O Jisus a jakudwĕ o Bĕthlihĕm ya Judia, o hwi ja upolo Hĕrod, umbwakiyate, bato b' iyowĕ ba vakiyendi oviya mbuhwa na pâ o Jĕruselĕm,

2. Na, A di jawĕngo Upolo mua Jiu a l' ove? Ikabojana ho yĕnĕngo nyĕtĕt' 'aju o mbuhwa, ho ma viyi ka kaliya Mâ.

3. O upolo Hĕrod a yokakidi, a yĕnĕki njuke, na ba Jĕruselĕm bĕhĕpi.

4. O mâ-a latakidi prist ja meolo na balĕndi bĕhĕpi, ka mâ-a batĕ bâ iboko via Kraist vi ka jawĕ.

5. Ka bâ-ba va na mâ, nā, O Bĕthlihĕm ya Judia, ikabojana e lĕndĕkudwĕndi na usaki, na,

6. Âvĕ, Bĕthlihĕm e jadi o ehe ya Juda o 'bĕ o hâlâviyĕ o mepolo mea Juda: ikabojana Gâven e ka viyandi o âvĕ o jadi e ka pangiyĕ bato bamĕ Israel.

7. Jâ ndi ja Hĕrod ja bĕ bato b' iyowĕ ndiyango ikutakuta, ka mâ-a batĕ bâ na-

ngudi o pĕlĕ 'a 'gombe ya nyĕtĕti e pumakidĕ.

8. Ka mâ-a loma bâ o Bĕthlihĕm, na, Kĕkĕni, ka butakĕni ukĕkĕ bwam'; oningĕ oa duwi mâni oa timbana pi 'mbani ndaga, ovanĕ nd' umba-mbi ka 'lĕ ka kaliya Mâ tepĕ.

9. O bâ-ba bĕkidi yokango k' upolo u vâkidi, na bâ na kĕkĕ; na, umbwakiyate, nyĕtĕti 'abu e yĕnĕkidi o mbuhwa e kĕkĕ o boho boabu na 'la ka tĕmĕ o Ukĕkĕ u diyakidi.

10. Ba yĕnĕki mbya 'nĕnĕ mĕtĕ o bâ-ba yĕnĕkidi nyĕtĕti tĕnĕ.

11. ¶ O bâ-ba ngakiyedi o ndabo, ka bâ-ba yĕnĕ Ukĕkĕ na nyangwĕ Meri, ka bâ-ba kwa o he na kalakiya Mâ: o bâ-ba dubwaki belandi beabu, ka bâ-ba vĕ Mâ bea bovĕkĕ; gold, frankinsĕns na mĕr.

12. Ka Anyambĕ a kelevidĕ bâ o ndâtâ, na, baa timbake pĕ o Hĕrod a jadi, ka bâ-ba vala o ehe 'abu na njeya 'pâkwĕ.

13. O bâ-ba diyaki ba vala, umbwakiyate enjĕl ya Upangiyi ya pumiya Josĕf o ndâtâ, na, Umwaka, na nâvĕ wa nangâ Ukĕkĕ na nyangwĕ, wa kweya o Ijipt, o ka diyaka ovonĕ kabo 'mba bĕkid' âvĕ

ndaga: ikabojana Hĕrod a vahakand‘ o weya Mwana.

14. O mâ-a umwakidi, ka mâ-a nângâ Ukĕkĕ na nyangwĕ na bulu, ka mâ-a vala o Ijipt:

15. A diyakindi ovonĕ kwanga nala iwedo ja Hĕrod: na ovanĕ nd‘ o ya Upangiyi e kalaki na usâki e ka hohonganĕ, na, O Ijipt nd‘ Umba-mbi ndiyi Mwan‘ ’amĕ.

16. ¶ Jâ ndi ja Hĕrod ja yoka ngamb‘ eitĕ, o mâ-a yĕnĕki na bamo b‘ iyowĕ ba henjiyi mâ, ka mâ-a lomidĕ o Bĕthlihĕm n‘ indendandenda tĕvinĕ viĕhĕpi, ka weya betumbĕ be diyakid‘ omĕ beĕhĕpi oviya be diyakidi mepuma mebale utodu na be diyakidi be t‘ o pâdĕ, hohonganĕngo na ’gombe ’aju e batakidĕ bamo b‘ iyowĕ.

17. Jâ ndi ja ya usaki Jĕrimi e kalakidi ya timwĕ, na,

18. Joyi i yokakudwĕndi o Rama,—mbembe na iya na kwedi ’nĕnĕ,—Ratyĕl a yaka bana baju, au bâbâkâ o hwĕmudwĕ, ikabojana ba ibĕwĕ.

19. ¶ Nd‘ o Hĕrod a bĕki wango, umbwakiyate, enjĕl ya Upangiyi ya pumiya Josĕf o ndâtâ o mâ-a diyakidi o Ijipt,

20. Na, Umwaka, wa nângâ Mwana na

nyangwĕ, na nâvĕ wa vala o ehe ya Israel: ikabojana ba vahakidi o weya Mwana ba wendi.

21. Ka mâ-a 'muwa ka mâ-a nângâ Mwana na nyangwĕ, ka mâ-a vala o ehe ya Israel.

22. Nd' o mâ-a yokakidi na Arkileâs a bĕ nd' upolo mua Judia o maihana ma hangwĕ Hĕrod, a bangakindi o vala ovonĕ: ndi o mâ-a kelevakudwĕ na Anyambĕ o ndâtâ, ka mâ-a 'luwa na vala o pĕlĕ ja Galili:

23. Ka mâ-a vala ka diya o mboka e tubakwĕ na Nazarĕth: na ovanĕ nd' o yâ e ka timwĕ ka basâki ba kalakidi, na, A ka tubwi na, Nazarini.

KAPITA III.

1. O hwi tĕdinĕ Jân Baptist a vakindi, a vaka, a kalakiya o nginga ya Judia,

2. Na, Ulwaki melema: ikabojana ipangiya ja Hĕvĕn ja bĕ ndi piĕlĕ.

3. Ikabojana Mâ nd' ekanĕ ua usâki Iseas a vâkidi, na, Joyi j' umbâkâ a yamaka o nginga, na, Kenjakĕni njeya ja Upangiyi, tĕkidi njeya jaju.

4. Jâ Jân tĕ i diyaki na ngâi ya mevâtâ mea kamĕl, na utumba mu' ekoto o 'hen'

'aju: beja beaju be diyakindi lehĕnjĕnjĕ
na boyi boa 'hiki.
5. Ka bato ba Jeruselĕm na Judia bĕhĕ-
pi, na ba indendandenda via Jordan viĕhĕpi,
na kĕkĕ o mâ-a jadi,
6 Na bâ na baptisakwĕ na mâ o Jordan,
ba mĕmĕkĕ mabe mabu.
7. ¶ Nd' o mâ-a yĕnĕkidi Farisi na Sajusi
iitĕ i vaka o baptisma 'aju, a vâki na bâ, na,
A! igona ja mbamba, nj' a kelevidĕ 'nyĕni
na kweyakiyani malingwa na vakĕ?
8. Nandi, lângâkâni ebuma e di lukango
n' iluwa j' ulema:
9. O pikilakiyeni o vâ inyi mĕtĕ, na, Ho
na hangw' 'ahu Ebraham': ikabojana mbi
vâki n' inyĕni, na, Anyambĕ a t' a yâlâkĕ o
'mudĕ malale tĕkama ma bĕ bana ba
Ebraham.
10. Nandi, ubâki u tepĕ nangudwĕngo o
tina ya bele: ovanĕ vâkâna ele yĕhĕpi e ha
langâkâ bebuma beyamu e kwĕlĕkwĕndi,
na yâ y' uhwĕ o veya.
11. Mbambayĕ, mbi baptisakandi 'nyĕni
na miba o iluwa ja melema: ndi A vakĕ o
mbuhwa 'amĕ, A wa n' umba, mbi 'bĕ we-
yango ibapĕ ja makogo maju: A ka bapti-
sandi 'nyĕni n' Ilina Iyamu na veya.

12. A na 'pepa o 'nâ 'aju, A ka viyândi ndĕk' 'aju, na mâ-a yolĕ hwit jaju o ndabo; nd' A ka dikidi behavu na veya vi ha dimaka.

13. ¶ Ka Jisus a viya oviya Galili nala o Jordan o Jân a jadi ka baptiswĕ na mâ.

14. Ka Jân a petuwa na Mâ, na, Umba ndi mbi vahakĕ o baptiswĕ o Åvĕ o jadi, na nâvĕ o ka vaka pĕ umba-mbi jadi?

15. Ka Jisus a yavwana mâ, na, Bâbâkâ kya tĕkanĕ: ikabojana kakana nd' o yâ e lukakĕ na hwĕ-ho timakĕ bwam' bwĕhĕpi. Ka mâ-a bâbâ Mâ.

16. O Jisus a bĕkidi baptiswĕngo, ka Mâ-a hungana o jabuwa o miba: umbwakiyate, oba e dubwakudwi Mâ, ka Mâ-a yĕnĕ Ilina ja Anyambĕ i hubaka ona mbenga, na jâ i batamaka o Mâ-a jadi.

17. Ka joyi ja viya oviya oba, na, Ekanĕ a ndi Mwan' 'amĕ a tândâkĕ, a tândâkidĕ 'Mba bwamu.

KAPITA IV.

1. Jâ ndi ja Jisus ja tumbwanwĕ na Ilina o nginga ka yĕjudwĕ na Dĕvil.

2. A yokaki nja, o Mâ-a diyakidi a bĕ

mabo ma meehe manai na ma mebulu manai aa je.

3. O Uyĕjiyi u pâkidi o Mâ-a jadi u vâki, na, Oningĕ na o Mwana ua Anyambĕ, sombiyakĕ malale tĕkama na ma diyake beja.

4. Ndi ka Mâ-a yawuwa, na, E lĕndwĕngo, na, Moto aa diye kabo na beja pa, ndi tepĕ na ndaga yĕhĕpi e pumakĕ o udumbu mua Anyambĕ.

5. Jâ ndi ja Dĕvil ja valana Mâ o mboka ya hole, ka mâ-a tĕdĕ Mâ o hâkâ ya tĕmpĕl.

6. Ka mâ-a vâ na ju, na, Oningĕ na O te Mwana ua Anyambĕ, pukwaka o he: ikabojana e lĕndwĕngo, na, A ka sombiyĕndi enjĕl o pĕl' 'âvĕ, na jâ i ka hukand' âvĕ o benâ beabu o banga 'gombe te 'gombe wa tudiya eko o ilale.

7. Ka Jisus a vâ na mâ, na, E tepĕ lĕndwĕngo, na, O yĕjĕkiye Upangiyi Anyambĕ 'âvĕ.

8. Ka Dĕvil a valana pĕ Mâ o ukodi mu' udomb' uitĕ, e ka levakidĕ Mâ mapangiya ma he mĕhĕpi, n' ivenda ja mâ.

9. Ka mâ-a vâ na ju, na, Mbi ka vĕnd' Avĕ belombo tĕkabe beĕhĕpi oningĕ O balamingĕ na nâvĕ wa kaliya 'mba.

10. Jâ ndi ja Jisus ja vâ na ju, na, Vĕngĕmĕkĕ 'Mba o mbuhwa Setan; ikabojana e lĕndwĕngo, na, Kalakiya Upangiyi Anyambĕ 'âvĕ, o ka dilakĕ Mâ dipâ.

11. Jâ ndi ja Dĕvil ja dika Mâ; umbwakiyate, ka enjĕl ja viya na hakiya Mâ.

12. ¶ O Jisus a yokakidi na Jân a vamudwĕndi o ntyogo, ka Mâ-a vala o Galili.

13. Ka Mâ-a vĕngĕmĕ o Nazarĕth, ka Mâ-a vala ka ɗiya o Kapĕrneum, e jadi o 'tĕbĕ, o mekabo mea Zabulon na Nĕftalim:

14. Ovanĕ nd' o yâ e ka timwĕ ka Isea y' usâki a kalakidi, na,

15. Ehe ya Zabulon na ehe ya Nĕftalim o pĕl' 'a njeya ya manga, o pĕlĕ 'pâkwĕ ya Jordan, Galili ya Betomba,

16. Bato ba diyakidi o ivititi ba yĕnĕkindi bwe enĕnĕ; bwe e bumwakindi o ba diyakidi o indendandenda via 'dingihĕ y' iwedo.

17. ¶ Oviya 'gombe tĕnĕ ka Jisus a yalĕ o kaliya, na, Ulwakani melema; ikabojana ipangiya ja Hĕvĕn ja bĕndi pyĕlĕ.

18. ¶ Jisus a tamwaka pyĕlĕ na manga ma Galili, ka mâ-a yĕnĕ ba nyangwĕ pâkâ babale, Saimon a tubakwĕ na Pitĕ, na

Andru mwana-nyangwĕ, ba uhwaká elâba
o manga; ikabojana ba diyaki bahombwedi.
19. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Vitanaki
'Mbani, vâkâna Mbi pangindi 'nyĕni meho-
mbwedi mea bato.
20. Ka bâ-ba paniya o dika belâba beabu,
ka bâ-ba vitĕ Mâ.
21. A di t' o 'vala oviya iboko tĕvinĕ, ka
Mâ-a yĕnĕ bapâkwĕ babale nyangwĕ pâkâ,
Jems mwana ua Zĕbĕdi na Jân mwana-
nyangwĕ, o 'lende na Zĕbĕdi hangwĕ 'abu,
ba hângâkâ belâba; ka Mâ-a ndiya bâ.
22. Ka bâ-ba paniya o dika 'lende na ha-
ngwĕ 'abu, ka bâ-ba vitĕ Mâ.
23. ¶ Ka Jisus a vala A kĕkĕ A 'lwana-
kidĕ Galili, A yokwakidĕ o ndabo jabu ja
Anyambĕ, A kalakiya tepĕ sango eyamu ya
ipangiya, A yongakĕ jângâ ja ebĕdi jĕhĕpi na
jângâ ja mehiyo jĕhĕpi be jadi o bato.
24. Ka kum' 'aju ya hamana o Siria yĕ-
hĕpi; ka bâ-ba vana Mâ mebĕdi mĕhĕpi me
diyakidi na bebĕdi bea mangâmangâ na ma-
jili, na ba diyaki na dĕvil, na ba diyaki be-
boki, na ba diyaki bevandi limbelimbe: ka
Mâ-a yongĕ bâ.
25. Bebimba bea bato benĕnĕ be vita-
nakidi Mâ oviya Galili na Dĕkapolis na

Jĕrusalĕm na Judia na ba mwidi mua Jordan.

KAPITA V.

1. O Mâ-a yĕnĕkidi bebimba bea bato, ka Mâ-a bet' o 'kodi; o Mâ-a diyaki diya, ka beyokwedi beaju bea viya o Mâ-a jadi.

2. Ka Mâ-a bumudĕ udumbu muaju, na Mâ-a ka yokwakidĕ bâ, na,

3. Ibâtâ na ba nyamanakĕ o melema; ikabojana ipangiya ja Hĕvĕn i nd' ijabu.

4. Ibâtâ na ba yĕnĕkĕ ngĕbĕ: ikabojana ba ka yenudwi mbya.

5. Ibâtâ na ba di hwĕyi: ikabojana ba ka jigi he.

6. Ibâtâ na ba yokakĕ nja na evĕlĕ o ivaha ja bwamu: ikabojana ba ka vulandi.

7. Ibâtâ na ba yokanakiya ngâtâ: ikabojana ba ka yokudwi tepĕ ngâtâ.

8. Ibâtâ na ba bebumulema bea kĕngĕngĕ: ikabojana ba ka yĕnĕndi Anyambĕ.

9. Ibâtâ na balati ba monga: ikabojana ba ka tubwi na bana ba Anyambĕ.

10. Ibâtâ na ba hakwĕ njuke o pĕlĕ 'a bwam': ikabojana ipangiya ja Hĕvĕn i nd' ijabu.

11. Ibâtâ n‘ inyĕni, oningĕ bato ba kilaka inyĕni, na bâ-ba ka haka inyĕni njuke, na bâ-ba ka timbakĕ inyĕni jângâ ja ndaga ibe jĕhĕpi ja bojowa, o nyang‘ ’amĕ.
12. Peyakani, n‘ inyĕni o ka yĕnĕkĕni mbya ’nĕnĕ; ikabojana mahomano manyu ma nd‘ o kena o Hĕvĕn: nonanĕ tepĕ o bâba hakidi basâki ba taki na viya njuke.
13. ¶ O ndini vyanga via he: ndi oningĕ vyanga via nyangĕ hombo ’aju, vi ka pahiya lĕ pĕ hombo na ove? vakâna via bĕ te bwam‘ boa nanĕ, na bo uhwakwĕ, na viâ vi ka pitakwĕ na beko bea bato.
14. O ndini bwe ya he. Mboka ’nĕnĕ ya longwĕ o ukodi yaa kutame.
15. Bato ba bĕkĕ vitwa yodĕngo, na bâ baa ngidĕ viâ ibomako ja kwe, ndi ba vamaki viâ o uhângâ; na viâ vi ka vĕkĕ bwe o ba jad‘ o ndabo bĕhĕpi.
16. Bwe ’anyu e bumwake o bato ba jadi, ovanĕ nd‘ o bâ-ba ka yĕnĕ behavu beanyu beyamu, na bâ-ba ka bendakĕ Hângw‘ ’anyu a jad‘ o Hĕvĕn.
17. ¶ O piviyakeni n‘ ipĕ na Mbi viyendi ka weya belekanako na basaki: Mbu viya ka weya, ndi kabo ka timĕ beâ.
18. Mbi vâki n‘ inyĕni, pâkwĕpâkwĕ, ka-

bo oba na he bea tomba, nd' o ibě n' itâbě
na ba epuhu ehâlě yâkâ e ka tombě o bele-
kanako, kabo beěhěpi bea timwě.
19. A ka weyě elekanako yâkâ o beleka-
nako tě behâlě ekabe, na mâ-a ka yokwa-
kidě bato nonaně, a ka tubwi bohâlě o
ipangiya ja Hěvěn: nd' a ka hayě na mâ-a
ka yokwakidě, ma t' a ka tubwi boněně o
ipangiya ja Hěvěn.
20. Ikabojana Mbi vâki n' inyěni, na,
Oningě bwamu boanyu bo kebe boa Balě-
ndi na Farisi, o 'běni na ngudi e ngakiyěni
o ipangiya ja Hěvěn.
21. ¶ O teni yokango na e vânâkudwi na
ba 'gombe ya vyo, na, O weyake moto: nd'
a ka weyě moto a ka diye na mahihi o
yěkě:
22. Ndi Mbi vâki n' inyěni, na, A ka li-
nguwě na mwana-nyangwě o naně, a ka
diyi na mahihi o yěkě: tepě, na, A ka vâ-
yě na mwana-nyangwě, na, Raka, a ka diyi
na mahihi o 'hoka: nd' a ka vâyě, na, Morě,
a ka diyi na mahihi ma veya via Hěl.
23. Nd' oningě wa vana bova boâvě o
âltar, na nâvě wa yongidě na o na mwana-
nyângwě na 'lombo,
24. Wa ta dika bova boâvě ovaně pyělě

na åltar, na nâvĕ wa ta vala ka nyĕvĕnidĕ
na mwana-nyângwĕ, nandi bĕngĕ o vake
ka vĕ bova boâvĕ.
25. Lataka n' uloni muâvĕ wâwâ o âvĕ o
ngit' o njeya na ju; o banga egombe te
'gombe, uloni muâvĕ mâ-a vĕ âvĕ o uyĕkidi,
n' uyĕkidi mâ-a vĕ âvĕ o uvomwanidi, na
nâvĕ wa vamwĕ o ntyogo.
26. Pâkwĕpâkwĕ, Mbi vâki na nâvĕ, wa
pume na vilolombo kabo wa vĕ farthing ya
madikanido.
27. ¶ O teni yokango na e vânâkudwĕndi
na ba vyo, na, O diyake na ihonde:
28. Ndi Mbi vâki n' inyĕni, na, Uĕhĕpi a
ka tamuwĕ mwajo o idokuwa jaju, a handi
ihonde na ju pâni o ulema muaju.
29. Oningĕ dihâ jâvĕ iyomi ja panga 'vĕ
o kâbâkâ, tongwaka jâ, na nâvĕ wa uhwa
jâ: ikabojana e ndi bwamu na nâvĕ na
evand' 'âvĕ yâkâ e nyangaka, ndi hanga na
nyolo 'âvĕ yĕhĕpi e uhwakwĕ o Hĕl.
30. Tepĕ, oningĕ ikadu jâvĕ iyomi ja
panga 'vĕ o kâbâkâ, lenaka jâ, na nâvĕ wa
uhwa jâ: ikabojana e ndi bwamu na nâvĕ
na evand' 'âvĕ yâkâ e nyangaka ndi hanga
na nyolo 'âvĕ yĕhĕpi e uhwakwĕ o Hĕl.
31. E vânâkudwi, na, A ka vĕngidĕ

mwad' 'aju, a vĕke mâ ejanganangobo ya
ivĕngidĕ.
32. Ndi Mbi vâki n' inyĕni, na, A ka vĕ-
ngidĕ mwad' 'aju, i diye itato j' ihonde, vâ-
kâna a pangi mâ a haka ihonde: na a ka
bâyĕ mâ a di vĕngudwĕngo, a handi ihonde.
33. ¶ O tepĕni yokango na e vânâkudwi
na bâ o 'gombe ya vyo, na, O kanakiye
nyolo 'âvĕ mĕtĕ, ndi timakĕ ikana jâvĕ o
Upangiyi a jadi.
34. Ndi Mbi vâki n' inyĕni, na, O kana-
kiyeni na vilolombo; tombete Hĕvĕn, ika-
bojana e nd' eka ya Anyambĕ:
35. Tombete he; ikabojana e ndi 'bong'
'aju e pitakiyĕ: tombete Jĕrusalĕm; ikabo-
jana e ndi mboka ya Upol' unĕnĕ.
36. Na nâvĕ, tepĕ, o kanakiye molo muâ-
vĕ, ikabojana wa yâlĕ o panga howe pâkâ
botano tombe bovindo.
37. Ndi joyi janyu i diyake, E, e; Nyawĕ,
nyawĕ: ikabojana beĕhĕpi be di wa na
ekabe be vakiyandi o bobe.
38. ¶ O teni yokango na e vânâkudwi,
na, Dihâ te dihâ, ihonga t' ihonga:
39. Ndi Mbi vâki n' inyĕni, na, O timba-
keni bobe: ndi a ka bweyĕ âvĕ ibuku 'yomi,
ulwakidĕ mâ ipâkwĕ tepĕ.

40. Oningĕ moto a ha 'vĕ 'vâvâ, na mâ-a
nângâ ngâi 'âvĕ, a nangake tepĕ koto 'âvĕ.
41. Na, a ka pinyilid' âvĕ na kĕkĕ na ju
nanda pâkâ, kĕkĕngĕ na ju ibale.
42. Vĕkĕ a jombakĕ âvĕ, na nâvĕ o ku-
mbakiye a vahakĕ o nângânâ âvĕ njĕmbi
mbuhwa.
43. ¶ O teni yokango na e vanakudwi,
na, Tândâkâ a diyakĕ pyĕlĕ na nâvĕ, o ka
binaka uloni muâvĕ.
44. Ndi Mbi vâki n' inyĕni, na, Tândâ-
kâni baloni banyu, vambakiyani ba hâkâkĕ
inyĕni ibâtâ, hakani ba binakĕ 'nyĕni bwa-
mu, n' inyĕni o ka kalakiyani o pĕlĕ 'a ba
ngongolakidĕ 'nyĕni, na ba hakĕ 'nyĕni
njuke:
45. Ovanĕ nd' inyĕni-o ka diyĕni bana ba
Hângw' 'anyu a jad' o Hĕvĕn: ikabojana A
pumaki joba o babe na o bayamu ba jadi,
na Mâ-a nâkidĕ mbwiya o ba mahuwa na
ba ha ibĕ mahuwa ba jadi.
46. O li na nja mahomano-ĕ, oningĕ o
tândâkâni ba tândâkĕ 'nyĕni? bayoli-pago
baa hakate nyanga tĕ?
47. Nandi, oningĕ wa homani bana ba
nyângwĕ pa, nd' o haka li nde wa na bapâ-
kwĕ? bayoli-pago baa hakate nyanga tĕ?

48. Diyakani hânjâbiyĕngo, panika Hângw' 'anyu A jadi o Hĕvĕn A di hanjâbiyĕngo.

KAPITA VI.

1. Bandamakidĕni iha ja bwamu boanyu o boho boa bato iyĕnĕnĕ na bâ; oningĕ nonanĕ vâkâna wa pahiyeni mahomano o Hângw' 'anyu A jad' o Hĕvĕn a didi.

2. Nandi oningĕ o haka bova boâvĕ, o lângâke 'heba o boho boâvĕ ka menoki ba hakĕ o ndabo ja Anyambĕ na o mehĕngĕ, na ovanĕ nd' o ba ka bendwĕ na bato. Pâkwĕpâkwĕ, Mbi vâki n' inyĕni, na, ba na mahomano mabu.

3. Ndi o âvĕ o haka bova, en' 'âvĕ ya 'mĕngwĕ e yowake nyanga ya en' 'âvĕ eyomi e hakĕ;

4. Na ovanĕ nd' o ivĕnĕ jâvĕ i ka diyĕ 'kutakuta: na Hângwĕ a yĕnĕkĕ 'kutakuta Mâ mĕtĕ a ka homanaka 'vĕ o bwebwe.

5. ¶ Oningĕ o kalakiya, o diyake ka menoki ba jadi: ikabojana ba tândâkândi o kaliya tĕmetĕme o ndabo ja Anyambĕ, na o mani ma mehĕngĕ, na ovanĕ nd' o bâ-ba ka yĕnĕnĕ na bato. Pâkwĕpâkwĕ,

Mbi vâki n‘ inyĕni, Ba na mahomanó n‘ imabu.

6. Ndi âvĕ, o âvĕ o ka kaliya, ngakiya o bĕdi ’âvĕ, wa diba jâmbĕ jâvĕ, na nâvĕ o ka kalakiya Hângwĕ a jadi ’kutakuta: na Hângwĕ a yĕnĕkĕ ’kutakuta, A ka homanaka ’vĕ o bwebwe.

7. Nd‘ oningĕ o kalakiyani, o timbakiyeni ndaga botimbakiya o nanĕ, panika bato ba ha ’wĕ Anyambĕ: ikabojana ba piviyaki na ba ka yokwĕndi na iyavidĕ j‘ ikala.

8. O kwanaki bâni: ikabojana Hângw‘ ’anyu A yowudĕte beanyu be vahakĕ ovanĕ o t‘ o uwi Mâni.

9. Nandi, kalakiyani kakana: Hangw’ ’ahu a jad‘ o Hĕvĕn, dina jâvĕ i diyake hole.

10. Ipangiya jâvĕ i vake. Upango muâvĕ u hamake o he, ka m‘ u jad‘ oba.

11. Vĕkĕ hwĕ o buhwa tĕkabo beja bea buhwa ka buhwa.

12. Na, nâvĕ o ka iyakidĕ hwĕ mabe mahu panika hwĕ-ho iyakidĕ ba hakĕ hwĕ bobe.

13. O valakidĕ hwĕ o iyĕjudwĕ, ndi vĕngĕkidĕ hwĕ o bobe: ikabojana ipangiya, na ngudi, n‘ ivenda be nd‘ ibeâvĕ. Amĕn.

14. Ikabojana, oningĕ o yidĕngĕni bato belemĕ beabu, Hângw' 'anyu a jad' o Hĕvĕn a ka yidĕ tepĕ 'nyĕni.

15. Ndi oningĕ o yidĕni bato belemĕ beabu, Hângw' 'anyu a yide tepĕ 'nyĕni belemĕ beanyu.

16. ¶ Tepĕ, oningĕ o hindinakani, o diyakeni panika menoki ba boho boa ngĕbĕ; ikabojana ba ulwakidi meoho meabu, na ovanĕ nd' o ba ka yĕnĕnĕ na bato na ba hindinakandi. Pâkwĕpâkwĕ, Mbi vâki n' inyĕni, na, Ba na mahomano n' imabu.

17. Nd' âvĕ, o âvĕ o 'hindinakĕ, hakiya mavulĕ o molo muâvĕ, na nâvĕ wa tuka boho boâvĕ;

18. Ovanĕ nd' âvĕ o ka mĕndĕ o yowanĕ na bato na o hindinakandi, ndi kabo na Hângwĕ a jadi 'kutakuta: na Hângwĕ, a yĕnĕkĕ 'kutakuta, a ka homanand' âvĕ o bwebwe.

19. ¶ O kumakidĕni hik' 'anyu o he, o jadi na nyĕlĕlĕ na nyanga be jongolakidĕ, o meyibi me tubakĕ na meâ me ka ibaka:

20. Ndi kumakidĕni hik' 'anyu o Hĕvĕn, o nyĕlĕlĕ na nyanga be ha jongolakidĕ, na o meyibi me ha tubaka na meâ me iba.

21. Ikabojana o hik' 'anyu e jadi, melema meanyu me ka diya tepĕ ovonĕ.

22. Bwe ya nyolo ndi dihâ: ndi oningĕ dihâ jâvĕ i tamwingĕ bwam', nyolo 'âvĕ yĕhĕpi e ka londi na bwe.

23. Ndi oningĕ dihâ jâvĕ i diyingĕ bobe, nyolo 'âvĕ yĕhĕpi e ka londi n' ivititi. Ndi oningĕ bwe e di na nâvĕ ya b' ivititi, ivititi tĕvinĕ vi ndi vinĕnĕ.

24. ¶ O ibĕ na moto a ka yâlĕ o dilĕ bahangwĕ babale: ikabojana a nd' a binaka 'mbâkâ, na mâ-a tândâ upâkwĕ; tombe nonanĕ, vâkâna a ka bweyidĕnd' umbâkâ na mâ-a pĕjĕ upâkwĕ. Wa yâlĕni o dilĕ Anyambĕ na Mamon.

25. Ovanĕ nd' Umba-mbi vâkĕ n' inyĕni, na, O nakakeni emĕnâ 'anyu, ibeanyu be ka jĕ, n' ibeanyu be ka mâtĕ; tombe na bea nyolo janyu ibeanyu be ka bâtĕ. Emĕnâ e ibĕ wa na beja, nyolo wa n' ibâtâ?

26. Umbwakiyateni lonâni la oba nyang' 'abu e ha liyaka, na lâ la benjaka, na lâ la yolakĕ o mandabo; ndi Hângw' 'anyu a jad' o Hĕvĕn a bombakate lâ. O 'bĕni wa na lâ?

27. Nja didi 'nyĕni o jadi a didi a badaka

ekulu bwaba ka hamba 'nâ o utĕ muaju na bonakaka?

28. Ndi, o nakaka lĕ ni 'bâtâ nande? Hilakĕteni manga ma 'hiki ka mâ-ma tombwakĕ; maa haka ehavu, na mâ-maa vihaka:

29. Ndi Mbi vâki n' inyĕni, na, O vĕngĕ lĕ Sâlomân n' ivenda jaju jĕhĕpi, au bâtâkudwĕ ka manga tĕkama.

30. Ndi pĕ lĕ Anyambĕ, a batidĕ lĕ behavu bea 'hiki be jadi o buhwa, vakĕ bea tumbwĕ, a bâtidĕ 'nyĕni wa, inyĕni ba ikamidĕ 'hâlĕ?

31. Ndi, o nakakeni, na, Ho ka ja lĕ nde? ndi, Ho ka mâtâ lĕ nde? ndi, Ho ka bâtudwĕ lĕ nande?

32. (Ikabojana Betomba be vahaki belombo tĕkabe): ikabojana Hângw' 'anyu a jad' o Hĕvĕn a te yowĕngo na o ndini belombo tĕkabe beĕhĕpi na mala.

33. Ndi vahakani o bohoboho ipangiya ja Anyambĕ na bwamu boaju: vâkâna belombo tĕkabe beĕhĕpi be ka badudwĕndi 'nyĕni.

34. O nakakeni vakĕ; ikabojana vakĕ e ka naki belombo beaju mĕtĕ. Bobe boa buhwa bo kokango na boâ.

KAPITA VII.

1. O yĕkĕnĕkidĕni, o banga wa yĕku-
dwĕni.
2. Ikabojana yĕkĕ 'anyu e yĕkĕnĕkidĕ yâ
tepĕ eanyu e ka yĕkĕnudwĕ; na eyĕjâ 'anyu
e yĕjĕnĕkĕ yâ tepĕ eanyu e ka yĕjĕnwĕ.
3. E lĕ nd' eâvĕ e umbwakiyĕ uhâmbâ u
didi o dihâ ja mwana-nyângwĕ, ndi wa pi-
viye ukâkâ u didi o dihâ jâvĕ?
4. Nd' o ka vâ lĕ na mwana-nyângwĕ,
na, Ta ha, mbi vĕngidĕ uhâmbâ o dihâ
jâvĕ; umbwakiyate, ukâkâ u ndi o ijâvĕ
dihâ?
5. Âvĕ unoki, ta vĕngidĕ ukâkâ u jadi o
ijâvĕ dihâ; bĕngĕ o yĕnĕke bwe o ivĕngidĕ
ja uhâmbâ o dihâ ja mwana-nyângwĕ.
6. ¶ O vĕkeni e jadi hole mbwa, o uhwa-
ke tepĕni pĕrl janyu o ngweya i jadi, o ba-
nga ja pita jâ na beko beabu, na jâ ja 'luwa
pĕ ka kom' inyĕni.
7. ¶ Uwakani, e ka vĕwĕndi 'nyĕni: va-
hakani, o ka duwandini: tinakidĕni, i ka
dubuwĕndi 'nyĕni:
8. Ikabojana, a uwakĕ uĕhĕpi a pahaki-
yandi; a vahakĕ a duwakandi; na, o a ti-
nakidĕ, i ka dubuwĕndi.

9. A lě nja momo-ě a didi 'nyěni-o jadi, a di a běkě mwan' 'aju a uwa mâ pěmbě, na mâ-a vě mâ ilale?

10. Tombe a uwa mâ ejaka, a ka vi mâ mbamba?

11. Opěla 'nyěni, ba di babe, wa yowě lěni ivě ja bana banyu belombo beyam', na kumbakidě Hângw' 'anyu a jad' o Hěvěn, hanga na a ka vi ba uwakě Mâ belombo beyamu wa?

12. Ndi belombo beěhěpi ibeanyu be vahakě bato bapâkwe ba haka inyěni, haka tepi bâni nonaně; ikabojana ekae e ndi Elekanako na Basâki.

13. ¶ Ngakiyani o jâmb' ihâlě; ikabojana jâmbě i n' upuju, na njeya e tepě o kena, e valanakidě o iwedo, na baitě ndi ba kěkě ovoně:

14. Ikabojana jâmbě i nd' ihâlě, na njeya e kopya, e valanakidě o 'měnâ, na ba duwakě yâ ba te nyěvâ.

15. ¶ Bandamakiděni na basâki ba 'vela ba vakě o 'nyěni-o jadi na ibâtâ j' udâmbě, ndi o utema njâ ja majake.

16. O ka yowěndi bâni na bebuma beâbu. Bato ba pataki ngakya o mbolobonji, na belola o mbângě?

17. Nonanĕ nd' o, ele eyamu yĕhĕpi e lâ-
ngâki bebuma beyamu; ndi ele 'be e lângâki
bebuma bebe.
18 Ele 'yamu yaa lânge bebuma bebe, na
ele 'be e ibĕ tepĕ na ngudi e lângâkĕ bebu-
ma beyamu.
19. Ele yĕhĕpi e ha lângâkâ bebuma be-
yamu, e kwĕlĕkwĕndi na yâ y' uhwĕ o veya.
20. Nandi, o ka yowĕndi bâni na bebuma
beabu.
21. ¶ Hanga na uĕhĕpi a vâkĕ n' Umba,
na, Upangiyi, Upangiyi, nd' a ka pâyĕ o
ipangiya ja Hĕvĕn: ndi kabo a hakĕ upa-
ngo mua Paia a jad' o Hĕvĕn.
22. Baitĕ ba ka vândi n' Umba o buhwa
tĕbonĕ, na, Upangiyi, Upangiyi, hwa bu yo-
kwakidĕ na dina jâvĕ, na o dina jâvĕ ho pu-
makĕ dĕvil, nâ o dina jâvĕ ho haka belombo
beitĕ be mamanakwĕ?
23. Vâkâna Mbi ka pupi bâ, na, Mba 'wĕ
inyĕni: vĕngĕmĕkĕni Umbi jadi, 'nyĕni ba
hakĕ bobe:
24. ¶ Ndi uĕhĕpi a yokakĕ ndaga tĕ ija-
mĕ ekadi, na mâ-a haka jâ, Mbi ka kwanidi
mâ moto u' iyowĕ a longaki ndabo 'aju o
ilale;
25. Mbwiya ja nâ, na tonda ja pâ, n'

upupě mua vunga, na beâ bea nyěmbělěně
o ndabo tě: na yâ e kwe, ikabojana e kâ-
mâmâkindi o ilale.

26. Ndi uěhěpi a yokakě ndaga tě ijamě
ekadi, na mâ-a haye jâ, a ka kwanudwěndi
eboki ya moto e longakidi ndabo 'aju o
ebonda:

27. Mbwiya ja nâ, na tonda ja pâ, n' upu-
pě mua vunga; na beâ bea nyěmbělěně o
ndabo tě; ka yâ ya kwa; na ikwa jaju i
diyakindi 'něně.

28. E diyakindi, o Jisus a hukakidě ndaga
těkadi, bato ba mamakindi iyokwanidě jaju.

29. Ikabojana a yowkwakidi bâ panika
moto a di n' ipanga, hangà ka Balěndi.

KAPITA VIII.

1. O Mâ-a hubakidi oviya ukodi, bebimba
beněně be vitanakidi Mâ.

2. Ka moto a diyaki na egâlani a viya ka
kaliya Mâ, na, Upangiyi, oningě wa panga
o te na ngudi e yongakě 'mba.

3. Ka Jisus a hambidě enâ 'aju, ka Mâ-a
kupaně mâ, na, Mbi pangindi; yongaka.
Elěngiaha, ka egâlan' 'aju ya yongwě.

4. Ka Jisus a vâ na ju, na, Bandamakidĕ, o langwake moto; ndi kĕkĕ, na nâvĕ wa levidĕ nyolo 'âvĕ prist; wa vĕ ivĕ ja Mosĕs i sombiyakidĕ ka tali o bâ-ba jadi:

5. ¶ O Jisus a pâkidi o Kapĕrneum, sĕntyurion e vakindi o Mâ-a jadi, e ka hâhâlâkidĕ Mâ,

6. Na, Upangiyi, uhayi muamĕ u nd' o mboka bya na ebĕdi ya nyolo limbelimbe, mehiyo menĕnĕ mĕtĕ.

7. Ka Jisus a vâ na mâ, na, Mbi ka viyandi ka yongĕ mâ.

8. Ka sĕntyurion a yavwana, na, Upangiyi, mbi 'bĕ weyango na o pâkâ o ibomako ja unyuwa muamĕ; ndi kalaka ndaga pa, vâkâna moto 'amĕ a yongindi.

9. Ikabojana mbi ndi moto a pangakudwĕ, n' umba-mbi pangakiya tepĕ sâjĕ: mba vâ na ekanĕ, na, Kĕkĕ, na mâ-a vala; n' upâkwĕ, na, Vaka, na mâ-a viya; na moto 'amĕ, na, Hak' ekae, na mâ-a ha yâ.

10. Jisus a mamakind' o Mâ-a yokakidi, ka Mâ-a vâ na ba vitakidĕ, na, Mbi vâki n' inyĕni pâkwĕpâkwĕ, na, Mbi 'bĕ duwango ikamidĕ ka 'kadi, tombe o Isreĕl.

11. Ndi Mbi vâki n' inyĕni, na, Baitĕ ba ka viyandi o 'hiki na o manga, ba ka diya-

ndi na Ebraham‘, na Aisak, na Jekob o ipangiya ja Hĕvĕn:

12. Ndi bana ba ipangiya ba ka uhwĕndi o ivititi via yavidĕngo: ovonĕ, o ka diyi mbembe na ikalidĕ ja mahonga.

13. Ka Jisus a vâ na sĕntyurion, na, Kĕkĕ: ka ’vĕ o di kamidĕngo, e hamake o âvĕ-o jadi. Na moto ’aju n‘ a yongaka o iwĕla tĕdinĕ.

14. ¶ O Jisus a vakidi o ndabo ’a Pitĕ, ka Mâ-a yĕnĕ nyangwĕ ya mwad‘ ’aju bya na ’bĕdi ya ivĕvu.

15. Ka Mâ-a kupanĕ ikadu jaju, ka ivĕvu ja dika mâ: na mâ-a ’muwa, na mâ-a ka hakiya bâ.

16. ¶ O kolo e pâkidi, ka bâ-ba vana o Mâ-a jadi baitĕ ba diyaki na dĕvil: ka Mâ-a duma malina mabe na ndag‘ ’aju, ka Mâ-a yongĕ ba diyaki ba bĕkĕ bĕhĕpi.

17. Ovanĕ nd‘ o ya usâki Iseya e kalakidi e ka timĕ, na, Mâ mĕtĕ a nângindi ikâhâ jahu, ka Mâ-a bapĕ bebĕdi beahu.

18. ¶ O Jisus a yĕnĕkidi bebimba benĕnĕ ulwanidĕngo Mâ, ka Mâ-a sombiyĕ na ba kĕke o mwid‘ upâkwĕ:

19. Ka Ulĕndi umbâkâ mu-a viya ka vâ

na ju, na, Uyokwanidi, mbi ka vitĕnd' âvĕ
iboko viâvĕ vi ka valĕ viĕhĕpi.
20. Ka Jisus a vâ na ju, na, Mehingi me
na meboboka, na lonâni la oba na mumbu;
ndi Mwana-moto a ibĕ na iboko via nangidĕ
molo.
21. Ka 'yokwed' 'aju epâkwĕ ya vâ na
ju, na, Upangiyi, hulwakidĕ 'mba, mbi t'
o vala mbi tonge paia tongango.
22. Ndi Jisus a vâki na ju, na, Vitakĕ
'Mba: bekengo be tongake bekengo beabu.
23. ¶ O Mâ-a vamakidi o elende, ka be-
yokwedi beaju bea vitanĕ Mâ.
24. Umbwakiyate, ukudi unĕnĕ mua vu-
nga o ndalo, kwanga nala o elende e ka
vihamakudwĕ na mekeba; ndi A diyakindi
o viyâ.
25. Ka beyokwedi beaju bea viya o Mâ-a
jadi, ka bâ-ba 'mudĕ Mâ, na, Upangiyi, yo-
ngakĕ hwĕ: ho kukindi.
26. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O bangaka lĕ-
ni nande, inyĕni ba ikamidĕ 'hâlĕ? Ka
Mâ-a 'muwa, na Mâ-a kandidĕ mepupĕ na
manga; ka udĕmbĕ unĕnĕ mua wa.
27. Ka bato tĕ ba mama, na, I lĕ nja jâ-
ngâ-ĕ ja momo ekadi, i jadi tombekete me-
pupĕ na manga bea yokiyate Mâ.

28. ¶ O Mâ-a pâkidi o mwid' upâkwĕ, o
ehe ya Gĕrgasin, bamo babale ba diyaki na
dĕvil ba lataki na Mâ, ba vakiya oviya o
malonga, na jeku iitĕ, ovanĕ nd' o moto a
ha yâlâkidĕ o tomba o njeya tĕnĕ.
29. Umbwakiyate, ka bâ-ba yama, na,
Eahu na nâvĕ e lĕ na, Jisus, âvĕ Mwana-
Anyambĕ? O ma viyandi ono 'kava ka
jilĕ hwĕ egombe e t' o pâ?
30. Yavidĕngo na bâ, o diyaki na bo-
kweya boa ngweya iitĕ bojaka.
31. Ka dĕvil ja hâhâlidĕ Mâ, na, Bâbâkâ
hwĕ-ho kĕke o bokweya boa ngweya bo ja-
di, oningĕ Wa vĕngidĕ hwĕ.
32. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Kĕkĕni. O
bâ-ba pumakidi, ka bâ-ba vala o bokweya
boa ngweya: umbwakiyate, bokweya boĕ-
hĕpi bo hubakindi umbila nangudi o iboko
via mbelenge o manga, ka jâ-ja pela o miba.
33. Ka ba ma jakidĕ jâ ba kweya, ka bâ-
ba vala o mboka, ka bâ-ba languwa beĕhĕpi
be hamakidi; na o pĕlĕ 'a ba diyakidi na
dĕvil tepĕ.
34. Umbwakiyate, mboka yĕhĕpi ya va-
lanidĕ ka lata na Jisus: o bâ-ba yĕnĕki Mâ,
ba hâhâlâkidi Mâ, na, a vĕngĕmĕke o
betĕbe beabu.

KAPITA IX.

1. Ka Mâ-a vama o 'lende, na jabwaka, na vala o mbok' 'aju mĕtĕ.

2. Umbwakiyate, ba vanaki Mâ momo a bĕkĕ nyolo limbelimbe bya o ikondo: ka Jisus a yĕnĕ ikamidĕ jabu, ka Mâ-a vâ n' ubĕdi mua nyolo limbelimbe, na, Mwana, yĕnĕkĕ mbya, mabe mâvĕ ma 'yidwĕnd' âvĕ.

3. Umbwakiyate, Balĕndi bâkâ ba vâki bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, na, Momo tĕkanĕ a kilakand' Anyambĕ.

4. Ka Jisus a yowĕ mapikiliya mabu, ka Mâ-a vâ na, O pikilakiya li bobe o bebumulema beanyu nande?

5. Eve lĕ e di bobâbu wa, na o vâ, na, Mabe mâvĕ ma 'yidwĕnd' âvĕ; na o vâ, na, Umwaka, na nâvĕ wa tamuwa?

6. Ovanĕ nd' o 'nyĕni o ka yowĕ na Mwana-moto a na ipanga o he i 'yakidĕ bobe, (jâ ndi jaju ja vâ n' ubĕdi mua nyolo limbelimbe, na) Umwaka, nângâkâ ikondo jâvĕ, na nâvĕ wa vala o ndabo 'âvĕ.

7. Ka mâ-a 'muwa, na vala o ndabo 'aju.

8. Nd' o bebimba be yĕnĕkidi be mama-

kindi, na bâ-ba ka bendakĕ Anyambĕ, e vĕki bato ngudi tĕnĕ.

9. ¶ O Jisus a valakidi oviya iboko tĕvinĕ, ka Mâ-a yĕnĕ moto, dina na Matyu, diyango o inângânido via pago; ka Mâ-a vâ na mâ, na, Vitakĕ 'Mba. Ka mâ-a 'muwa, ka mâ-a vitĕ Mâ.

10. ¶ E diyakind', o Jisus a diyakid' a jaka o ndabo, umbwakiyate, bayoli-pago baitĕ na bato babe ba vakindi ka diya na ju na beyokwedi beaju.

11. Nd' o Farisi ba yĕnĕkidi, ka bâ-ba vâ na beyokwedi beaju, na, E lĕ nde ya Uyokwidi muanyu e jakĕ na bayoli-pago na bato babe?

12. Nd' o Jisus a yokakidi a vâki na bâ, na, Ba di mepeha ba ibĕ na mala na nganga, kabo ba bĕkĕ.

13. Ndi kĕkĕni wa 'la ka yokuwani ka yâ e weyakĕ, na, Mbi vahakandi ngâtâ wa na benambo. Ikajobana Mbu vaka ka ndiya bayamu, ndi kabo babe, na, ba uluake melema.

14. ¶ Jâ ndi ja beyokwedi bea Jân bea viya o Mâ-a jadi, na, E lĕ nde eahu na Farisi e hindinakĕ njo iitĕ, ndi beyokwedi beâvĕ be hindine?

15. Ka Jisus a vâ na bâ, na, Mbweyi j‘ ubayi i ka yâlĕte o yĕnĕ ngĕbĕ, ulingo mu‘ ubayi u di na jâ? Ndi hwi i vakandi j‘ ubayi u ka nângânwĕ jâ, bĕngĕ i hindinake?

16. O ibĕ na moto a vamakĕ epĕhi y‘ unamba mua kya o ngâi ya vyo, ikabojana e vamakwĕ enĕ e nyakandi ngâi, n‘ ibeko ja kena pĕ wa.

17. Na bato baa vamakĕ ivĕ ja kya o mbute ja vyo, o banga mbute ja tumbiya, na ivĕ ja hoviya, na mbute ja jongoliya: ndi ba vamakĕndi ivĕ ja kya o mbute ja kya, vâkâna beĕhĕpi be tatudwĕndi.

18. ¶ Umbwakiyate, o Mâ-a diyakid‘ a kalaka na bâ belombo tĕkabe, upangiyi umbâkâ u vakindi, ka mâ-a kaliya Mâ, na, Mwan‘ ’amĕ ua mwajo a nd‘ o bowaka; ndi vaka ka kahakidĕ mâ ikadu jâvĕ, vâkâna a diyendi.

19. Ka Jisus a ’muwa na vitanĕ mâ, na beyokwedi beaju tepĕ.

20. ¶ (Umbwakiyate, mwajo a diyaki na ’bĕdi y‘ ulema mua makiya jomu na mepuma mebale a viya o mbuhwa, ka mâ-a kupanĕ imbunja ja ngâi ’aju.

21. Ikabojana a vâki n‘ ulema, na, Pagate mba kupanĕ ngâi ’aju, vâkâna mbi yongindi.

22. Ka Jisus a timbĕ ibĕyi, o Mâ-a yĕni
mâ, ka Mâ-a vâ, na, Mwa-mwajo, yĕnĕkĕ
mbya; ikamidĕ jâvĕ i yongidĕndi âvĕ. Ka
mwajo tĕ a yonga o iwĕla tĕdinĕ.)
23. O Jisus a pâkidi o ndabo y' upangiyi,
ka Mâ-a yĕnĕ ba malela na bato ba haka
imbunga.
24. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ta hani; ika-
bojana isesa ibĕ wango, ndi i yakandi. Ka
bâ-ba vĕhĕ Mâ.
25. Ndi o bato ba pumakudwĕ, ka Mâ-a
ngiya, ka Mâ-a bweya mâ o 'nâ, k' isesa ja
'muwa.
26. Ka kuma tĕnĕ ya hamana o ehe tĕnĕ
yĕhĕpi.
27. ¶ O Jisus a kĕkidi, pâgu ibale i vita-
kidi Mâ, i yamaka, na, Mwana ua Devid,
yĕnĕkĕ hwĕ ngâtâ.
28. O Mâ-a pâkidi o ndabo, pâgu tĕ i
vakindi o Mâ-a jadi: ka Jisus a vâ na
bâ, na, O kamakidĕteni na Mbi na ngudi
e hakĕ ekae? Ka bâ-ba vâ, na, E, Upa-
ngiyi.
29. Jâ ndi jaju ja kupanĕ mihâ mabu,
na, E diyake n' inyĕni hohonganĕngo n'
ikamidĕ janyu.
30. Ka mihâ mabu ma bumuwa; ka

Jisus a kelevidĕ bâ, na, Bandamakidĕni, na, e yowanake na moto.

31. Ndi bâ, o bâ-ba validi, ka bâ-ba hamanidĕ kum' 'aju o ehe tĕnĕ yĕhĕpi.

32. ¶ O bâ-ba diyakidi ba kĕkĕ, umbwakiyate, ba vanaki Mâ emukumuku ya moto a bweyakudwĕ na dĕvil.

33. O dĕvil e pumakudwĕ, ka emukumuku ya kala: ka bebimba bea mamana, na, Ekae e ha-yĕnĕnĕte n' ivâkwĕ o Israĕl.

34. Ndi Farisi ba vaki, na, Á pumakĕndi dĕvil na ihana ja upolo mua dĕvil.

35. Ka Jisus a vala o pĕlĕ ja mboka na mabâkâ mĕhĕpi, a yokwakidĕ o ndabo jabu ja Anyambĕ, a kalakiya sango eyamu ya ipangiya, a yongakĕ mehiyo meĕhĕpi na bebĕdi beĕhĕpi be di na bato.

36. ¶ Nd' o Mâ-a yĕni bebimba, a yĕnĕki bâ ngâta, ikabojana ba diyaki ba kâmbâ, na bâ-ba ka vanjanganaka ona medâmbĕ me ha ibe n' utati.

37. Jâ ndi j'aju ja vâ na beyokwedi beaju, na, Juma mĕtĕ i ndi iitĕ, ndi bahayi ba ndi nyĕvâ.

38. Ndi kalakiyani Upangiyi mua juma, na, a lomake bahayi o juma jaju.

KAPITA X.

1. O Mâ-a bekidi ndiyango jomu jaju ja
beyokwedi na beyokwedi bebale, a vĕki bâ
ipanga ja malina mabe i vĕngĕkidĕ mâ,
na i yongakĕ mehiyo meĕhĕpi, na bebĕdi
beĕhĕpi.
2. Ndi mina ma jomu ja metodu na meto-
du mebale ndi ekama; ua bohoboho ndi
Saimon, a tubakwĕ na Pitĕ, na mwana-nya-
ngwĕ Andru; Jems ja Zĕbadi, na mwana-
nyangwĕ Jân;
3. Filip, na Barthôlomi; Tomas, na
Matyiu ma uyoli-pa'go; Jems ja Alfios,
na Lĕbios, a diyaki tepĕ na dina 'pâkwĕ
na Tadios;
4. Saimon ya Kenan, na Judas Iskariot,
e kândâkiyi Mâ.
5. Ba jomu na babale ekaba ndi ba Jisus
ba lomakidi, ka Mâ-a vâ na bâ, na, O kĕ-
keni o njiya ya Betomba, n' inyĕni o pâkeni
o mamboka ma ba Samaria;
6. Ndi valakangĕni o medâmbĕ mea nya-
ngango mea ndabo ya Israĕl me jadi.
7. Nd' inyĕni-o kĕkĕ, o ka kalakiyani, na,
Ipangiya ja Hĕvĕn ja bĕ ndi o mata.
8. Yongaki mebĕdi, tanaki begâlani, pu-

mbwakidi bekengo, vĕngĕkidĕni dĕvil; o
ndini pahiyango bovĕkwĕ, vĕkĕ tepĕni
bovĕkĕ.

9. O kenjakeni hika ya veyiveyi tombe
na etano, tombe nyĕnyĕ, o belandi be-
anyu;

10. Tombe 'landi ya kola o 'kĕndâ 'anyu,
na ngâi ibale, na makogo, na metumbe:
(ikabojana ua 'havu a weyango beja beaju.)

11. O mbok' 'anyu tombe ibâkâ janyu i
ka pâyĕ jĕhĕpi, batakĕni a didi omĕ weya-
ngo; o ka diyakani omĕ diya, kwanga n'
inyĕni o ka valĕni.

12. O pângĕni o ndabo, homaki yâni.

13. Oningĕ ndabo tĕ e didi weyango,
jonga janyu i diyak' omĕ; nd' oningĕ e
diye weyango, jonga janyu i timbake n'
inyĕni.

14. A ka mĕndĕ a ngidĕ 'nyĕni, na mâ-a
yoke ndaga janyu, o inyĕni-o ka vĕngĕmĕni
o ndabo tĕnĕ na ba mboka tĕnĕ, pupwaki
mahĕ ma beko beanyu.

15. Mbi vâki n' inyĕni pâkwĕpâkwĕ, na,
E ka diyandi bobâbu wa na ehe ya Sodom
na Gomâra o buhwa boa yĕkĕ, wa na ya
mboka tĕnĕ.

16. ¶ Umbwakiyate, Mbi lomakandi 'nyĕ-

ni panika medâmbĕ o ngalakabo ya njâ; diyakani na bokele ka mbamba, hwĕyi ona mbenga.

17. Ndi bandamakidĕni opĕla bato; ikabojana ba ka vĕndi 'nyĕni o behoka, na bâ-ba ka bomaka 'nyĕni o ndabo jabu ja Anyambĕ;

18. O ka vanwĕndini o meoho mea Gâven na mepolo, o nyang' 'amĕ, ka tali o bâ na Betomba be jadi.

19. Nd' o nakakeni nyanga ya tombe eanyu e ka kalĕ, o bâ-ba ka vĕ 'nyĕni; ikabojana nyang' 'anyu e ka kalĕ e ka vĕwĕndi 'nyĕni o iwĕla tĕdinĕ.

20. Ikabojana, ba 'bĕ inyĕni o kalakĕ, ndi Ilina ja Hangw' 'anyu nd' i kalakĕ o 'nyĕni o jadi.

21. Ba nyangwĕ-pâkâ ba ka vĕnĕndi ka weywĕ, na hangwĕ a vĕkĕ mwana; na bana ba ka tĕmiyi ba hangwĕ na ba nyangwĕ na ba weyakwĕ.

22. O ka binwĕndini na bĕhĕpi o nyanga ya dina jamĕ: nd' a ka lilimidĕ nala ihuku mâ nd' a ka hunginwĕ.

23. Oningĕ ba ha inyĕni njuke o mboka tĕkanĕ, kweyakani o epâkwĕ: ikabojana Mbi vâki n' inyĕni pâkwĕpâkwĕ, Wa ma-

děni ivala o mamboka ma Israěl, ndi Mwana-moto a pâye.

24. O ibě na eyokwedi e di wa na uyokwidi muaju, tombe uhayi wa na a pangakě mâ.

25. E twětwě na eyokwedi e diyaka ka uyokwidi muaju, na uhayi ka a pangakiyě mâ. O pě lě ba tuba lě hangwe ya ndabo, na, Biělsibub, ndi na kumbakidě ibaju ba ndabo.

26. Nandi, o bangaki bâni: ikabojana o ibě n' elombo e di vihamango e ka měndě e saliye; na ya kutamango, e ka měndě e yowaně.

27. Nyang' 'amě e langwakiyě 'nyěni o ivititi, kalaki yâni o bwe: na nyang' 'anyu e yokakě o ditâ, kalaki yâni o menyuwa.

28. O bangakeni ba weyakě nyolo, ndi ba yâlě o weya ilina; ndi bangakani a didi a yâlâkě o weya n' ilina na nyolo ta o Hěl.

29. Těmbělěmbě ibale ja hambakwě farthing pâkâ? ndi na ya pâkâ ya kwe o he Hangw' 'anyu aa diye.

30. Ndi, na howe janyu ja molo jěhěpi i langwěngo.

31. O bangakeni, o ndini ihambe wa na těmbělěmbě iitě.'

32. Uĕhĕpi a ka mĕmĕ 'Mba o boho boa
bato mâ tepĕ uuamĕ a ka mĕmiyĕ o boho
boa Paia a jad' o Hĕvĕn.

33. Ndi uĕhĕpi a ka hâhiyĕ 'Mba o boho
boa bato, mâ tepĕ uamĕ a ka hâhiyĕ o boho
boa Paia a jad' o Hĕvĕn.

34. O piviyakeni na Mbi viyi ka vĕ jonga
o he; Mbu vaka ka vĕ jonga, kabo ukwala
mu'-ibâtâ.

35. Ikabojana Mbi pândi ka hihidĕ momo
na hangwĕ, na mwa-mwajo na nyangwĕ,
na ubâmbi na nyangwĕ ya ua momo.

36. Baloni ba moto ba te ba ndabo 'aju
mĕtĕ.

37. A tândâkĕ ba hangwĕ na ba nya-
ngwĕ wa n' Umba a 'bĕ weyango o diya
uamĕ; na a tândâkĕ ba mwa-momo na ba
mwa-mwajo wa n' Umba a 'bĕ weyango o
diya uamĕ.

38. Tepĕ a ka mĕndĕ a nânge krâs 'aju, na
mâ-a vitĕ 'Mba, a 'bĕ weyango o diya uamĕ.

39. A duwakĕ emĕnâ 'aju a ka nyangi
yâ; ndi a nyangakĕ emĕnâ 'aju o nyang,
'amĕ a ka duwi yâ.

40. ¶ A vĕhĕlĕkidĕ 'nyĕni, a vĕhĕlĕkidi
'Mba; a vĕhĕlĕkidĕ 'Mba a vĕhĕlĕkidĕndi a
lomaki 'Mba.

41. A věhělěkidě usâki na dina ja usâki a ka pahiyi mahomano ma usâki; a věhělěkidě mot' uyamu na dina ja mot' uyamu a ka pahiyi mahomano ma mot' uyamu.

42. Tepě, uěhěpi a ka mâtidě ua bahâlě ekaba umbâkâ imâgi ja miba ma vâdu pa, o dina ja eyokwedi, Mbi vâki n' inyěni na pâkwěpâkwě, na, A nyange mahomano maju na vilolombo.

KAPITA XI.

1. E diyakindi, o Jisus a běki hukiděngo isombiya ja jomu na beyokwedi beaju bebale, ka Mâ-a věngěmě omě ka yokudě na ka kaliya, o mamboka mabu.

2. O Jon a yokakidi o ndabo ya ntyogo kuma ya behavu bea Kraist, a lomaki beyokwedi beaju bebale,

3. Ka mâ a vâ na ju, na, Åvě i Mâ-a vakě, ipě ho umbwakiye pě upâkwě?

4. Jisus a yavwanakindi ka Mâ-a vâ na bâ, na, Kěkěni, n' inyěni-wa languwani Jon beanyu be yokakě na be yěněkě:

5. Pâgu i yěněkě pě, bebokě be tamwaka, begâlani be yongakwě, poke i yokaka, be-

kengo be pumbwakudwĕ, mekuge me pakwakudwĕ sango eyamu.

6. Nd‘ ibâtâ na uĕhĕpi a ka diyĕ a kâbe n‘ Umba.

7. ¶ O ba diyaki ba kĕkĕ, ka Jisus a yalĕ o vâ na bebimba o pĕlĕ ya Jon, na, O kĕki lĕni o nginga ka yĕnĕ nde? Tuka e ninganakĕ n‘ upupĕ?

8. Nd‘ e lĕ nd‘ eanyu e kĕkidi ka yĕnĕ? Momo bâtângo n‘ ibâtâ ibâbu? Ba bâtâkĕ ibâtâ ibâbu ba nd‘ o ndabo ja mepolo.

9. Nd‘ e lĕ nd‘ eanyu e kĕkidi ka yĕnĕ? Usâki? E! Mbi vâki n‘ inyĕni, na, wa n‘ usaki.

10. Ikabojana mâ nd‘ ekanĕ a di lĕndwĕngo, na, Umbwakiya, Mbi lomindi utodu muamĕ o boho boâvĕ ka kenjĕ njeya ’vĕ o boho na nâvĕ.

11. Mbi vâki n‘ inyĕni pâkwĕpâkwĕ na, O ba jakwĕ na bajo o ha pumiye usâki u di bonĕnĕ wa na Jon ja Baptist; nd‘ a di yĕviyĕngo o ’pangiya ja Hĕvĕn a bonĕnĕ wa na mâ.

12. Oviya hwi ja Jon Baptist na pâ kya tĕkanĕ ipangiya ja Hĕvĕn i viyedi ka janjwĕ, na ba janjakĕ ba nângâ jâ na bwayĕ.

13. Ikabojana Basâki bĕhĕpi na Belekanako be sâkâkindi kwanga nala o Jon.

14. Oningĕ wa bâbâni inângâ, Ilaias nd' ekanĕ a diyakidi a vaka.

15. A di na matâ ma yokakĕ, a yokake.

16. ¶ Ndi Mbi kwanakidĕ lĕ okava igona tĕkadi nde? I kwanaki bana ba didi o ihambanido diyediye ba ndanakiya megangano meabu,

17. Na, Ho lângindi 'nyĕni mabeka, nd' o yembeni; *ho* diyendi 'nyĕni o jĕbâ, nd' o hilweni.

18. Ikabojana, o Jon a vakindi aa je na mâ-a mâte, na bâ na, A na dĕvil.

19. Mwana-moto ka vake A jaka na Mâ-a mâtâkâ, na bâ na, Umbwakiya, savulaka, n' umâti-maku, mbweyi ya bayoli-pago na bato babe. Nd' iyowĕ i huwudwĕngo na bana baju.

20. ¶ Jâ nd' ijaju ja yalĕ ihembiya ja mamboka ma belemba beaju be di hamango wa, ikabojana b' uluwaka:

21. Maguga na nâvĕ, Koresin! Maguga na nâvĕ, Bethseda! Ikabojana, belemba be di hamang' o inyĕni-o jadi be jaka na be hamakindi o Tair na Saidon, te ba diyaki ba bemba na 'luwa o bangisi na jubu.

22. Ndi Mbi vâki n' inyĕni, na, Ya Tair na Saidon ndi e ka hukaniyĕ, wa na e-anyu, o buhwa boa yĕkĕ.

23. Na nâvĕ, Kapĕrnaum, e didi betudwĕ-ngo oba, o ka hubwĕnd' o Hĕl. Ikabojana belemba be di hamang' o âvĕ-o jadi be jaka na be hamakindi o Sâdom, t' a ngite na buhwa tĕkabo.

24. Ndi Mbi vâki n' inyĕni, na, Ya ehe ya Sâdom nd' e ka hukaniyĕ o buhwa boa yĕkĕ wa na e âvĕ.

25. ¶ Jisus a yavwakindi o 'gombe tĕnĕ, ka Mâ-a vâ, na, Paia, Upangiyi muà oba na he, Mbi vĕkĕnd' âvĕ akeva, ikabojana o kutiyango b' iyowĕ na ba bokeli belombo tĕkabe, na nâvĕ wa sala bea mekĕkĕ.

26. E nonanĕ, Paia: ikabojana kakana nd' o yâ e yĕnĕnĕki bwam' opĕl' âvĕ.

27. Paia a i 'Mba vĕngo belombo beĕ-hĕpi: o ibĕ na moto a yowudĕ Mwana, kabo Hangwĕ: o ibĕ tepĕ na a yowudĕ Hangwĕ, kabo Mwana, na uĕhĕpi wa Mwana a ka levidĕ Mâ.

28. ¶ Ba hakĕ na ba di na maumba ma-dilo bĕhĕpi, vakani o 'Mb'-'i jadi, n' Umba-Mbi ka yâjidĕndi 'nyĕni.

29. Nângâkâni panga 'amĕ o inyĕni-o jadi,

n' inyĕni-o ka yokwakani o pĕl' 'amĕ; ikabojana Mbi hwĕi na ulema ubâbu: o ka duwandini 'yâjâ o malina manyu.

30. Ikabojana pang' 'amĕ e ndi ebâbu, na jumba jamĕ i bohadi.

KAPITA XII.

1. Jisus a pudunganaki mwanga mua poti o 'gombe tĕnĕ o buhwa boa Iyâjâ; na beyokwedi beaju na yokaka nja, na bâ-ba yalĕ ibuka ja poti n' ija.

2. Nd' o Farisi ba yĕnĕkidi, ba vâki na ju, na, Umbwakiyate, beyokwedi beâvĕ be hakandi e ha ibĕ hohonganĕngo n' iha o buhwa boa Iyâjâ.

3. Ndi ka Mâ-a vâ na bâ, na, O ha langeteni ya Devid e hakidi, o mâ-a yokaki nja na ba diyaki na ju,

4. Nyang' 'aju e ngakiyedi o ndabo y' Anyambĕ, na jaka pĕmbĕ y' ilevudwĕ e ha diyaki hohonganĕngo na mâ-a jaka, na ba diyaki na ju, kabo prist dipâ?

5. Ipĕ, o ha langeteni o belekanako nyanga ya prist, o hwi j' Iyâjâ, e jongolakidĕ buhwa boa Iyâjâ o tĕmpĕl, ndi ba diye na njĕnji?

6. Ndi Mbi vâki n‘ inyĕni, na, Okava, o
na A di bonĕnĕ wa na tĕmpĕl.
7. Nd‘ o jaka o yowakĕni nyanga ya ’kae
e weyakĕ, Mbi vahakandi ngâtâ ndi hanga
benambo, wa diyeni wa kwehĕ a ha ’bĕ
kobango.
8. Ikabojanâ Mwana-moto A te Upangiyi
tombe mua buhwa boa Iyâjâ.
9. O Mâ-a bĕkidi valango oviy‘ omĕ, A
kĕkind‘ o sunegâgi ’abu.
10. ¶ Omĕ o diyaki na momo enâ eyomi
vivilaniyango. Ka bâ-b‘ uwa Mâ, na, E te
hohonganĕngo na o yongĕ o hwi ja Iyâjâ?
na ovanĕ nd’ o bâ-ba ka hĕnjĕ Mâ.
11. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, A lĕ nja moto-ĕ
a didi ’nyĕni-o jadi ovanĕ a ka bĕ udâmbĕ
’mbâkâ, oningĕ mua kwa o epududu o
buhwa boa Iyâjâ aa bweye mâ, na mâ-a
hoduwa mâ?
12. Na kumbakidĕ moto a di wa n‘ udâ-
mbĕ? Ovanĕ nd‘ o yâ e di hohonganĕngo
na iha ja bwam‘ o hwi j‘ Iyâjâ.
13. Jâ ndi ’jaju ja vâ na momo tĕ, na,
Hambakidĕ enâ ’âvĕ. Ka mâ-a hambidĕ:
ka yâ-ya timba upeha panika epâkwĕ.
14. ¶ Jâ ndi ja Farisi ja puma ka lata
ehoka ya nyanga ’bu e ka weyanĕ Mâ.

15. O Jisus a yowakidĕ, ka Mâ-a vĕngĕ-
mĕ omĕ: ka bebimba benĕnĕ bea vitĕ Mâ,
ka Mâ-a yongĕ bĕhĕpi:
16. Ka Mâ-a pakuwa bâ, na, ba pangake
Mâ-a yowanakĕ,
17. Ovanĕ nd' o yâ e ka timĕ ya usâki
Iseas e kalakidi, na,
18. Umbwakiya uhayi muamĕ, uamĕ a
di pânângo, uamĕ a tândâkĕ, na u' Ilina
jamĕ i tândânâkĕ: Mbi ka vamĕndi Ilina
jamĕ o Mâ-a jadi, na Mâ-a ka levidĕndi
Betomba yĕkĕ.
19. Aa yomane, na Mâ-aa yame; na moto
aa yoke tepĕ joyi jaju o mehĕngĕ.
20. Aa buke tuka ya nyingiyango, na
Mâ-aa dime tepĕ bevudi be tutakĕ, kabo A
loma yĕkĕ o ibala.
21. Dina jaju ndi ja Betomba i ka pitidĕ.
22. ¶ Jâ nd' ijaju ja vanwĕ moto a bwe-
yakwĕ na dĕvil ya emukumuku na pâgu:
ka Mâ-a yongĕ mâ, ka emukumuku ya kala,
na pâgu ya yĕnĕ.
23. Ka ebumbu yĕhĕpi ya mama, na, A
ibĕ Mwana-Devid ekanĕ?
24. Nd' o Farisi na yokakidi, ba vâki, na,
Ekanĕ aa vĕngĕkidĕ dĕvil, ndi kabo na
Biĕlsibub upolo mua dĕvil.

25. Ka Jisus a yowě mapikiliya mabu,
ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ipangiya jěhěpi i
pěhěkě na jâ mětě i ka jiliyandi; na ba
mboka na ba ndabo yěhěpi e pěhěkě na yâ
mětě, yaa těme.
26. Ndi oningě Setan a věngěkidě Setan,
vâkâna a pěhěki na mâ mětě: nandi ipa-
ngiya jaju i ka těmě lě na-e?
27. Nd' oningě na Mbi věngěkidi děvil
na Biělsibub, aja ua bana banyu a věngě-
někidě? ovaně nd' o bâ-ba ka diyě bayě-
kidi banyu.
28. Ndi oningě Mbi věngěkidě děvil n'
Ilina j' Anyambě, vâkâna ipangiya j' Anya-
mbě i pândi o inyěni-o jadi.
29. Moto a ka yâlě lě o ngiya o ndabo
ya moto ukolo ka jongolidě jumba jaju
na-e, kabo a t' o kata ukolo katango? bě-
ngě a jongolakidě ndabo 'aju.
30. A ha 'bě n' Umba, a 'bě o pěl' 'amě:
na a ha yolakě n' Umba, a pajangana-
kěndi.
31. ¶ Ovaně nd' Umba-Mbi vâki n'
inyěni, na, Mabe měhěpi na ikila j' Anya-
mbě be te be iyakudwě bato; ndi 'kila ja
Ilina Iyamu jaa 'yiudwě bato.
32. Uěhěpi a ka kalě ndaga o pělě ya

Mwana-moto, e ka yidwi mâ: ndi a ka kalĕ o pĕlĕ ya Ilina Iyamu uĕhĕpi, ya 'yiudwĕ mâ, tombete o emĕnâ tĕkae, na o e vakĕ.

33. Nyĕvĕkid' ele, na bebuma beaju; tombe wa bevĕ ele na bebuma beaju: ikabojana ele a yowanaki na bebuma.

34. A! igona ja mbamba, o lĕ o kalakani belombo beyamu na-e, inyĕni-o jadini babe? ikabojana o bwinge boa 'bumulema ndi boa udumbu bo kalakĕ.

35. Mot' uyam' o ngumba eyamu ya 'bumulema a bĕkĕkidi beyamu; na mot' ube o ngumba ebe a bĕkĕkidi bebe.

36. Ndi Mbi vâki n' inyĕni, na, Bato ba ka vi tango o buhwa boa yĕkĕ o ndaga yĕhĕpi eabu e ka kalĕ e diye n' itinga.

37. Ikabojana ndaga jâvĕ t' ijâvĕ i ka huwanudwĕ, na ndaga jâvĕ te ijâvĕ i ka kwehanwĕ.

38. ¶ Jâ ndi ja Balĕndi bâkâ na Farisi ba yavwuwa, na, Uyokwidi, ho vahakandi o yĕnĕ ndembo o âvĕ-o jadi.

39. Ndi a yavwanaki bâ, na, Igona j' ihonde na bobe i vahakandi ndembo; nd' o 'bĕ na ndembo e ka vĕwĕ jâ kabo ndembo ya usâki Jonas:

40. Panika Jonas a diyaki meehe melalo na mebulu melalo o ihuhu ja nyambimbi, nonanĕ tepĕ o Mwana-moto a ka diyĕ meehe melalo na mebulu melalo o ulemà mua he.

41. Bato ba Niniva ba ka 'muwi na igona tĕkadi o yĕkĕ na bâ-ba ka kwehi jâ: ikabojana ba ulwakindi n' ipakuwedi ja Jonas: ndi, umbwakiyate, unĕnĕ wa na Jonas a nd' okava.

42. Konde ya diko a ka tĕmĕndi n' igona tĕkadi o yĕkĕ, ka kwehĕ jâ; 'kabojana a vakiyendi o mahuku ma he ka yoka iyowĕ ja Solomon: ndi, umbwakiyate, unĕnĕ wa na Solomon a nd' okava.

43. Oningĕ ilina ibe ja vĕngĕmĕ na moto, a tamwakand' o loboko la yaheyahe, a vahaka iyâjâ, nd' a duwe.

44. Jâ nd' ijaju ja vâ, na, Mbi ka timband' o ndabo 'amĕ o umb'-'i vakiyedi: o mâ-a pâdi, ka mâ-a kâbidĕ yâ ebobolo viyâwĕngo, na kembwĕngo.

45. Jâ nd' ijaju ja vala ka nângâ na mâ mĕtĕ malina mapâkwĕ hĕmbwĕdi bobe wa na mâ mĕtĕ, ka mâ-ma ngiya kà diya omĕ: madikanido ma moto tĕnĕ ma bobe wa na bohoboho. Nonanĕ tepĕ o yâ e ka diyĕ n' igona tĕ ibe ekadi.

46. ¶ O Mâ-a diyakidi A kałaka na ebimba, bana ba nyangwĕ na nyangwĕ ba tĕmĕkindi o bwebwe, ba vahaka o kala na ju.

47. Jâ ndi ja moto n‘ uhuhu ja vâ na ju, na, Umbwakiyate, nyângwĕ na bana ba nyângwĕ ba nd‘ o bwebwe tĕmetĕme, ba vahaka o kala na nâvĕ.

48. Nd‘ A yavwakindi ka Mâ-a vâ na a langwakiya Mâ, na, Jaie a lĕ-a nja? na bana-b‘ ina lĕ ba nja?

49. Ka Mâ-a hambid‘ enâ ’aju o beyokwedi beaju be jadi, na, Yĕnĕkĕte jaie na bana-b‘ ina.

50. Ikabojana uĕhĕpi a ka hayĕ upango mua Paia a jad‘ o Hĕvĕn, mâ tepĕ mwan‘-ina, n‘ iluku, na jaie.

KAPITA XIII.

1. Buhwa tĕ te boa Jisus bo pumakidi o ndabo, ka Mâ-a diya baka na manga.

2. Ka bebimba benĕnĕ bea yolanĕ o Mâ-a jadi, ka Mâ-a vala ka diya o elende; ka ebimba yĕhĕpi ya tĕmĕ o kindiki.

3. Ka Mâ-a kaliya na bâ belombo beitĕ

na mekanakâdi, na, Umbwakiyate, uliyi u kĕkĕ ka liya;

4. O mâ-a mwanjidi, jâkâ i kwakindi o pĕpĕkĕ ya njeya, ka lonâni la viya ka sâsâ jâ.

5. Jâkâ i kwakindi o beĕngĕ o mahĕ ma ha diyakidi maitĕ; ka jâ-ja hungana o puma, ikabojana ju diyaka na ndiba ya mahĕ.

6. Ka jâ-ja bâmbâlâniya o joba i pumakidi; i vivilanakiyendi 'kabojana ju diyaka na metamba.

7. Ka jâkâ ja kwa o mekanda; ka mekanda mea tombuwa na meâ-mea ha jâ kâlu;

8. Ndi ipâkwĕ i kwakind' o mahĕ mayamu, ka jâ-ja yĕkĕmĕ bebuma, jâkâ kama, jâkâ mab' utoba, jâkâ mabo malalo.

9. A di na matâ ma yokakĕ, a yokake.

10. Ka beyokwedi bea viya, ka vâ na ju, na, E lĕ nd' eâvĕ e kalakĕ na bâ na mekanakâdi?

11. A yavwanaki bâ, na, Ikabojana inyĕni nd' o didini vĕwĕngo iyowĕ ja mahâwĕ m' ipangiya ja Hĕvĕn, ndi bâ-ba ibĕ vĕwĕngo.

12. Ikabojana a janidi uĕhĕpi nd' a ka vĕwĕ, na mâ-a ka diyaka na beitĕ: ndi a

ha ibĕ nĕ uĕhĕpi, a ka nângânwĕndi tombe
na eaju a janidi.
13. Ovanĕ nd' Umba-mbi kalakĕ na bâ
na mekanakâdi; ikabojana boyĕnĕkĕ, baa
yĕnĕkĕ; boyokaka, baa yokaka; na bâ-baa
bandamakidĕ.
14. Na bâ, isâkâ ja Iseas i hohonganidĕ-
ndi i vâkĕ, na, N' iyoka nd' ijanyu i ka
yokĕ, ndi wa bandamidĕni; iyĕnĕ tepĕ ija-
nyu i ka yĕnĕ, ndi wa bweyidĕni.
15. Ikabojana bebumulema bea bato tĕ-
kaba be vulindi, na matâ mabu ma tuni n'
iyoka, na bâ-ba dibi mihâ mabu; na o ba-
nga ba yĕnĕ na mâ, na bâ-ba yoka na matâ
mabu, na bâ-ba bandamidĕ na bebumulema,
na bâ-ba 'luwa, Mba yongĕ bâ.
16. Ndi, ibâtâ na mihâ manyu, 'kabojana
ma yĕnĕkĕndi; na matâ manyu, 'kabojana
ma yokakandi.
17. Ikabojana, Mbi vâki n' inyĕni pâ-
kwĕpâkwĕ, Basâki baitĕ na bato bayamu
ba vahakind' o yĕnĕ beanyu be yĕnĕkĕ, ndi
bu yĕnĕkĕ beâ; na o yoka ibeanyu be yo-
kaka, ndi bu yokaka beâ.
18. ¶ Yokakani nandi ukanakâdi mu'
'liyi.
19. Oningĕ moto a yoka ndaga ya ipa-

ngiya, na mâ-a bandamidĕ yâ, vakâna Ube
a vakandi ka nângânâ mâ i mwanjakudwĕ
o ebumulem‘ ’aju. A pahakiyedi ’bângâ o
pĕpĕkĕ ya njeya nd‘ ekanĕ.
20. Ndi a pahakiyedi ’bângâ o beĕngĕ,
nd‘ a bĕkĕ ndaga yokango, na mâ-a hungana
o nângâ yâ na mbya;
21. A diye na metamba mâ mĕtĕ, a diya-
kate ukili; kwĕyi, o betuniya na njuke be
ka pâyĕ o nyanga ya ndaga, na mâ-a kâbâ.
22. A pahakiyedi ’bângâ o mekanda nd‘
a bĕkĕ ndaga yokango; n‘ inaka ja emĕnâ
tĕkae, n‘ iyabana ja bonĕnĕ be ka haka
ndaga kâlu, na mâ-a bĕ ekomba.
23. Nd‘ a pahakiyedi ibângâ o mahĕ ma-
yamu, ndi a bĕkĕ ndaga yokango, na mâ-a
yâ bandamidĕngo; mâ nd‘ a yĕkĕmĕkĕ be-
buma, umbâkâ kama, upâkwĕ mab‘ utoba,
upakwĕ mabo malalo.
24. ¶ A kanakiyi bâ ukanakâdi upâkwĕ,
na, Ipangiya ja Hĕvĕn i kwanaki moto a
mwanja ibângâ iyam‘ o mwanga muaju:
25. O bato ba diyaki ba yaka, k‘ uloni
muaju mâ-a viya ka mwanja ters o hwit;
ka mâ-a vala.
26. Nd‘ o bekai be pumidĕ, ka ja-ja ja
bebuma, jâ ndi ja ters ja pumĕ tepĕ.

27. Ka bahayi ba hangwĕ-ndabo ba viya
ka vâ na ju, na, Upangiyi, wu mwanjaka
ibângâ iyam‘ o mwanga muâvĕ? nd‘ u
pahiye lĕ ters na nja pĕlĕ?
28. Ka mâ-a vâ na bâ, na, Moto a lonakĕ
nd‘ a had‘ ekae. Ka bahayi ba vâ na ju,
na, O ka bâbate ho kĕkĕ ka kuwa jâ?
29. A vâki, na, Nyawĕ; o bang‘ inyĕni-o
ka kuwĕni ters, wa hoduwa tepĕni hwit.
30. Dikakani beĕhĕpi be tombwake ta
kwanga n‘ ’al‘ o juma: mbi ka vwi na ba-
benji o ’gombe ya juma, na, Ta ka yolĕni
ters, na inyĕni wa kati jâni o mebâmbâ
ovanĕ nd‘ o j‘-i ka tumbwi: nd‘ o yolakĕni
hwit o kundu ’amĕ.
31. ¶ A kanakiyi bâ ukanakâdi upâkwĕ,
na, Ipangiya ja Hĕvĕn i kwanakandi uto-
nga mua ’buma ya mutard, mua momo u
nângâkidi, na mâ-a liya o mwanga muaju.
32. E di mĕtĕ yĕviyĕngo o bolo bebuma
beĕhĕpi; yâ ndi e diyakĕ ya bĕ enĕnĕ wa
o bolo bele behâlĕ, oningĕ ya tombuwa, na
lonani la oba lo ka vaka ka diya o melabe
meaju.
33. ¶ A kalakiyi bâ ukanakâdi upâkwĕ,
na, Ipangiya ja Hĕvĕn i kwanaki lĕvĕn ya
mwajo e nângâkidi, na mâ-a hâbĕ yâ o

beyĕjâ bea pĕmbĕ belalo, kabo yĕhĕpi ya landa.

34. Jisus a kalaki na bebimba belombo tĕkabe beĕhĕpi na mekanakâdi; Au kalaka na bâ A kaniye bâ ukanakâdi.

35. Ovanĕ nd' o ya usàki e kalakidi e ka timwĕ, na, Mbi ka bumudĕndi udumbu muamĕ na mekanakâdi, Mbi ka pumi belombo be di kutwengo oviya jali ja he.

36. Jâ ndi ja Jisus ja validĕ bebimba, ka Mâ-a vala o ndabo: ka beyokwedi beaju bea viya o Mâ-a jadi, na, Pakwakiya hwĕ ukanakâdi mua ters ja mwanga.

37. A yavwakindi ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mwana-moto nd' a mwanjakĕ ibângâ iyamu;

38. Mwanga ndi he; bebuma beyamu ndi bana ba ipangiya; ndi ters ndi bana ba Ube;

39. Uloni u mwanjaki jâ ndi dĕvil; juma ndi 'huku ja he; babenji ndi enjĕl.

40. Pani te ka ters i yolakwĕ na jâ-ja tumbwĕ o veya; nonanĕ tepĕ o ihuku ja he tĕkanĕ e ka diyĕ.

41. Mwana-moto a ka lomandi enjĕl jaju ka vĕngidĕ belombo beĕhĕpi be kâbânâkĕ, na be hakĕ bobe, oviya ipangiya jaju.

42. Be ka 'hwĕndi o ebekĕ ya veya ; omĕ o ka diyandi na mbembe na ikalidĕ ja mahonga.

43. Bĕngĕ bato bayamu ba panyake panika joba o ipangiya ja Hangw' 'abu. A di na matâ ma yokakĕ, a yokake.

44. ¶ Ipangiya ja Hĕvĕn i kwanaki pĕ hika e di kutwĕngo o 'hiki, ya moto a bĕkĕ duwango, na mâ yâ kutango, na mâ-a 'la ka hambidĕ belombo beaju be janidi beĕhĕpi, na mâ-a hamba ehiki tĕnĕ.

45. Ipangiya jâ Hĕvĕn i kwanaki pĕ maseni ma vahaka perls iyamu :

46. Ma bĕkĕ oningĕ mâ duwango perl pâkâ y' ihambe inĕnĕ, na mâ-a 'la ka hambidĕ belombo beaju be diyanakidi beĕhĕpi, na mâ-a hamba yâ.

47. ¶ Ipangiya ja Hĕvĕn i kwana i pĕ elâba, e 'hwakwĕ o manga, na yâ-ya yolĕ mangâ mĕhĕpi :

48. E dulakwĕ o he, oningĕ yâ londango, na bâ diya iyola ja beyamu o melega, ndi ba uhwaka bebe.

49. Nonanĕ tepĕ o yâ e ka diya o ihuku ja he : enjĕl i ka viyi ka paludĕ babe oviya bayamu ba jadi,

50. Na jâ i ka uhwi bâ o ebeke ya veya :

omĕ o ka diyi mbembe na ikalidĕ ja mahonga.

51. Jisus a vâki na bâ, na, O bandamakidĕteni belombo tĕkabe beĕhĕpi? Ba vâki na ju, na, E, Upangiyi.

52. Jâ nd' ijaju ja vâ na bâ, na, Ulĕndi muĕhĕpi u yokwakudwĕ o ipangiya ja Hĕvĕn u kwanaki moto a di hangwĕ-ndabo, a bĕkĕkidĕ o ngumb' 'aju belombo bea kya na belombo bea vyo.

53. ¶ E diyaki nonanĕ, o Jisus a bĕkidi hânjâbidĕngo mekanakâdi tĕkame, ka Mâ-a vĕngĕmĕ omĕ.

54. A yokwanakidĕndi o ndabo 'abu y' Anyambĕ, o Mâ-a pâkidi o wabu mĕtĕ, ka bâ-ba mama, na, Momo tĕkanĕ a vaniye lĕ iyowĕ tĕkadi na behavu tĕ benĕnĕ ekabe o nja pĕlĕ?

55. A ibĕ mwana ukĕkĕngĕ ekanĕ? A ibĕ nyangwĕ a tubakwĕ na Meri? ba ibĕ bana ba nyangwĕ Jems, na Josĕs, na Saimon, na Judas?

56. Maluku maju mĕhĕpi ma ibĕ na hwĕ? Ndi ekanĕ a vaniye lĕ belombo tĕkabe beĕhĕpi o nja pĕlĕ?

57. Ka bâ-ba numba na ju. Ndi Jisus a vâki na bâ, na, Usâki aa pĕnĕkĕ ihe-

kudwĕ kabo o wabu, na o ndabo 'aju mĕtĕ.

58. Au haka omĕ behavu benĕnĕ beitĕ, ikabojana b' u diyaka n' ikamidĕ.

KAPITA XIV.

1. O 'gombe tĕnĕ ndi ya Hĕrod ya titrark e yokaki kuma ya Jisus.

2. Ka mâ-a vâ na bato baju, na, Ekanĕ ndi Jon Baptist; a pumbuwendi; ovanĕ nd' o behavu benĕnĕ be levakudwĕ o mâ-a jadi.

3. ¶ Ikabojana Hĕrod a bweyaki Jon, ka mâ-a kata mâ, na vamĕ mâ o ntyogo na tina ya Herodias, mwad' 'a mwana-nyangwĕ Filip.

4. Ikabojana Jon a vâki na ju, na, E ibĕ hohonganĕngo na nâvĕ o baka mâ.

5. A bangakindi ebimba ya bato, o mâ-a 'mbakidi o weya mâ, 'kabojana ba ma langaki mâ k' usâki.

6. Ndi, o buhwa boa Hĕrod bo jakudwĕ bo tatakudwĕ, mwana ua Hĕrodias ua mwajo a yembakindi o boho boabu, ka yâya tândidi Hĕrod.

7. Ovanĕ nd‘ o mâ-a yohanakidĕ mâ n‘
ikana, na, a ka viyi mâ eaju e ka uwĕ yĕ-
hĕpi.
8. A diyakindi a ta kelevudwĕ na nya-
ngwĕ, ka mâ-a vâ, na, Vĕkĕ ’mba okava
molo mua Jon Baptist o epĕle-bwalo.
9. K‘ upolo mâ-a yĕnĕ ngĕbĕ; nd‘ o nya-
nga y‘ ikana, na ba diyaki na ju o ija, a
sombiyakidi na u vĕkwĕ mâ.
10. Ka mâ-a lomidĕ ka lena molo mua
Jon o ntyogo.
11. Ka molo muaju mua vanwĕ o ’pĕle-
bwalo, ka muâ-mua vĕwĕ isesa; ka viâ-
via valana muâ nyangwĕ.
12. Ka beyokwedi beaju bea viya ka nâ-
ngâ ukuku, na tongaka muâ, ka bâ-ba vala
ka languwa Jisus.
13. ¶ O Mâ-a yokaki yâ, Jisus a vĕngĕ-
mĕkindi omĕ na elende ikutakuta; ka bato,
o bâ-ba yokakidi, ba viya o mamboka ba
vitĕ Mâ na ja he.
14. Ka Jisus a jabuwa, na Mâ n‘ a yĕ-
nĕkĕ ebimba ya bato enĕnĕ, ka Mâ-a ’muwa
na ngâtâ o pĕl‘ ’abu, ka Mâ-a yongĕ mebĕdi
meabu.
15. ¶ Ka beyokwedi beaju bea viya o
Mâ-a jadi, o yâ diyaki ya bĕ kolo, na,

Ekavi vi ndi 'boko via nginga, na egombe e
tombi tepĕ; valakidĕ ebimba ya bato, ba
vale o mbok' ihâlĕ ka hambiya beja beabu.
16. Jisus a vâki na bâ, na, Ba ibĕ na
mala ba kĕkĕ; inyĕni, vĕki bâni beja.
17. Ka bâ-ba vâ na ju, na, Ho nd' okava
kabo membunda mea pĕmbĕ metano, na
bejaka bebale.
18. A vâki na bâ, na, Vanaki beâni
okava Umb'-'i jadi.
19. Ka Mâ-a sombiya ebimba ya bato na
ba diyake o mbwisanga, ka Mâ-a nângâ
membunda mea pĕmbĕ metano, na bejaka
bebale, ka Mâ-a umbuwa oba, ka Mâ-a va-
mbiya ibâtâ, o Mâ-a bukakidi, ka Mâ-a vĕ
membunda mea pĕmbĕ o beyokwedi beaju
be jadi ka beyokwedi bea vĕ ebimba ya
bato.
20. Bĕhĕpi ba janakidĕndi, ka bâ-ba vu-
la; ka bâ-ba tâlidĕ nguhu i dikanakidi jomu
na belinga bebale ti.
21. Ba jakidi ba diyaki ba tâjen ja bamo
itano, tepĕ na bajo na bana.
22. ¶ Elĕngiaha tepĕ ka Jisus a tundudĕ
beyokwedi beaju na ba vamake o elende, na
bâ-ba ta vala o mwidi upâkwĕ, o ulingo
muaju u valakidĕ bebimba bea bato.

23. O Mâ-a bĕki bebimba validĕngo, ka Mâ-a beta ukodi o pĕpĕkĕ ka kaliya; a diyakite omĕ dipâ, o kolo e pâkidi.

24. Ndi elende e diyaki ya bĕ o etima o hanganĕ, e bolonganaka na mekeba; 'kabojana upupĕ u diyaki bobe.

25. O 'lahe ya benai na bulu ndi ya Jisus e kĕkidi o bâ-ba jadi, a tamwaka o etima.

26. O bâ-ba yĕnĕki Mâ-a tamwaka o etima, ka beyokwedi beaju bea juka ipikiliya, na bâ-ba yamaka na jângâ, na, U ndi ukuku!

27. Ndi Jisus a hunganakindi o kala na bâ, na, Yâdâkâni; a t' Umba; o bangakeni.

28. Ka Pitĕ a yavwana Mâ, na, Upangiyi, ipĕ a nd' Åvĕ, langwakiya 'mba, na mbi vake o Åvĕ-o jadi o miba.

29. Ka Mâ-a vâ, na, Vaka. Ka Pitĕ a huba oviya elende itamuwa ja miba ivala o Jisus a jadi.

30. Ndi a bangakindi, o mâ-a yĕnĕkidi upupĕ ukolo; na mâ-a ka yalakĕ igilindândâ, ka mâ-a yama, na, Upangiyi, hunginaka 'mba.

31. Elĕngiaha tepĕ Jisus a hambakid' enâ,

ka Mâ-a bweya mâ, ka Mâ-a vâ na ju, na,
Âvĕ, u' ikamidĕ ihâlĕ, e lĕ nd' eâvĕ e ma
boma penda?
32. K' upupĕ mua wa, o bâ-ba vamakidi
o elende.
33. Jâ ndi ja ba diyakidi o elende ja viya
ka kaliya Mâ, na, E! pâkwĕpâkwĕ, O i
Mwana-Anyambĕ.
34. ¶ Ka bâ-ba pâ o ehe ya Jĕnĕsarĕt, o
bâ-ba bĕkidi jabuwango.
35. O bamo b' iboko tĕvinĕ ba yowakidĕ
Mâ, ba lomidĕ magende o etĕbĕ tĕnĕ yĕhĕpi
uluanidĕngo, ka bâ-ba vana o Mâ-a jadi ba
diyaki ba bĕkĕ bĕhĕpi;
36. Ka bâ-ba hâhâlidĕ Mâ na ba kupana-
ke tombekete ugunde mua ngâi 'aju pa: ndi
tango e kupanakidĕ e yongakudwĕndi.

KAPITA XV.

1. Jâ ndi ja Balĕndi na Farisi ba Jĕrusa-
lĕm, ba viya o Jisus a jadi, na,
2. E lĕ nde ya beyokwedi beâvĕ be pula-
kĕ epepa ya batodu? 'kabojana baa tukaka
benâ beabu o bâ ba jakĕ beja.
3. Nd' a yavwakindi, ka Mâ-a vâ na bâ,

na, E lĕ nd' eanyu tepĕ e pulakĕ élakanako
y' Anyambĕ na bepepa beanyu?
4. Ikabojana Anyambĕ a sombiyakidi, na,
Hekakidĕ nyângwĕ na hângwĕ; nd' a ka
hâkĕ hangwĕ na ba nyangwĕ, a wake
bowaka.
5. Ndi 'nyĕni mâ, na, Uĕhĕpi a ka vâ na
hangwĕ na ba nyangwĕ, E ndi ya bovĕkwĕ
eâvĕ e didi o kovaka n' umba;
6. Na mâ-a hekidĕ hangwĕ na ba nya-
ngwĕ. Nonanĕ nd' inyĕni-o hadivakidĕni
elekanako y' Anyambĕ na bepepa beanyu.
7. Inyĕni menoki, Iseas â huwakite o sâ-
kâ inyĕni, na,
8. Bato tĕkaba ba bengakiyate Umb'-'i
jadi na medumbu meabu, na bâ-ba heka-
kidĕ 'Mba na belĕbu beabu; ndi melema
meabu me ndi yavanidĕngo n' Umba.
9. Ndi, ba kalakiyate 'Mba o nanĕ, ba
yokwakidĕ iyokwanidi ja belekanako bea
bato.
10. ¶ Ka Mâ-a ndiya ebimba, ka Mâ-a
vâ na bâ, na, Yokakani, n' inyĕni na bwe-
yidĕni;
11. E ibĕ e kĕkĕ o udumbu e bevakĕ
moto; ndi e pumakĕ udumbu, yâ nd' e be-
vakĕ moto.

12. Jâ ndi ja beyokwedi beaju bea viya ka vâ na ju, na, O yowudĕte na Farisi ba ma numbandi, o bâ-ba ma yoka ndaga tĕkanĕ?

13. Ndi A yavwakindi, na, Iliya jĕhĕpi ja Paia ya oba i ha liyakidi, i ka kuwĕndi.

14. Dikaki bâni mbwe, ba ndi batumbwani ba pâgu na pâgu. Ndi oningĕ pâgu na pâgu i tumbwanaka jâ jĕhĕpi i ka kwand' o epupudu.

15. Jâ ndi ja Pitĕ ja yavwuwa, ka mâ-a vâ na ju, na, Pakwakiya hwĕ ukanakâdi tĕkamu.

16. Ka Jisus a vâ, na, Inyĕni-o ibĕ tepĕni n' ibweyidĕ?

17. O ha bweyidĕteni na e ngakiyĕ o udumbu yĕhĕpi e kĕkĕndi o ihuhu, na yâ ya pumwĕ o pĕpĕkĕ?

18. Ndi belombo be pumakĕ o udumbu be vakiyandi o ebumulema; beâ ndi be bevakĕ moto.

19. Ikabojana oviya ebumulema be pumakiyandi mapikiliya mabe, iweyana, inanganiya, na ihonde, iyiba, ilanguwa ja 'vela, ikila j' Anyambĕ:

20. Be bevakĕ moto nd' ekabe: ndi ija na benâ be tukwĕ ya bevakĕ moto.

21. ¶ Jâ ndi ja Jisus ja vĕngĕmĕ omĕ, ka
Mâ-a vala o betĕbĕ bea Tair na Saidon.
22. Umbwakiyate, mwajo ua Kenan a
vakiyed' o betĕbĕ tĕ, a yamakindi o Mâ-a
jadi, na, Upangiyi, Mwana ua Devid, yoka-
kiya 'mba ngâtâ; mwan' 'amĕ ua mwajo a
na mehiyo mĕtĕ mea dĕvil.
23. Ndi au yavwanaka mâ ndaga. Ka
beyokwedi beaju bea viya ka hâhâlidĕ Mâ,
na, Valakidĕ mâ; 'kabojana a yamakiyi
hwĕ.
24. Ndi A yavwakindi ka Mâ-â vâ, na
Mbu lomakwĕ kabo o medâmbĕ me nyanga-
ngo mea ndabo ya Israĕl.
25. Jâ nd' ijaju ja viya ka kaliya Mâ, na,
Upangiyi, hanaka 'mba.
26. Ndi A yavwanakindi ka Mâ-a vâ, na,
E ibĕ lukango na o nângâ beja bea bana,
na o 'hwa beâ mbwa.
27. Ka mâ-a vâ, na, E! Upangiyi, ndi
mbwa i jaki nguhu i kwakĕ o tagulu ya
hangw' 'abu.
28. Jâ ndi ja Jisus ja yavwana, ka Mâ-a
vâ na ju, na, Mwajo! ikamidĕ jâvĕ i ndi
'nĕnĕ; e diyake o âvĕ o jadi nyanga 'vĕ e di
vahango. Ka mwan' 'aju ua mwajo a
yonga oviya iwĕla tĕdinĕ.

29. Ka Jisus a vĕngĕmĕ omĕ, na valaka
pyĕlĕ na etima ya Galili; ka Mâ-a diya
omĕ, o Mâ-a betakidi ukodi oba.
30. Ka bebimba benĕnĕ bea viya o Mâ-a
jadi ba diyaki na bebokĕ, na pâgu, na mambuke, na bekĕhĕ, na bapâkwĕ baitĕ, ka
bâ-ba nangidĕ bâ o beko bea Jisus; ka Mâ-a
yongĕ bâ;
31. Nana ebimba ya mama, o bâ-ba yĕnĕki mambuke ma kalaka, bekĕhĕ be yongaka, bebokĕ be tamwaka, pâgu i yĕnĕkĕ:
ka bâ-ba bendĕ Anyambĕ ya Israĕl.
32. ¶ Jâ ndi ja Jisus ja ndiya beyokwedi
beaju o Mâ-a jadi, ka Mâ-a vâ, na, Mbi yĕnindi ebimba ngâtâ, 'kabojana ba bi n'
Umba hwi 'lalo okava, ba diye na 'lombo e
jakĕ: n' Umba Mba vahaka o validĕ bâ tepĕ
baa je, obanga ba hoviya na nja o njeya.
33. Ka beyokwedi beaju bea vâ na ju,
na, Ho lĕ ho pahakiya beja beitĕ o nja pĕlĕ
on' okava o nginga, be vulakĕ ebimba tĕ
'nĕnĕ 'kae?
34. Ka Jisus a vâ na bâ na, O lĕni membunda meningĕ? Ka bâ-ba vâ, na, Hĕmbwĕdi, na lojajaka lohâlĕ.
35. Ka Mâ-a sombiyĕ bebimba na be diyake o he.

36. Ka Mâ-a nângâ membunda tĕ hĕ-
mbwĕdi na bejaka, ka Mâ-a vĕ akeva, ka
Mâ-a buka bea, ka Mâ-a vĕ beyokwedi bea-
ju, ka beyokwedi bea vĕ ebimba.
37. Na bâ bĕhĕpi na jaka, ka bâ-ba vula:
ka bâ-ba tâlidĕ belinga hĕmbwĕdi ti bea
nguhu i dikanakidi.
38. Ba jakidi ba diyaki tâjen ja bamo
inai, tepĕ na bajo na bana.
39. Na Mâ na valakidĕ ebimba, ka Mâ-a
vama o elenđe, na pâkâ o betĕbĕ bea
Magdala.

KAPITA XVI.

1. Farisi na Sajusi ba pâki tepĕ, ba ka
yĕjĕkiyĕ Mâ, ba vahaka Mâ na A levakidĕ
bâ elembo oviya Hĕvĕn.
2. A yavwakindi ka Mâ-a vâ na bâ, na,
O ya bĕ kolo, 'nyĕni mâ na, E ka diyandi
epedi eyamu; 'kabojana oba e veyu.
3. Ndi, ubwa, E ka diyandi epedi ya lâ-
mbulâmbu o buhwa: 'kabojana oba e ndi
veyu na bevindi. A! menoki, o t' o yowa-
kĕni boho boa oba; nd' o 'bĕni na ngudi
ya 'yowĕ ja belombo bea 'gombe.
4. Igona ja bobe n' ihonde i vahakand'

elembo ndi o 'bĕ na elembo e ka vĕwĕ jâ
kabo ya usâki Jonas. Ka Mâ-a dika bâ na
kĕkĕ.
5. Ka beyokwedi beaju bea behalidĕ inâ-
ngâ ja beja, o bâ-ba pâkidi o mwidi upâ-
kwĕ.
6. ¶ Jâ ndi ja Jisus ja vâ na bâ, na, Ba-
ndamakidĕni, 'nyĕni o ka kelivakani na
lĕvĕn ya Farisi na Sajusi.
7. Ka bâ-ba totongana bâ mĕtĕ, na, E ndi
'kabojana hu vana beja.
8. O Jisus a-yowakidĕ, A vâki na bâ, na,
Inyĕni ba ikamidĕ ihâlĕ, e lĕ nde 'anyu e
totonganakĕ inyi mĕtĕ, 'kabojana wu va-
nani beja?
9. O ha bweyidĕteni, n' inyĕni wa yo-
ngakidĕni membunda metano o tâjeni ita-
no, na nyang' 'anyu e tâlâkidi belinga
beitĕ?
10. Na membunda hĕmbwĕdi o tâjen'
inai, na nyang' 'anyu e tâlâkidi belinga
beitĕ?
11. Ndi e lĕ nde 'anyu e ha bweyidĕteni
na Mbu kala n' inyĕni o pĕlĕ ya beja, na,
o ka kelevakani na lĕvĕn ya Farisi na
Sajusi?
12. Jâ ndi jabu ja bweyidĕ na Au kala

na bâ na ba kelevake na lĕvĕn ya beja, kabo n' iyokwanidĕ ja Farisi na Sajusi.

13. ¶ Jisus a uwaki beyokwedi beaju o Mâ-a pâkidi o betĕbĕ bea Sĕsaria Filipai, na, Bato ba vâkâ lĕ 'Mba Mwana-moto na Mbi lĕ nja?

14. Ka bâ-ba vâ, na, Bâkâ na, Jon ja Baptist; bâkâ na, Ilaias; bapâkwĕ mâ na Jĕrimaia, na ba usâki umbâkâ.

15. A vâki na bâ, na, Ndi inyĕni-o vâkâ lĕ na Mbi lĕ nja?

16. Ka Saimon Pĕtĕ a yavwana, na, Âvĕ ndi Kraist, Mwana-Anyambĕ ya emĕnâ.

17. Ka Jisus a yavwana, ka Mâ-a vâ na ju, na, Ibâtâ na nâvĕ, Saimon Bar-Jona; 'kabojana me ibĕ mehoni na makiya be ma levid' âvĕ yâ, ndi kabo Paia a jad' o Hĕvĕn.

18. Mbi vâkâ tepĕ na nâvĕ, na, Âvĕ ndi Pitĕ; na o ilale tĕkadi nd' Umba-mbi ka longĕ tyâtyi 'amĕ: na mambĕ ma Hĕl maa bale yâ.

19. Mbi ka vĕnd' âvĕ benunguna bea ipangiya ja Hĕvĕn: eâvĕ e ka kombiyĕ o he yĕhĕpi e ka kombwĕ tepĕ o Hĕvĕn; na eâvĕ e ka 'njuwĕ o he yĕhĕpi e ka 'njwĕ tepĕ o Hĕvĕn.

20. Jâ ndi jaju ja pakuwa beyokwedi beaju, na baa langwake moto na a ndi Jisus ja Kraist mětě.

21. ¶ Ka Jisus a yalě ilevidě ja beyokwedi beaju oviya 'gombe těně, nyang' 'aju e ka valě o Jěrusalem, na ka yěně belombo beitě na batodu na prist ja meolo na Balěndi, na Mâ-a weyudwě, na Mâ-a pumbudwě pě o buhwa boa hwi 'lalo.

22. Jâ ndi ja Pitě ja nângâ Mâ o pěpěkě, na mâ-a ka yalakě ikandidě jaju, na, E diyake yaviděngo na nâvě, Upangiyi; ekae yaa diye o Âvě-o jadi.

23. Ndi A timbakiděndi iběi, ka Mâ-a vâ na Pitě, na, Setan, věngěměkě 'Mba o mbuhwa, o numbakidi 'Mba: 'kabojana wa pikilakiya belombo bea Anyambě, ndi kabo bea bato.

24. ¶ Jâ ndi ja Jisus ja vâ na beyokwedi beaju, na, Oningě moto a pangaka ivitě jamě, a hâhâkiye nyol' 'aju, na mâ-a bapě krâs 'aju, na mâ-a ka vilinganakě 'Mba.

25. Ikabojana uěhěpi a ka tândě o yongě eměnâ 'aju a ka nyangi yâ: ndi uěhěpi a ka nyangi eměnâ 'aju o nyang' 'amě a ka duwi yâ.

26. E lě nja 'lombo-ě ya moto e di kova-

ngo, oningĕ a jeya he yĕhĕpi na mâ-a 'hwa
ilina jaju? e lĕ ba nja 'lombo-ĕ ya moto e
ka vangwanĕ ilina jaju.
27. Ikabojana Mwana-moto a ka viyi n'
ivenda ja Hangwĕ na enjĕl jaju; bĕngĕ a
homanake moto uĕhĕpi hohonganĕngo na
behavu beaju.
28. Mbi langwakiyandi 'nyĕni pâkwĕpâ-
kwĕ, O na bâkâ ba jad' okava tĕmetĕme,
ba ka diyĕ baa veke iwedo, kabo ba ta yĕnĕ
Mwana-moto a vaka o ipangiya jaju.

KAPITA XVII.

1. Hw' utoba tombango ka Jisus a nângâ
Pitĕ, Jems, na mwana-nyangwĕ Jon, ka
Mâ-a valana bâ o ukodi mua udomba, o
pĕpĕkĕ,
2. Ka nyol' 'aju ya 'luwa o pwanj' 'abu:
boho boaju bo panyaka ka joba, na ibâtâ
jaju ja bĕ botano ka bwe.
3. Umbwakiyate, ka omĕ wa pumiya
Mosĕs na Ilaias o bâ-ba jadi, ba kalaka
na ju.
4. Jâ ndi ja Pitĕ ja yavwuwa, ka mâ-a
vâ na Jisus, na, Upangiyi, e ndi bwam' na

ho diyaka okava: na hwa ha okava meâkâ melalo, oningě wa bâbâ: Âvě umbâkâ, Mosěs umbâkâ, n' umbâkâ mua Ilaias.

5. Umbwakiyate, evindi ya bwe e yambakiyi bâ, o mâ-a diyakidi a kalaka: na, umbwakiyate, joyi oviya evindi, i vâki, na, Ekaně a Mwan' 'amě a tândâkwě, a tândâkidě 'Mba bwam'; yokakiyi Mâni.

6. Ka beyokwedi bea kwa na meoho meabu, o bâ-ba yokakidi, na bâ-ba ka bangaka jângâ iitě

7. Ka Jisus a viya ka kupaně bâ, na, Umwakani, o bangaka tepěni.

8. O bâ-ba běki betěngo mihâ mabu, bu yěněkě pě moto, kabo Jisus dipâ.

9. Ka Jisus a pakuwa bâ, o bâ-ba diyakidi ba hubaka ukodi, na, O langwakeni ehihila těkae moto, kabo Mwana-moto a pumbuwa pě oviya bâwewe.

10. Ka beyokwedi beaju bea uwa Mâ, na, E lě nde ya Balěndi e vâkě na Ilaias nd' a ka t' o pâ?

11. Ka Jisus a yavwana ka Mâ-a vâ na bâ, na, Pâkwěpâkwě Ilaias nd' a ka t' o viya, ka timbě belombo beěhěpi.

12. Ndi Mbi vâki n' inyěni, na, Ilaias a vendi a pâ, ndi bu yowakě mâ, ba hakite

mâ kabo nyang' 'abu e vahakidi. Nonanĕ
tepĕ nd' o Mwana-moto a ka yĕnĕ na bâ.
13. Jâ ndi ja beyokwedi ja yowĕ na A
kalaki na bâ o pĕlĕ 'a Jon Baptist.
14. ¶ O bâ-ba pâkidi o ebimba e jadi,
moto a vakindi a vaka a humaka mabângâ
o Mâ-a jadi, na,
15. Upangiyi, yokakiya 'mba mwan' 'amĕ
wa momo ngâtâ: 'kabojana a potwakandi,
na mâ-a yokaki mehiyo mĕtĕ: 'kabojana e
kwehaki mâ 'gombe eitĕ o veya na egombe
eitĕ o miba.
16. K' umba-mba valana mâ o beyo-
kwedi beâvĕ be jadi, ndi bu yâlâkĕ o yongĕ
mâ.
17. Jâ ndi ja Jisus ja yavwana, na, E!
igona ja belenganango na ipuhwa j' ika-
midĕ, Mbi ka diya lĕ n' inyĕni nj' ulingo-ĕ?
Mbi ka 'yika lĕ 'nyĕni nj' ulingo-ĕ? Vana-
ki mâni Umba-mbi jadi okava.
18. Ka Jisus a kandidĕ dĕvil; na yâ na
vĕngĕmĕkĕ o mâ-a jadi; ka mwana a yonga
oviya iwĕla tĕdinĕ.
19. Jâ ndi ja beyokwedi bea viya o Jisus
a jadi o pĕpĕkĕ, na, E lĕ nd' eahu e diyaki
ho yâlĕ o vĕngidĕ yâ?
20. Ka Jisus a vâ na bâ, na, Na tina ya

ipuhwa janyu j' ikamidĕ; ikabojana Mbi vâki n' inyĕni, o pâkwĕpâkwĕ, oningĕ o diyingĕni n' ikamidĕ ona utonga mua 'buma ya mutard o ka vateni n' ukodi tĕkamu, na, Emwaka okava nal' iboko tĕkavinĕ, u ka 'muwate; o ibĕ na 'lombo e ka diyĕ e haniye n' inyĕni.

21. Ndi jângâ tĕkadi ja vĕngĕmĕkĕ kabo n' ikaliya n' ihindina.

22. ¶ Jisus a vâki na bâ, ukili muabu u diyakidi o Galili, na, Mwana-moto a ka bweyudwĕndi o benâ bea bato:

23. Ba ka weyi Mâ, ndi A ka pumbudwĕndi o buhwa bo' ilalo. Ka bâ-ba yĕnĕ ñgĕbĕ eitĕ.

24. ¶ Ba ma yolakĕ pago ba vâki na Pitĕ, o bâ-ba pâkidi o Kapĕrnaum, na, Uyokwidi muanyu aa vĕke pago-e?

25. A vâki, na, E. Ka Jisus a takindi o kala na mâ, o mâ-a ngakiyedi o ndabo, na, O piviyaka lĕ na Saimon? ba lĕ ba nja ba mepolo mea he me nângânâk' ivĕ na ba pago? bana babu mĕtĕ, ipĕ bangi?

26. Pitĕ a vâki na Mâ, na, Bangi. Ka Jisus a vâ na ju, na, Hângĕ na bana ba te hulamango.

27. Nandi, obanga hoa numbidĕ bâ, kĕkĕ

o etima, na nâvĕ w‘ uhwa jâbâ, na nâvĕ oa bweya ejaka e ka t‘ o pâ: na nâvĕ-o ka duwandi epuhu ya dâlĕ o udumbu muaju o âvĕ-o ka bumudĕ muâ: wa nângâ enĕ, o ka vĕkĕ bâ o nyang‘ ’ahu na nâvĕ.

KAPITA XVIII.

1. O yâ egombe tĕenĕ te ya beyokwedi be vakidi o Jisus a jadi, na, Nj‘ unĕnĕ wa o ipangiya ja Hĕvĕn?
2. Ka Jisus a ndiya etumbĕ o Mâ-a jadi, ka Mâ-a tĕdĕ yâ o hanganĕ ’abu,
3. Ka Mâ-a vâ, na, Mbi vâki n‘ inyĕni pâkwĕpâkwĕ, Wa ngiyeni o ipangiya ja Hĕvĕn kabo wa ’luwani, n‘ inyĕni wa bĕni ka betumbĕ.
4. A di bonĕnĕ wa o ipangiya ja Hĕvĕn ndi a ka yĕvidĕ nyol‘ ’aju uĕhĕpi ona etumbĕ tĕkae.
5. A ka vĕhĕlidĕ etumbĕ ka ’kae yâkâ uĕhĕpi na dina jamĕ a vĕhĕlĕkidi ’Mba.
6. Na uĕhĕpi a ka bevĕ etumbĕ yâkâ o betumbĕ tĕ be kamakidĕ ’Mba ekabe, e ndi tâmângo na mâ na a tingakwĕ ilale i kâ-

kânâkwĕ o ibâlu jaju, na mâ-a ngilindândwĕ o ndiba ya manga.

7. ¶ Maguga na he o nyanga ya ibevidĕ! 'kabojana e ndi na ibevidĕ i ka pândi: ndi maguga na moto u' ibevidĕ i vakiyĕ!

8. Vakana, oningĕ ikadu jâvĕ na ba itambi jâvĕ ja bevidĕ âvĕ, lenaka mâ, na nâvĕ wa 'hwa mâ; e ndi bwam' o pĕl' 'âvĕ na nâvĕ o ngakiya o 'mĕnâ o dĕhimaka na ba yĕmĕ, wa na o diya na makadu mabale na ba matambi mabale na nâvĕ wa uhwĕ o veya via 'gombe yĕhĕpi.

9. Ndi tongwaka dihâ jâvĕ, na nâvĕ uhwa jâ, oningĕ i bevidĕ âvĕ: e bwam' na nâvĕ o ngakiya o 'mĕnâ na dihâ jâkâ wa na o diya na mihâ mabale na nâvĕ wa 'hwĕ o Hĕl ya veya.

10. Bandamakidĕni o pĕjĕkeni na yâkâ o betumbĕ tĕ behâlĕ ekabĕ; 'kabojana Mbi vâki n' inyĕni, na, O Hĕvĕn enjĕl jabu i 'mbwakiyi boho boa Paia a jad' oba, egombe yĕhĕpi.

11. Ikabojana Mwana-moto a vaki ka hungina e diyaki nyangango.

12. O piviyaka lĕ na? Oningĕ moto a na kama ya medâmbĕ, n' umbâkâ o tango 'abu mu-a lenga, aa dikanaka mabo ibuwa

n' ibuwa na mâ-a ka kĕkĕ o mekodi, ka
vaha u di lengango?
13. Mbi vâki n' inyĕni pâkwĕpâkwĕ, oni-
ngĕ ya diya nonanĕ na mâ-a duwa muâ, a
ka peyi na muâ wa na mabo ibuwa n' ibu-
wa ma ha lengakidi.
14. Nonanĕ tepĕ u ibĕ upango mua Hâ-
ngw' 'anyu a jad' o Hĕvĕn, na behâlĕ ekabe
be pelake na yâkâ.
15. ¶ Tepĕ, kĕkĕ ka langwakiya mwana-
nyângwĕ bobe boaju inyi na ju babale, oni-
ngĕ a beviy' âvĕ; oningĕ a yokiye âvĕ, vâ-
kâna o pahiyi mwana-nyângwĕ.
16. Ndi oningĕ aa yokiye, nângâkâ na
nâvĕ metĕ umbâkâ na babale, na ovanĕ nd'
o ndaga yĕhĕpi e ka kâmâmĕ o udumbu
mua tali ibale na ba ilalo.
17. Na, oningĕ aa yokiye bâ, langwakiya
ba tyâtyi; nd' oningĕ aa yokiye ba tyâtyi,
a ka diyaka panika moto a ha 'wĕ Anya-
mbĕ na uyoli-pago.
18. Mbi vâki n' inyĕni pâkwĕpâkwĕ,
Eanyu e ka kombiyĕ o he yĕhĕpi e ka ko-
mbwĕ tepĕ o Hĕvĕn: na eanyu e ka unju-
wĕ o he yĕhĕpi, e ka unjwĕ tepĕ o Hĕvĕn.
19. Mbi vâki pĕ n' inyĕni, na, Oningĕ
babale o tango 'anyu ba latingĕ o he opĕla

elombo yĕhĕpi eabu e ka uwĕ, e ka hawu-
dwi bâ na Paia a jadi o Hĕvĕn.
20. Ikabojana o babale na ba balalo ba
di lataniyango ta o dina jamĕ, ovonĕ Mbi
tepĕ o ngalakabo 'abu.
21. ¶ Jâ ndi ja Pitĕ ja viya o Mâ-a jadi,
ka mâ-a vâ, na, Upangiyi, mwanina a ka
bevĕ lĕ 'mba nj' iningĕ, n' umba-mba 'yidĕ
mâ? nala njo hĕmbwĕdi?
22. Jisus a vâki na ju, na, Mba vâkâ na
nâvĕ, na, Nala njo hĕmbwĕdi; ndi, Kwa-
nga nala mabo hĕmbwĕdi njo hĕmbwĕdi.
23. ¶ Ovanĕ nd' o ipangiya ja Hĕvĕn e
kwanakudwĕ upolo umbâkâ, u 'mbakidi o
nângâ tango o bahayi baju ba jadi.
24. O mâ-a yalakidĕ o langa tango, k'
umbâkâ a vanwĕ o mâ-a jadi a diyaki mâ
nuwanango jomu ja tâjen ja talĕnt.
25. Ndi, o mâ-a ha diyakidi na elombo e
timbakĕ, upangiyi muaju a sombiyakidi na
a hambakwĕ, na mwad' 'aju, na bana
baju, na beaju be diyanakidi beĕhĕpi, na
beâ-bea vĕwĕ.
26. Ka uhayi tĕ a kwa o he, na kalakiya
mâ, na, Upangiyi, ta yika 'mba, mbi ka
timbĕte âvĕ beĕhĕpi.
27. Jâ ndi ja upangiyi mua uhayi tĕ mâ-a

'muwa na ngâtâ, ka mâ-a unjuwa mâ, na
'yakidĕ mâ inwana tĕdinĕ.
28. Ndi uhayi tĕmunĕ a kĕkindi, ka mâ-a
duwa uhayi na ju umbâkâ, a diyaki mâ
nuwanango kama ya dĕsu; ka mâ-a bweya
mâ o kingâ, na, O i 'mba nuwanango,
vĕkĕ 'mba.
29. Ka uhayi-na-ju a kwa o matambi
maju, na mâ-a ka hâhâlâkidĕ mâ, na, Ta
yika 'mba, mbi ka timbĕte âvĕ beĕhĕpi.
30. Ndi au bâbâkâ, nd' a kĕkindi, ka
mâ-a 'hwa mâ o ntyogo kabo a ta vĕ.
31. Bahayi-na-bâ bapâkwĕ ba yĕnĕki
ngĕbĕ eitĕ, o bâ-ba yĕnĕkidi nyanga ya e
hamakidĕ, na bâ na vaka ka languwa upa-
ngiyi muabu nyanga ya e hamakidi yĕhĕpi.
yĕhĕpi.
32. Jâ ndi ja upangiyi muabu ja ndiya
mâ, ka mâ-a vâ na mâ, na, E! mot' ube,
mbi 'yakidĕnd' âvĕ inwana tĕ jĕhĕpi, 'kabo-
jana o hâhâlâkidi 'mba;
33. Wu lukaka o yĕnĕ uhayi-na-nâvĕ upâ-
kwĕ ngâtâ, panika umba-mbi yĕnĕkid' âvĕ?
34. Ka upangiyi muaju a linguwa, n' a
vĕkĕ mâ bavomwanidi kabo a ta vĕ e di
mâ nuwanango yĕhĕpi.
35. Nonanĕ tepĕ o Paia a jad' o Hĕvĕn e

ka hayĕ inyĕni oningĕ o yidĕni moto uĕ-
hĕpi mabe ma bana ba nyangwĕ banyu
oviya melema meanyu.

KAPITA XIX.

1. E diyaki nonanĕ o Jisus a makidĕ
ndaga tĕkadi, ka Mâ-a vĕngĕmĕ oviya
Galili, na kĕkĕ o betĕbĕ bea Judia o mwidi
'pâkwĕ mua Jordan.
2. Ka bebimba benĕnĕ be vitakidĕ Mâ,
ka Mâ-a yongĕ beâ omĕ.
3. ¶ Ka Farisi ja viya o Mâ-a jadi, o bo-
yĕjĕkiyĕ Mâ, na, E te hohonganĕngo na
moto a valakidĕ mwad' 'aju na tina yĕhĕpi?
4. A yavwanakindi, ka Mâ-a vâ na bâ
na, O 'bĕni langango, na, A velakidi bâ o
jali A velaki bâ momi na mwadi,
5. Ka Mâ-a vâ, na, Yâ tina tĕkanĕ ndi
ya moto e ka dikĕ hangwĕ na nyangwĕ, na
mâ-a ka kangalanaka na mwad' 'aju; na bâ
babale ba ka diyaka uhoni umbâkâ?
6. Ovanĕ vâkâna ba 'bĕ pĕ babale, kabo
uhoni umbâkâ. Moto aa palwakidĕ pĕ ya
Anyambĕ e di latĕngo ta.
7. Ka bâ-ba vâ na Ju, na, Nd' e lĕ nde

ya Mosĕs e langwakidi na a vĕkwĕ ejanga-
nangobo y' ivĕngidĕ, na mâ-a valudwĕ.
8. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mosĕs a bâbâ-
kindi o valakidi bajo banyu ikabojana be-
bumulema beanyu be jadi bekolo; ndi yu
diyaka nonanĕ oviya jali.
9. Ndi Mbi vâki n' inyĕni, na, Uĕhĕpi a
ka validĕ mwad' 'aju, oningĕ e diya kabo n'
inanganudwĕ, na mâ-a 'la ka baya upâkwĕ,
a hakand' ihonde; na uĕhĕpi tepĕ a ka
bayĕ a ḍi valudwĕngo nĕ a hakand' ihonde.
10. ¶ Beyokwedi beaju be vâki na Ju,
na, E ibĕ bwamu na o ba, oningĕ moto na
mwad' 'aju ba jadi nonanĕ.
11. Ndi A vâki na bâ, na, Bato bĕhĕpi
baa nânge ndaga tĕkanĕ, kabo ba di yâ
vĕwĕngo.
12. Ikabojana o na metonga meâkâ me
jakudwĕ oviya memi ma ba nyangwĕ; na
meâkâ me tongakwĕ na bato; na meâkâ
me tongakĕ nyolo jabu mĕtĕ o nyanga ya
ipangiya ja Hĕvĕn. A didi a yâlâkĕ o nâ-
ngâ; a nângâke.
13. ¶ Jâ ndi ja ba-ndĕmbĕ ja vanwĕ
omĕ o Mâ-a jadi, nana a kahakidĕ makadu
maju o bâ-ba jadi na Mâ-a kaliya; na beyo-
kwedi beaju na kandakidĕ bâ.

14. Ndi Jisus a vâki, na, Dikakani ba-
ndĕmbĕ ba vake o Umb'-'i jadi, o kandakidi
bâni ; 'kabojana jâ jângâ tĕdinĕ ndi ja ipa-
ngiya ja Hĕvĕn.
15. Ka Mâ-a kahidĕ bâ makadu maju na
vĕngĕmĕkĕ omĕ.
16. ¶ Umbwakiyate, umbâkâ a vakindi
o Mâ-a jadi ka vâ na Ju, na, Uyokwidi
uyamu, mbi ka ha lĕ nja 'lombo-ĕ eyamu
nana mbi diye na emĕnâ ya egombe yĕ-
hĕpi ?
17. Ka Mâ-a vâ na ju, na, E lĕ nd' eâvĕ
e tubakĕ 'Mba na uyamu ? o 'be na uyamu
kabo 'mbâkâ, mâ ndi Anyambĕ. Ndi ta-
taka belekanako, oningĕ o vahaka o ngiya
o emĕnâ.
18. Ka mâ-a vâ na Ju, na, Beve lĕ ?
Ka Jisus a vâ na ju, na, O weyake moto,
O hake ihonde, O ibake, O langwanakiye
evela,
19. Hekakidĕ nyângwĕ na hângwĕ, na
Nâvĕ o ka tândâkâ moto a bakakĕ na nâvĕ
pani-ka nyol' 'âvĕ mĕtĕ.
20. Iwanja tĕ i vâki na Ju, na, Mbi
tatite ekabe beĕhĕpi oviya ndĕmbĕ 'amĕ ; e
lĕ pĕ ndi eamĕ e nyamakĕ ?
21. Jisus a vâki na ju, na, Kĕkĕ ka

hambidě belombo beâvě be di duwango,
oningě o vahaka o diya hânjâbiyěngo, na
nâvě wa vě mekuge, o ka diyi na hika
o Hěvěn : na nâvě wa viya ka vitě 'Mba.
22. Nd' iwanja tědině i kěkindi na ngěbě
eitě, o mâ-a yokaki ndaga těně: 'kabojana
a diyaki na jumba iněně.
23. ¶ Jâ ndi ja Jisus ja vâ na beyokwedi
beaju, na, Mbi vâki n' inyěni pâkwěpâkwě,
na, E ka diyi bokolo na moto a di kenango
a ngakiya o ipangiya ja Hěvěn.
24. Mbi vâki pě n' inyěni, na, E bobâbu
na kaměl e pudunganaka ubana mua to-
mbo wa na moto a di kenango a ngakiya o
ipangiya j' Anyambě.
25. Beyokwedi beaju be mamakindi ima-
ma iněně, o bâ-ba yokakidi, na, Nandi nja
ka yâlě o yonga?
26. Ndi Jisus a 'mbwakiyi bâ, ka Mâ-a
vâ na bâ, na, Ekae yaa haniye na bato;
ndi belombo beěhěpi be ka haniyate n'
Anyambě.
27. ¶ Jâ ndi ja Pitě ja yavwuwa ka
mâ-a vâ na Ju, na, Umbwakiyate, ho senji
beěhěpi na vitě Âvě; e lě nja 'lombo-ě eahu
e ka pahiyě?
28. Ka Jisus a vâ na bâ, na, Mbi vâki

n‘ inyĕni pâkwĕpâkwĕ, na, Inyĕni ba di ’Mba vitĕngo o ijawĕ iyânâ, o Mwana-moto a ka viya ka diya o eka ya ivenda jaju, ’nyĕni o ka diyate pĕni o jomu na beka bebale, o yĕkĕkidĕni jom‘ na miyâ mabale ma Israĕl.

29. Tepĕ moto uĕhĕpi a di senjango ndabo, tombe bana ba-nyangwĕ, tombe maluku, tombe hangwĕ, tombe nyangwĕ, tombe mwajo, tombe bana, tombe behiki, o nyanga ya dina jamĕ, a ka pahiyi pĕ kama, na mâ-a ka jiga tepĕ emĕnâ ya ’gombe yĕhĕpi.

30. Ndi baitĕ ba jadi ba bohoboho ba ka diyi pĕ o mbuhwa; na ba mbuhwa ba ka diyi pĕ o bohoboho.

KAPITA XX.

1. Ikabojana ipangiya ja Hĕvĕn i kwanaki momo a di hangwĕ-’a-ndabo a pundaki n‘ ubwa ka kâlâ bahayi ba hakiyĕ o mwanga muaju.

2. O mâ-a panganakidĕ bahayi fura ka buhwa, ka mâ-a loma bâ o mwanga muaju.

3. Ka mâ-a vala o epedi ya mawĕla ibu-

wa, ka mâ-a yĕnĕ bâkâ tĕmetĕme o ihambanido baa haye elombo.
4. Ka mâ-a vâ na bâ, na, Kĕkĕ tepĕni o mwanga, mbi ka vĕt' inyĕni o yĕhĕpi e di hohonganĕngo. Ka bâ-ba vala.
5. Ka mâ-a ha pĕ nyanga tĕ, o mâ-a kĕkidi o epedi ya jomu na mawĕla mabale, na ya malalo.
6. Ka mâ-a duwa pĕ bapâkwĕ tĕmetĕme baa haye elombo, o mâ-a kĕkidi o epedi ya mawĕla matano, ka mâ-a vâ na bâ, na, E lĕ ndi eanyu e tĕmĕkĕ okava buhwa boĕhĕpi o hayeni elombo.
7. Ka bâ-ba va na ju, na, 'Kabojana moto a ibĕ hwĕ kâlângo. Ka mâ-a vâ na bâ, na, Kĕkĕ tepĕni o mwanga; e di hohonganĕngo yĕhĕpi ndi eanyu e ka pahiyĕ.
8. Ka upangiyi mua mwanga mâ-a vâ na yongo 'aju, o kolo pâkidi, Ka ndakiye bahayi, na nâvĕ wa vĕ bâ ivĕ jabu, yalakĕ na ba madikanido na vala ka bweya ba bohoboho.
9. O ba kâlâkudwĕ o mawĕla matano ba pâkidi, ba pahaki moto moto eaju fura.
10. Ndi o ba bohoboho ba pâkidi ba piviyaki n' ipĕ ba ka pahiyi wa; ka bâ-ba pahiya tepĕ moto moto eaju fura.

11. O bâ-ba bĕki pahiyango, ka bâ-ba
hâkâlâniyĕ moto tĕ a duwĕ ndabo nĕ,
12. Na, Ba madikanido ekaba ba ma hate
iwĕla jâkâ, na nâvĕ o ka vĕkĕ hwĕ ba' ma
bapĕ jumba ja yomu ya buhwa nyanga
pâkâ na bâ.
13. Ndi a yavwanakindi umbâkâ, na,
Mbweyi 'amĕ, mbu ha 'vĕ bobe: wu panga-
naka n' umba fura?
14. Nângâkâ eâvĕ, na nâvĕ wa vala, mbi
ka vi ua madikanido ekanĕ pani te ka 'vĕ.
15. E 'bĕ hohonganĕngo n' umba-mbi ha-
ka nyang' 'amĕ e ka vahĕ n' ibeamĕ mĕtĕ?
Dihâ jâvĕ i nd' o 'beva, 'kabojana mbi did'
o nyĕvĕ?
16. Nonanĕ nd' o ba mbuhwa ba ka diyĕ
o bohoboho, na ba bohoboho ba ka diyĕ o
mbuhwa: 'kabojana baitĕ ndi ba ndakudwĕ,
ndi nyĕvâ te e pânâkwĕ.
17. ¶ Ka Jisus a nânga jomu na beyo-
kwedi beaju bebale o njeya o pĕpĕke, o
Mâ-a diyakidi a betaka o Jĕrusalĕm, ka
Mâ-a vâ na bâ, na,
18. Umbwakiyate, ho betakandi o Jĕru-
salĕm; na Mwana-moto a ka kândâkudwĕ-
ndi o prist ja meolo na Balĕndi ba jadi, na
bâ-ba ka kwehi Mâ na A wake,

19. Na bâ-ba ka bweyidi Mâ ka vĕhwĕ
na Betomba, na ka bomwĕ, na ka kâmidĕ
Mâ o 'le: nd' A ka pumbuwi pĕ o buhwa
boa ilalo.
20. ¶ Jâ ndi ja nyangwĕ 'a bana ba
Zĕbĕdi na bana baju ja viya o Mâ-a jadi,
ba kalakiya Mâ, na bâ-ba ka yombwaka
elombo n' ehuhu o Mâ-a jadi.
21. Ka Mâ-a vâ na ju, na, E lĕ nd' eâvĕ e
vahakĕ? Ka mâ-a vâ na Ju, na, Vâkâ na
ba tĕ ibamĕ babale ekaba, na, ba diyake
umbâkâ o en' 'âvĕ eyomi, na umbâkâ o enâ
ya 'mĕngwĕ, o ipangiya jâvĕ.
22. Ndi Jisus a yavwanakindi ka Mâ-a
vâ, na, Wa 'wĕni nyang' 'anyu e uwakĕ.
O t' o yâlâkĕni imâtânâ j' imâgi jamĕ i ka
mâtânĕ, na o baptaiswĕ na baptisma 'amĕ e
ka baptaiswĕ? Ka bâ-ba vâ na Ju, na,
Ho ka yâlĕte.
23. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Pâkwĕpâkwĕ
o ka mâtâteni imâgi jamĕ, n' inyĕni-o ka
baptaiswĕ tepĕni na baptisma 'amĕ e ka ba-
ptaiswĕ: nd' ivĕ ja idiya ja 'nâ 'amĕ eyomi,
na ya 'mĕngwĕ e 'bĕ 'amĕ, ndi e ka vĕwi
ba Paia ba kanjakidĕ yâ.
24. O jomu i yokakidi i lingwaki na ba
nyangwĕ pâkâ babale.

25. Ndi Jisus a ndakiyi bâ, ka Mâ-a vâ,
na, O yowudĕteni na mepolo mea Betomba
me pangakiyi bâ, na banĕnĕ ba pangakiya
bâ na ngudi.
26. Ndi yaa diye n' inyĕni nonanĕ, ndi
uĕhĕpi a ka vahĕ o diya unĕnĕ o inyĕni-o
jadi a diyake udili muanyu;
27. Na uĕhĕpi a ka vahĕ o diya o molo o
'nyĕni-o jadi, a diyake uhayi muanyu:
28. Pani te ka Mwana-moto a ha vakidi
ka hadwĕ, kabo ka hana, na ka vĕ emĕnâ
'aju ivango ja baitĕ.
29. Ka ebimba ya bato enĕnĕ ya vitĕ Mâ,
o Mâ-a vĕngĕmĕkidi o Jĕriko.
30. ¶ Pâgu ibale i diyaki diya o pĕpĕkĕ
ya njeya i yamakindi, o jâ i yokakiyi na
Jisus a tombakandi, na, Yokakiya hwĕ
ngâtâ, Upangiyi, Mwana-Devid.
31. Ka ebimba ya kandidĕ bâ nana ba
diyake dâ: ndi ba yamaki pĕ wa, na, Yoka-
kiya hwĕ ngâtâ, Upangiyi, Mwana-Devid.
32. Na Jisus na tĕmĕkĕ de, ka Mâ-a ndiya
bâ, ka Mâ-a va, na, O vahaka li Mbi hake
'nyi nde?
33. Ba vâki na Ju, na, Upangiyi, mihâ
mahu ma bumwakwĕ.
34. Ka Jisus a yokiya bâ ngâtâ, na Mâ

na kupanakĕ mihâ mabu: na elĕngiaha tepĕ mihâ mabu ma pahakiyendi 'yĕnĕ, ka bâ-ba vitĕ Mâ.

KAPITA XXI.

1. Ka bâ-ba pâ o Bĕthpaje o ukodi mua Âlivĕs, o bâ-ba bakami na Jĕrusalĕm, jâ ndi ja Jisus ja loma beyokwedi bebale;
2. Mâ na bâ, na, Kĕkĕni o ibâkâ i jadi o boho boanyu, o ka hunganandini o duwa buru tingwĕngo na mwana na yâ; unjuwaki jâni, n' inyĕni wa vanani o Umba-mbi jadi.
3. Oningĕ moto a vâ n' inyĕni elombo, o ka vâki, na, Upangiyi a na mala na jâ; vâkâna a hunganindi o loma jâ.
4. Ekae yĕhĕpi e hamakindi, na ovanĕ nd' o ya usaki e kalakidi e ka timwĕ, na,
5. Langwakiyani mwa-mwajo ua Zaion, na, Umbwakiya, Upolo muâvĕ u vakand' o âvĕ-o jadi hwĕi, diyango o buru na o etumbĕ ya mwana ua buru.
6. Ka beyokwedi bea vala, na bâ na haka ka Jisus a langwaki bâ.
7. Kâ bâ-ba vana buru na mwana, ka bâ-ba nangidĕ jâ menamba meabu, ka bâba diyidĕ Mâ omĕ.

8. Ka ebimba eněně ya wanja menamba
meabu o njeya: bâkâ ba lenaka paha ja
bele, na bâ-ba ka takidě jâ o njeya.
9. Ka bebimba be kěkidi o bohoboho,
na be vitakidě be yama, na, Hosana na
Mwana-Devid! Ibâtâ na a vakě na dina
ja Upangiyi; Hosana oba mětě!
10. Ka mboka yěhěpi ya 'muwa, o Mâ-a
pâkidi o Jěrusalěm, na, Ekaně a lě nja?
11. Ka bebimba bea vâ, na, Ekaně a
Jisus, usâki mua Nazarěth ya Galili.
12. ¶ Ka Jisus a vala o těmpěl ya Anya-
mbě, ka Mâ-a pumě ba hambakidě na ba
ma hambak' omě běhěpi, na Mâ-a ka ho-
vaka tagulu ja bapepengani ba dâlě, na
bediya bea ba hambakidě mbenga;
13. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, E lěndwěngo
na, Ndabo 'aměe ka tubwi na ndabo y'
ikaliya; nd' o ndi yâni pangango eboboka
ya meyibi.
14. Pâgu na bebokě be vakindi o Mâ-a
jadi o těmpěl, ka Mâ-a yongě bâ.
15. Ka prist ja meolo na Balěndi ba bina
nangudi, o bâ-ba yěněkidi belombo beaju
be hakidi be mamanakwě, na bana ba ya-
manakidě o těmpěl, na, Hosana na Mwana-
Devid

16. Ka bâ-ba vâ na Ju, na, O yokakate
ka 'kaba ba vâkĕ? Na Jisus na vâkâ na
bâ, na, E; o 'bĕni langango, Oviya ndaga i
vakiyĕ o medumbu mea mekĕkĕ na ba nya-
ngakĕ, o hânjâbidĕngo ibendwĕ?
17. ¶ Na Mâ na dikaka bâ, ka Mâ-a
vĕngĕmĕ o mboka na vala o Bĕthani; na
Mâ na yĕngĕkidĕ omĕ.
18. Nd' o Mâ-a timbakidi o mboka n'
ubwa, A yokaki nja.
19. Ka Mâ-a viya o ele ya itâlâ, o Mâ-a
yĕnĕki yâ o njeya, ndi Au duwaka elombo
'mĕ, kabo bekai dipâ, na Mâ na vâki na
yâ, na, Wa jaye pĕ bebuma oviya egombe
tĕkae na vala egombe yĕhĕpi. Ka ele tĕ
ya itâlâ ya hungana o vivilaniya.
20. O beyokwedi be yĕnĕkidi, ka bâ-
ba mama, na, Ele ya itâlâ e vivilaniyete
piĕlĕ!
21. Jisus a yavwanakindi, ka Mâ-a vâ
na bâ, na, Mbi vâki n' inyĕni pâkwĕpâkwĕ,
Oningĕ o diyingĕni n' ikamidĕ, n' inyĕni-o
bomeni penda, wa hayeni kabo e ma hama
na ele ya itâlâ ekae, nd' o ka vâteni n'
ukodi tĕkamu, na, Vĕngĕmĕkĕ, wa 'la ka
kwa o manga, e ka hamate.
22. Tepĕ o ka pahiyati belombo beĕhĕpi

ibeanyu be k' uwĕ n' ikaliya, o kamakidĕni.

23. ¶ O Mâ-a ngakiyedi o tĕmpĕl, ka prist ja meolo na batodu ba bato ba viya o Mâ-a jadi, o Mâ-a diyakidi a yokwanakidĕ, na, I lĕ nja ipang' ĕ ijâvĕ i hanakĕ belombo tĕkabe? tepĕ nj' a vĕkid' âvĕ ipanga tĕkadi?

24. Jisus a yavwana, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mbi k' uwa tepĕ 'nyĕni ndaga yâkâ, e jadi oningĕ wa languwi 'Mbani vâkâna Mbi languwa tepĕ 'nyĕni ipanga jamĕ i hanakĕ belombo tĕkabe.

25. Baptisma ya Jon, e vaki e lĕ nja pĕlĕ? oviya Hĕvĕn, ipĕ o bato ba jadi? Ka bâ-ba hokolani bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, na, Oningĕ hwa vâ, na, Oviya Hĕvĕn, A ka vwi na hwĕ, na, E lĕ nd' eanyu e 'nyakidĕ o kamidĕ mâ?

26. Nd' oningĕ hoa vâ, na, Oviya bato; ho bangaki ebimba; 'kabojana bĕhĕpi ba yĕnĕki Jon na a usâki.

27. Ba yavwanaki ka bâ-ba vâ na Jisus, na, Hoa yâlĕ o languwa. Ka Jisus a vâ na bâ, na, N' Umba-mba languwe tepĕ inyĕni ipanga jamĕ i hanakĕ belombo tĕkabe.

28. ¶ Nd‘ o piviyaka li na-e? Moto n‘
uhuhu a diyi bana babale; ka mâ-a viya o
ua bohoboho a jadi, na, Mwana, o kĕkĕ ka
ha o mwanga muamĕ o buhwa.
29. A yavwanaki, ka mâ-a vâ na mâ, na,
Mba vale: nd‘ o kwĕi, o mâ-a viyi ka ’luwa
ulema, a kĕkindi.
30. Ka mâ-a viya ka vâ na ua babale
tepĕ nyanga tĕ. Ka mâ-a yavwana, na,
Mb‘ ’alandi, Paia. Nd‘ a vale.
31. A lĕ nja o babale banĕ a di hango
upango mua hangwĕ? Ba vâki na Ju, na,
Ua bohoboho. Jisus a vâki na bâ, na, Mbi
vâki n‘ inyĕni pâkwĕpâkwĕ, Bayoli-pago na
bevove ba taki na vala o ipangiya j‘ Anya-
mbĕ n‘ inyĕni.
32. Ikabojana Jon a vakindi‘ o inyĕni-o
jadi na njeya ya bwamu, ndi wu kamakidi
mâni: kabo bayoli-pago na bevove ndi ba
kamakidĕ mâ; ndi ’nyĕni w‘ ulwaka pĕ ni,
o ’nyĕni bĕkidi yĕnĕngo, na ovanĕ nd‘ inyĕ-
ni-o ka kamidĕ mâ.
33. ¶ Yokakani ukanakâdi upâkwĕ: O
diyaki na hangwĕ-ndabo pâkâ, e liyaki
mwanga, ka mâ-a ha muâ ugomba ulwa-
nidĕngo, na mâ-a puduwa ibabo j‘ ivĕ
omĕ, ka mâ-a longo elongo, na mâ-a di-

kiya muâ baliyi, ka mâ-a vala o 'hiki ya
yavidĕngo.
34. Ka mâ-a loma bahayi baju o baliyi
ba jadi, o 'gombe ya bebuma e pâki piĕlĕ,
ka nângâ bebuma bea omĕ.
35. Ka baliyi ba bweya bahayi baju, ba
bomi 'mbâkâ, na bâ-ba weya 'mbâkâ, na
bâ-ba yanguwa upakwĕ malale.
36. Ka mâ-a loma pĕ bahayi bapâkwĕ wa
na ba bohoboho: na bâ na haka tepĕ bâ
nyanga tĕ.
37. Nd' o madikanido a lomaki mwan'
'aju o bâ-ba jadi, na, Ba ka dili mwan' 'amĕ.
38. Ndi baliyi ba vâki bâ mĕtĕ na bâ
mĕtĕ, o bâ-ba yĕnĕki mwana, na, Ujigi nd'
ekamu: vakani, ho weyaki mâni, na hwĕ-
hwa patuwa ekuh' 'aju.
39. Ka bâ-ba bweya mâ, na uhwa mâ o
mwanga, na weyaka mâ.
40. Upangiyi mua mwanga a ka ha lĕ
baliyi tĕbanĕ na, o mâ-a ka viyĕ?
41. Ba vâki na Ju, na, A ka jilidi boji-
lakidĕ bato tĕ babe banĕ, na mâ-a dikiya
mwanga o baliyi bapâkwĕ ba ka vĕyĕ mâ
bebuma o hongodi jabu.
42. Jisus a vâki na bâ, na, O ha langeteni
o Malĕndwĕ, Ilale ja balongi i kiyakidi jâ

ndi diyaki ja bĕ molo mu' itududu: ekavi
vi ndi 'hadi via Upangiyi, na viâ vi ndi vi
mamanakwĕ o mihâ mahu;
43. Ovanĕ nd' Umba-mbi vâki n' inyĕni,
na, Ipangiya j' Anyambĕ i ka nângânwĕndi
n' inyĕni na jâ ja vĕwĕ etomba e ka bĕkidĕ
bebuma bea omĕ.
44. Ndi a ka kwĕ o ilale tĕkadi a ka
bukiyandi; ndi u' ilale tĕkadi i ka kwĕ i
ka nyingi mâ.
45. O prist ja meolo na Farisi ba yoka-
kidi mekanakâdi meaju, ka bâ-ba yĕnĕ na
A kalaki o pĕl' 'abu.
46. Ba bangakindi bebimba, o bâ-ba buta-
kidi o bweya Mâ, 'kabojana ba yĕnĕki Mâ
na A ndi usâki.

KAPITA XXII.

1. Ka Jisus a yavwuwa ka Mâ-a kala pĕ
na bâ na mekanakâdi, na,
2. Ipangiya ja Hĕvĕn i te ona upolo mua
momo u hakidi diba ja mwan' 'aju.
3. Ka mâ-a loma bahayi baju ka ndiya
ba langwakudwĕ na ba vak' o diba: ndi baa
vahe o viya.
4. Ka mâ-a loma pĕ bahayi bapakwĕ, na,

Langwakiyani ba langwakudwi, na, Mbi
kenjidi huma 'amĕ; nyati jamĕ na tito j'
ivângu i weyudwĕndi, belombo beĕhĕpi be
kokindi: Vakani o diba.
5. Ndi ba pĕjĕkindi, ka bâ-ba 'la pĕlĕ n'
ijabu, 'mbâkâ o mwanga muaju, upâkwĕ o
ihamba jaju:
6. Ndi bapâkwĕ ba bweya bahayi baju,
ba ka jongolakidĕ bâ, ka bâ-ba weya bâ.
7. Nd' upolo a yoki yâ, ka mâ-a linguwa:
ka mâ-a loma ndumb' 'aju, ka jilidĕ bawe-
yani tĕbanĕ, na tumba mbok' 'abu.
8. Jâ nd' ijaju ja vâ na bahayi baju, na,
Diba i kokindi, ndi ba ndakudwĕ bu diyaka
weyango.
9. Ndi kĕkĕni o njey' inĕnĕ, ibanyu ba
ka duwa ndakiyani o diba.
10. Ka bato tĕbanĕ ba vala o njey' inĕnĕ,
ka bâ-ba yolĕ ibabu ba duwakidi bĕhĕpi
ta, na babe na bayamu: ka diba ja koka
na bangi.
11. ¶ Upolo a viyi ka yĕnĕ bangi, ka
mâ-a yĕnĕ omĕ moto a ha bâtâkudwĕ ibâtâ
ja diba:
12. Ka mâ-a vâ na mâ, na, Mbweyi
'amĕ, o ma viya lĕ okava o diye n' ibâtâ ja
diba, na-e? Au diyaka na ndaga.

13. Jâ ndi j' upolo ja vâ na bato, na, Kataki mâni makadu na beko, wa 'lani mâni, wa 'hwi mâni o ivititi via yavidĕngo; omĕ o ka diyi mbembe n' ikalidĕ ja mahonga.

14. Ikabojana baitĕ ndi ba ndakudwĕ, ndi nyĕvâ te pânâkwĕ.

15. ¶ Jâ ndi ja Farisi ja vala ka lata 'hoka ya nyang' 'abu e ka jukĕ Mâ o ndaga jaju.

16. Ka bâ-ba loma beyokwedi beabu o Mâ-a jadi na Hĕrodian, na, Uyokwidi, ho yowudĕte na O ndi pâkwĕpâkwĕ, na nâvĕ o yokwakidĕ njeya ya Anyambĕ pâkwĕpâkwĕ, o 'bĕ tepĕ n' isâlâ na moto: 'kabojana wa yĕnĕkĕ meoho mea bato pivi.

17. Langwakiya hwĕ nandi ka âvĕ-o pikilakiyĕ, E ndi hohonganĕngo na ho vĕkĕ Sisar pago, ipĕ e 'bĕ?

18. Ka Jisus a yowĕ bobe boabu, ka Mâ-a vâ, na, O yĕjĕkiyĕ li Mbi nande, inyĕni menoki?

19. Levakidi 'Mbani hika ya pago, ka bâ-ba vana Mâ fura.

20. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, U lĕ uvela na dina ja nja 'kadi?

21. Ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Ja Sisar. Jâ

ndi jaju ja vâ na bâ, na, Vĕkĕni Sisar belombo be jadi beaju: vĕkĕ tepĕni Anyambĕ be jadi ibeaju.

22. Ba mamakindi o bâ-ba yoki ndaga tĕkadi, ka bâ-ba dika Mâ, ka bâ-ba 'la pĕlĕ n' ijabu.

23. ¶ Sajusi ba pâkindi o Mâ-a jadi buhwa tĕ, i vâkâ na o 'bĕ n' ipumbuwa, ka bâ-ba uwa Mâ,

24. Na, Uyokwidi, Mosĕs a vâki, na, Oningĕ moto a wa aa diye na bana, mwana-nyangwĕ a baki mwad' 'aju, na mâ-a ka tĕkidĕ mwana-nyangwĕ ibângâ.

25. Ba diyaki na hwĕ nyangwĕ-pâkâ hĕmbwĕdi: ua bohoboho, o mâ-a bĕkidi mwajo bango, ka mâ-a wa au diyaka na ibângâ, ka mâ-a dika mwad' 'aju na mwana-nyangwĕ.

26. Yâ nyanga tĕ tepĕ ya ua babale, yâ tepĕ ya ua balalo, kwanga na ua hĕmbwĕdi.

27. Na mbuhĕmbuhĕ ka mwajo a wa tepĕ.

28. Ndi o 'pumbuwa, a ka diya lĕ mwada 'a nja o hĕmbwĕdi tĕkanĕ? 'kabojana bâ bĕhĕpi ba bakite mâ.

29. Ka Jisus a timbwana ka Mâ-a vâ na

bâ, na, O lemakĕndini, wa 'wĕni Malĕndwĕ,
tombe na ngudi ya Anyambĕ.
30. Ikabojana o ipumbuwa baa baye, na
bâ-ba vĕwĕ pĕ o maba, ndi ba ka diyate
ona enjĕl ja Anyambĕ i jadi o Hĕvĕn.
31. O pĕlĕ ya ipumbuwa ja ba wewe,
o ha langeteni ka Anyambĕ a kalaki n'
inyĕni, na,
32. Umba ndi Anyambĕ ya Ebraham, na
Anyambĕ ya Aisak, na Anyambĕ ya Jekob?
Anyambĕ e 'bĕ Anyambĕ ya ba wewe, ndi
ya ba di mihâ.
33. O bebimba be yokidi ekae, ba mama-
kindi iyokwanidi viaju.
34. ¶ Nd' o Farisi ba yokidi na A kubidi
Sajusi, ka bâ-ba lataniya ta.
35. Jâ ndi j' umbâkâ a diyakidi uyowi
mua belekanako, a kâtâ Mâ, boyĕjĕkiyĕ,
na,
36. Uyokwidi, elekanako enĕnĕ o beleka-
nako e lĕ nde?
37. Ka Jisus a vâ na mâ, na, Tândâkâ
Upangiyi Anyambĕ 'âvĕ n' ulema muâvĕ
muĕhĕpi, n' ilina jâvĕ jĕhĕpi, n' ipikiliya
jâvĕ jĕhĕpi.
38. Elekanako ya bohoboho na 'nĕnĕ nd'
ekae.

39. Ya bebale e tepě ona ekae, Tândâkâ bato bapâkwě ka 'vě mětě.

40. Belekanako beěhěpi na basâki ba yâdâki na bebale ekabe.

41. ¶ O Farisi ba diyaki ba lataniya, Jisus a uwaki bâ,

42. Na, O pikilakiya li na-e, o pělě ya Kraist? A lě mwan' 'a nja? Ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Ua Devid.

43. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, E lě nde ya Devid e tubakě Mâ n' Ilina, na, Upangiyi, na,

44. Jěhova a vâki na Upangiyi muamě, na, Diyaka o 'nâ 'amě 'yomi, kabo Mba ta panga baloni bâvě ebong' 'âvě e pitakiyě?

45. Oningě Devid a tubaka Mâ, na Upangiyi, nd' A lě mwan' 'aju na-e?

46. U diyaka na moto a yâlâkidě o timbwana Mâ ndaga; na moto ka moto au jijakiya pě o uwa Mâ nyuwe 'pâkwě oviya buhwa těboně.

KAPITA XXIII.

1. Jâ ndi ja Jisus ja kala na bebimba, na beyokwedi beaju,

2. Na, Balĕndi na Farisi ba diyakandi o
diya ya Mosĕs :
3. Elombo yĕhĕpi eabu e ka languwĕ
'nyĕni na, tatakani, tatakani na o ka haki
yâni ; nd' o vilinganakeni behadi beabu :
'kabojana ba vâkândi ndi baa haye.
4. Ikabojana ba kataki maumba madilo
makolo n' ibapwĕ, ba ka nangakidĕ mâ o
mabĕkĕ ma bato ; ndi bâ mĕtĕ baa vahe
o ninganĕ mâ tombe n' upenjo muabu
'mbâkâ.
5. Ndi ba haki behavu beabu beĕhĕpi
na ovanĕ nd' o ba ka yĕnĕnĕ na bato, ba
haki failaktiri jabu upuju, na bâ-ba ka ke-
nakĕ sai ja ngâi jabu,
6. Ba tândâkândi loboko la betiyango o
masango, na bediya benĕnĕ o sinegâg,
7. Na mahomu o mahambanido, na ka
tubwĕ na bato, na, Rabbai, Rabbai.
8. Ndi o tubakwĕni, na, Rabbai : 'kabo-
jana Utumbwani muanyu u te umbâkâ
kabo Kraist : 'nyĕni bĕhĕpi o ndini nya-
ngwĕ pâkâ.
9. O tubakeni moto o he na Hangwĕ
'anyu ; 'kabojana Hangwĕ 'anyu e te pâkâ,
Mâ-a jad' o Hĕvĕn.
10. N' inyĕni o tubakwĕ tepĕni, na, Ba-

tumbwani; 'kabojana Utumbwani muanyu
u t' umbâkâ, kabo Kraist.
11. Ndi a did' uněně wa o njamb' 'anyu,
mâ nd' a ka diyě uhani muanyu.
12. Uěhěpi a ka betidě nyolo 'aju mětě
a ka hubudwěndi; uěhěpi a ka hubidě
nyolo 'aju mětě a ka betudwěndi.
13. ¶ Ndi maguga n' inyěni Balěndi na
Farisi, inyěni menoki, 'kabojana o diba-
kiyandini bato ipangiya ja Hěvěn: inyěni
mětě wa kěkěni omě, n' inyěni wa bâbâ-
kâni ba 'mbaka o vala na ba kěkě omě.
14. Maguga n' inyěni, Balěndi na Farisi,
inyěni menoki! 'kabojana o pukulakandini
ndabo ja mealika, na o hakani makaliya
mayaba o iyaba ja bato: na tina těkaně o
ka duwandini ivomudwě iněně wa.
15. Maguga n' inyěni, Balěndi na Farisi,
inyěni menoki! 'kabojana o 'luanakidě-
ndini manga na ehiki ipanga j' umbâkâ
a uluaka; o mâ-a 'luwedi, wa pangi mâ-
ni nj' ibale mwan' 'a Hěl wa n' inyěni
mětě.
16. Maguga n' inyěni batumbwani ba
pâgu, ba vâkě, na, A ka kaniyě těmpěl, i
te naně; ndi a ka kaniyě gold ya těmpěl a
kwango!

17. Inyěni beboki na pâgu! eve lě eněně
wa, gold, ipě těmpěl e nyěvěkidě gold?
18. Na, A ka kaniyě âltar, i te naně;
nd' a ka kaniyě ivěwě i jad' omě, a kwa-
ngo.
19. Inyěni beboki na pâgu! eve lě eněně
wa, ivěwě, ipě âltar e nyěvěkidě ivěwě?
20. Uěhěpi a ka kaniyě âltar, a kanakiyě
yâ na belombo be jad' omě beěhěpi.
21. Na a ka kaniyě těmpěl, a kanakiyi
yâ, na A diyakě omě.
22. Na a kaniyě Hěvěn, a kanakiyandi
eka y' Anyambě, na A diyakě omě.
23. Maguga n' inyěni, Balěndi na Farisi,
inyěni menoki! 'kabojana o věkěndini ya
jomu ja mint na anis na kummin, nd' o
dikakani belombo beněně bea belekanako,
ihohonganě, ngâtâ, n' ikamidě; ekabe ndi
beanyu be lukakidi o ha, ndi o dika tepě ni
bepâkwě be hawě.
24. Inyěni batumbwani ba pâgu, ba
lěngěkě ipihi, ndi o miyakani kaměl.
25. Maguga n' inyěni Balěndi na Farisi,
inyěni menoki! o tanakěndini sěngě na
'pělě o bwebwe, nd' o 'tema u jadi ti na
mbabo na bobe.
26. Âvě pâgu ngâvě ya Farisi! ta taně e

jadi o 'tema mua sĕngĕ na 'pĕlĕ, ovanĕ vâkâna bwebwe 'abu e tani tepĕ.

27. Maguga n' inyĕni Balĕndi na Farisi, inyĕni menoki! 'kabojana o kwanakandini ka ndabo ja malonga itano i yĕnĕnĕkĕ bwam' o bwebwe, nd' utema u jadi ti na bevehe bea bawewe na sĕkĕ yĕhĕpi.

28. Nonanĕ tepĕ 'nyĕni o yĕnĕnĕkĕni hohonganĕngo o bato ba jadi, o bwebwe, ndi o jadi ni utema ti na melango na bobe.

29. Maguga n' inyĕni Balĕndi na Farisi, inyĕni menoki! 'kabojana o longakandini malonga ma basâki, n' inyĕni o lukakĕni ndabo ja njama ja bato bayamu,

30. N' inyĕni mâ, na, Ho jaka o hwi ja bahangwĕ bahu, te hu hâbâkâ na bâ o iweya ja basâki.

31. Inyĕni mĕtĕ o langwakiyandini na o ndini bana ba ma weyaka basâki.

32. Londakĕni yĕjâ ya bahangwĕ banyu.

33. Inyĕni mbamba, inyĕni igona ja pe, o ka vĕngĕmĕ lĕ ni yĕkĕ ya Hĕl na-e?

34. ¶ Yĕnĕkĕteni k' Umba-mbi lomakĕ 'nyĕni basâki na bato b' iyowĕ na Balĕndi; o ka weyandini na o ka kâmâkidi bâkâ o krâs; bâkâ, o ka bomandi bâ ni o sinigâg

janyu, na o ngongolakidi bâ ni oviya mboka
nala mboka:
35. Makiya ma bato bayamu ma tâkudwĕ
o he mĕhĕpi ma ka kahamandi o 'nyĕni o
jadi, oviya ma moto uyamu Ebĕl nala ma
Sakaraias mwan' 'a Barakaias uanyu o we-
yakidi o hanganĕ ya tĕmpĕl na âltar.
36. Pâkwĕpâkwĕ Mbi vâki n' inyĕni, na,
Belombo tĕkabe beĕhĕpi be ka kahamandi
o igona tĕkadi.
37. Jĕrusalĕm! Jĕrusalĕm! âvĕ o weya-
kĕ basâki, na nâvĕ o bweyaka ba lomakwĕ
o âvĕ-o jadi malale, nj' iitĕ ndi jamĕ i vaha-
kidi o yolĕ bana bâvĕ ta, panika mwadi
mua kuba u yolakĕ bana baju o mapĕpu,
ndi wu vahakani!
38. Yĕnĕkĕte, ka ndabo 'anyu ya dikana
o inyĕni-o jadi ebâbâ.
39. Ikabojana Mbi vâki n' inyĕni, na,
Oviya 'gombe tĕkae, wa yĕne pi 'Mbani,
kabo 'nyĕni o ka vâyĕni, na, Ibâtâ na A
vakĕ na dina ja Upangiyi.

KAPITA XXIV.

1. Ka Jisus a vĕngĕmĕ, ka Mâ-a puma
o tĕmpĕl; ka beyokwedi beaju bea viya

o Mâ-a jadi, ka levidĕ Mâ-a ilongidi ja
tĕmpĕl.
2. Ka Jisus a vâ na bâ, na, Wa yĕnĕkĕni
belombo tĕkabe beĕhĕpi? Pâkwĕpâkwĕ,
Mbi vâki n' inyĕni, na, Wa dikani okava
ilale kahamango ipâkwĕ, i ka mĕndĕ i sajwĕ.
3. ¶ O Mâ-a diyakidi diya o ukodi mua
Âlives, ka beyokwedi bea viya o Mâ-a jadi
ikutakuta, na, Langwakiya hwĕ, egombe ya
belombo tĕkabe e ka diyĕ? na ndembo y'
iviya jâvĕ, na ya ihuku ja he e ka diya lĕ
na-e?
4. Ka Jisus a timbwana bâ, na, Banda-
makidĕni o banga moto a temidĕ inyĕni.
5. Ikabojana baitĕ ba ka viyi na dina
jamĕ, na, Umba ndi Kraist; vâkâna ba ka
temidi baitĕ.
6. O ka yokandini beduka na sango ja
beduka: yĕnĕkĕteni wa vaveni: 'kabojana
belombo tĕkabe beĕhĕpi be ka hamandi, ndi
ihuku i ha pâye.
7. Yenĕ 'tomba e ka yani na epâkwĕ, dinĕ
ipangiya na ipâkwĕ; usalâku, na bevuva, be
ka diyandi, na he ninganakĕ o loboko lâkâ.
8. Belombo tĕkabe beĕhĕpi ndi jali ja
ngĕbĕ.
9. Vâkâna ba ka kândândi 'nyĕni ka

yĕnudwĕ majili, na bâ-ba ka weyaka 'nyĕni: o ka binakwĕni na betomba beĕhĕpi o nyanga ya dina jamĕ.

10. Baitĕ ba ka kâbândi, na bâ-ba ka kândânâkâ, na bâ-ba ka binanaka.

11. Basâki ba bojowa baitĕ ba ka tĕmĕndi, na bâ-ba ka temakidĕ baitĕ.

12. N' ikabojana bobe bo ka diyi boitĕ, itândĕ ja baitĕ i ka vâtândi.

13. Ndi a ka lilimidĕ kwanga nal' ihuku, mâ tepĕ a ka yongĕ.

14. Sango tĕ eyamu ya ipangiya ja Hĕvĕn ekanĕ e ka hamanudwĕndi o he yĕhĕpi, ilanguwa ja betomba beĕhĕpi; vâkâna ihuku i pândi.

15. Nandi 'nyĕni o ka yĕnĕni elombo e binakwĕ ya ujilo (ya usâki Danyĕl e kalakidi) de o iboko via hole (a langakĕ, a bweyakidĕ,)

16. Nandi ba jadi o Judia ba kweyake o mekodi;

17. A jad' o ndabo oba a hubake pĕ ka nângâ elombo o ndabo 'aju:

18. Tombe na, a jad' o mwanga aa timbake o mbuhwa ka nângâ ngâi jaju.

19. Majili na ba ka diyĕ na memi, na ba ka diyĕ ba nyangakĕ o hwi tĕdinĕ.

20. Kalakiyani na ikweya janyu i diyake o 'gombe y' ivĕvu, tombo na buhwa boa Iyâjâ.

21. Ikabojana etuniya enĕnĕ e ka diyandi, e ha diyete oviya jali ja he na pâ kya tĕkanĕ; e! ya diye tepĕ epâkwĕ njo.

22. Kabo hwi tĕdinĕ ja vuvudwĕ, ya diye na moto a ka yongwĕ: ndi hwi tĕdinĕ i ka vuvudwĕndi o nyanga ya bato ba di pânwĕngo.

23. Nandi, oningĕ moto a vâ n' inyĕni, na, Yĕnĕkĕteni, Kraist a nd' okava, na ba 'kavanĕ: o kamakidĕni.

24. Ikabojana Kraist ja bojowa i ka pândi, na basâki ba vela ba ka levidi ndembo na megoma; e jaka na e na ngudi e hamakĕ, te ba ka temidĕndi ba pânwĕngo.

25. Yĕnĕkĕteni, Mbi tind' o languwa 'nyĕni.

26. Oningĕ ba vâ n' inyĕni, na, Yĕnĕkĕteni, a nd' o nginga; O valaken' ovonĕ: Yĕnĕkĕteni, a nd' o ilika via 'kutakuta; O kamakidĕni.

27. Ikabojana ka epĕlupĕlu e vakiya o mbuhwa, na yâ e panyaka na 'la ulânga: nonanĕ tepĕ iviya ja Mwana-moto i ka diyĕ.

28. Ikabojana iboko via ubimba vi jadi viâ ndi via mbela vi ka diyĕ kotakota.

29. ¶ Elĕngiaha etuniya ya hwi tĕdinĕ ya tomba vâkâna joba i vindindi, ngândĕ ya vĕye unanga muaju, nyĕtĕti i ka kwandi oviya oba, ngudi ja oba i ka ninganĕndi.

30. Bĕngĕ nandi ndĕmbo ya Mwana-moto e pumakiyĕ oba: bĕngĕ makaka mĕhĕpi ma he ma yakĕ, ba ka yĕni Mwana-moto a vaka na bevindi bea oba na ngudi na ivend' inĕnĕ.

31. Vâkâna A lomindi enjĕl jaju na joyi inĕnĕ ja heba, na bâ-ba ka yolakĕ ibaju ba pânwĕngo oviya mahuku ma he manai, oviya pĕlĕ ya oba pâkâ na-'la 'pâkwĕ.

32. Yokwakani, ukanakâdi mua ele ya itâlâ: Oningĕ mekilibanjo meaju me ngite mebâbu, na meâ me pumakĕ bekai, o yowudĕteni na egombe ya viohi ya bi piĕlĕ;

33. Yâ nyanga tĕ te 'anyu, o inyĕni-o ka yĕnĕni belombo tĕkabe beĕhĕpi, yowakĕni, na, ya bĕndi piĕlĕ o mebiyâ.

34. Igona tĕkadi ja tombe, mbambayĕ Mbi langwakiyandi 'nyĕni, kabo belombo tĕkabe beĕhĕpi bea hama.

35. Oba na he be ka tombandi, ndi ndaga jamĕ ja tombe.

36. ¶ Ndi buhwa tĕbonĕ n' iwĕla tĕdinĕ bea 'wane na moto, tombe na enjĕl ja Hĕvĕn, kabo Hangwĕ 'amĕ pa.

37. Pani-ka hwi ja Noa i diyakidi, nyanga ya Mwana-moto e ka viyĕ, e ka diya tepĕ nonanĕ.

38. Ikabojana o hwi ja tonda e t' o pâ, ba diyakite ba jaka, ba mâtâkâ, ba baka, na bâ-ba vĕnĕkĕ o maba, kwanga na-'la o buhwa boa Noa bo ngakiyedi o Ark,

39. Bu yowakĕ, kabo tonda e pâkidi, na ńângâ bâ bĕhĕpi; iviya ja Mwana-moto i ka diya tepĕ nonanĕ.

40. Babale ba ka diyandi o mwanga; 'mbâkâ a ka nângwĕndi, n' umbâkâ a dikana.

41. Bajo babale ba nyingaka o ilale i kâkânâkĕ; 'mbâkâ a ka nângwĕndi, n' upâkwĕ a dikana.

42. ¶ Nandi pepwakani: 'kabojana wa 'wĕni iwĕla ja Upangiyi muanyu i vakĕ.

43. Ndi yowakĕni ekae, hangwĕ-ndabo a jak' a yowakĕ elahe na 'huhu ya mwibi e ka viyĕ, t' a pepwakite, t' au bâbâkâ ndabo 'aju na e tubakwĕ.

44. Ndi diyakani tepĕ kokĕngo; 'kabojana iwĕla janyu i ha pikilakiya jâ ndi ja Mwana-moto i pâkĕ.

45. Nj' a jadi uhayi mu' ikĕngĕ n' iyowĕ, ua upangiyi muaju a di tĕdĕngo oba ya ndabo 'aju, o ivĕ jabu beja o hongodi?

46. Ibâtâ n' uhayi tĕmunĕ u ka bĕ o upangiyi muaju u ka pâyĕ, na mâ-a kâbidĕ mâ a haka nonanĕ.

47. Mbambayĕ Mbi vâki n' inyĕni, na, A ka tĕdi mâ oba ya eaju e janidi yĕhĕpi.

48. Nd' oningĕ uhayi t' ube munĕ u pikiliyingĕ, na, Upangiyi muamĕ u bembakandi ipâ;

49. Na mâ-a ka yalakĕ iboma ja bahayi na ju, n' ija, n' imâtâ na beyânga;

50. Upangiyi mua uhayi tĕmunĕ a ka pândi na buhwa boaju bo ha 'mbwakiyi mâ, n' iwĕla jaju i ha 'wĕ,

51. A ka leni mâ bolenaka na mâ-a vĕ mâ mbĕi 'aju o njamba ya menoki; ovonĕ o ka diyi mbembe n' ikalidĕ ja mahonga.

KAPITA XXV.

1. Ipangiya ja Hĕvĕn i ka kwanudwĕ-
ndi jomu ja behila be nângâkidi litwa labu,
na puma ka lata n' ubayi.
2. Betano be diyaki na bokeli, betano be-
tiketike.
3. Be diyakidi betiketike be nangâ-
ki litwa labu, ndi be nânge mavulĕ na
bâ:
4. Ndi be diyaki na bokeli be nângâki
mavulĕ o beva beabu na lampi labu.
5. O ubayi a bembakidi, ka bâ-ba tika na
bâ-ba ka yaka.
6. O bulu-'tema ka ukenyu mua yamwĕ,
na, Umbwakiyani, ubayi u vakandi; pu-
makani, ka bonganakiyi mâ ni.
7. Ka behila tĕbenĕ bĕhĕpi bea 'muwa,
ka bâ-ba bonguwa lampi labu.
8. Ka be diyaki betiketike bea vâ na bea
bokeli, na, Vĕki hwĕ ni mavulĕ manyu;
'kabojana lampi lahu lo dimindi.
9. Ndi ka bea bokeli bea timbwana, na,
Hanga nonanĕ; o banga ma koke na hwĕ
n' inyĕni; ndi tâmâkâ o valani o ba hama-
kidĕ, wa hambani manyu mĕtĕ.
10. O bâ-ba kĕkidi ka hamba, k' ubayi

mâ-a pâ; ba diyaki kokĕngo, ka bâ-ba ngiya na mâ o diba; ka jâmbĕ ja dibwĕ.

11. Kwĕi, ka behila bepâkwĕ bea pâ tepĕ, na, Upangiyi, Upangiyi, dubwakiya hwĕ.

12. Ndi ka mâ-a yavwana, na, Pâkwĕpâkwĕ Mbi vâki n' inyĕni, na, Mba 'wĕ inyĕni.

13. Nandi, pepwakani, 'kabojana wa 'wĕni buhwa na b' iwĕla ja Mwana-moto i ka pâyĕ.

14. ¶ Ipangiya ja Hĕvĕn i t' ona moto a vala ekĕndâ o 'tomba ya bo, a ndakiyi bahayi baju, ka mâ-a vĕ bâ jumba jaju.

15. Ka mâ-a vĕ umbâkâ talĕnt itano, upâkwĕ ibale, upâkwĕ pâkâ; moto uĕhĕpi hohonganĕngo na ngud' 'aju: ka mâ-a paniya o vala o 'kĕndâ.

16. A vĕkudwĕ talĕnt itano, o mâ-a vali ka hamba na jâ, ka mâ-a kova ipâkwĕ itano.

17. Yâ nyanga tĕ te ya a vĕkudwĕ ibale, ka mâ-a kova tepĕ ipâkwĕ ibale.

18. Ndi a vĕkudwĕ pâkâ, a kĕkindi ka tonga o he, ka mâ-a kuta dâlĕ ja upangiyi muaju.

19. Ulingo uyaba tombango ka upangiyi mua bahayi tĕbanĕ a pâ ka hohonganĕ na bâ.

20. A vĕkĕkudwĕ talĕnt itano, a viya ka

mâ-a vana talĕnt ipâkwĕ itano, na, Upangiyi, o vĕki 'mba talĕnt itano: yĕnĕkĕte, mbi kovango ipâkwĕ itano na jâ.

21. Ka upangiyi muaju a vâ na mâ, na, O hi bwam' 'âvĕ uhayi uyamu mu' ikĕngĕ; o viyi ka diya n' ikĕngĕ o belombo behâlĕ, mbi ka tĕdĕnd' âvĕ oba ya belombo beitĕ: ngakiya o mbya ya upangiyi muâvĕ.

22. A vĕkudwĕ tepĕ talĕnt ibale, ka mâ-a viya, na, Upangiyi, o vĕki 'mba talĕnt ibale; yĕnĕkĕte, mbi kovindi ipâkwĕ tepĕ ibale na jâ.

23. Ka upangiyi muaju a vâ na mâ, na, O hi bwamu, âvĕ uhayi mu' ikĕngĕ; o viyi ka diya n' ikĕngĕ o belombo behâlĕ, mbi ka tĕdĕnd' âvĕ oba ya belombo beitĕ. ngakiya o mbya ya upangiyi mwâvĕ.

24. A vĕkudwĕ talĕnt pâkâ ka mâ-a viya, na, Upangiyi, mbi yowakidĕte na o moto ukolo, o benjaka o âvĕ-o ha liyakidi, na o yolakĕ o âvĕ-o ha mwanjidi:

25. Ovanĕ nd' umba-mbi bangakidi, k' umba-mba vala ka kuta talĕnt 'âvĕ o he; yĕnĕkĕte, o nângindi eâvĕ mĕtĕ.

26. Upangiyi muaju a timbwana mâ, na, Âvĕ uhayi ube na mua henga! o yowakidĕte na mbi benjakandi o 'mba-mbi ha liya-

kidi, n' umba-mbi yolakĕ o umba-mbi ha
mwanjidi:
27. O lukakindi o vĕ dâlĕ jamĕ o bapepe-
ngani, te mbi ka timbwĕndi eamĕ na nyeno
o ipâ jamĕ.
28. Nandi nângânâki mâ ni talĕnt tĕnĕ, n'
inyĕni wa vi yâ ni o a jadi jomu ja talĕnt.
29. Ikabojana uĕhĕpi a janidi a ka vĕwĕ-
ndi, na mâ-a bĕ na beitĕ; nd' a ha 'bĕ nĕ a
ka nângânwĕndi tombe n' ibeaju be janidi.
30. Uhwakani uhayi u ha 'bĕ n' itinga o
ivititi via yavidĕngo; ovonĕ o ka diyi mbe-
mbe n' ikalidĕ ja mahonga.
31. ¶ O Mwana-moto a ka viyĕ n' ivenda
jaju, na enjĕl ja hole jĕhĕpi i ka diyi na Ju,
vâkâna A diyendi o 'ka y' ivenda jaju.
32. Betomba beĕhĕpi be ka yolanĕndi o
boho boaju: na Mâ-a ka palwakidĕ bâ, pa-
ni-ka utati u palwakidĕ medâmbĕ meaju o
mbodi 'jaju.
33. A ka tĕdi medâmbĕ o 'nâ 'aju eyomi,
ndi mbodi o ya 'mĕngwĕ.
34. Vâkâna Upolo a vwi na ba jadi o
'nâ 'aju eyomi, na, B' ibâtâ ja Paia, vakani,
jigakani ipangiya i kenjakudwĕ 'nyĕni
oviya jali ja he;
35. Ikabojana Mbi diyaki na nja, k'

inyěni wa jedi 'Mba ni; Mbi diyaki na
'vělě, k' inyěni wa mâtidi 'Mba ni; Mbi di-
yaki mwěngi, k' inyěni wa ngidi 'Mba ni;
36. Mbi diyakind' uhamba, k' inyěni
wa bâtidi 'Mba ni; Mbi diyaki Mbi běkě,
k' inyěni wa lumbiyi 'Mba; Mbi diya-
kindi o ntyogo, k' inyěni wa pâni o 'Mba-
mbi jadi.
37. Vâkâna bayamu ba timbwani Mâ,
na, Upangiyi ho yěněki l' Âvě na nja, ka
hwě-hwa jed' Âvě ove? na ba evělě, ka
hwě-hwa mâtidě Âvě ove?
38. Ho yěněki l' Âvě mwěngi, ka hwě-
hwa ngid' Âvě ove? na b' uhamba, ka
hwě-hwa bâtid' Âvě ove?
39. Nja 'gombe eahu e yěněkid' Âvě
běkě, na o ntyogo, ka hwě-hwa viya Âvě-o
jadi?
40. Nd' Upolo u ka timbwani bâ, na,
Pakwěpâkwě Mbi vâki n' inyěni, na,
Bwěsě k' inyěni o hakidini 'mbâkâ uhâlě
wa ba tě b'-ina ekaba, o hakiyendi Mbi
yâ.
41. Ndi A ka vâ tepě na ba 'nâ emě-
ngwě, na, Věngěměkěni o 'Mba-mbi jadi,
inyěni ba di hâkwěngo, o veya via 'gombe
yěhěpi, vi kenjakudwě děvil na enjěl jaju.

42. Ikabojana Mbi diyaki na nja, nd‘ o vĕyi ’Mba ni beja: Mbi diyaki na evĕlĕ, nd‘ o matidi ’Mba ni:

43. Mbi diyaki mwĕngi, ndi wu ngakidi ’Mba ni; uhamba, ndi wu bâtâkidi ’Mba ni: Mbi bĕkĕ, na o ntyogo, nd‘ o lumbakiyi ’Mba ni.

44. Ndi ba ka timbwana tepĕ Mâ, na, Upangiyi, ho yĕnĕki l‘ Âvĕ na nja ove, na ba ’vĕlĕ, na ba mwĕngi, na b‘ uhamba, na b‘ ibĕ, na ba ntyogo, ndi ho hane Âvĕ ove?

45. Ndi A ka yavwani bâ, na, Pâkwĕpâkwĕ, Mbi vâki n‘ inyĕni, na, Bwĕsĕ k‘ inyĕni o ha hakidini ’mbâkâ uhâlĕ ekanĕ wu hakiyi ’Mba ni.

46. Ekaba ba ka ’landi o ivomudwĕ ja ’gombe yĕhĕpi, ndi bayam‘ o ’mĕnâ ya ’gombe yĕhĕpi.

KAPITA XXVI.

1. E diyakindi, o Jisus a bĕkidi mepako tĕkame meĕhĕpi pa, ka Mâ-a vâ na beyokwedi beaju, na,

2. Wa dimbakiyani na, hwi ’bale tombango i ndi ’sango ja Ikunduwa: Mwa-

na-moto a ka kândudwĕndi ka wewĕ o
krâs.
3. Jâ ndi ja prist ja meolo, na balĕndi, na
batodu ba bato, ja yolanĕ o ikenga ja prist
enĕnĕ, a ma tubakwĕ na Kaiefas,
4. Ba ka hohonganakĕ ugono muabu u
ka nângânĕ Jisus, na bâ-ba weya Mâ.
5. Ka bâ-ba vâ, na, Hanga o buhwa bo‘
isango, o banga etoko ya diya bato omĕ.
6. ¶ O Jisus a diyakidi o Bethani, o
ndabo ’a Saimon ya ’gâlani,
7. Mwajo a vakind‘ o Mâ-a jadi, a diyi
na egala ya alabastĕr ya mavulĕ ma kango
m‘ ihambe ikolo, ka mâ-a hovidĕ mâ o molo
muaju o Mâ-a diyakidi diyango a jaka.
8. Nd‘ o beyokwedi beaju be yĕni no-
nanĕ, be numbakindi, na, Imbaniya tĕkadi
i lĕ ja nde?
9. Ikabojana mavulĕ tĕ ma kango ekama
ma ma diyate ma hambakudwĕ ihambe
inĕnĕ, na mâ ma vĕwĕ mekuge.
10. O Jisus a yowakidĕ yâ, ka Mâ-a vâ
na bâ, na, O haka li mwajo njuke nande?
a hi ’Mba ehavu eyamu.
11. Ikabojana mekuge me te n‘ inyĕni
egombe yĕhĕpi; ndi Mba diye n‘ inyĕni
egombe yĕhĕpi.

12. Ikabojana o yenĕ a hovidĕngo mavulĕ tĕ ma kango ekama o nyolo 'amĕ, a hi yâ itongwĕ jamĕ.

13. Pâkwĕpâkwĕ, Mbi vâki n' inyĕni, na, Iboko viĕhĕpi via sango tĕ 'yam' ekanĕ vi ka hamanudwĕ o he yĕhĕpi, ovonĕ ekae tepĕ ya mwajo tĕkanĕ e di hango, e ka languĕndi iyongidĕ jaju.

14. ¶ Jâ ndi j' umbâkâ wa jomu na bebale, a tubakwĕ na Judas Iskariot, a vala o prist inĕnĕ i jadi,

15. Ka mâ-a vâ na bâ, na, O ka vĕ li mbi nde, vâkâna mbi vĕndi 'nyĕni Mâ? Ka bâba panga na mâ mabo ma dâlĕ malalo.

16. A 'mbwakiyendi egombe e kândâkĕ Mâ oviya 'gombe tĕnĕ.

17. Buhwa boa bohoboho bo' isango ja pĕmbĕ e ha 'bĕ na ilanda, ka beyokwedi bea viya o Jisus a jadi, na, O ka vaha lĕ hwĕ-ho kenjakĕ Âvĕ iboko vi jakĕ isango j' Ikunduwa ove?

18. Ka Mâ-a vâ, na, Kĕkĕni o mboka 'nĕnĕ o moto ua giligili, wa vwi na mâ, na, Uyokwidi a ma vwi, na, Egombe 'amĕ ya bĕ ndi piĕlĕ; Mbi ka tatandi isango j' Ikunduwa o ndabo 'âvĕ na beyokwedi beamĕ.

19. Ka beyokwedi bea ha ka Jisus a le-
vaki bâ; ka bâ-ba kenjĕ isango.
20. O kolo e diyaki ya pâ, ka Mâ-a diya
na jomu na bebale.
21. O bâ-ba diyakidi ba jaka, ka Mâ-a
vâ, na, Pâkwĕpâkwĕ, Mbi vâki n' inyĕni,
na, 'mbâkâ ua njamba 'anyu a ka kândi
'Mba.
22. Ba yĕnĕki ngĕbĕ 'nĕnĕ, ka bâ-ba yalĕ
o vâ o Mâ-a jadi, moto moto, na, Upangiyi,
a i 'mba?
23. Ka Mâ-a timbwana na bâ, na, A du-
bakĕ n' Umba ikadu o sĕngĕ, mâ nd' a ka
kândĕ 'Mba.
24. Mwana-moto a 'landi, pani-ka yâ
e di lĕndwĕngo Mâ: ndi maguga na
moto tĕnĕ ua Mwana-moto a ka kâ-
ndwĕ! e diyakindi bwamu na moto tĕnĕ
t' au jakwĕ.
25. Jâ ndi ja Judas, a kândâkiyi Mâ,
a timbwana, na, Paia-o, a nd' umba?
Ka Mâ-a vâ na mâ, na, O vâki nonanĕ.
26. ¶ O bâ-ba diyakidi ba jaka, ka
Jisus a nângâ pĕmbĕ, ka Mâ-a vambiya yâ
ibâtâ, ka Mâ-a buka yâ, ka Mâ-a vĕ yâ be-
yokwedi beaju, na, Nângâkâni, jakani;
ekanĕ e nyolo 'amĕ.

27. Ka Mâ-a nângâ sĕngĕ ya kâpi, ka
Mâ-a vĕ akeva, ka Mâ-a vĕ bâ yâ, na, Mâ-
tâki yâni 'nyĕni bĕhĕpi;
28. Ikabojana ekama ndi makiya mamĕ
ma panga ya kya ma hoviyedi iyidĕ ja
bobe boa baitĕ.
29. Ndi Mbi vâki n' inyĕni, na, Mba
mâte pĕ·njo 'pâkwĕ ebuma tĕ ya ukâdi
ekae, kabo buhwa tĕbonĕ o 'Mba-mbi
ka mâtĕ yâ ya kya n' inyĕni o ipangiya ja
Paia.
30. O bâ-ba bĕkidi viembo tumbudĕngo,
ka bâ-ba puma nala o ukodi mua Âlivi.
31. Jâ ndi ja Jisus ja vâ na bâ, na,
Inyĕni bĕhĕpi o ka kâbândini o nyanga
'amĕ na bulu tĕkabo, 'kabojana e lĕndwĕ-
ngo, na, Mbi ka bweyandi Utati, na medâ-
mbĕ mea mwanga me ka pajanganaka.
32. Ndi Umba-mbi ka pumbuwĕ pĕ,
Mbi ka 'landi o bohoboho n' inyĕni o
Galili.
33. Ka Pitĕ a timbwana na vâ na
Mâ, na, Tombekete bĕhĕpi ba kâbâkâte
o nyanga 'vĕ, ndi mbi 'bĕ na ngudi mbi
kâbâkĕ.
34. Jisus a vâ na mâ, na, Pâkwĕpâkwĕ
Mbi vâki na nâvĕ, na, Na bulu tĕkabo, na

kuba na kâkâlâkâ, o ka hâhiyi 'Mba nj'
ilalo.
35. Ka Pitĕ a vâ na Ju, na, Tombete
na hwĕ na nâvĕ nd' o ka wĕ, mba hâhiy'
Âvĕ. Yâ nyanga tĕ te ya beyokwedi bĕ-
hĕpi e vâkidi.
36. ¶ Jâ ndi ja Jisus ja viya na bâ o
mwanga u ma tubakwĕ, na, Gĕthsĕmani,
ka Mâ-a vâ na beyokwedi, na, Diyakani
okava, o 'Mba-mb' 'ala ka kaliya okaonĕ.
37. Ka Mâ-a nângâ Pitĕ, na bana ba Zĕ-
badi babale, ka Mâ-a yalĕ ngĕbĕ 'nĕnĕ na
nyolo vâhâ mĕtĕ.
38. Jâ ndi jaju ja vâ na bâ, na, Ilina
jamĕ i yĕnĕkĕ ngĕbĕ 'nĕnĕ mĕtĕ piĕlĕ
n' iwedo; vengakidĕni okava, o ka pepwa-
naki 'Mba ni.
39. Ka Mâ-a piya kwĕi, ka Mâ-a kwa na
boho boaju, a ka kalakiya, na, Paia-o, oningĕ
na e t' e hamaka, ndi sĕngĕ tĕ ya kâpi
ekanĕ e tombake 'Mba; ndi hanga nyang'
'amĕ e vahakĕ, ndi ka 'vĕ o pangakĕ.
40. Ka Mâ-a vala o beyokwedi be jadi,
ka Mâ-a kâbidĕ bâ ba yaka viyâ, ka Mâ-a
vâ na Pitĕ, na, E lĕ nde! wa yâlĕni o pe-
puwi n' Umba iwĕla jâkâ-ĕ?
41. Pepwakani n' inyĕni o ka kalaki-

yani, o banga wa ngiyani o iyĕjudwĕ: ilina mĕtĕ i kokĕngo ndi nyolo e ibĕ na ngudi.

42. Ka Mâ-a vala pĕ njo ibale, ka Mâ-a kaliya, na, Paia-o, ipĕ sĕngĕ tĕ ya kâpi ekanĕ e ibĕ na ngudi e tombakĕ 'Mba, kabo Mba mâtâ yâ, upango muâvĕ u hamake.

43. Ka Mâ-a viya, ka Mâ-a kâbidĕ pĕ bâba yaka viyâ; 'kabojana mihâ mabu ma diyaki ma bĕ bodilo.

44. Ka Mâ-a dika bâ, ka Mâ-a vala pĕ, ka kaliya njo ilalo, ka Mâ-a vâte yâ ndaga tĕ.

45. Ka Mâ-a viya o beyokwedi beaju be jadi, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Yakani nandi, yâjâkâni; umbwakiyateni, iwĕla ja bĕ ndi piĕlĕ, Mwana-moto a kândudwĕndi o benâ bea bato babe.

46. Umwakani, ho kĕkeni: a kândâkĕ 'Mba a bĕndi piĕlĕ.

47. ¶ O Mâ-a diyakidi a kalaka, Judas, umbâkâ ua jomu na babale, a viya na 'bumbu enĕnĕ na mekwala na metumbe oviya prist inĕnĕ na batodu ba bato.

48. Nandi a kândâkiyi Mâ, a vĕki bâ ndembo, na, Uamĕ a ka pyâpyĕ vâkâna mâ ndi Mâ nĕ; bweyaki Mâ ni ndu.

49. Ka mâ-a hungana o vala o Jisus a

jadi, na, Mbolo, Paia: ka mâ-a pyâpyâ Mâ.

50. Ka Jisus a vâ na mâ, na, Ñwĕla, o ma viya lĕ ka ha nde? Jâ ndi jabu ja nangidĕ makadu o Jisus a jadi, ka bâ-ba nângâ Mâ.

51. Umbwakiyate, umbâkâ ua ba diyaki na Jisus a hambid' enâ 'aju, ka mâ-a hoduwa ukwala muaju, na kokaka uhayi mua prist enĕnĕ, ka mâ-a lena mâ ditâ jaju.

52. Jâ ndi ja Jisus ja vâ na mâ, na, Timbakĕ ukwala muâvĕ o iboko vlaju: 'kabojana ba nângâkĕ mekwala bĕhĕpi ba ka nyangi na mekwala.

53. O piviyaki na Mbi 'bĕ na ngudi Mbi kalakiyĕ Paia, na Mâ-a vĕ 'Mba wâwâ jomu ja ligion na ligion ibale ja enjĕl?

54. Ndi Malĕndwĕ ma Anyambĕ ma ka timwĕ lĕ na-e, nana e ka diyĕ nonanĕ?

55. Ka Jisus a vâ na bebumbu o iwĕla tĕdinĕ, na, O ma viyandini o 'Mba-mbi jadi na mekwala na beposa ka nângâ 'Mba ona mwibi? Mbi ma diyaki diya Mbi yokwanakidĕ o tĕmpĕl buhwa ka buhwa, o bweyi 'Mba ni.

56. Ndi yĕhĕpi ekae e hamakindi na ovanĕ nd' o Malĕndwĕ ma basâki ma ka

timwĕ. Jâ ndi ja beyokwedi bĕhĕpi ja dika
Mâ, ka bâ-ba kweya.
57. ¶ Ba bweyakiyi Jisus ba valanaki
Mâ o Kaiefas prist enĕnĕ a jadi, o balĕndi
na batodu ba diyaki yolanĕngo.
58. Ndi Pitĕ a vitanaki Mâ yavidĕngo o
ikenga ja prist enĕnĕ, ka mâ-a ngiya ovonĕ,
ka mâ-a diya na benami iyĕnĕ ja bea madi-
kanido.
59. Prist inĕnĕ, na batodu, na ba 'hoka
bĕhĕpi, ba butakindi ndaga ja bovelaka opĕla
Jisus, na ovanĕ nd' o bâ-ba ka weyĕ Mâ.
60. Ndi bu duwaka; tombekete tali ja
bojowa iitĕ i vakidi, bu duwaka. Nd' o
madikanido ka ibale ja viya, tali ja bojowa,
61. Ka jâ-ja vâ, na, Ekanĕ a vâki, na,
Mbi te na ngudi o buludĕ tĕmpĕl y' Anya-
mbĕ, n' Umbâ-mba longa yâ na hwi 'lalo.
62. Ka prist enĕnĕ a tĕmĕ, ka mâ-a
vâ na Ju, na, Wa timbwanaka 'lombo?
E lĕ nde ya 'kaba e pakwaka o pĕl' 'âvĕ?
63. Ka Jisus a diya dâ. Ka prist enĕnĕ
a vâ na Ju, na, Mbi kanakiyand' âvĕ na
Anyambĕ ya emĕnâ, na, langwakiya hwĕ
ipĕ o ndi Kraist Mwana ua Anyambĕ.
64. Ka Jisus a vâ na ju, na, O vâkâ-
ndi nonanĕ: Mbi vâki n' inyĕni tepĕ, O

ka yĕnĕndi Mwana-moto diyango o 'nâ eyomi ya ngudi, okava kĕlĕbĕ, A vaka na bevindi bea oba.

65. Jâ ndi ja prist enĕnĕ ja nya ngâi jaju, na, A kilind' Anyambĕ; ho lĕ pi na nja mala-ĕ ma tali? Yĕnĕkĕteni, o yokindini kya ikila jaju ja Anyambĕ.

66. O pikilakiya li na-e? Ka bâ-ba timbwana, na, A n' inyanga n' iwedo.

67. Jâ ndi jabu ja tuwa malĕ o boho boaju, ba ka bomaka Mâ; bâkâ ba bweyaka Mâ mabanjo.

68. Na, Âvĕ Kraist, sâkâkâ hwĕ, Nja a bweyaki Âvĕ?

69. ¶ Ndi Pitĕ a diyakindi o ipumanido j' ikenga; k' itângâ ja viya o mâ-a jadi, na, Âvĕ tepĕ o diyaki na Jisus ya Galili.

70. Ndi a hâkâki o boho boabu boa bĕhĕpi, na, Mba 'wĕ ka 'vĕ o vâkĕ.

71. O mâ-a valakidi o 'lĕmbĕ, k' itângâ ipâkwĕ ja yĕnĕ mâ, ka jâ-ja vâ na ba diyakid' omĕ, na, Ekanĕ tepĕ a ma diyaki na Jisus ya Nazarĕth.

72. Ka mâ-a hâhâ pĕ n' ikana, na, Mba 'wĕ momo tĕnĕ.

73. Kwĕi ka ba tĕmĕkidi piĕlĕ ba viya o

Pitě a jadi, na, Pâkwěpâkwě, âvě tepě uabu, 'kabojana mbâhi 'âvě ya dimbanakiya.

74. Jâ ndi jaju ja yalě o kila na o kana, na, Mba 'wě momo těně. Elěngiaha tepě kuba e kâkâlâkâ.

75. Ka Pitě a yongidě ndaga ya Jisus e vâki na ju, na, Na kuba na kâkâlâkâ, o ka hâhi 'Mba nj' ilalo. Ka mâ-a puma o uhěngě, a ka yaka nangudi.

KAPITA XXVII.

1. O mu diyaki ubwa, prist iněně jěhěpi na batodu ba bato ba hakindi ehoka ya Jisus nyang' abu e ka weyě Mâ.

2. O bâ-ba běki Mâ katango ba valanaki Mâ, ka bâ-ba vě Mâ Gâven Pontius Pailat.

3. ¶ Jâ ndi ja Judas e kândâkiyi Mâ, o mâ-a yěněkidi na A kwendi, ja yěně ngěbě, ka mâ-a timbwana pě mabo ma dâlě malalo o prist iněně na batodu ba jadi,

4. Na, Mbi hango bobe o 'mbi kândâkidi makiya ma ha 'bě kobango. Ka bâ-ba vâ, na, Elombo e nd' ovaně o hwě-ho jadi? Yeně nd' eâvě.

5. A ngombwakidi dâlĕ o tĕmpĕl, ka mâ-a
puma; a kĕkindi, ka mâ-a kĕlidĕ nyolo
'aju.
6. Ka prist inĕnĕ ja nângâ dâlĕ, ka bâ-ba
vâ, na, E 'bĕ bwamu na i vamakwĕ o ngu-
mba, 'kabojana i ndi 'hambe ja makiya.
7. Ka bâ-ba ha 'hoka, ka bâ-ba hamba
ehiki ya umĕyi e tongakĕ bangi.
8. Ovanĕ nd' o 'hiki tĕnĕ e tubakudwĕ,
na, Ehiki ya makiya, na boa buhwa tĕkabo.
9. Jâ ndi ja ya Jĕrimaia usaki e kalakidi
ya hama, na, Ka bâ-ba nângâ mabo ma dâlĕ
malalo, ihambe ja nyang' 'aju e weyakidi,
ua bana ba Israĕl a tubakidi 'hambe;
10. Ka bâ-ba vĕ jâ o pĕlĕ ya 'hiki ya
umĕyi, ka Upangiyi a lenakidi n' umba.
11. Ka Jisus a tĕmĕ o boho boa Gâven:
ka Gâven a uwa Mâ, na, Âvĕ nd' Upolo
mua Jiu? Ka Jisus a vâ, na, O vâki yâ.
12. O Mâ-a bakakudwĕ na prist inĕnĕ na
batodu au yavwanaka 'lombo.
13. Jâ ndi ja Pailat ja vâ na Mâ, na, Wa
yokaka belombo beitĕ ibeabu be pakwakĕ
opĕl' Âvĕ?
14. Au timbwanaka mâ ndaga na ya pâ-
kâ; jâ ndi ja Gâven ja mamana nangudi.
15. Nandi o isango tĕdinĕ Gâven a ma

hulakidi mbĕmbĕ o ebimba e jadi mbwedi
pâkâ eabu e ma vahaka.
16. O 'gombe tĕnĕ ba diyaki na mbwedi
ya kuma e tubakwĕ na Barabas.
17. O bâ-ba diyakidi yolanĕngo ta, ka
Pailat a vâ na bâ, na, A lĕ nja uanyu a va-
hakĕ na mbi hulakidĕ inyĕni? Barabas,
ipĕ Jisus, a tubakwĕ na Kraist?
18. Ikabojana a yowakidĕndi na ivina ndi
jabu i vĕni Mâ.
19. ¶ O mâ-a diyakidi o 'diya ya yĕkĕ,
ka mwad' 'aju a bandidĕ mâ, na, O diyake
na 'lombo 'âvĕ e ka hayĕ moto tĕ uyamu
nĕ, 'kabojana mbi ma yĕnĕndi etuniya o
ndâtâ eamĕ e ma yâtâ Mâ o buhwa.
20. Ndi prist inĕnĕ na batodu ba sombi-
yakidĕndi bebimba na ba jombake Barabas,
na bâ-ba weya Jisus.
21. Ka Gâven ya timbwana, ka mâ-a vâ,
na, Ua babale ekaba o vahaka lĕ ni na mbi
hulakidĕ 'nyĕni nja? Ka bâ-ba vâ, na,
Barabas.
22. Ka Pailat a vâ na bâ, na, Nandi,
mbi ka ha lĕ Jisus a tubakwĕ na Kraist
na-e? Ba bĕhĕpi mâ, na, A weyakwĕ o
krâs.
23. Ka Gâven a vâ, na, Nande lĕ, A ma

ha lĕ nja bobe? Ndi ba yamaki pĕ nangudi wa, na, A weyakwĕ o krâs.

24. ¶ O Pailat o yĕni na a yâle elombo, ndi kabo edungu e ka pangwĕndi, ka mâ-a nângâ miba, ka mâ-a tuka makadu maju o boho boa 'bumbu, na, Mbi 'bĕ na makwa ma makiya ma moto tĕ uyamu ekanĕ: yenĕ nd' eanyu.

25. Jâ ndi ja bato bĕhĕpi ja vâ, na, Makiya maju ma diyake na hwĕ na bana bahu.

26. ¶ Jâ ndi jaju ja huludẹ̆ bâ Barabas: o mâ-a bĕkidi Jisus bomango, ka mâ-a vĕ Mâ ka kâmudwĕ o krâs.

27. Ka sâjĕ ja Gâven ja nângâ Jisus o ikenga inĕnĕ, ka bâ-ba yolĕ njamba 'abu yĕhĕpi o Mâ-a jadi.

28. Ka bâ-ba duwa Mâ ngâi jaju, ka bâba batidĕ Mâ ngâi j' ingâla.

29. ¶ O bâ-ba longakidi korowa ya mayà, ka bâ-ba tĕdĕ yâ o molo muaju, n' utumbe o ikadu jaju iyomi: ka bâ-ba huma mabângâ o boho boaju, ba vĕhĕkĕ Mâ, na, Mbolo, Upolo mua Jiu!

30. Ba tuwakiya Mâ malĕ, ka bâ-ba nângâ utumbe, ba ka bweyaka Mâ o molo.

31. O bâ-ba bĕki Mâ vĕhĕngo, ka bâ-ba vĕngidĕ Mâ ngâi, ka bâ-ba bâtidĕ Mâ ngâi

jaju mĕtĕ, ka bâ-ba 'lana Mâ ka weya
Mâ o krâs.
32. O bâ-ba pumakidi o bwebwe, ka bâ-
ba duwa moto ua Sairini dina na Saimon:
mâ nd' uabu a pangakidi na a bapake
krâs 'aju.
33. O bâ-ba pâkidi o iboko vi tubakwĕ
na Gâlgâtha, vi vânâkwĕ, na, Iboko via
mbombo,
34. Ka bâ-ba vĕ Mâ vinegar e mâtâkĕ,
hâbwĕngo na bwayĕ: Mâ yâ vekango, au
bâbâkâ o mâtâ.
35. Ka bâ-ba kâmidĕ Mâ o krâs, ka bâ-ba
kaba ngâi jaju, ba hodwaka kwayi: na ova-
nĕ nd' o e kalakudwĕ na usâki e ka timwĕ,
na, Ba kabanaki ibâtâ jamĕ bâ mĕtĕ na bâ
mĕtĕ, ba hodwaka koto 'amĕ kwayi.
36. Bâ 'mĕ diyediye, ba pepwaka Mâ;
37. Ka bâ-ba panidĕ ebuke 'aju lĕndwĕngo
oba ya molo muaju, EKANĔ NDI JISUS UPOLO
MUA JIU.
38. Jâ ndi ja meibi mebale ja kâmudwĕ
na Ju, 'mbâkâ o 'nâ eyomi, 'mbâkâ o 'nâ
ya 'mĕngwĕ.
39. ¶ Ba ma tombaka baka, ba ma kilaki
Mâ, ba vugumakidĕ meolo meabu,
40. Na, Âvĕ o ka buludĕ tĕmpĕl, na nâvĕ

wa longa yâ na hwi 'lalo, yongakĕ nyol'
'âvĕ. Oningĕ na o ndi Mwana-Anyambĕ,
hubaka oviya krâs.

41. Yâ nyanga tĕ te ya prist inĕnĕ i
vâkidi, ba vĕhĕkĕ Mâ, na balĕndi na bato-
du, na,

42. A ma yongaki bapâkwĕ; nd' A ibĕ
na ngudi e yongakĕ Mâ mĕtĕ. Oningĕ na
A ndi Upolo mua Israĕl, A hubake oviya
krâs, nandi vâkâna ho kamidi Mâ.

43. A ma pitakidĕndi Anyambĕ; ndi a
vĕngĕkidĕ Mâ nandi, ipĕ a ka vahate Mâ:
'kabojana A vâki, na, Mbi ndi Mwana-
Anyambĕ.

44. Meibi tepĕ me kâmâkudwĕ na Ju, ba
timbaki Mâ ndaga tĕnĕ.

45. Nandi oviya joba meolo, ivititi i diya-
kindi o he yĕhĕpi kwanga nala mawĕra
malalo.

46. O 'gombe ya mawĕra malalo ka Jisus
a yama na joyi oba, na, Eloi, Eloi, lama sa-
bakthenae? yenĕ ndi, na, Anyambĕ 'amĕ,
Anyambĕ 'amĕ, e lĕ nd' eâvĕ e senji 'Mba?

47. Bâka ba diyakid' omĕ tĕmetĕme o
bâ-ba yoki nonanĕ, ba vâki, na, Ekanĕ a
ndakiyandi Elaias.

48. Elĕngiaha tepĕ umbâkâ uabu a vala

umbila, ka mâ-a nângâ nyândâ, a ka londakĕ yâ vinegar, ka mâ-a kahidĕ yâ utumbe, ka mâ-a mâtidĕ Mâ.

49. Bapâkwĕ ba vâki, na, Dikaka, ho t' o yenĕ ipĕ Elaias a ka viyandi ka yongĕ Mâ.

50. ¶ Jisus o Mâ-a yami pĕ na joyi oba, ka Mâ-a dika ilina.

51. Na, umbwakiyate, unamba umĕnĕ mua tĕmpĕl u pĕhĕkiyendi bepĕhi oviya oba kwanga nala he: he e ka ninganaka, malale ma pĕhĕkiyĕ;

52. Malonga ma ka dubwanakiya, bekengo beitĕ bea bato bayamu be diyaki wewe be pumbwaka,

53. Ba ka pumaka o malonga, ipumbuwa jaju tombango, ka bâ-ba vala o mboka-hole, ka bâ-ba yĕnĕnĕ o bato baitĕ ba jadi.

54. O Sĕnturion na ba diyaki na mâ ba pepwaka Jisus, ba yĕnĕ he e ninganakĕ, na belombo tĕ be hamakidi benĕ, ba bangaki jângâ inĕnĕ, na, Mbambayĕ, ekanĕ A diyaki Mwana-Anyambĕ.

55. Bajo baitĕ ba diyakind' omĕ (ba hilakĕ na masĕyi) ba vitakidi Jisus oviya Galili, ba hakiya Mâ;

56. Bâkâ ndi ba Meri Magdalini na Meri

nyangwĕ ya Jems na Josĕs, na nyangwĕ
ya bana ba Zĕbadi.
57. O kolo e pâdi, o pâkind' omĕ enami
ya momo ya Arimathia, dina na Josĕf, mâ
mĕtĕ a diyaki tepĕ eyokwedi ya Jisus;
58. Ekanĕ a kĕkindi o Pailat a jadi, a ka
jombaka ekengo ya Jisus. Jâ ndi ja Pailat
ja sombiya na ekĕngo e vĕkwĕ.
59. O Josĕf a nângâkidi ekengo, ka mâ-a
dinga yâ n' unamba mu' ivĕla utano,
60. Ka mâ-a nangidĕ yâ o malonga maju
mĕtĕ ma kya imaju ma pudwakidi o ilale;
ka mâ-a vungulidĕ ilale inĕnĕ o 'biyâ mua
malonga; ka mâ-a vala.
61. Meri Magalini na Meri mepâkwĕ ba
diyakind' omĕ diyango, hohonganĕngo na
njama.
62. ¶ Buhwa bopâkwĕ bo vitakidĕ buhwa
boa ikenjĕ, ka prist inĕnĕ na Farisi ba yo-
lanakindi o Pailat a jadi,
63. Na, Pa, ho yongidĕndi, na uyabani
tĕmunĕ a vâkindi, o mâ-a diyakidi mihâ, na,
Hwi 'lalo tombango, vâkâna mbi pumbu-
wendi.
64. Nandi vâkâ na njama e sulakwĕ
kwanga nala hwi 'lalo, o banga beyokwedi
beaju bea viya na bulu ka iba Mâ, na bâ-ba

vâ na bato, na, A pumbuwendi oviya bawewe, vâkâna iyaba ja madikanido i ka diyi bobe wa na ja bohoboho.

65. Ka Pailat a vâ na bâ, na, O teni na bavengidi; kěkěni, wa sulěni nyanga 'anyu e ka yowě.

66. Ka bâ-ba vala, ka bâ-ba sulidě njama, ba ka yembakidě ilale, ba ka těkidě bavengi.

KAPITA XXVIII.

1. O ihuku ja Iyâjâ o majenjina ma buhwa boa wik boa bohoboho, ka Meri Magdalini na Meri mepâkwě ba viya ka hilě njama.

2. Na, umbwakiyate, he e ninganakě nangudi, 'kabojana enjěl ya Upangiyi e hubaka oviya Hěvěn, ka yâ ya viya ka vungulidě ilale oviya ubiyâ, ka yâ ya diya o jâ.

3. Boho boaju bo diyakind' ona epělupělu, ngâi jaju botano ona snow:

4. Jângâ jaju ndi ja bapepuwi i likimanakidi, ba bi ona bekengo.

5. Ndi enjěl e ka yavwanaka, ka yâ ya vâ na bajo, na, O bangake 'nyěni: 'kabojana

mbi yowudĕte na o butakandini Jisus, a weyakudwĕ o krâs.

6. A 'bĕ okava, 'kabojana A pumbuwendi, ka Mâ-a vâkidi. 'Ka, yĕnĕkeni iboko via Upangiyi vi ma nangiya.

7. Kĕkĕni wâwâ, ka langwakeni beyokwedi beaju, na, A pumbuwendi oviya bawewe; ndi, umbwakiyate, a 'landi o boho n' inyĕni o Galili; ovonĕ nd' inyĕni o ka yĕni Mâ ni: umbwakiyate, mbi languwendi 'nyĕni.

8. Ka bâ-ba puma wâwâ oviya malonga na jângâ na mbya 'nĕnĕ: ka bâ-ba vala umbila ka pâdĕ sango o beyokwedi beaju be jadi.

9. ¶ O bâ-ba kĕkidi ka pâdĕ beyokwedi beaju sango, umbwakiyate, ka Jisus a lata na bâ, na, Mbolani. Ba ka bengakiya, ka bâ-ba kupanĕ Mâ o beko beaju, ba ka kalakiya Mâ.

10. Ka Jisus a vâ na bâ, na, O bangakeni: valakani, o ka pâkidĕni bana-bina sango, ovanĕ nd' o bâ-ba ka 'lĕ o Galili, ovonĕ nd' o bâ-ba ka yĕnĕ 'Mba.

11. ¶ O bâ-ba diyakidi ba kĕkĕ, ka bavengi bâkâ ba viya o mboka, ka bâ-ba levidĕ prist inĕnĕ belombo beĕhĕpi be ma hama.

12. O bâ-ba yolanakidĕ na batodu, ka bâ-ba lata 'hoka, ka bâ-ba vĕ sâjĕ hika eitĕ,

13. Na, Vâki, na, Beyokwedi beaju be vaki na bulu, ka bâ-ba iba Mâ, o hwĕ-ho diyakidi ho yaka.

14. Oningĕ ekae ya pâ o matâ ma Gaven, ho ka tundudi mâ, na hwĕ-hwa huludĕ njĕnji 'anyu.

15. Ka bâ-ba nângâ hika, ka bâ-ba ha ka ba ma levwĕ: ndaga tĕkanĕ e ngite langwakwĕ o Jiu ba jadi na boa buhwa.

16. ¶ Jâ ndi ja jomu ja beyokwedi na eyokwedi yâkâ ja vala o Galili o ukodi mua Jisus u levakiyi bâ.

17. O bâ-ba yĕnĕki Mâ, ba ka kalakiya Mâ: ndi bâkâ ba bomaka penda.

18. Ka Jisus a viya ka kala na bâ, na, Ipanga jĕhĕpi i vĕwĕngo 'Mba o Hĕvĕn na o he.

19. ¶ Kĕkĕni nandi, o ka levakidĕni betomba beĕhĕpi, o baptisaki bâ ni na dina ja Hangwĕ na ja Mwana, na j' Ilina Iyamu.

20. O ka yokwakidi bâ ni o tata belombo beĕhĕpi ibeamĕ be jadi 'nyĕni languwango. Umbwakiyateni, Mbi n' inyĕni buhwa, ka buhwa kwanga nala ihuku ja he.

IHUKU.

SANGO EYAMU

YA MARK E LĔNDĔKIDI.

THE GOSPEL ACCORDING TO

MARK,

TRANSLATED INTO THE BENGA LANGUAGE

BY THE LATE REV. JAMES L. MACKEY, AND WITH THE OTHER GOSPELS REVISED AND HARMONIZED BY REV. R. H. NASSAU.

GABOON AND CORISCO MISSION, WEST AFRICA.

NEW YORK:
AMERICAN BIBLE SOCIETY,
INSTITUTED IN THE YEAR MDCCCXVI.

1881.

[*Benga*, 16*mo*.]

SANGO EYAM‘

YA MARK E LĔNDĔKIDI.

KAPITA I.

1. Jali ja sango eyamu ya Jisus Kraist
mwana ua Anyambe.
2. E lĕndwĕngo o basaki, na, Mbi loma-
ngo utodu muamĕ o boho boâvĕ, u ka bo-
nguwĕ njeya ’vĕ o boho.
3. Joyi j‘ umbâkâ i yamaka o nginga, na,
Kenjakĕni megâmbâ mea Upangiyi, panga-
kani njeya jaju de.
4. Jân a ma baptaisakandi o nginga, na
mâ-a kalakiya baptisma ya iluwa ja melema
o ivĕngidĕ ja bobe.
5. Bato ba ’he ya Judia, na ba Jĕrusalĕm,
ba kĕkind‘ o mâ-a jadi, bâ bĕhĕpi ba ma ba-
ptaisakwĕndi na mâ o viho Jordan, ba
mĕmĕkĕ mabe mabu.
6. Jân a ma bâtâkândi ngâi ja mevâtâ
mea kamĕl, n‘ utumba mu‘ ekato tingango;
a jaka lohĕnjĕnjĕ na boyi boa ’hiki.

7. A kalakiya, na, O vakand‘ Umbâkâ o
mbuhw‘ ’amĕ, ngudi wa n‘ umba, uhinga
mua makogo maju umuamĕ u ha ibĕ weya-
ngo n‘ ibalama n‘ umba-mba ’njuwa mâ.
8. Mbi baptaisango ’nyĕni mbambayĕ na
miba, ndi A ka baptaisandi ’nyĕni n‘ Ilina
Iyamu.
9. E diyakindi o hwi tĕdinĕ ka Jisus a
viya oviya Nazarĕth ya Galili, ka Mâ-a ba-
ptaiswĕ na mâ o Jordan.
10. A jabwakate o kindiki, ka Mâ-a yĕnĕ
oba e jadi bwe, Ilina ona mbenga i hubaka
o Mâ-a jadi:
11. Ka joyi ja viya oviya oba, na, O
Mwan‘ ’amĕ a tândâkĕ, a tândâkidĕ ’Mba
bwamu.
12. Ka Ilina ja validĕ Mâ o nginga, o njo
pâkâ.
13. A diyakindi o nginga ovonĕ mabo ma
hwi manai, A yĕjĕkudwĕ na Setan: A diya-
kindi na tito: ka enjĕl ja haya Mâ.
14. O Jân a bĕkidi vamwĕngo o ntyogo,
ka Jisus a viya o Galili, A langwaka sango-
eyamu ya ipangiya ja Anyambĕ,
15. Na, Egombe e pândi, ipangiya ja
Anyambĕ ja bĕ ndi piĕlĕ: uluakani melema,
n‘ inyĕni o ka kamakidi sango-eyamu.

16. O Mâ-a diyakidi a tamwaka baka na etima ya Galili, ka Mâ-a yěně Saimon, na mwana-nyangwě Andru, ba dulaka 'lâba o 'tima, ba diyaki mehombwedi.

17. Ka Jisus a vâ na bâ, na, Vitanaki 'Mba ni, vâkâna Mbi pangindi 'nyěni mehombwedi mea bato.

18. Ka bâ-ba dika belâba beabu njo tě ya pâkâ, ka bâ-ba vitě Mâ.

19. O Mâ-a běkidi yaviděngo kwěi, ka Mâ-a yěně Jems mwana Zěbědi, na mwana-nyangwě Jân, ba diyaki tepě o elende, ba hângâkâ belâba beabu.

20. Ka Mâ-a ndiya bâ njo tě ya pâkâ, ka bâ-ba dika hangw' 'abu Zěbědi o elende na ba ma hakiya mâ, ka bâ-ba vitě Mâ.

21. Ka bâ-ba vala o Kapěrnaum; o buhwa boa Iyâjâ, ka Mâ-â ngiya o tyâtyi 'abu, A ka yokwakidě.

22. Ba mamakindi iyokwanidi viaju, 'kabojana A yokwakidi bâ bwěsě ona moto a di na ipangiya, ndi hanga ka balěndi.

23. Momo a diyakindi o tyâtyi 'abu n' ilina ibe; ka mâ-a yama,

24. Na, Dikaka hwě mbwe, ho lě na nâvě nande, Âvě Jisus ya Nazarěth? O ma viyi

ka weya hwĕ? Mbi yowudĕt' Âvĕ, Âvĕ ndi Umbâkâ ua Anyambĕ ua Hole.

25. Ka Jisus a kandidĕ mâ, na, Diyaka dâ, na nâvĕ wa puma o mâ-a jadi.

26. O ilina ibe i njimi mâ, ka jâ-ja yama na joyi oba, ka jâ-ja puma o mâ-a jadi.

27. Ka bâ bĕhĕpi ba mama imama i pangakĕ bâ uwanaka bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, na, Ekae e lĕ nja 'lombo-ĕ? Vi lĕ nj' iyokwanidĕ via kya ekavi? 'kabojana n' ipangiya a sombiyakĕndi tombete malina mabe na mâ-ma yokiyate mâ.

28. Ka kuma 'aju ya hamana wâwâ o hanganĕ tĕ ya Galili nĕ yĕhĕpi.

29. O bâ-ba pumakidi o tyâtyi, ka bâ-ba ngiya o ndabo ya Saimon na Andru; na Jems na Jân ba diyakind' omĕ.

30. Ndi nyangwĕ ya mwad' 'a Saimon a diyaki na mehiyo mea ivĕvu bya; kwĕi ka bâ-ba languwa Mâ o pĕl' 'aju.

31. Ka Mâ-a viya ka bweya mâ na 'nâ, ka Mâ-a 'mudĕ mâ; elĕngiaha tepĕ ka ivĕvu ja dika mâ, a ka hakiya bâ.

32. O joba i kweyakiyedi, na kolo, ba vanakindi mebĕdi meĕhĕpi o Mâ-a jadi, na ba diyaki na dĕvil.

33. Ka mboka yĕhĕpi ya yolanĕ o ubiyâ.

34. Ka Mâ-a yongĕ baitĕ ba diyaki na bebĕdi bea mangâ maitĕ, ka Mâ-a pumĕ dĕvil iitĕ, Au tândâkâ dĕvil i kalaka; 'kabojana ba yowakidi Mâ.

35. Ka Mâ-a 'muwa n' ubwa-n' ubwa, buhwa bo t' o bumuwa, ka Mâ-a vala o iboko via ikutakuta; A ka kałakiya.

36. Saimon na ba diyaki na ju ba vitakidi Mâ.

37. O bâ-ba bĕki Mâ duwango, ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Bato bĕhĕpi ba vahakand' Âvĕ.

38. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ho kekeni o mboka ipâkwĕ, ovanĕ nd' Umba-mbi ka kaliy' ovonĕ tepĕ, 'kabojana tina 'amĕ e vanakidi ndi yânĕ.

39. Ka Mâ-a kaliya o tyâtyi ijabu o Galili yĕhĕpi, na Mâ-a vĕngĕkidĕ dĕvil.

40. Egâlani e vakindi o Mâ-a jadi, ka yâ-ya balama, e ka hâhâlâkidĕ Mâ, na, Oningĕ wa panga o te na ngudi e yongakĕ 'mba.

41. Ka Jisus a yĕnĕ mâ ngâtâ, ka Mâ-a hambid' enâ, ka Mâ-a kupanĕ mâ, na, Mbi pangindi; yongaka.

42. Elĕngiaha A kala, tepĕ egâlani e vĕngĕmĕkĕ, ka mâ-a yongwĕ.

43. Ka Mâ-a kelevidĕ mâ, ka Mâ-a timbĕ mâ.

44. Ka Mâ-a vâ na mâ, na, Bandamakidĕ o langwake moto, ndi kĕkĕ, levakidĕ nyolo 'âvĕ prist, na nâvĕ wa vĕ o pĕlĕ ya iyongwĕ jâvĕ belombo bea Mosès be vâkidi, ka tali o bâ-ba jadi.

45. Ka Mâ-a vala, a ka kenakĕ yâ n' inĕnĕ mĕtĕ, i pangaka Jisus a diye na ngudi e pâkĕ o mboka o bwebwe, nd' A ka diyaka kabo o loboko la nginga; bato ba ma vakandi o Mâ-a jadi oviya hanganĕ yĕhĕpi.

KAPITA II.

1 Ka Mâ-a vala pĕ o Kapĕrnaum hwi jâkâ tombango, ka sango ya 'luanidĕ, na, a bĕ nd' o ndabo.

2. Ka bato baitĕ ba yolanĕ o njo pâkâ, ba diye pĕ na ngudi ba kokakĕ o ndabo, tombe n' ubiyâ; A ka kalakiya ndaga o bâ-ba jadi.

3. Ka bâ-ba viya o Mâ-a jadi na moto a diyakidi na ebĕdi ya nyolo limbelimbe, a diyaki bapwĕngo na bato banai.

4. O bâ-ba diyakidi ba diye na ngudi e pakiyĕ o Mâ-a jadi 'kabojana ebimba, ka bâ-ba tuba unyuwa o ndabo 'aju e diyakidi; o bâ-ba diyaki mâ tubango, ka bâ-ba hubĕ ikondo ja ubĕdi mua nyolo limbelimbe u diyakidi.

5. O Jisus a yĕnĕkidi ikamidĕ jabu, ka Mâ-a vâ na ubĕdi mua nyolo limbelimbe, na, Mwana-o, mabe mâvĕ ma 'yidwĕnd' âvĕ.

6. Ndi balĕndi na bahuhu ba diyakind' omĕ diye-diye, ba ka kalaka na melema meabu,

7. Na, E lĕ nde ya momo tĕkanĕ e kilakĕ Anyambĕ kakana? Nja ka 'yidĕ mabe kabo Anyambĕ dipâ?

8. Elĕngiaha o Jisus a yowakidi n' ilina jaju na ba pikilakiyandi bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, ka Mâ-a vâ na bâ, na, O pikilakiya li belombo tĕkabe o melema meanyu nande?

9. Nana e ndi bobâbu na vâ na ubĕdi mua nyolo limbelimbe, na, Mabe mâvĕ ma 'yakudw' âvĕ, na ba vâ, na, Umwaka, na nâvĕ wa nângâ ikondo jâvĕ, na nâvĕ wa tamuwa?

10. Nd' ovanĕ nd' inyĕni o ka yowĕni, na, Mwana-moto a na ngudi e 'yakidĕ mabe o he (ka Mâ-â vâ na ubĕdi mua nyolo limbelimbe, na),

11. Mbi vwi na nâvĕ, na, Umwaka, nâ-
ngâkâ ikondo jâvĕ, na nâvĕ wa 'la o ndabo
'âvĕ.
12. Elĕngiaha, tepĕ ka mâ-a 'muwa, ka
mâ-a nângâ ikondo jaju, ka mâ-a vala o
boho boabu boa bĕhĕpi; jâ ndi jabu ja bĕ-
hĕpi ja mama, ba ka bendakĕ Anyambĕ, na,
Ho ha yĕnete yâ kakana.
13. Ka Mâ-a vala pĕ njo 'pâkwĕ baka na
etima, ka 'bumbu yĕhĕpi ya kâbidĕ Mâ, a
ka yokwakidĕ bâ.
14. O Mâ-a diyakidi a tombaka, ka Mâ-a
yĕnĕ Livai mwan' 'a Alfius diyango o inâ-
ngânido via pago, ka Mâ-a vâ na mâ, na,
Vitakĕ 'Mba. Ka mâ-a 'muwa na vitĕ Mâ.
15. E diyakindi o Jisus a diyakidi a jaka
o ndabo 'aju kakana, bayoli-pago na bato
babe ba diyaki tepĕ, na Jisus na beyokwedi
beaju ta; 'kabojana ba diyaki baitĕ, ka bâ-
ba vitanĕ Mâ.
16. O balĕndi na Farisi ba yĕni Mâ-a jaka
na bayoli-pago na bato babe, ka bâ-ba vâ na
beyokwedi beaju, na, E lĕ nde eaju e mâtâ-
kĕ na e jakĕ na bayoli-pago na bato babe.
17. O Jisus a yoki yâ, ka Mâ-a vâ na bâ,
na, Ba di mepeha, ba vahaka uganga; ndi
kabo ba bĕkĕ: Mbu vaka ka ndiya bato

bayamu, ndi kabo babe na, ba luwake melema.

18. Beyokwedi bea Jân na bea Farisi ba ma diyakandi ba hindinaka njo jâkâ, ka bâ-ba viya, ka bâ-ba uwa Mâ, na, E lĕ nde ya beyokwedi bea Jân na bea Farisi be diyakĕ be hindinaka, ndi beâvĕ be hindine.

19. Ka Jisus a vâ na bâ, na, Mbweyi j' ubayi i ka yâlĕte o hindina o ubâmbi u di na jâ? Ulingo 'muabu u di n' ubâmbi i 'bĕ na ngudi o hindina.

20. Ndi hwi i vakandi j' ubayi u ka nângânwĕ bâ, nandi bĕngĕ ba hindinake o buhwa tĕbonĕ.

21. O 'bĕ na moto a ka tumĕ epĕhi y' unamba mua kya o ngâi ya vyo, vâkâna epĕhi tĕ e hângâkwĕ nĕ e ka padĕndi ya vyo, n' ibeku ja kena.

22. O 'bĕ tepĕ na moto a vamakĕ ivĕ ja kya o mbute ja vyo, vâkâna ivĕ ja kya i ka tumbidi mbute na ivĕ ja hoviya, na mbute ja jongoliya: ndi ivĕ ja kya i vamakwĕndi o mbute ja kya.

23. O buhwa boa Iyâjâ, A diyakindi a tamwaka o meanga mea poti kakana; ka beyokwedi beaju bea yalĕ ibuka ja poti o bâ-ba diyaki ba kĕkĕ.

24. Ka Farisi ba vâ na Mâ, na, Yěněkěte, e lě nde 'abu e hakě, o buhwa boa Iyâjâ, e ha iběhohonganěngo?

25. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O ha langeteni ka Devid a hakidi o mâ-a diyakidi na mala, na mâ-a yoka nja, mâ na ba diyaki na ju?

26. O mâ-a kěkidi o ndabo 'a Anyamběo 'gombe ya Abaiethar prist eněně, ka mâ-a ja pěmbě y' ilevudwě, e ha 'bě hohonganěngo na o ja ndi kabo prist, ka mâ-a vě tepě ba diyaki na ju.

27. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Iyâjâ i velakudwi moto, ndi hanga na moto a velakudwi Iyâjâ.

28. Vâkâna Mwana-moto a ndi Upangiyi tepě mua Iyâjâ.

KAPITA III.

1. Ka Mâ-a vala o tyâtyi 'abu epâkwě njo: moto a diyakind' oměa diyakidi enâ vivilaniyango.

2. Ba ka běmběkě Mâ na ipě A ka yongi mâ o buhwa boa Iyâjâ, ovaně nd' o bâ-ba ka hěnjě Mâ.

3. Ka Mâ-a vâ na momo a diyakidi enâ vivilaniyango, na, Těměkě o hanganě.

4. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, E te hohonga-
nĕngo o ha bwam' o hwi j' Iyâjà, ipĕ o ha
bobe? ò yongĕ 'mĕnâ, ipĕ o weya? Ka
bâ-ba diya dâ.
5. Ka Mâ-a tamuwa bâ na ngambi, A
yĕnĕkĕ ngĕbĕ o melema meabu mekolo, ka
Mâ-a vâ na momo, na, Hambakidĕ enâ 'vĕ.
Ka mâ-a hambidĕ: ka enâ 'aju ya timba
upeha pani-ka epakwĕ.
6. Ka Farisi ba puma, ka bâ-ba paniya o
vala o 'hoka na Herodian o pĕl' 'aju, nyang'
'abu o ka weyanĕ Mâ.
7. Ndi ka Jisus a vĕngĕmĕ na beyokwedi
beaju na 'la o 'tima : ebumbu enĕnĕ e vi-
takĕ Mâ oviya Galili na Judia,
8. Na oviya Jĕrusalĕm na oviya Idumia,
na o pĕlĕ 'pâkwĕ ya Jordan na ba Tair na
Saidon, ebumbu ya bato enĕnĕ e vakind' o
Mâ-a jadi, o bâ-ba yoki belombo beaju be
haki benĕnĕ.
9. Ka Mâ-a kala na beyokwedi beaju, na,
elende ehâlĕ e vengakidĕ Mâ, o banga ebu-
mbu ya dibidĕ Mâ.
10. Ikabojana a yongakidi bato baitĕ,
ovanĕ nd' o bâ-ba pinyilakidĕ o kupanĕ Mâ,
tango e diyaki na bebĕdi yehĕpi.
11. O malina mabe ma yĕni Mâ, ma ka

kwaka o boho boaju, ma ka yamaka, na, O i Mwana ua Anyambĕ.

12. Ka Mâ-a languwa bâ, na, ba pangake Mâ-a yowanakĕ.

13. Ka Mâ-a beta o ukodi, ka Mâ-a ndiya ibaju ba vahakidi; ka bâ-ba pâ o Mâ-a jadi.

14. Ka Mâ-a kenjĕ jomu na babale, na ba diyaki na Ju, ovanĕ nd' o Mâ-a ka lomĕ bâ ka kaliya,

15. Na bâ-ba bi na ngudi o yonganakĕ mebĕdi, na e pumanakĕ dĕvil:

16. Saimon uaju a vangakidĕ na Pitĕ;

17. Jĕms ja Zĕbĕdi, na Jân mwan'-'a-nyangwĕ na Jems, ibaju ba vangakidĕ, na, Boanĕrjes, i weyaki, na Bana-ba-ngadi:

18. Na Andru, na Filip, na Bartholomiu, na Mathiu, na Thomas, na Jems ja Alfeus, na Thadius, na Saimon ya Kenan,

19. Na Judas Iskariot a kândâkiyi Mâ: ka bâ-ba ngiya o ndabo.

20. Ka ebumbu ya lataniya pĕ epâkwĕ njo, ba diye na ngudi e jakĕ na beja.

21. O mbweyi jaju i yoki yâ, ka bâ-ba vala ka bweya Mâ; 'kabojana ba vâki, na, A potwakandi.

22. ¶ Ka balĕndi ba vakiyedi o Jĕrusalĕm

ba vâ, na, A na Biëlzibub, A vĕngĕkidĕndi
dĕvil na ngudi y' upolo mua dĕvil.
23. Ka Mâ-a ndiya bâ o Mâ-a jadi, ka
Mâ-a vâ na bâ na mekanakâdi, na, Setani a
lĕ a yâlâkĕ o vĕngidĕ Setani na-e?
24. Oningĕ ipangiya ja pĕhĕ jâ mĕtĕ,
ipangiya tĕdinĕ ja yâlĕ o tĕmĕ.
25. Oningĕ ndabo ya pĕhĕ yâ mĕtĕ, ndabo
tĕnĕ ya yâlĕ o tĕmĕ.
26. Ndi oningĕ Setan a yanaka na mâ
mĕtĕ, a di pĕhĕngo, a yâlĕ o tĕmĕ, vâkâna
a pândi 'huku.
27. O ibĕ na moto a ka yâlĕ o ngiya
o ndabo ya moto ukolo, na jongolidĕ ju-
mba jaju, kabo a t' o kata moto ukolo
katango, nandi bĕngĕ a jongolakidĕ ndabo
'aju.
28. Pakwĕpâkwĕ Mbi vâki na inyĕni,
na, Mabe mĕhĕpi ma te ma iyakudwĕ bana
ba bato, n' ikila ja Anyambĕ nyang' 'abu e
ka kilĕ yĕhĕpi;
29. Ndi a ka kilĕ Ilina Iyamu a 'yidwe,
ndi a na mahihi ma yĕkĕ ya 'gombe yĕ-
hĕpi.
30. Ikabojana ba vâki, na, A na ilina
ibe.
31. ¶ Nandi ka bana ba nyangwĕ na

nyangwĕ ba viya, tĕmĕngo o bwebwe, ka
bâ-ba lomidĕ Mâ, ba ndakiya Mâ.

32. Ebumbu e diyaki Mâ lungango, ka
bâ-ba vâ na Ju, na, Yĕnĕkĕte, nyângwĕ
na bana ba nyângwĕ ba vahakand' Åvĕ
o bwebwe.

33. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Jaie a lĕ a
nja, tombe na bana-b'-ina lĕ ba nja ?

34. Ka Mâ-a hilĕ ba diyaki diye-diye,
ka Mâ-a vâ, na, Yĕnĕkĕte jaie na bana-
b'-ina !

35. Uĕhĕpi a ka hayĕ upango mua
Anyambĕ, mâ nd' a di mwan'-ina na jaie.

KAPITA IV.

1. Ka Mâ-a yalĕ pĕ iyokudĕ baka na
etima ; ka ebumbu enĕnĕ ya yolanĕ o Mâ-a
jadi, ka Mâ-a vama o elende, ka Mâ-a diya
o etima: ebumbu yĕhĕpi e diyakindi piĕle
na etima o uhĕkĕ.

2. Ka Mâ-a yokudĕ bâ belombo beitĕ na
mekanakâdi, ka Mâ-a vâ na bâ o iyokwa-
nidi viaju, na,

3. Yokolakidĕni, uliyi u kĕki ka liya
ibângâ :

4. E diyakindi, o mâ-a mwanjidi, jâkâ i kwakindi o pĕpĕkĕ ja njeya, ka lonâni la oba la viya ka sâsâ jâ.

5. Ka jâkâ ja kwa o beĕngĕ, o ha diyaki na mahĕ maitĕ; elĕngiaha tepĕ ka jâ-ja puma, 'kabojana ju diyaka na ndiba ya mahĕ.

6. O joba i pumidi ka jâ-ja bâmbâlâniya; 'kabojana ju diyaka na metamba, i vivilanakiyendi.

7 Ka jâkâ ja kwa o mekanda, o mekanda me tombuwedi ka meâ-mea ha jâ kâlu, i jaye bebuma.

8. Ka jâkâ ja kwa o mahĕ mayamu, ka jâ-ja yĕkĕmĕ bebuma, i ka tombwaka, i ka vuhaka, ka jâ-ja ja bebuma beitĕ, jâkâ mabo malalo, jâkâ utoba, jâkâ kama.

9. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, A di na matâ ma yokakĕ, a yokake.

10. O Mâ-a diyaki dipâ, ba diyaki na Ju na jomu na bebale, ba uwaki Mâ ukanakâdi tĕ.

11. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Inyĕni nd' o didini vĕwĕngo iyowĕ ja mahâwĕ ma ipangiya ja Anyambĕ: ndi o ba ha 'bĕ omĕ belombo tĕkabe beĕhĕpi be hakwĕ na mekanakâdi:

12. Boyĕnĕkĕ ba ka yĕnĕte, ndi ba yowe; boyokaka, ba ka yokate, ndi ba bweyidĕ; o banga ba 'luwa egombe t' egombe, na mabe mabu ma 'yudwĕ bâ.

13. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Wa 'wĕni ukanakâdi tĕkamu? nd' o ka yowĕ li mekanakâdi meĕhĕpi na-e?

14. Uliyi a liyakĕ ndaga.

15. Ekaba ndi ba pĕpĕkĕ ya njeya o ndaga i liyakwĕ, o bâ-ba bĕkĕ yokango, na Setan a viya ka nângâ ndaga i liyakudwĕ o melema meabu.

16. Ekaba tepĕ ba liyakwĕ o beĕngĕ, ba bĕkĕ ndaga yokango, na bâ-ba hungana o pahiya yâ na mbya:

17. Ndi bâ mĕtĕ ba diye na metamba, ovanĕ nd' o bâ-ba diyakĕ o 'gombe; kwĕi o betuniya na njuke be ka pâyĕ o nyanga ya ndaga, elĕngiaha na bâ-ba kâbâ.

18. Ekaba ndi ba liyakwĕ o mekanda; ba bĕkĕ ba yoka ndaga,

19. Manaka ma emĕnâ tĕkae, n' iyabana ja bonĕnĕ, n' ivaha ja belombo bepâkwĕ, o beâ be ka ngiyĕ, vâkâna be weyaki ndaga, na yâ-ya bĕ ekomba.

20. Ekaba ndi ba liyakwĕ o mahĕ mayamu: ba bĕkĕ ndaga yokango, na bâ-ba

pahiya yâ, na bâ-ba ka pumakĕ bebuma,
bâkâ mabo malalo, bâkâ mab‘ utoba, bâkâ
kama.

21. ¶ Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Vitwa vi
vanakwĕndi ka vamwĕ o ibongalo ja
kwe, na b‘ ibongalo j‘ ikondo? via tĕdwĕ o
uhângâ?

22. O ibĕ na ’lombo e di kutamango e
ka mĕndĕ e yowanĕ, tombe na jadi ilimbo
vâkâna e ka pâdwĕte o bwe.

23. A di na matâ ma yokakĕ, a yokake.

24. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Bandama-
kidi nyang‘ ’anyu e yokakĕ: nyanga ’anyu
e ka yĕjĕnĕ, yâ tepĕ e ka yĕjwĕnĕ inyĕni;
o inyĕni o jadi ba ka‘ yokĕ, bâ te ba ka
vĕwĕ wa.

25. A janidi mâ t‘ a ka vĕwĕ, a ha ’bĕ
nĕ a ka nângânwĕndi tombe na eaju e
duwakĕ.

26. ¶ Ka Mâ-a vâ, na, Ipangiya ja Anya-
mbĕ i ndi kakana, bwĕsĕ ona moto a mwa-
njaka ibângâ o he;

27. Na mâ-a ka yaka, a ’mwaka bulu
na mwehe, na ibângâ ja puma na jâ-ja to-
mbuwa, a yowĕ ka yâ e jadi.

28. Ikabojana he e pumakĕte bebuma
beaju mĕtĕ; o bohoboho nd‘ utondo, nandi

bĕngĕ molo u pâke, kwĕi bĕngĕ mihâ mĕtĕ ma pumake o molo.

29. Nd' o ebuma e bĕkĕ yâdângo, elĕngiaha vâkâna a lomakandi ubenji, 'kabojana juma i pândi.

30. ¶ Ka Mâ-a vâ, na, Ipangiya ja Anyambĕ ho ka kwanidĕ lĕ jâ na nja 'lombo-ĕ? na ka yĕjĕ lĕ jâ na nja ukanakâdi?

31. E t' ona utonga mua 'buma ya mutard, e jadi, o yâ e liyakwĕ o he, bohâlĕ wa na bebuma bepâkwĕ be jadi o he:

32. Nd' o yâ e bĕkĕ liwĕngo na yâ-ya tombuwa, na yâ-ya bĕ enĕnĕ wa na bele bepâkwĕ behâlĕ, na yâ e ka hambakidĕ melabe menĕnĕ, ovanĕ nd' o lonâni la oba lo diyakĕ o edingiha ya yâ.

33. A kalaki na bâ ndaga na mekanakâdi tĕkame meitĕ, nyanga 'abu e diyaki na ngudi e yokakĕ.

34. Nd' Au kalaka na bâ kabo na ukanakâdi; o Mâ-a diyakĕ na beyokwedi beaju dipâ, ka Mâ-a pĕhĕ bâ belombo beĕhĕpi.

35. Bâ buhwa tĕ, o yâ e diyaki kolo, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ho jabwakeni o mwidi 'pâkwĕ.

36. O bâ-ba bĕkidi ebumbu 'a bato ti-

mbĕngo, ka bâ-ba nângâ Mâ ka Mâ-a diya-
kidi o elende; belende bepâkwĕ be diyaki
tepĕ na Mâ.

37. Ka ukudikudi mua upupĕ mua vu-
nga; mekeba me bweyaka elende; e ka
'mbaka o hinga.

38. A diyakindi o mahina bya o epo-
ndoma; ka bâ-ba 'mudĕ Mâ, ka bâ-ba vâ
na Mâ, na, Uyokwidi, wa yĕnĕk' isâlâ, na
o banga hwa kuga?

39. Ka Mâ-a 'muwa, ka Mâ-a kandidĕ
upupĕ, ka Mâ-a vâ na etima, na, Bĕmbĕlĕ,
hwĕmĕkiyĕ. Ka upupĕ mu-a wa, mu-a bĕ
udĕmbĕ unĕnĕ.

40. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Jângâ inĕnĕ i
lĕ ja nde? E lĕ nd' eanyu e ha 'bĕ n'
ikamidĕ?

41. Ka bâ-ba banga jângâ inĕnĕ, ba ka
himaka bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, na, Ekanĕ
moto a lĕ nja jângâ-ĕ, tombe upupĕ na
etima bea yokiyate Mâ.

KAPITA V.

1. Ka bâ-ba pâ o mwid' upâkwĕ mua eti-
ma o ehe ya ba Gadara.

2. O Mâ-a hubakidi o elende, elĕngiaha tepĕ ka Mâ-a lata na momo omĕ a diyaki n‘ ilina ibe a viya o malonga,

3. A ma diyaka o malonga, o diye na moto a ka hukĕ mâ, tombe n‘ uhinganakano;

4. Ikabojana a ma bweyakwĕndi njo iitĕ, a vamakwĕ o meboka na mehinganakano, na mâ-a bukaka mehinganakano, meboka me waka. O diye na moto a ka lumbidĕ mâ.

5. A ma diyakandi egombe yĕhĕpi, na bulu na mwehe, o mekodi na malonga, a yamaka, na mâ-a lumaka nyolo ’aju na malale.

6. Nd‘ o mâ-a yĕnĕki Jisus na masĕi maitĕ, ka mâ-a ’la umbila, ka mâ-a kaliya Mâ,

7. Ka mâ-a yama nangudi, na, Eahu na nâvĕ ’lĕ nde, Jisus, Mwana-Anyambĕ e didi oba mĕtĕ. Mbi kanakiyand‘ âvĕ na Anyambĕ, na, o yĕnĕkidĕ ’mba majili.

8. Ikabojana a vâki na mâ, na, Vĕngĕmĕkĕ o momo tĕnĕ, âvĕ, ilina ibe.

9. Ka mâ-a uwa mâ, na, Dina jâv‘ i lĕ nja? Ka mâ-a timbwana, na, Dina jamĕ ndi Lijân, ikabojana ho ndi baitĕ.

10. Ka mâ-a hâhâlidĕ Mâ nangudi, na, a dumake bâ o ehe tĕnĕ.

11. Piĕlĕ n· ukodi omĕ o diyakindi bokweya bonĕnĕ boa ngweya bo jaka.

12. Ka dĕvil jĕhĕpi ja hâhâlidĕ Mâ, na, Valakidĕ hwĕ o ngweya, ovanĕ nd' o hwĕho ka ngiyĕ jâ.

13. Ka Jisus a bâbâ, o njo pâkâ. Ka malina mabe ma puma, ka mâ-ma ngiya o ngweya, ka bokweya boa huba umbila umbâkâ o mbelenge o etima (bo diyakindi pani-ka tâjen ibale) ka boâ-boa lâka o 'tima.

14. Ba ma jakidĕ ngweya ka bâ-ba kweya, ka bâ-ba languwa yâ o mboka na o 'hiki. Ka bâ-ba valanidĕ ka yĕnĕ e ma hama yenĕ.

15. Ka bâ-ba pâ o Jisus a jadi, ka bâ-ba yĕnĕ a diyaki na dĕvil, a diyaki na Lijân, bâtudwĕngo, diya, a bĕ bwamu; ka bâ-ba banga.

16. Ba yĕnĕki yâ ka bâ-ba languwa bâ nyanga e ma hama na a diyaki na dĕvil, na o pĕlĕ ya ngweya tepĕ.

17. Ka bâ-ba yalĕ Mâ iuwa ja na A vĕngĕmĕke o betĕbĕ beabu.

18. O Mâ-a pâkidi o elende, a diyakidi

na dĕvil 'nĕ a hâhâlâkidi Mâ, na, a diyake
na Ju.
19. Ndi Jisus au bâbâkâ mâ, nd' A vâki
na mâ, na, Kĕkĕ o 'anyu o 'tâkâ 'âvĕ e jadi,
o ka langwakiya bâ belombo benĕnĕ bea
Anyambĕ be jad' âvĕ hango, na nyang' 'aju
e yĕnid' âvĕ ngâtâ.
20. Ka mâ-a vala, a ka yalakĕ o hamanidĕ o Dĕkapolis, nyanga ya belombo
benĕnĕ bea Jisus be hakiyi mâ; ka bato
bĕhĕpi ba mama.
21. O Jisus a jabwaki pĕ na elende o
mwidi 'pâkwĕ, bato baitĕ ba kumanakidĕndi o Mâ-a jadi; a diyaki piĕlĕ na etima.
22. Ka enami yâkâ ya tyâtyi, dina na
Jairus, ya viya omĕ; o mâ-a yĕni Mâ, ka
mâ-a kwa o beko beaju,
23. A ka hâhâlâkidĕ Mâ nangudi, na,
Mwan' 'ame ua mwajo ua ndĕmbĕ a bowaka; pâkâ, ka nangidĕ makadu mâvĕ o
mâ-a jadi, ovane nd' o mâ-a ka yongĕ; na
mâ-a diya.
24. Ka Jisus a vala na ju: ka bato baitĕ
ba vitanĕ Mâ, ba ka pambalakidĕ Mâ.
25. Mwajo n' uhuhu a diyaki n' ulema
mua makiya jomu ja mepuma na mepuma
mebale,

26. A yĕnĕkĕ njuke enĕnĕ na meganga 'meitĕ, ka mâ-a pelidĕ belombo beaju beĕhĕpi, ndi a diye na ñgudi e yongakĕ, ndi kabo bololuaka pĕ wa,

27. O mâ-a yokidi o pĕlĕ 'a Jisus, ka mâ-a viya o kopya ovanĕ o mbuhwa, ka mâ-a kupanĕ ngâi 'aju.

28. Ikabojana a vâki, na, Pagate 'mba kupanĕ ngâi jaju, vâkâna mbi yongindi.

29. Elĕngiaha tepĕ ka tongo ya makiya maju ya yaha: ka mâ-a yowĕ o nyolo na, a yongudwĕndi oviya ebĕdi tĕnĕ.

30. Elĕngiaha ka Jisus mâ mĕtĕ a yowĕ na, ngudi y' iyonganĕ e pumindi o Mâ-a jadi, ka Mâ-a timbĕ ibĕyi o ba sâtaki Mâ ba jadi, na, Nja a kupanakĕ ngâi jamĕ ?

31. Ka beyokwedi beaju bea vâ na Mâ, na, O yĕnĕkĕte ebumbu e pambalakid' Âvĕ, nd' O ka vâkâ pĕ, na, Nja a kupanĕ 'Mba ?

32. Ka Mâ-a tamuwa kĕbĕngĕ-kĕbĕngĕ iyĕnĕ ja a ma ha 'lombo tĕenĕ.

33. Ka mwajo a banga, a ka likimaka, 'kabojana a yowakidĕte e hamakidi o mâ-a jadi, ka mâ-a viya ka kwa o beko beaju, ka mâ-a languwa Mâ pâkwĕpâkwĕ yĕhĕpi.

34. Ka Mâ-a vâ na mâ, na, Mwa-mwajo,

ikamidĕ jâvĕ i yongidĕndi âvĕ; kĕkĕ na jonga, o ka diyaka upeha oviya ebĕd' âvĕ.

35. O Mâ-a diyakidi a kalaka, ka bato ba viya o ndabo ya enami ya tyâtyi, ba vâki, na, Mwan' 'âvĕ a wendi; e lĕ nde eâvĕ e hakĕ pĕ Uyokwidi njuke?

36. O Jisus a yoki ndaga t' i kalakudwĕ dinĕ, ka Mâ-a vâ na enami ya tyâtyi, na, O bangake, kamakidĕ pa.

37. Au bâbâkâ moto a vitanakĕ Mâ kabo Pitĕr, na Jems, na Jon mwana-nyangwĕ na Jems.

38. Ka Mâ-a pâ o ndabo ya enami ya tyâtyi, ka Mâ-a yĕnĕ imbunga, na ba 'yakidi na ba yamanakidĕ nangudi.

39. O Mâ-a ngakiyedi ka Mâ-a vâ na bâ, na, O haka lĕ ni imbunga na o 'yakani na nja 'lombo-ĕ? itângâ i ha weyete, ndi a yakandi.

40. Ba ka vĕhĕkĕ Mâ. Nd' o Mâ-a bĕki bâ bĕhĕpi pumĕngo, ka Mâ-a nângâ hangwĕ na nyangwĕ ya mwa-mwajo na ba diyaki na Ju, ka bâ-ba ngiya o iboko viya itângâ i diyaki bya.

41. Ka Mâ-a bweya itângâ na 'nâ, ka Mâ-a vâ na mâ, na, Talitha kumai; yenĕ ndi, na, Isesa, Mbi vwi na nâvĕ, na, Umwaka.

42. Elĕngiahā tepĕ ka isesa a 'muwa, a ka tamwaka; 'kabojana a diyakindi jomu ja mepuma na mepuma mebale o utodu. Ba mamakindi imam' inĕnĕ.

43. Ka Mâ-a languwa bâ omĕ, na, E yowanake na moto. Ka Mâ-a sombiya na elombo e vĕkwĕ mâ e jakĕ.

KAPITA VI.

1. Ka Mâ-a vĕngĕmĕ omĕ, ka Mâ-a vala o wabu, ka beyokwedi beaju bea vitanĕ Mâ.

2. O buhwa boa Iyâjâ bo pâdi, ka Mâ-a yalĕ iyokudĕ o tyâtyi; bato ba yokolakidĕ Mâ baitĕ ba mamakindi, na, Momo tĕkanĕ a vaniye lĕ bolombo tĕkabe ove? I lĕ nj' iyowĕ i vĕkudwĕ Mâ ekadi, i jadi na tombekete belombo benĕnĕ be hamakate o benâ beaju.

3. A 'bĕ ukĕkĕngĕ ekanĕ, mwan' 'a Meri, mwana-nyangwĕ na Jems, na Josĕs, na Judas, na Saimon? Maluku maju ma 'bĕ na hwĕ okava? Ka bâ-ba numba na Ju?

4. Ndi ka Jisus a vâ na bâ, na, Usâki a pĕnĕkĕ ihekudwĕ kabo o wabu, na o ikaka jaju, na o diyâ jaju.

5. Au yâlâkĕ tepĕ o ha ehavu enĕnĕ omĕ, kabo a kahakidĕ makadu o tango ehâlĕ ya mebĕdi, na Mâ-a yongakĕ bâ.

6. Ka Mâ-a mama o pĕlĕ 'a ipuhwana jabu j' ikamidĕ. Ka Mâ-a vala, A kĕkĕ, A yokwanakidĕ o mamboka mahâlĕ.

7. ¶ Ka Mâ-a ndiya jomu na bebale, A ka yalakĕ o loma bâ babale-babale, ka Mâ-a vĕ bâ ipanga ja malina mabe.

8. Ka Mâ pakuwa bâ na, ba nângâke elombo o 'kĕndâ, kabo utumbe pa, hanga elandi ya kola, tombe beja, na ba dâlĕ o belandi beabu.

9. Bâtâkâni sandal o beko: nd' o bâtâkeni koto ibale.

10. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Iboko vianyu vi ka pâyĕ o ndabo, diyakani omĕ, kabo inyĕni o ka valĕni omĕ.

11. A ka mĕndĕ a pahiye 'nyĕni, na o yokolidĕ tepĕ inyĕni, o inyĕni-o ka valĕni omĕ, pupwakani ubulubulu oviya matambi manyu o ilanguwa jabu. Mbi vâki n' inyĕni pâkwĕpâkwĕ, e ka diyandi bobabu na ba Sodom na Gomâra o buhwa boa yĕkĕ, wa na mboka tĕnĕ.

12. Ka bâ-ba vala, ba ka kalakiya na bato ba 'luwake melema.

13. Ka bâ-ba pumĕ dĕvil iitĕ, na bâ-ba ka hakiya mebĕdi meitĕ mavulĕ, na yongĕ bâ.

14. Ka upolo Hĕrod a yoka o pĕl' 'aju ('kabojana dina jaju i diyaki ja hamana); ka mâ-a vâ, na, Jon Baptist a pumbuwendi, ovanĕ nd' o behavu benĕnĕ be levakudwĕ o mâ-a jadi.

15. Bâkâ mâ, na, A ndi Ilaias, Bapâkwĕ mâ, na, A ndi usâki, na ba moto a kwanaka usâki.

16. Ndi Hĕrod, o mâ-a yoki yâ, ka mâ-a vâ, na, A ndi Jon uamĕ a lenakidi ibâlu; a pumbuwendi oviya iwedo.

17. Ikabojana Hĕrod mâ mĕtĕ t' a lomaki bato ka bweyidĕ Jon, ka mâ-a tiniya mâ meboka o ndabo 'a ntyogo, o nyanga ya Hĕrodias, mwad' 'a mwana-nyangwĕ Filip; ikabojana a bakiyi mâ.

18. Nana Jon a vâki na Hĕrod, na, E 'bĕ hohonganĕngo na o nângâkâ mwad' 'a mwana-nyângwĕ.

19. Ovanĕ nd' o Hĕrodias a yomanaki na mâ, na mâ-a vahaka o weya mâ, nd' au yâlâkĕ.

20. Ikabojana Hĕrod a bangakindi Jon, yowĕngo, na, a ndi momo uyamu na hole,

ka mâ-a lala mâ; o mâ-a yokaki mâ a kalakiya, ka mâ-a ha belombo beitĕ, a yĕnĕki mbya na yoka mâ.

21. O buhwa boa lukango bo pâdi, boa Hĕrod bo jakudwĕ, ka mâ-a hadĕ mepangiyi meaju, na ngâwe inĕnĕ, na bato banĕnĕ ba Galili, isango.

22. O mwana ua Hĕrodias tĕ ua mwajo a vakidi ka yemba, ka mâ-a tândidĕ Hĕrod na ba diyaki na ju, ka upolo mâ-a vâ n' isesa, na, Uwaka 'mba elombo 'âvĕ e vahakĕ, vâkâna mbi vĕnd' âvĕ yâ.

23. Ka mâ-a kaniya mâ, na, Eâvĕ e ka uwĕ 'mba yĕhĕpi, mbi ka vĕnd' âvĕ yâ, tombe e jadi epĕhi y' ipangiya jamĕ.

24. Ka mâ-a puma, ka mâ-a vâ, na, Mbi uwake 'lĕ nde? Ka mâ-a vâ, na, Molo mua Jon Baptist.

25. Elĕngiaha, ka mâ-a timba o upolo a jadi ngwambe, ka mâ-a uwa mâ, na, Mbi vahakandi o vĕkĕ 'mba kwĕi molo mua Jon Baptist o 'pĕlĕ-bwalo.

26. Ndi upolo a yĕnĕki ngĕbĕ eitĕ, ndi o nyanga ya ikana na ba diyaki na ju ija, au vahaka o lĕvĕ mâ.

27. Elĕngiaha tepĕ k' upolo a loma uweyi, ka mâ-a vâ na molo muaju u vana-

kwĕ; ka mâ-a vala ka lena mâ ibâlu o ndabo ya ntyogo.

28. Ka mâ-a vana molo muaju o 'pĕlebwalo, ka mâ-a vĕ muâ isesa, ka isesa ja vĕ muâ nyangwĕ.

29. O beyokwedi beaju be yoki yâ, ka bâ-ba viya ka nângâ ekengo 'aju, ka bâ-ba nangidĕ yâ o malonga.

30. Ka metodu ba yolanĕ ta o Jisus a jadi, ka bâ-ba languwa Mâ belombo beĕhĕpi ibeabu be hakidi, n' ibeabu be yokwakidi.

31. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Vakani, inyĕni mĕtĕ, o iboko via nginga dipâ, na wa ta yâjâni kwĕi; 'kabojana ba vakidi na ba kĕkidi, ba diyaki baitĕ, bu diyaka na epedi e jakĕ.

32. Ka bâ-ba vala a iboko via nginga, na elende, ikutakuta.

33. Ka bato ba yĕnĕ bâ-ba kĕkĕ, ka baitĕ ba yemba Mâ, ka bâ-ba 'la umbila na ja he omĕ, bopumaka o mboka jĕhĕpi, ka bâ-ba tombĕ bâ, ka bâ-ba yolanĕ o Mâ-a jadi.

34. O Jisus a jabwakidi ka Mâ-a yĕnĕ bato baitĕ, ka Mâ-a 'muwa na ngâtâ o pĕl' 'abu, 'kabojana ba diyakindi pani-ka

medâmbĕ me diye n' utati, ka Mâ-a yalĕ bâ iyokudĕ ja belombo beitĕ.

35. O buhwa bo diyakidi boa vala, ka beyokwedi beaju bea via o Mâ-a jadi, na, Ekavi vi ndi iboko via nginga, egombe tepĕ e tombindi.

36. Valakidĕ bâ, ovanĕ nd' o bâ-ba ka 'lĕ boulwanakidĕ o 'hiki na o mamboka, na bâ-ba ka hambaka pĕmbĕ jabu, 'kabojana ba 'bĕ na elombo e jakĕ.

37. Ka Mâ-a yavwana bâ, na, Inyĕni, vĕki bâ ni beja. Ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Ho kĕke ka hamba pĕmbĕ i weyakĕ kama ja fura ibale, na hwa vĕ bâ na ba jake?

38. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O li membunda meningĕ? ka t' o 'mbuwani. O bâ-ba yĕnĕkidi, ka bâ-ba vâ, na, Metano, na bejaka bebale.

39. Ka Mâ-a sombiya bâ na ba pangake bĕhĕpi na ba diyake njamba-njamba o mbwisanga ja mihâ.

40. Ka bâ-ba diya megândâ, meâkâ kama, meâkâ mabo matano.

41. O Mâ-a diyakidi membunda metano na bejaka bebale nângângo, ka Mâ-a buwa oba, ka Mâ-a vambiya ibâtâ, ka u

Mâ-a buka membunda, ka Mâ-a vĕ meâ beyokwedi beaju na ba tĕkidĕ o bâ-ba jadi; a ka kabaka bejaka tĕ bebale na bâ bĕhĕpi.

42. Ka bâ-ba bĕhĕpi janidĕ, ka bâ-ba vula.

43. Ka bâ-ba tâlidĕ jomu ja belinga na belinga bebale ti bea nguhu, na bea bejaka tepĕ.

44. Ba jaki membunda mea pĕmbĕ ba diyakindi ba tâjen ja bamo itano.

45. Elĕngiaha tepĕ ka Mâ-a tundudĕ beyokwedi beaju na ba vamake o elende, na bâ-ba vala o mwidi 'pâkwĕ, o Bĕthseda, o bohoboho, ulingo muaju u valakidĕ ebimba ya bato.

46. O Mâ-a timbakidĕ bâ, ka Mâ-a vala o ukodi ka kaliya.

47. O kolo e pâdi, elende e diyakindi o hanganĕ ya etima, a dikana o he dipâ.

48. Ka Mâ-a yĕnĕ bâ-ba pĕpĕnĕkĕ n' iduka; 'kabojana upupĕ u diyakindi banjanidĕngo na bâ; o 'gombe ya elahe ya benai ya bulu, ka Mâ-a viya o bâ-ba jadi a tamwaka o etima, ona a vahaka o bambuwa bâ.

49. Nd' o bâ-ba yĕni Mâ-a tamwaka o
etima, ba piviyaki na, ipĕ u nd' ukuku, ba
ka yamaka ;
50. Ikabojana bâ bĕhĕpi ba yĕnĕki Mâ,
ka bâ-ba juka ipikiliya. Ka Mâ-a hu-
ngana o kala na bâ, ka Mâ-a vâ ña bâ, na,
Yâdâkâni ; a te 'Mba ; o bangakeni.
51. Ka Mâ-a beta o bâ-ba jadi o elende,
ka upupĕ mu-a wa ; ka bâ-ba mama nangu-
di eitĕ mĕtĕ, ba ka utuwaka.
52. Ndi bu yongakidĕ pĕ elembo ya
pĕmbĕ ; 'kabojana melema meabu me diyaki
bokolo.
53. O bâ-ba jabwakidi, ka bâ-ba pâ o
ehe ya Jĕnĕsarĕth, ka bâ-ba bakama na he.
54. O bâ-ba pumakidi o elende, elengiaha
tepĕ ka bâ-ba yowĕ Mâ,
55. Ka bâ-ba vala umbila uluanidĕngo o
etĕbĕ tĕnĕ yĕhĕpi, ka bâ-ba yalĕ ibapĕ ja
ba diyaki na bebĕdi o makondo, o iboko
viabu vi yokaka na A iwĕ.
56. Iboko viaju vi pâkidi viĕhĕpi o ba
mabâkâ, na ba mboka, na ba 'hiki, vâkâna
ba nangakidi mebĕdi o mehĕngĕ, na bâ-ba
ka hâhâlâkidĕ Mâ, na ba kupanake tombe-
kete ihuku ja ngâi 'aju ; tango e ma kupa-
nakĕ Mâ yĕhĕpi e te ma yongaka.

KAPITA VII.

1. Jâ ndi ja Farisi na balĕndi na bahuhu ba vakiyedi o Jĕrusalĕm, ba lataniya o Mâ-a jadi.

2. O bâ-ba yĕnidi beyokwedi beaju beâkâ be jaka beja na ndindo, yenĕ ndi na ba tuke benâ, ka bâ-ba duwa ponda.

3. Ikabojana Farisi na Jiu bĕhĕpi, kabo ba t' o tuka benâ njo iitĕ, ba jaka, itata ja epepa ya batodu.

4. Oningĕ ba viya o ihambanido ba jaka kabo ba t' o tuka. Na belombo bepâkwĕ beitĕ be jadi ibeabu be di nângângo na ba tataka, pani-ka ituka ja kâpi na mbeya, na melombo, na tagulu.

5. Jâ ndi ja Farisi na balĕndi ba uwa Mâ, na, E lĕ nde ya beyokwedi beâvĕ be ha tamwaka na bepepa bea batodu, ndi ba jaka beja ba tuke benâ.

6. Ka Mâ-a timbwana bâ, na, Isaia a huwakite o sâkâ 'nyĕni menoki pani-ka yâ di lĕndwĕngo, na, Bato tĕkaba ba hekakidi 'Mba na belĕbu beabu, ndi melema meabu me yavanidĕngo n' Umba.

7. Kakana ba kalakiyate 'Mba o nanĕ, ba yokwakidĕ iyokwanidi via belekanako bea bato.

8. O bakakidĕni belekanako bea Anyambĕ, ndi o tatakani bepepa bea bato, panika ituka ja mbeya na sĕngĕ ja kâpi, na bea jângâ tĕdinĕ bepâkwĕ beitĕ ibeanyu be hakĕ.
9. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O hakandi bwamu mĕtĕ! n' isenja ja elekanako ya Anyambĕ, na ovanĕ nd' inyĕni o ka tatĕ bepepa beanyu.
10. Ikabojana Mosĕs a vâki, na, Hekakidĕ hângwĕ na nyângwĕ; tepĕ, A ka hâkĕ hangwĕ na ba nyangwĕ, a wake bowaka.
11. Ndi 'nyĕni mâ na, Oningĕ moto a vâkâ na hangwĕ na ba nyangwĕ, E ndi Kârban (ekae ndi, na, Bovĕkwĕ) elombo 'anyu e ka pahaniyĕ o 'mba-mbi jadi, vâkâna a bi pwenjavwenja.
12. Vâkâna wa bâbâkâni na a hake pĕ hangwĕ na ba nyangwĕ elombo;
13. O hadivakidĕni ndaga ja Anyambĕ na bepepa beanyu be hadi; na bea jângâ tĕdinĕ beitĕ ibeanyu be hakĕ.
14. ¶ O Mâ-a bĕki ebimba yĕhĕpi ndiyango, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Inyĕni bĕhĕpi yokaki 'Mbani, o ka bweyakidĕni:
15. O 'bĕ na elombo o bwebwe ya moto e ngakiyĕ o mâ-a jadi e ka yâlĕ o bevĕ mâ,

ndi belombo be pumakĕ oviya o mâ-a jadi, ekabe ndi be bevakĕ moto.

16. Oningĕ moto a di na matâ ma yokakĕ, a yokakĕ.

17. O Mâ-a vakiyedi oviya ebimba, ka Mâ-a ngiya o ndabo, ka beyokwedi beaju bea uwa Mâ o pĕlĕ ya ukanakâdi.

18. Ka Mâ vâ na bâ, na, O ibĕ tepĕ ni n' ibweyidĕ? Wa 'wĕni na elombo yĕhĕpi e jadi o bwebwe e ngakiyĕ o moto, e 'bĕ na ngudi e bevakĕ mâ;

19. Ikabojana ya ngakiya o 'bumulema 'aju, ndi o ihuhu, na yâ ya pumwĕ o pĕpĕkĕ e vovolaki na beja beĕhĕpi?

20. Ka Mâ-a vâ, na, E vakiyĕ o ulema, yâ ndi e bevakĕ moto.

21. Ikabojana ovonĕ, o melema mea bato, nd' o pumakiyĕ ipikiliya ibe, inanganiya, ihonde, iweyana,

22. Iyiba, itângina, bebe, ijowa, uhâ, dihâ ibe, ikila ja Anyambĕ, mamĕmĕ, behayĕhayĕ:

23. Belombo tĕ bebe 'kabe beĕhĕpi, be vakiyandi oviya utema, na beâ bea bevĕ moto.

24. ¶ Oviya 'vanĕ ka Mâ-a 'muwa nala o mapĕpĕkĕ ma Tair na Saidon, ka Mâ-a

ngiya o ndabo, Au vahaka moto a yowakĕ, nd' Au diyaka na ngudi e kutamakĕ.

25. Mwajo a diyaki na mwa-mwajo ua ndĕmbĕ a diyaki na ilina ibe, o mâ-a yoki sango 'aju, ka mâ-a viya ka kwa o beko beaju:

26. Mwajo tĕnĕ a diyakindi ua Grik, etomba na Surofinisia, ka mâ-a hâhâlidĕ Mâ, na, a pumake mwana 'aju ua mwajo dĕvĕl tĕnĕ.

27. Ka Jisus a vâ na ju, na, Bana ba take na vula vulango, 'kabojana e 'bĕ lukango na o nângâ beja bea bana na o 'hwa beâ mbwa.

28. Ka mâ-a yavwana Mâ, na, E, Upangiyi, ndi mbwa tĕ o ibongalo ja tagulu i jaka nguhu ja bana.

29. Ka Mâ-a vâ na mâ, na, O nyanga ya ndaga tĕkadi, kĕkĕ; dĕvil e vĕngĕmi mwan' 'âvĕ ua mwajo.

30. O mâ-a pâkidi o ndabo 'aju, ka mâ-a kâbidĕ dĕvil ya vĕngĕmĕ, mwan' 'aju ua mwajo a diyi nangudwĕngo o ikondo.

31. ¶ Ka Mâ-a vĕngĕmĕ pĕ o tungu ya Tair na Saidon, ka Mâ-a pâ o etima ya Galili, a pudunganaki hanganĕ ya tungu ya Dĕkapolis.

32. Ka bâ-ba vana o Mâ-a jadi moto ua
poke n' imbuke, ka bâ-ba hâhâlidĕ Mâ na A
kahakidĕ mâ ikadu jaju.
33. Ka Mâ-a nângâ mâ o pĕpĕkĕ ya ebu-
mbu, ka Mâ-a vamĕ mepenjo meaju o matâ
maju, ka Mâ-a tuwa malĕ, ka Mâ-a kupanĕ
emi 'aju;
34. Ka Mâ-a tamuwa hĕvĕn oba, ka
Mâ-a veguma, ka Mâ-a vâ na mâ, na, Efa-
tha, yenĕ ndi, na, Bumwanakiya.
35. Elĕngiaha tepĕ ka matâ maju ma
bumuwa, ka ukato mua emi 'aju mu-a 'nju-
waniya, a ka kalaka hohonganĕngo.
36. Ka Mâ-a sombiyĕ bâ, na, ba langwake
moto; nd' ulingo muaju u langwakiyĕ nangu-
di, yâ nyanga tĕ te 'abu e hamanakidĕ yâ:
37. Ba ka mamaka bomamaka, na, A hi
belombo beĕhĕpi bwam'; A pangakate poke
i yokaka na mambuke ma kalaka.

KAPITA VIII.

1. O hwi tĕdinĕ ebumbu e diyakindi enĕ-
nĕ mĕtĕ, bu diyaka na 'lombo e jakĕ; ka
Jisus a ndiya beyokwedi beaju, ka Mâ-a
vâ na bâ, na,

2. Mbi yĕnindi ebumbu ngâtâ, 'kabojana ba bi n' Umba okava hwi 'lalo, ba diye na elombo e jakĕ:

3. Oningĕ 'Mba validĕ bâ o ndabo jabu ba je, ba ka hoviyandi na nja o njeya, 'kabojana bâkâ ba vakiyendi yavidĕngo.

4. Ka beyokwedi beaju bea yavwana Mâ, na, Moto a ka vulĕ lĕ ekaba na beja o nginga ono na ove?

5. Ka Mâ-a uwa bâ, na, O li membunda meningĕ? Ka bâ-ba vâ, na, Hĕmbwĕdi.

6. Ka Mâ-a vâ na ebimba e diyake o he, ka Mâ-a nângâ membunda hĕmbwĕdi, ka Mâ-a vĕ akeva, ka Mâ-a buka, ka Mâ-a vĕ beyokwedi beaju na ba tĕkidĕ o boho boabu; ka bâ-ba tĕdĕ beâ o boho boa ebimba.

7. Ba diyaki na lojajaka lohâlĕ; ka Mâ-a vambiya ibâtâ, ka Mâ-a vâ na lo tĕkudwĕ tepĕ o boho boabu.

8. Kakana ndi bâ-ba jakidi, ka bâ-ba vula, ka bâ-ba tâlidĕ nguhu i dikanakidi belinga hĕmbwĕdi.

9. Ba jakidi ba diyakindi ba tâjen inai; ka Mâ-a validĕ bâ.

10. ¶ Elĕngiaha tepĕ ka Mâ-a vama o 'lende na beyokwedi beaju, ka Mâ-a pâ o pĕlĕ ja Dalmanutha.

11. Ka Farisi ja viya, ka bâ-ba yalĕ o boma penda na Mâ, ba vahaka na A hake bâ elembo ya viya oba, ba yĕjĕkiyĕ Mâ.

12. A ka vegumaka n' inĕnĕ, o ilina jaju, ka Mâ-a vâ, na, E lĕ nde ya igona tĕkadi e vahakĕ elembo? Mbi vậki n' inyĕni pâkwĕpâkwĕ, O 'bĕ na elembo e ka vĕwĕ igona tĕkadi.

13. A ka vĕngĕmĕkĕ na bâ, ka Mâ vama pĕ o 'lende, ka Mâ-a 'la o mwidi 'pâkwĕ.

14. ¶ Ndi beyokwedi ba behalakidĕndi o nângâ beja, bu diyanaka o elende wa n' umbund' umbâkâ.

15. Ka Mâ-a languwa bâ, na, Bandamakidĕni, dikakani lĕvĕn ya Farisi na lĕvĕn ya Hĕrâd.

16. Ba ka totonganaka bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, na, E ndi 'kabojana ọ hwĕ-ho ha 'bĕ na beja.

17. O Jisus a yowakidĕ yâ, ka Mâ-a vâ na bâ, na, E lĕ nde 'anyu e totonganakĕ, 'kabojana o 'bĕni na beja? O ha yoweteni, tombe wa bweyidĕni? O ndini meleına meanyu yâdidĕngo?

18. Inyĕni na mihâ, wa yĕnĕkĕni?

Inyĕni na matâ, wa yokakani? Wa yongakidĕni?

19. O 'Mba-mbi bukakidi membunda metano o tâjen itano, o tâlâkidĕ li belinga bea nguhu ti beningĕ? Ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Jomu na bebale.

20. Tepĕ na hĕmbwĕdi o tâjen inai, o tâlâkidĕ li belingĕ bea nguhu ti beningĕ? Ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Hĕmbwĕdi.

21. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, E lĕ nd' eanyu e ha bweyakidĕ?

22. ¶ Ka Mâ-a pâ o Bĕthseda, ka bâ-ba vana Mâ momo ua pâgu, ka bâ-ba hâhâlidĕ Mâ na A kupanake mâ.

23. Ka Mâ-a bweya pâgu o 'nâ, ka Mâ-a pumana mâ o mboka, o Mâ-a bĕkidi malĕ tuwango o mihâ maju, ka Mâ-a kahidĕ benâ beaju o mâ-a jadi, ka Mâ-a uwa mâ na ipĕ a yĕni elombo.

24. Ka mâ-a tamuwa oba, ka mâ-a vâ, na, Mbi yĕnĕki bato ona bele ba tamwaka.

25. Ka Mâ-a timbiya pĕ o kahidĕ benâ beaju o mihâ maju, ka Mâ-a panga mâ a tamwakiya oba, ka mâ-a yongwĕ, ka mâ-a yĕnĕ bato bĕhĕpi bwebwe.

26. Ka Mâ-a timbĕ mâ o ndabo 'aju, na,

O valake o mboka, o langwaka tepĕ yâ
moto o mboka.
27. ¶ Ka Jisus na beyokwedi beaju ba
vala o mboka ja Sĕsaria Filipai; o njeya,
ka Mâ-a uwa beyokwedi beaju, a vâki na
bâ, na, Bato ba vâkâ lĕ, na, Umba lĕ
a nja?
28. Ka bâ-ba yavwana Mâ, na, Jon
Baptist, ndi bâkâ mâ, na, Ilaias, na bapâ-
kwĕ mâ, na, Ua basâki umbâkâ.
29. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Nd' o
vâkâ li na Mbi lĕ a nja? Ka Pitĕr a ya-
vwuwa, ka mâ-a vâ na Mâ, na, Âvĕ ndi
Kraist.
30. Ka Mâ-a kelevidĕ bâ na, ba langwake
moto o pĕl' 'aju.
31. Ka Mâ-a yalĕ bâ iyokudĕ na, Mwana-
moto a ka yĕni belombo beitĕ; batodu na
prist inĕnĕ na balĕndi ba ka kiyi Mâ, na
bâ-ba ka weya Mâ; nd' o na hwi 'lalo A
ka pumbuwa pĕ.
32. Ekae nd' eaju e kalakidi o bwebwe.
Ka Pitĕr a a nângâ Mâ o pĕpĕkĕ na mâ-a
ka yalakĕ ikandidĕ jaju.
33. O Mâ-a bĕkidi ibĕi timbĕngo, ka
Mâ-a tamuwa beyokwedi beaju, A ka ka-
ndakidĕ Pitĕr, na, Vĕngĕmĕkĕ 'Mba o mbu-

hwa Setan, 'kabojana wa pikilakiya belombo bea Anyambĕ, ndi kabo bea bato.

34. ¶ Ka Mâ-a bĕkidi ebimba ndiyango na beyokwedi beaju, ka Mâ-a vâ na bâ, na, A ka vitĕ 'Mba uĕhĕpi a binake nyolo 'aju, na Mâ-a bapĕ krâs 'aju, na mâ-a ka vilinganakĕ 'Mba.

35. Ikabojana uĕhĕpi a ka tândĕ o yongĕ emĕnâ 'aju a ka nyangi yâ, ndi uĕhĕpi a ka nyangi emĕnâ 'aju o nyang' 'amĕ na sango eyamu, mâ tepĕ a ka yongĕ yâ.

36. Ikabojana e ka kova lĕ moto nde, oningĕ a jeya he yĕhĕpi, na mâ-a 'hwa ilina jaju?

37. E lĕ ba nja 'lombo-ĕ ya moto e ka vangwanĕ ilina jaju?

38. Ikabojana a ka yĕnĕ 'Mba ndaga jamĕ ihâni o igona tĕ j' ihonde na bobe ekadi, mâ tepĕ ua Mwana-moto a ka yĕnĕ ihâni o Mâ-a ka viyĕ n' ivenda ja Hangwĕ na enjĕl iyamu.

KAPITA IX.

1. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Pâkwĕpâkwĕ, Mbi langwakiyandi 'nyĕni, na, o na bâkâ ba tĕmĕkĕ okava ba veke iwedo kabo ba

ta yĕnĕ ipangiya ja Anyambĕ pângo na ngudi.

2. ¶ Hwi 'toba tombango, ka Jisus a nângâ Pitĕr na Jems na Jân, ka Mâ-a valana bâ o ukodi mua udomba o pĕpĕkĕ bâ dipâ, ka nyolo 'aju ya 'luwa o pwanj' 'abu.

3. Ibâtâ jaju i diyaki ngĕningĕni botano mĕtĕ ka sno, o diye pĕ na moto o he a di na ngudi e tanakĕ jâ wa.

4. Ka Ilaias na Mosĕs ba pumiya bâ, ba diyaki ba kalaka na Jisus.

5. Ka Pitĕr a yavwuwa, ka mâ-a languwa Jisus, na, Uyokwidi, e ndi bwamu na ho diyaka okava, na hwa ha meâkâ melalo, Âvĕ 'mbâkâ, Mosĕs 'mbâkâ, Ilaias tepĕ 'mbâkâ.

6. Ikobojana au yowaka eaju e ka kala, 'kabojana ba diyaki ba bangaka.

7. Ka omĕ o diyaki na evindi e yambakiyi bâ, ka joyi ja viya o 'vindi, na, Ekanĕ a Mwan' 'amĕ a tândâkwĕ, yokakiyi Mâ ni.

8. O bâ-ba tamuwedi kĕbĕngĕ-kĕbĕngĕ, elĕngiaha tepĕ, ba yĕne pĕ moto, kabo Jisus, na bâ mĕtĕ, pa.

9. A pakuwa bâ na, ba langwake moto belombo beabu be ma yĕnĕ, o bâ-ba diyakidi

ba hubaka ukodi, kabo o Mwana-moto a ka pumbuwa oviya bawewe.

10. Ka bâ-ba tata ndaga tĕdinĕ bâ mĕtĕ, ba ka uwanaka bâ metĕ na bâ mĕtĕ, na, ipumbuwa oviya bawewe i lĕ na.

11. ¶ Ka bâ-ba uwa Mâ, na, E lĕ nde ya Balĕndi e vâkĕ, na, Ilaias nd' a ka t' o pâ?

12. Ka Mâ-a yavwana, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ilaias pâkwĕpâkwĕ nd' a takĕ na viya, na Mâ-a timbĕ belombo beĕhĕpi; na nyanga ya e di lĕndwĕngo o pĕlĕ ya Mwana-moto nana a ka yĕni majili maitĕ, na Mâ-a pĕjwĕ.

13. Mbi vâki n' inyĕni, na, Ilaias pâkwĕpâkwĕ a pândi, ndi ba hakite mâ kabo nyanga 'abu e vahakidi bwĕsĕ e di lĕndwĕngo mâ.

14. ¶ O Mâ-a pâkidi o beyokwedi beaju a yĕnĕkindi ebumbu enĕnĕ bâ ulwanidĕngo, Balĕndi ba uwanaka na bâ.

15. Elĕngiaha o ebimba yĕhĕpi e yĕni Mâ, ba mamakindi imama inĕnĕ, ka bâ-ba vala o Mâ-a jadi [illegible]mbila, ba ka homaka 'Mâ.

16. Ka Mâ-a uwa Balĕndi, na, O uwaka li bâ-i nande?

17. Ka 'mbâkâ ua ebumbu a yavwana

ka mâ-a vâ na Ju, na, Uyokwidi, mbi ma vanandi mwan' 'amĕ ua momo o Âvĕ-o jadi, a di na ilina j' imbuke.

18. Iboko viaju vi valanakĕ mâ viĕhĕpi, vâkâna i hunjaki mâ, a ka pumakĕ mavudi, a ka kalakidĕ mahonga, na mâ-a ka kângâkâ; ndi mbi ma kali na beyokwedi beâvĕ, na ba pumakĕ jâ, ndi bu yâlâkĕ.

19. Ka Mâ-a yavwana mâ, na, A! igona i ha 'bĕ na ikamidĕ, Mbi ka diya lĕ n' inyĕni nj' ulingo-ĕ? Mbi ka hingina lĕ 'nyĕni nj' ulingo-ĕ? Vanaki mâ ni o 'Mbambi jadi.

20. Ka bâ-ba pâdĕ mâ o Mâ-a jadi: o mâ-a yĕni Mâ, k' ilina ja hunja mâ: ka mâ-a kwa o he, a ka yangalaka, a pumakĕ mavudi.

21. Ka Mâ-a uwa hangwĕ, na, Ulingo na mua ekae u di diyango o mâ-a jadi? Ka mâ-a vâ, na, Oviya ukĕkĕ.

22. Njo jâkâ e 'hwaka mâ o veya na o miba nana e weye mâ: ndi ipĕ O ka hate, yĕnĕkĕ hwĕ ngâtâ, na [illegible]âvĕ wa hana hwĕ.

23. Ka Jisus a vâ na mâ, na, Oningĕ o yâlidĕngĕ o kamidĕ, belombo beĕhĕpi be te be hamaka na ba kamakidĕ.

24. Hangwĕ-mwana ka mâ-a yama na

manyângâdiba, na, Upangiyi, mbi kamakidĕndi; hanaka 'mba n' ipuhwa jamĕ j' ikamidĕ.

25. O Jisus a yĕnidi na bato ba vakidi membila, ka Mâ-a kandidĕ ilina tĕ ibe, na, Âvĕ ilina j' imbuke na poke, Mbi langwakiyand' âvĕ, vĕngĕmĕkĕ o mâ-a jadi, o ngakiye pĕ o mâ-a jadi njo 'pâkwĕ.

26. K' ilina ja yama, ka jâ-ja hunja pĕ mâ, ka jâ-ja vĕngĕmĕ; a bi ona ekengo: baitĕ ba ka vâkâ na, A wendi.

27. Ka Jisus a bweya mâ o 'nâ, ka Mâ-a hĕhĕ mâ; ka mâ-a tĕmĕ.

28. O Mâ-a vakid' o ndabo, ka beyokwedi beaju bea uwa Mâ o pĕpĕkĕ, na, E lĕ nd' eahu e ha yâlâkidĕ o vĕngidĕ jâ.

29. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Jângâ tĕkadi ja yâlĕ o puma na vilolombo kabo na ikaliya na ihindina.

30 ¶ Ka bâ-ba vĕngĕmĕ omĕ, ka bâ-ba pudungana Galili; Au vahaka na moto a yowakĕ.

31. Ikabojana A, yokwakidi beyokwedi beaju, ka Mâ-a vâ na bâ na, Mwana-moto a bweyudwĕndi o benâ bea bato, na ba ka weyi Mâ; o Mâ-a ka bĕ weyuwĕngo, A ka pumbuwandi o buhwa bo' ilalo.

32. Ndi bu yowakĕ ndaga tĕdinĕ, ba ka
bangaka o uwa Mâ.

33. ¶ Ka Mâ-a pâ o Kapĕrneum; o ndabo
ka Mâ-a uwa bâ, na, E lĕ nd' eanyu e ma
sâjaka o njeya, inyĕni n' inyĕni?

34. Ndi bâ dâ; 'kabojana o njeya ba ma
sâjakandi bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, na, ja
di wa.

35. Ka Mâ-a diya, ka Mâ-a ndiya jomu
na babale, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Oningĕ
moto te moto a vahaka o diya o bohoboho
mâ nd' a ka diyĕ ua mbuhwa ya bĕhĕpi,
na uhayi mua bĕhĕpi.

36. Ka Mâ-a nângâ etumbĕ, ka Mâ-a
tĕdĕ yâ o hangan' 'abu; o Mâ-a nângi mâ
na benâ beaju, ka Mâ-a vâ na bâ, na,

37. Uĕhĕpi a ka vĕhĕlidĕ umbâkâ ua
betumbĕ ka ekabe na dina jamĕ vâkâna
a vĕhĕlidi 'Mba; a vĕhĕlĕkidi 'Mba uĕ-
hĕpi a vĕhĕlĕkidĕ 'Mba dipâ, ndi na a
lomaki 'Mba.

38. ¶ Ka Jân a yavwana Mâ, na, Uyo-
kwidi, ho yĕnĕkindi 'mbâkâ a vĕngĕkidĕ
dĕvil na dina jâvĕ, ndi a vitanĕ hwĕ, ka
hwa kandidĕ mâ, 'kabojana a vitakĕ hwĕ.

39. Ndi ka Jisus a vâ, na, O kandakidi
mâ ni, 'kabojana o 'bĕ na moto a ka haye

elemba o dina jamĕ, a ka tândĕ o kala bobe o pĕl‘ ’amĕ.

40. Ikabojana a ha hingaka na hwĕ a nd‘ o pĕl‘ ’ahu.

41. Uĕhĕpi a ka mâtidĕ inyĕni sĕngĕ ya kapi ya miba o dina jamĕ, ’kabojana o ndini ba Kraist, mbambaye, Mbi vâki n‘ inyĕni, a nyange mahomano maju.

42. Ndi uĕhĕpi a ka bevĕ yâkâ ya betumbĕ be kamakidĕ ’Mba, e ndi bwamu wa o pĕl‘ ’aju n‘ ilale inĕnĕ i tingakwĕ o ibâlu jaju, na mâ-a ’hwĕ o manga.

43. Oningĕ ikadu jâvĕ ja bevidĕ âvĕ, lenaka jâ; e ndi bwam‘ o pĕl‘ ’âvĕ na nâvĕ o ngakiya o ’mĕnâ yĕmĕ wa na o diya na makadu mabale na nâvĕ wa ’la o Hĕl, o veya vi ka mĕndĕ vi dime:

44. O ukuju muabu u ha waka, na veya vi hiniye.

45. Tepĕ, oningĕ itambi jâvĕ ja bevidĕ âvĕ, lenaka jâ: e ndi bwam‘ opĕl‘ âvĕ na nâvĕ o ngakiya o ’mĕnâ o dĕhimaka wa na o diya na matambi mabale na nâvĕ o ’hwĕ o Hĕl, o veya vi ka mĕndĕ vi dime:

46. O ukuju muabu u ha waka, na veya vi hiniye.

47. Na, oningĕ dihâ jâvĕ ja bevidĕ âvĕ,

tongwaka jâ: e ndi bwam' opĕl' âvĕ na nâvĕ ngakiya o ipangiya ja Anyambĕ na dihâ jâkâ wa na o diya mihâ mabale, na nâvĕ o uhwĕ o Hĕl ya veya:

48. O ukuju muabu u ha waka, na veya vi hiniye.

49. Ikabojana uĕhĕpi a ka mwahudwi na veya, na mwambo muĕhĕpi u ka mwahudwi na vianga.

50. Vianga ndi bwam'; nd' oningĕ vianga vi diya uju hambe, o ka timbĕ lĕ pi viâ ni uju na? Diyakani na vianga inyĕni mĕtĕ, o ka diyakani jonga inyi mĕtĕ n' inyi mĕtĕ.

KAPITA X.

1. Ka Mâ-a 'muwa oviya ovanĕ, ka Mâ-a pâ o betĕbĕ bea Judia baka na mwidi 'pâkwĕ mua Jordan: ka bebimba bea yolanĕ pĕ o Mâ-a jadi, ka Mâ-a yokudĕ pĕ bâ ka mbĕmbĕ.

2. Ka Farisi ja viya o Mâ-a jadi, ka bâba uwa Mâ, na, E te hohonganĕngo na momo a valakidĕ mwad' 'aju? boyĕjĕkiyĕ Mâ.

3. A yavwanakindi, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mosĕs a sombiyaki lĕ n' inyĕni na?

4. Ka bâ-ba vâ, na, Mosĕs a bâbâkindi na ho lĕndĕke ejanganangobo ya ivĕngidĕ, na mâ-a valudwĕ.

5. Ka Jisus a yavwana, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Melema meanyu mekolo meâ ndi meaju me lĕndĕnĕkidi 'nyĕni ndaga tĕkanĕ:

6. Ndi, oviya jali ja ivelwĕ, Anyambĕ a velaki bâ momi na mwadi.

7. Yâ tina tĕkanĕ ndi ya moto e ka dikĕ hangwĕ na nyangwĕ, na mâ-a kangalanaka na mwad' 'aju;

8. Na bâ babale ba ka diyaka uhoni umbâkâ; ovanĕ vâkâna ba 'bĕ pĕ babale kabo uhoni umbâkâ.

9. Moto a palwakidĕ pĕ ya Anyambĕ e di latĕngo ta.

16. O ndabo ka beyokwedi beaju ba uwa pĕ Mâ upako tĕmunĕ.

11. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, A ka validĕ mwad' 'aju na mâ-a ba upâkwĕ, a handi 'honde opĕl' aju.

12. Oningĕ mwajo a validĕ momi 'aju, na mâ-a ba upâkwĕ, vâkâna a handi 'honde.

13. ¶ Ka bâ-ba vana ba-ndĕmbĕ o Mâ-a jadi nana A kupanakĕ bâ; ka beyokwedi bea kandidĕ ba ma vanaka bâ.

14. Ndi Jisus, o Mâ-a yĕni nonanĕ, a numbaki nangudi, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Dikakani ba-ndĕmbĕ, o kandakidi bâ ni ba vake o 'Mba-mbi jadi, 'kabojana jâ jângâ tĕdinĕ ndi ja ipangiya ja Anyambĕ.

15. Pâkwĕpâkwĕ Mbi vâki n' inyĕni, na, A ka mĕndĕ a vĕhĕlidĕ ipangiya ja Anyambĕ ona mwa-ndĕmbĕ à ngiye omĕ na vilolombo.

16. Ka Mâ-a nângâ bâ na benâ beaju, ka Mâ-a kahidĕ bâ makadu maju, ka Mâ-a yambiya bâ ibâtâ.

17. ¶ O Mâ-a diyakidi a vala o njeya, k' umbâkâ a viya umbila, ka mâ-a balamiya Mâ, ka mâ-a uwa Mâ, na, Uyokwidi uyamu, mbi ka ha lĕ nja 'lombo-ĕ eamĕ e ka jiga emĕnâ ya 'gombe yĕhĕpi ?

18. Ka Jisus a vâ na mâ, na, E lĕ nde 'âvĕ e tubakĕ 'Mba, na, Uyamu ? O 'bĕ na uyamu kabo 'mbâkâ, mâ ndi Anyambĕ.

19. O te yowĕngo belekanako, O diyake n' ihonde, O weyake moto, O ibake O langwanakiye evela, O balanake, Hekakidĕ hângwĕ na nyângwĕ.

20. A yavwanakindi, ka mâ vâ na Mâ, na, Uyokwidi, mbi tatite ekabe beĕhĕpi oviya ndĕmbĕ 'amĕ.

21. Jâ ndi ja Jisus ja hilĕ mâ, A tândâkâ
mâ, ka Mâ-a vâ na mâ, na, Ndi o na elombo yâkâ eâvĕ e di dikanango; kĕkĕ, wa
'la ka hambidĕ ibeâvĕ be janidi, wa vĕ beâ mekuge, vâkâna wa bi na hika o Hĕvĕn; na nâvĕ wa viya ka nângâ krâs, o ka vitĕ 'Mba.
22. A yĕnĕki ndaga tĕdinĕ njuke, ka mâ-a vala na ngĕbĕ: 'kabojana a diyaki na jumba inĕnĕ.
23. ¶ Ka Jisus a tamuwa kĕbĕngĕ-kĕbĕngĕ, ka Mâ-a vâ na beyokwedi beaju, na, Bokolo boitĕ nde boa ba di na hika eitĕ, ba ngakiya o ipangiya ja Anyambĕ!
24. Ka beyokwedi bea mamana ndaga jaju. Ndi ka Jisus a yavwana pĕ, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Bana, bokolo nde boa ba pitakidĕ hika, ba ngakiya o ipangiya ja Anyambĕ!
25. E ndi bobâbu na kamĕl e pudunganaka ubana mua tombo wa na moto a di kenango a ngakiya o ipangiya ja Hĕvĕn.
26. Ka bâ-ba mama nangudi, ba vâkâ bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, na, Ndi nja ka yâlĕ o yonga?
27. Ka Jisus a tamuwa bâ, ka Mâ-a

vâ, na, Na bato e 'bĕ na ngudi e hamake, ndi hanga na Anyambĕ, 'kabojana belombo beĕhĕpi be ka haniyate na Anyambĕ,

28. ¶ Jâ ndi ja Pitĕr ja yalĕ o vâ na Mâ, na, Ho senji beĕhĕpi na vitĕ Âvĕ.

29. Jisus a yavwanakindi, ka Mâ-a vâ, na, Pâkwĕpâkwĕ, Mbi vâki n' inyĕni, na, O 'bĕ na moto a di senjango ndabo, tombe bana ba nyangwĕ, tombe maluku, tombe hangwĕ, tombe nyangwĕ, tombe mwajo, tombe bana, tombe 'hiki o nyang' 'amĕ na sango-'yamu,

30. Ndi a ka pahiyandi kama ya njo kya tĕkanĕ okava, mandabo, na bana ba nyangwĕ, na maluku, na nyangwĕ, na bana, na 'hiki, na ingongoludwĕ ta; nd' o 'hiki e yakĕ emĕnâ ya 'gombe yĕhĕpi.

31. Ndi, baitĕ ba jadi ba bohoboho ba ka di pĕ o mbuhwa; na ba mbuhwa ba ka diyi pĕ o bohoboho.

32. ¶ Ba diyakind' o njeya ba betaka nala Jĕrusalĕm; ka Jisus a vala o bohoboho; ka bâ-ba mama; ba ma bangakandi o bâ-ba vitanaki Mâ. Ka Mâ-a nângâkâ pĕ jomu na babale, ka Mâ-a yalĕ bâ ilanguwa ja be ka hamĕ o Mâ-a jadi,

33. Na, Umbwakiyate, ho betakandi o
Jĕrusalĕm; Mwana-moto a ka kândudwĕ-
ndi o prist ja meolo na Balĕndi ba jadi, na
bâ-ba ka kwehi Mâ na A wake, na bâ-ba
bweyidĕ Mâ Jĕntail;
34. Ba ka vĕhi Mâ, na bâ-ba ka bomaka
Mâ, ba ka tuwakiya Mâ malĕ, na bâ-ba
weya Mâ; o buhwa boa ilalo na Mâ-a pu-
mbuwa pĕ.
35. ¶ Ndi Jems na Jân bana ba Zĕbĕdi
ba kĕkindi o Mâ-a jadi, na, Uyokwidi, ho
vahakand' Åvĕ-o haka hwĕ elombo 'ahu e
ka yombuwa.
36. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O vahaka li
'Mba ni, Mbi hak' inyĕni nja 'lombo-ĕ?
37. Ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Vĕkĕ hwĕ
nana ho diyake, 'mbâkâ o 'nâ 'âvĕ eyomi,
'mbâkâ o en' 'âvĕ ya 'mĕngwĕ o ivenda jâvĕ.
38. Ndi ka Jisus a vâ na bâ, na, Wa 'wĕ-
ni eanyu e uwakĕ, o t' o yâlâkĕni o mâ-
tâni sĕngĕ 'amĕ e mâtânâkĕ? na o ba-
ptaiswĕ na baptisma 'amĕ e ka baptaiswĕ?
39. Ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Ho ka yâlĕte.
Ka Jisus a va na bâ, na, O ka mâtateni
sĕngĕ 'amĕ e mâtâkĕ mbambaye, na bapti-
sma eamĕ e ka baptaiswĕ yâ tepĕ eanyu
e ka baptaiswĕ:

40. Ndi, o diya o 'nâ 'amĕ eyomi, na o 'nâ 'amĕ ya 'mĕngwĕ, e 'bĕ 'amĕ e vĕkĕ; nd' e ka vĕẇi bâ-ba di yâ kenjwĕngo.

41. Nd' o jom' i yoki yâ, ka bâ-ba yalĕ inumba iitĕ na Jems na Jân.

42. Ndi ka Jisus a ndiya bâ, ka Mâ-a vâ na bâ, na, O yowudĕteni na ba tĕkudwĕ mepolo mea Jĕntail ba pangakiyi bâ; na banĕnĕ ibabu ba pangakiya bâ na ngudi.

43. Nd' e diyake nonanĕ n' inyĕni; ndi uĕhĕpi a ka vahĕ o diya unĕnĕ o inyĕni o jadi, t' a ka diyi udili muanyu:

44. Ndi uanyu uĕhĕpi a ka vahĕ o diya o molo, t' a ka diyi uhayi mua bĕhĕpi.

45. Pĕ lĕ Mwana-moto au vaka ka hadwĕ ndi ka hana, na ka vĕ emĕnâ 'aju ivango ja baitĕ.

46. ¶ Ka ba pâ o Jĕriko; o Mâ-a diyakidi a vĕngĕmĕ o Jĕriko na beyokwedi beaju na ebimba enĕnĕ, pâgu Bartimeus, mwana na Timeus, a diyaki diya o pĕpĕkĕ ya njeya a jombanaka.

47. O mâ-a yoki na A Jisus ya Nazarĕth, ka mâ-a yalĕ o yama, na, Jisus, Mwana David, yokakiya 'mba ngâtâ.

48. Ka bato baitĕ ba kandidĕ mâ nana

a diyake dâ, ndi ka mâ-a yama pĕ nangudi, na, Mwana-David, yokakiya 'mba ngâtâ.

49. Ka Jisus a tĕmĕ de, ka Mâ-a vâ na a ndakudwĕ; ka bâ-ba ndiya pâgu tĕ, na bâ, na, Yĕnĕkĕ mbya, umwaka; A ndakiyand' âvĕ.

50. Ka mâ-a 'hwa ngâi 'aju, ka mâ-a 'muwa nala Jisus a jadi.

51. Jisus a yavwanakindi ka Mâ-a vâ, na, O vahaka lĕ na Mbi hake âvĕ nja 'lombo-e? .Ka pâgu ya vâ na má, na, Paia-o, mbi pahakiye iyĕnĕ.

52. Ka Jisus a vâ na mâ, na, Kĕkĕ, ikamidĕ jâvĕ i yongidĕnd' âvĕ. Elengiaha tepĕ ka mâ-a pahiya iyĕnĕ, ka mâ-a vitanĕ Jisus o njeya.

KAPITA XI.

1. O bâ-ba bakamidi na Jĕrusalĕm, o Bĕthfaje na Bĕthane, o 'kodi mua Âlive, ka Mâ-a loma beyokwedi beaju bebale.

2. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Kĕkĕni o ibâkâ i jad' o boho boanyu, o betakateni omĕ, o ka hunganandini o duwa mwana

buru tingamango, o moto a ha diyete; unjuwaki yâ ni, wa vanani.

3. Oningĕ moto a vâ n' inyĕni, na, E lĕ nde eanyu e hakĕ ekae? o ka vâki, na, Upangiyi a na yâ na mala; vâkâna a hungani tepĕ o huludĕ yâ.

4. Ka bâ-ba vala, ka bâ-ba duwa mwana-buru tingamango piĕlĕ n' ubiyâ, o mani ma njeya, ka bâ-ba 'njuwa yâ.

5. Bâkâ ba diyakid' omĕ tĕmetĕme, ka bâ-ba vâ, na, E lĕ nde eanyu e 'njuwakĕ mwana-buru?

6. Ka bâ-ba vâ na bâ ka Jisus a langwaki bâ; ka bâ-ba hulidĕ bâ.

7. Ka bâ-ba vana mwana-buru o Jisus a jadi, ka bâ-ba puga yâ ngâi jabu, ka Mâ-a diya o yâ.

8. Baitĕ ba wanjaka ngâi jabu o njeya; bâkâ ba lenaka paha ja bele, ba takidĕ jà o njeya.

9. Ba kĕkid' o bohoboho, na ba vitakidĕ ka bâ-ba yama, na, Hosana, Ibâtâ na A vakĕ na dina ja Upangiyi.

10. Ibâtâ na ipangiya ja hangw' 'ahu David i vakĕ na dina ja Upangiyi, Hosana oba mĕtĕ.

11. Ka Jisus a pâkidi o Jĕrusalĕm, na o

tĕmpĕl; o Mâ-a bĕkidi belombo beĕhĕpi
hilĕngo, ndi egombe ya kolo e ka vaka,
ka Mâ-a vala o Bĕthane na jomu na babale.

12. ¶ Mwehe upâkwĕ o Mâ-a timbakidi
oviya Bĕthane, ka Mâ-a yoka nja.

13. Ka Mâ-a yĕnĕ ele ya itâlâ yavidĕngo
e di na bekai, ka Mâ-a 'la ovonĕ n' ipĕ a
ka duwandi elombo omĕ; o Mâ-a pâkidi o
tina, au duwaka elombo kabo bekai; 'kabojana
egombe ya fig e diyakite e t' o pâ.

14. Ka Jisus a vâ na yâ, na, Moto a je
pĕ bebuma o âvĕ-o jadi oviya 'kava nala
egombe yĕhĕpi. Ka beyokwedi beaju bea
yoka yâ.

15. ¶ Ka bâ-ba pâ o Jĕrusalĕm; ka Jisus
a vala o tĕmpĕl, ka Mâ-a yalĕ ipumĕ ja
ba ma hambaka na ba hambakidĕ o tĕmpĕl;
A ka hovaka tagulu ja bapepengani
ba dâlĕ na bediya bea ba ma hambakidĕ
mbenga;

16. A bâbe na moto a pudunganake
tĕmpĕl na eva.

17. Ka Mâ-a yokudė bâ, na, E 'bĕ lĕndwĕngo,
na, Ndabo 'amĕ e ka tubwi na
betomba beĕhĕpi na Ndabo y' Ikaliya? ndi
o pangindi yâ ni ndabo 'a meyibi.

18. Ka Balĕndi na prist inĕnĕ ja yoka
yâ, ba ka butaka nyang' 'abu e ka we-
yanĕ Mâ; ba ma bangaki Mâ, 'kabojana
ebimba yĕhĕpi e mamakindi iyokwanidi
viaju.
19. O kolo e pâdi ka Mâ-a vĕngĕmĕ
mboka tĕ.
20. ¶ N' ubwa, o bâ-ba diyaki ba tomba-
ka, ka bâ-ba yĕnĕ ele ya itâlâ vivilaniyango
'viya metamba.
21. Ka Pitĕr a yongidĕ, ka mâ-a vâ
na Mâ, na, Paia-o, yĕnĕkĕte ele ya fig eâvĕ
e hâkâkidi e vivilaniyendi.
22. Jisus a yavwanaki ka Mâ-a vâ na
bâ, na, Diyakani n' ikamidĕ o Anyambĕ a
jadi.
23. Ikabojana Mbi vâki n' inyĕni mba-
mbaye, na, A ka vâyĕ n' ukodi tĕkamu,
Vĕngĕmĕkĕ, wa 'la ka kwa o manga, à
bome penda n' ulema, ndi mâ-a kamakidi
na belombo beaju be ma vâ be ka hamandi,
a ka pahiyandi eaju e ka vâyĕ.
24. Ovanĕ nd' o 'mba-mbi vâkĕ n' inyĕ-
ni, na, Belombo beanyu be uwakĕ, oni-
ngĕ o kalakiyani, kamakidĕni na o pahaki-
yandi beâ ni, vâkâna be ka diyandi o inyĕni
o jadi.

25. Oningĕ o jadini de o kalakiyani, iyakidĕni oningĕ o jadini na moto na 'lombo; na ovanĕ nd' o Hangw' 'anyu a jad o Hĕvĕn a ka 'yid' inyĕni mabe manyu.

26. Nd' oningĕ ŏ 'yidĕni, Hangwĕ 'anyu a jad o Hĕvĕn à 'yide 'nyĕni mabe manyu.

27. ¶ Ka bâ-ba pâ pĕ o Jĕrusalĕm; o Mâ-a diyakidi a tamwaka o tĕmpĕl kakana ka prist ja meolo na Balĕndi na batodu ba viya o Mâ-a jadi,

28. Ka bâ-ba vâ na Mâ, na, I lĕ nja ipanga ijâvĕ i hanakĕ belombo tĕkabe? Nja vĕkid' âvĕ ipanga tĕkadi o ha belombo tĕkabe?

29. Jisus a yavwanakindi ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mbi ka uwa tepĕ inyĕni ndaga pâkâ, wa yavwani 'Mba ni, vâkâna Mbi languwendi 'nyĕni ipanga jamĕ i hanakĕ belombo tĕkabe.

30. Baptisma ya Jân e vakiyendi oviya Hĕvĕn, ipĕ o bato ba jadi? yavwanaki 'Mba ni.

31. Ka bâ-ba hokolani bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, na, Oningĕ hwa vâ, na, Oviya oba, A ka vwi, na, Nd' e lĕ nde 'anyu e ha kamakidĕ Mâ?

32. Nd‘ oningĕ hwa vâ, na, Ya bato; ba bangaki bato, 'kabojana bĕhĕpi ba ma yĕnĕki Jân na a ndi usâki mbambaye.

33. Ba yavwanaki ka bâ-ba vâ na Jisus, na, Hoa languwe, Jisus a yavwanaki ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mba languwe tepĕ inyĕni ipanga jamĕ i hanakĕ belombo tĕkabe.

KAPITA XII.

1. Ka Mâ-a yalĕ na bâ na mekanakâdi. Momo n‘ uhuhu a liyaki mwanga, ka mâ-a lungidĕ muâ ugomba, ka mâ-a puduwa ibabo vi hovakĕ ivĕ, ka mâ-a longa elongo, ka mâ-a vĕ muâ baliyi, ka mâ-a vala o ehe ya yavidĕngo.

2. O hongodi ka mâ-a loma uhayi o baliyi ba jadi nana a pahakiye bebuma bea mwanga oviya baliyi ba jadi.

3. Ka bâ-ba bweya mâ, ka bâ-ba boma mâ, ka bâ-ba timbĕ mâ nanĕ.

4. Ka mâ-a loma pĕ bâ uhayi upâkwĕ; ka bâ-ba yanguwa mâ malale, ka bâ-ba luma mâ o molo, ka bâ-ba timbĕ mâ yokidĕngo ihâni.

5. Ka mâ-a loma pĕ upakwĕ, ka bâ-ba weya mâ na bapâkwĕ baitĕ; ba bomaka bâkâ, ba weyaka bâkâ.

6. A diyakite mwan‘ umbâkâ uaju a tândâkidi, ka mâ-a loma mâ na mbuhwĕmbuhwĕ tepĕ o bâ-ba jadi, na, Ba ka dili mwan‘ ’amĕ.

7. Ndi baliyi tĕbanĕ ba kalaki bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, na, Ekanĕ nd‘ ujigi; vakani, ho weyaki mâ ni, ovanĕ nd‘ ekuha e ka diyĕ ya bĕ ’ahu.

8. Ka bâ-ba bweya mâ, ka bâ-ba weya mâ, ka bâ-ba uhwa mâ o pĕpĕkĕ ya mwanga.

9. Ndi, upangiyi mua mwanga a ka ha lĕ na? A ka viyi ka jilidĕ baliyi, na mâ-a vĕ mwanga o bapâkwĕ.

10. O ha langeteni Ilĕndwĕ tĕkadi, Ilale ja balongi i kiyakidi ja bĕ ndi molo mu‘ itudúdu:

11. Ekavi vi diyaki ihadi vi‘ Upangiyi; viâ tepĕ vi mamanakwĕ o mihâ mahu?

12. Ba butakind‘ o bweya Mâ, ndi ba bangakindi ebimba; ’kabojana ba yĕnĕkindi na, a kalaki o pĕl‘ ’abu ukanakâdi tĕmunĕ; ka bâ-ba dika Mâ, ka bâ-ba vala.

13. ¶ Ka bâ-ba loma Farisi na Hĕrodian

n' ihuhu o Mâ-a jadi nana ba hilakĕ ndaga jaju..

14. O bâ-ba vakidi, ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Uyokwidi, ho te yowĕngo na O ndi pâkwĕpâkwĕ, O 'bĕ tepĕ na moto n' isâlâ; na nâvĕ wa yĕnĕkĕ tepĕ meoho mea bato pivi, nd' O yokwakidĕ njeya ya Anyambĕ na pâkwĕpâkwĕ. E ndi hohonganĕngo na ho vĕkĕ Sisar pago, ipĕ e ibĕ?

15. Ho vĕkĕ, ipĕ hò vĕkĕ? Ka Mâ-a yowĕ inoka jabu, ka Mâ-a vâ na bâ, na, E lĕ nde 'anyu e yĕjĕkiyĕ 'Mba? Vanaki 'Mba ni fura, Mbi yĕnĕ yâ.

16. Ka bâ-ba vana yâ. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ekamu uvela na dina be lĕ bea nja? Ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Bea Sisar.

17. Jisus a yavwanaki ka Mâ-a vâ na bâ, na, Vĕkĕni Sisar belombo be jadi beaju, o Anyambĕ be jadi ibeaju tepĕ. Ka bâ-ba mama na Mâ.

18. ¶ Ka Sajusi ja viya o Mâ-a jadi i vâkâ na o ibĕ na ipumbuwa; ka bâ-ba uwa Mâ, na,

19. Uyokwidi, Mosĕs a lĕndĕkiyi hwĕ, na, Oningĕ mwa-nyangwĕ na moto a wa, na mâ-a dika mwajo à dike bana, na mwana-

nyangwĕ a baki mwad' 'aju, na mâ-a ka
tĕkidĕ mwana-nyangwĕ ibângâ.
20. Ba diyakindi nyangwĕ pâkâ hĕmbwĕ-
di; ka ua bohoboho a ba mwajo, ka mâ-a
wa à dike ibângâ.
21. Ka ua balalo a ba mâ, ka mâ-a wa,
au dikaka tepĕ ibângâ; ka ua balalo nya-
nga tĕ.
22. Ka ua hĕmbwĕdi a ba mâ, ba dike
ibângâ; na mbuhwa ya bĕhĕpi ka mwajo
a wa tepĕ.
23. Ndi o ipumbuwa, o bâ-ba ka pumbu-
wa, a ka diya lĕ mwad' 'a nja o bâ-ba
jadi? 'kabojana bâ bĕhĕpi hĕmbwĕdi te ba
baki mâ.
24. Ndi Jisus a timbwanaki, ka Mâ-a vâ
na bâ, na, Wa lemakĕni, 'kabojana wa 'wĕni
Malĕndwĕ tombe na ngudi ya Anyambĕ?
25. Ikabojana o bâ-ba ka pumbuwa oviya
iwedo, ba baye, na bâ-ba banudwĕ; ndi ba
ka diyandi ona enjĕl i jad' o Hĕvĕn.
26. O pĕlĕ 'a bawewe, nana ba ka pu-
mbuwandi, o 'bĕni langango o 'janganango-
bo ya Mosĕs nyanga ya Anyambĕ e kalaki
na ju o ele, na, Umba ndi Anyambĕ ya
Ebraham, na Anyambĕ ya Aisak, na Anya-
mbĕ ya Jekâb?

27. A 'bĕ Anyambĕ ya bawewe, ndi ya ba
di mihâ. O dimbakiyandini n' inĕnĕ.
28. ¶ Ka ulĕndi umbâkâ mâ-a viya, ka
mâ-a yoka bâ-ba kalaka, ka mâ-a yĕnĕ na,
A ma yavwani bâ bwamu, ka mâ-a uwa Mâ,
na, Elekanako ya boboboho mĕt' e lĕ nde?
29. Ka Jisus a yavwani mâ, na, Eleka-
nako ya bohoboho e ndi, na, Israĕl, yoka-
kani; Jĕhova, Anyambĕ 'ahu u ndi umbâkâ
Upangiyi.
30. Na, tândâkâ Jĕhova Anyambĕ 'âvĕ
n' ulema muâvĕ muĕhĕpi, n' ilina jâvĕ jĕ-
hĕpi, n' ipikiliya jâvĕ jĕhĕpi, na ngud' 'âvĕ
yĕhĕpi; elekanako ya bohoboho nd' ekae.
31. Ya babale e tepĕ ona 'kae, Tândâkâ
bato bapâkwĕ ka 'vĕ mĕtĕ. O 'bĕ na 'le-
kanako epakwĕ enĕnĕ wa na 'kabe.
32. Ka ulĕndi mâ-a vâ na Mâ, na, Bwa-
mu, Uyokwidĕ, o languwi pâkwĕpâkwĕ;
'kabojana Anyambĕ e te yâkâ; o 'bĕ pĕ
na epâkwĕ kabo yâ dipâ;
33. O tândâ Mâ n' ulema muĕhĕpi, n'
ibweyidĕ jĕhĕpi, n' ilina jĕhĕpi, na ngudi
yĕhĕpi, na o tândâ bato bapâkwĕ panika 'vĕ
mĕtĕ, e ndi wa na bova bo ma tumbakwĕ
na meambo meĕhĕpi.
34. O Jisus a yĕni na a ma yavwani n'

iyowě, ka Mâ-a vâ na mâ, na, O 'be yavidě-
ngo na ipangiya ja Anyambě. Oviya 'vaně
o diye pě na moto a uwakě Mâ nyuwe.
35. ¶ O Jisus a diyakidi a yokwakidě o
těmpěl ka Mâ-a yavwana bâ, na, Nd' e lě
nde ya Balendi ba vâki na Kraist a ndi
Mwana-David ?
36. David mâ mětě a vâkindi k' Ilina
Iyamu a vâki na ju, na, Jěhova a vâki
Upangiyi muamě, na, Diyaka 'vě o 'nâ 'amě
eyomi, kabo 'Mba ta panga baloni bâvě ebo-
nga 'vě e pitakiyě.
37. David mâ mětě a ma tubaki Mâ na
Upangiyi, nd' a bě lě mwan' 'aju na ? Ka
ebimba yěhěpi ya yoka Mâ a kalaka, na
mbya.
38. ¶ Ka Mâ-a vâ na bâ n' iyokwanidi
viaju, na, Kelevakani na Balěndi ba vahakě
o tamwaka na ngâi iyaba na bâ-ba tândâkâ
mahomwě o mahambanido,
39. Na bediya beněně o ndabo ja Anya-
mbě, na loboko la betiyango o masango:
40. Ba pukulakě ndabo ja mealika, na
bâ-ba ka temakidě bato na makaliya maya-
ba; ekaba ndi ba ka duwě ivomudwě iněně
wa.
41. ¶ Ka Jisus a diya o pělě ya egala ya

ungumba, a yĕnĕkĕ ka bato ba kutwakidĕ hika o egala tĕ; ba diyakidi benami ba kutwakidi eitĕ.

42. Ka mwalika n' uhuhu, mâ-a viya omĕ u diyakidi sâmiyĕngo, ka mâ-a kutudĕ mait ibale i weyakĕ farthing.

43. Ka Mâ-a ndiya beyokwedi beaju, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Pâkwĕpâkwĕ, Mbi vâki n' inyĕni, na, Mwalika tĕ mua ukuge munĕ u ma vamĕndi wa na bato bĕhĕpi ba ma kutudĕ o 'gala-ya ungumba.

44. Ikabojana bâ bĕhĕpi ba kutudi oviya bwinge boabu; ndi a kutwakidĕndi oviya bonyamo boaju eaju yĕhĕpi e diyanakidi, eaju e ma bikinaka.

KAPITA XIII.

1. O Mâ-a diyakidi a pumaka tĕmpĕl, ka eyokwedi 'aju yâkâ ya vâ na Mâ, na, Uyokwidi yĕnĕkĕte itingidi tĕ ja malale na ja ilongidi ekadi!

2. Jisus a yavwanaki, ka Mâ-a vâ na mâ, na, O yĕnĕkĕte ndabo t' inĕnĕ ekadi? wa dikan' okava ilale kahanidĕngo n' ipâkwĕ i ka mĕndĕ i sajwe.

3. O Mâ-a diyakidi diya o ukodi mua Ålive, hohonganĕngo na tĕmpĕl, Pitĕr na Jems na Jân na Andru ba uwaki Mâ ilimbo.

4. Langwakiya hwĕ egombe ya belombo tĕkabe e ka diyĕ? na e ka diya lĕ nja ndembo o belombo tĕkabe beĕhĕpi be ka timĕ?

5. Ka Jisus a yavwana A ka yalakĕ o vâ na bâ, na, Bandamakidĕni o banga moto a temidĕ inyĕni.

6. Ikabojana baitĕ ba ka viyi na dina jamĕ, na, Umba ndi Mâ, na bâ-ba ka temakidĕ baitĕ.

7. Ndi o inyĕni-o ka yokĕni beduka na sango ja beduka, o papolanakeni, 'kabojana belombo bea jângâ tĕdinĕ be ka hamandi, ndi ihuku i ha pâyete.

8. Yenĕ 'tomba e ka yani na epâkwĕ, din' ipangiya na ipâkwĕ; he e ka ninganĕndi o loboko lâkâ, mesalâku na njuke be ka diyandi; ekabe ndi bea jali ja ngĕbĕ.

9. ¶ Ndi kelevakani inyi mĕtĕ; 'kabojana ba ka kândândi 'nyĕni o behoka; o ndabo ja Anyambĕ o ka bomwĕndini; o ka vanwĕndini o meoho mea mepangiyi na mepolo o nyang' 'amĕ, ilanguwa o pĕl' 'abu.

10. Sango eyam' e ka tand' o hamana o betomba beĕhĕpi.

11. Nd‘ o bâ-ba ka valakidĕ ’nyĕni, na bâ-ba kândâ tepĕ inyĕni, o take o nakani eanyu e ka kalĕ, o pikilakiyeni tepĕ egombe e t‘ o pâ: ijanyu i ka vĕwĕ o iwĕla tĕdinĕ jâ ndi ’janyu i ka kalĕ, ’kabojana ba ’bĕ inyĕni o ka kala, ndi Ilina Iyamu.

12. Nandi vâkâna ba nyangwĕ pâkâ ba ka kândânâkândi o iwedo, na ua hangwĕ na mwana; na bana ba ka ’mwanidĕndi, na bâ-ba bĕkĕleniya ba jakidi bâ, na bâ-ba weyidĕ bâ.

13. O ka binwĕndini na bato bĕhĕpi o nyanga ya dina jamĕ: nd‘ a ka lilimidĕ nal‘ ihuku, mâ t‘ a ka yongĕ.

14. ¶ Nd‘ o ’nyĕni o ka yĕnĕni elombo e binakwĕ y‘ ujilo (ya Danyĕl usâki e kalakidi) de o yâ e ha lukakidi o tĕmĕ (a langakĕ a bweyakidĕ) nandi ba jad‘ o Judia ba ka kweyaka o mekodi.

15. A ka diyĕ o ndabo oba a hubake pĕ o ndabo tombe o ngiya ovonĕ ka nângâ elombo o ndabo ’aju.

16. A ka diyĕ o mwanga a timbake o bea mbuhwa ka nângâ ngâi ’aju.

17. Ndi majili na ba ka diyĕ na memi, na ba ka diyĕ ba nyangakĕ o hwi tĕdinĕ!

18. Ndi kalakiyani na ikweya janyu i
diyake o 'gombe y' ivĕvu.
19. Ikabojana o hwi tĕdinĕ o ka diyi na
etuniya e ha diyete oviya jali j' ivela j'
Anyambĕ i velakidi na pâ kya tĕkanĕ, na
yâ ya diye pĕ.
20. Tepĕ kabo Upangiyi a vuvidĕ hwi
tĕdinĕ, vâkâna o 'bĕ na moto a ka yongwĕ;
nd' o nyanga ya ba pânwĕngo, ibaju ba di
pânângo, a vuvidi hwi.
21. Nandi oningĕ moto ka moto a vâ n'
inyĕni, na, Yĕnĕkĕte, Kraist nd' ekanĕ;
tombe, na, Yĕnĕkĕte, A nd' ovonĕ; o kama-
kidi mâ ni.
22. Ikabojana Kraist ja 'vela na basâki
ba bojowa i ka pândi, na j' i ka levidi nde-
mbo na megoma be ka 'mbaki o kweyidĕ
tombe na ba pânwĕngo, e jaka na e ndi e
hamaka.
23. Ndi kelevakani; yĕnĕkĕte, Mbi tind'
o languwa 'nyĕni belombo beĕhĕpi.
24. ¶ Oningĕ betuniya bea hwi tĕdinĕ
tombango, joba i ka vindandi, ngândĕ ya
vĕye unanga muaju.
25. Nyĕtĕti ja oba i ka kwandi, na ngudi
i jad' oba i ka ninganaka.
26. Nandi vâkâna ba yĕnindi Mwana-

moto a vaka o bevindi na ngudi enĕnĕ n‘ ivenda.

27. Nandi vâkâna a lomindi enjĕl jaju, na bâ-ba ka yolakĕ ibaju ba pânwĕngo oviya mahuku ma he manai, oviya pĕlĕ ya he ya bo na kwanga pĕlĕ ya bo ya oba.

28. Nandi yokwakani ukanakâdi mua ’le ya itâlâ; Oningĕ mekilibanjo meaju me ngite mebâbu, na me ka pumakĕ bekai, o yowudĕteni na bokâ boa bĕndi piĕle.

29. Yâ nyanga tĕ, te ’anyu o inyĕni-o ka yĕnĕni belombo tĕkabe be hamaka, yowakĕni na ya bĕ ndi piĕle, o mebiyâ.

30. Mbambayĕ, Mbi langwakiyandi ’nyĕni, Igona tĕkadi ja tombe, belombo tĕkabe beĕhĕpi be t‘ o hama.

31. He na oba be ka tombandi, ndi ndaga jamĕ jà tombe.

32. ¶ Ndi buhwa tĕbonĕ, n‘ iwĕla tĕdinĕ beà ’wane na moto, tombe na enjĕl i jad‘ o Hĕvĕn, tombe na Mwana, ndi kabo Hangwĕ.

33. Kelevakani, pepwakani, kalakiyani tepĕ; ’kabojana wa ’wĕni o egombe e ka pâyĕ.

34. Ikabojana Mwana-moto a ndi ona moto a vala o ’tomba ya yavidĕngo, a di-

kakidi ndabo 'aju, ka mâ-a vĕ bahayi baju ipanga, moto uĕhĕpi eaju 'havu; ka mâ-a vâ na utati mua ubiyâ na a pepwake.

35. Nandi pepwakani; 'kabojana wa 'wĕni egombe ya upangiyi mua ndabo e ka payĕ, ipĕ na ba kolo, ipĕ na ba bulutema, ipĕ na ba yakako, ipĕ n' ubwa:

36. Banga a pâ matota, na mâ-a kâbidĕ 'nyĕni o yakani.

37. Nyang' 'amĕ e vâkĕ n' inyĕni, yâ te 'amĕ e vâkĕ na bĕhĕpi, na, Pepwakani.

KAPITA XIV.

1. Isango ja 'kunduwa na ja pĕmbĕ e ha 'bĕ na ilanda i hakudwĕndi hwi 'bale tombango; prist ja meolo na Balĕndi ba ka vahaka ugono muabu u ka nângânĕ Mâ, na bâ-ba weya Mâ.

2. Ndi ba vâki, na, Hanga o buhwa boa isango, banga etoko ya bĕ o bato ba jadi.

3. ¶ O Mâ-a diyakid' o Bethane, o ndabo ya Saimôn, e diyaki na 'gâlani, o Mâ-a diyakidi a jaka, ka mwajo a viya omĕ na

'gala ya alabastĕr ya mavulĕ ma kango ma spiknard ma tâ mĕtĕ, ka mâ-a dubuwa 'gala, ka mâ-a hovidĕ mâ molo muaju.

4. Bâkâ ba diyakind' omĕ ba numbakindi bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, na, Imbaniya tĕ ja mavulĕ ma kango ekama i hawudwĕ nande?

5. Ikabojana ma ma diyate ma hambakudwĕ wa na kama ja fura ilalo na jâ-ja vĕwĕ mekuge. Ba ka hĕnjĕkĕ mâ.

6. Ka Jisus a vâ, na, Dikaki mâ ni mbwe; e lĕ nd' eanyu e hakĕ mâ njuke? a hi 'Mba ehavu eyamu.

7. Ikabojana mekuge me i n' inyĕni egombe yĕhĕpi, oningĕ o vahingĕni o ka hati meâ ni bwam'; nd' o 'bĕni n' Umba egombe yĕhĕpi.

8. A handi nyang' 'aju e ka yâlĕ; a viyendi pâni ka hiya mavulĕ o nyol' 'amĕ opĕla itongwĕ.

9. Pâkwĕpâkwĕ Mbi vâki n' inyĕni, na, Iboko viĕhĕpi via sango t' eyam' ekanĕ vi ka hamanudwĕ o he tĕkanĕ yĕhĕpi, elombo tĕ eaju e di hango ekae, e ka langwĕndi iyongidĕ jaju.

10. ¶ Ka Judas Iskariot, umbâkâ ua jomu na bebale, a vala o prist ja meolo i jadi ka kândâ Mâ o bâ-ba jadi.

11. Ba yĕnĕki mbya o bâ-ba yokaki no-
nanĕ, ka bâ-ba yohanĕ mâ na ba ka vi mâ
dâlĕ. Ka mâ-a vaha pĕl' 'aju e ka kândâ-
nĕ Mâ swĕ.
12. ¶ Buhwa boa pĕmbĕ e ha 'bĕ na
ilanda boa bohoboho, o bâ-ba weyakiyedi
ikunduwa, ka beyokwedi beaju bea vâ na
Mâ, na, O vahaka lĕ na ho kĕke ka kenjĕ
iboko ovanĕ nd' Âvĕ o ka jĕ isango ja Iku-
nduwa ove?
13. Ka Mâ-a loma beyokwedi beaju be-
bale, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Kĕkĕni o mbo-
ka, o ka latandi na moto ovonĕ bapĕngo
imâgi ja miba; vitaki mâ ni.
14. Iboko viaju vi ka ngiyĕ vâki na ha-
ngwĕ-ndabo, na, Uyokwidi a ma vwi, na,
Ikenga ja bangi i l' ove o 'Mba-mbi ka jĕ
isango ja bokundwaka na beyokwedi beamĕ?
15. A ka levidĕndi 'nyĕni ilika inĕnĕ oba,
bonguĕngo kenwĕngo: kenjakeni o pĕl' 'ahu
ovonĕ.
16. Ka beyokwedi beaju bea kĕkĕ ka
bâ-ba vala o mboka, ka bâ-ba kâbidĕ ka
Mâ-a vâki na bâ; ka bâ-ba kenjĕ isango.
17. O yâ e diyaki kolo ka Mâ-a viya na
jomu na bebale.
18. O bâ-ba diyakidi diya, ba jaka, ka

Jisus a vâ, na, Pâkwĕpâkwĕ, Mbi vâki n'
inyĕni, na, Umbâkâ ua njamb' 'anyu a jaka
n' Umba a ka kândi 'Mba.
19. Ka bâ-ba yalĕ ngĕbĕ, na vâ na Mâ
umbâkâ umbâkâ, na, A nd' umba? upâ-
kwĕ, na, A i 'mba?
20. Ka Mâ-a timbwana na vâ na bâ, na,
A ndi ua njamba ya jomu na bebale, a du-
bakĕ n' Umba o 'pĕlĕ-bwalo.
21. Mwana-moto a 'landi, ka yâ e di
lĕndwĕngo o pĕl' 'aju, ndi maguga na moto
tĕ ua Mwana-moto a ka kândwĕ, bwamu
ndi na moto tĕnĕ t' au jakwĕ.
22. ¶ O bâ-ba yalakidĕ ija, ka Jisus a
nângâ pĕmbĕ, ka Mâ-a vambiya ibâtâ, ka
Mâ-a pĕhĕ yâ, ka Mâ-a vĕ bâ yâ, na, Nângâ-
kâni, jakani, nyalo 'amĕ nd' ekanĕ.
23. O Mâ-a bĕkidi akeva vĕngo, ka Mâ-a
nângâ sĕngĕ, ka Mâ-a vĕ bâ yâ: ka bâ
bĕhĕpi ba mâtânidĕ.
24. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Makiya ma-
mĕ nd' ekama ma panga ya kya ma hovi-
yedi o pĕlĕ 'a baitĕ.
25. Mbambayĕ mĕtĕ, Mba mâte pĕ bebu-
ma bea ukâdi epâkwĕ njo, kabo o buhwa
boamĕ bo ka mâtĕ beâ bea kya o ipangiya
j' Ànyambĕ.

26. ¶ O bâ-ba běkidi viembo tumbudě-
ngo, ka bâ-ba puma nala o 'kodi mua Âlive.
27. Ka Jisus a vâ na bâ, na, Inyěni bě-
hěpi o ka kâbândini o nyang' 'amě na bulu
těkabo, 'kabojana e lěndwěngo, na, Mbi
ka bweyandi utati na medâmbě mea paja-
ngana.
28. Nd' o 'Mba-mbi ka pumbuwě, Mbi
ka 'land o Galili o bohoboho.
29. Ndi ka Pitěr a vâ na Mâ, na, Tombe-
kete běhěpi ba kâbâte, ndi mba yâlě.
30. Ka Jisus a vâ na Mâ, na, Mbambai,
Mbi vâki na nâvě, na, O buhwa těkabo,
mětě bulu těkabo, na kuba na kâkâlâkâ nj'
ibale, o ka hâhiyi 'Mba nj' ilalo.
31. Ka mâ-a kala pě nangudi, na, Oningě
mba wa na nâvě, mba hâhiy' Âvě na vi-
lolombo. Yâ nyanga tě te ya běhěpi e
vâkidi.
32. Ka bâ-ba pâ o mwanga u ma tuba-
kwě na Gěthsěmane, ka Mâ-a vâ na beyo-
kwedi beaju, na, Diyakani okava ulingo
muamě u kalakiyě.
33. Ka Mâ-a nângâ Pitěr na Jems na
Jân, ka Mâ-a yalě imama nangudi, na
nyolo vâhâ mětě;
34. Ka Mâ-a vâ na bâ, na Ilina jamě i

yĕnĕkĕ ngĕbĕ enĕnĕ piĕle na iwedo; venga-
kidĕni, pepwakani.
35. Ka Mâ-a piya kwĕi, ka Mâ-a kwa o
he, ka Mâ-a kaliya nana iwĕla i tombake
Mâ, oningĕ na e te e hamakĕ.
36. Ka Mâ-a vâ, na, Abba, Paia, belombo
beĕhĕpi be ka hamate Âvĕ o jadi; vĕngĕ-
kidĕ 'Mba sĕngĕ ya kâpi ekanĕ; ndi hanga
nyang' 'amĕ e vahakĕ, ndi ka 'vĕ o pangakĕ.
37. Ka Mâ-a viya, ka Mâ-a kâbidĕ bâ-ba
yaka viyâ, ka Mâ-a vâ na Pitĕr, na, Sai-
mon, o yaka tepĕ? Wa yâlĕ o pepuwa
iwĕla jâkâ?
38. Pepwakani, o ka kalakiyani, o ba-
nga wa ngiyani iyĕjudwĕ. Ilina mĕtĕ i
kokĕngo, ndi nyolo e ibĕ na ngudi.
39. Ka Mâ-a vala pĕ, ka Mâ-a kaliya, A
ka kalaka jâ ndaga tĕ tĕ.
40. O Mâ-a timbakidi, ka Mâ-a kâbidĕ
pĕ bâ ba yaka viyâ ('kabojana mihâ mabu
ma diyaki bodilo) na bâ-bu yowakĕ tepĕ
eabu e ka yavwanĕ Mâ.
41. Ka Mâ-a 'la pĕ njo ilalo, ka Mâ-a
vâ na bâ, na, Yakani nandi, yâjâkâni; ya
bĕ ndi twĕtwĕ, iwĕla i pândi; umbwakiya-
teni, Mwana-moto a kândudwĕndi o benâ
bea bato babe.

42. Umwakani, ho kekeni; umbwakiyani, a kândâkĕ 'Mba a bĕ ndi piĕlĕ.

43. ¶ O Mâ-a diyakidi a kalaka, elĕngiaha tepĕ ka Judas a viya, ua njamba ya jomu na babale, ebumbu enĕnĕ e diyaki na ju na mekwala na metumbe, ba viya o prist ja meolo na balĕndi na batodu.

44. A kândâkiyi Mâ a vĕki bâ ndembo, na, Uamĕ a ka pyâpyĕ, Mâ ndi Mânĕ; bweyaki Mâ ni, ka valanaki Mâ ni na bokeli.

45. O mâ-a pâkidi, ka mâ-a paniya o vala bokĕkĕ o Mâ-a jadi, ka mâ-a vâ, na, Paia-o! Paia-o!; ka mâ-a pyâpyâ Mâ.

46. ¶ Ka bâ-ba nangidĕ makadu o Mâ-a jadi, ka bâ-ba bweya Mâ.

47. Umbâkâ ua njamb' 'abu a diyakidi bakamango, ka mâ-a hoduwa ukwala, ka mâ-a koka uhayi mua prist enĕnĕ, ka mâ-a leniya ditâ jaju.

48. Ka Jisus a vâ na bâ, na, O ma viyandini o 'Mba-mbi jadi, ona mwibi, na mekwala na beposa ka nângâ 'Mba?

49. Mbi diyakindi buhwa boĕhĕpi n' inyĕni o ndabo ya Anyambĕ Mbi yokwakidĕ, o bweyi 'Mba ni; ndi Malĕndwĕ ma ka timwĕ.

50. Ka bâ bĕhĕpi ba dika Mâ, ka bâ-ba kweya.

51. K' iwanja n' ihuhu ja vitanĕ Mâ, unamba mu' ivĕla pugang' o nyolo; ka mawanja ma bweya mâ;

52. Ka mâ-a dika unamba mu' ivĕla, ka mâ-a kweya na bâ uhamba.

53. ¶ Ka bâ-ba valana Jisus o prist enĕnĕ e jadi; prist inĕnĕ na batodu na balĕndi ba yolanakidĕndi o mâ-a jadi.

54. Ka Pitĕr a vitanĕ Mâ yavidĕngo, kwanga nala ikenga ja prist enĕnĕ; ka mâ-a diya na benami, a yokaka veya.

55. Ka prist inĕnĕ na ba ehoka bĕhĕpi ba butaka ndaga ja bovelaka opĕla Jisus ijabu i ka weyanĕ Mâ; ndi bu duwaka.

56. Ikabojana bato baitĕ ba pakwaki bea bojowa o pĕl' 'aju, ndi mepako meabu meu hohonganakĕ.

57. Ka bato bâkà ba tĕmĕ ka veliya o pĕl' 'aju, na,

58. Ho yokaki Mâ-a vâkâ, na, Tĕmpĕl tĕ e longakudwĕ na benâ ekanĕ, Mbi ka buludi yâ, 'ndi na hwi 'lalo vâkâna Mbi longi pĕ 'pâkwĕ e longwĕ na benâ.

59. Ndi tombe kakana mepako meabu meu hohonganakĕ.

60. Ka prist enĕnĕ ya tĕmĕ o hanganĕ,
ka mâ-a uwa Jisus, na, Wa timbwanaka
elombo? E lĕ nde ya ekaba e pakwaka
opĕl‘ Âvĕ?
61. Ka Mâ-a diya dâ, Au yavwanaka
'lombo. Ka prist enĕnĕ ya uwa pĕ Mâ,
na mâ, na, Âvĕ ndi Kraist mwana w‘
Ibâtâ?
62. Ka Jisus a vâ, na, Umb‘ i Mâ; tepĕ, o
ka yĕnĕndini Mwana-moto diyango o 'nâ
eyomi ya ngudi, A vaka na bevindi bea oba.
63. Jâ ndi ja prist enĕnĕ ja nya ngâi jaju,
na, Ho lĕ pi na nja mal‘-ĕ ma tali?
64. O yokindini ikila jaju j‘ Anyambĕ; o
yĕnĕkĕ li na? Ka bâ bĕhĕpi ba hubĕ Mâ
na A n‘ inyanga n‘ iwedo.
65. Ka bâkâ ba yalĕ Mâ ituwa ja malĕ,
na diba boho boaju, na bâ-ba ka bweyaka
Mâ bebodi, na o vâ na Mâ, na, Sâkâkâ;
bahayi tepĕ ba ka bweyaka Mâ mabanjo.
66. ¶ O Pitĕr a diyakidi o ikenga o he,
k‘ umbâkâ ua lotângâ la prist enĕnĕ mâ-a
viya;
67. Ka mâ-a yĕnĕ Pitĕr a lâlâkâ veya, ka
mâ-a tamuwa mâ, na, Âvĕ tepĕ o diyaki na
Jisus ya Nazarĕth.
68. Ka mâ-a hâhâ, na, Mba 'wĕ, n‘ umba-

mba bweyakidĕ tepĕ ka 'vĕ o vâkĕ. Ka mâ-a vala o 'lĕmbĕ; ka kuba ya kâkâlâ.

69. Ka itângâ ja yĕnĕ pĕ mâ, ka jâ-ja yalĕ o vâ na ba diyaki tĕmetĕme, na, Ekanĕ nd' uabu.

70. Ka mâ-a hâhâ pĕ. Kwĕi, ka ba diyaki tĕmetĕme ba vâ pĕ na Pitĕr, na, Mbambayĕ, âvĕ nd' uabu; 'kabojana o ndi ua Galili, na mbâhi 'âvĕ tepĕ e kwanakandi.

71. Ka mâ-a yalĕ o kila na o kana, na, Mba 'wĕ moto t' uanyu a vâkĕ nĕ.

72. Ka kuba ja kâkâlâ njo y' ibale. Ka Pitĕr a yongidĕ ndaga ya Jisus e vâki na mâ, na, Kuba na kâkâkâlâ njo y' ibale, o ka hâhiyi 'Mba njo y' ilalo. O mâ-a bĕkidi nonanĕ pikiliyango, ka mâ-a e ya.

KAPITA XV.

1. N' ubwa, elĕngiaha, ka prist inĕnĕ ja ha ehoka na batodu na balĕndi na njamba yĕhĕpi, ka bâ-ba kata Jisus, ka bâ-ba 'la ka vĕ Mâ o Pailat a jadi.

2. Ka Pailat a uwa Mâ, na, Âvĕ nd' Upolo mua Jiu-e? A ka yavwanaka mâ ka Mâ-a va, na, O vâki yâ.

3. Ka prist inĕnĕ ba bakidĕ Mâ belombo
beitĕ; ndi A timbwane elombo.
4. Ka Pailat a uwa pĕ Mâ, na, Wa ya-
vwanaka 'lombo? yĕnĕkĕte, belombo beitĕ
ibeabu be pakwakĕ opĕl' âvĕ.
5. Ndi Jisus au timbwanaka pĕ elombo,
ovanĕ nd' o Pailat a mamakindi.
6. Nandi o isango tĕdinĕ a ma hula-
kidi bâ mbwedi pâkâ eabu e jombakidi
yĕhĕpi.
7. Nd' omĕ o diyakindi n' umbâkâ a ma
tubakwĕ na Barabas, a diyakidi katwĕngo
na ba logwakidi na mâ, ba diyakidi ba we-
yana n' ulogo.
8. Ka ebumbu ya yama nangudi, e ka
yalakĕ o jomba mâ na a haka ka mâ-a hakĕ
bâ mbĕmbĕ.
9. Ka Pailat a yavwana na bâ, na, O va-
hakandi 'mba ni mbi hulakidi 'nyĕni Upolo
mua Jiu-e?
10. Ikabojana a diyakite yowĕngo na prist
inĕnĕ ba vĕki Mâ n' ivina.
11. Ndi ka prist inĕnĕ ja hâkâ ebimba
nana a ta o huludĕ bâ Barabas.
12. Pailat a timbwanaki pĕ, ka mâ-a vâ
na bâ, na, Nandi, o vahaka lĕ ni mbi haka
uanyu a tubakĕ na Upolo mua Jiu na?

13. Ka bâ-ba yama pĕ, na, Kâmâkidĕ Mâ o krâs.

14. Jâ ndi ja Pailat ja vâ na bâ, na, Na nja 'lombo-ĕ, a ma ha lĕ nja bobe? Ka bâ-ba yama pĕ nangudi, na, Kâmâkidĕ Mâ o krâs.

15. ¶ Ndi Pailat a pangaka o hwĕmidĕ ebimba melema, ka Mâ-a hulidĕ bâ Barabas, ka mâ-a vĕ Jisus, o mâ-a bĕki Mâ bomidĕngo, ka weywĕ o krâs.

16. Ka sâjĕ ba valana Mâ o ikenga i tubakwĕ na Pritorium; ka bâ-ba ndiya njamba 'abu yĕhĕpi ta.

17. Ka bâ-ba bâtidĕ Mâ iveyu, ka bâ-ba longa korowa ya mayâ, ka bâ-ba bâtidĕ Mâ yâ,

18. Ka bâ-ba yalĕ Mâ ihoma, na, Mbolo, Upolo mua Jiu.

19. Ka bâ-ba bweya Mâ o molo n' utumbe, ka bâ-ba tuwa Mâ malĕ, ba kalakiya Mâ mabângâ humehume.

20. O bâ-ba bĕki Mâ vĕhĕngo, ka bâ-ba vĕngidĕ Mâ ibâtâ iveyu, ka bâ-ba bâtidĕ Mâ ngâi jaju mĕtĕ, ka bâ-ba valana Mâ ka weywĕ o krâs.

21. Ka bâ-ba panga Saimon ua Sairini a tombakidi baka, a viya o 'hiki, hangwĕ

ya Alĕxandĕr na Rufus, na a bapakĕ krâs 'aju.

22. Ka bâ-ba valana Mâ o iboko via Golgotha vi jadi, na, oningĕ via 'ludwĕ, Iboko via Mbombo.

23. Ka bâ-ba vĕ Mâ ivĕ, hâbwĕngo na myrrh: nd' au nângâkâ jâ.

24. O bâ-ba bĕki Mâ kâmidĕngo o krâs, ka bâ-ba kabaniya ngâi jaju, ba nângâkiyĕ jâ lât, ya moto uĕhĕpi e ka nângĕ.

25. E diyaki egombe ya mawĕra ibuwa, ka bâ-ba kâmidĕ Mâ o krâs.

26. Ka ilĕndĕ ja ebuke 'aju i diyaki lĕndwĕngo oba, na, UPOLO MUA JIU.

27. Ba kâmâkidi na Ju meibi mebale; 'mbâkâ o 'nâ 'aju eyomi, 'mbâkâ o 'nâ ya 'mĕngwĕ.

28. Kâ Ilĕndwĕ ja hohonganĕ i vâkĕ, na, A langakudwi na baweyi ba belekanako.

29. Ba ma tombaka baka ba ma kilaki Mâ, ba vugumakidĕ meolo meabu, na, Ĕhĕ! Âvĕ o bulwakidĕ tĕmpĕl na nâvĕ wa longa yâ na hwi 'lalo,

30. Yongakĕ nyolo 'âvĕ, na nâvĕ wa huba oviya krâs.

31. Yâ nyanga tĕ te ya prist inĕnĕ e vâkidi na balĕndi bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ bovĕhĕkĕ, na, A ma yongaki bapâkwĕ; ndi A 'bĕ na ngudi e yongakĕ Mâ mĕtĕ.

32. Nandi, Kraist, Upolo mua Israĕl, a hubake oviya krâs, ovanĕ nd' o ho ka yĕnĕ na hwĕ-hwa kamidĕ. Ba kâmâkudwĕ na Ju, ba ka timbakĕ Mâ ndaga tĕ.

33. O jâ i diyaki joba meolo ka ivititi ja diya o he yĕhĕpi kwanga nala mawĕra malalo.

34. O mawĕra malalo ka Jisus a yama na joyi oba, na, Ĕloi, Ĕloi, l' ma sabakthenai? Yenĕ ndi, oningĕ ya 'ludwĕ, na, Anyambĕ 'amĕ, Anyambĕ 'amĕ, e lĕ nde 'âvĕ e senji 'Mba?

35. Bâkâ ba diyaki tĕmetĕme, o bâ-ba yoki nonanĕ, ka bâ-ba vâ, na, Umbwakiyate, A ndakiyandi Elaias.

36. K' umbâkâ a val' umbila, ka mâ-a londa nyândâ na vinigar, a ka kahakidĕ yâ o utumbe, ka mâ-a mâtidĕ Mâ, na, Dikaki Mâ ni mbwe; ho t' o yĕnĕ. ipĕ Elaias a ka viyi ka hubĕ Mâ.

37. O Jisus a diyaki yamango joyi oba, ka Mâ-a diba.

38. Ka unamba unĕnĕ mua tĕmpĕl mua

pĕhĕniyĕ bepĕhi bebale oviya oba kwanga nala he.

39. ¶ O Sĕnturiân e diyaki tĕmĕngo hohonganĕngo na Ju e yĕnĕki Ma-a yamaka na dibaka, a vâki, na, Mbambayĕ, moto tĕkanĕ a diyaki Mwana-Anyambĕ.

40. Bajo ba diyaki tepĕ ba hilakĕ na masĕyi, ibabu bâkâ ndi Meri Magdaline, na Meri nyangwĕ ya Jems ehâlĕ na Josĕs, na Salome;

41. (Ba vitakidi Mâ o Mâ-a diyakidi o Galili, na haya Mâ) na bajo bapâkwĕ baitĕ ba betaki na Ju o Jĕrusalĕm.

42. ¶ O kolo pâdi, 'kabojana bo diyakindi buhwa boa ikenjĕ, bonĕ ndi, buhwa bo takĕ na Iyâjâ,

43. Josĕf ya Arimathia, umbâkâ ua 'hoka na moto ua kuma eyam', a ma vengakidĕ tepĕ ipangiya ja Anyambĕ, ka mâ-a viya, ka mâ-a ngiya na evemba o Pailat a jadi, ka mâ-a jomba ekengo ya Jisus.

44. Ka Pailat a mama n' ipĕ A we pâni; ka mâ-a ndiya ua sĕnturiân ka mâ-a uwa mâ, na, ipĕ A bi na wa n' ukili.

45. O mâ-a yowudĕ na ua sĕnturiân, ka mâ-a vĕ Josĕf ekengo.

46. Ka mâ-a hamba mavĕla mayamu, ka

mâ-a hubě Mâ, ka mâ-a dinga Mâ na mavěla tě, ka mâ-a nangidě Mâ o malonga ma pudwakudwě o malale, ka mâ-a vungulidě ilale o ubiyâ mua malonga.

47. Meri Magdaline, na Meri nyangwě ya Josěs, ba yěně o Mâ-a nangudwě.

KAPITA XVI.

1. O Iyâjâ i běkidi tombango, Meri Magdaline, na Meri nyangwě ya Jems, na Salome, ba diyaki ba hamba belombo bea kango beyamu, ovaně nd' o bâ-ba ka viya ka hiya Mâ beâ.

2. O buhwa boa wiki boa bohoboho, n' ubwa n' ubwa mětě, ba pâkind' o malonga, o 'gombe ya joba e pumakě.

3. Ka bâ-ba vâ bâ mětě na bâ mětě, na, Nja ka vungulidě hwě ilale oviya ubiyâ mua malonga?

4. O bâ-ba tamuwedi ka bâ-ba yěně na ilale i diyaki vungulidwěngo ('kabojana i diyakindi 'něně.)

5. Ka bâ-ba ngiya o malonga, ka bâ-ba yěně iwanja diyango o pělě eyomi pugango na ngâi 'tano eyaba; ka bâ-ba nyânyâviyě.

6. Ka mâ-a vâ na bâ, na, O nyânyâvâki-
yeni: o butakandini Jisus ya Nazarĕth, e
weyakudwĕ o krâs: A pumbuwendi: A 'bĕ
pĕ okava; yĕnĕkĕteni, iboko viabu vi ma
nangidĕ Mâ.
7. Ndi valakani, langwakiyani beyokwedi
beaju na Pitĕr, na, A valind' o boho n' inyĕ-
ni o Galili, ovonĕ nd' o inyĕni o ka yĕni
Mâ ni, ka Mâ-a vâki n' inyĕni.
8. Ka bâ-ba puma bokweyaka oviya,
malonga 'kabojana ba mamakindi, na bâ-
ba ka likimaka; na bâ-ba vâkâ na moto
te moto elombo; 'kabojana ba bangakindi.
9. ¶ Ndi o Jisus a pumbwakidi n' ubwa
mua buhwa boa wiki boa bohoboho, A
pumakiyendi o Meri Magdaline uaju a
diyakite a pumĕ dĕvil hĕmbwĕdi.
10. Ka mâ-a vala ka languwa ba diyakidi
na mâ, o bâ-ba diyaki ba yĕnĕkĕ ngĕbĕ na
bâ-ba e yaka.
11. O bâ-ba yoki na A bi mihâ, na na a
yĕnĕki Mâ, bu kamakidĕ.
12. ¶ Yenĕ tombango, ka Mâ-a pumiya
pĕ itingidi ipâkwĕ o babale ibabu, o bâ-ba
diyakidi ba tamwaka, ba kĕkĕ o 'hiki.
13. Ka bâ-ba 'la ka languwa yâ ba ma
dikana; ndi bâ-bu kamakidĕ tepĕ bâ.

14. ¶ Kwĕyi, ka Mâ-a pumiya o jom‘ n‘ umbâkâ o bâ-ba diyaki ba jaka, A ka hĕnjĕkĕ bâ o nyang‘ ’abu e ha ’bĕ na ikamidĕ, na melema mekolo, ’kabojana bu kamakidĕ ba yĕnĕkiyi Mâ o Mâ-a diyaki pumbuwango.

15. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Kĕkĕni o he yĕhĕpi, o ka pakwakiyani ekeha yĕhĕpi sango tĕ ’yam‘ ekanĕ.

16. A kamakidĕ, na mâ-a baptaiswĕ a ka yongwĕndi; ndi a ha kamakidĕ a ka kwehwĕndi.

17. Ndembo tĕkadi i ka vitani ba kamakidĕ; ba ka pumaki dĕvil na dina jamĕ; ba ka kali beemi bea kya;

18. Ba ka bweyi mbamba; oningĕ ba mâtâ elombo e weyanakĕ, ya kokidĕ bâ; ba ka nangidi mebĕdi makadu, na meâ mea diya upeha.

19. ¶ Nandi, o Upangiyi a bĕki na bâ nonanĕ kalango, ka Mâ-a nângwĕ o Hĕvĕn, ka Mâ-a diya o ’nâ y‘ Anyambĕ eyomi.

20. Ba kĕkĕ, ka bâ-ba pakuwa o iboko viĕhĕpi, Upangiyi a haka na bâ, na Mâ-a sulakĕ ndaga na ndembo i benganakĕ. Amĕn.

IHUKU.

SANGO EYAMU

EA LUK E LĔNDĔKIDI.

THE GOSPEL ACCORDING TO

LUKE,

TRANSLATED INTO THE BENGA LANGUAGE

BY THE LATE REV. T. S. OGDEN, REVISED AND WITH THE OTHER GOSPELS HARMONIZED BY THE REV. R. H. NASSAU.

GABOON AND CORISCO MISSION, WEST AFRICA.

NEW YORK:
AMERICAN BIBLE SOCIETY,
INSTITUTED IN THE YEAR MDCCCXVI.

1881.

[*Benga*, 16mo.]

SANGO EYAMU

EA LUK E LĔNDĔKIDI.

KAPITA I.

1. O baitĕ ba nângidi na enâ itĕdĕ j' ipakuwa ja belombo tĕ be kamakudwĕ pâkwĕpâkwĕ o hwĕ-ho jadi,
2. Te pani ka bâ-ba bweyakidĕ hwĕ beâ, ba diyakidi oviya jali tali ja mihâ, na bahayi ba ndaga;
3. E yĕnĕnĕki tepĕ bwam' o 'mba-mbi jadi, 'kabojana mbi jadi hânjâbidĕngo ibweyidĕ ja belombo beĕhĕpi oviya jali mĕtĕ, ka lĕndi y' âvĕ Tiâfilus uyamu hohonganĕngo,
4. Na ovanĕ nd' âvĕ-o ka yowĕ pâkwĕpâkwĕ ea belombo tĕ ibeâvĕ be yokwakudwĕ ekabe.
5. O diyaki na prist pâkâ, o hwi ja Hĕrod y' upolo mua Judia, dina na Sakaraias, ua njamba ea Abaia: mwad' 'aju a diyakindi ua bana ba Erân, dina jaju i diyakindi Ilisebĕt.

6. Na bâ babale ba diyaki bayam‘ o boho boa Anyambĕ, ba tamwaka na belekanako na sale ja Upangiyi jĕhĕpi ba diye na njĕnji.

7. Bu diyaka na mwana, ’kabojana Ilisebĕt a diyakindi ekomba; na bâ bĕhĕpi ba diyakindi batodu.

8. E diyakindi, o mâ-a haki ebano ’aju ya prist o boho boa Anyambĕ hohonganĕngo na njamb‘ ’aju,

9. Hohonganĕngo na ihadi via ebano ya prist mbĕi ’aju e diyakindi itumba ja uyâmbâ o mâ-a ngakiyedi o tĕmpĕl ya Upangiyi.

10. Ka ebimba ya bato yĕhĕpi ya diya e kalakiya o bwebwe o ’gombe y‘ uyâmbâ.

11. Ka enjĕl ya Upangiyi ya pumiya mâ tĕmĕngo o pĕlĕ ’a ’nâ ’yomi ya âlta y‘ uyâmbâ.

12. O Sakaraias a yĕni mâ, a yĕnĕki njuke, ka jângâ ja bweya mâ.

13. Ndi enjĕl e vâki na ju, na, O bangake, Sakaraias: ikabojana ikaliya jâvĕ i yokanindi; na mwad‘ ’âvĕ Ilisebĕt a ka jand‘ âvĕ mwa‘ momo, na nâvĕ oa vangidĕ mâ dina jaju na Jân.

14. O ka diyi na mbya n‘ upeyo; baitĕ ba ka peyandi n‘ ijawĕ jaju.

15. Ikabojana a ka diyi boněně o boho boa Upangiyi, a mâte ivě na ba maku makolo; a ka diyi londango n‘ Ilina Iyam‘, oviya ihuhu ja nyangwě.

16. A ka ’ludi bana ba Isreěl baitě o Upangiyi Anyambě ’abu a jadi.

17. A ka ’land‘ o boho boaju n‘ ilina na ngudi ya Ilaias, ka ’luděmelema mea ba hangwě o bana ba jadi, na ba ha yokakiya o iyowě ja hohonganěngo; ka kenjě bato kokěngo na Upangiyi.

18. Ka Sakaraias a vâ na enjěl, na, Mbi ka yowě lě ekae na ove? ’kabojana mba běndi utodu na mwad‘ ’amě a toduwendi na hwi jaju.

19. Ka enjěl ya yavwana ka mâ-a vâ na ju, na, Umba ndi Gebriěl e těměkě o pwanja ya Anyambě; mbi ma lomwi ka kala na nâvě, na ka levid‘ âvě sango t‘ iyam‘ ekadi.

20. Ndi, hilakěte, o ka diyandi emukumuku, o diye na ngudi ya kala, kabo buhwa boa belombo těkabe bo ka hamě, ’kabojana ou kamiděndaga jamě, i ka hamě o ’gombe ’abu.

21. Ka bato ba venga Sakaraias, ba ka mamaka eaju e bembanakidi o těmpěl.

22. O mâ-a pumidi, a yâlĕ o kala na
bâ: ka bâ-ba yowĕ na a yĕnindi ehihila
o tĕmpĕl; ikabojana a pĕpĕkidi bâ, na a
kale.
23. E diyakindi, o hwi ja ehavu 'aju i
diyakidi i makiyate, ka mâ-a timba o nda-
bo 'aju mĕtĕ.
24. Hwi tĕdinĕ kĕlĕbĕ ka mwad' 'aju
Ilisebĕt a kaha, ka mâ-a kutamiya ngândĕ
itano, na,
25. Kakana ndi ka Upangiyi a hadi
n' umba o hwi jaju i 'mbuwi 'mba, ivĕ-
ngidĕ j' ihubiya jamĕ o bato ba jadi.
26. ¶ O ngândĕ y' utoba ka enjĕl Ge-
briĕl ya lomwĕ oviya Anyambĕ a jadi
o mboka ya Galili, dina, na, Nasarĕt,
27. O itângâ ja ndabo ya Devid i jadi,
i diyakidi nyimwĕngo na momo dina ja
Josĕf; dina j' itângâ i diyaki na Meri.
28. Ka enjĕl ya pâ o j' i jadi, na vâ,
na, Mbolo, âvĕ o jadi hekudwĕngo nangu-
di, Upangiyi a na nâvĕ: o n' ibâtâ o bajo
ba jadi.
29. O j' i yĕni mâ, ka jâ-ja yĕnĕ njuke
na ndaga jaju, ka mâ-a pikiliya na jângâ
tĕ ja mbolo ekadi i ka diya lĕ na.
30. Ka enjĕl ya vâ na jâ, na, O banga-

ke, Meri: 'kabojana o duwindi ehekwě o
Anyambě a jadi.
31. Ndi hilakěte, o ka kahandi jemi, na
nâvě oa ja mwa' momo, o ka vangakidě
dina jaju, na, JISUS.
32. A ka diyandi boněně, a ka tubwi, na,
Mwana ua A did' oba mětě; Upangiyi
Anyambě a ka vi mâ eka ya hangwě
Devid:
33. A ka pangiyi ndabo ya Jekâb ego-
mbe yěhěpi; ipangiya jaju ja diye n'
ihuku.
34. Jâ ndi ja Meri ja vâ na enjěl, na,
Ekae e ka diya lě na, o mbi ha yowěte
momo?
35. Ka enjěl ya yavwana ka yâ-ya vâ
na ju, na, Ilina Iyam' i ka pândi âvě-o
jadi, na ngudi ya A did' oba mětě e ka
pugand' âvě: ovaně nd' o elombo tě ya
holi eâvě e ka jayě yeně e ka tubwi, na,
Mwana ua Anyambě.
36. Ndi hilakěte, mwan' 'a 'kad' 'âvě
Ilisebět, a kahindi mwa' momo o utodu
muaju; ekaně ndi ngândě y' utoba na a
ma tubakwě na ekomba.
37. Ikabojana o 'bě na 'lombo e ka mě-
ndě e hame na Anyambě.

38. Ka Meri a vâ, na, Hilakĕte uhayi
mua Upangiyi mua mwajo; e diyake n'
umba hohonganĕngo na ndaga 'vĕ. Ka
enjĕl ya vĕngĕmĕ o mâ-a diyakidi.
39. ¶ O jâ hwi tĕdinĕ ndi ja Meri i
umwakidi, ka mâ-a hadividĕ o vala o 'hiki
y' ukodi, o mboka ya Juda;
40. Ka mâ-a ngiya o ndabo ya Sakaraias, ka mâ-a homa Ilisebĕt.
41. E diyakindi, o Ilisebĕt a yoki ihoma
ja Meri, ukĕkĕ u ka sodaka mâ o ihuhu;
ka Ilisebĕt a londa na Ilina Iyamu.
42. Ka mâ-a kala na joi kehĕngo, na vâ,
na, O n' ibâtâ o bajo ba jadi, ibâtâ na ebuma e jad' o ihuhu jâvĕ.
43. Ekae e viye lĕ 'mba na ove, ya nyangwĕ y' Upangiyi muamĕ e pâdi o 'mba-mbi
jadi ekae?
44. Ikabojana hilakĕte, joi ja mbolo 'âvĕ
ja bĕte i yokanaka o matâ mamĕ, ukĕkĕ u
ka sodaka 'mba o ihuhu na mbya.
45. Ibâtâ na mâ-a kamakidĕ: 'kabojana ihama ja belombo tĕ i ka diyandi
be langwakudwĕ mâ oviya Anyambĕ a
jadi.
46. Ka Meri a vâ, na, Ilina jamĕ i kenakĕ Upangiyi,

47. N' ilina jamě i peyaki na Anyambě Uhungini muamě.
48. Ikabojana A tanginindi ihubiya j' uhayi muaju mua mwajo: 'kabojana, hilakěte, oviya okava magona měhěpi ma ka tubě 'mba, na, ibâtâ.
49. Jambojana A di na ngudi A 'mba hango belombo beněně; na dina jaju i ndi holi.
50. Ngâtâ 'aju e nd' o ba bangakě Mâ oviya mbamba nala mbamba.
51. A levidi ngudi na enâ 'aju; A vanjanganiděndi b' iduba na iyebiyedi via melema meabu.
52. A hubidi ba ngudi oviya bediya beabu, ka mâ-a betidě ba hubiyango.
53. A vulidi ba nja na belombo beyam'; A timbakě benami naně.
54. A hanindi uhayi muaju Isreěl, iyongidě ja ngâtâ 'aju;
55. Ka Mâ-a kalaki na ba hangwě bahu, na Ebraham, n' ibângâ jaju egombe yěhěpi.
56. Ka Meri a diya na mâ ba ngânděilalo, ka mâ-a timba o ndabo 'aju mětě.
57. ¶ Nandi egombe ya Ilisebět y' ijadi ya hohonganěngo e diyaki ya pâ; ka mâ-a ja mwa' momo.

58. Ka ba ma bakaka na mâ, na bana ba 'kadi baju ba yoka nyanga ya Upangiyi e levakidě mâ ngâtâ 'aju 'něně; ka bâ ba peya na mâ.

59. E diyakindi, o buhwa boa lowambi, ka bâ-ba pâ ka hěbě mwana; ka bâ-ba vangidě mâ dina ja hangwě, na, Sakaraias.

60. Ka nyangwě a yavwana ka mâ-a vâ, na, Hanga nonaně; ndi a ka tubwi, na, Jân.

61. Ka bâ-ba vâ na ju, na, O 'bě na ijawě jâvě i di vangamango dina těkadi.

62. Ka bâ-ba ha hangwě ndembo, na, a vahaka lě mâ a tubakwě na.

63. Ka mâ-a uwa elombo e lěnděněkwě, ka mâ-a lěndě, na, Dina jaju ndi Jân. Ka bâ běhěpi ba mama.

64. Ka udumbu muaju mu-a bumuwa o mbenjě pâkâ, ka emi 'aju ya hulama, ka mâ-a kala, ka mâ-a bendě Anyambě.

65. Ka jângâ ja bweya ba diyakidi ulwaniděngo běhěpi: k' ivâdi těkadi jěhěpi ja hamana o 'hiki y' ukodi ya Judia yěhěpi.

66. Ba yokaki jâ běhěpi ba nangakidi jâ o melema meabu, na, Mwa těkaně a ka diya lě nja jângâ-ě! Enâ ya Upangiyi e diyaki na mâ.

67. ¶ Ka hangwě Sakaraias a londa n‘ Ilina Iyamu, ka mâ-a sâkâ, na,

68. Ibâtâ na Upangiyi Anyambě ya Isreěl; ikabojana a lumbiyendi, ka Mâ-a vanguwa bato baju,

69. A umudi hwě ibomba j‘ iyonga o ndabo y‘ uhayi muaju David;

70. Pani-ka Mâ-a kalakidi n‘ udumbu mua basâki baju ba holi, ba diyakidi oviya jali ja he:

71. Na ovaně nd‘ o hwě-ho ka yongě oviya ndoba jahu, na oviya enâ ya ba lonakě hwě běhěpi;

72. Ihaya ja ngâtâ e yohanakudwě ba hangwě bahu, na o iyongidě ja panga ’aju e di holi;

73. Ikana jaju i kanaki na hangw‘ ’ahu Ebraham,

74. Na, A ka vi hwě, oningě hwě věngěměngo o ’nâ ya ndoba jahu, ho ka hakiya Mâ ho bange,

75. Na holi na bwam‘ o boho boaju, hwi ja eměnâ ’ahu jěhěpi.

76. Na nâvě mwana, o ka tubwi, na, usâki mua A did‘ oba mětě: ’kabojana o ka ’landi o boho boa Upangiyi ikenjě ja njeya jaju;

77. Ivĕ ja bato baju iyowĕ j‘ iyonga na ivĕngidĕ ja bobe boabu,

78. Na ngâtâ ya Anyambĕ ’ahu ebâbu; yâ ndi ya majenjina ma buhwa e lumbi hwĕ oviya ’ba,

79. Ivĕ ja ba didi o ivitit‘ na ’dingihĕ y‘ iwedo bwe, itumbwana ja matambi mahu o njeya ya jonga.

80. Ka mwana a tombuwa, a ka yâdâkiyĕ n‘ ilina, a diyakind‘ o nginga kab‘ o buhwa boaju bo levakudwĕ Isreĕl.

KAPITA II.

1. E diyakindi o hwi tĕdinĕ, ka elekanako ya viya oviya Sisa Augustus a jadi, na, he yĕhĕpi e langakwe tango.

2. Tango tĕkanĕ e takind‘ o hawĕ o ’gombe ya Sairinius e diyakidi gâven ya Siria.

3. Ka bĕhĕpi ba ’la ka langwĕ, moto uĕhĕpi o mboka ’aju mĕtĕ.

4. Ka Josĕf a viya o Galili, o mboka ya Nasarĕt, na ’la o Judia, o mboka ya David, e tubakwĕ, na, Bĕtlihĕm, (ikabojana a diyakindi ua ndabo na diyâ ja David,)

5. Ka langwĕ na mwad' 'aju a dīyaki nyi-
mango, Meri, a bĕ bonĕnĕ na mwana.
6. E diyakindi, o bâ-ba diyakid' omĕ, ka
hwi j' ijadi ja maya.
7. Ka mâ-a ja njad' 'aju ya momo, ka
mâ-a dinga mâ menamba bodingaka, ka
mâ-a nangidĕ mâ o ilika via honji; 'kabo-
jana bu diyaka na iboko o ndabo 'a bangi.
8. O yâ 'hiki tĕ o diyaki na batati ba me-
dâmbĕ ba diyaka o 'hiki, ba tataka meanga
meabu na bulu.
9. Na umbwakiyate, enjĕl ya Upangiyi ya
viya o bâ-ba jadi, ka ivenda ja Upangiyi ja
panya ulwanidĕngo o bâ-ba jadi, ka bâ-ba
banga nangudi.
10. Ka enjĕl ya vâ na bâ, na, O bangakeni:
'kabojana mbi vanindi inyĕni sango eyam'
ya mbya 'nĕnĕ, e ka diyĕ ya bato bĕhĕpi.
11. Ikabojana A ndi jawĕngo inyĕni o
buhwa tĕkabo o mboka ya David, Uhungini,
a jadi Kraist Upangiyi.
12. Ndembo e ka diyĕ o inyĕni-o jadi nd'
ekanĕ; O ka kâbidĕndini ukĕkĕ dingwĕngo
na menamba, bya o ilika via honji.
13. O mbenjĕ pâkâ ndumba ya ebumbu
ya oba ba bĕ na enjĕl, ba bendakĕ Anya-
mbĕ, na,

14. Ivenda na Anyambĕ oba mĕtĕ, o he
jonga, upango uyamu na bato.
15. ¶ E diyakindi, o enjĕl i diyakidi i
kĕkĕtĕ oviya o bâ-ba jadi na 'la oba, ka ba-
tati ba medâmbĕ ba vâ bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ,
na, Ho t' o valani o Bĕtlihĕm, ka yĕnĕ elo-
mbo tĕ e di hamango, ya Anyambĕ e di hwĕ
yowudĕngo.
16. Ka bâ-ba hungana o pâ, ka bâ-ba kâ-
bidĕ Meri na Josĕf, n' ukĕkĕ bya o ilika via
honji.
17. O bâ-ba yĕnidi, ka bâ-ba yowudĕ ila-
ngo tĕ i langwakudwĕ bâ o pĕlĕ 'a mwa
tĕkanĕ.
18. Ba yokaki bĕhĕpi ba mamakindi be-
lombo tĕ bea batati ba medâmbĕ be langwa-
kiyi bâ.
19. Ndi Meri a tataki belombo tĕkabe
beĕhĕpi, na mâ-a pikilakiya *beâ* n' ulema
muaju.
20. Ka batati ba medâmbĕ ba timbanidĕ,
ba kĕkĕ ba-vĕkĕ Anyambĕ ivenda n' ibendĕ
o pĕlĕ 'a belombo beabu be yokakidi n'
ibeabu be yĕnĕkidi beĕhĕpi, hohonganĕngo
na nyanga e langwakudwĕ bâ.
21. ¶ O hwi logwambi i hânjâbiyedi j'
ihĕbĕ ja mwana, a vangakudwi dina, na,

JISUS, dina ja enjĕl i vangakidĕ mâ ovanĕ
a t' o kahwĕ jemi.

22. O hwi jaju j' ibonguwĕ hohonganĕngo
na elekanako ya Mosĕs i hânjâbiyedi, ka
bâ-ba vana mâ o Jĕruselĕm, ka levidĕ mâ
Upangiyi;

23. (Pani ka yâ e di lĕndwĕngo o eleka-
nako ya Upangiyi, na, Momo uĕhĕpi a bu-
mwakidĕ ihuhu a ka tubwi, na, holi o Upa-
ngiyi A jadi;)

24. Na ka vĕ mwambo hohonganĕngo na
e di vânwĕngo o elekanako ya Upangiyi,
na, Lobembe lobale tombe bana ba mbe-
nga babale.

25. Umbwakiyate, o diyaki na momo o
Jĕruselĕm, dina, na, Simiân; momo tĕ a
diyakindi ua hânjâbiyĕngo uyam', a venga-
ka ipeyudwĕ ja Isreĕl; Ilina Iyamu i diya-
ki na mâ.

26. E levakudwi mâ, n' Ilin' Iyamu na,
a yĕne iwedo, kabo a ta yĕnĕ Kraist ya
Upangiyi.

27. Ka mâ-a pâ o tĕmpĕl n' Ilina Iyam':
o hangwĕ na nyangwĕ ba vanidi ukĕkĕ mua
Jisus, ka ha yâ mbĕmbâ ya elekanako,

28. Ka mâ-a nângâ mâ o benâ beaju, ka
mâ-a bendĕ Anyambĕ, na,

29. Nandi Jĕhova, hulwakidĕ uhayi muâ-
vĕ u kĕkĕ na jonga, hohonganĕngo na
ndaga 'vĕ:
30. Ikabojana mihâ mamĕ ma yĕnindi
iyonga jâvĕ,
31. Ijâvĕ i kenjidĕ o boho boa bato
bĕhĕpi;
32. Bwe e panyakiye betomba bepâkwĕ,
na ivenda ja bato bâvĕ Isreĕl.
33. Ka Josĕf na nyangwĕ ba mama belo-
mbo tĕ be kalakudwĕ o pĕl' 'aju.
34. Ka Simiân a vambiya bâ ibâtâ, ka
mâ-a vâ na nyangwĕ Meri, na, Hilakĕte,
mwa tĕkanĕ a ndi tĕdwĕngo o ikwa n' iumu-
wa ja baitĕ o Isreĕl; na ndembo e ka kala-
kudwĕ bobe;
35. E, ukwala mu' ibâtâ u ka tubĕ tepĕ
ilina jâvĕ mĕtĕ; na ovanĕ nd' o mapikiliya
ma melema meitĕ ma ka saliyĕ.
36. ¶ O diyaki na Ana pâkâ, usâki mua
mwajo, mwan' 'a Fanuĕl, ua diyâ ja Asĕr:
a diyakindi a bĕ utodu uitĕ, na mâ-a di-
yaki na momo mepuma hĕmbwĕdi oviya
itângâ;
37. A diyaki mwalika mabo ma mepuma
lowambi na mepuma menai, a vĕngĕme
oviya tĕmpĕl, ndi a ma dilakĕndi Anyambĕ

na ihindina ja nja na makaliya bulu na mwehe.

38. O mâ-a ngiyedi o 'gombe těně ka mâ-a vě tepě Upangiyi akeva, ka mâ-a kala na ba diyakidi ba vahaka ivango o Jěrusělěm běhěpi o pěl' 'aju.

39. O bâ-ba hadi belombo beěhěpi hohonganěngo na elekanako ya Uyangiyi, ka bâ-ba timba o Galili, o mboka 'abu mětě Nasarět.

40. Ka mwana A tombuwa, ka Mâ-a yâdiyě n' ilina, londango n' iyowě; na ehekwě ya Anyambě e diyaki o Mâ-a jadi.

41. ¶ Nandi hangwě na nyangwě ba ma kěkěndi o Jěruselěm upuma k' upuma muěhěpi o isango j' Ikunduwa.

42. O Mâ-a diyakidi a bě jomu ja mepuma na mepuma mebale utodu, ka bâ-ba beta na 'la o Jěruselěm ibenga ja behadi be' isango.

43. O bâ-ba timakidě hwi tě, ka bâ-ba timba, ka etumbě ya Jisus ya dikana o mbuhwa o Jěruselěm; ndi Josěf na nyangwě bu yowakě *yâ*.

44. Ndi ba piviyaki na a t' o njamba, ka bâ-ba tamuwa ekěndâ ya buhwa bâkâ; ka

bâ-ba vaha Mâ o majawĕ mabu na o 'badiya babu ba jadi.

45. O bâ-ba ha duwaki Mâ, ka bâ-ba timba pĕ o Jĕruselĕm, ba kĕkĕ ba vahaka Mâ.

46. E diyakindi, o hwi 'lalo ka bâ-ba duwa Mâ o tĕmpĕl, diyang' o ibemba ja ba yokwidĕ, a yokolakidĕ bâ, na Mâ na uwaka bâ nyuwe.

47. Ba yokakidi bĕhĕpi ba mamakindi ibweyidĕ n' iyavwanidi viaju.

48. O bâ-ba yĕni Mâ, ka bâ-ba mama: ka nyangwĕ a vâ na Ju, na, Mwana 'amĕ, o lĕ hwĕ hango kakana na? hilakĕte hwĕ na hângwĕ ho vahind' âvĕ na ngĕbĕ.

49. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O ma vaha li 'Mba ni nande? oa 'wĕni na Mbi vahakand' o diya o ehavu ya Paia?

50. Ndi bu bweyakidĕ ilango jaju i kalaki na bâ.

51. Ka Mâ-a huba na bâ, na 'la o Nasarĕt, a ma dilaki bâ: ndi nyangwĕ a ma tataki ndaga tĕkadi jĕhĕpi o ebumulema 'aju.

52. Ka Jisus a tombuwa n' iyowĕ n' utĕ, n' itândĕ ja Anyambĕ na bato.

KAPITA III.

1\. O upuma mua jomu na metano mu'
ipangiya ja Taibirius Sisa, Pàntius Pailat
gâven ya Judia, Hĕrod titrak ya Galili,
mwana nyangwĕ Filip titrak ya Ituria n'
indendandenda via Trakonaitis, Lisanias ti-
trak ya Abilini,
2\. Anas na Kaiafas prist ja meolo, ka
ndaga ja Anyambĕ ja pâ o Jân mwana ua
Sakaraias a jadi o nginga.
3\. Ka má-a viya o indendandenda via
Jâdan viĕhĕpi, a vaka a kalakiya baptisma
y' iluwa ja melema o ivĕngidĕ ja bobe;
4\. Panika yâ di lĕndwĕngo o ejangana-
ngobo ya ndaga j' usâki Iseas, na, Joyi
j' umbâkâ i yamaka o nginga, na, Ke-
njakĕni megâmbâ mea Jĕhova, tĕkidĕni
njeya jaju.
5\. Itaba jĕhĕpi i ka londwĕndi, ukodi
na ekandangolo yĕhĕpi e ka hubudwĕndi;
bea lĕngĕmĕngo be ka tĕdwĕndi, njeya ja
potapota i *ka* pangwĕndi vĕvĕlĕ;
6\. Mehoni meĕhĕpi me ka yĕnĕndi iyo-
nga ja Anyambĕ.
7\. Ka mâ-a vâ na bebimba be vakidi ka
baptaiswĕ na mâ, na, A! igona ja mbamba,

nja a kelevidĕ inyĕni na kweyakiyani malingwa ma vakĕ?

8. Nandi lângâkâni bebuma be di lukango iluwa j' ulema, n' inyĕni o yalakĕni o vâ o melema meanyu, na, Ho na hangw' *ahu* Ebraham: ikabojana mbi vâki n' inyĕni, na, Anyambĕ a te a yâlâkĕ o 'mudĕ malale tĕkama ma bĕ bana ba Ebraham.

9. Nandi ubâki u tepĕ nangudwĕngo o tina ya bele: ovanĕ vâkâna ele yĕhĕpi e ha lângâkâ bebuma beyam' e kwĕlĕkwĕndi, na yâ-y' uhwĕ o veya.

10. Ka bato ba uwa mâ, na, Ho hake lĕ nde?

11. A yavwanaki ka mâ-a vâ na bâ, na, A di na ngâi 'bale, a kabake na a ha 'bĕ na; a di na beja, a haki tepĕ nyanga tĕ.

12. Ka bayoli pago ba viya ka baptaiswĕ, ka bâ ba vâ na ju, na, Paia, ho hake lĕ nde?

13. Ka mâ-a vâ na bâ, na, O nângâkeni wa na nyanga 'anyu e di langudwĕngo.

14. Ka sâjĕ ja uwa tepĕ mâ, na, Hwĕ ho hake lĕ nde? Ka mâ-a vâ na bâ, na, O hakeni moto njuke, n' inyĕni o bakanakidĕni *moto elombo* o nanĕ, n' inyĕni o ka diyaki hwĕmiyĕngo n' ivĕ janyu.

15. O bato ba diyaki n' ipepuwa, na běhěpi ba diyaki ba pikilakiya o melema meabu o pělě ya Jân, n' ipě mâ ndi Kraist, ipě a ibě;

16. Jân a yavwanakindi ka mâ-a vâ na *bâ* běhěpi, na, Pâkwěpâkwě mbi baptaisakandi inyěni na miba; nd' Umbâkâ a di ngudi wa n' umba a vakandi, mbi 'bě weyango n' injuwa j' ukâdi mua makogo maju: Mâ nd' a ka baptaisě inyěni n' Ilina Iyamu na veya:

17. A na epepa o 'nâ 'aju, A ka viyândi nděk 'aju, na Mâ-a yolě hwit o ndabo 'aju; nd' A ka dikidi behavu na veya vi ha dimaka.

18. A kalakiyi bato belombo bepâkwě beitě bea ihâhâlidě jaju.

19. Nd' o mâ-a kandakidě Hěrod titrak, o pělě ya Hěrodias mwad' 'a mwana-nyangwě Filip, na o pělě ya mabe ma Hěrod ma hakidi měhěpi,

20. A badaki ekabo wa na meěhěpi, ivamě ja Jân o ndabo 'a ntyogo.

21. E diyakindi, o bato běhěpi ba diyaki baptaiswěngo, na Jisus tepě na baptisakwě A ka kalakiya, oba e dubwanakiyendi,

22. Ilina Iyam‘ i hubakind‘ o Mâ-a jadi na ehini ya nyolo ka mbenga, ka joyi ja viya oviya ’ba, na, O Mwan‘ ’amĕ a tândâkĕ; o tândâkidi ’mba bwamu.

23. Jisus mĕtĕ a diyakindi a ka ’mbaka o pâ mabo ma mepuma malalo utodu, (pani ka yâ e piviyakudwĕ, na,) a diyaki mwan‘ ’a Josĕf, a diyaki *mwan‘ ’a* Hilai,

24. A diyaki *mwan‘ ’a* Matat, a diyaki *mwan‘ ’a* Livai, a diyaki *mwan‘ ’a* Mĕlkai, a diyaki *mwan‘ ’a* Jana, a diyaki *mwan‘ ’a* Josĕf,

25. A diyaki *mwan‘ ’a* Matataias, a diyaki *mwan· ’a* Emâs, a diyaki *mwan‘ ’a* Neum, a diyaki *mwan‘ ’a* Eslai, a diyaki *mwan‘ ’a* Nagi,

26. A diyaki *mwan‘ ’a* Maat, a diyaki *mwan‘ ’a* Matataias, a diyaki *mwan‘ ’a* Sĕmiai, a diyaki *mwan‘ ’a* Josĕf, a diyaki *mwan‘ ’a* Juda,

27. A diyaki *mwan‘ ’a* Joana, a diyaki *mwan ’a* Risa, a diyaki *mwan‘ ’a* Sorobabĕl, a diyaki *mwan‘ ’a* Salatiĕl, a diyaki *mwan‘ ’a* Nirai,

28. A diyaki *mwan‘ ’a* Mĕlkai, a diyaki *mwan‘ ’a* Adai, a diyaki *mwan‘ ’a* Kosam,

a diyaki *mwan*‘ ’*a* Elmodam, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Ĕr,

29. A diyaki *mwan*‘ ’*a* Josi, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Eliisèr, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Jorim, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Matat, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Livai,

30. A diyaki *mwan*‘ ’*a* Simiân, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Juda, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Josĕf, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Jonan, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Eliekim,

31. A diyaki *mwan*‘ ’*a* Milia, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Minan, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Matata, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Netan, a diyaki *mwan*‘ ’*a* David.

32. A diyaki *mwan*‘ ’*a* Jĕsi, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Obĕd, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Boos, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Salmân, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Neasân,

33. A diyaki *mwan*‘ ’*a* Aminadab, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Eram, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Esrâm, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Ferĕs, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Juda,

34. A diyaki *mwan*‘ ’*a* Jekâb, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Aisak, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Ebraham, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Tera, a diyaki *mwan*‘ ’*a* Nekâr,

35. A diyaki *mwan*‘ ’*a* Seruk, a diyaki

mwan' '*a* Regâ, a diyaki *mwan*' '*a* Felĕk, a
diyaki *mwan*' '*a* Hibir, a diyaki *mwan*' '*a*
Sala,
36. A diyaki *mwan*' '*a* Kainan, a diyaki
mwan' '*a* Arfaksad, a diyaki *mwan*' '*a*
Syĕm, a diyaki *mwan*' '*a* Noi, a diyaki
mwan' '*a* Lemĕk,
37. A diyaki *mwan*' '*a* Matusela, a diyaki
mwan' '*a* Inâk, a diyaki *mwan*' '*a* Jerĕd, a
diyaki *mwan*' '*a* Malilil, a diyaki *mwan*' '*a*
Kainan,
38. A diyaki *mwan*' '*a* Inâs, a diyaki
mwan' '*a* Sĕt, a diyaki *mwan*' '*a* Adam, a
diyaki *mwan*' '*a* Anyambĕ.

KAPITA IV.

1. Ka Jisus a viya oviya Jâdan ti na
Ilina Iyamu, ka Mâ-a valanwĕ na Ilina o
nginga,
2. A diyakindi mabo ma hwi manai A
yĕjĕkudwĕ na dĕvil. Au jaka o hwi tĕ-
dinĕ: o jâ-i makiyedi, ka Mâ-a yoka nja.
3. Ka dĕvil ya vâ na Ju, na, Oningĕ na
o Mwana ua Anyambĕ, sombiyakĕ ilale tĕ-
kadi na i diyake beja.

4. Ka Jisus a yavwana mâ, na, E lĕndwĕngo, na, Moto a diye kabo na beja pa, ndi tepĕ na ndaga ya Anyambĕ eĕhĕpi.

5. Ka dĕvil ya betana Mâ o ukodi mu‘ udomba, ka mâ-a levidĕ Mâ mapangiya ma he mĕhĕpi o vililingo vihâlĕ.

6. Ka dĕvil ya vâ na Ju, na, Ngudi tĕkanĕ eĕhĕpi n‘ ivenda jabu, nd‘ ibeamĕ be ka vĕ âvĕ: ’kabojana be vĕwĕngo ’mba; na moto uĕhĕpi uamĕ a ka pangĕ o vĕ beâ, mba vĕ.

7. Oningĕ o bâbingĕ o kaliya ’mba, vâkâna beĕhĕpi be ka diyi bea bĕ ibeâvĕ.

8. Ka Jisus a yavwana, ka Mâ-a vâ n‘ aju, na, Vĕngĕmĕkĕ ’Mba mbuhwa, Setan, ’kabojana e lĕndwĕngo, na, Kalakiya Upangiyi Anyambĕ ’âvĕ, o ka dilakĕ Mâ dipâ.

9. Ka mâ-a pâdĕ Mâ o Jĕruselĕm, ka mâ-a tĕdĕ Mâ o hâkâ ya tĕmpĕl, ka mâ-a vâ na Ju, na, Oningĕ na o Mwana ua Anyambĕ pukwaka oviya ovanĕ:

10. Ikabojana e lĕndwĕngo, na, A ka sombiyĕndi enjĕl jaju n‘ i tatake âvĕ:

11. Na jâ i ka huka nd‘ âvĕ o benâ *beabu*, o banga egombe te ’gombe oa tudiya eko o ilale.

12. Jisus a yavwanaka ka Mâ-a vâ na ju,

na, E vânwĕngo, na, O yĕjĕkiye Jĕhova Anyambĕ 'âvĕ.

13. O dĕvil e diyaki ya madĕ iyĕjiyĕ jĕhĕpi, ka yâ ya dika Mâ ukili.

14. ¶ Ka Jisus a timba o Galili na ngudi y' Ilina: ka kum' 'aju ya hamana indendandenda tĕvinĕ viĕhĕpi.

15. Ka Mâ-a yokudĕ o sinegâg jabu, bĕhĕpi ba bendakĕ Mâ.

16. ¶ Ka Mâ-a pâ o Nasarĕt, o Mâ-a tombwakidi: na hohonganĕngo n' ihadi viaju vi diyakidi, A ngakiyendi o sinegâg o buhwa bo' Iyâjâ, ka Mâ-a tĕmĕ o ilanga.

17. Ka ejanganangobo ya usâki Iseas ya bweyudwĕ Mâ. O Mâ-a bĕkidi ejanganangobo bumudĕngo, A duwakindi iboko vi diyaki lĕndwĕngo, na,

18. Ilina ja Jĕhova i n' umba, 'kabojana a i 'mba hovidĕngo mavulĕ ka pakuwa mekuge sango eyam'; a i 'mba lomango ka yongĕ ba melema bukiyango, ka pakuwa mbwedi ihuludwĕ, ka timbĕ pâgu mihâ, ka huludĕ ba di nyingiyango,

19. Ka pakuwa upuma u vĕhĕlĕkudwĕ mua Jĕhova.

20. Ka Mâ-a diba ejanganangobo, ka Mâ-a timbĕ *yâ* yongo, ka Mâ-a diya diya.

Ka mihâ ma ba diyakidi o sinegâg bĕhĕpi
ma vonguwa o Mâ-a jadi.
21. Ka mâ-a yalĕ o vâ na bâ, na, Buhwa
tĕkabo ndi boa ilĕndĕ tĕkadi bo hohonga-
nidĕ o matâ manyu.
22. Ka bâ bĕhĕpi ba languwa o pĕl' 'aju,
ba ka mamaka ndaga ja 'hekwĕ i pumakidi
o udumbu muaju. Ka bâ ba vâ, na, A 'bĕ
mwan' 'a Josĕf ekanĕ?
23. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O ka ka-
niyandi 'Mba ni ukanakâdi tĕkamu mba-
mbayĕ, Nganga, yongakĕ nyol' 'avĕ: ibea-
hu be di yokango na be di hamango o
Kapĕrnaum, haka tepĕ beâ okava o ehe
'âvĕ.
24. Ka Mâ-a vâ, na, pâkwĕpâkwĕ Mbi
vâki n' inyĕni, na, Usâki a vĕhĕlĕkudwĕ o
'hiki 'aju mĕtĕ.
25. Ndi Mbi langwakiyandi inyĕni mba-
mbaĕ, mealika meitĕ me diyakite o Isreĕl o
hwi ja Ilaias, o oba e diyakidi dibamango
mepuma melalo na ngândĕ utoba, o nja 'nĕ-
nĕ e diyakidi o 'hiki yĕhĕpi;
26. Ndi Ilaias au lomakwĕ o bâ-ba jadi,
kabo o Sarĕpta, *mboka* ya Saidân, o mwajo
a diyaki mualika a jadi.
27. Na begâlani beitĕ be diyaki o Isreĕl

o 'gombe ya usâki Ilisius; bu yongaka n'
umbákâ, kabo Neman ua Siria.
28. Ba diyakidi o sinegâg bĕhĕpi, ba londa-
ki na jeku, o bâ-ba yokaki belombo tĕkabe,
29. Ka *bâ-ba* 'muwa, ka *bâ-ba* tindiya Mâ
o mboka o bwebwe, ka *bâ-ba* valana Mâ o
matângĕ m' ukodi mua mboka 'abu e longa-
kudwĕ, na ovanĕ nd' o bâ ba ka yanguwĕ
Mâ o he molo na he.
30. Nd' A tombakind' o hanganĕ 'abu, ka
Mâ-a vala pĕlĕ na eaju.
31. Ka Mâ-a huba o Kapĕrnaum, mboka
ya Galili, ka Mâ-a yokudĕ bâ o hwi j'
Iyâjâ,
32. Ka bâ-ba mama iyokwanidĕ viaju:
'kabojana ndaga 'aju e diyaki na ngudi.
33. ¶ O sinegâg o diyaki na momo, a di-
yaki n' ilina ja dĕvil ibe, ka mâ-a yama joyi
oba,
34. Na, dikaka hwĕ mbwe Jisus ya Nasa-
rĕt, *ho* lĕ na nâvĕ nande? O ma viyi ka-
weya hwĕ? Mbi yowudĕt' âvĕ; âvĕ nd'
Umbâkâ ua Anyambĕ ua Holi.
35. Ka Jisus a kandidĕ mâ, na, Diyaka
dâ, na nâvĕ oa puma o mâ-a jadi. O dĕvil
e bi mâ yanguwango o hanganĕ, e vĕngĕmĕ-
kind' o mâ-a jadi, e yokidĕ mâ mehiyo.

36. Ka bâ bĕhĕpi ba mama, ba ka kalaka
bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, na, E lĕ nja ndaga
ekanĕ! 'kabojana a sombiyakĕndi malina
mabe n' ipangiya na ngudi, na ma mâ vĕ-
ngĕmĕ.
37. Ka kuma o pĕl' 'aju ya vala iboko
viĕhĕpi via 'hiki tĕnĕ ulwanidĕngo.
38. ¶ Ka mâ-a 'muwa o sinegâg, ka mâ-a
ngiya o ndabo 'a Saimân. Ka nyangwĕ
ya mwad' 'a Saimân a bweywĕ n' ivĕvu
inĕnĕ; ka bâ-ba hâhâlidĕ Mâ o pĕl' 'aju.
39. Ka Mâ-a tĕmĕ baka na mâ, ka Mâ-a
kandidĕ ivĕvu; ka jâ ja dika mâ: ka mâ-a
'muwa o njamba pâkâ na mâ-a haya bâ.
40. ¶ Nandi o joba i diyakidi i ka kweya-
kiya, ba diyaki na mebĕdi 'mea bebĕdi bea
mangâ maitĕ bĕhĕpi ba vanaki meâ o Mâ-a
jadi; ka Mâ-a kahidĕ benâ beaju o meâ-mea
jadi meĕhĕpi, ka Mâ-a yongĕ bâ.
41. Ka dĕvil ja vĕngĕmĕ o baitĕ ba jadi,
i yamaka, na, Avĕ ndi Kraist Mwan' 'a
Anyambĕ. Ka Mâ-a kandidĕ jâ, Au bâbâkâ
jâ-i kalaka: 'kabojana i yowakidi na Mâ
ndi Kraist.
42. O mu diyaki mu-a bĕ mwehe, a umwa-
kindi ka Mâ-a vala o iboko via ikutakuta:
ka bato ba vaha Mâ, ka bâ-ba pâ o Mâ-a

jadi, ka bâ-ba himbidĕ Mâ, na a dikakĕ bâ.

43. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mbi kalakiye ipangiya ja Anyambĕ o mamboka mapâkwĕ tepĕ: 'kabojana yâ ndi eamĕ e lomakudwĕ.

44. Ka Mâ-a kaliya o sinegâg ja Galili.

KAPITA V.

1. E diyakindi, o bato ba pinyilakidĕ Mâ o iyoka ja ndaga ja Amyambĕ, ka Mâ-a tĕmĕ o manga ma Jĕnĕsarĕt,

2. Ka Mâ-a yĕnĕ belende bebale o manga kubu: bahombwedi ba diyaki ba huba, ba tukaka belâba *beabu.*

3. Ka Mâ-a vama o elende eâkâ, e diyaki ea Saimân, ka Mâ-a hâhâlidĕ mâ na a jĕnjuwĕkidĕ na he kwĕi. Ka Mâ-a diya diya, ka Mâ-a yokudĕ bato o elende.

4. O Mâ-a mad' ikala, ka Mâ-a vâ na Saimân, na, Jĕnjuwĕkidĕ na 'la ndiba, oa hubĕni belâba beanyu uhombo.

5. Ka Saimân a yavwana Mâ, na, Paia, ho janjango bulu tĕkabo boĕhĕpi, ho bweyidĕ elombo: nd' Âvĕ o ma vâ, mbi ka hubĕte elâba.

6. O bâ-ba hi nonanĕ, ba dibakidĕndi ikinda ja bejaku inĕnĕ: elâba e ka nyakiya.

7. Ka bâ-ba pĕpidĕ *ibabu* ba njamba, ba diyakidi o elende epâkwĕ, na ba vake ka hana bâ. Ka bâ-ba viya, ka bâ-ba londĕ belende beĕhĕpi bebale, be ka 'mbaka o hinga.

8. O Saimân Pite a yĕnidi, ka mâ-a kwa o beko bea Jisus, na, O Upangiyi, vĕngĕmĕkĕ o 'mba-mbi jadi; 'kabojana mbi mot' ube.

9. Ikabojana mâ, n' ibaju ba diyanakidi, ba mamakindi o ikinda ja bejaka i jabu i weyakidi:

10. Yâ nyanga tĕ te ya Jems, na Jân, bana ba Sĕbidi, ba diyaki na Saimân o njamba. Ka Jisus a vâ na Saimân, na, O bangake; o ka bweyi bato oviya egombe tĕkae.

11. O bâ-ba pâdĕ belende beabu o he, ba dikaki beĕhĕpi, na vitakĕ Mâ.

12. ¶ E diyakindi, o Mâ-a diyakidi o mboka n' ehuhu, umbwakiyate moto a diyaki na egâlani ti; a yĕnĕkĕtĕ Jisus ka mâ-a kwa o boho *boaju*, ka mâ-a hâhâlidĕ Mâ, na, Upangiyi, oningĕ oa panga, o te na ngudi e yongakĕ 'mba.

13. Ka Mâ-a hambidĕ enâ *'aju*, ka Mâ-a kupanĕ mâ, na, Mbi pangindi: yongaka. Ka egâlani ya vĕngĕmĕ o mâ-a jadi o njo pâkâ.

14. Ka Mâ-a sombiyĕ mâ, na, a langwake moto: ndi kĕkĕ, na nâvĕ oa levidĕ nyol' 'âvĕ prist, oa vĕ opĕla iyongwĕ jâvĕ, ka Mosĕs a sombiyakidĕ, ka tali o bâ-ba jadi.

15. Ndi kum' 'aju e hamanaki pĕ n' inĕnĕ: ka bebimba benĕnĕ bea yolanĕ ka yoka, na ka yongwĕ bebĕdi beabu o Mâ-a jadi.

16. ¶ Ka Mâ-a timbiya o nginga, ka Mâ-a kaliya.

17. E diyakindi, o buhwa na bohuhu, o Mâ-a diyakidi a yokwakidĕ, ka Farisi na bayokwidi ba belekanako ba vakiyedi o mboka ja Galili, na Judia, na Jĕruselĕm jĕhĕpi, bâ diya diya: ngudi y' Upangiyi e diyakindi *omĕ* iyongĕ jabu.

18. ¶ Umbwakiyate, bato ba vanaka momo a diyaki na ebĕdi 'a nyolo limbelimbe o ikondo: ka bâ-ba vaha *pĕlĕ* ea ngakidĕ mâ, ka nangidĕ *mâ* o boho boaju.

19. O bâ-ba diyakidi ba diye na ngudi e pahakiyĕ *pĕlĕ* 'a ngidĕ mâ 'kabojana ebimba, ka bâ-ba beta o ndabo oba, ka bâ-

ba hubĕ mâ o unyuwa na enangi o boho boa Jisus.

20. O Mâ-a yĕnidi ikamidĕ jabu, ka Mâ-a vâ na ju, na, Momo, mabe mâvĕ ma 'yidwĕnd' âvĕ.

21. Ka balĕndi na Farisi ba yalĕ ipikiliya, na, Nj' a kilakĕ Anyambĕ ekanĕ? Nja ka 'yidĕ mabe, hanga Anyambĕ dipâ?

22. O Jisus a yowakidĕ mapikiliya mabu ka Mâ-a yavwana bâ, na, O pikilakiya li nde o melema meanyu?

23. Eve lĕ e di bobâbu wa, na o vâ, na, Mabe mâvĕ ma 'yidwĕnd' âvĕ; ipĕ o vâ, na, Umwaka, oa tamuwa?

24. Ovanĕ nd' inyĕni o ka yowĕ na Mwana-moto A na ngudi o he e iyakidi bobe, (ka Mâ-a vâ n' ubĕdi mua nyolo limbelimbe, na,) Mbi vâki na nâvĕ, na, Umwaka, na nâvĕ oa nângâ enangi 'âvĕ, oa vala o ndabo 'âvĕ.

25. Ka mâ-a 'muwa o njo pâkâ o boho boabu, ka mâ-a nângâ eaju e nangakiyedi, ka mâ-a vala o ndabo 'aju mĕtĕ, a kĕkĕ a bendakĕ Anyambĕ.

26. Ka bâ bĕhĕpi ba mama, ka bâ-ba bendĕ Anyambĕ, londango na jângâ, na, Ho yĕnĕngo belombo be mamanakwĕ o buhwa.

27. ¶ O ekabe be diyakidi bea maya A kĕkindi, ka Mâ-a yĕnĕ uyoli-pago, dina na Livai, diyango o inângânido via pago: ka Mâ-a vâ na ju, na, Vitakĕ 'Mba.

28. Ka mâ-a dika beĕhĕpi, ka mâ-a 'muwa, na vitĕ Mâ.

29. Ka Livai a hadĕ Mâ isango inĕnĕ o ndabo 'aju mĕtĕ: omĕ o diyaki na ndumba ea bayoli-pago na bapâkwĕ ba diyaki diya o *beja* na bâ.

30. Ndi balĕndi babu na Farisi ba hâkâlânâkiyendi na beyokwedi beaju, na, E lĕ nd' eanyu e jakĕ n' inyĕni o mâtâkâni na bayoli-pago na bato babe?

31. Ka Jisus a yavwana bâ, na, Ba di mepeha ba vahaka nganga; kabo ba bĕkĕ.

32. Mbu vaka ka ndiya bato bayamu, kabo babe, o iluwa ja melema.

33. ¶ Ka bâ-ba vâ na Ju, na, E lĕ nde'a beyokwedi bea Jân e hindinake njo iitĕ, na bâ-ba haka makaliya, eâ nyanga tĕ 'a bea Farisi; ndi ibeâvĕ be jaka be mâtâkâ?

34. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O t' o pangakani ba ilika vi' ubâmbi ba hindinaka ulingo mu' ubayi u di na bâ?

35. Ndi hwi i vakandi, j' ubayi u ka nâ-

ngânwĕ bâ, bĕngĕ ba hindinake o hwi
tĕdinĕ.
36. ¶ Ka Mâ-a kaniya bâ ukanakâdi, na;
O 'bĕ na moto a vamakĕ epĕhi e' unamba
uyânâ o unamba mua vyo; oningĕ a hangĕ,
vâkânâ uyânâ u nyakiyandi, na epĕhi tĕ e
nângâkwĕ o mua kya ea hohonganake na
mua vyo.
37. O 'bĕ na moto a vamakĕ ivĕ ja kya o
mbute ea vyo; o banga ivĕ ja kya ja tumba
mbute, na jâ-ja hoviya, na mbute ja umba-
niya.
38. Ndi ivĕ ja kya i vamakwĕndi o mbu-
te ja kya; vâkâna beĕhĕpi *be* tatudwĕndi.
39. O 'bĕ na moto a bĕkĕ *ivĕ* ja vyo mâ-
tângo na mâ-a ka vahakā pĕ ja kya o njo tĕ
ea pâkâ; 'kâbojana a vâki na ja vyo i bwa-
mu wa.

KAPITA VI.

1. E diyakindi o buhwa bo' Iyâjâ ja ma-
bale o ja boho i bĕkĕ tombango, ka Mâ-a
tomba o meanga mea poti; ka beyokwedi
beaju bea buka poti, ba ka jaka, ba hingi-
laka *jâ* o makadu *mabu*.
2. Ka Farisi jâkâ ja vâ na bâ, na, E lĕ

nd‘ eanyu e hakĕ e ha ibĕ hohonganĕngo
na o ha o hwi j‘ Iyâjâ?
3. Ka Jisus a yavwana bâ, na, O ha langeteni
tombete ekae, ea David e hakidi, o
mâ na ba diyaki na ju ba yokaki nja;
4. O mâ-a ngakiyedi o ndabo ’a Anyambĕ,
ka mâ-a ja pĕmbĕ e‘ ilevudwĕ, ka
mâ-a vĕ tepĕ ba diyaki na mâ; e ha diyaki
hohonganĕngo na *mâ-a* jaka kabo
prist dipâ?
5. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mwana-moto a
tepĕ Upangiyi mua buhwa bo‘ Iyâjâ,
6. E diyakindi tepĕ o buhwa bo‘ Iyâjâ
bopâkwĕ, ka Mâ-a ngiya o sinegâg ka Mâ-a
yokudĕ: omĕ o diyaki na momo a diyakidi
enâ eyomi vivilaniyango.
7. Ka balĕndi na Farisi ba bĕmbĕ Mâ, n‘
ipĕ A ka yongĕte o buhwa bo‘ Iyâjâ; na
ovanĕ nd‘ o bâ-ba ka pahiyĕ ponda o Mâ-a
jadi.
8. Nd‘ a diyakite yowĕngo ipikiliya jabu,
ka Mâ-a vâ na momo a diyakid‘ enâ vivilaniyango,
na, Umwaka, na nâvĕ oa tĕmĕ
o hanganĕ. Ka mâ-a umuwa ka mâ-a
tĕmĕ.
9. Ka Jisus a vâ na bâ, na, Mbi ka uwandi
inyĕni elombo; E te hohonganĕngo na

o ha bwam‘ o buhwa bo‘ Iyâjâ, ipĕ o ha
bobe? o yongĕ ’mĕnâ ipĕ o weya eâ?
10. Ka Mâ-a umbuwa bâ bĕhĕpi, ka Mâ-a
vâ na momo tĕ, na, Hambakidĕ enâ ’âvĕ.
Ka mâ-a ha nonanĕ: ka enâ ’aju ya timba
upeha ka epakwĕ.
11. Ka bâ-ba londa na jeku iitĕ; ba ka
tingaka bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ nyang‘ ’abu e
ka hayĕ Jisus.
12. ¶ E diyakindi o hwi tĕdinĕ, ka Mâ-a
vala o ukodi ka kaliya, ka Mâ-a diya o ika-
liya ja Anyambĕ bulu bohuhu.
13. O mu diyaki mu-a bĕ mwehe, ka
Mâ-a ndiya beyokwedi beaju: ka Mâ-a pânâ
omĕ jomu na babale, ibaju ba vangakidĕ,
na, metodu;
14. Saimân, uaju A vangakidĕ pĕ, na,
Piter, na mwana-nyangwĕ Andru, Jems na
Jân, Filip na Batâlomiu,
15. Matiu na Tâmas, Jems ja Alfius, na
Saimân a ma tubakwĕ, na, Silotĕs,
16. Na Judas *mwana*-nyangwĕ na Jems,
na Judas Iskariât, a diyakidi tepĕ ukândi.
17. ¶ Ka Mâ-a huba na bâ, ka Mâ-a
tĕmĕ o itaba, na ndumba ea beyokwedi
beaju, na ebimba ea bato enĕnĕ e vakiyedi
o Judia eĕhĕpi na Jĕrusolĕm, na oviya be-

tĕbĕ bea Tair na Saidân, ka yoka Mâ na
ka yongwĕ bebĕdi beabu;
18. Na ba ma yĕnĕkĕ njuke na malina
mabe: ka bâ-ba yongwĕ.
19. Ka ebimba eĕhĕpi ya vaha o kupanĕ
Mâ: 'kabojana ngudi e vakiyendi o Mâ-a
jadi, ka eâ-ea yongĕ bâ bĕhĕpi.
20. ¶ Ka Mâ-a betanĕ beyokwedi beaju
mihâ, na, Ibâtâ, *n' inyĕni* banyamani 'kabo-
jana ipangiya ja Anyambĕ i ndi janyu.
21. Ibâtâ *n' inyĕni* ba yokakĕ nja pâni:
'kabojana o ka vulandini. Ibâtâ *n' inyĕni*
ba eyakĕ pâni: 'kabojana o ka yândini.
22. Ibâtâ n' inyĕni, oningĕ bato ba lonaka
inyĕni, na bâ-ba palwakidĕ inyĕni *o njamba
jabu*, na bâ-ba kilaka *inyĕni*, na bâ-ba ka
uhwaka dina janyu pani-ka i ndi bobe, o
pĕlĕ 'a Mwana-moto.
23. Peyakani o buhwa tĕbonĕ, n' inyĕni
o ka sodaki na mbya: 'kabojana, hilakĕteni
mahomano manyu ma *nd'* o kena oba: 'ka-
bojana bahangwĕ babu ba ma hakate basâ-
ki ihadi tĕ.
24. Ndi maguga n' inyĕni ba di kenango!
'kabojana o pahiyendini mbya 'anyu.
25. Maguga n' inyĕni ba di vulango! 'ka-
bojana o ka yokandini nja. Maguga n'

inyĕni ba yâkĕ pâni! 'kabojana o ka yĕnĕndi ngĕbĕ n' inyĕni o ka eyakani.

26. Maguga n' inyĕni, oningĕ bato bĕhĕpi ba kalakĕ inyĕni bwamu! 'kabojana bahangwĕ babu ba haki basâki ba menoki nonanĕ.

27. ¶ Ndi Mbi vâki n' inyĕni ba yokakĕ, na, Tândâkâni baloni banyu, hakani ba binak' inyĕni bwamu.

28. Vambakiyani ba hâkâkĕ inyĕni ibâtâ, n' inyĕni o ka kalakiyani o pĕlĕ 'a ba ngongolakid' inyĕni.

29. Na a ka bweye âvĕ ibuku *jâkâ* vĕkĕ mâ ipakwĕ; a ka patuwĕ koto 'avĕ o kandakidĕ tepĕ mâ *inângâ* ja ngâi *'âvĕ.*

30. Vĕkĕ a jombakĕ âvĕ uĕhĕpi; a ka patuwĕ belombo beâvĕ o uwake pĕ *beâ.*

31. K' inyĕni o ka vahĕ bato ba hak' inyĕni, haka tepi bâ ni nyanga tĕ.

32. Nd' oningĕ o tândâkâni ba tândâk' inyĕni, o li na nja akeva? 'kabojana bato babe ba tândâkâte ba tândâkĕ bâ.

33. Nd' oningĕ o nyĕvĕkiyĕni ba nyĕvĕkiyĕ inyĕni, o li na nja akeva? 'kabojana bato babe ba hakate nyanga tĕ.

34. Nd' oningĕ o vĕkĕni ibanyu ba pitakidĕ na ba ka timbĕndi, o li na nja akeva?

'kabojana bato babe ba vĕkĕ tepĕ bato babe, na ovanĕ nd' o bâ-ba ka pahiyĕ pĕ nyanga tĕ.

35. Ndi tândâkâni ndoba janyu, nyĕvĕnĕkiyĕni, vĕnĕkĕni, o pitidĕ pĕ ni elombo; vâkâna mahomano manyu ma ka kenandi, n' inyĕni o ka diyandini bana ba Ua Oba: 'kabojana A ndi kĕngâ na bato babe na bâba ha vĕkĕ Mâ akeva.

36. Diyakani tepĕ na ngâtâ, ka Hângw' 'anyu A di na ngâtâ.

37. O yĕkĕnĕkidĕni, vâkâna oa yĕkudwĕni: o kwehanakĕni, vâkâna oa kwehwĕni: iyanakidĕni, vâkâna o 'yidwĕndini.

38. Vĕkĕni, vâkâna o vĕwudwĕndini; eyĕjâ eyamu, e bandakwĕ, na e ninganakwĕ, na eâ e hovakiya, ndi eabu e ka vĕyĕ o ngonga janyu. Ikabojana eyĕjâ eanyu e yĕjĕnĕkĕ eâ tepĕ eanyu e ka yĕjĕnwĕ.

39. Ka Mâ-a kaniya bâ ukanakâdi, na; Pâgu e ka tumbwanate pâgu? bâ babale ba kwe o mbela?

40. Eyokwedi a 'bĕ wa n' uyokwidi muaju, ndi uĕhĕpi a di hânjâbiyĕngo a ka diyi k' uyokwidi muaju.

41. E lĕ nd' eâvĕ e 'mbwakiyĕ uhâmbâ

u jadi o dihâ ja mwana-nyângwĕ, nd‘ o hilĕ ukâkâ u jadi o dihâ jâvĕ mĕtĕ.

42. Nd‘ o lĕ o vâkâ na mwana-nyângwĕ, na, Mwan‘-ina, ta ha, mbi vĕngid‘ uhâmbâ u jadi âvĕ o dihâ, nd‘ âvĕ mĕtĕ o hilĕ ukâkâ u jadi ijâvĕ dihâ? Âvĕ unoki, ta vĕngidĕ ukâkâ u jadi o dihâ jâvĕ, vâkâna o yĕnindi bwe o ivĕngidĕ j‘ uhâmbâ u jadi o dihâ ja mwana-nyângwĕ.

43. Ikabojana ele eyam‘ ea lângâkâ bebuma bebe; na ele ebe ’a lângâkâ bebuma beyamu.

44. Ikabojana ele eĕhĕpi e yowanaki na bebuma beaju mĕtĕ. Ikabojana bato ba pataka fig o mbângĕ, na bâ-ba pataka ivĕ o bombela.

45. Mot‘ uyamu o ngumba eyam‘ e‘ ulema muaju a pumaki belombo beyamu; na mot‘ ube o ngumba ebe e‘ ulema muaju a pumakĕndi belombo bebe: ’kabojana o bwinge bo‘ ulema ndi bo‘ udumbu muaju u kalakĕ.

46. ¶ Nd‘ e lĕ nd‘ eanyu e tubakĕ ’Mba, na, Upangiyi, Upangiyi, o hayeni belombo beamĕ be vâkĕ?

47. Mbi ka levidĕndi inyĕni, a vakĕ o ’Mba-mbi jadi, a yokaka ndaga jamĕ, na mâ-a haka jâ, ka mâ-a kwanakĕ:

48. A kwanaki momo a longakĕ ndabo, a 'la ka tonga dângĕngo, na mâ-a 'la ka yalĕ o ilale: o tonda e pâdi, na miba ma viya ka kumbiya o ndabo tĕnĕ nangudi, e diye na ngudi o hoka; 'kabojana e kâmâmâkindi o ilale.

49. Nd' a yokakĕ, na mâ-a haye, a kwanaki momo a longakidi ndabo o he oba e diye na jali; ea miba e kumbakiyi na ngudi, ka eâ-ea hungana o kwa; n' ibuluwa ja ndabo tĕnĕ i diyakindi inĕnĕ.

KAPITA VII.

1. O Mâ-a madĕ ndaga jaju jĕhĕpi o matâ ma bato, ka Mâ-a ngiya o Kapĕrnaum.

2. Uhayi mua sĕnturiân pâkâ, u muaju mu-a yĕnĕkĕ jambo inĕnĕ, u diyakindi u bĕkĕ, piĕlĕ n' iwa.

3. O mâ-a yokidi o pĕlĕ 'a Jisus, ka mâ-a loma batodu ba Jiu o Mâ-a jadi, ka hâhâlidĕ Mâ na Λ vake ka yongĕ uhayi muaju.

4. O bâ-ba pâdi o Jisus a jadi, ba hâhâlâkidi Mâ nangudi, na, Uâvĕ a ka hayĕ [illegible] a weyango:

5. Ikabojana a tândâkândi etomb‘ ’ahu,
na mâ-a i hwĕ longiyango sinegâg.
6. Kâ Jisus a vala na bâ. O Mâ-a diya-
kidi a diye yavidĕngo na ndabo, ka sĕntu-
riân ea loma mboi o Mâ-a jadi, ka mâ-a vâ
na ju, na, Upangiyi, o hake nyol‘ ’âvĕ na
njuke; ’kabojana mbi ’bĕ weyango na o pâkâ
o ibomako j‘ unyuwa muamĕ:
7. N‘ umba-mbu pikiliya nyol‘ ’amĕ we-
yango na iviya o âvĕ-o jadi: ndi kalaka
ndaga pa, vâkâna mot‘ uamĕ a yongindi.
8. Ikabojana mbi ndi momo a pangaku-
dwĕ, n‘ umba-mbi na sâjĕ i pangakiyĕ, mba
vâ na ekanĕ, na, Kĕkĕ, na mâ-a ’la; n‘ upâ-
kwĕ, na, Vaka, na mâ-a viya; n‘ uhayi
muamĕ, na, Haka ’kae, na mâ-a ha.
9. O Jisus a yoki belombo tĕkabe, ka
Mâ-a mama na mâ, ka Mâ-a ’luwa, ka Mâ-a
vâ na bato ba vitakidĕ Mâ, na, Mbi ’bĕ du-
wango ikamidĕ inĕnĕ kakana, tombete o
Isreĕl.
10. Ba lomakudwĕ, o bâ-ba timbidi o
ndabo, ka bâ-ba kâbidĕ uhayi u diyakidi u
bĕkĕ mâ-a yonga.
11. ¶ Bia bwe, ka Mâ-a vala o mboka e
tubakwĕ, na, Nen; beyokwedi beaju beitĕ
be kĕki na Ju, na bato baitĕ.

12. O Mâ-a diyakidi a bĕ baka na jâmbĕ
j' ugomba mua mboka, umbwakiyate, eke-
ngo 'a moto e pumanakwĕ, a diyakite mwa-
na ua nyangwĕ dipâ, na *nyangwĕ* a diyaki
tepĕ mwalika: bato ba mboka tĕnĕ baitĕ
ba diyaki na mâ.
13. O Upangiyi a yĕni mâ, ka Mâ-a yĕnĕ
mâ ngâtâ, ka Mâ-a vâ na ju, na, O eyake pĕ.
14. Ka Mâ-a pâ ka Mâ-a kupanĕ ilala *ja
'kengo:* ka babapi ba tĕmĕ de. Ka Mâ-a vâ,
na, Iwanja, Mbi vâki na nâvĕ, na, Umwaka.
15. Ka a diyaki wango a diya diya, a ka
kalaka. Ka Mâ-a bweyidĕ mâ nyangwĕ.
16. Ka jângâ ja bweya bĕhĕpi: ka bâ-ba
bendĕ Anyambĕ, na, Usâki unĕnĕ u pumiye-
ndi o hwĕ-ho jadi; na Anyambĕ a lumbiyi
bato baju.
17. K' ilango tĕkadi ja hamana o pĕl' 'aju
o Judia eĕhĕpi, n' indendandenda tĕvinĕ
ulwanidĕngo.
18. Ka beyokwedi bea Jân bea levidĕ mâ
belombo tĕkabe beĕhĕpi.
19. ¶ Ka Jân a ndiya beyokwedi beaju
bebale, ka mâ-a loma *beâ* o Jisus a didi, na,
Âvĕ nd' A vakĕ? ipĕ ho umbwakiye pĕ
upâkwĕ?
20. O bamo tĕ ba pâdi o Mâ-a jadi, ba

vâki, na, Jân Baptist a ma lomi hwĕ o âvĕ
o jadi, na, Âvĕ nd' A vakĕ? ipĕ ho umbwa-
kiye pĕ upâkwĕ?
21. A yongakidĕndi iwĕla tĕdinĕ baitĕ
oviya bebĕdi na bevuva, na malina mabe;
ka Mâ-a bumudĕ iitĕ pâgu mihâ.
22. Jâ ndi ja Jisus ja yavwana bâ, na,
Kĕkĕni, n' inyĕni oa languwani Jân beanyu
be yĕnidi n' ibeanyu be yokidi; ka pâgu i
yĕnĕkĕ, bebokĕ be tamwaka, begâlani be
yongakwĕ, poke i yokaka, bekengo be pu-
mbwakudwĕ, na sango eyam' e pakwaku-
dwĕ mekuge.
23. Nd' ibâtâ, na, a ka diyĕ a kâbe n'
Umba.
24. ¶ O metodu mea Jân me validi, A
yalakidĕndi ikala na bato e pĕlĕ 'a Jân, na,
O kĕki lĕ ni o nginga ka yĕnĕ nde? Tuka
e ninganakĕ n' upupĕ?
25. Nd' o kĕki lĕ ni ka yĕnĕ nde? Mo-
mo bâtângo ibâtâ ibâbu? Umbwakiyate,
ba bâtâkĕ mabâtâ m' ivenda, na bâ-ba di-
yaka n' ulunda, ba nd' o ndabo ja mepolo.
26. Nd' o kĕki lĕ ni ka yĕnĕ nde? Usâ-
ki? E, Mbi vâki n' inyĕni na wa n'
usâki.
27. Ekanĕ ndi *a* di lĕndwĕngo, na,

Umbwakiyate, mbi lomindi utodu muamĕ o boho boâvĕ, ka kenjĕ njeya 'vĕ o boho boâvĕ.
28. Ndi Mbi vâki n' inyĕni, na, O 'bĕ na ba di jawĕngo na bajo usâki u di bonĕnĕ wa na Jân ja Baptist: nd' a di yeviyĕngo o ipangiya ja Anyambĕ a bonĕnĕ wa na mâ.
29. Ka bato bĕhĕpi ba yokaki *Mâ-a kalaka*, na bayoli-pago, ba huwudĕ Anyambĕ, baptaiswĕngo na baptisma ea Jân.
30. Ndi Farisi na bayokwidi ba belekanako ba kiyaki o pĕlĕ 'abu mĕtĕ upango mu' Anyambĕ, ba baptaiswĕ o Mâ-a jadi.
31. ¶ K' Upangiyi a vâ, na, Mbi kwanakidĕ lĕ okava bamo b' igona tĕkadi nde? ba kwanaka lĕ nde?
32. Ba kwanakandi ba-ndĕmbĕ o ihambanido diye diye, ba ndanakiya, na, Ho lângindi inyĕni mabeka, nd' o yembeni; ho diyendi inyĕni o jĕbâ, nd' o eyeni.
33. Ikabojana Jân Baptist a vakindi a je pĕmbĕ a mâte ivĕ; n' inyĕni mâ, na, A na dĕvil.
34. Mwana-moto a vakindi a jaka na Mâ-a mâtâkâ; n' inyĕni mâ, na, Umbwa-

kiyate savulaka, n' umâti ivĕ, mbweyi ea
bayoli ba pago na bato babe!
35. Nd' iyowĕ i huwudwĕngo na bana
baju bĕhĕpi.
36. ¶ Ka Farisi pâkâ ea vaha na A
jake na mâ. Ka Mâ-a ngiya o ndabo 'a
Farisi, ka Mâ-a diya o beja.
37. Umbwakiyate mwajo, ua mboka tĕ,
a diyaki mot' ube, o mâ-a yowudĕ na *Jisus*
a ndi diya o beja o ndabo 'a Farisi, ka mâ-a
vana ukâbĕ mu' alabasta m' uyâmbâ,
38. Ka mâ-a tĕmĕ o beko beaju o mbu-
hwa, a eyaka, a ka tukaka beko beaju na
manyângâdiba, a titwaka *beâ* na howe ja
molo muaju, a pyâpyâkâ matambi maju, a
hakiya *meâ* uyâmbâ.
39. O Farisi e ndakiyi Mâ e yĕnidi, ka
mâ-a kala na nyol' 'aju mĕtĕ, na, Momo tĕ-
kanĕ, a jaka na a nd' usâki, t' a yowudĕte
mwajo tĕ a kupanakĕ Mâ ekanĕ na nya-
ng' 'aju e didi; 'kabojana a mot' ube.
40. Ka Jisus a yavwana mâ, na, Saimân,
Mbi na 'lombo e kalakĕ na nâvĕ. Ka mâ-a
vâ, na, Uyokwidi, kalaka.
41. O diyaki na moto a diyaki banwani
babale: umbâkâ nuwanango kama ja fula
itano, upâkwĕ mabo matano.

42. O bâ-ba diyaki ba diye na 'lombo e vĕkĕ, a iyakidi bâ bĕhĕpi o nanĕ. Langwakiya 'Mba, oviya bâ babale, nj' a ka tandĕ mâ wa?

43. Ka Saimân a yavwana Mâ, na, Mbi yebakiyi na uaju a iyakidĕ wa. Ka Mâ-a vâ na ju, na, O ma yĕkidĕndi hohonganĕngo.

44. Ka Mâ-a 'luwa o mwajo a didi, ka Mâ-a vâ na Saimân, na, O yĕnĕkĕte mwajo tĕkanĕ? Mbi ma ngiyand' o ndabo 'âvĕ, ou vĕ 'Mba miba ına beko beamĕ: nd' a tukango beko beamĕ na manyângâdiba, a titwaka *beâ* na howe ja molo muaju.

45. Ou pyâpyâ 'Mba: ndi mwajo tĕkanĕ, n' Umba na ngiya, a ha yâjete ipyâpyâ ja matambi mamĕ.

46. Oa bu hiya molo muamĕ mavule: ndi mwajo tĕkanĕ a hiyango matambi mamĕ uyâmbâ.

47. Ndi Mbi vâki na nâvĕ, na, Mabe maju ma di maitĕ, ma iyidwĕndi; 'kabojana a tândâki wa: nd' a iyakudwĕ bohâlĕ, a tândâki bohâlĕ.

48. Ka Mâ-a vâ na ju, na, Mabe mâvĕ ma iyidwĕnd' âvĕ.

49. Ba diyaki ba jaka na Ju ba yalaki-

dĕndi o vâ na melema meabu, na, Nja ka
'yakidĕ pĕ mabe ekanĕ?
50. Ka Mâ-a vâ na mwajo, na, Ika-
midĕ jâvĕ i yongidĕnd' âvĕ; kĕkĕ na
jonga.

KAPITA VIII.

1. E diyakindi o mbuhwĕ mbuhwĕ, ka
Mâ-a ulwanidĕ mamboka na mabâkâ mĕ-
hĕpi, A kĕkĕ A pakwanakiya na Mâ-a le-
vakidĕ sango 'a mbya ea ipangiya ja Anya-
mbĕ: jomu na babale ba diyaki na Ju,
2. Bajo bâkâ, ba yongakudwĕ malina
mabe na bepulu, Meri a ma tubakwĕ, na,
Magdelin, ua dĕvil hĕmbwĕdi a vĕngĕmĕ-
kidi,
3. Na Joana mwad' 'a Tyusa yongo
'a Hĕrod, na Susana, na bapâkwĕ baitĕ,
ba ma hakiya Mâ na ngumb' 'abu.
4. ¶ O bato baitĕ ba vakiyedi o ma-
mboka mĕhĕpi, ba latanakiyedi ta, ka Mâ-a
kaniya bâ ukanakâdi:
5. Uliyi u kĕkĕ ka liya ibângâ jaju: o
mâ-a mwanjidi, jâkâ i kwakindi o pĕpĕkĕ
'a njea; ka jâ-ja pitwĕ, ka lonâni la oba la
sâsâ jâ.

6. Ka ipâkwĕ ja kwa o ilale; o j' i kĕki-
di, ka jâ-ja vivilaniya, 'kabojana i puhwa-
naki tâ ea he.
7. Ka ipâkwĕ ja kwa o hanganĕ 'a meka-
nda; ka jâ na mekanda bea kĕkĕnidĕ, ka
jâ-ja bweya kâlu.
8. Ka ipâkwĕ ja kwa o màhĕ mayamu,
ka jâ-ja kĕkĕ, ka jâ-ja ja bebuma kama.
O Mâ-a vwi belombo tĕkabe, ka Mâ-a yama,
na, A di na matâ ma yokakĕ a yokake.
9. Ka beyokwedi beaju bea uwa Mâ,
na, Ukanakâdi tĕkamu u lĕ ovanĕ na e?
10. Ka Mâ-a vâ, na, Inyĕni nd' o didini
vĕwĕngo iyowĕ ja mahâwĕ m' ipangiya ja
Anyambĕ: ndi bapâkwĕ kabo na mekana-
kâdi; ovanĕ nd' o boyĕnĕkĕ ba yâlĕ o yĕ-
nĕ, bo yokaka ba yâlĕ o bweyidĕ.
11. Nd' ukanakâdi nd' ekamu: Ibângâ
ndi ndaga ja Anyambĕ.
12. Ba pĕpĕke ea njea, ndi ba yokakĕ;
vâkâna dĕvil e vakandi, na eâ-ea vĕngidĕ
ndaga o melema meabu, na banga ba kami-
dĕ na bâ-ba yonga.
13. Ba ilale, ndi ba bĕkĕ yokango, ba pa-
hiya ndaga na mbya; ba diye na metamba,
ba kamakidĕte ulingo uhâlĕ, o 'gombe e'
iyĕjudwĕ ba kwa.

14. I kwakidi o mekanda, ndi ba běkě yokango, ba 'la; na inaka na hika na upeyo mua eměnâ *těke* be haki bá kâlu, ba jaye bebuma bea hânjâbiyěngo.

15. Ndi ba mahe mayamu, ndi ba běkě ndaga yokango n' ulema uyamu mua batango, bâ *jâ* tatango, ba ka jaka bebuma n' iyika.

16. ¶ O 'bě na moto a běkě vitwa yoděngo, na mâ-a diba viâ o eva, tombete a ngidě *viâ* ibomako j' ikondo; ndi a těkidi *viâ* o uhângâ, na ovaně nd' o ba ngakiyě ba ka yěně bwe.

17. Ikabojana o 'bě na 'lombo e didi ikutakuta, e ka diyě e pumiye; tombete e didi ihâwě, e ka diyě e yowaně na eâ-ea hamana.

18. Bandamakiděni nyang' 'anyu e yokakě: a janidi, a ka věwěndi; a ha 'bě ně, a ka nângânwěndi tombe eaju e yěněněkě na a ndi duwango.

19. ¶ Ka nyangwě na bana ba nyangwě ba viya o Mâ-a didi, ba diye na ngudi 'a bengiya o Mâ-a jadi o pěl' 'a ebimba.

20. Ka Mâ-a langudwě, na, Nyângwě na bana ba nyângwě ba nd' uhěngě těmetěme, ba vahakand' o yěn' âvě.

21. Ka Mâ yavwana bâ, na, Jaie na bana

b‘ ina nd‘ ekaba ba yokakĕ ndaga ja Anya-
mbĕ, na bâ-ba haka jâ.
22. ¶ E diyakind‘ o buhwa na bohuhu, ka
Mâ na beyokwedi beaju ba vama o elende:
ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ho jabwakeni o mwi-
di mua ’tima upâkwĕ. Ka bâ-ba tindiya.
23. O bâ-ba diyaki ba tamwaka, ka Mâ-a
ya; ka ekudikudi e‘ upupĕ ea vunga o
’tima; ba diyaki ba bĕ ti *na miba*, na ba
yĕnĕkĕ mahihi.
24. Ka bâ-ba viya o Mâ-a jadi, ka bâ-ba
’mudĕ Mâ, na, Paia-o, Paia-o, ho kugindi.
Ka Mâ-a umuwa, ka Mâ-a kandidĕ upupĕ
na miba ma diyaki ma bumbaka: ka beâ-
bea vâtâ, ka omĕ wa diya udĕmbĕ.
25. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ikamidĕ ja-
nyui l‘ ove? Ba bangakindi ba ka mama-
ka, ba ka kalaka bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, na,
I lĕ nja jângâ-ĕ ja moto ekadi! ’kabojana
A sombiyakĕte, tombete mepupĕ na miba,
na beâ-bea yokiyate Mâ.
26. ¶ Ka bâ-ba pâ o ehe ’a ba Gadara, e
di banjanidĕngo na Galili.
27. O Mâ-a hubakid‘ o he, ka moto ua
mboka n‘ uhuhu, a diyaki na dĕvil uling‘
uyaba, au bâtâkâ ibâtâ, a diye o ndabo, ka-
bo o malonga, a lata na Mâ.

28. O mâ-a yĕni Jisus, ka mâ-a yama, ka mâ-a kwa o boho boaju, ka mâ-a kala na joi oba, na, Jisus, Mwan' 'a Anyambĕ e didi oba mĕtĕ, eahu 'na navĕ e lĕ na e? Mbi hâhâlidĕnd' âvĕ, o yĕnĕkidĕ 'mba majili.

29. Ikabojana A sombiyakidĕndi ilin' ibe na i vĕngĕmĕke o momo tĕ a jadi. Jambojana i ma bweyaki mâ njo iitĕ, a ma tatakwĕ kâmudwĕngo mehinganakano na meboka; a bukaka meboka, dĕvil e valakidĕ mâ o nginga.

30. Ka Jisus a uwa mâ, na, Dina jâv' i lĕ i nja? Ka mâ-a vâ, na, Lijân: 'kabojana dĕvil iitĕ i ngakiyendi o mâ-a jadi.

31. Ka bâ-ba hâhâlidĕ Mâ na A sombiyake bâ na ba kĕkĕ o ndiba ea *hĕl.*

32. Omĕ o diyaki na bokweya boa ngweya iitĕ i jaka o ukodi: ka bâ-ba hâhâlidĕ Mâ na A hulakidĕ bâ na ba kĕkĕ o jâ-i didi. Ka Mâ-a kamidĕ.

33. Ka dĕvil ja vĕngĕmĕ o momo tĕ a jadi, ka jâ-ja ngiya o ngweya: ka bokweya boa huba umbila umbâkâ o iboko via mbelenge o 'tima, ka jâ-ja lâkâ.

34. O ba jakidĕ *jâ* ba yĕnĕki nyanga e hamidi, ka bâ-ba kweya, ka bâ-ba 'la ka languwa o mboka na o 'hiki.

35. Ka bâ-ba valanidĕ ka yĕnĕ nyanga e hamidi; ka bâ-ba pâ o Jisus a jadi, ka bâ-ba duwa momo tĕ, a vĕngĕkudwĕ dĕvil, diyango o beko bea Jisus, bâtângo, n‘ ipikiliya jaju ja hohonganĕngo: ka bâ-ba banga.

36. Ba yĕnĕkidi ba langwakiyi bâ nyanga ea a diyaki na dĕvil e yongakudwĕ.

37. ¶ Jâ ndi ja ebimba eĕhĕpi ea ehe ’a ba Gadara ulwanidĕngo ja hâhâlidĕ Mâ na A vĕngĕmĕke o bâ-ba jadi; ’kabojana jângâ inĕnĕ i bweyaki bâ: ka Mâ-a vama o elende, na timba.

38. Nandi momo tĕ, a pumakudwĕ dĕvil, a hâhâlâkidĕ Mâ na ovanĕ nd‘ o mâ-a ka diyĕ na Mâ: ndi Jisus a valakidi mâ, na,

39. Timbaka o ndabo ’âvĕ mĕtĕ, oa levidĕ belombo bĕnĕnĕ bea Anyambĕ be had‘ âvĕ. Ka mâ-a vala, a kĕkĕ a langwakiya o mboka eĕhĕpi belombo benĕnĕ bea Jisus be haki mâ.

40. E diyakindi, o Jisus a timbidi, ka bato ba vĕhĕlĕkidi Mâ na *mbya;* ’kabojana bĕhĕpi ba diyaki ba vengaka Mâ.

41. ¶ Umbwakiyatĕ, momo dina na Jairus a vakind‘ o Mâ-a jadi, a diyakidi upangiyi mua sinegâg; a kwakind‘ o beko bea

Jisus, ka Mâ-a hâhâlidĕ Mâ na A kĕkĕ o ndabo 'aju:

42. Ikabojana a diyakite mwa-mwajo umbâkâ pa, ba jomu na mepuma mebale utodu, a diyaki bya o bowaka. Nd' o Mâ-a diyakidi A kĕkĕ ka bato ba pinyilidĕ Mâ.

43. ¶ Ka mwajo a diyaki na ulema mua makiya jomu na mepuma mebale, a makidĕ ibeaju be janidi beĕhĕpi na nganga, a diye na ngudi o yonga na jĕhĕpi,

44. A viya o mbuhw' *'aju*, ka ma-a kupanĕ imbunja ja ngâi 'aju; ka ulema muaju mua makiya mu-a lena.

45. Ka Jisus a vâ, na, Nja kupanĕ 'Mba? O bĕhĕpi ba hâhidi, ka Piter na ba diyaki na ju ba vâ, na, Paia, ebimba e pinyilakid' âvĕ na eâ e palakĕ *âvĕ*, nd' o ka vâkâ, na, Nj' a kupanĕ 'Mba.

46. Ka Jisus a vâ, na, Moto a kupani 'Mba; 'kabojana Mbi yĕnĕki na ngudi e' iyonga ea pumandi o Umba-mbi jadi.

47. O mwajo a yĕnidi na a ibĕ o kutama, ka Mâ-a viya a likimaka, ka mâ-a kwa o beko beaju, ka mâ-a pakuwa tin' 'aju e ma kupanĕ Mâ o boho boa bato bĕhĕpi, na nyang' 'aju e yongakidi o njo pâkâ.

48. Ka Mâ-a ṿâ na ju, na, Mwa-mwajo, yĕnĕkĕ mbya: ikamidĕ jâvĕ i yongidĕnd' âvĕ; kĕkĕ na jonga.

49. ¶ O Mâ-a diyakidi A kalaka, ka moto a viya oviya *ndabo* 'a upangiyi mua sinegâg, na vâ na mâ, na, Mwan' 'âvĕ a wendi; o hake Uyokwidi njuke.

50. O Jisus a yokidi, ka Mâ-a yavwana mâ, na, O bangake: pagate o kamidĕngĕ, vâkâna a yongindi.

51. O Mâ-a pâdi o ndabo, a ib' o ngakidĕ moto, kabo Piter, na Jeıns, na Jân, na hangwĕ na nyangwĕ e' itângâ.

52. Ka bĕhĕpi ba diya o kwedi, ba eyaka mâ: nd' A vâki, na, O eyakeni; a 'bĕ wango, ndi a yakandi.

53. Ka bâ-ba vĕhĕ Mâ, yowĕngo na a wendi.

54. Ka Mâ-a pumĕ bâ bĕhĕpi, ka Mâ-a bweya mâ o 'nâ, ka Mâ-a ndiya mâ, na, Itângâ, umwaka.

55. K' ilina jaju ja timba, ka mâ-a hungaṇa o 'muwa: ka Mâ-a sombiyĕ na a vĕkwĕ beja.

56. Ka hangwĕ na nyangwĕ ba mama: ndi A langwakiyi bâ na ba pakwake moto nyanga e ma hama.

KAPITA IX.

1. Jâ ndi jaju ja ndiya jomu ja beyo-
kwedi na beyokwedi beaju bebale o Mâ-a
jadi, ka Mâ-a vě beâ ngudi n' ipangiya
ja děvil jěhěpi, n' iyongě ja bebědi.
2. Ka Mâ-a loma bâ ka pakuwa ipa-
ngiya ja Anyambě, na ka yongě mebědi.
3. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O nângâkeni
elombo ea 'kěndâ, tombete metumbe, to-
mbe elandi 'a kola, tombe beja, tombe hi-
ka; o diyakeni tombe ngâi ibale.
4. Ndabo ka ndabo eanyu e ka ngiyě,
diyakani omě, o ka pumaka *tepěni* omě.
5. A ka diyě a ngid' inyěni, o inyěni
o ka věngěměni o mboka těně, pupwakani
mahě ma beko beanyu o ilanguwa jabu.
6. Ka bâ-ba valanidě, ka bâ-ba ulwanidě
mamboka, ba pakwaka sango eyamu, ba yo-
ngakě o loboko lěhěpi.
7. ¶ Ndi Hěrod titrak a yokidi belombo
beaju be hakidi: ka mâ-a yěně njuke,
'kabojana bâkâ ba vâki, na, Jân a pumbu-
wendi oviya iwedo;
8. Bâkâ, na, Ilaias nd' a pumiyedi; na
bepâkwě, na, usâki umbâkâ mua vyo u pu-
mbuwi pě.

9. Ka Hĕrod a vâ, na, Jân nd‘ uamĕ a
lenakidi ibâlu; nd‘ ekanĕ lĕ pĕ nja, uamĕ a
yokakĕ belombo tĕkabe? Ka mâ-a vaha o
yĕnĕ Mâ.
10. ¶ O metodu me timbidi, ka bâ-ba la-
nguwa Mâ belombo beabu be ma ha beĕhĕ-
pi. Ka Mâ-a vala na bâ o pĕpĕkĕ ikutaku-
ta, o iboko via nginga via mboka e tubakwĕ
na Bĕtseda.
11. O bato ba yowakidĕ, ka bâ-ba vitanĕ
Mâ: ka Mâ-a vĕhĕlidĕ bâ, ka Mâ-a kala na
bâ o pĕlĕ e‘ ipangiya ja Anyambĕ, ka Mâ-a
yongĕ ba diyaki na mala m‘ iyongwĕ.
12. O buhwa bo diyaki bo ka hubakiya,
ka jomu na babale ba viya o Mâ-a jadi, ka
bâ-ba vâ, na, Valakidĕ ebimba, ovanĕ nd‘ o
bâ-ba ka valĕ o mamboka na ’hiki e didi
ulwanidĕngo, ka yĕngidĕ, na ka vaha beja;
’kabojana ho nd‘ okava o iboko via nginga.
13. Nd‘ A vâki na bâ, na, Inyĕni vĕki
bâ ni beja. Ka bâ-ba vâ, na, Ho ’bĕ wa na
membunda metano na bejaka bebale; kabo
hwa vala ka hambiya bato tĕkaba bĕhĕpi
beja.
14. Ikabojana ba diyaki ba tâjĕn itano ja
bamo. Ka Mâ-a vâ na beyokwedi beaju, na,
Diyakidi bâ ni mabo matano njamba pâkâ.

15. Ka bâ-ba ha nonanĕ, ka bâ-ba diyidĕ
bâ bĕhĕpi.
16. Jâ ndi jaju ja nângâ membunda metano na bejaka bebale, o Mâ-a bĕdi umbuwango oba, ka Mâ-a vambiya beâ ibâtâ, ka Mâ-a buka, ka Mâ-a vĕ beyokwedi na ba tĕkidĕ o ebimba e jadi.
17. Ka bâ-ba janidĕ, ka bâ bĕhĕpi ba vula: ka nguhu jabu i dikakidĕ ja tâludwĕ jomu na belinga bebale.
18. ¶ E diyakindi o Mâ-a diyaki dipâ A kalakiya, beyokwedi beaju omĕ na Mâ; ka Mâ-a uwa bâ, na, Bebimba be vâkâ lĕ na Umba lĕ a nja?
19. Ba yavwanaki, na, Jân Baptist; ndi bâkâ *bâ*, na, Ilaias; na bapâkwĕ *bâ*, na, Usâki umbâkâ mua vyo ndi u pumbuwi pĕ.
20. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Nd' o vâkâ li na Mbi lĕ a nja? Ka Piter a yavwana, na, Kraist ea Anyambĕ.
21. Ka Mâ-a kelevidĕ bâ, ka Mâ-a sombiyĕ *bâ* na ba langwake moto elombo tĕnĕ;
22. Na, Mwana-moto a ka yĕni belombo beitĕ, batodu na prist ja meolo na balĕndi ba ka kiyi Mâ, a ka wĕyudwĕndi, na Mâ-a pumbudwĕ o buhwa boa hwi 'lalo.
23. ¶ Ka Mâ-a vâ na *bâ* bĕhĕpi, na, Oni-

ngĕ *moto* a panga o vitĕ 'Mba a hâhâkiye nyol' 'aju, na mâ-a bapĕ krâs 'aju buhwa ka buhwa, na mâ-a ka vilinganakĕ 'Mba.

24 Ikabojana uĕhĕpi a ka tândĕ o yongĕ emĕnâ 'aju a ka nyangi eâ: nd' a ka nyangĕ emĕnâ 'aju o nyang' 'amĕ, mâ tepĕ a ka yongĕ eâ.

25. Ikabojana moto a lĕ kovango nde, a jeyakĕ he eĕhĕpi, na mâ-a nyangĕ nyol' 'aju mĕtĕ, tombete a uhwĕ vĕ?

26. A ka yokiyĕ 'Mba na ndaga jamĕ ihâni, mâ tĕpĕ ua Mwana-moto a ka yokiyĕ ihâni, o Mâ-a ka viyĕ n' ivenda jaju mĕtĕ, na ja Hangwĕ, na ja enjĕl i didi holi.

27. Ndi Mbi langwakiyandi inyĕni ea mbambayĕ, o na bâkâ ba jadi okava tĕmetĕme, ba ka diyĕ ba veke iwedo, kabo ba ta yĕnĕ ipangiya ja Anyambĕ.

28. ¶ E diyaki panika hwi logwambi oviya belombo tĕkabe, ka Mâ-a nângâ Pite na Jân na Jems, ka Mâ-a beta o ukodi ka kaliya.

29. Mâ t' ikaliya, ka boho boaju boa uluwa itingidi vipakwĕ, na ibâtâ jaju ja *bĕ* botano i panyaka.

30. Umbwakiyate, bato babale ba ka kalaka na Mâ ovonĕ, ba diyaki Mosĕs na Ilaias:

31. Ba pumakiyedi n‘ ivenda, ba ka kalaka o pĕlĕ e‘ iwedo jaju i ka hânjâbidĕ o Jĕruselĕm.

32. Ndi Piter na ba diyaki na mâ ba diyaki ba bĕ *mihâ* bodilo na viyâ: o bâ-ba umuwedi, ka bâ-ba yĕnĕ ivĕnda jaju, na bamo tĕ babale ba tĕmĕki na Mâ.

33. E diyakindi, o bâ-ba vĕngĕmidi o Mâ-a jadi, ka Pite a vâ na Jisus, na, Paia, e ndi bwamu na ho diyaka okava: ho longaka meâkâ melalo; umbâkâ umuâvĕ, umbâkâ mua Mosĕs, na umbâkâ mua Ilaias: a yowĕ eaju e kalakidi.

34. A kalakate ekabe, omĕ o diyaki na evindi, ka eâ-ea yambiya bâ: ka bâ-ba banga o bâ-ba ngakiyedi o evindi.

35. Ka joi i diyakindi oviya evindi, na, Mwan‘ ’amĕ a tândâkĕ nd‘ ekanĕ: yokakiyi Mâ ni.

36. O joyi i tombidi, Jisus a duwanakiyete dipâ. Ka bâ-ba kuta *jâ*, bu langwaka moto o hwi tĕdinĕ belombo tĕ ibeabu be yĕnĕkidi benĕ.

37. ¶ E diyakindi, o buhwa bopâkwĕ, o bâ-ba hubidi o ukodi ka ebimba enĕnĕ ea lata na Mâ.

38. Umbwakiyate, momo ua njamba a

yamaka na, Uyokwidi, mbi hâhâlidĕnd‘
âvĕ, na umbwakiya ’mba mwan‘ ’amĕ
ua momo; ’kabojana mbi te mâ mwana
umbâkâ.
39. Umbwakiyate, ilina i bweyingĕ mâ,
na mâ-a yamaka matota; i hunjaka mâ,
a pumakĕ ivudi, i nyingaka mâ, manini ma
na i vĕngĕme na bovĕngĕmĕkĕ.
40. K‘ umba-mba hâhâlidĕ beyokwedi
beâvĕ nana ba pumakĕ jâ; ndi ba yâlĕ.
41. Ka Jisus a yavwana, na, E! igona
ja belenganango, na ipuhwa j‘ ikamidĕ,
Mbi ka diya lĕ n‘ inyĕni nj‘ ulingo-ĕ, n‘
Umba-mba ’yika inyĕni? Pâkidĕngĕ mwan‘
’âvĕ okava.
42. A vakate, ka dĕvil ea bweya mâ
ubondo, e ka hunjaka *mâ*. Ka Jisus a
kandidĕ ilina tĕ ibe, ka Mâ-a yongĕ mwa-
na, ka Mâ-a bweyidĕ mâ hangwĕ.
43. ¶ Ka bâ bĕhĕpi ba mama ngudi ea
Anyambĕ ’nĕnĕ. O bâ bĕhĕpi ba diyaki
ba mamaka belombo bea Jisus be hakidi
bĕhĕpi, mâ na beyokwedi beaju, na,
44. Ngakidĕni ndaga tĕkadi o matâ ma-
nyu: ’kabojana Mwana-moto a ka bwe-
yudwĕndi o benâ bea bato.
45. Bâ ib‘ o bweyakidĕ ndaga tĕkanĕ, e

diyaki kutamango o bâ-ba jadi, nana bu
yĕnĕke eâ: ba bangaki o uwa Mâ opĕla
ndaga tĕnĕ.
46. ¶ Ka usâja u betakindi o bâ-ba jadi,
na, a lĕ a nja a ka diyĕ bonĕnĕ wa.
47. Jisus a yowakidĕte ipikiliya ja mele-
ma meabu, ka Mâ-a nângâ etumbĕ, ka Mâ-a
tĕdĕ mâ o boho boaju.
48. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, A ka vĕhĕlidĕ
etumbĕ tĕkae o dina jamĕ a ka vĕhĕlidĕ
'Mba; a ka vĕhĕlidĕ 'Mba, a vĕhĕlĕkidĕndi
a lomaki 'Mba: 'kabojana a di yĕviyĕngo
wa o inyĕni bĕhĕpi, mâ tepĕ a ka diyĕ
bonĕnĕ.
49. Ka Jân a yavwana ka mâ-a vâ, na,
Paia; ho yĕnĕkindi umbâkâ a vĕngĕkidĕ
dĕvil na dina jâvĕ; ka hwĕ hwa kandidĕ
mâ, 'kabojana a vitanakĕ hwĕ.
50. Ka Jisus a vâ na ju, na; O kandakidĕ
mâ: 'kabojana a ha hingaka na hwĕ a nd'
o pĕl' 'ahu.
51. E diyakindi, o 'gombe e bĕki pângo
eaju e ka 'mbaka o beta oba, ka Mâ-a vongu-
dĕ boho boaju n' ivala ja Jĕruselĕm.
52. Ka Mâ-a loma metodu o boho boaju:
ka bâ-ba vala, ka bâ-ba ngiya o mboka ea
ba Samaria, ka kokĕ o pĕl' 'aju.

53. Ba ib' o vĕhĕlĕkidĕ Mâ, 'kabojana boho boaju bo diyakindi ona A kĕkĕ o Jĕrusĕlĕm.

54. O beyokwedi beaju Jems na Jân ba yĕnidi, ka bâ-ba vâ, na, Upangiyi, o ka kamidĕte ho sombiyakĕ veya na vi hubake oviya 'ba, na viâ-via hinidĕ bâ, panika Ilaias a hakidi?

55. Nd' a ulwakindi, ka Mâ-a hĕnjĕ bâ; ka Mâ-a vâ, na, Oa 'wĕni jângâ ja malina manyu ına jadi.

56. Ikabojana Mwana-moto au vaka ka weya bemĕnâ bea bato, ndi kabo ka yongĕ. Ka bâ-ba 'la o ibâkâ ipâkwĕ.

57. ¶ E diyakindi, o njea o bâ-ba diyaki ba kĕkĕ, ka *moto n' uhuhu* a vâ na Ju, na, Upangiyi, mbi ka vitĕnd' âvĕ iboko viĕhĕpi i viâvĕ vi ka valĕ.

58. Ka Jisus a vâ na ju, na, Mehingi me na meboka, na lonâni la oba *na* mumbu; ndi Mwana-moto a 'bĕ n' iboko via nangidĕ molo.

59. Ka Mâ-a vâ n' upâkwĕ, na, Vitakĕ 'Mba. Nd' a vâki, na, Upangiyi, hulwakidĕ 'mba mbi t' o vala mbi tonge paia tongango.

60. Jisus a vâki na ju, na, Bekengo be tongake bekengo beabu; ndi kĕkĕ ka pakuwa ipangiya ja Anyambĕ.

61. K' upâkwĕ a vâ pĕ, na, Upangiyi, mbi ka vitĕnd' âvĕ, ndi mbi t' o vala ka yohanĕ ba did' o ahu o ndabo 'amĕ.

62. Ka Jisus a vâ na ju, na, O 'bĕ na moto a bĕkĕ enâ 'aju kahidĕngo o plau, a timbakĕ mabĕyi a ka diyĕ kokango n' ipangiya ja Anyambĕ.

KAPITA X.

1. O belombo tĕkabe be tombidi ka Upangiyi a pânâ pĕ bapâkwĕ mabo hĕmbwĕdi, ka Mâ-a loma bâ babale babale o boho boaju o mamboka n' iboko viĕhĕpi, i viaju vi ka valĕ.

2. Ovanĕ nd' o Mâ-a vâki na bâ, na, Pâkwĕpâkwĕ juma i bonĕnĕ, ndi bahayi ba nyĕvâ: nandi kalakiyani Upangiyi mua juma, na A lomake bahayi o jum' 'aju.

3. Kĕkĕteni; umbwakiyatĕni, Mbi lomakandi inyĕni ka bana ba medâmbĕ o hanganĕ ea njâ.

4. O bapakĕni elandi ea *hika*, tombe ea kola, tombe makogo; o homakeni moto o njea.

5. Ndabo eanyu e ka ngiyĕ eĕhĕpi taka
vâni, na, Jonga o ndabo tĕkanĕ.
6. Oningĕ mwana ua jonga a diyet'
omĕ, jonga janyu i himbake omĕ: oni-
ngĕ a diye, i timbakete inyĕn' o jadi:
7. Diyakateni o ndabo tĕ, o jakani o
mâtâkâni belombo beabu be ka vĕyĕ: 'ka-
bojana uhayi a weyango ivĕ jaju. O
umwakani oviya ndabo pâkâ nala epâ-
kwĕ.
8. Mboka eĕhĕpi eanyu e ka betĕ, na bâ-
ba vĕhĕlidĕ inyĕni, jakani belombo be tĕ-
kudwĕ o boho boanyu:
9. Yongaki mebĕdi me did' omĕ, n' inyi
na bâ, na, Ipangiya ja Anyambĕ i bakami-
ndi o inyĕni-o jadi.
10. Ndi mboka eanyu e ka betĕ eĕhĕpi,
ba vĕhĕlidĕ inyĕni, kĕkĕni uhĕngĕ mua
omĕ, oa vwi, na,
11. Ho pupwakiyate inyĕni, tombe na
mahĕ ma mbok' 'anyu, ma di hwĕ natama-
ngo *o beko:* ndi yowakĕni ekae pâkwĕ-
pâkwĕ, na ipangiya ja Anyambĕ i bakami-
ndi o inyĕni-o jadi:
12. Ndi Mbi vâki n' inyĕni, na, o bu-
hwa tĕbonĕ tâmâkâ pĕ Sâdâm, na mboka
tĕnĕ.

13. Maguga na nâvĕ, Koresin! maguga
na nâvĕ, Bĕtseda! 'kabojana behavu be-
nĕnĕ be di hawĕngo inyĕni, be jaka be
hakudwĕ Tair na Saidân, te ba diyaki ba
uluwa, diyango na bangisi na jubu ovyo.
14. Ndi tâmâkâ pĕ Tair na Saidân o
buhwa boa yĕkĕ, n' inyĕni.
15. Na nâvĕ, Kapĕrnaum, o diyaki oa be-
tudwĕ oba, o ka pukudwĕndi o hĕl.
16. A yokakiyĕ inyĕni a yokakiyi 'Mba;
na a pĕjĕkĕ inyĕni a pĕjĕki 'Mba; na a
pĕjĕkĕ 'Mba a pĕjĕkĕndi a lomaki 'Mba.
17. ¶ Ka mabo hĕmbwĕdi ba timba na
mbya, na, Upangiyi, tombe na dĕvil i ma
yokakiyi hwĕ o dina jâvĕ.
18. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mbi ma hili
Setan a kwaka oviya 'ba ona epĕlupĕlu.
19. Umbwakiyateni, Mbi vĕndi inyĕni
ngudi e pitakĕ mbamba na makole, wa na
ngudi yĕhĕpi ea ndoba; o 'bĕ na 'lombo
e ka kokidĕ inyĕni.
20. Ndi o peyakeni na ekae, na malina
ma ka yokakiyandi inyĕni; ndi tâmâkâni
o peya, nana mina manyu ma lĕndwĕngo
oba.
21. ¶ Iwĕla tĕdinĕ ndi ja Jisus i peyaki
n' ilina, ka Mâ-a vâ, na, Paia, Upangiyi

mua oba na he, Mbi vĕkĕnd' âvĕ akeva ka
âvĕ-o di kutiyango b' iyowĕ na ba bokeli
belombo tĕkabe, na nâvĕ o 'ala ka sala-
ka beâ mekĕkĕ: e nonanĕ Paia; 'kabojana
nonanĕ nd' o eâ e' yĕnĕnĕki bwam' o mihâ
mâvĕ.
22. Paia a 'Mba vĕngo belombo beĕhĕpi:
o 'bĕ na moto a yowudĕ a di Mwana, kabo
Hangwĕ; o 'bĕ tepĕ na moto a yowudĕ a di
Hangwĕ, kabo Mwana, na ua Mwana a ka
pangĕ o sala.
23. ¶ Ka Mâ-a 'luwa o beyokwedi beaju
be jadi, ka Mâ-a vâ *na bâ* ikutakuta, na,
Ibâtâ na mihâ ma yĕnĕkĕ belombo beanyu
be yĕnĕkĕ:
24. Ikabojana Mbi langwakiyandi inyĕ-
ni, na, mesâki na mepolo meitĕ me vaha-
kind' o yĕnĕ belombo tĕ ibeanyu be yĕnĕkĕ
ekabe, ndi bu yĕnĕkĕ *beâ;* na o yoka eka-
be, ndi bu yokaka.
25. ¶ Umbwakiyate, upakuwi mua be-
lekanako umbâkâ a tĕmĕkindi, ka mâ-a
yĕjiyĕ Mâ, na, Uyokwidi, mbi hake lĕ
na ijiga ja emĕnâ ea 'gombe eĕhĕpi?
26. Ka Mâ-a vâ na ju, na, E lĕ lĕ-
ndwĕngo o belekanako na? o langaka lĕ
na e?

27. Ka mâ-a yavwana, na, Tândâkâ Upangiyi Anyambĕ 'âvĕ na ulema muâvĕ mu ĕhĕpi, n' ilina jâvĕ jĕhĕpi, na ngud' 'âvĕ eĕhĕpi, n' ipikiliya jâvĕ jĕhĕpi; na moto a bakakĕ na nâvĕ ka nyol' 'âvĕ mĕtĕ.
28. Ka Mâ-a vâ na ju, na, O yavwani hohonganĕngo: o hangĕ ekae, vâkâna o yongindi.
29. Ndi a vahaka o huwudĕ nyol' 'aju, ka mâ-a vâ na Jisus, na, Ndi moto a bakakĕ n' umb' a lĕ a nja?
30. Ka Jisus a yavwana mâ, na, Moto n' uhuhu a hubaka oviya Jĕrusalĕm na 'la o Jĕriko, ka mâ-a lata na meibi, me patwaki mâ ngâi jaju, ka meâ-mea luma mâ mavenge, ka meâ-mea 'lanidĕ, dikango mâ piĕlĕ na bowaka.
31. Ka prist pâkâ ea huba tepĕ na njea tĕ ea vale vale; o mâ-a yĕni mâ, ka mâ-a bambuwa o pĕpĕkĕ 'pâkwĕ.
32. Ka ua Livai tepĕ, o mâ-a diyakidi iboko tĕ, ka mâ-a pâ ka yĕnĕ mâ, ka mâ-a bambuwa o pĕpĕkĕ 'pâkwĕ.
33. Ndi ua Sameria n' uhuhu, o mâ-a tamwakidi ekĕndâ 'aju, ka mâ-a pâ o mâ-a jadi; o mâ-a yĕni mâ, ka mâ-a yĕniyĕ *mâ* ngĕbĕ.

34. Ka mâ-a vala o mâ-a jadi; ka mâ-a
kata mavenge maju, a hovakidĕ mavule n'
ivĕ, ka mâ-a diyidĕ mâ o tito 'aju mĕtĕ, ka
mâ-a vana mâ o ndabo 'a bangi, a ka ba-
ndamakidĕ mâ.
35. Buhwa bwe, o mâ-a diyakidi a kĕ-
kĕ, ka mâ-a hoduwa fula ibale, ka mâ-a
vĕ jâ a duwĕ ndabo, ka mâ-a vâ na ju,
na, Bandamakidĕ mâ: mbi ka timbĕt' âvĕ,
eâvĕ e ka pelidĕ wa, o umba-mbi ka
pâyĕ pĕ.
36. Nandi, o balalo ekaba, nj' uâvĕ a pi-
viyakĕ na, a diyaki moto a bakakĕ na a la-
taki na meibi?
37. Ka mâ-a vâ, na, Mâ-a hakidi mâ kĕ-
ngâ. Jâ ndi ja Jisus ja vâ na ju, na, Kĕ-
kĕ, na nâvĕ oa ha nyanga tĕ.
38. ¶ E diyakindi, ba kĕkĕte, ka Mâ-a
ngiya o imboka ehâlĕ na ehuhu: ka mwajo
n' uhuhu, dina na Martha, a vĕhĕlĕkidĕ Mâ
o ndabo 'aju.
39. A diyaki na iluku a tubakwĕ na
Meri, a diyaki tepĕ o beko bea Jisus, a yo-
kaka ndaga jaju.
40. Ndi Martha a diyakindi a njĕmbĕlĕ-
nĕkĕ n' iha, ka mâ-a pâ o Mâ-a jadi, ka
mâ-a vâ, na, Upangiyi, oa yĕnĕk' isâlâ ka

iluku jamĕ a diki 'mba na mbi hake di-
pâ? langwakiya mâ ovanĕ nd' o mâ-a ka
hanĕ 'mba.
41. Ka Jisus a yavwana ka Mâ-a vâ na
mâ, na, Martha, Martha, o nakakate na
nâvĕ o yĕnĕkĕtĕ njuke na belombo beitĕ;
42. Ndi elombo eâkâ ndi e di na mala;
Meri nd' a pânidi ngabo eyam', e ka mĕndĕ
e nângânwĕ mâ.

KAPITA XI.

1. E diyakindi, o Mâ-a diyakidi a ka-
lakiya o iboko n' ihuhu, Mâ pa, ka eyo-
kwed' 'aju eâkâ ea vâ na Ju, na, Upangiyi,
yokwakidĕ hwĕ ikaliya, ka Jân a yokwa-
kidĕ tepĕ beyokwedi beaju.
2. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O inyĕni-o ka-
lakiyĕni, vâki, na, Hangw' 'ahu a jad'
oba, Dina jâvĕ i diyake holi. Ipangiya
jâvĕ i vake. Upango muâvĕ u hamake o
he, ka mu jad' oba.
3. Vĕkĕ hwĕ buhwa ka buhwa beja bea-
hu bea buhwa bohuhu.
4. Na nâvĕ o ka 'yakidĕ hwĕ bobe boa-
hu; 'kabojana ho iyakidĕ tepĕ ba di hwĕ

nuwanango bĕhĕpi. O valakidĕ hwĕ iyĕjudwĕ; ndi vĕngĕkidĕ hwĕ o bobe.

5. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Nja a jadi inyĕni o jadi a bĕkĕ mâ na mboi, na eâ-ea viya o mâ-a jadi na bulu hanganĕ, na eâ-ea vâ na ju, na, Mbweyi 'amĕ, vĕ 'mba okava membunda melalo;

6. Ikabojana mboi 'amĕ e viyedi o 'kĕndâ e lumbiyi 'mba, mbi 'bĕ na 'lombo e yambiya mâ:

7. Ua ndabo a ka yavwani o utema, na, Ka nyungudĕ 'mba: jâmbĕ i dibamindi, hwĕ na bana bamĕ hwa bĕndi ikondo; mba yâlĕ o 'muwa n' umba-mba vĕ âvĕ.

8. Mbi vâki n' inyĕni, na, Tombe a 'muwe na mâ-a vĕ mâ, o pĕlĕ 'a na a mboi 'aju, ndi 'kabojana ililimidĕ jaju j' iuwa a ka 'muwandi na mâ-a vĕ mâ nyang' 'aju e ka vahĕ.

9. N' Umba-mbi vâki n' inyĕni, na, Uwakani, e ka vĕwĕndi inyĕni; vahakani, o ka duwandini; tinakidĕni, i ka dubudwĕndi inyĕni.

10. Ikabojana a uwakĕ uĕhĕpi a pâhakiyandi; a vahakĕ a ka duwandi; na o a tinakidĕ i ka dubudwi mâ.

11. Oningĕ mwa momo a jomba inyi ba

di ba hangwĕ pĕmbĕ, a ka vi mâ ilale?
tombe ejaka, a ka vi mâ mbamba o pĕlĕ 'a
ejaka?
12. Tombe a uwa dikĕ, a ka vi mâ ikole?
13. Pĕ lĕ 'nyĕni, ba didi bobe, oa yowĕ lĕ
ni ivĕ ja bana banyu belombo beyamu; na
kumbanakidĕ Hângw' '*anyu* a jad' obe ha-
nga na A ka vi ba uwakĕ Mâ Ilina Iyamu
wa?
14. ¶ A diyakindi a vĕngĕkidĕ dĕvil, e
diyakidi emukumuku. E diyakind' o dĕvil
e vĕngĕmidi, ka emukumuku ea kala; ka
bato ba mama.
15. Ndi bâkâ o njamb' 'abu ba vâki, na,
A vĕngĕkidi dĕvil na Biĕlsibub upolo mua
dĕvil.
16. Bapâkwĕ, ba uwaki Mâ ndembo ovi-
ya 'ba o bo yĕjĕkiyĕ.
17. Ndi Mâ yowĕngo ipiviyedi jabu, A
vâki na bâ, na, Ipangiya jĕhĕpi i pĕhĕkĕ na
jâ mĕtĕ i ka jiliyandi; na ndabo ea *pĕhĕ* na
ndabo e ka kwandi.
18. Oningĕ tepĕ Setan a pĕhĕ na mâ
mĕtĕ, ipangiya jaju i ka tĕmĕ lĕ na? 'kabo-
jana o vâkândi na Mbi vĕngĕkidi dĕvil na
Biĕlsibub.
19. Ndi nja ua bana banyu a vĕngĕnĕkidĕ

děvil, oningě na Mbi věngěkidě jâ na Biělsi-
bub? ovaně nd' o bâ-ba ka diyě bayěkidi
banyu.
20. Nd' oningě na Mbi věngěkidě děvil n'
upenjo mua Anyambě, vâkâna ipangiya ja
Anyambē i pândi o inyěni-o jadi.
21. Oningě moto ukolo na bevolani a ta-
taka ndabo 'aju, jumba jaju i diyaki hwěi:
22. Nd' oningě ua ngudi wa na mâ a pâ
o mâ-a didi, na mâ-a bala mâ, a patwana
mâ bevolani beaju be ma pitakidě beěhěpi,
běngě a kabake imano.
23. A ha 'bě n' Umba a 'bě o pěl' 'amě;
a ha na yolanakě 'Mba a pajanganakěndi.
24. Oningě ilina ibe jà věngěmě na moto,
i tamwakandi o loboko la yaheyahe, a va-
haka iyâjâ; a duwe, ka mâ-a vâ, na, Mbi
ka timbandi o ndabo 'amě o umb' i vakiyedi.
25. O mâ-a pâdi, ka mâ-a kâbidě *eâ* vi-
yâwěngo na kembwěngo.
26. Jâ ndi jaju ja vala ka nângâ *na mâ*
mětě malina mapâkwě hěmbwědi bobe wa
na mâ mětě; ka mâ-ma ngiya, ka diya omě:
madikanido ma moto těně ma bobe wa na
o bohoboho.
27. ¶ E diyakindi, o Mâ-a diyakidi a ka-
laka belombo těkabe, ka mwajo umbâkâ ua

njamba a betĕ joyi jaju, ka mâ-a vâ na mâ, na, Ibâtâ n‘ ihuhu i bapakid‘ âvĕ, na mabĕ mâvĕ ma nyangakidi.

28. Ka Mâ-a vâ, na, E, ibâtâ wa na ba yokakĕ ndaga ja Anyambĕ, na bâ-ba tataka jâ.

29. ¶ O bato ba diyaki ba palanĕ ta, a yalakidĕndi o vâ, na. Ekadi ndi igona ibe: i vahaki ndembo; nd‘ o ’bĕ na ndembo e ka vĕwĕ jâ, kabo ndembo ea Jonas e‘ usâki.

30. Panika Jonas a diyakidi ndembo o ba Niniva ba jadi, nonanĕ tepĕ Mwana-moto a ka diyĕ o igona tĕkadi.

31. Konde ea diko e ka tĕmĕndi o yĕkĕ na bamo b‘ igona tĕkadi, na a kwehĕ bâ: ’kabojana a vakiyendi o mahuka ma he ka yoka iyowĕ ja Sâlomân; ndi hilakĕteni, unĕnĕ wa na Sâlomân a nd‘ okava.

32. Bato ba Niniva ba ka ’muwi, ka kwehĕ igona tĕkadi o yĕkĕ: ’kabojana ba ulwakindi n‘ ipakuwedi ja Jonas; ndi umbwakiyate, unĕnĕ wa na Jonas A nd‘ okava.

33. O ’bĕ na moto, a bĕkĕ vitwa yodĕngo, na mâ-a tĕdĕ *viâ* iboko vi‘ ’kutakuta, hanga tepĕ ibomako ja kwe, nd‘ o uhângâ, na ba ngakiyĕ ba ka yĕnĕkĕ bwe.

34. Bwe ya nyolo ndi dihâ: nd' oningĕ dihâ javĕ i tamuwingĕ bwe, nyol' 'âvĕ eĕhĕpi e ka londi na bwe; nd' oningĕ i diyingĕ bobe, nyol' 'âvĕ e ka londi tepĕ n' ivititi.

35. Bandamakidĕ, o banga bwe e di na nâvĕ ea diya ivititi.

36. Nd' oningĕ nyol' 'âvĕ eĕhĕpi ea diya ti na bwe, e diye na pĕlĕ e didi ivitit', *nyol' 'âvĕ* eĕhĕpi e ka diyi ti na bwe, bwĕsĕ o na vitwa vi yodakĕ na ngudi vi vĕkĕ âvĕ bwe.

37. ¶ O Mâ-a diyakidi a kalaka, ka Farisi n' uhuhu ea hâhâlidĕ Mâ na A jake na ju, ka Mâ-a ngiya o mâ-a jadi ka Mâ-a diya o beja.

38. O Farisi a yĕnidi, a ka mamaka na au tuka benâ na Mâ-a taka o diya o huma.

39. K' Upangiyi a vâ na ju, na, Hângĕ inyi Farisi o tanakĕni sĕngĕ na epĕlĕ o bwebwe; nd' o utema muanyu u di ti na majake na bobe.

40. *Inyi* betiketike, a 'bĕte a velakidi bea bwebwe, a velakidi bea utema tepĕ?

41. Ndi vĕkĕni bova boa beanyu be ja-

nidi; vâkâna belombo beĕhĕpi bea bĕndi botano o inyĕni-o jadi.

42. Maguga n' inyĕni, Farisi! 'kabojana o vĕkĕndini ea jomu ja mint na ru na belombo be tombwakĕ beĕhĕpi, ndi o tombakĕni yĕkĕ n' itândĕ ja Anyambĕ: ekabe ndi beanyu be lukakid' o ha, nd' o dika tepĕ ni bepâkwĕ be hawe.

43. Maguga n' inyĕni, Farisi! 'kabojana o tândâkândini bediya benĕnĕ o sinegâg, na mahomwĕ o lohambanido.

44. Maguga n' inyĕni, balĕndi na Farisi, menoki! 'kabojana o ndi ka malonga ma ha yĕnĕnĕkĕ, na bato ba kundwakĕ *mâ* ba yowe.

45. ¶ Ka ubweyidi mua belekanako umbâkâ mâ-a yavwana, ka mâ-a vâ na Ju, na, Uyokwidi, o âvĕ-o vâkĕ nonanĕ o bĕte o hĕnjĕkĕ na hwĕ ta.

46. Ka Mà-a vâ, na, Maguga tepĕ n' inyĕni, babweyidi ba belekanako! 'kabojana o bapakidĕndini bato maumba madilo n' ibapĕ, nd' inyi mĕtĕ o kupanĕni maumba tĕ n' upenjo muanyu umbâkâ.

47. Maguga n' inyĕni! 'kabojana o longakandi malonga ma mesâki, bahangwĕ banyu ba weyaki meâ.

48. Mbambayĕ o ndini levidĕngo na o kamakidĕndini behadi bea bahangwĕ banyu, 'kabojana bâ-ba ma weyaki meâ, inyĕni o longakani malonga mabu.

49. Ovanĕ nd' o iyowĕ ja Anyambĕ i vâkĕ, na, Mbi ka lomi mesâki na metodu o bâ-ba jadi, ba ka weyakandi na bâ-ba ngongolakidĕ bâkâ:

50. Ovanĕ nd' o makiya ma mesâki mĕhĕpi, ma tâdi oviya jali ja he, ma ka uwĕ igona tĕkadi;

51. Oviya makiya ma Ebĕl na pâ makiya ma Sakaraias, a wakidi o hanganĕ ea âlta na tĕmpĕl: Mbi langwakiyandi inyĕni pâkwĕpâkwĕ, na, Be ka uwĕndi igona tĕkadi.

52. Maguga n' inyĕni, babweyidi ba belekanako! 'kabojana o vĕngidĕndini enunguna e' iyowĕ: n' inyi mĕtĕ o ngiyeni, n' inyĕni-o himbakidĕni ba ombakĕ o ngiya.

53. O Mâ-a diyakidi a kalaka na bâ belombo tĕkabe, balĕndi na Farisi ba ka tundwakidĕ *Mâ* bakita bakita, o bohihakidĕ Mâ na A kalake belombo beitĕ:

54. Ba bĕmbĕkĕ Mâ, ba vahaka o kaha elombo o udumbu muaju, eabu e ka tubĕ Mâ.

KAPITA XII.

1. O egombe tĕenĕ, o bato baitĕ ba latanakiyedi lataniyango ba diye na tango, ba pitanaka na bwinge, a ka yalaka o vâ na beyokwedi beaju na bohoboho, na, Kelevakani na ilanda ja Farisi, i jadi inoka.

2. Ikabojana o 'bĕ na 'lombo e di vihamango, e ka mĕndĕ e saliye; tombe kutamango, e ka mĕndĕ e yowanĕ.

3. Ovanĕ nd' o eanyu e kalakidi n' ivitit' e ka yokanĕ o bwĕ; n' ibeanyu be kalakidi o matâ o lolika be ka hamanudwĕndi o menyuwa.

4. Mbi vâki n' inyĕni mboi jamĕ, na, O bangakeni ba weyakĕ nyolo, yenĕ pa ba diye pĕ na eabu e di ba haka.

5. Ndi Mbi ka kelevidĕndi inyĕni uanyu a ka hangĕ: Bangaki Mâ ni, a didi a bĕkĕ weyango na Mâ na ngudi e uhwakĕ o hĕl; e, Mbi vâki n' inyĕni, na, Bangaki Mâ ni.

6. Tĕmbĕlĕmbĕ itano ja hambakwĕ fathing ibale? na ea pâkâ ea behaliye o Anyambĕ a jadi.

7. Ndi na howe janyu ja molo jĕhĕpi i nd' o tango. O bangakeni: o kebakĕndi tĕmbĕlĕmbĕ iitĕ.

8. Mbi vâkâ tepĕ n‘ inyĕni, na, Uĕhĕpi a ka mĕmiyĕ ’Mba o boho boa bato, mâ tepĕ ua Mwana-moto a ka mĕmiyĕ o boho boa enjĕl ja Anyambĕ:

9. Nd‘ a ka hâhiyĕ ’Mba o boho boa bato a ka hâhudwi tepĕ o boho boa enjĕl ja Anyambĕ.

10. Na a ka kalĕ ndaga o pĕlĕ ’a Mwana-moto, e ka ’yidwi mâ: nd‘ a ka kilĕ Ilina Iyam‘ a iyidwĕ.

11. O bâ-ba ka pâdĕ inyĕni o sinegâg, na *o* bapangiyi, na *o* ngudi i jadi, o nakakeni nyanga e tombe eanyu e ka yavwanĕ, tombe eanyu e ka vâyĕ:

12. Ikabojana Ilina Iyam‘ i ka yokudĕte inyĕni nyang‘ ’anyu e lukakĕ o vâ o iwĕla tĕdinĕ.

13. ¶ Ka moto n‘ uhuhu ua njamba a vâ na Ju, na, Uyokwidi, kalaka na mwan‘-ina, na a kabake n‘ umba ekuha.

14. Ka Mâ-a vâ na ju, na, Momo, nj‘ a pangaki ’Mba uyĕkidi n‘ ukabi muanyu?

15. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Kelevakani, n‘ inyĕni o ka bandamakidĕni itângina: ’kabojana emĕnâ ea moto e ’bĕ o belombo beitĕ ibeaju be pigakĕ.

16. Ka Mâ-a kaniya bâ ukanakâdi, na,
He ea enami n‘ uhuhu e lângâkindi beitĕ:
17. Ka mâ-a pikiliya n‘ ulema, na,
Mbi hake lĕ na, ’kabojana mbi ’bĕ n‘ iboko
via kotidĕ bebuma beamĕ?
18. Ka mâ-a vâ, na, Mbi hake kakana:
mbi bulwakidĕndi kundu jamĕ, n‘ umba-mba longa inĕnĕ; omĕ nd‘ umba-mbi ka kotidĕ bebuma beamĕ na ngumb‘ ’amĕ eĕhĕpi.
19. N‘ umba-mba vâ n‘ ilina jamĕ, na,
Ilina, o kotudwĕngo ngumba eitĕ ea mepuma meitĕ; yâjâkâ, jaka, mâtâkâ, peyaka.
20. Nd‘ Anyambĕ a vâki na ju, na,
O ndi etiketike, ilina jâvĕ i vahakwĕnd‘ âvĕ o bulu tĕkabo: vâkâna ibeâvĕ be kuhidi benĕ be lĕ bea nja?
21. Eâ nyanga tĕ te ’a a kuhakĕ hika ’aju mĕtĕ, a diye enami o pĕlĕ ’a Anyambĕ.
22. ¶ Ka Mâ-a vâ na beyokwedi beaju,
na, Ovanĕ nd‘ Umba-mbi vâkĕ n‘ inyĕni,
na, O nakakeni emĕnâ ’anyu sasĕ, ibeanyu be ka jĕ; tombe na bea nyolo janyu, n‘ ibeanyu be ka bâtĕ.
23. Emĕnâ e wa na beja, na nyolo *wâ* na ibâtâ.

24. Hilakĕteni byungu, 'kabojana bea liyaka na beâ-bea benjaka; be 'bĕ na kundu na ndabo; nd' Anyambĕ a jakidĕte beâ: o 'bĕni bwamu wa na lonâni?

25. Nj' a didi inyĕni-o jadi a didi a badaka ekulu bwaba ka hamba 'nâ o utĕ muaju na bonakaka?

26. Oningĕ o diyeni na ngudi e hakĕ elombo e di yĕviyĕngo, e lĕ nd' eanyu e nakakĕ bepâkwĕ?

27. Hilakĕteni ka manga ma tombwakĕ: ma haka ehavu, na mâ-ma vihaka; ndi mbi vâki n' inyẹni, na, pĕ lĕ Sâlomân n' ivenda jaju jĕhĕpi a ib' o bâtâkâ ka manga tĕkama.

28. Ndi pĕ lĕ Anyambĕ a bâtidĕ lĕ behavu, be jadi o buḥwa o 'hiki, vakĕ bea bĕ o diyâ; *a bâtidĕ* inyĕni wa? O ndini n' ikamidĕ ihâlĕ.

29. O vahakeni eanyu e ka jĕ, tombe eanyu e ka mâtĕ, o diyake tepĕ ni na melema mea penda.

30. Ikabojana betomba bea he be vahakandi belombo tĕkabe beĕhĕpi: ndi Hângw' 'anyu a te yowĕngo na o ndi na mala ma belombo tĕkabe.

31. ¶ Ndi vahakani o bohoboho ipangiya

ja Anyambĕ; vâkâna belombo tĕkabe beĕhĕpi be ka badudwĕndi inyĕni.

32. Mwanga uhâlĕ, o bangakeni; 'kabojana Hângw' 'anyu a tândângo o vĕ inyĕni ipangiya.

33. Hambakidĕni ibeanyu be janidi, vĕki mekuge; kenjakĕni o pĕl' 'anyu belandi be ha dunaka, hika oba e ha makiya, o mwibi u ha bakamaka, o nyĕlĕlĕ e ha 'bĕ na ngudi o jongolidĕ.

34. Ikabojana o hik' 'anyu e jadi, te ulema muanyu u ka diya tepĕ.

35. Behena beanyu be diyake tingwĕngo, na litwa lanyu lo yodakani.

36. N' inyĕni mĕtĕ ka bato ba vengakĕ upangiyi muabu, o mâ-a ka pâyĕ oviya diba; ovanĕ nd' o mâ-a ka bĕ a pângĕ a tinakidĕ, ba dubwakiya mâ o mbenjĕ pâkâ.

37. Ibâtâ na bahayi tĕbanĕ, ba upangiyi a ka kâbidi ba pepwaka o mâ-a ka timbĕ: Mbi langwakiyandi inyĕni pâkwĕpâkwĕ, na, a ka tingandi utumba, na mâ-a diyidĕ bâ o beja, na mâ-a viya ka haya bâ.

38. Oningĕ na a ka pâyĕ elahe 'a bebale, tombe elahe 'a belalo, na mâ-a kâbidĕ *bâ* nonanĕ, ibâtâ na bahayi tĕbanĕ.

39. Ndi yowakĕni ekae, na, a duwakĕ ndabo a jaka a yowakĕ iwĕla ja mwibi u ka pâyĕ, a ka pepwandi, a hulide ndabo 'aju e tubakwĕ.

40. Diyaka tepĕni kokĕngo: 'kabojana Mwana-moto a vakandi iwĕla janyu i ha pikilakiyani.

41. ¶ Jâ ndi ja Piter ja vâ na Ju, na, Upangiyi, hwĕ te ibâvĕ ba kanakiyĕ ukanakâdi tĕkamu, ipĕ na bĕhĕpi?

42. K' Upangiyi a vâ, na, Nja jadi yongo ea bokeli na yunya e' upangiyi *muaju* u ka tĕdĕ mâ upepuwi mua ndabo, a kabakĕ beja o hongodi 'aju?

43. Ibâtâ n' uhayi tĕmunĕ, e' upangiyi muaju o mâ-a ka pâyĕ a ka kâbidi mâ na a haka nonanĕ.

44. Pâkwĕpâkwĕ Mbi langwakiyandi inyĕni, na, a ka tĕdĕ mâ upangiyi mua ibeaju be janidi beĕhĕpi.

45. Nd' oningĕ uhayi tĕmunĕ mâ-a vâ n' ulema muaju, na, Upangiyi muamĕ u dilidĕndi ipâ jaju; a ka yalakĕ o boma bahayi ba bamo na ba bajo, a jaka, a mâtâkâ, a peyaka,

46. Upangiyi mu' uhayi tĕmunĕ a ka pândi o buhwa boaju bo ha umbwakiyi *mâ*,

iwĕla jaju i ha bandamakidĕ, a ka leni mâ kya, na mâ-a vĕ mâ ngabo 'aju na ba ha kamakidĕ.
47. Uhayi tĕ u yowakidĕ upango mua upangiyi muaju, a kenjĕ, a haye ipangidi viaju, a ka bomwi metilakwĕ meitĕ.
48. Nd' a ha yowakide, a 'la ka ha belombo twĕtwĕ na mbomako, a ka bomwi mehâlĕ. Ikabojana a vĕkwĕ beitĕ, a ka uwĕ beitĕ; ua bato a bweyakidĕ beitĕ, mâ *tepĕ* uabu a uwakĕ wa.
49. ¶ Mbi pwi ka huludĕ veya o he; ndi Mbi pangaka lĕ nde, oningĕ via kalwa?
50. Ndi Mbi na baptisma eamĕ e ka baptaiswĕ; Mbi ka naka lĕ pĕ ndi e t' o maya!
51. O yebakiyandini na Mbi viyi ka vĕ jonga o he? Mbi languwendi 'nyĕni, na, Nyawĕ; te kabo ipĕhĕ:
52. Oviya 'gombe tĕkae batano o ndabo pâkâ ba ka pĕhĕndi, balalo pĕhĕngo na babale, babale pĕhĕngo na balalo.
53. Hangwĕ a ka pĕhi na mwa-momo, mwa-momo na hangwĕ; nyangwĕ na mwamwajo, na mwa-mwajo na nyangwĕ; nyangwĕ 'a momo n' ubâmbi, n' ubâmbi na nyangwĕ 'a momo.

54. ¶ Ka Mâ-a vâ tepĕ na bato, na, O bĕ-
kĕteni o yĕningĕni evindi e pumakĕ o pĕlĕ
'a manga, elĕngiaha inyĕni mâ, na, Unyĕngĕ
u vakandi; na eâ e diyaka *tepĕ* nonanĕ.
55. N' upupĕ mua diko u vungaka, inyĕ-
ni, na, Yomu e ka diyandi; na eâ e hamaka.
56. Menoki! o yowudĕndini iyebiya ja
boho boa oba na he; nd' e lĕ nd' eanyu e
ha yebakiya egombe tĕkae?
57. E, nd' e lĕ nd' eanyu e ha yĕkĕkidĕ
inyĕni mĕtĕ e di hohonganĕngo.
58. ¶ Oningĕ o kĕkĕ na ndoba 'vĕ na 'la
o uyĕkidi u didi, hunganaka o huludĕ mâ
nyol' 'âvĕ, o njea; banga a dula 'vĕ o uyĕki-
di u jadi, n' uyĕkidi mâ-a vĕ âvĕ ubweyani
muaju na a uhwa 'vĕ o ndabo 'a ntyogo.|
59. Mbi langwakiyand' âvĕ, na, oa pume
omĕ, kabo oa vĕ vipupuhu via madikanido.

KAPITA XIII.

1. Omĕ o diyaki na bâkâ ba langwakiyi
Mâ o pĕlĕ 'a ba Galili, ba Pailat ba hâbâ-
kidĕ makiya mabu na meambo meabu.
2. Ka Jisus a yavwana ka Mâ-a vâ na
bâ, na, O yebakiyandini na ba Galili banĕ

ba diyaki bobe wa na ba Galili bĕhĕpi, 'kabojana ba hakudwi belombo tĕkabe?
3. Ndi Mbi langwakiyandi inyĕni, na, Nyawĕ: inyĕni bĕhĕpi o ka wati nyanga tĕ, kabo oa uluwani.
4. O pikilakiyandini na tombe jomu na lowambi tĕ, i vihamakiyi na elongo o Siloam, ka eâ-ea weya bâ, ba bobe wa na ba diyaki o Jĕruselĕm bĕhĕpi?
5. Ndi Mbi langwakiyandi inyĕni, na, Nyawĕ: inyĕni bĕhĕpi o ka wati nyanga tĕ, kabo oa uluwani.
6. ¶ Ka Mâ-a kaniya tepĕ ukanakâdi tĕkamu, na Momo n' uhuhu a diyaki na ele 'a fig liwĕngo o mwanga muaju; ka mâ-a pâ ka vaha bebuma omĕ, nd' a duwe.
7. Jâ ndi jaju ja vâ na utati mua mwanga múaju, na, Hilakĕte, o mepuma tĕ melalo ekame ndi imeamĕ me pâdi ivaha ja bebuma o ele tĕ ea fig ekae, ndi mbi duwe: kwĕlĕkĕ eâ; e palakĕ lĕ he na nde?
8. Ka mâ-a yavwana ka mâ-a vâ na mâ, na, Upangiyi, ta dika tepĕ eâ upuma tĕkamu mbwe, mbi t' o tonga eâ, na pepenjanĕ eâ;
9. Ipĕ e ka jate bebuma: nd' oningĕ e jaye, bĕngĕ kwĕlĕkĕ eâ.

10. ¶ A diyakidi a yokwakidi o sinegâg pâkâ o buhwa bo‘ Iyâjâ.

11. Hilakĕte, mwajo a diyakidi n‘ ilina j‘ ikâhâ jomu ja mepuma na mepuma lowambi, tumbamango, au yâlâkĕ o tepuwa na vilolombo.

12. O Jisus a yĕni mâ, ka Mâ-a ndiya mâ o Mâ-a jadi, ka Mâ-a vâ na ju, na, Mwajo o ’njuwaniyendi oviya ikâhâ jâvĕ.

13. Ka Mâ-a kahidĕ mâma kadu maju: ka Mâ-a tĕmĕ de o mbenjĕ pâkâ, a bendakĕ Anyambĕ.

14. K‘ upangiyi mua sinegâg a yavwana na malingwa, ’kabojana Jisus a yongakidĕndi o Iyâjâ, ka mâ-a vâ na ebimba, na, Ho na hw‘ utoba ja bato i lukakĕ o ha behavu: vakani nandi ka yongakwĕni o hwi tĕdinĕ, ndi hanga o buhwa bo‘ Iyâjâ.

15. K‘ Upangiyi a yavwana mâ, na, Âvĕ unoki! inyĕni, uĕhĕpi oa bĕkĕni o Iyâja oa unjuwani nyati tombe buru ’aju o ndabo ea bembe, na vala ka mâtidĕ eâ miba?

16. Nandi te mwajo tĕ, a di mwana ua Ebraham ekanĕ, ua Setan a diyakĕ katango, o jomu tĕ ja mepuma na mepuma lowambi ekadi, au lukaka o unjwĕ mekato tĕkame o buhwa bo‘ Iyâjâ?

17. Ndoba jaju jĕhĕpi i yĕnĕkindi ihâni, o Mâ-a kalaki belombo tĕkabe: ka ebimba eĕhĕpi ea peya na belombo be' ivenda ibeaju be hakidi beĕhĕpi.

18. ¶ Ka Mâ-a vâ, na, Ipangiya ja Anyambĕ i kwanaka lĕ nja 'lombo ĕ? Mbi ka kwanidĕ lĕ jâ nde?

19. I kwanakandi utonga mua ebuma ea mustard, mua moto u nângâkidi, ka mâ-a uhwa mâ o mwanga muaju; ka muâ-mua tombuwa, ea bĕ ele 'nĕnĕ; na lonâni la oba lo ka batamaka o melabe meaju.

20. Ka Mâ-a vâ pĕ, na, Mbi kwanakidĕ lĕ ipangiya ja Anyambĕ nde?

21. I kwanakandi ilanda, ja mwajo i nângâkidi ka mâ-a hâbĕ jâ na byĕjâ bea pĕmbĕ belalo, ka beâ beĕhĕpi bea landa.

22. Ka Mâ-a pudungana o mamboka na mabâka a pakwanakiya a kĕkĕ na 'la o pĕlĕ 'a Jĕrusalĕm.

23. ¶ Jâ ndi j' umbâkâ ja vâ na Ju, na, Upangiyi, ba ka yongĕ ba ka diyi nyĕvâ? Ka Mâ-a vâ na bâ, na,

24. Haka na jai ingiya ja jâmbĕ ihâlĕ: 'kabojana Mbi langwakiyand' inyĕni, na, baitĕ ba ka vahand' o ngiya, ndi ba yâle.

25. Nd' oningĕ a duwĕ ndabo a 'muwi-

ngĕ, na mâ-a diba jâmbĕ, bĕngĕ o yalakĕni
o tĕmĕ o bwebwe, o ka tinakidĕni jâmbĕ,
na, Upangiyi, Upangiyi, dubwakiya hwĕ; a
ka yavwanand' inyĕni, na, Mba 'we inyĕni
pĕlĕ 'anyu ea viya:
26. O ka yalĕndini o vá, na, Ho jakite
na hwĕ-ho mâtâkite o pwanja 'vĕ, na nâvĕ-o
yokwakidĕte o mehĕnge meahu.
27. Nd' A ka vwi, na, Mbi langwakiya-
ndi inyĕni, na, Mba 'we inyĕni pĕlĕ 'anyu
ea viya, vĕngĕmĕkĕni Umba-mbi jadi inyi
bĕhĕpi bahayi ba bobĕ.
28. Omĕ o ka diyi mbembe n' ikalidĕ
ja mahonga, o inyĕni-o ka yĕnĕni Ebra-
ham, na Aisak, na Jekâb, na basâki bĕhĕpi,
o ipangiya ja Anyambĕ, ndi inyi mĕtĕ o du-
makwĕni.
29. Ba ka viyĕ o mbuhwa, na manga, na
ngângâ, na diko, ba ka diyandi diya o ipa-
ngiya ja Anyambĕ.
30. Hilakĕteni, ba madikanido ba ka di-
yi ba bĕ o bohoboho, na ba bohoboho ba
bĕ o madikanido.
31. ¶ O buhwa tĕ ka Farisi jâkâ ja viya
ka bâ-ba vâ na Ju, na, Umwaka, vĕmgĕ-
mĕkĕ okava; 'kabojana Hĕrod a vahakand'
o weya 'vĕ.

32. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Kĕkĕni, ka langwakiyeni uhingi tĕmunĕ, na, Hilakĕte, Mbi dumaka devil, n' Umba-mbi ka yongi bebĕdi o buhwa na vakĕ, nd' o bwe n' ubwa bĕngĕ Mbi hânjâbâkudwĕ.

33. Ndi tombe kakana Mbi na mala na mbi tamwaka o buhwa, na vakĕ, na bo ka vitĕ: 'kabojana ea diye na usâki u ka wĕ oviya Jĕruselĕm.

34. O Jĕruselĕm, Jĕruselĕm, âvĕ-o weyakĕ basâki, na nâvĕ-o yangwaka ba ma lomakwĕ o âvĕ-o jadi malale; njo iitĕ ndi jamĕ i bâbâkidĕ o yolĕ bana bâvĕ ta, bwĕsĕ ka mwadi mua kuba u yolakĕ bana baju o mapĕpu maju, ndi o bâbeni!

35. Hilakĕteni, ndabo 'anyu e dikanindi inyĕni e jiliyango: Mbi langwakiyandi inyĕni pâkwĕpâkwĕ, Oa yĕne pi 'Mba ni, kabo o 'gombe e ka pâyĕ eanyu e ka vâyĕ, na, Ibâtâ na A vakĕ na dina ja Upangiyi.

KAPITA XIV.

1. E diyakindi o Mâ-a diyakidi a kĕkĕ o ndabo 'a Farisi pâkâ enĕnĕ ka ja pĕmbĕ o buhwa bo' Iyâjâ, ba ka bĕmbĕkĕ Mâ.

2. Hilakĕte, moto n' uhuhu a diyaki na mehiyo mea jemi ja njambĕ a didi o boho boaju.

3. Ka Jisus a yavwuwa, ka Mâ-a vâ na bayokwidi ba Elekanako na Farisi, na, E te hohonganĕngo na o yongĕ o Iyâjâ?

4. Bâ te dâ. Ka Mâ-a nângâ mâ, ka Mâ-a yongĕ mâ, ka Mâ-a huludĕ mâ.

5. Ka Mâ-a yavwana bâ, na, Nj' a jadi inyĕni-o didi a bĕkĕ ba nyati 'aju tombe buru 'aju ea kwa o mbela, a hungane o hoduwa eâ na buhwa boa Iyâjâ?

6. Bu yâlâke o yavwana pĕ Mâ belombo tĕkabe.

7. ¶ Ka Mâ-a kaniya ba ndakudwĕ ukanakâdi, o Mâ-a yĕnĕki bâ-ba pânâkâ bediya benĕnĕ; ka Mâ-a vâ na bâ, na,

8. Oningĕ oa ndudwĕ na moto o isango ja diba, o diyake o ediya ea hĕhiyĕngo; ipĕ moto ua betiyango wa na nâvĕ a ma ndudwĕndi na mâ;

9. Na a ma ndiya inyĕni na mâ a viya ka vâ na nâvĕ, na, Vĕkĕ momo tĕkanĕ iboko; vâkâna oa 'la n' ihâni ka nângâ ediya ea hubiyango.

10. Nd' oningĕ oa ndudwĕ, ka diyake o ediya ea hubiyango; na ovanĕ nd' o a nda-

kiyĕ âvĕ a ka viyĕ a ka vâyĕ na nâvĕ, na, Mbweyi 'amĕ, betakiya okanĕ: vâkâna o pahiyendi idilwĕ o pwanja ea ba di na nâvĕ o ija.

11. Ikabojana a betakidĕ nyol' 'aju mĕtĕ, a ka hubudwĕndi; na a hubakidĕ nyol' 'aju mĕtĕ, a ka betudwĕndi.

12. ¶ Jâ ndi jaju ja vâ tepĕ na a ndakiyi Mâ, na, Oningĕ o haka beja bea joba-meolo tombe bea kolo, o ndakiye mboi jâvĕ, tombe bana ba nyângwĕ, tombe majawĕ mâvĕ, tombe na ba bakakĕ na nâvĕ banĕnĕ; o banga ba ndiya tepĕ âvĕ, nâ nàvĕ oa pahiya yâbu.

13. Nd' oningĕ oa had' isango, ndakiye mekuge, na byĕmĕ, bebokĕ, na pâgu:

14. Vâkâna o vambudwĕndi ibâtâ; 'kabojana bâ ba 'bĕ na ngudi ea timbĕ âvĕ yâbu; nd' o ka timbwi yâbu o ipumbuwa ja bayamu.

15. ¶ O moto n' uhuhu a diyaki na Ju o beja a yoki belombo tĕkabe, ka mâ-a vâ na Ju, na, Ibâtâ na a ka jĕ pĕmbĕ o ipangiya ja Anyambĕ.

16. Ka Mâ-a vâ na ju, na, Moto n' uhuhu a hakidĕndi isango inĕnĕ na kolo, ka mâ-a ndidĕ baitĕ:

17. O 'gombe e' isango na kolo ka mâ-a loma uhayi muaju ka vâ na ba ndakudwĕ, na, Vakani; 'kabojana belombo beĕhĕpi bea bi kokango.

18. Bĕhĕpi timbango udumbu 'mbâkâ ba ka yalakĕ iha ja ponda. Ua bohoboho na mâ, na, Mbi ndi hambango epĕhi ea 'hiki, e na mala na mbi kĕkĕ ka yĕnĕ eâ: mba hâhâlidĕnd' âvĕ papwakidĕ 'mba.

19. K' upakwĕ a vâ, na, Mbi ndi hambango jomu ja nyati, mb' 'alandi ka yĕjiyĕ jâ: mba hâhâlidĕnd' âvĕ papwakidĕ 'mba.

20. K' upâkwĕ a vâ, na, Mbi ndi bango mwajo, ovanĕ nd' umba-mba yâle o viya.

21. K' uhayi tĕ mâ-a timba, ka levidĕ upangiyi muaju belombo tĕkabe. Ka a duwi ndabo a linguwa ka mâ-a vâ n' uhayi muaju, na, Kĕkĕ wâwâ o mehĕngĕ na o njea ja mboka, na nâvĕ oa vana okava mekuge, na byĕmĕ, na bebokĕ, na pâgu.

22. K' uhayi mâ-a vâ, na, Upangiyi, e hamindi ka 'vĕ o ma sombiyĕ, ndi loboko lo ngitewĕ.

23. K' upangiyi a vâ n' uhayi, na, Kĕkĕ o njea inĕnĕ na mani, o ka pinyilakidĕ bâ na ba vake, ndabo 'amĕ e londe.

24. Ikabojana mbi langwakiyand' âvĕ, na,

Bamo ba ma ta ndudwě baně ba veke pě
isango jamě n' umbâkâ.
25. ¶ Bebimba beněně be tamwaki na
Ju: ka Mâ-a 'luwa, ka Mâ-a vâ na
bâ, na,
26. Oningě moto a vaka o 'Mba-mbi jadi,
a bine hangwě, na nyangwě, na mwad' 'aju,
na bana baju, na bana ba nyangwě, na mala ku, e, na eměnâ 'aju mětě tepě, a yale o
diya eyokwed' 'amě.
27. A ka měndě a bape krâs 'aju, na
mâ-a vitě 'Mba, a yâle o diya eyokwed'
'amě.
28. Ikabojana nja a didi inyěni o jadi
ovaně, a didi a běkě a pangaka ilonga ja
ndabo eněně, a ta o diya diya, na mâ-a ka
langaka nyanga e ka weyě, ipě a te twětwě na o madě eâ?
29. O banga a bě mâ janga yalěngo, a
diye pě na ngudi e hânjâbâkidě *eâ*, na ba
ka hilě běhěpi ba ka yalakě o věhě
mâ,
30. Na, momo těkaně a yalakiděnd' ilonga, nd' au diyaki na ngudi e hânjâbâkidě.
31. Tombe b' upolo u kěkě ka yana
eduka n' upolo upâkwě, mâ-a taka diya

diyango, a ka langanakĕ n‘ ipĕ bâ na jomu jaju ja tâjeni ba ka yâlĕte o lata na a vakĕ o mâ-a jadi na mabo ma tâjen mabale.

32. E diye nonanĕ, vâkâna a lomakandi metodu, me latakĕ jonga, o upâkwĕ a ngite na masĕyi maitĕ.

33. Yâ nyanga tĕ te ’a a didi inyĕni o jadi ovanĕ uĕhĕpi a ka mĕndĕ a dike ibeaju be janidi beĕhĕpi, a yâle o diya eyokwed‘ ’amĕ.

34. ¶ Vianga a bwamu: nd‘ oningĕ vianga via nyangĕ uju muaju, vi ka pahiya lĕ pĕ ulĕlĕ na ovĕ?

35. Via lukaka pĕ na ba he, tombe na ba behu; ndi bato ba uhwaki viâ. A di na matâ ma yokakĕ, a yokake.

KAPITA XV.

1. Ka bayoli-pago bĕhĕpi na bato babĕ ba viya o Mâ-a jadi ka yoka Mâ.

2. Ka Farisi na balĕndi ba hâkalâniyĕ, na, Momo tĕkanĕ a vĕhĕlĕkidĕndi bato babe, na Mâ-a jaka na bâ.

3. ¶ Ka Mâ-a kaniya bâ ukanakâdi tĕkamu, na,

4. A lĕ nja moto a didi o inyĕni o jadi, a bĕkĕ mâ na kama ea medâmbĕ, na mâ-a nyanga umbâkâ o tango 'abu, nd' a dike mabo ibuwa n' ibuwa o nginga, na mâ-a 'la ka vaha mua nyangango, kabo a t' a duwa muâ?

5. O mâ-a duwi *muâ*, a kahakidĕ muâ o ibĕkĕ jaju, a peyaka.

6. O mâ-a pâkâ o ndabo, vâkâna a ndanakiya ba mboi jaju na ba bakakĕ na mâ, na mâ-a vâ na bâ, na Peyaki n' umba; 'kabojana mbi duwendi udâmbĕ muamĕ u ma nyanga.

7. Mbi langwakiyandi inyĕni, na, eâ nyanga tĕ te ea mbya e ka diyandi oba o pĕlĕ 'a mot' ube umbâkâ, a ulwaka, wa na o pĕlĕ 'a mabo ma bato bayam' ibuwa na bato ibuwa, ba ha ibĕ na mala m' iluwa.

8. ¶ Tombe nja mwajo-ĕ a didi a bĕkĕ mâ jomu ja fula ja hika etano, na mâ-a nyangĕ fula pâkâ, nd' a yode vitwa, na mâ-a viyâ ndabo, a ka vahaka na bokele kabo a te o duwa eâ?

9. A duwingĕ eâ, vâkâna a ndanakiyandi mboi jaju na ba bakakĕ na mâ, na, Peyaki n' umba; 'kabojana mbi duwendi fula tĕ eamĕ e nyangakidĕ.

10. Mbi langwakiyandi inyĕni, na, eâ nyanga tĕ te ea mbya e nd‘ o pwanja ea enjĕl ja Anyambĕ o mot‘ ube umbâkâ a ’luwakĕ.

11. ¶ Ka Mâ-a vâ, na, Momo n‘ uhuhu a diyaki bana babale:

12. Ka uabu ua ndĕmbĕ a vâ na hangwĕ, na, Paia, vĕkĕ ’mba mbĕi ea jumba i ka kwĕ umbi jadi. Ka mâ-a kabaniya bâ nyanga ’aju e diyanakidi.

13. Hwi i diye iitĕ ka ua ndĕmbĕ a yolĕ beĕhĕpi ta, ka mâ-a ha ’kĕndâ o ehe ’a yavidĕngo, ka mâ-a jongolidĕ jumba jaju ovonĕ n‘ idiyedi vi‘ ujolongo.

14. Nd‘ o mâ-a bĕkidi a makidĕte jĕhĕpi, ka nja enĕnĕ ea kwa o ehe tĕnĕ; ka mâ-a yalakand‘ o nyamana.

15. Ka mâ-a ’la ka lata na umbâkâ ua badiyi ba ehe tĕnĕ; ka mâ-a loma mâ o mwanga muaju ka jedĕ ngweya.

16. A ka yombwaka na te a londidĕndi ihuhu jaju na bepape bea ngweya be ma jaka: au diyaka na moto a vĕki mâ.

17. O mâ-a pâdi ipikiliya jaju mĕtĕ, ka mâ-a vâ, na, Paia a lĕ bahayi ba bokâlâkwĕ baningĕ ba di na pĕmbĕ wa na e kokakĕ bâ, nd‘ umba kabo bowaka na nja!

18. Mbi tĕmĕkĕndi na 'la o Paia a jadi, n'
umba-mba vâ na ju, na, Paia, mbi hango
bobe o pĕlĕ 'a Hĕvĕn, na o boho boâvĕ,
19. Mbi 'bĕ pĕ weyango na mbi tubakwĕ
na mwan' 'âvĕ: pangaka 'mba uhayi muâvĕ
mua bokâlâkwĕ umbâkâ.
20. Ka mâ-a tĕmĕ, na pâ o hangwĕ a jadi.
Nd' o hangwĕ a yĕni mâ, a ngite yavidĕngo,
ka mâ-a yĕniyĕ mâ ngâtâ, ka mâ-a vala
umbila, ka mâ-a hikamiya ibâlu jaju, ka
mâ-a pyâpyâ mâ.
21. Ka ua mwana a vâ na ju, na, Paia,
mbi hango bobe o pĕlĕ 'a Hĕvĕn, na o boho
boâvĕ, mbi 'bĕ pĕ weyango na mbi tubakwĕ
na mwan' 'âvĕ.
22. Ndi hangwĕ a vâki na bahayi baju,
na, Pumakĕni ibâtâ iyamu mĕtĕ, oa bâtidi
mâ ni; oa vami mâ ni mbonga o upenjo
muaju, na makogo o matambi maju:
23. N' inyĕni oa vanani etumbĕ ea nyati
evangu, oa weyani; ho ka jakani, ho ka
peyakani:
24. Ikabojana mwa t' uamĕ ekanĕ a diya-
ki wango, a pumbuwendi; a diyaki nya-
ngango, a duwaniyendi. Ba ka yalakĕ o
peya.
25. Ndi mwan' 'aju u' utodu a diyakind' o

mwanga: o mâ-a pâdi a bakamakate na
ndabo, a ka yokaka mabeka na lembo.
26. Ka mâ-a ndiya uhayi umbâkâ, ka
mâ-a bata mâ, na, belombo tĕkabe be lĕ na?
27. Ka mâ-a languwa mâ, na, Mwana-
nyângwĕ a pândi; ka hângwĕ a weyidĕ
etumbĕ ea nyati evângu, 'kabojana a pahi-
yete mâ upeha.
28. Ka mâ-a linguwa, au bâbâkâ o ngiya:
ovanĕ nd' o hangwĕ a puma, ka mâ-a hâhâ-
lidĕ mâ.
29. Ka mâ-a yavwana ka mâ-a vâ na
hangwĕ, na, Hilakĕte, mepuma tĕ imeamĕ
me hayed' âvĕ meitĕ ekame, mbi 'bĕ na ego-
mbe eamĕ e pulidĕ elekanako 'âvĕ; nd' o
'bĕ 'mba vĕngo na ba mwana mbodi, nana
mbi peyaka na mboi jamĕ:
30. Ndi ipâ ja mwa tĕ uâvĕ ekanĕ ja pâ,
a kuwidĕ jumba jâvĕ na bevove, o weyidi
mâ etumbĕ ea nyati evângu.
31. Ka mâ-a vâ na ju, na, Mwan' 'amĕ, o
diyakate n' umba egombe eĕhĕpi, n' ibeamĕ
be janidi beĕhĕpi be nd' ibeâvĕ.
32. E lukakite na ho peyaka, na hwĕ-ho
ka yĕnĕkĕ mbya: 'kabojana mwa tĕ oa nyâ-
ngwĕ ekanĕ a diyakindi a wa, nd' a pumbu-
wendi; a diyaki nyangango, a duwaniyendi.

KAPITA XVI.

1. Ka Mâ-a vâ tepĕ na beyokwedi beaju,
na, Enami ea momo n‘ uhuhu, e diyaki na
yongo; e salakudwĕ mâ na e jongolakidi
mâ jumba jaju.
2. Ka mâ-a ndiya mâ, ka mâ-a vâ na ju,
na, E lĕ nd‘ eamĕ e yokakĕ ekae o pĕl‘ ’âvĕ?
ta tatuwa nyanga ’vĕ e hadi o âvĕ-o diyĕ yo-
ngo; ’kabojana oa diye pĕ yongo.
3. Jâ ndi ja yongo tĕ ja vâ n‘ ulema, na,
Mbi hake lĕ na? ’kabojana upangiyi
muamĕ a vengidĕ ’mba oviya yongo: mba
yâle o tonga; mbi yokakandi ihâni j‘ ijo-
mbana.
4. Mbi ka langandi nyang‘ ’amĕ e ka
hayĕ, na ovanĕ nd‘ o bâ-ba ka ngidĕ ’mba o
mandabo mabu, o ’mba-mbi ka vĕngĕmĕ
oviya yongo.
5. Ka mâ-a ndiya ba diyaki hangwĕ
nuwanango bĕhĕpi, ka mâ-a vâ na ua boho-
boho, na, O lĕ nuwanango upangiyi mua-
mĕ na ĕ?
6. Ka mâ-a vâ, na, Kama ea byĕjâ bea
mavulĕ. Ka mâ-a vâ na ju, na, Nângâkâ
ejanganangob‘ ’âvĕ, oa diya wâwâ, na nâvĕ
oa lĕndĕ mabo matano.

7. Jâ ndi jaju ja vâ n‘ upâkwĕ, na, O lĕ nuwanango na ĕ? Ka mâ-a vâ, na, Kama ea byĕjâ bea hwit. Ka mâ-a vâ na ju, na, Nângâkâ ejanganangob‘ ’âvĕ, oa lĕndĕ mabo lowambi.

8. K‘ Upangiyi a bendĕ yongo tĕ e ha hakidi hohonganĕngo yenĕ, ’kabojana e haki bokeli: ’kabojana bana ba he tĕkanĕ ba ndi o igona jabu iyowĕ wa na bana ba bwe.

9. Mbi langwakiyandi inyĕni, na, Lataki mboi na mamân ea bobe; ovanĕ nd‘ o inyĕni o ka bĕyĕ oa vĕngĕmĕni, ba nângâ inyĕni o bediya bea ’gombe eĕhĕpi.

10. A bweyakĕ ikĕngĕ na behâlĕ, a ka bweya tepĕ ikĕngĕ na beitĕ: na a ka humamĕ na behâlĕ, a ka humamĕ tepĕ na beitĕ.

11. Nd‘ oningĕ o bweyeni ikĕngĕ na mamân ea bobe, nja ka bweyidĕ inyĕni hika ea mbambayĕ?

12. Nd‘ oningĕ o bweye n‘ ikĕngĕ na bea mot‘ upâkwĕ, nja ka vĕ inyĕni ibeanyu mĕtĕ?

13. O ’bĕ n‘ uhayi a ka dilĕ bahangwĕ babale: ’kabojana a ndi a binaka umbâkâ, na mâ-a tândâ upâkwĕ; e diye nonanĕ vâ-

kâna a ka bweyidĕndi umbâkâ, na mâ-a
pĕjĕ upâkwĕ. O ibĕni na ngudi o dilĕ
Anyambĕ na mamân.
14. Ka Farisi ba diyaki tepĕ n‘ itângina,
ba yoka belombo tĕkabe beĕhĕpi; ba ka
vĕhĕkĕ Mâ.
15. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Inyĕni ndi
ba huwakidĕ nyolo janyu mĕtĕ o bato ba
jadi; ndi Anyambĕ a te yowĕngo melema
meanyu; ’kabojana e yĕnĕnĕkwĕ jambo
inĕnĕ na bato e ndi elombo e binakwĕ o
boho boa Anyambĕ.
16. Belekanako na basâki ba hukaki-
dĕnd‘ o Jân: oviya egombe tĕenĕ ipangiya
ja Anyambĕ i kalakudwĕndi, na moto uĕ-
hĕpi a pinyilakidĕnd‘ o ngiya ’mĕ.
17. E bobâbu wa na he na oba ba to-
mbaka, ndi hanga na epuhu ehâlĕ mĕtĕ e
puhwanakiya o belekanako.
18. A ka vĕngidĕ mwad‘ ’aju, na mâ-a ba
upâkwĕ, a handi ihonde; na a ka bayĕ pĕ
mwajo tĕ a di vĕngudwĕngo na momi ’aju
nĕ a ha tepĕ ihonde.
19. ¶ O diyaki na enami ea momo e ma
bâtâkâ mangâla na mavĕla mayam‘, a ma
jaka beja beyamu buhwa boĕhĕpi.
20. O diyaki n‘ ujombani dina na La-

sarus, a ma nangakudwĕ o jâmbĕ jaju, penge ti.

21. A vahaka o jedwĕ na nguhu i ma kutwaka o tagulu ea enami tĕ ea momo: na mbwa tepĕ i ma vaki ka mĕngwĕkĕ penge jaju.

22. E diyakindi, na, ujombani u wakidi, ka mâ-a bapwĕ na enjĕl na 'la o ngonga ea Ebraham: ka enami ea wa tepĕ, ka mâ-a tongwĕ;

23. Ka mâ-a betanĕ mihâ maju o Hĕl, a bĕ o majili, ka mâ-a yĕnĕ Ebraham yavidĕngo, na Lasarus o ngong' 'aju.

24. Ka mâ-a yama, ka mâ-a vâ, na, Paia Ebraham, yĕnĕkĕ 'mba ngâtâ, na nâvĕ oa loma Lasarus, na, a dubake upenjo muaju o miba, na mâ-a vâtĕ 'mba emi 'amĕ; 'kabojana mbi yĕnĕki majili o ungonyi tĕkamu.

25. Ndi Ebraham a vâki, na, Mwana-o, yongakidĕte o 'gombe 'âvĕ e diyakidi mihâ o ma pahakiyi belombo beâvĕ beyamu, Lasarus tepĕ belombo bebe: ndi kya tĕkânĕ a ka yĕnĕkudwĕ mbya, nd' âvĕ-o yĕnĕkĕ majili.

26. Tombete beĕhĕpi ekabe be diye, ho ndi na mbelenge enĕnĕ bonguwĕngo o ha-

ngan‘ ’ahu na nâvĕ: ovanĕ nd‘ o ba ka
vahĕ o tomba oviya okava na pâ o âvĕ-o
jadi ba ka diyĕ ba yâle; na ba vakiyĕ
ovonĕ, ba yâle o tomba na pâ o hwĕ-ho
jadi.
27. Ka mâ-a vâ, na, Paia, mba hâhâli-
dĕnd‘ âvĕ lomaka mâ o ndabo ’a paia:
28. Ikabojana mbi na bana b‘ ina ba-
tano; ovanĕ nd‘ o mâ-a ka pakuwĕ bâ,
o banga ba pâ tepĕ iboko tĕ via majili
ekavi.
29. Ebraham na mâ, na, Ba na Mosĕs na
basâki; ba yokakiye bâ.
30. Ka mâ-a vâ, na, Nyawĕ, Paia Ebra-
ham: nd‘ oningĕ umbâkâ a vala o bâ-ba
jadi oviya iwedo, vâkânâ ba uluwendi.
31. Ka mâ-a vâ na ju, na, Oningĕ ba
yokiye Mosĕs na basâki, ba yoke pĕ, tombe-
te umbâkâ a pumbuwa oviya iwedo.

KAPITA XVII.

1. Jâ ndi jaju ja vâ na beyokwedi beaju,
na, Ikâbânidĕ ja himbani‘ ja diye i pâye:
ndi maguga na a ka pâdĕ jâ!
2. E ndi bwam‘ wa na mâ n‘ ilale i kâ-

kânâkwĕ i tingakwĕ mâ o ibâlu jaju, na mâ-a uhwĕ o manga, nana a kâbânâkidĕ umbâkâ o bahâle ekaba.

3. ¶ Bandamakidĕni inyi mĕtĕ n‘ inyi mĕtĕ: Oningĕ mwana-nyângwĕ a beviya âvĕ, kandakidĕ mâ; oningĕ a ’luwa, iyakidĕ mâ.

4. Nd‘ oningĕ a beviya ’vĕ njo hĕmbwĕdi o buhwa, na mâ-a timba tepĕ o âvĕ-o jadi njo hĕmbwĕdi o buhwa, na, Mbi ’luwendi; na nâvĕ oa ’yidĕ mâ.

5. Ka metodu mea vâ n‘ Upangiyi, na, Badakiya hwĕ ikamidĕ.

6. K‘ Upangiyi a vâ, na, O jakani n‘ ikamidĕ ka utonga mua ’buma ea mustard, te o t‘ o vâkâni na ele tĕ ea sikamain ekae, na, Pumbwanakiya na metamba, oa ’la ká liyaniya o manga; na eâ-e ka yokiyate inyĕni.

7. Ndi nja a jadi o inyĕni-o jadi, a bĕkĕ mâ n‘ uhayi u pudwaka na plou tombe u jakidĕ bembe, a pâkâte oviya mwanga, na mâ na mâ, na, Egombe te ’gombe ka diyake ija?

8. Hanga na a ka vahand‘ o vâ na ju, na, Kenjakĕ ibeamĕ iboko viamĕ vi ka jĕ, oa tinga utumba, o ka vengaka ’mba, mba

ta ja, n‘ umba-mba ta mâtâ; bĕngĕ o jake
na nâvĕ o mâtâke.
9. A vĕkĕndi uhayi tĕmunĕ akeva ’kabo-
jana a haki belombo be sombiyakudwĕ mâ?
Mba piviyaka.
10. Eâ nyanga tĕ te eanyu, oningĕ o ha-
ngĕni belombo beanyu be di sombyuwĕngo
beĕhĕpi, vâkâteni, na, Ho ndi bahayi ba ha
’bĕ na evângâ: ho te hango nyang‘ ’ahu e
luki na ha.
11. ¶ E diyakindi, o Mâ-a bĕkidi a kĕkĕ
na ’la o Jĕruselĕm, ka Mâ-a tomba o hanga-
nĕ ea Sameria na ea Galili.
12. O Mâ-a betidi o ibâkâ n‘ ihuhu, ka
jomu ja bamo ba diyaki begâlani ja lata na
Mâ, ba tĕmĕki yavidĕngo:
13. Ka bâ-ba betĕ moyi mabu, na vâ, na,
Paia, Jisus, yokakiya hwĕ ngâtâ.
14. Nd‘ o Mâ-a yĕni bâ, ka Mâ-a vâ na
bâ, na, Kĕkĕni, oa levidĕni nyolo janyu
prist. E diyakindi, o bâ-ba diyakidi ba kĕ-
kĕ, ka bâ-ba yonga.
15. Umbaka, o mâ-a yĕni na a yongindi,
ka mâ-a timba, a ka bendakĕ Anyambĕ na
joyi oba.
16. Ka mâ-a kwa na boho boaju o beko
beaju, a ka vĕkĕ Mâ akeva: na mâ-a diyaki
ua Sameria.

17. Ka Jisus a yavwana ka Mâ-a vâ, na
Bu yongakwĕ jomu? ndi ibuwa ja bĕ l' ove?
18. Bu duwaniya ba timbidi ivĕ ja ibendĕ
o Anyambĕ a jadi kabo mwĕngi tĕkamu.
19. Ka Mâ-a vâ na ju, na, Tĕmĕkĕ, kĕkĕ
pĕlĕ na eâvĕ: ikamidĕ jâvĕ i hunginind' âvĕ.
20. O Farisi ba uwi Mâ, na, Ipangiya ja
Anyambĕ i ka viya lĕ nja 'gombe-ĕ, ka Mâ-a
yavwana bâ, na, Ipangiya ja Anyambĕ ja
vaka ona 'lombo e yĕnĕnĕkĕ:
21. Na bâ-ba vâye, na, Hilakĕni okava!
tombete, na, Hilakĕte okavanĕ! 'kabojana
ipangiya ja Anyambĕ i n' inyĕni.
22. Ka Mâ-a vâ na beyokwedi beaju, na,
Hwi i vakandi, ijanyu i ka vahĕ o yĕnĕ bu-
hwa bâkâ boa Mwana-moto, ndi oa yĕni
boâ ni.
23. Ba ka diyi ba ka vâkâ n' inyĕni,
na, Yĕnĕkĕte okava; tombete, Yĕnĕkĕte na
okavanĕ. O vitaki bâ ni, o bengaki bâ ni.
24. Ikabojana bwĕsĕ te ka epĕlupĕlu, e
pĕlumakĕ o ihuku ja oba jâkâ, e panyakate
na 'la ihuku ja oba ipâkwĕ; eâ nyanga tĕ
te 'a Mwana-moto e ka diyĕ o buhwa boaju.
25. Nd' a ka lukandi a ta yĕnĕ belombo
beitĕ, na igona tĕkadi ja ta kiya Mâ kiyango.
26. Bwĕsĕ ka eâ-e diyakidi o hwi ja Noa,

nonanĕ tepĕ ka eâ-e ka diyĕ o hwi ja Mwa-
na- moto.
27. Ba jaka, ba mâtâkâ, ba baka, ba vĕ-
nĕkĕ o maba, kwanga nala buhwa boa Noa
bo ngakiyendi o Ak, boa tonda bo pâkidi,
na jilidĕ bâ bĕhĕpi.
28. Pani ka eâ-ĕ diyakidi o hwi ja Lât;
ba jaka, ba mâtâkâ, ba hambaka, ba hamba-
naka, ba liyaka, ba longaka;
29. Ndi buhwa tĕ boa Lât bo pumakid' o
Sâdâm te boa veya na sulfĕr bo nâkidi oviya
'ba, na jilidĕ bâ bĕhĕpi.
30. Nonanĕ tepĕ o eâ-e ka diyĕ o buhwa
boa Mwana-moto bo ka puliyĕ.
31. O buhwa tĕbonĕ, a ka diye o ndabo
oba, na mâ na belombo beaju o ndabo, a
hubake ka vĕngidĕ beâ: na a ka diyĕ o
'hiki, a timbake tepĕ o bea mbuhwa.
32. Yongakidĕni mwad' 'a Lât.
33. Uĕhĕpi a ka vahĕ o yongĕ emenâ 'aju
a ka nyangi eâ; na uĕhĕpi a ka nyangĕ
emenâ 'aju te a ka tatĕ eâ.
34. Mbi langwakiyandi inyĕni, o bulu tĕ-
bonĕ bamo babale ba ka diyandi ikondo
jâkâ; umbâkâ a ka nângwĕndi, n' upâkwĕ
a dikana.
35. *Bajo* babale ba ka diyi ba nyingaka

ta; umbâkâ a ka nângwĕndi, n' upâkwĕ a dikana.

36. Bamo babale ba ka diyand' o 'hiki; umbâkâ a ka nângwĕndi, n' upâkwĕ a dikana.

37. Ka bâ-ba yavwana Mâ, na, Ove lĕ Upangiyi? Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Iboko via ekengo vi jadi, viâ te via mbela vi ka yolwĕ ta.

KAPITA XVIII.

1. Ka Mâ-a kaniya bâ ukanakâdi, nana bato ba lukakand' o kaliya egombe eĕhĕpi, ba kâmbe;

2. Na, O diyaki na uyĕkidi o mboka, u ha bangakidi Anyambĕ, na mâ-a tangina tepĕ moto.

3. O diyaki na mwalika o mboka tĕ; ka mâ-a viya o mâ-a jadi, na, Kundaka 'mba ndoba 'amĕ.

4. Nd' au bâbâkâ o 'gombe: ndi na mbuhwĕ-mbuhwĕ a vâki n' ulema, na, Tombe k' umba-mbi ha bangaka Anyambĕ, n' umba-mbi tangini tepĕ moto;

5. Ndi 'kabojana mwalika tĕkamu u haki 'mba njuke, mbi ka kundi mâ, o

banga a vâhidĕ 'mba na bovaka na bovaka.

6. K' Upangiyi a vâ, na, Yokakateni ka nyĕkidi ube u vâkĕ.

7. Ndi Anyambĕ a kunde ibaju ba di pânângo, ba yakiyĕ Mâ bulu na mwehe, tombete Mâ-a vengakate ulingo uyaba?

8. Mbi langwakiyandi inyĕni, na, A ka hunganandi o kunda bâ. Mĕtĕ, o Mwana-moto a ka pâyĕ, a ka duwate ikamidĕ o he?

9. Ka Mâ-a kaniya ukanakâdi tĕkamu o ba ma pitakidĕ bâ mĕtĕ na ba diyaki bwamu, ndi ba pĕjĕkĕ bapâkwĕ:

10. Bato babale ba betakind' o tĕmpĕl ka kaliya; umbâkâ ua Farisi, upâkwĕ uyoli-pago.

11. Ka Farisi a tĕmĕ ka mâ-a kaliya na nyol' 'aju kakana, Anyambĕ, mbi vĕkĕnd' Âvĕ akeva, 'kabojana mbi 'bĕ ka bato bapâkwĕ ba jadi, ka bapambalanidi, ka ba ha haka hohonganĕngo, ka ba ihonde, tepĕ bwĕsĕ k' uyoli-pago tĕkamu.

12. Mbi hindinakandi nja o wiki pâkâ njo ibale, mbi vĕkĕ mbĕi ea jom' o ungumba muamĕ.

13. K‘ uyoli-pago, mâ-a tĕmĕ yavidĕngo, a diye na ngudi o betĕ tombe na mihâ maju oba, a kumbaka ngong‘ ’aju, na, Anyambĕ, yokakiya ’mba ngâtâ, mbi mot‘ ube.

14. Mbi langwakiyandi inyĕni, na, moto tĕkanĕ a hubakindi na vala o ndabo ’aju huwudwĕngo wa n‘ upâkwĕ: ’kabojana a ka betidĕ nyolo ’aju uĕhĕpi nd‘ a ka hubudwĕ; nd‘ a ka hubidĕ nyolo ’aju nd‘ a ka betudwĕ.

15. Ka bâ-ba vana tepĕ Mâ mekĕkĕ, nana A kupanakĕ meâ: nd‘ o beyokwedi beaju be yĕnidi, ka bâ-ba kandidĕ bâ.

16. Ndi Jisus a ndakiyi bâ o Mâ-a jadi, na vâ, na, Dikakani ba ndĕmbĕ ba vake o ’Mba-mbi jadi, o kandakidi bâ ni, ’kabojana jâ jângâ tĕdinĕ ndi j‘ ipangiya ja Anyambĕ.

17. Pâkwĕpâkwĕ Mbi vâki n‘ inyĕni, na, A ka mĕndĕ a vĕhĕlidĕ ipangiya ja Anyambĕ ka mwa-ndĕmbĕ a ngiye omĕ na vilolombo.

18. K‘ upangiyi n‘ uhuhu mâ-a uwa Mâ, na, Uyokwidi uyamu, mbi hake lĕ nja ’lombo-ĕ o ijiga ja emĕnâ ea egombe eĕhĕpi?

19. Ka Jisus a vâ na mâ, na, O tubaka lĕ 'Mba na uyamu na nde? o 'bĕ na uyamu, kabo Umbâkâ, Mâ ndi Anyambĕ.

20. O te yowĕngo belekanako, O hake ihonde, O weyake moto, O ibake, O langwanakiye evela, Hekakidĕ hângwĕ na nyângwĕ.

21. Ka mâ-a vâ, na, Mbi tatite ekabe beĕhĕpi oviya ndĕmbĕ 'amĕ.

22. Nd' o Jisus a yoki belombo tĕkabe, ka Mâ-a vâ na ju, na, O ngite o nyamaka elombo eâkâ: hambakidĕ ibeâvĕ be janidi beĕhĕpi, o ka kabaka na mekuge, vâkâna oa bi na hika o Hĕvĕn: oa viya, ka vitĕ 'Mba.

23. O mâ-a yoki ekae, a yĕnĕki ngĕbĕ eitĕ, 'kabojana a diyaki na bonĕnĕ boitĕ.

24. O Jisus a yĕni na a yĕnĕki ngĕbĕ eitĕ, ka Mâ-a và, na, Bokolo boitĕ nde boa ba di na hika eitĕ ba ngakiya o ipangiya ja Anyambĕ!

25. Ikabojana e bobâbu na kamĕl e ngakiya o ubana mua tombo, wa na moto a di kenango a ngakiya o ipangiya ja Anyambĕ.

26. Ka ba yokakidi ba vâ, na, Nandi a lĕ nja a ka yâlĕ o yonga?

27. Ka Mâ-a vâ, na, Belombo be ha 'bĕ na

ngudi o hama na bato be te be hamaka na
Anyambĕ..

28. Jâ ndi ja Piter ja vâ; na, Yĕnĕkĕte,
ho senji beĕhĕpi, na vit' âvĕ.

29. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Pâkwĕpâkwĕ
Mhi vâki n' inyĕni, na, O 'bĕ na moto a di
senjango ndabo, tombe hangwĕ na nya-
ngwĕ, tombe bana ba nyangwĕ, tombe mwa-
jo, tombe bana, o nyanga ea ipangiya ja
Anyambĕ,

30. A ka mĕndĕ a pahiye wa kya tĕkanĕ
okava, na o ehe e vakĕ emĕna ea egombe
eĕhĕpi.

31. Ka mâ-a nângâ jomu na babale, ka
Mâ-a vâ na bâ, na, Hilakĕteni, ho betaka-
ndi o Jĕruselĕm, o belombo bea basâki be
lĕndĕkidi o pĕlĕ ea Mwana-moto beĕhĕpi be
ka timwĕ.

32. Ikabojana a ka kândudwĕndi bato
ba 'tomba epâkwĕ, A ka vĕhwĕndi, na A
ka hakwĕ bobe boitĕ, na A ka tuwakwĕ
malĕ;

33. Ba ka bomi Mâ, na bâ-ba weya Mâ;
o buhwa boa hwi 'lalo vâkâna A pumbu-
wendi.

34. Ndi ba ib' o bweyakidĕ belombo tĕ-
kabe na ea eâkâ: ndaga tĕkanĕ e diyaki

kutamango o bâ-ba jadi, na ba ib' o yowakĕ
belombo be ma kalakwĕ.
35. ¶ E diyakindi, o Mâ-a diyakidi a bĕ
baka na Jĕriko, ka pâgu na 'huhu a diyaki
diya o pĕpĕkĕ 'a njea a jombanaka:
36. O mâ-a yokidi ebimba e tombaka, ka
mâ-a uwa, na, ekae e lĕ na?
37. Ka bâ-ba languwa mâ, na, Jisus ea
Nasarĕt nd' a tombakĕ.
38. Ka Mâ-a yama, na, Jisus, Mwana
Devid, yokakiya 'mba ngâtâ.
39. Ka ba kĕkidi o bohoboho ba kandidĕ
mâ, nana a diyake dâ: nd' a yamaki pĕ wa,
na, Mwana Devid yokakiya 'mba ngâtâ.
40. Ka Jisus a tĕmĕ, ka Mâ-a sombiyĕ na
a vanakwĕ o Mâ-a jadi: o mâ-a bakamidi,
ka Mâ-a uwa mâ,
41. Na, O vahaka lĕ 'Mba-mbi haka 'vĕ
na ĕ? Ka mâ-a vâ, na, Upangiyi, mbi pa-
hakiye iyĕnĕ.
42. Ka Jisus a vâ na ju, na, Paha-
kiya iyĕnĕ: ikamidĕ jâvĕ i yongidĕnd'
âvĕ.
43. Ka mâ-a hungana o pahiya iyĕnĕ,
ka mâ-a vitĕ Mâ, a kĕkĕ a bendakĕ Anya-
mbĕ: o bato bĕhĕpi ba yĕnidi, ka bâ-ba vĕ
Anyambĕ ibendĕ.

KAPITA XIX.

1. Ka Jisus a ngiya na puḍungana Jĕriko.
2. Hilakĕte, momo dina na Sakius, a diyakidi ngâwe 'a bayoli-pago, na mâ tepĕ kenango.
3. Ka mâ-a vaha o yĕnĕ Jisus nyang' 'aju e diyakidi; nd' a yâle na ndumba, 'kabojana a diyaki n' ute uvuve.
4. Ka mâ-a 'la umbila o bohoboho ka mâ-a beta o ele ea sikamor nana a ka yĕni Mâ; 'kabojana A diyaki na A ka tombi o njea tĕnĕ.
5. O Jisus a pâdi o iboko tĕ, ka Mâ-a umbuwa oba, ka Mâ-a yĕnĕ mâ, ka Mâ-a vâ na mâ, na, Sakius, hadivakidĕ, na nâvĕ oa huba; 'kabojana Mbi te Mbi diyaka o buhwa tĕkabo o ndabo 'âvĕ.
6. Ka mâ-a hadividĕ, ka mâ-a huba, ka mâ-a ngidĕ Mâ na mbya.
7. Nd' o bâ-ba yĕni *eâ*, bâ bĕhĕpi ba ka hâkâlânâkiyi, na, A 'li ka yĕngidĕ na momo a di mot' ube.
8. Ka Sakius a tĕmĕ, ka mâ-a vâ n' Upangiyi, na; Upangiyi, hilakĕte, ekulu e' ungumba muamĕ nd' eamĕ e vĕkĕ me-

kuge; nd‘ oningě ’mba nângânâ moto ka moto elombo na mbabo, mbi ka timbi mâ benai.

9. Ka Jisus a vâ na ju, na, Buhwa těkabo ndi bo‘ iyonga bo pâdi o ndabo těkaně, jambojana mâa te mwana ua Ebraham.

10. Ikabojana Mwana-moto a pândi ka buta na ka yongě e jadi nyangango.

11. O 'bâ-ba yoki belombo těkabe, ka Mâ-a bada ka Mâ-a kaniya ukanakâdi, ’kâbejana A diyakindi A bě baka na Jěruselěm, ’kabojana ba ma pikilakiya na ipangiya ja Anyambě ja ’li ka pumiya o mbenjě pâkâ.

12. Ovaně nd‘ o Mâ-a vâki, na, Enâmi ’a momo na uhuhu e kěkind‘ o ehe ’a yaviděngo ka pahiya ipangiya o pěl‘ ’aju mětě, na mâ-a timba.

13. Ka mâ-a ndiya jomu jaju ja bahayi, ka mâ-a bweyidě bâ jomu ja mawěla, ka mâ-a vâ na bâ, na, Janjakani kwanga n‘ umba-mbi ka pâyě.

14. Ndi ibaju ba mboka ba ma lonaki mâ, ka bâ-ba loma mbando o mbuhwa ’aju, na, Hoa vahaka momo těkaně a pangakiya hwě.

15. E diyakindi, o mâ-a diyakidi a timba, pahiyango ipangiya, ka mâ-a sombiyĕ na bahayi tĕ ibaju ba vĕki hika, ba ndakudwĕ o mâ-a jadi, na ovanĕ nd' o mâ-a ka yowĕ nyanga ea moto uĕhĕpi e kovidi n' ukita.

16. Ka ua bohoboho a pâ, na, Upangiyi, iwĕla jâvĕ i kovi jomu ja mawĕla.

17. Ka mâ-a vâ na ju, na, Hohonganĕngo, uhayi uyamu: 'kabojana o bweyidi ikĕngĕ na ehâlĕ mĕtĕ, pangakiya jomu ja mboka.

18. Ka ua babale a pâ, na, Upangiyi, iwĕla jâvĕ i kovi mawĕla matano.

19. Ka mâ-a vâ tepĕ na ju, na, Diyaka tepĕ âvĕ ua mboka itano.

20. K' upâkwĕ a pâ, na, Upangiyi, hilakĕte, iwĕla jâvĕ nd' ekadi ijamĕ i di tatango bakidĕngo n' unamba:

21. Ikabojana mbi bangind' âvĕ, nana o mot' ukolo: o tâlâkidĕte ibeâvĕ be ha nangakidĕ, na n' âvĕ o benjaka ibeâvĕ be ha liyakidi.

22. Ka mâ-a vâ na ju, na, Uhayi ngâvĕ ube, mbi ka yĕkidĕte âvĕ na bea udumbu muâvĕ mĕtĕ. Avĕ te yowĕyowĕ na mbi mot' ukolo, mbi tâlâkidĕ ibeamĕ be ha

nangakidě, mbi benjaka ibeamě be ha li-
yakidi.
23. Nd' e lě nd' eâvě e ha věkidi hika
'amě o ikova, ovaně nd' umba-mbi ka uwě
ibeamě n' ikova o ipâ jamě i ka pâyě?
24. Ka mâ-a vâ na ba diyaki baka, na,
Nângânâki mâ ni iwěla tědině, oa vi jâ ni
a di jomu ja mawěla.
25. (Ka bâ-ba vâ na ju, na, Upangiyi, a
jomu ja mawěla.)
26. Ikabojana mbi vâki n' inyěni, na, A
janidi uěhěpi nd' a ka věwě; a ha 'bě ně, a
ka nângânwěndi tombete ibeaju be janidi.
27. Ndi vanakani okava ndoba t' ijamě,
i ha vahaki 'mba mbi pangakiya bâ, n'
inyěni oa weyi bâ ni o boho boamě.
28. ¶ A kalakate nonaně, ka mâ-a 'la o
bohoboho, bobetaka na 'la o Jěruselěm.
29. E diyakindi, o Mâ-a diyakidi a bě
baka Bětpeje na Bětane, o ukodi u tubakwě
na ukodi mua Alivs, ka Mâ-a loma beyo-
kwedi beaju bebale,
30. Na, Kěkěni o ibâkâ i jadi o boho
boanyu; o betakateni omě o ka duwandini
etumbě *ea* buru tingamango, e ha diuwěte na
moto; unjuwaki eâ ni oa vani *eâ ni okava.*
31. Nd' oningě moto ka moto a uwa inyě-

ni, na, O unjuwaka li eâ-i na nde? o ka vâki na ju kakana, Ikabojana Upangiyi a na mala na eâ.

32. Ka ba lomakudwĕ ba 'la, ka bâ-ba kâbidĕ pani-ka Mâ-a ma languwa bâ.

33. O bâ-ba diyaki ba unjuwaka etumbĕ, ka bâ-ba duwi eâ ba vâ na bâ, na, O unjuwaka li etumbĕ na nde?

34. Ka bâ-ba vâ, na, Upangiyi a na eâ na mala.

35. Ka bâ-ba vana eâ o Jisus a jadi: ka ba-bâ kahidĕ ngâi jabu o etumbĕ, ka ba-bâ batidĕ Jisus omĕ.

36. A kĕkĕ, ba wanjaka ngâi jabu o njea.

37. O Mâ-a diyakidi a bĕ baka n' ihubanido j' ukodi mua Alivs, ebimba ea beyokwedi eĕhĕpi e ka yalakĕ ipeya n' ibendĕ ja Anyambĕ na moyi manĕnĕ o pĕlĕ ea behavu tĕ benĕnĕ ibeabu be yĕnĕkidi;

38. Na, ibâtâ n' Upolo u vakĕ na dina j' Upangiyi: jonga o Hĕvĕn, ivenda oba mĕtĕ.

39. Ka Farisi jâkâ ja ebimba ja vâ na Ju, na, Uyokwidi, kandakidĕ beyokwedi beâvĕ.

40. Ka Mâ-a yavwana ka Mâ-a vâ na bâ,

na, Mbi langwakiyandi inyĕni, na, ekaba ba
diyingĕ dâ, vâkânâ malale ma te ma hu-
nganaka o yama.

41. ¶ O Mâ-a bakamidi, ka Mâ-a hilĕ
mboka, ka Mâ-a eya eâ mbembe,

42. Na, Avĕ kab' âvĕ, t' o diyakingĕ yo-
wĕngo tombekete o buhwa k' iboâvĕ ekabo,
belombo bea jonga jâvĕ! nd' o kya tĕkanĕ
be kutudwĕngo mihâ mâvĕ.

43. Ikabojana hwi i vakand' âvĕ-o jadi,
ja ndoba jâvĕ i ka tongĕ âvĕ uhembe ulwa-
nidĕngo, na ba âvĕ petango sâta, dibidĕngo
âvĕ pĕlĕ jĕhĕpi,

44. Ba ka nangidĕnd' âvĕ na he vĕvĕlĕ,
na bana bâvĕ ba jadi utema muâvĕ; na
bâ-ba dikiye âvĕ tombe n' ilale jâkâ ka-
hahamango n' ipâkwĕ; 'kabojana oa 'k'
o diyaka egombe 'âvĕ e lumbakudwĕ yo-
wĕngo.

45. Ka Mâ-a vala o tĕmpĕl, ka Mâ-a ya-
lĕ ipumĕ ja ba ma hambaka omĕ, na ba ha-
mbakidĕ tepĕ.

46. Na Mâ na *bâ*, na, E lĕndwĕngo,
na, Ndabo 'amĕ e ndi ndabo e' ikaliya;
nd' o ndi yâ ni pangango eboboka ea me-
yibi.

47. A yokwakidĕ o tĕmpĕl buhwa ka

buhwa. Ndi prist ja meolo na balĕndi na bato banĕnĕ ba butakind‘ o weya Mâ,

48. Ba duwe nyang‘ ’abu e ka hayĕ: ’kabojana bato bĕhĕpi ba ma yokolakidi Mâ na iyokiya inĕnĕ.

KAPITA XX.

1. E diyakindi, buhwa bâkâ o jâ hwi tĕdinĕ, A yokwakidĕ bato o tĕmpĕl, a kalakiya sango-eyamu, ka prist ja meolo na balendi na batodu ba pâ o Mâ-a jadi,

2. Ka bâ-ba kala na Ju, na, Langwakiya hwĕ, ngud‘ ’âvĕ e hanakĕ belombo tĕkabe? tombe a lĕ nja a vĕkid‘ Âvĕ ngudi tĕkanĕ?

3. Ka Mâ-a yavwana ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mbi ka uwa tepĕ inyĕni ndaga pâkâ; n‘ inyĕni oa languwi ’Mba ni:

4. Baptisma ea Jân, e diyakindi ea Hĕvĕn, ipĕ ea bato?

5. Ka bâ-bâ hokolani bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, na, Oningĕ hoa vâ na, ea viya oba; A ka vwi, na, Nd‘ o ’nyakidĕ li o kamidi mâ ni nandĕ?

6. Nd' oningĕ hoa vâ, na, Ea bato; bato bĕhĕpi ba ka yanguwi hwĕ malale: 'kabojana ba ditákidi na Jân a diyaki usâki.

7. Ka bâ-ba timbwana, na, ba yâle o languwa pĕlĕ 'aju e vakiyedi.

8. Ka Jisus a vâ na bâ, na, N' Umbamba languwe tepĕ inyĕni ipanga jamĕ i hanakĕ belombo tĕkabe.

9. Jâ ndi jaju ja yalĕ o kaniya bâ ukanakâdi tĕkamu; Momo n' uhuhu a liyaki mwanga, ka mâ-a dikiya muâ baliyi, ka mâ-a 'la o ehe ea yavidĕngo ulingo uyaba.

10. O hongodi ka mâ-a loma uhayi o baliyi ba jadi, nana ba vĕke mâ bebuma bea mwanga: ndi baliyi ba bomaki mâ, ka bâ-ba timbĕ mâ nanĕ.

11. O njo 'pâkwĕ ka mâ-a loma uhayi upâkwĕ: ka bâ-ba boma tepĕ mâ, ka bâ-ba haya mâ ihadi vi' ihâni, ka bâ-ba timbĕ mâ nanĕ.

12. Njo 'pâkwĕ ka mâ-a loma ua balalo: ka bâ-ba luma tepĕ mâ, ka bâ-ba uhwa mâ o uhĕngĕ.

13. Jâ ndi j' upangiyi mua mwanga ja vâ, na, Mbi hakĕ lĕ na ĕ? Mbi ka loma-

ndi mwan‘ ’amĕ a tândâkĕ : e te diyaka na
ba ndi ba bĕkĕ ba yĕningĕ mâ na bâ-ba
dilĕ mâ.
14. Nd‘ o baliyi ba yĕni mâ, ka bâ-ba
hokolaniya bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, na, Ujigi
nd‘ ekamu : vakani, ho weyaki mâ ni, na
ekuha ea bĕ eahu.
15. Ñonanĕ, ka bâ-ba pumĕ mâ o mwa-
nga o bwebwe, ka bâ-ba weya mâ.
Upangiyi mua mwanga a ka ha lĕ bâ
ovanĕ na ĕ ?
16. A ka viyi ka jilidĕ baliyi tĕbanĕ,
na mâ-a vĕ mwanga bapâkwĕ. O bâ-ba
yoki *eâ* bâ, na, E diyake nonanĕ.
17. Ka Mâ-a hilĕ bâ, ka Mâ-a vâ, na,
E di lĕndwĕngo ekae e lĕ, na, Ilale ja ba-
longi i kiyakidi, jâ ndi ja bĕ pĕ molo mu‘
itududu ?
18. Moto uĕhĕpi a kwakĕ o ilale tĕkadi
a ka bukiyandi ; ndi uaju a ka kwĕ uĕ-
hĕpi, i ka nyingi mâ.
19. Ka prist ja meolo na balĕndi ba
butaki o nangidĕ benâ o Mâ-a jadi o
iwĕla tĕdinĕ ; ndi ba bangaki bato : ’kabo-
jana ba yĕnĕki na A kanakiyi bâ ukana-
kâdi tĕkamu.
20. Ba ka bĕmbĕkĕ Mâ, ka bâ-ba loma

ndâdu, i pumakiyedi ona bato bayamu, nana ba ka bweyi ndaga jaju, na ovaně nd' o ba ka pâdě Mâ o ngudi na ipangiya ja gâven.

21. Ka bâ-ba uwa Mâ, na, Uyokwidi, ho yowěngo na o vâkândi na nâvě o yokwakidě hohonganěngo, na nâvě oa yěněkě moto uěhěpi pivi, nd' o yokwakiděndi njeya ea Anyambě pâkwěpâkwě :

22. E te hohonganěngo na ho věkě Sisar pago, ipě e ibě ?

23. Nd' A yěněkindi ugono muabu, ka Mâ-a vâ na bâ, na, O yějěkiyě li Mbi na nde ?

24. Levakidi 'Mba ni fura. E lě na uvela na dina ja nja ? Ka bâ-ba timbwana na vâ, na, Bea Sisar.

25. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Věkěni Sisar belombo be di bea Sisar, na Anyambě belombo be di bea Anyambě.

26. Ba yâle o bweya ndaga jaju o boho boa bato : ka bâ-ba mama iyavwana jaju, ka bâ-ba vâlâmiyě vo.

27. ¶ Ka Sadusi jâkâ i ma hâhâkâ nana o 'bě n' ipumbuwa, ja pâ o Mâ-a jadi ; ka bâ-ba uwa Mâ,

28. Na, Uyokwidi, Mosěs a lěnděkiyi

hwě, na, Oningĕ mwana-nyangwě na moto
a wa, na mâ-a dika mwajo, a wa a diye na
bana, na mwana-nyangwě a ka nângâkâ
mwad' 'aju, na mâ-a tĕdĕ mwana-nyangwĕ
ibângâ.
29. O diyaki ba nyangwě pâkâ hĕmbwĕ-
di: ka ua bohoboho ua nângá mwajo, ka
mâ-a wa a diye na bana.
30. Ka ua babale a nângâ mâ o bobaka,
ka mâ-a wa a diye na mwana.
31. Ka ua balalo a nângâ mâ; eâ nya-
nga tĕ te ea hĕmbwĕdi tĕ eĕhĕpi; ba wakite
ba dike bana.
32. O madikanido ka ua mwajo a wa tepĕ.
33. A ka diya lĕ ovanĕ mwad' 'a nja o
ipumbuwa? 'kabojana bĕhĕpi hĕmbwĕdi tĕ
te ba baki mâ.
34. Ka Jisus a timbwana ka Mâ-a vâ na
bâ, na, Bana ba he tĕkanĕ ba bakandi, na
bâ-ba vĕkwĕ o maba:
35. Ndi ba ka yĕnwĕ weyango na o pa-
hiya ehe tĕe nĕ, n' ipumbuwa j' iwedo, ba
baka, na bâ-ba vĕkwĕ o maba:
36. Na bâ-ba yalĕ pĕ o wa: 'kabojana ba
diyakate ba bĕ bwĕsĕ ka enjĕl; ba bĕndi
bana ba Anyambĕ, ba diyaki bana ba ipu-
mbuwa.

37. Ea na bato ba pambwakandi, pě lě
na Mosěs a levakiděte o ele, o mâ-a tuba-
kě Jěhova, na, Anyambě ea Ebraham, na
Anyambě ea Aisak, na Anyambě ea Jekâb.
38. Ikabojana A 'bě Anyambě ea ba di
wewe, ndi A ea ba di mihâ: 'kabojana bě-
hěpi ba te o Mâ-a jadi miha.
39. ¶ Jâ ndi ja balěndi bâkâ ja timbě,
na, Uyokwidi, oa vwi bwamu.
40. Oviya 'vaně b' uwaka pě Mâ *nyuwě*
na vilolombo.
41. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, E lě ndi eabu
e vâkě na Kraist a Mwana ua Devid?
42. Devid mâ mětě a ka vâkâ o ejanga-
nangobo ea Psamu, na, Jěhova a vâki n'
Upangiyi muamě, na, Diyaka o enâ 'amě
eyomi,
43. Kabo Mba ta panga baloni bâvě
ebonga 'vě e pitakiyě.
44. Devid a tubaka Mâ, na, Upangiyi, nd'
A lě mwan' 'aju na ě?
45. Ka Mâ-a vâ na beyokwedi beaju o
matâ ma bato běhěpi, na,
46. Kelevakani na balěndi, ba vahakě o
tamwaka na ngâi iyaba, ba tândâkâ maho-
mwě o mahambanido, na bediya beněně o
sinegâg, na lolika la betiyango o masango.

47. Ba pukulakĕ mandabo ma mealika, na bâ-ba haka makaliya mayaba iyaba ja bato: bâ banĕ ba ka duwi *pĕ* ivomudwĕ inĕnĕ wa.

KAPITA XXI.

1. Ka Mâ-a betanĕ mihâ, ka Mâ-a yĕnĕ benami be kutwakidĕ mavĕ mabu ma bovekĕ o egala ea ungumba.
2. Ka Mâ-a yĕnĕ tepĕ mwalika n' uhuhu mu' ukuge u kutwakidĕ mait ibale omĕ.
3. Ka Mâ-a vâ, na, Mbi langwakiyandi inyĕni o pâkwĕpâkwĕ, na, ukuge tĕ mua mwalika ekamu mâ-a kutudi wa na bâ bĕhĕpi:
4. Ikabojana ekaba bĕhĕpi ba kutidĕndi mavĕ mabu ma Anyambĕ oviya bwinge boabu: ndi mâ na bonyamo boaju a kutudĕte nyang' 'aju e ma diyana eĕhĕpi.
5. ¶ O bâkâ ba diyaki ba kalaka o pĕlĕ 'a tĕmpĕl, nyang' 'aju e diyaki kâvudwĕngo na malale na mavĕ mayam', A vâki, na,
6. Nd' o pĕlĕ 'a belombo tĕ ibeanyu be hilakĕ ekabe, hwi i vakandi, i ka mĕndĕ i

dikane ilale jâkâ n' ipâkwĕ kahanidĕngo, i
ka mĕndĕ i sajwĕ.
7. Ka bâ-ba uwa Mâ, na, Uyokwidi, belo-
mbo tĕkabe be ka diya lĕ nja 'gombe ĕ? na
e lĕ nja ndembo ĕ e ka diya o belombo tĕ-
kabe be ka hamĕ?
8. Ka Mâ-a vâ, na, Bandamakidĕni o
banga oa temudwĕni: 'kabojana baitĕ ba
ka pwi na dina jamĕ, na, Umbi *Mà;* ego-
mbe ea bi baka: o vitanaki bâ ni.
9. Ndi o inyĕni-o ka yokĕni o pĕlĕ 'a be-
duka na bedungu, o bangakeni: 'kabojana
belombo tĕkabe ndi be ka botĕ; nd' ihuku
i ha koke.
10. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Yenĕ etomba
e ka yani na etomba *epâkwĕ*, dinĕ ipangiya
na ipangiya *ipâkwĕ:*
11. He e ka ninganĕndi iningarĕ inĕnĕ o
loboko lâkâ, n' usalâku, na bevuva; na be-
lembo bea mahihi na megoma menĕnĕ me
ka yĕnĕnĕndi oba.
12. Ndi na ekabe beĕhĕpi na taka, ba
ka kahidi benâ beabu o 'nyĕni-o jadi, na o
ngongolidĕ *'nyĕni*, ba ka pâdĕndi *inyĕni* o
sinegâg, na o ndabo ja ntyogo, o pâkudwĕni
o boho boa mepolo na bapangiyi o nyanga
ea dina jamĕ.

13. E ka diyandi o 'nyĕni-o jadi o pĕlĕ 'a ipakuwa.

14. Nandi lenakide *eâ ni* o melema mèanyu, o take o pikiliyani nyang' 'anyu e ka timbwanĕ:

15. Ikabojana Mbi ka vĕndi 'nyĕni udumbu n' iyowĕ, bea ndoba janyu jĕhĕpi be ka mĕndĕ ba sule na ba dibide,

16. O ka kândwĕndini na ba jakidi 'nyĕni, na bana ba nyangwĕ, na majawĕ, na mboyi; ba ka weyakidĕndi 'nyĕni *bâkâ*.

17. O ka binwĕndini na *bato* bĕhĕpi o nyanga ea dina jamĕ.

18. Ndi tombe na howe ea molo muanyu ea nyange.

19. Pahakiyateni malina manyu n' iyika janyu.

20. O inyĕni-o ka yĕnĕni Jĕruselĕm na ndumba ulwanidĕngo, yowakĕni na ujilo muaju mua bĕ piĕlĕ.

21. Nandi ba jadi o Judia ba kweyakĕ o mekodi; ba ka diyĕ omĕ o hanġanĕ ba vĕngĕmĕke; ba ka diyĕ o behiki ba ngakiye omĕ.

22. Ikabojana jâ hwi tĕkadi ndi ja ngundako, ovanĕ nd' o belombo beĕhĕpi be lĕndĕkudwĕ be ka hohonganĕ.

23. Ndi majili na ba ka diyĕ na memi
na ba ka nyangĕ, o hwi tĕdinĕ! 'kabojana
etuniya enĕnĕ e ka diyandi o ehe, na nga-
mbi na bato tĕkaba.
24. Ba ka kwi na mbĕbâ e' ukwala mu'
ibâtâ, ba ka valanwi mbwedi o betomba
beĕhĕpi; na Jĕruselĕm a ka pitakwĕ nâ Be-
tomba kabo o 'gombe ea Betomba e ka ho-
honganĕ.
25. ¶ Ndembo i ka diyandi o joba, na
ngândĕ, na nyĕtĕti; o he majili ma beto-
mba, na njukĕ; manga na bebuluwa be bu-
mbaka;
26. Melema mea bato me ka diyĕ mea
pĕpĕ na jângâ, na imbuwa ja belombo be
vakĕ o he: 'kabojana ngudi ja oba i ka
ninganĕndi.
27. Nandi bĕngĕ ba yĕnĕkĕ Mwana-
moto a vaka o evindi na ngudi n' ivenda
inĕnĕ.
28. O belombo tĕkabe be ka yalĕ o hama,
bĕngĕ o umbwakiyeni oba, n' inyĕni oa be-
tĕni meolo meanyu; 'kabojana ivango ja-
nyu ja bĕndi baka.
29. Ka Mâ-a kaniya bâ ukanakâdi, na;
Hilakĕteni ele ea itâlâ, na bele beĕhĕpi;
30. Oningĕ be ka pumakĕ *bekai*, o yĕnĕ-

kĕteni na o yowudĕteni 'nyĕni mĕtĕ na egombe ea yomu ea bĕndi piĕlĕ.
31. Eâ nyanga tĕ te eanyu, o inyĕni-o ka yĕnĕni belombo tĕkabe be hamaka, yowakĕni na ipangiya ja Anyambĕ ja bĕndi piĕle.
32. Mbi langwakiyandi inyĕni pâkwĕpâkwĕ, na, Igona tĕkadi ja tombe, kabo beĕhĕpi ekabe bea hama.
33. He na oba ndi be ka tombĕ; ndi ndaga jamĕ ja tombe.
34. ¶ Bandamakidĕni inyi mĕtĕ, banga o 'gombe te 'gombe melema meanyu mea tomba o londa na belombo bea 'mĕna tĕkae n' ivula n' ipeya, na buhwa tĕbonĕ boa kâbidĕ inyĕni matota.
35. Ikabojana bo ka viyandi pani-ka ilambo o bĕhĕpi ba jadi o boho boa he boĕhĕpi.
36. Nandi, vengakidĕni n' inyĕni-o ka kalakiyani egombe eĕhĕpi, ovanĕ nd' inyĕni o ka yĕnĕnĕni weyango na o kweyia belombo tĕ be vakĕ ekabe beĕhĕpi, na o tĕmĕ o boho boa Mwana-moto.
37. Na mwehe A diyakindi A yokwakidĕ o tĕmpĕl; o bulu ka Mâ-a puma, na 'la ka diya o ukodi u tubakwĕ na *Ukodi* mua Alivs.

38. Ka bato bĕhĕpi ba punda o Mâ-a jadi
o tĕmpĕl n' ubwa, ka yoka Mâ.

KAPITA XXII.

1. Nandi isango ja pĕmbĕ e ha 'bĕ na
ilanda i ma tubakwĕ, na, Isango j' Ikundu-
wa, i diyaki ja bĕ piĕlĕ.
2. Ka prist ja meolo na balĕndi ba vaha
nyang' 'abu e ka weyĕ Mâ; 'kabojana ba
bangaki bato.
3. ¶ Ka dĕvil ea ngiya o ulema mua Ju-
das a ma tubakwĕ, na, Iskariât, ua tango
ea jomu na bebale.
4. Ka mâ-a 'la pĕlĕ na 'aju, ka mâ-a tinga
'na prist ja meolo na ngâwĕ, nyang' 'aju e
ka kândĕ Mâ o bâ-ba jadi.
5. Ba yĕnĕki mbya, ka bâ-ba panganĕ
mâ na ba ka vi mâ dâlĕ.
6. Ka mâ-a yohanĕ; a ka vahaka egombe
e kândânâkĕ Mâ o bâ-ba jadi o ebimba e
ha 'bĕ.
7. ¶ Ka buhwa boa pĕmbĕ e ha 'bĕ na
ilanda boa pâ, o Ikunduwa i ka weywĕ.
8. Ka Mâ-a loma Pite na Jân, na, Kĕ-
kĕni ka kenjaki hwĕ ni Ikunduwa, ho jeni.

9. Ka bâ-ba vâ na Ju, na, O ka vaha lĕ ho kenjakĕ ove?

10. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Hilakĕteni, inyĕni o ka ngiyĕni o mboka, moto a ka lati n‘ inyĕni omĕ, bapĕngo imâgi ja miba; o ka vitanaki mâ ni o ndabo ’aju e ka ngiyĕ.

11. N‘ inyĕni oa vâni na momo uyam‘ ua ndabo, na, Uyokwidi a vwi na nâvĕ, na, Ikenga ja bangi ijamĕ i ka jĕ Ikunduwa na beyokwedi beamĕ, i l‘ ovĕ?

12. A ka levidĕndi inyĕni ilika via ’ba inĕnĕ bonguĕngo: o ka kenjakĕni omĕ.

13. Ka bâ-ba ’la, ka bâ-ba kâbidĕ ka Mâ-a ma languwa bâ: ka bâ-ba kenjĕ isango.

14. O iwĕla i ipâkidi, ka bâ na jomu ja metodu na metodu mebale ba diyanidĕ.

15. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, N‘ iyombuwa ndi ’jamĕ i yombwakidi o ja Ikunduwa tĕkadi n‘ inyĕni n‘ Umba na taka o yĕnĕ betuniya:

16. Ikabojana Mbi vâki n‘ inyĕni, na, Mba je pĕ jâ, kabo o jâ i ka hohonganĕ o ipangiya ja Anyambĕ.

17. Ka Mâ-a nângâ *sĕngĕ* ea kapi, ka Mâ-a vĕ akeva, *na*, Nângâkâni ekae, o ka kabanakiyani inyi mĕtĕ n‘ inyi mĕtĕ.

18. Ikabojana Mbi vâki n' inyěni, na, Mba mâtě pě ebuma e' ukâdi, kabo ipangiya ja Anyambě ja pâ.

19. ¶ Ka Mâ-a nângâ pěmbě, ka Mâ-a vě akeva, ka Mâ-a pěhě *eâ*, ka Mâ-a vě bâ, na, Nyol 'amě e didi věwěngo o pěl' 'anyu nd' ekaně: hakani ekae iyongidě jamě,

20. Ka Mâ-a vě pě *sëngě* ea kâpi, beja pa, na, *Sëngě* tě ea kâpi ekaně, e ndi panga ea kya na makiya mamě, ma tâkě o pěl' 'anyu.

21. Ndi hilakěteni, enâ ea a kândâkě 'Mba e *te* n' Umba o tagulu.

22. Pâkwěpâkwě Mwana-moto a kěkěte, kâ eâ-e pangakudwě: ndi maguga na moto tě uaju A ka kândwě!

23. Ka bâ-ba yalě iuwana bâ mětě na bâ mětě, na, nja didi o bâ-ba jadi a 'mbaka o ha elombo těkae.

24. ¶ Ba diyaki tepě na jomano, na, nja ka langwě boněně wa.

25. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mepolo mea Betomba me pangakiyi bâ; na ba yambakiyi bâ ba tubakwě na ba hakě bwamu.

26. Ndi oa *diyeni* nonaně: nd' a ka diyě boněně o 'nyěni-o jadi, a diyake ka nděmbě mětě; a ka diyě molo, ka a hakiyě.

27. *Mĕtĕ* nja *di* bonĕnĕ wa, a diyakĕ o
beja, ipĕ a hakiyĕ? hanga na a diyakĕ o
beja? ndi Mbi nd' o 'nyĕni-o jadi ka a
hakiyĕ.
28. Inyĕni ndi ba bembidi n' Umba o
mayĕjudwĕ mainĕ.
29. Mbi kenjidĕndi 'nyĕni ipangiya, ka
Paia a di 'Mba kenjiyĕngo.
30. Na ovanĕ nd' inyĕni-o ka diyĕni o
jakani o mâtâkâni o tagulu 'amĕ o ipa-
ngiya jamĕ, diyango o beka o yĕkĕkidĕni
jomu ja miyâ na miyâ mabale ma Isreĕl.
31. ¶ K' Upangiyi a vâ, na, Saimân,
Saimân, hilakĕte, Setan a yombwakand'
inyĕni ovanĕ nd' o mâ-a ka hĕhĕ inyĕni
pani ka hwit.
32. Ndi Mbi kaliyendi o pĕl' 'âvĕ, na
ovanĕ nd' ikamidĕ jâvĕ i ka mĕndĕ i nya-
nge: o âvĕ-o ka diyĕ oa 'luwa, o ka yâdâ-
kidĕ bana ba nyângwĕ.
33. Ka mâ-a vâ na Ju, na, Upangiyi, mbi
te kokĕngo na o vala na nâvĕ, o ndabo 'a
ntyogo, na iwedo.
34. Ka Mâ-a vâ, na, Pite, Mbi langwaki-
yand' âvĕ, na, kuba ea kâkâle o buhwa
tĕkabo, nd' o hâhĕ nj' ilalo na oa 'wĕ 'Mba.
35. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, o 'Mba-mbi

lomakidi inyĕni o diyi na elandi ea dâlĕ, na
elandi ea kola, na makogo, o nyamakindini
elombo? Ka bâ-ba vâ, na, Na vilolombo.
36. Jâ ndi jaju ja vâ na bâ, na, Nd' o
kya tĕkanĕ, a di na elandi ea dâlĕ, a nângâ-
ke *eâ*, *a di* na elandi ea kola *a hake* nyanga
tĕ; a ha 'bĕ n' ukwala mu' ibâtâ, a hamba-
kidĕ ngâi 'aju, na mâ-a hamba umbâkâ.
37. Mbi vâki n' inyĕni, na, e di lĕndwĕ-
ngo ekae e ka hânjâbiyi n' Umba, Ka Mâ-a
langwĕ na bahayi ba bobe: 'kabojana belo-
mbo be jadi o pĕl' 'amĕ be te n' ihuku.
38. Ka bâ-ba vâ, na, Upangiyi, hilakĕte
mekwala mu' ibâtâ mebale nd' ekame.
Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ea bi twĕtwĕ.
39. ¶ Ka Mâ-a puma, ka Mâ-a 'la o ukodi
mua Alivi te ka Mâ-a ma haka mbĕmbĕ;
ka beyokwedi beaju bea vitĕ Mâ.
40. O Mâ-a diyedi A bĕ iboko tĕ, ka Mâ-a
vâ na bâ, na, Kalakiyani, banga oa ngiyani
iyĕjudwĕ.
41. Ka Mâ-a vĕngĕmĕ o bâ-ba diyakidi
pani-ka ihwa j' ilale, ka Mâ-a kwa na ma-
bângâ ka Mâ-a kaliya,
42. Na, Paia, oningĕ oa panga, vĕngĕkidĕ
'Mba *sĕngĕ* tĕ ea kâpi ekanĕ; ndi, hanga
upango muamĕ, nd' umuâvĕ, u hamake.

43. Ka enjĕl e viya oba ea pumiya Mâ, e
ka yâdâkidĕ Mâ.
44. O Mâ-a diyakidi a ka yĕnĕkĕ meadi
ka Mâ-a kaliya pĕ n' inĕnĕ: ebabadi 'aju
ea bĕ bwĕsĕ ona matâi ma m'akiya manĕnĕ
ma kwaka o he.
45. O Mâ-a umwedi ikaliya, ka Mâ-a pâ
o beyokwedi beaju be jadi, ka Mâ-a kâbidĕ
bâ-ba tikaka na ngĕbĕ,
46. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O yaka li na
nde? tĕmekĕni, o ka kalakiyani, banga oa
ngiyani iyĕjudwĕ.
47. ¶ O Mâ-a bĕkite a kalaka, hilakĕte
ebimba, na a ma tubakwĕ, na, Judas, ua
jomu na babale, a kĕkĕ o boho boabu, ka
mâ-a bakama na Jisus k' a pyâpyâ mâ.
48. Ndi Jisus a vâki na mâ, na, Judas, o
kândâki Mwana-moto n' ipyâpyâ?
49. O ba diyakidi Mâ ulwanidĕngo ba
yĕnidi be ka vitĕ, bâ na Mâ, na, Upangiyi,
ho kokake n' ukwala mu' ibâtâ?
50. ¶ K' umbâkâ uabu a koka uhayi
mua prist ya molo ka mâ-a lena mâ ditâ
jaju iyomi.
51. Ka Jisus a timbwana, na, Hukakidĕni
ovanĕ. Ka Mâ-a kupanĕ ditâ jaju, ka Mâ-a
yongĕ mâ.

52. Jâ ndi ja Jisus ja vâ na prist ja
meolo, na ngâwe ja tĕmpĕl, na batodu, ba
vaki o Mâ-a jadi, na, O pândini na me-
kwala na beposa, ona o vakandi o mwibi
u jadi?
53. O Mbi diyaki n' inyĕni o tĕmpĕl
buhwa ka buhwa, ou hambakidĕni benâ o
Umbi jadi; ndi iwĕla janyu nd' ekadi, na
ipanga j' ivititi.
54. ¶ Jâ ndi jabu ja nângâ Mâ, na vala
na Mâ, ka bâ-ba pâdĕ Mâ o ndabo 'a prist
ea molo. Ka Pitĕ a vitĕ yavidĕngo.
55. O bâ-ba bondakidĕ veya o hanganĕ
e' ikenga, bâ 'mĕ diyango, ka Pitĕ a diya
tĕpĕ o ngalakabo 'abu.
56. Ndi itângâ n' ihuhu i yĕnĕki mâ
diyango baka na veya, mâ mâ dihâ sii,
mâ, na, Ekanĕ a diyaki tepe na Ju.
57. Ka mâ-a hâhâ mâ, na, Mwajo, mba
'wĕ Mâ.
58. Vikikili kwĕi k' upâkwĕ a yĕnĕ mâ,
ka mâ-a vâ, na, O tepĕ uabu. Ka Pitĕ a
vâ, na, Momo, mbi 'bĕ.
59. Ulingo k' iwĕla jâkâ tombango, k'
upâkwĕ a vâ yâdidĕngo, na, Mbambayĕ
ekanĕ a diyaki tepĕ na mâ; 'kabojana a
ndi ua Galili.

60. Ka Pitě a vâ, na, Moto, mba 'wě ka âvě o vâkě. A kalakate o mbenjě tě ea pâkâ, kuba e kâkâlâkâ.

61. K' Upangiyi a vonguwa, ka Mâ-a umbuwa Pitě. Ka Pitě a yongidě ndaga e' Upangiyi, nyang' 'aju a vâki na ju, na, Na kuba na kâkâlâkâ, o ka hâhiyi 'Mba nj' ilalo.

62. Ka Pitě a puına o uhěngě, a ka eyaka nangudi.

63. ¶ Ka bamo tě ba bweyaki Jisus ba diyaki ba ka věhěkě Mâ, ba bomaka Mâ.

64. O bâ-ba dibi Mâ ınihâ, ba ka bweyaka Mâ o boho, na uwa Mâ, na, Sâkâkâ, nj' 'a bweyakě Âvě?

65. Na belombo bepâkwě beitě beabu be ma kalaka o pěl' 'aju bokilaka.

66. Buhwa bo yakate, ka batodu ba bato na prist ja meolo na balěndi ba lataniya, ka bâ-ba pâdě Mâ o 'hoka 'abu, na,

67. Âvě ndi Kraist? langwakiya hwě. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Oningě 'Mba languwa inyěni, oa kamiděni:

68. Oningě 'Mba uwa tepě *inyěni*, oa yavwani 'Mba ni, n' inyěni oa huludě tepi '*Mba ni*.

69. Okava tombango vâkâna Mwana-

moto a diyendi o 'nâ 'yomi ea ngudi ea Anyambĕ.

70. Ka bâ bĕhĕpi ba vâ, na, O te Mwana-Anyambĕ e? Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O ndini vângo na Mbi wĕ.

71. Ka bâ-ba vâ, na, Ho lĕ pi na nja mal' ĕ ma tali? 'kabojana hwĕ mĕtĕ ho yokindi oviya udumbu muaju mĕtĕ.

KAPITA XXIII.

1. Ka ebimba eabu eĕhĕpi ea umwanidĕ, ka bâ-ba valana Mâ o Pailat a jadi.

2. Ka bâ-ba yalĕ o bakidĕ Mâ, na, Ho duwindi ekanĕ a ulwakidĕ 'tomba, na a kandakidĕ na Sisa a vĕkwe pago, na na Mâ mĕtĕ ndi Kraist upolo.

3. Ka Pailat a uwa Mâ, na, Âvĕ ndi Upolo mua Jiu? Ka Mâ-a yavwana Mâ ka Mâ-a vâ, na, O vâki *eâ*.

4. Jâ ndi ja Pailat ja vâ na prist ja meolo na bebimba, na, Mba 'b' o duwa moto tĕkanĕ evenda.

5. Ka bâ-ba loluwa n' inĕnĕ, na, A hihakidĕ bato, a yokwakidĕ o Jndia eĕhĕpi, a yalakĕ o Galili na pâ ono okava.

6. O Pailat a yokidi o pělě ea Galili, ka mâ-a uwa n' ipě a ua Galili.

7. O mâ-a yowudě na a u' ipanga ja Hěrod, ka mâ-a validě Mâ o Hěrod a jadi, mâ mětě a diyakit' omě o Jěruselěm hwi tědině.

8. Hěrod a yěněki mbya 'něně, o mâ-a yěněki Jisus: 'kabojana a diyakindi a vahaka o yěně Mâ *ulingo* uyaba, 'kabojana a diyakindi a yoka belombo beitě o pěl' 'aju; a yombwaka na t' a ka tand' o yěně Mâ a haka elembo.

9. Ka mâ-a uwa Mâ ndag' iitě; nd' A 'b' o yavwanaka mâ elombo.

10. Ka prist ja meolo na balěndi ba těměkindi ba ka bakakidě Mâ nangudi wa.

11. Ka Hěrod na bamo baju ba 'duka ba hadividě Mâ, ba ka věhěkě *Mâ*, ka bâ-ba bâtidě Mâ ibâtâ i panyakě, ka bâ-ba timbě pě Mâ o Pailat a jadi.

12. ¶ Boâ buhwa tě boa Pailat na Hěrod bo lataki mboi; 'kabojana ba diyaki n' ibino ovyo bâ mětě na bâ mětě.

13. ¶ O Pailat a bědi prist ja meolo na bapangiyi ba bato ndiyango,

14. Mâ na bâ, na, O vanakidi 'mba ni moto těkaně, na a ulwakiděndi bato; hila-

kĕteni, mbi kâtite *Mâ* o boho boanyu, na mbi 'bĕ duwango moto tĕkanĕ njĕnji o pĕlĕ 'a belombo t' ibeanyu be bakakidĕ Mâ:

15. E! tombe na Hĕrod: 'kabojana mbi lomakite inyĕni o mâ-a jadi; ndi umbwakiyateni, o 'bĕ na elombo lukango n' iwedo e hawudwĕ o Mâ-a jadi.

16. Vâkâna mbi ka bomi Mâ, na huludĕ *Mâ*.

17. Ikabojana o mala ndi imaju ma hulakidĕ umbâkâ o bâ-ba jadi o Isango.

18. Ka bâ-ba yama o njamba pâkâ, na, Vĕngĕmĕ na *moto* tĕkanĕ ovanĕ, na nâvĕ oa hulidĕ hwĕ Barabas:

19. (A vamakudwĕ o ndabo 'a ntyogo, o pĕlĕ 'a ivegwanidĕ n' ihuhu i hakudwĕ o mboka, n' iweyana.)

20. Pailat a diyaki n' upango mu' ihulidĕ ja Jisus, ka mâ-a kala pĕ na bâ.

21. Ndi ba yamaki, na, Kâmâkidĕ *Mâ* o krâs, kâmâkidĕ Mâ o krâs.

22. Ka mâ-a vâ na bâ njo e' ilalo, na, Na nd' e lĕ, a ma ha lĕ nja bob' ĕ? Mbi 'bĕ mâ duwango na tina e' iwedo: vâkâna mbi ka bomi Mâ, na validĕ *Mâ*.

23. Ka bâ-ba loluwa n' inĕnĕ moyi oba,

ba uwaka na a kâmâkudwĕ o krâs: ka moyi mabu na ma prist ja meolo ma bala.

24. Ka Pailat a lenidĕ na e diyake nyang' 'abu e ma jomba.

25. Ka mâ-a hulidĕ uabu a jombakidi, a ngakudwĕ o ndabo 'a ntyogo n' ivegwanidĕ n' iweyana; ndi a vĕki Jisus o itândidi muabu.

26. O bâ-ba diyaki ba valanaka Mâ, ka bâ-ba bweya Saimân pâkâ, ua Sairini a viya o 'hiki, mâ ndi uabu a hikakidĕ krâs, na a bapakiyĕ *yâ* o mbuhwa ea Jisus.

27. ¶ Ka njamba ea bato enĕnĕ, na bajo, ya vitĕ ba eyaka mâ na bâ-ba tatabanganaka.

28. Ndi Jisus a ka vongwaka o bâ-ba jadi ka Mâ-a vâ, na, na, Bajo ba Jĕruselĕm, o eyaki 'Mba ni, ndi 'yakani o pĕl' 'anyu, na bana banyu.

29. Ikabojana umbwakiyateni hwi i vakandi, ijabu i ka vâyĕ, na, Ibâtâ na ba bekomba, na mahuhu ma ha jakidi, na mabĕ ma ha nyangakidĕ.

30. Ba ka diyi ba ka yalakĕ o vâ na mekodi, na, Vihamakiyi hwĕ ni; na bekandangolo, na, Dibaki hwĕ ni.

31. O vĕngĕ lĕ ba ha belombo tĕka-
be o ele e di mihâ, ba ka ha lĕ ea yahe-
yahe na ĕ ?
32. O diyaki tepĕ na bapâkwĕ babale,
ba haki bobe, ba valanakwĕ na Mâ ka
weyudwĕ.
33. O bâ-ba pâdi o iboko, i ma tubakwĕ
na Kalvari, ka bâ-ba kâmidĕ Mâ omĕ, na
ba haki bobe, ekanĕ o 'nâ eyomi, ekanĕnĕ
o 'nâ ea 'mĕngwĕ.
34. ¶ Jâ ndi ja Jisus ja vâ, na, Paia,
iyakidĕ bâ; 'kabojana ba 'wĕ nyang' 'abu e
hakĕ. Ka bâ-ba kabaniya ngâi 'aju na
hoduwa kwai.
35.* Ka bato ba tĕmĕ imbuwa. Ka bâ
na bapangiyi ba tâba tepĕ *Mâ*, na, A ma
yongaki bapâkwĕ; a t' o yongĕ nyol' 'aju
mĕtĕ, oningĕ na ekanĕ te Kraist ea Anya-
mbĕ e di pânângo.
36. Na sâjĕ tepĕ ba ka vĕhĕkĕ Mâ, ba
vaka o Mâ-a jadi, ka vĕkĕ Mâ vinigar,
37. Na, Oningĕ na o ndi Upolo mua Jiu,
yongakĕ nyol' 'âvĕ mĕtĕ.
38. Ka ilĕndĕ ja lĕndwĕ oba ea molo
muaju na melĕndâ mea Grik, na Latin,
na Hibru, na, UPOLO MUA JIU ND'
EKAMU.

39. ¶ Ka moto a haki bobe umbâkâ a
diyaki kĕlĕmĕngo a kila Mâ, na, Oningĕ na
o te Kraist, yongakĕ nyol' 'âvĕ na hwĕ *tepĕ*.
40. Ndi k' upâkwĕ a yavwana n' a ka-
ndidĕ mâ, na, Oa bangaka Anyambĕ, âvĕ o
jadi o jâ ikobwĕ tĕ?
41. Hwĕ hohonganĕngo mbambayĕ; 'ka-
bojana ho pahiyi mahomano ma behadi
beahu: ndi momo tĕkanĕ a 'bĕ hango elo-
mbo ka 'lombo.
42. Ka mâ-a vâ na Jisus, na, Upangiyi,
o ka yongakidĕ 'mba o âvĕ-o ka pâyĕ o
ipangiya jâvĕ.
43. Ka Jisus a vâ na ju, na, Mbambayĕ,
Mbi langwakiyand' âvĕ, na, O buhwa tĕ-
kabo nd' âvĕ-o ka diyĕ n' Umba o Paradais.
44. E diyakindi ea bĕ hongodi ea ba
jomu na mawĕla mabale, na ivititi na di-
yaka o he eĕhĕpi kwanga nala mawĕra
malalo.
45. Ka joba ja vinda, ka unamba unĕnĕ
mua tĕmpĕl mu-a pehiyĕ na hanganĕ.
46. ¶ O Jisus a yamidi na joyi 'nĕnĕ ka
Mâ-a vâ, na, Paia, Mba bweyidĕndi ilina
jamĕ o makadu mâvĕ. O Mâ-a bi nonanĕ
vângo, ka Mâ-a diba.
47. O Sĕnturiân a yĕnidi be hamakidi,

ka Mâ-a bendĕ Anyambĕ, na, Ea bo-
mwĕ penda, na, moto tĕkanĕ a diyakindi
uyamu.
48. Bebimba beĕhĕpi be yolanakidĕ ka
yĕnĕ nyanga tĕkanĕ, o bâ-ba hilidĕ belombo
be hamakidi, ka bâ ba timbanidĕ, ba kĕkĕ
ba kumbaka ngonga jabu.
49. Megangano meaju meĕhĕpi, na bajo
ba vitakidĕ Mâ oviya Galili, ba tĕmĕki na
masĕyi, ba hilakĕ belombo tĕkabe.
50. ¶ Hilakĕte, *o diyaki* na momo dina
na Josĕf, ua 'hoka; *na mâ-a diyaki* tepĕ
moto uyam', ua hohonganĕngo:
51. Mâ nd' a ha kamakidĕ ehok' 'abu n'
ihadi viabu: *a* diyaki ua Arimatia, mboka
ea Jiu; na mâ mĕtĕ a diyaki tepĕ a venga-
ka ipangiya ja Anyambĕ.
52. *Momo* tĕkanĕ a kĕkind' o Pailat a
jadi, ka mâ-a jomba ekengo ea Jisus.
53. Ka mâ-a hubĕ eâ, ka mâ-a dinga eâ
na ivĕla, ka mâ-a nangidĕ eâ o malonga ma
pudwakudwĕ ilale, ma diyakidi ma t' o na-
ngudwĕ moto n' ivâkwĕ.
54. Boâ buhwa tĕbonĕ ndi bo diyaki bo'
ikengĕ na buhwa bo' Iyâjâ bo diyaki bo
bengakiya.
55. Ka bajo tepĕ, ba vakiyi na Ju o Ga-

lili, ba vitĕ, ka bâ-ba hilĕ malonga, na nya-
nga ea ekengo 'aju e nangakudwĕ.
56. Ka bâ-ba timba, ka kenjĕ meyâmbâ
na mavulĕ; ka bâ-ba yâjâ o buhwa bo' Iyâ-
jâ, hohonganĕngo na elekanako.

KAPITA XXIV.

1. Nandi o *buhwa* boa wiki boa bohoboho
ka bâ na *bapâkwĕ*, ba punda n' ubwa ka
bâ-ba viya o malonga, ba valanaka belombo
bea kango beabu be kenjakidĕ.
2. Ka bâ-bâ kâbidĕ ilale vunguludwĕngo
o malonga.
3. Ka ba-ba ngiya, ndi bu kâbâkidĕ eke-
ngo ea Upangiyi Jisus.
4. E diyakindi, o bâ-ba diyakidi ba naka-
ka opĕla tĕnĕ, hilakĕte, bamo babale ba di-
yaki na ngâi i panyakĕ de piĕlĕ na bâ;
5. O bâ-ba diyaki ba bangaka ka bâ-ba
balidĕ meoho *meabu* o he, bâ na bâ, na, O
butaka lĕ ni A di mihâ o ba wewe ba didi
na nde?
6. A ibĕ okava, nd' A pumbuwendi; yo-
ngakidĕni kâ Mâ-a kalaki n' inyĕni o Mâ-a
diyakite a ngite o Galili,

7. Na, Mwana-moto a ka bweyudwĕndi o makadu ma bato babe, na Mâ-a kâmudwĕ o krâs, o buhwa bo' ilalo na Mâ-a umuwa pĕ.

8. Ka bâ-ba yongidĕ ndaga jaju.

9. Ka bâ-ba timba oviya malonga, na pâdĕ sango ea belombo tĕkabe beĕhĕpi o jomu n' umbâkâ na bapâkwĕ bĕhĕpi.

10. Ba diyakindi Meri Magdalini na Joana, na Meri *nyangwĕ* ea Jems, na *bajo* bapâkwĕ *ba diyaki* na bâ, ba langwakiyedi metodu belombo tĕkabe.

11. Ndaga jabu i yĕnĕnĕkindi o bâ-ba jadi ka bekalĕkalĕ; bu kamidĕ bâ.

12. Jâ ndi ja Pitĕ ja umuwa, na vala mĕmbila o malonga; a ka balamaka, ka mâ-a yĕnĕ menamba mea linĕn iboko n' iviabu bya, ka mâ-a timba, a kĕkĕ a mamaka n' ulema muaju belombo tĕ be hamidi.

13. ¶ Umbwakiyate, o boâ buhwa tĕ babale ibabu ba diyaki ba kĕkĕ o ibâkâ dina na Emaus, i diyaki mabo ma furlâng utoba oviya Jĕruselĕm.

14. Ka bâ-ba hova elâmbĕ bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ o pĕlĕ ea belombo tĕ be hamidi ekabe beĕhĕpi.

15. E diyakindi, o bâ-ba diyaki ba hova-

ka elâmbĕ, na bâ-ba batanakĕ, ka Jisus Mâ
mĕtĕ a bakama, na kĕkĕ na bâ.
16. Ndi mihâ mabu ma himbakudwĕndi
na bu yowakĕ Mâ.
17. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ma lĕ nja ma-
ngâ-e ma ndaga imanyu ma kĕkĕ o kĕkĕ o
bomaka penda inyĕni mĕtĕ n' inyi mĕtĕ o
inyĕni-o tamwakĕ na ngĕbĕ ekama?
18. Ka uabu umbâkâ, a diyaki dina
na Kliopas, a timbwana ka mâ-a vâ na
Mâ, na, O ndi mĕtĕ mwĕngi o Jĕruselĕm,
ka 'vĕ o ha yowakĕ belombo be di hama-
ngo omĕ o hwi tĕkadi ekabe?
19. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Nja belo-
mbo e? Ka bâ-ba vâ na Ju, na, Bea Jisus
ea Nasarĕt, momo a diyaki usâki u kenaki
na behadi na ndaga o boho boa Anyambĕ
na bato bĕhĕpi:
20. Ka prist ja meolo na bapangiyi bahu
ba bweyidĕ Mâ o yĕkĕ e' iwedo, ka bâ-ba
kâmidĕ Mâ o krâs.
21. Ndi ho ma pitakidi na Mâ nd' a 'mba-
kid' o vanguwa Isreĕl: na tombe beĕhĕpi
ekabe, o buhwa ndi buhwa bo' ilalo na be-
lombo tĕkabe na hama.
22. E, na bajo ba njamb' 'ahu bâkâ ba ma
punda o malonga, ba pangi hwĕ ho mamaka;

23. O bâ-ba ha duwedi ekengo 'aju, ka bâ-ba timba, ka bâ-ba vâ, na, ba ma yĕnĕ tepĕ ehihila ea enjĕl, i ma languwa *bâ* na A bi mihâ.

24. Ka ba di na hwĕ bâkâ ba vala tepĕ o malonga, ka bâ-ba kâbidĕ tepĕ ka bajo ba ma vâ : ndi Mâ ndi uabu a ha yĕnidi.

25. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, A ! betiketike, na melema me di bodilo n' ikamidĕ ja beĕhĕpi bea basâki be kalakidi :

26. Kraist au lukaka o yĕnĕ njuke tĕkadi, na ngiya o ivenda jaju ?

27. Ka Mâ-a yalĕ na Mosĕs na basâki bapâkwĕ bĕhĕpi, A ka pĕhĕkiyĕ bâ Ilĕndwĕ jĕhĕpi belombo bea pĕlĕ 'aju mĕtĕ.

28. Ka bâ-ba bakama o ibâkâ jabu i kĕkidi : ka Mâ-a ha bwĕsĕ ona A 'mbaka o tomba yavidĕngo kwĕi.

29. Ndi ba pinyilakidi Mâ, na, Yĕngĕkidĕ na hwĕ ; 'kabojana ea bi kolo, na buhwa bo tângâmindi. Ka Mâ-a 'la ka yĕngidĕ o bâ-ba jadi.

30. E diyakindi, o bâ na Mâ ba diyanakid' o beja, a ka nângâkâ pĕmbĕ, ka Mâ-a vambiya *eâ* ibâtâ, A ka pĕhĕkĕ, ka Mâ-a vĕ bâ.

31. Ka mihâ mabu ma bumuwa, ka bâ-
ba yowĕ Mâ; ka Mâ-a nyângiyĕ bâ mihâ
mabu.
32. Ka bâ-ba vâ bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ,
na, Ulema muahu u diya u ka yodaka
hwĕ utema, o Mâ-a ma kala na hwĕ o
njeya, na o Mâ-a ma bumudĕ Malĕndwĕ o
hwĕ-ho jadi?
33. Ba ka tĕmĕ kĕ o j' iwĕla tĕ ka bâ-ba
timba o Jĕruselĕm, na bâ-ba kâbidĕ jomu n'
umbâkâ, na ba diyaki na bâ yolanĕngo,
34. Na, Upangiyi a pumbuwendi pâkwĕ-
pâkwĕ, A ma pumiyand' o Saimân a didi.
35. Ka bâ-ba pakuwa belombo *be ha-
makid'* o njea, na nyang' 'abu e yowakidĕ
Mâ, na ipĕhĕ ja pĕmbĕ.
36. ¶ O bâ-ba kalaki kakana, ka Jisus mâ
mĕtĕ A tĕmĕ o hanganĕ 'abu, ka Mâ-a vâ
na bâ, na, Jonga n' inyĕni.
37. Ndi ba diyakindi na jângâ, na bâ-ba
pikiliya na ba yĕnindi ilina.
38. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O yĕnĕkĕ li
njuke ea nde? mapikiliya ma umwaka li o
melema meanyu na nde?
39. Hilakĕni makadu mamĕ na matambi
mamĕ, na A t' Umba mĕtĕ: ta kupani 'Mba
ni, oa yĕnĕni; 'kabojana ilina i 'bĕ na me-

honi na bevehe, k' inyĕni o yĕnĕki 'Mba ni
Mbi jadi.
40. O Mâ-a bi nonanĕ vângo, ka Mâ-a
levidĕ bâ makadu *maju* na matambi *maju*.
41. O bâ-ba diyaki ba t' o kamidĕ na
mbya, ba mamaka, Mâ na bâ, na, O bi na
beja okava ?
42. Ka bâ-ba vĕ Mâ ekulu ea 'jaka bo
upakwĕ, na ea ekoda ea boyi.
43. Ka Mâ-a nângâ *beâ*, ka Mâ-a ja *beâ*
o pwanj' 'abu.
44. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ndaga jamĕ i
kalaki n' inyĕni o 'Mba-mbi diyakidi Mbi
ngite n' inyĕni, *nd'* ekadi ; na belombo beĕ-
hĕpi be ka timwĕndi, be di lĕndwĕngo o
Elekanako ea Mosĕs, na *o* basâki, na *o*
Psamu o pĕl' 'amĕ.
45. Jâ ndi jaju ja bumudĕ bâ mapikiliya
mabu, na ba bweyakidĕ Malĕndwĕ,
46. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, E lĕndwĕ-
ngo kakana, na kakana ka Kraist a lukaki
na wa, na Mâ-a 'pumbuwa o bawewe o
buhwa bo' ilalo :
47. N' iluwa ja melema n' ivĕngidĕ ja
bobe be ka pakudwĕ betomba beĕhĕpi o
dina jaju, jali na Jĕruselĕm.
48. Inyĕni ndi tali ja belombo tĕkabe.

49. ¶ Hilakĕteni, Mbi bandakidĕndi mohano mua Paia o inyĕni-o jadi: ndi ta himbani o mboka Jĕruselĕm, kabo inyĕni o ka pugwi na ngudi oviya 'ba.
50. ¶ Ka Mâ-a valana bâ kwanga nala Bĕtane A ka bĕtakĕ makadu maju ka Mâ-a vambiya bâ ibâta.
51. E diyakindi, o Mâ-a vambakiyi bâ ibâtâ, ka Mâ-a pĕhwĕ na bâ, ka Mâ-a betanwĕ o Hĕvĕn.
52. Ka bâ-ba kaliya Mâ, ka bâ-ba timba o Jĕruselĕm na mbya 'nĕnĕ:
53. Ba diyakind' o tĕmpĕl lilimidĕngo, ba tumbwakidĕ na ba bendakĕ Anyambĕ Amĕn.

SANGO EYAMU

EA JÂN E LĔNDĔKIDI.

THE GOSPEL ACCORDING TO

JOHN,

TRANSLATED INTO THE BENGA LANGUAGE

BY THE LATE REV. W. CLEMENS, AND WITH THE OTHER GOSPELS
REVISED AND HARMONIZED BY REV. R. H. NASSAU.

GABOON AND CORISCO MISSION, WEST AFRICA.

NEW YORK:
AMERICAN BIBLE SOCIETY,
INSTITUTED IN THE YEAR MDCCCXVI.

1881.

[*Benga*, 16*mo*.]

SANGO EYAMU

EA JÂN E LĔNDĔKIDI.

KAPITA I.

1. Ndaga e diyakind' o jali, na Ndaga e diyaki na Anyambĕ, na Ndaga tĕ e diyakindi Anyambĕ.

2. Yâ tĕ e diyaki na Anyambĕ o jali.

3. Mâ nd' A velakidi belombo beĕhĕpi; o 'bĕ na elombo e velakudwĕ, A diye, e di velwĕngo.

4. Emĕnâ e diyakind' o Mâ-a jadi; emĕnâ tĕ e diyakindi Bwe ya bato.

5. Ndi Bwe tĕ e bumwakindi o ivititi; ndi ivititi viu yowakĕ yâ.

6. ¶ O diyaki na momo a lomakudwĕ oviya Anyambĕ a jadi, dina jaju *ndi* Jân.

7. Mâ nd' a vakidi upakuwi, ka pakuwa o pĕlĕ 'a Bwe tĕnĕ, na ovanĕ nd' o *bato* bĕhĕpi ba ka kamidĕ Mâ.

8. Au diyaka Bwe tĕnĕ, ndi *a lomakudwĕndi* ka pakuwa o pĕlĕ 'a Bwe tĕnĕ.

9. *Yânĕ* e diyakindi Bwe 'a pâkwĕpâkwĕ, e bumwakidĕ moto uĕhĕpi a vakĕ o he.

10. A diyakind' o he, Mâ tepĕ a velaki he, ndi he yu yowakĕ Mâ.

11. A vakind' o ibaju mĕtĕ ba jadi, ndi ibaju mĕtĕ bu vĕhĕlĕkidĕ Mâ.

12. Ndi tango e vĕhĕlĕkidĕ [illegible] ndi eaju e vĕki ngudi na ba bĕ bana ba Anyambĕ, ba kamakidĕ dina jaju:

13. Bu jakwĕ na makiya, na bâ bu jakwĕ n' upango mua mehoni, bu jakwĕ tepĕ n' upango mua moto, kabo mua Anyambĕ.

14. Ndaga tĕ e 'lwakudwi mehoni, ka yâya diya o hwĕ-ho jadi, (ka hwĕ-hwa yĕnĕ ivenda jaju, pani ka ivenda ja mwana ua Hangwĕ u' umbâkâ,) A di londango ti na ehekwĕ na pâkwĕpâkwĕ.

15. ¶ Jân a pakwakindi o pĕl' 'aju, ka mâ-a yama, na, Mâ nd' ekanĕ uamĕ a vâki, *na*, A vakĕ o mbuhw' amĕ, A ndi wa n' umba; 'kabojana A diyakite ovanĕ mbi t' o diya.

16. Ilonda jaju nd' ijahu ja bĕhĕpi i di pahiyango, ehekwĕ o ehekwĕ.

17. Ikabojana belekanako be vĕkudwĕ na Mosĕs, *ndi* ehekwĕ na pâkwĕpâkwĕ be vaki na Jisus Kraist.

18. O 'bĕ na moto a di yĕnĕngo Anyambĕ o 'gombe t' egombe; Mwana u' umbâkâ, A jadi o ngonga ya Hangwĕ, Mâ nd' A di pakuwango *o pĕl' 'aju.*

19. ¶ Upako mua Jân nd' ekamu, o Jiu ba lomakidi prist na ba Livai oviya Jĕrusalĕm, ka uwa mâ, *na*, Âvĕ lĕ nja?

20. Ka mâ-a mĕmĕ, au hâhâkâ; ndi a mĕmĕki, *na*, Mbi 'bĕ Kraist.

21. Ka bâ-ba uwa mâ, na, Nde lĕ? Âvĕ ndi Ilaias? Ka mâ-a vâ, *na*, Mbi 'bĕ mâ. Âvĕ ndi usâki tĕ? Ka mâ-a yavwana, *na*, Nyawĕ.

22. Jâ ndi jabu ja vâ na ju, *na*, Nd' âvĕ lĕ nja? ho vale ka languwa ba ma loma hwĕ. O vâkâ lĕ na o pĕl' 'âvĕ mĕtĕ?

23. Ka mâ-a vâ, *na*, Umba *ndi* joyi j' umbâkâ i yakĕ o nginga, *na*, Tĕkidĕni njea ja Anyambĕ, pani ka usâki Iseyas-a vâkidi.

24. Ba lomakudwĕ ba diyakindi ba Farisi.

25. Ka bâ-ba uwa mâ, na, Nd' e lĕ nde 'âvĕ e baptaisakĕ, oningĕ na o 'bĕ Kraist, na Ilaias, na ba usâki tĕ?

26. Jân a yavwanaki bâ, na, Mbi baptaisakandi na miba: ndi Umbâkâ a ndi de o inyĕni-o jadi, uanyu a ha 'wĕ:

27. Mâ ndi A vakĕ o mbuhw' 'amĕ, A ndi

pânwĕngo oboho n‘ umba, mbi ’bĕ weyango
na mbi unjuwaka ukâdi mua ikogo jaju.
28. Belombo tĕkabe be hamakindi o Bĕta-
bera o pĕlĕ ’pâkwĕ ya Jâdan, o Jân a diya-
kidi a baptaisanaka.
29. ¶ Jân a yĕnĕki Jisus a vaka o mâ-a
jadi o buhwa bopâkwĕ, ka mua vâ, *na*,
Umbwakiyateni Mwanudâmbe ua Anyambĕ,
a vĕngĕkidĕ bobe boa he.
30. Mâ nd‘ ekanĕ uamĕ a vâki, *na*, Momo
a vakandi o mbuhw‘ ’amĕ, A di pânwĕngo
oboho n‘ umba; ’kabojana a diyakite ovanĕ
mbi t‘ o diya.
31. Mbu yowakĕ Mâ: ndi A ka levudwĕ-
ndi Isreĕl, ovanĕ nd‘ umba-mbi viyedi ka
baptaisa na miba.
32. Ka Jân a pakuwa, na, Mbi yĕnĕkindi
Ilina i hubaka oviya oba pani ka mbenga,
na jâ na batamaka o Mâ-a jadi.
33. Mbu yowakĕ Mâ: ndi A lomaki ’mba
ka baptaisa na miba, Mâ nd‘ a vâki n‘
umba, *na*, Uâvĕ a ka yĕnĕ Ilina i hubaka
na jâ-ja diya o Mâ-a jadi, Mâ ndi mânĕ a
baptaisakĕ n‘ Ilina Iyamu.
34. K‘ umba-mba yĕnĕ, k‘ umba-mba
pakuwa upako, na, ekanĕ a Mwana-Anya-
mbĕ.

35. ¶ Buhwa bo vitakidĕ bopâkwĕ Jân a
tĕmĕki pĕ na beyokwedi beaju bebałe;
36. A tamwakiya Jisus o Mâ-a tamwa-
kidi, ka mâ-a vâ, *na*, Umbwakiyateni Mwa-
nudâmbĕ ua Anyambĕ.
37. Beyokwedi bebale be yokaki mâ-a ka-
laka, ka beâ-bea vitĕ Jisus.
38. Jâ ndi ja Jisus ja 'luwa, ka Mâ-a
yĕnĕ bâ-ba vitakĕ Mâ, ka Mâ-a vâ na bâ,
na, O vahaka li ndĕ? Ka bâ-ba vâ na ju,
na, Rabai, (yenĕ ndi, *na*, Uyokwidi oningĕ
ja 'ludwĕ,) o diyaka lĕ ove?
39. Ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, Vaka ka yĕnĕ-
keni. Ka bâ-ba viya ka yĕnĕ o Mâ-a diya-
kidi, ka bâ-ba nangiya buhwa tĕbonĕ o
Mâ-a jadi: 'kabojana e diyaki ya bĕ ma-
wĕla manai.
40. Umbâka ua babale ba yokaki Jân ba
vitakidĕ, ndi Andru mwana nyangwĕ na
Saimân Pitĕ.
41. A duwakindi o bohoboho mwana nya-
ngwĕ mĕtĕ Saimân, ka mâ-a vâ na ju, *na*,
Ho duwi Mĕsaias: i ndi, *na*, Kraist, oningĕ
ja 'ludwĕ.
42. Ka mâ-a vana mâ o Jisus a jadi.
O Jisus a yĕni mâ ka Mâ-a vâ, *na*, Âvĕ
ndi Saimân mwan' 'a Jonas: o ka tubwi,

na, Sifas, yenĕ ndi, *na*, ilale, oningĕ ja 'ludwĕ.

43. ¶ Jisus a mbakindi o vala o Galili o buhwa bo vitakidĕ, ka Mâ-a yĕnĕ Filip, ka Mâ-a vâ na ju, *na*, Vitakĕ 'Mba.

44. Filip a diyakindi ua Bĕtseda, mboka ya Andru na Pitĕ.

45. Filip a duwakindi Nataneĕl, ka mâ-a vâ na ju, *na*, Ho duwi Mâ ua Mosĕs o belekanako na basâki a lĕndĕkidi, *na*, Jisus ya Nasarĕt mwan' 'a Josĕf.

46. Ka Nataneĕl a vâ na ju, *na*, Elombo eyam' e te vakiya o Nasarĕt? Filip a vâki na ju, *na*, Vaka ka yĕnĕkĕ.

47. Jisus a yĕnĕki Nataneĕl a vaka o Mâ-a jadi, ka Mâ-a vâ, *na*, Umbwakiyate ua Isreĕl mĕtĕ, a ha 'bĕ n' ukândâ.

48. Nataneĕl a vâki na ju, *na*, Wa yowĕ lĕ 'mba na ove? Ka Jisus a yavwana mâ, na, Mbi ma yĕnĕt' âvĕ, o âvĕ-o ma diya ibomako ja ele ya itâlâ ovanĕ Filip a t' o ndiya 'vĕ.

49. Nataneĕl a yavwakindi ka mâ-a vâ na ju, *na*, Rabai, o ndi Mwana Anyambĕ; âvĕ ndi Upolo mua Isreĕl.

50. Jisus a yavwanaki ka Mâ-a vâ na 'ju, *na*, Ikabojana Mbi ma vwi na nâvĕ, *na*,

Mbi ma yĕnĕt‘ âvĕ o ibomako ja ele ya itâlâ o kamakidĕte? o ka yĕni belombo benĕnĕ wa na ekabe.

51. Kâ Mâ-a vâ na ju, *na*, Pâkwĕpâkwĕ mĕtĕ Mbi vâki n‘ inyĕni, *na*, Egombe tĕkae tombango, o ka yĕnĕndini oba bwe, na injĕl ja Anyambĕ i betaka na jâ i hubaka o Mwana-moto a jadi.

KAPITA II.

1. Diba i diyakindi o hwi ’lalo o Kena ya Galili, nyangw‘ ’a Jisus a diyakind‘ ovonĕ.

2. Jisus na beyokwedi beaju ba ndakudwĕ tepĕ o diba.

3. O bâ-ba vahi wain, ka nyangw‘ ’a Jisus a vâ na Mâ, *na*, Ba ’bĕ na wain.

4. Ka Jisus a vâ na mâ, *na*, Mwajo Mbi ka ha lĕ na nâvĕ na? iwĕla jamĕ i ha pâyete.

5. Nyangwĕ a vâki na bahayi, *na*, Elombo eaju yĕhĕpi e ka vâyĕ n‘ inyĕni, *na*, Hakaṇi; hakani.

6. Omĕ o diyaki na bevondo bea miba utoba bea malale, itukidi via Jiu, be weyaka yâkâ galân ibale na ba ilalo.

7. Jisus a vâki na bâ, *na*, Londakĕni be-
vondo na miba. Ka bâ-ba londĕ beâ nal'
udumbu.
8. Ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, Tokani, oa
valanani gâveni y' isango. Ka bâ-ba va-
lana.
9. O upangiyi mu' isango u bĕki miba
ma 'lwakudwĕ wain vekango, au yowakĕ o
yâ e vakiyedi, (kabo bahayi ba tokaki miba
ndi ba yowakidĕ,) ka gâveni y' isango ya
ndiya ubayi,
10. Ka mâ-a vâ na ju, *na*, Moto uĕhĕpi
a tĕkidi wain eyam' o jali, na oningĕ bato
ba madĕngĕ o mâtâ bwamu, bĕngĕ a tĕkidĕ
ebe: *nd'* âvĕ o tatango wain eyamu na pâ
kya tĕkanĕ.
11. Jali tĕ ja belembo ekadi, ndi ja Jisus
i hakidi o Kena ya Galili, ka yâ e levidĕ
ivenda jaju, ka beyokwedi beaju bea ka-
midĕ Mâ.
12. ¶ Ka Mâ-a vala o Kapĕrneum o ekae
e bĕki pa, na nyangwĕ na bana ba nyangwĕ
na beyokwedi beaju; bu bembaka ovonĕ
hwi iitĕ.
13. ¶ Isango ja Jiu j' Ikunduwa i diyaki
ja bĕ piĕlĕ, ka Jisus a vala o Jĕruselĕm.
14. Ka Mâ-a duwa o tĕmpil ba ma ha-

mbaka nyati, na medâmbĕ, na mbenga, na bapepengani ba dâlĕ bâ diyediye:
15. O Mâ-a bĕkidi hango ukasa mua mekâdi mehâlĕ, ka Mâ-a duma bâ bĕhĕpi o tĕmpil na medâmbĕ na nyati; ka Mâ-a hova dâlĕ ja bapepengani, na Mâ-a ka idakĕ tagulu;
16. Ka Mâ-a vâ na ba ma hambaka mbenga, *na*, Vĕngĕkidi belombo tĕkabe okava: o pangakeni ndabo 'a Paia ya bĕ ndabo ya mahambe.
17. Ka beyokwedi beaju bea yongidĕ na e lĕndwĕngo, *na*, Edoko ya ndabo 'âvĕ e ji 'mba.
18. ¶ Jâ ndi ja Jiu ja yavuwa, ka bâ-ba vâ na ju, *na*, Nandi o haka belombo tĕkabe, ndi e lĕ nja ndĕmbo-ĕ eâvĕ e levidĕ hwĕ?
19. Ka Jisus a yavuwa, ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, Bulwakidi tĕmpil tĕkanĕ, Mbi ka tĕdĕte yâ na hwi ilalo.
20. Ka Jiu ba vâ, *na*, Tĕmpil tĕkanĕ e diyakindi mabo ma mepuma manai na mepuma utoba ilongwĕ, o ka tĕdĕte yâ na hwi ilalo?
21. Ndi A kalakindi tĕmpil ya nyolo 'aju mĕtĕ.

22. O Mâ-a diyakidi A pumbuwa oviya bawewe, ka beyokwedi beaju bea yongidĕ na yâ nd' eaju e kalaki na bá: ka bâ-ba kamidĕ ilĕndwĕ, na ndaga ya Jisus e kalakidi.

23. ¶ O Mâ-a diyaki o Jĕruselĕm o ikunduwa, o *buhwa bo'* isango, baitĕ ba kamakidi dina jaju, o bâ-ba yĕnĕkidi belembo beaju be ma haka.

24. Ndi Jisus Au vĕkĕ bâ nyolo 'aju, 'kabojana A yowakidĕte *bato* bĕhĕpi.

25. Au vahaka tepĕ na moto a pakwakiye Mâ o pĕl' 'a moto: 'kabojana a yowakidĕte nyanga e diyakidi o moto a jadi.

KAPITA III.

1. O diyaki na momo ua Farisi, dina na Nikodimâs, upangiyi mua Jiu.

2. Mâ nd' a vakidi o Jisus a jadi na bulu, ka mâ-a vâ na ju, *na*, Rabai, ho yowĕngo na o ndi uyokwidi u di viyango Anyambĕ a jadi: 'kabojana o 'bĕ na moto a didi a haka belembo tĕ ibeâvĕ be hakĕ ekabe, kabo Anyambĕ a di na ju.

3. Jisus a yavwanakindi, ka Mâ-a vâ na

ju, *na*, Mbi vâki na nâvĕ pâkwĕpâkwĕ mĕtĕ,
na, Moto a yâlĕ o yĕnĕ egândâ ya Anyambĕ,
kabo a ta jawĕ epakwĕ njo.
4. Nikodimâs a vâki na ju, *na*, Moto a
ka jawĕ lĕ pĕ, na, mâ-a bĕ utodu? a ka
ngiyi pĕ o ihuhu ja nyangwĕ epâkwĕ njo, na
mâ-a jawĕ?
5. Jisus a yavwanakindi, *na*, Pâkwĕpâkwĕ
mĕtĕ Mbi vâki na nâvĕ, *na*, Kabo moto a
jawĕ na miba na Ilina, a ngiye egândâ ya
Anyambĕ.
6. A di jawĕngo na mehoni, a mehoni;
na a di jawĕngo n' Ilina, a ndi ilina.
7. O mamake nyang' 'amĕ e ma vâ na
nâvĕ, *na*, O jakwĕni epâkwĕ njo.
8. O upupĕ u vungakẹ o mu tândâkĕ, o
ka yokate edungu 'aju, ndi o 'bĕ na ngudi e
pakwakĕ o mu vakiyĕ, na o mu kĕkĕ: nona-
nĕ tepĕ o moto uĕhĕpi a di jawĕngo n' Ilina.
9. Nikodimâs a yavwakindi ka mâ-a vâ
na 'ju, *na*, Belombo tĕkabe be ka diya lĕ
na?
10. Ka Jisus a yavuwa ka Mâ-a vâ na 'ju,
na, O 'bĕ hangwĕ ya Isreĕl, ndi oa 'wĕ be-
lombo tĕkabe?
11. Pâkwĕpâkwĕ mĕtĕ Mbi vâki na nâvĕ,
na, Ho kalakandi ibeahu be yowudĕ, na

hwĕ-ho pakwakandi ibeahu be di yĕnĕngo;
ndi inyĕni oa nângâkâni upako muahu.
12. Oningĕ Mba languwa inyĕni belombo
bea he, ó kamidĕni, o l‘ o kamakidi, na,
oningĕ Mba languwa inyĕni belombo bea
Hĕvĕn?
13. O ’bĕ na moto a di betango o Hĕvĕn,
kabo Mâ-a vakiyed‘ o Hĕvĕn, Mwana-moto
a jad‘ o Hĕvĕn.
14. ¶ Pani ka Mosĕs a betakidĕ mbamba
o nginga, nonanĕ tepĕ o Mwana-moto a ka
betwĕ oba:
15. Na a kamakidĕ Mâ uĕhĕpi a nyange,
ndi a ka pahiyandi emĕnâ ya egombe yĕ-
hĕpi.
16. ¶ Kakana ndi Anyambĕ a tândâki he,
ka Mâ-a vĕ Mwan‘ ’aju umbâkâ, na, uĕhĕpi
a ka kamidĕ Mâ, a nyange; ndi a na emĕnâ
ya egombe yĕhĕpi.
17. Ikabojana Anyambĕ au lomaka Mwa-
n‘ ’aju o he ka kwehĕ he, ndi kabo na ova-
nĕ nd‘ o he e ka yongĕ o Mâ-a jadi.
18. ¶ A kamakidĕ Mâ, a ’bĕ kwango: ndi
a ha kamakidĕ Mâ, a kwi pâni, ’kabojana a
’bĕ kamidĕngo dina ja Mwana Anyambĕ
umbâkâ.
19. Makwa nd‘ ekama, na, bwe ya pâ o

hĕ, ndi bato ba tândâkândi ivititi wa na
bwe, 'kabojana behadi beabu be ndi bobe.
20. Ikabojana moto uĕhĕpi a hakĕ bobe a
binaki bwe, na mâ-á vaka o bwe, o banga
behadi beaju be sulwĕ.
21. Ndi a hakĕ pâkwĕpâkwĕ, a pâkândi o
bwe, na ovanĕ nd' o behadi beaju be ka yo-
wanĕ, na be hamaki na Anyambĕ.
22. ¶ Belombo tĕkabe pa, ka Jisus na be-
yokwedi beaju be viya o 'hiki ya Judia; omĕ
nd' o Mâ-a diyaki na bâ, A baptaisanaka.
23. ¶ Jân a diyaki tepĕ a baptaisanaka o
Inon, piĕlĕ na Selim, ikabojana omĕ o diyaki
na miba maitĕ: ka bâ-ba viya, na bâ na ba-
ptaisakwĕ.
24. Ikabojana Jân a diyakite a t' o va-
mwĕ o ndabo-ivititi.
25. ¶ Beyokwedi bea Jân na Jiu, ba
diyaki na nyuwe o pĕl' 'a itukwĕ.
26. Ka bâ-ba viya o Jân a jadi, ka bâ-ba
vâ na ju, *na*, Rabai, A diyaki na nâvĕ o
pĕlĕ 'pâkwĕ ya Jâdan, uâvĕ a pakwakĕ
upako, umbwakiyate, A baptaisakandi, na
bato bĕhĕpi ba kĕkĕnd' o Mâ-a jadi.
27. Ka Jân a yavuwa ka mâ-a va, *na*, Mo-
to a pahiye elombo, kabo ya vĕwĕ mâ oviya
Hĕvĕn.

28. Inyĕni mĕtĕ o pakwaki upako o pĕl' 'amĕ, na mbi vâki, *na*, Mbi 'bĕ Kraist, ndi mbi ndi lomwĕngo o boho boaju.

29. A di n' ubâmbi, ndi ubayi: ndi mbweyi y' ubayi, e di de e yokaki joyi jaju, e peyaki na ngudi eitĕ na joyi j' ubayi: mbya tĕ eamĕ ekanĕ e hohonganidĕndi.

30. A ka kenandi, ndi mbi *ka* hâlâviyĕndi.

31. A vakiyĕ oba, a ndi wa na bĕhĕpi: a jadi ua he, a he, na mâ-a kalaka tepĕ bea he: a vakiyĕ oba, a ndi wa na bĕhĕpi.

32. Ibeaju be di yĕnĕngo n' ibeaju be di yokango, beâ ndi ibeaju be pakwakĕ; nd' o bĕ na moto a kamakidĕ upako muaju.

33. A kamakidĕ upako muaju, a vamĕngo o male maju na Anyambĕ a pâkwĕpâkwĕ.

34. Ua Anyambĕ a di lomango, a kalakandi ndaga ja Anyambĕ: 'kabojana Anyambĕ á vĕkĕ *Mâ* Ilina na 'yĕjâ.

35. Hangwĕ a tândâ Mwana, A ndi vĕngo belombo beĕhĕpi o benâ beaju.

36. A kamakidĕ Mwana, a na emĕnâ ya egombe yĕhĕpi: ndi a ha kamakidĕ Mwana, a yĕne emĕnâ, ndi ngambi ya Anyambĕ a na ju.

KAPITA IV.

1. O Upangiyi a yowudĕ na Farisi ba
diyaki ba yoka na Jisus a handi na Mâ-a
baptaisa tepĕ beyokwedi wa na Jân,
2. (Ndi Jisus mĕtĕ au baptaisaka, kabo
beyokwedi beaju,)
3. Ka Mâ-a dika Judia, na 'la o Galili.
4. Ndi e lukaki na A pudunganaka Sa-
meria.
5. Jâ ndi jaju ja pâ o mboka ya Sameria,
e tubakwĕ na Saikar, piĕlĕ na epĕhi ya
'hiki ya Jekâb e vĕki mwan' 'aju Josĕf.
6. Idango ja Jekâb i diyakind' omĕ. Ka
Jisus a yĕnĕ nyolo vâhâ na 'kĕndâ, ka Mâ-a
diya o idango: i diyakindi ja bĕ joba meolo
piĕlĕ.
7. Omĕ o pâkindi mwajo ua Sameria ka
toka miba: ka Jisus a vâ na 'ju, *na*, Vĕ
'Mba, Mbi mâte.
8. (Ikabojana beyokwedi beaju be diyaki
bea valanidĕ o mboka ka hamba beja.)
9. Ka mwad' 'a Sameria a vâ na ju, *na*,
Yenĕ e lĕ nd' eâvĕ ua Jiu, nd' o jombaka
'mba miba, umba mwad' 'a Sameria? 'kabo-
jana ba Jiu na ba Sameria ba jukaka.
10. Jisus a yavwanaki ka Mâ-a vâ na 'ju,

na, O jaka yowĕngo ivĕ ja Anyambĕ, na A
vâkĕ na nâvĕ, *na*, Vĕkĕ 'Mba, Mbi mâte; t'
o uwi Mâ, na Mâ-a vĕ âvĕ miba ma emĕnâ.
11. Ka mwajo tĕ a vâ na 'ju, *na*, Paia,
o 'be na elombo e tokanakĕ, n' idango i tepĕ
na ndiba: nd' o pahiye lĕ miba tĕ ma emĕnâ
manĕ ove?
12. Âvĕ ndi bonĕnĕ wa na hangw' 'ahu
Jekâb, a vĕki hwĕ idango, mâ mĕtĕ a mâtâ-
kiyĕte omĕ, na bana baju, na bembe beaju?
13. Jisus a yavwanaki mâ, *na*, Moto uĕ-
hĕpi a mâtâkĕ miba tĕkama, a ka yokandi
evĕlĕ njo 'pakwĕ.
14. Ndi moto uĕhĕpi a ka mâtĕ miba
mamĕ ma ka vĕyĕ mâ, a yoke pĕ evĕlĕ;
ndi miba mamĕ ma ka vĕyĕ mâ, ma ka
diyandi idango ja miba i vovolaka nala o
emĕnâ ya egombe yĕhĕpi.
15. Ka mwajo a vâ na 'ju, *na*, Paia, vĕkĕ
'mba miba tĕkama, ovanĕ nd' umba-mbi ka
mĕndĕ mbi yoke pĕ evĕlĕ, n' umba-mbi viye
pĕ okava ka toka.
16. Jisus a vâki na 'ju, *na*, Ka ndakiye
momi 'âvĕ, na nâvĕ oa viya okava.
17. Ka mwajo a yavwana, na, Mbi 'bĕ na
momo. Jisus a vâki na 'ju, *na*, Oa vwi
bwamu, *na*, Mbi 'bĕ na momo.

18. Ikabojana o bango bamo batano, na
mâ uâvĕ a janidi kya tĕkanĕ, a 'bĕ momi
'âvĕ: o yenĕ nd' eâvĕ e vwi pâkwĕpâkwĕ.
19. Ka mwajo a vâ na 'ju, *na*, Paia, mbi
yowudi na o ndi usâki.
20. Bahangwĕ bahu ba ma kalakiyandi
o ukodi tĕkamu; ndi inyĕni mâ na o Jé-
ruselĕm ndi iboko via bato vi lukakĕ o
kaliya.
21. Jisus a vâki na mâ, *na*, Mwajo,
kamakidĕ 'Mba, iwĕla i vakandi, ijanyu i
ka mĕndĕ o kaliya Hangwĕ, tombe o ukodi
tĕkamu, tombe o Jĕruselĕm.
22. Inyĕni o kâlakiyandi eanyu e ha yowĕ:
ho. yowĕngo elombo 'ahu e kalakiyĕ, 'kaboja-
na iyonga i ndi ja Jiu.
23. Ndi iwĕla i vakandi, jâ nd' ekadi, o
bakaliyi ba mbambaĕ ba ka kaliyĕ Hangwĕ
n' ilina na pâkwĕpâkwe: 'kabojana Hangwĕ
a vahakandi jângâ tĕdinĕ i kalakiyĕ Mâ.
24. Anyambĕ a *ndi* Ilina: ba kalakiyĕ
Mâ, ba lukakand' o kaliya *Mâ* n' ilina na
pâkwĕpâkwĕ.
25. Mwajo a vâki na ju, *na*, Mbi yowĕngo
na Mĕsaias a vakandi, a tubakwĕ *na*, Kraist;
o Mâ-a ka pâyĕ, A ka pakuwi hwĕ belombo
beĕhĕpi.

26. Jisus a vâki na ju, *na*, Umba-mbi kalakĕ na nâvĕ, Umbi *Mâ.*

27. ¶ Kakana ka beyokwedi beaju bea pâ, ka bâ-ba mama na A kalaki na mwajo tĕ: nd' o 'bĕ na moto a vâki, *na*, O vahaka lĕ nde? naba, *na*, E lĕ nd' eâvĕ e kalakĕ na mâ?

28. Ka mwajo a dika evondo 'aju, ka mâ-a vala o mboka, ka mâ-a vâ na bamo, *na*,

29. Okani, ka yĕnĕkeni Momo, a di 'mba pakuwango belombo beĕhĕpi ibeamĕ be di hango: a 'bĕ Kraist ekanĕ?

30. Ka bâ-ba vala oviya mboka, na 'la o Mâ-a jadi.

31. ¶ O egombe tĕenĕ beyokwedi beaju be kalaki, na, Uyokwidi, jaka.

32. Ndi A vâki na bâ, *na*, Mbi na beja be jakĕ ibeanyu be ha 'wĕ.

33. Ovanĕ nd' o beyokwedi be vâki bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, *na*, Moto a ma vani Mâ *elombo* e jakĕ?

34. Jisus a vâki na bâ, *na*, Beja beamĕ ndi iha ja upango mua A lomaki 'Mba, n' ihânjâbidĕ ja ehavu 'aju.

35. Oa vâkâni, *na*, Ngandĕ inai, *vâkâna* ndonda e pândi? umbwakiyateni, Mbi vâki

n' inyĕni, *na*, Betakĕni mihâ, oa 'mbuwani o behiki; bea bi botano pâni na ndonda.

36. A benjakĕ a pahakiyandi mahomano, na mâ-a yolakĕ bebuma o emĕnâ ya 'gombe yĕhĕpi: ovanĕ nd' o bâ babale, a liyakĕ na a benjakĕ, ba ka peyĕ ta.

37. Okava nd' o ndaga tĕnĕ e di pâkwĕpâkwĕ, *na*, Umbâkâ a liyaka, upâkwĕ a benjaka.

38. Mbi lomindi inyĕni ka benja, o inyĕni o ha hakidi ehavu: bato bapâkwĕ ndi ba hakidi, inyĕni o ngiyendi o behavu beabu.

39. ¶ Ba Sameria baitĕ ba mboka tĕnĕ ba kamakidi Mâ na nyanga ya mwajo e vâki, *na*, A ma pakuwi 'mba belombo beamĕ be di hango beĕhĕpi.

40. O ba Sameria ba pâkidi o Mâ-a jadi, ba hâhâlâkidi Mâ na A t' o diya na bâ: ka Mâ-a diya omĕ hwi ibale.

41. Baitĕ bapâkwĕ ba kamakidĕndi, 'kabojana ndaga jaju mĕtĕ;

42. Ka bâ-ba vâ na wa mwajo, *na*, Nandi ho kamidĕndi, hanga 'kabojana âvĕ-o ma pakuwa hwĕ; ho yoki *Mâ*-a kalaka hwĕ mĕtĕ, ho yowudĕndi mbambaĕ na ekanĕ a ndi Kraist, Uhungini mua he.

43. ¶ Hwi ibale tombango ka Mâ-a vĕngĕ-
mĕ omĕ, na 'la o Galili.
44. Ikabojana Jisus mâ mĕtĕ A vâki, na,
usâki á hekakudwĕ o 'hiki 'aju mĕtĕ.
45. O Mâ-a pâkidi o Galili, ba Galili ba
vĕhĕlĕkidi Mâ, ba yĕnĕkindi belombo beĕ-
hĕpi ibeaju be hakidi o Jĕruselĕm o isango:
'kabojana bâ-ba kĕki tepĕ isango.
46. Nonanĕ ka Jisus a pâpĕ epâkwĕ njo
o Kena ya Galili, o Mâ-a 'lwakidĕ miba
wain. E diyaki na momo n' uhuhu unĕnĕ,
mwan' 'aju a diyakindi a bĕkĕ o Kapĕrneum.
47. O mâ-a yokakidi na Jisus a vakandi
oviya Judia na 'la o Galili, ka mâ-a vala o
Mâ-a jadi, a ka hâhâlâkidi Mâ na A vake
ka yongĕ mwan' 'aju: 'kabojana a diyaki-
ndi a bĕ o bowaka.
48. Jâ ndi ja Jisus ja vâ na ju, *na,* Oa ka-
midĕni kabo oa yĕnĕni ndembo na belombo
be mamanakwĕ.
49. Momo t' unĕnĕ a vâki na ju, *na,* Paia,
vaka na mwan' 'amĕ na taka wa.
50. Jisus a vâki na ju, *na,* Kĕkĕ o njea
'vĕ; mwan' 'âvĕ a te mihâ. Ka momo tĕ a
kamidĕ ndaga ya Jisus e kalaki na ju, ka
mâ-a vala o njea 'aju.
51. O mâ-a diyakidi a kĕkĕ, ka bahayi

baju ba lata na ju, ka bâ-ba languwa *mâ*,
na, Mwan' 'âvĕ a mihâ.
52. Ka mâ-a uwa bâ iwĕla jaju i yala-
kidĕ iyonga. Ka bâ-ba vâ, *na*, Vaiko o
iwĕla jâkâ ndi ivĕvu i dikaki mâ.
53. Nonanĕ nd' o hangwĕ a yowakidĕ na
i diyakite iwĕla ja Jisus i vâki na ju, *na*,
Mwan' 'âvĕ a te mihâ: ka mâ mĕtĕ a ka-
midĕ na ndabo 'aju yĕhĕpi.
54. Elembo epâkwĕ ya bebale *nd'* ekae
ya Jisus e hakidi, o Mâ-a valakidi o Galili
oviya Judia.

KAPITA V.

1. Ekae tombango, o diyaki na isango ja
Jiu: ka Jisus a vala o Jĕruselĕm.
2. O Jĕruselĕm o na etima o *ihambanido*
ja medâmbĕ e tubakwĕ na emi ya Hibru,
na, Betĕsda, e jadi na belĕmbĕ betano.
3. Omĕ nd' o nangakiyĕ ebimba enĕnĕ,
ea mebĕdi, pâgu, ba dĕhimakĕ, na bevande
limbelimbe, ba vengakĕ ininganĕ ja miba.
4. Ikabojana enjĕl e ma kĕkĕndi o 'go-
mbe yâkâ o etima tĕenĕ ka ninganĕ miba:
moto ka moto a ma pâkâ omĕ na bohoboho,
oningĕ miba ma ninganwĕngo, a yonga-

kandi jângâ ja ebĕdi jĕhĕpi ijaju i diyanakĕ.

5. Momo n' uhuhu a diyakind' omĕ, a diyaki na 'bĕdi mabo ma mepuma malalo na mepuma logwambi.

6. O Jisus a yĕnĕki mâ bya, ka Mâ-a yowĕ na a bembindi *n' itingidi tĕvinĕ* egombe eyaba, ka Mâ-a vâ na ju, *na*, O vahakand' o diya upeha?

7. Ubĕdi a yavwanaki Mâ, *na*, Upangiyi, mbi 'bĕ na moto a vamakĕ 'mba o etima, oningĕ miba ma ninganwĕngo: mbi bĕkĕte mbi vaka, vâkâna upâkwĕ a pitakandi oboho n' umba.

8. Ka Jisus a vâ na ju, *na*, Umwaka, nângâkâ ikondo jâvĕ, na nâvĕ oa tamuwa.

9. Elĕngiaha tepĕ momo tĕ a bĕ upeha, ka mâ-a nângâ ikondo jaju, a ka tamwaka: buhwa tĕ bo diyaki buhwa bo' Iyâjâ.

10. ¶ Jiu ba vâki na a yongakudwĕ, *na*, Bo ndi buhwa bo' Iyâjâ; e 'bĕ bwamu na nâvĕ o bapakĕ ikondo *jâvĕ*.

11. A yavwanaki bâ, *na*, A ma panga 'mba upeha Mâ nd' a ma vâ n' umbâ, *na*, Nângâkâ ikondo jâvĕ, na nâvĕ oa tamuwa.

12. Jâ ndi jabu ja uwa mâ, *na*, A lĕ nja

moto-ĕ a ma vâ na nâvĕ, *na*, Nângâkâ ikondo jâvĕ, na nâvĕ oa tamuwa.

13. Ndi a yongakudwĕ á yowakĕ Mâ: 'kabojana Jisus a nyângâkindi o bâ-ba jadi, ebimba ea bato e diyakindi iboko *tëvinĕ*.

14. Ekabe tombango Jisus a duwaki mâ o tĕmpil, ka Mâ-a vâ na ju, *na*, Umbwakiyate oa bĕ ndi upeha: o hake pĕ bobe, obanga elombo ebe wa ya pâ o âvĕ-o jadi.

15. Ka momo tĕ a vĕngĕmĕ, ka Mâ-a languwa Jiu na A diyaki Jisus a pangaki mâ-a bĕ upeha.

16. Ovanĕ nd' o Jiu ba haki Jisus njuke, na bâ-ba ka vahaka o weya Mâ, 'kabojana A hakindi belombo tĕkabe o buhwa bo' Iyâjâ.

17. ¶ Ndi Jisus a vâki na bâ, *na*, Paia a hakandi o 'gombe tĕkae, Mbi haka tepĕ.

18. Ovanĕ nd' o Jiu ba vahaki pĕ o weya Mâ, 'kabojana Au weyaka kabo buhwa bo' Iyâjâ dipâ, ndi A vâki tepĕ na Hangwĕ ndi Anyambĕ, a pangaki Mâ mĕtĕ na A te nyanga pâkâ na Anyambĕ.

19. Jisus a yavwanakindi ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, Pâkwĕpâkwĕ mĕtĕ Mbi vâki n' inyĕni, *na*, Mwana a haye elombo mâ mĕtĕ, kabo eaju e yĕnĕkĕ Hangwĕ a haka: 'kabo-

jana belombo beaju be hakĕ, beâ tepĕ bea Mwana be hakĕ.

20. Ikabojana Hangwĕ a tândâkândi Mwana, A levidĕngo Mâ belombo beaju mĕtĕ be hakĕ beĕhĕpi: a ka levidĕ tepĕ Mâ behavu benĕnĕ wa na ekabe, ovanĕ nd' inyĕni o jadi o mamanakani.

21. Pani ka Hangwĕ a pumbwakidĕ bawewe, na Mâ-a pangaka *bâ* mihâ; nonanĕ tepĕ o Mwana a pumbwakidĕ uaju a ka pangĕ.

22. Ikabojana Hangwĕ a yĕkĕkidĕ moto; ndi A vĕngo Mwana yĕkĕ yĕhĕpi:

23. Ovanĕ nd' o *bato* bĕhĕpi ba ka dilĕ Mwana, pani ka bâ-ba dilakĕ Hangwĕ. A ha dilakĕ Mwana, á dilakĕ Hangwĕ e lomaki Mâ.

24. Mbi vâki n' inyĕni pâkwĕpâkwĕ mĕtĕ, *na*, A yokakĕ ndaga jamĕ, na mâ-a kamidĕ Mâ-a lomaki 'Mba, a na emĕnâ ya egombe yĕhĕpi, a pâye pĕ o makwa; ndi a tombindi oviy' iwedo nala emĕnâ.

25. Mbi vâki n' inyĕni pâkwĕpâkwĕ mĕtĕ, *na*, Iwĕla i vakandi, i tepĕ kya tĕkanĕ, o bawewe ba ka yokĕ jowi ja Mwana Anyambĕ: ba ka yokĕ ba ka diyandi.

26. Pani ka Hangwĕ a di na emĕnâ mâ

mětě, nonaně nd' o Mâ-a di věngo Mwana, na A diake na 'měnâ mâ mětě;

27. A věngo tepě Mâ ngudi e yěkěněkidě, 'kabojana A ndi Mwana-moto.

28. O mamakeni ekae: 'kabojana iwěla i vakandi, ja běhěpi ba jadi o malonga, ba ka yoki jowi jaju,

29. Ba ka pumbuwandi; ba di hango bwam', ipumbuwa ja eměnâ; ba di hango bobe, ipumbuwa j' ivomudwě.

30. Mba haye elombo Umba mětě: Mbi yěkěkiděndi pani ka Umba-mbi yokakě: yěkě 'amě e hohonganěngo; 'kabojana Mba vahaka upango muamě mětě, kabo upango mua Hangwě e lomaki 'Mba.

31. Oningě Mbi pakwaka upako o pěl' 'amě, vâkâna upako muamě u 'bě pâkwěpâkwě.

32. ¶ O n' upâkwě a pakwakě upako o pěl' 'amě, Mbi yowěngo na upako muaju u pakwakě o pěl' 'amě, u pâkwěpâkwě.

33. O lomakiděndini o Jân a jadi, ka mâ-a pakuwa upako o pâkwěpâkwě.

34. Ndi Mba pahakiya upako o moto a jadi: ndi Mbi vâki belombo těkabe, na ovaně nd' inyěni o ka yongwěni.

35. A diyaki bwe e yodakě na e bu-

mwakĕ: n‘ inyĕni o diyakindi bâbângo na
o peya na bwĕ ’aju o egombe.

36. ¶ Mbi n‘ upako unĕnĕ wa na *mua*
Jân: ikabojana behavu bea Hangwĕ be
vĕki ’Mba na Mbi hânjâbâkidĕ beâ, beâ ndi
ibeamĕ be hakĕ, be pakwakandi o pĕl‘ ’amĕ,
na, Hangwĕ nd‘ a lomaki ’Mba.

37. Hangwĕ e lomaki Mba mâ mĕtĕ, a
tepĕ pakuwango o pĕl‘ ’amĕ. O ha yokeni
joyi jaju egombe t‘ egombe, n‘ inyĕni o ha
yĕnĕteni uvela muaju.

38. O ’bĕni na ndaga jaju o inyĕni o
jadi: ’kabojana oa kamakidĕni uaju a di
lomango.

39. ¶ Butakani Malĕndwĕ; ’kabojana
omĕ nd‘ inyĕni o pikilakiyĕ na o ndini na
emĕnâ ya ’gombe yĕhĕpi: mâ ndi ma pa-
kwakĕ o pĕl‘ ’amĕ.

40. Ndi oa viyeni o ’Mba-mbi jadi, na
ovanĕ nd‘ inyĕni o ka pahiyĕ emĕnâ.

41. Mba pahakiya ihekudwĕ o bato ba
jadi.

42. Ndi Mbi yowĕngo inyĕni, na o
’bĕni n‘ itândĕ ja Anyambĕ o inyĕni-o
jadi.

43. Mbi pândi na dina ja Paia, ndi inyĕni
oa vĕhĕlĕkidi ’Mbani: oningĕ upâkwĕ a

viya na dina jaju mĕtĕ, mâ ndi uanyu a ka vĕhĕlidĕ.

44. O l' o kamakidĕni na? ba pahanakiyĕni ihekudwĕ, n' inyĕni-oa vaheni ihekudwĕ i *vakiyĕ* Anyambĕ a jadi dipâ.

45. O pikilakiyeni na Mbi ka tubandi inyĕni o Hangwĕ a jadi: o n' *umbâkâ* a tubàkĕ, Mosĕs, uanyu a pitakidĕ.

46. Ikabojana o jaka o kamakidĕni Mosĕs, t' o kamakidĕti 'Mbani: 'kabojana a lĕndĕkindi o pĕl' 'amĕ.

47. Nd' oningĕ ó kamidĕni malendwĕ maju, o ka kamidĕ li ndaga jamĕ na?

KAPITA VI.

1. Belombo tĕkabe tombango Jisus a kĕkindi o mwidi mua manga ma Galili, ma jadi, *na*, ma Tibiriâs.

2. Kà ebimba ea bato enĕnĕ ya vitĕ Mâ, 'kabojana ba yĕnĕkindi belembo beaju be hakidi o mebĕdi.

3. Jisus a betakindi o ukodi, ka Mâ-a diya omĕ na beyokwedi beaju.

4. Isango ja Jiu j' Ikunduwa, i diyaki ja bĕ piĕlĕ.

5. ¶ O Jisus a betakidĕ mihâ *maju* ka
Mâ-a yĕnĕ njamba ea bato enĕnĕ ba vaka o
Mâ-a jadi, A vâki na Filip, *na*, Ho ka ha-
mba lĕ pĕmbĕ ove ijabu i ka jĕ?
6. (A vâkind' ekae isulĕ jaju: 'kabo-
jana mâ mĕtĕ A yowakidĕte ka Mâ-a ka
hayĕ.)
7. Filip a yavwanaki Mâ, *na*, Kama ja
fula ibale ja pĕmbĕ i 'bĕ twĕtwĕ na bâ, mo-
to moto a nângâkâ vipupuhu.
8. Eyokwedi 'aju yâkâ, Andru mwana-
nyangwĕ na Saimân Pitĕ, a vâki na ju, *na*,
9. Mwana a nd' okava, a di na membu-
nda mea pĕmbĕ ya barli metano na bejaka
behâlĕ bebale: ndi be ka ha lĕ nde o bato
tĕ baitĕ ekaba ba jadi?
10. Ka Jisus a vâ, *na*, Diyakidi bato
tĕkaba (Iboko tĕ i diyaki na mbwisanga
iitĕ mĕtĕ.) Ka bamo ba diya o he ka tâjen
itano o tango 'abu.
11. Ka Jisus a nângâ membunda; o
Mâ-a diyakidi a vĕ akeva, ka Mâ-a kaba na
beyokwedi, na beyokwedi bea vĕ ba diya-
kudwĕ o he; a haki tepĕ bejaka nonanĕ
nyang' 'abu e vahakidi.
12. O bâ-ba diyaki ba vula, A vâki na
beyokwedi beaju, *na*, Yolakĕni nguhu i ma

dikana, ovanĕ nd' o elombo e ka mĕndĕ e nyange.

13. Ka bâ-ba yolĕ *jâ* ta, jomu ja belinga na belinga bebale bea londa na nguhu ja membunda mea pĕmbĕ ya barli metano, i dikanakidi tombĕngo ba jakidi.

14. Jâ ṇdi ja bato tĕ o bâ-ba yĕnĕkidi elembo ya Jisus e hakidi, ja vâ, *na*, Pâkwĕpâkwĕ ekanĕ e usâki tĕ u ka viyĕ o he.

15. ¶ O Jisus a diyakidi A yowĕ na ba 'mbakind' o pâ ka nângâ Mâ na ngudi, o panga Mâ upolo, A vĕngĕmĕki pĕ nala ukodi, mâ mĕtĕ dipâ.

16. O kolo e diyaki ya pâ, beyokwedi beaju be hubakindi o manga,

17. Ka bâ-ba vama o elende, ka bâ-ba jabuwa o manga nala o mwidi mua Kapĕrneum. Idiyakindi ja bĕ ivititi, ka Jisus Au diyaki hubango o bâ-ba jadi.

18. Kâ manga ma bumba na tina y' upupĕ unĕnĕ u vungakidi.

19. O bâ-ba diyaki ba duka pani ka mabo ma fâlângâ mabale na fâlângâ itano naba mabo malalo, ba yĕnĕki Jisus a tamwaka o manga, A bengakiyi piĕlĕ na elende: ka bâ-ba banga.

20. Nd' A vâki na bâ, *na*, A te 'Mba: o
bangakeni.
21. Jâ ndi jabu ja tândâ o nângâ Mâ o
'lende: elĕngiaha tepĕ elende e pâkâ o he
'abu e kĕkidi.
22. ¶ Buhwa bo vitakidĕ, o bato ba tĕmĕ-
kidi o mwidi upâkwĕ mua manga bu yĕnĕ-
kĕ elende epâkwĕ omĕ, kabo yâkâ ya beyo-
kwedi e vamakidi, Jisus tepĕ Au kĕkĕ na
beyokwedi beaju o 'lende, ndi beyokwedi
beaju be kĕkite dipâ;
23. (Ndi belende bepâkwĕ be vakiyend'
oviya Tibiriâs piĕlĕ n' iboko viabu vi jaki
pĕmbĕ, o Upangiyi a diyaki a vĕ akeva:)
24. O bato ba yĕnĕkidi na Jisus a 'bĕ
omĕ tombe na beyokwedi beaju, ka bâ-ba
vama tepĕ o belende, ka bâ-ba pâ o Ka-
pĕrneum ba vahaka Jisus.
25. O bâ-ba diyaki ba duwa Mâ o pĕlĕ
'pâkwĕ ya manga, ba vâki na ju, *na*, Ra-
bai, o vaki lĕ okava nja 'gombe-ĕ?
26. Jisus a yavwanaki bâ ka Mâ-a vâ,
na, Mbi vâki n' inyĕni pâkwĕpâkwĕ mĕtĕ,
na, Oa vahaki 'Mbani 'kabojana o yĕnĕki-
ndini belembo, ndi 'kabojana o jakindi me-
mbunda mea pĕmbĕ n' inyĕni na vulaka
27. ¶ O hakiyeni beja be nyangakĕ, ndi

hakiyani beja be diyakĕ egombe yĕhĕpi, bea Mwana-moto be ka vĕyĕ inyĕni: 'kabojana Anyambĕ ya Hangwĕ a ndi Mâ lĕndĕngo male.

28. Jâ ndi jabu ja vâ na ju, *na*, Ho hake lĕ na, ho haye behavu bea Anyambĕ?

29. Jisus a yavwanaki bâ ka Mâ-a vâ, *na*, Ehavu 'a Anyambĕ nd' ekae, na, Kamakidi Mâni uaju A di lomango.

30. Ba vâki na ju, *na*, E lĕ nja ndembo-ĕ eâvĕ e levakidĕ, eahu e jadi e yĕnĕkĕ, na hwĕ-hwa kamidĕ âvĕ? O haka lĕ na?

31. Bahangwĕ bahu ba ma jaki pĕmbĕ o utove; pani ka yâ e di lĕndwĕngo, *na*, A vĕki bâ pĕmbĕ e jakĕ ya viya o Hĕvĕn.

32. Jâ ndi ja Jisus ja vâ na bâ, *na*, Mbi vâki n' inyĕni pâkwĕpâkwĕ mĕtĕ, *na*, Mosĕs au vĕkĕ inyĕni pĕmbĕ tĕ e vakiyed' o Hĕvĕn; ndi Paia a vĕkĕndi inyĕni pĕmbĕ ya pâkwĕpâkwĕ e vakiyĕ o Hĕvĕn.

33. Ikabojana pĕmbĕ 'a Anyambĕ ndi Mâ-a vakiyed' o Hĕvĕn, A vĕkĕ emĕnâ o he.

34. Ba vâki na ju, *na*, Upangiyi vĕkĕ hwĕ pĕmbĕ tĕnĕ egombe yĕhĕpi.

35. Jisus a vâki na bâ, *na*, Umba ndi pĕmbĕ ya 'mĕnâ: a ka viyĕ o 'Mba-mbi jadi, a yoke nja; a kamakidĕ 'Mba, a yoke evĕlĕ.

36. Ndi Mbi vâki n‘ inyĕni, *na*, O ti 'Mbani yĕnĕngo, ndi oa kamakidĕni.

37. Bĕhĕpi ba Hangwĕ ba di 'Mba vĕngo ba ka pândi o 'Mba-mbi jadi; a ka viyĕ tepĕ o 'Mba-mbi jadi, Mba pumĕ mâ.

38. Ikabojana Mbu hubaka oviya Hĕvĕn ka ha upango muamĕ mĕtĕ, kabo upango mua A lomaki 'Mba.

39. Upango mua Hangwĕ a lomaki 'Mba nd‘ ekamu, na eaju e di 'Mba vĕngo yĕhĕpi ya nyange, ndi Mbi ka pumbudi pĕ yâ o buhwa boa madikanido.

40. Upango mua A lomaki 'Mba nd‘ ekamu, na uĕhĕpi a yĕnĕkĕ Mwana, na mâ-a kamakidĕ Mâ, a na 'mĕnâ ya egombe yĕhĕpi: Mbi ka pumbudi mâ o buhwa boa madikanido.

41. Jiu ba hâkâlânâkiyi Mâ 'kabojana A vâki, *na*, Umba ndi pĕmbĕ e vakiyed oviya Hĕvĕn.

42. Ka bâ-ba vâ, *na*, A 'bĕ Jisus ekanĕ mwan‘ 'a Josĕf, ho dimbakiyi Hangwĕ na nyangwĕ? ndi e lĕ nde eaju e vâkĕ, *na*, Mbi hubakindi oviya Hĕvĕn?

43. Jisus a yavwakindi ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, O hâkâlânâkiyeni inyi mĕtĕ n‘ inyi mĕtĕ.

44. O 'bĕ na moto a ka viyĕ o 'Mba-mbi jadi, kabo Hangwĕ a lomaki 'Mba a dula mâ: na Mbi ka pumbudi mâ o buhwa boa madikanido.

45. E lĕndwĕngo o usâki, *na*, Bâ bĕhĕpi ba ka yokudwi na Anyambĕ. Tina tĕnĕ ya moto uĕhĕpi a di yokango na mâ tepĕ yokuwango o pĕl' 'a Hangwĕ, a vakandi o 'Mba-mbi jadi.

46. Hanga na moto ka moto a yĕnĕngo Hangwĕ, kabo Mâ-a di oa Anyambĕ, Mâ nd' a di yĕnĕngo Hangwĕ.

47. Mbi vâki n' inyĕni pâkwĕpâkwĕ mĕtĕ, *na*, A kamakidĕ 'Mba, a na 'mĕnâ ya egombe yĕhĕpi.

48. Umba ndi pĕmbĕ tĕ ya emĕnâ.

49. Bahangwĕ banyu ba ma jaki mana o utove, ndi ba wendi.

50. Ekanĕ ndi pĕmbĕ e vakiyĕ o Hĕvĕn, e jadi oningĕ moto a jengĕ yâ, vâkâna a we pĕ.

51. Umba ndi pĕmbĕ e di mihâ, e vakiyed' o Hĕvĕn: oningĕ moto a jengĕ pĕmbĕ tĕkanĕ, a ka diyandi egombe yĕhĕpi: pĕmbĕ 'amĕ e ka vĕyĕ ndi mehoni meamĕ, imeamĕ me ka vĕyĕ o emĕnâ ya he.

52. Ka Jiu ba sâja bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ,

na, Momo tĕkanĕ a l' a vĕkĕ hwĕ mehoni
meaju ija na?
53. Jisus a vâki na bâ, *na*, Pâkwĕpâkwĕ
mĕtĕ Mbi vâki n' inyĕni, *na*, Oa diyeni na
emĕnâ oningĕ o jeni mehoni mea Mwana
moto, n' inyĕni-oa mâti makiya maju.
54. Uĕhĕpi a jakĕ mehoni meamĕ na mâ-a
mâtâkâ makiya mamĕ, a na emĕnâ ya ego-
mbe yĕhĕpi: Mbi ka pumbudi mâ o buhwa
boa madikanido.
55. Ikabojana mehoni meamĕ ma ndi
beja pâkwĕpâkwĕ, makiya mamĕ ma ndi
imâtâ pâkwĕpâkwĕ.
56. A jakĕ mehoni meamĕ na mâ-a mâtâ-
kâ makiya mamĕ, a diyakandi o 'Mba-mbi
jadi, Umba tepĕ o Mâ-a jadi.
57. Pani ka Hangwĕ e jadi, a lomaki
'Mba, n' Umba-mbi diyaka na Hangwĕ:
nonanĕ tepĕ a jakĕ 'Mba, a ka diyi n'
Umba.
58. Ekanĕ ndi pĕmbĕ tĕ e vakiyed' o Hĕ-
vĕn: hanga pani ka bahangwĕ banyu ba
jaki mana, ndi ba wendi: a ka jĕ pĕmbĕ
tĕkanĕ a ka diyandi egombe yĕhĕpi.
59. A vâki belombo tĕkabe o sinigâg, o
Mâ-a yokwakidĕ o Kapĕrneum.
60. Beyokwedi beaju beitĕ, o bâ-ba yoka-

kidi *ekae*, ba vâki, *na*, Ekanĕ ndi ndaga ekolo; a lĕ nja a ka yâlĕ o yoka yâ?

61. O Jisus mâ mĕtĕ A yowudĕ na beyokwedi beaju be hâkâlânâkiyi yâ, A vâki na bâ, *na*, Ekae e numbakidĕndi inyĕni?

62. *E lĕ nde* oningĕ oa yĕnĕni Mwanamoto A betaka o Mâ-a diyakid' o vyo?

63. I ndi Ilina i umwakidĕ; mehoni meá kovaka elombo: ndaga jamĕ i kalakĕ n' inyĕni, *i* ndi ilina na emĕnâ.

64. Ndi o na bâkâ o inyeni-o jadi ba ha kamakidĕ. Ikabojana Jisus a yowakidĕte oviya jali ba ha kamakidĕ, na a ka kândidĕ Mâ.

65. Ka Mâ-a vâ, *na*, Ovanĕ nd' o 'Mbambi vâki n' inyĕni na o 'bĕ na moto a ka yâle o viya o 'Mba-mbi jadi, kabo ya vĕwĕ mâ oviya Paia a jadi.

66. ¶ Oviya '*gombe* tĕenĕ beyokwedi beaju beitĕ be timbaki na mbuhwa, bu tamwaka pĕ na ju epâkwĕ njo.

67. Jâ ndi ja Jisus ja vâ na jomu na bebale, *na*, Inyĕni-o ka 'la tepĕni?

68. Ka Saimân Pitĕ a yavwana Mâ, *na*, Upangiyi ho ka late o nja jadi? âvĕ nd' O di na ndaga ja emĕnâ yà egombe yĕhĕpi.

69. Ho kamidĕngo, na hwĕ tepĕ yowĕngo

na Âvě ndi Kraist tĕnĕ, Mwana-Anyambě ya mihâ.

70. Jisus a yavwanaki bâ, *na*, Mbu pânâk' inyĕni jomu na babale, nd' umbâkâ o inyĕni-o jadi a ndi dĕvil?

71. A kalakindi o pĕl' 'a Judas Iskariât *mwana* ua Saimân: ikabojana mâ ndi mânĕ a ka kândě Mâ, a diyakite wa jomu na babale.

KAPITA VII.

1. Belombo tĕkabe tombângo, Jisus a jopakindi o Galili: Au vahaka o jopa o Judia, 'kabojana Jiu ba butakindi o weya Mâ.

2. Isango ja Jiu ja meâkâ i diyaki ja bĕ piĕlĕ.

3. Bana ba nyangwě ba vâki na ju, *na*, Umwaka oviya okava, na nâvĕ-oa 'la o Judia, ovaně nd' o beyokwedi beâvě be ka yĕnĕ tepě behavu beâvě be hakě.

4. Ikabojana *o* 'bě *na* moto *a* hakě elombo ikutakuta na mâ mětĕ a vahaka o yowanĕ o bwebwe. Oningĕ na o hakandi belombo tĕkabe, levakidĕ nyolo 'âvĕ mĕtĕ he.

5. (Ikabojana bana ba nyangwě bu kamakidě Mâ.)

6. Jâ ndi ja Jisus ja vâ na bâ, *na*, Egombe 'amĕ e ha pâyete: ndi egombe 'anyu e te 'gombe yĕhĕpi kokango.

7. He ya yâlĕ o bina inyĕni; ndi e binaki 'Mba, 'kabojana Mbi langwakiyandi o pĕl' 'a yâ, nana behavu beaju be nd' o beva.

8. Kĕkĕteni o isango tĕkadi: Mbi ha valete o isango tĕkadi; 'kabojana egombe 'amĕ e ha timete.

9. O Mâ-a diyakidi a vâ ndaga tĕkadi o bâba jadi, ka Mâ-a diyate o Galili.

10. ¶ Nd' o bana ba nyangwĕ ba diyaki ba vala, ka Mâ-a vala tepĕ o isango, hanga o bwebwe, ndi panika ikutakuta.

11. Ka Jiu ba vaha Mâ o isango, na, A l' ove?

12. O diyaki n' ihâkâlâniyĕ iitĕ o bato ba jadi o pĕl' 'aju: 'kabojana bâkâ ba vâki, *na*, A ndi mot' uyamu: bâkâ mâ, *na*, Nyawĕ; A yabaki bato.

13. Ndi moto au kalaka o bwebwe o pĕl' 'aju, na jângâ ja Jiu.

14. ¶ O hanganĕ e' isango Jisus a kĕkĕndi o tĕmpil A ka yokwanakidĕ.

15. Ka Jiu ba mamana, na, Moto tĕkanĕ a yowudĕ lĕ iyowĕ na, a yokuwe?

16. Jisus a yavwanaki bâ ka Mâ-a vâ, na,

Iyokwanidë jamĕ i 'bĕ ijamĕ, i ndi ja A lomaki 'Mba.

17. Oningĕ moto a bâbingĕ o ha upango muaju, a ka yowĕte o pĕl' 'a iyokwanidĕ ipĕ i ndi ja Anyambĕ, ipĕ Mbi kalakate Umba mĕtĕ.

18. A kalakĕ o pĕl' 'aju mĕtĕ, a vahakandi ivenda jaju mĕtĕ: ndi a vahakĕ ivenda ja a lomaki mâ, mâ ndi pâkwĕpâkwĕ, na bobe bo 'bĕ o ma-a jadi.

19. Mosĕs au vĕkĕ inyĕni belekanako, nd' o 'bĕ na moto n' umbâkâ a tatakĕ belekanako? Ndi e lĕ nde eanyu e vahaka o weyi 'Mbani?

20. Ebimba e yavwanakindi ka yâ ya va, na, O na dĕvil: nja a vahaka o weya 'vĕ?

21. Jisus a yavwanakindi ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, Mbi hango ehavu yâkâ eanyu ya bĕhĕpi e mamanakĕ.

22. Ndi Mosĕs a vĕkindi inyĕni ihĕbwĕ, (hanga o nyanga ya na i ndi ja Mosĕs, ndi i ndi ja bahangwĕ;) n' inyĕni o hĕbĕkĕndini moto o buhwa bo' Iyâjâ.

23. Oningĕ moto a pahiya hĕbwĕ o buhwa bo' Iyâjâ, nana elekanako ya Mosĕs e weyakwĕ; o lingwakandini n' Umba, 'kabojana

Mbi ma yongi moto yongĕngo o buhwa
bo‘ Iyâjâ?
24. O yĕkĕkidĕni o bwebwe, ndi yĕkĕ-
kidi yĕkĕ ya hohonganĕngo.
25. Jâ ndi ja ba Jĕruselĕm bâkâ ja vâ,
na, A ’bĕ mâ ekanĕ uabu a vahakĕ o weya?
26. Ndi, umbwakiyate, A kalakate, A ba-
nge, na bâ-bá vâkâ na ju elombo. Bapa-
ngiyi ba te yowĕngo pâkwĕpâkwĕ na Kraist
mĕtĕ nd‘ ekanĕ?
27. Ndi ho yowĕngo pĕlĕ ea ekanĕ e
viyedi: nd‘ o Kraist a ka pâyĕ, o ’bĕ na
moto a ka yowĕ pĕl‘ ’aju e viyedi.
28. Ka Jisus a yama o Mâ-a diyakidi a
yokwanakidĕ o tĕmpil, na, O yowudĕti
’Mbani, o yowudĕteni tepĕ pĕl‘ ’amĕ e viye-
di: Mbu pumanakiya Umba mĕtĕ, ndi A
lomaki ’Mba, A ndi pâkwĕpâkwĕ, uanyu a
ha ’wĕ.
29. Ndi Mbi yowudĕte Mâ; ’kabojana
Mbi viyango oviya Mâ-a jadi, na Mâ tepĕ a
i ’Mba lomango.
30. Jâ ndi jabu ja vaha o nângâ Mâ: ndi
o ’bĕ na moto a kahakidĕ Mâ benâ, ’kabo-
jana iwĕla jaju i diyakite i t‘ o pâ.
31. Baitĕ ba ebimba ba kamakidi Mâ,
ka bâ-ba vâ, *na*, O Kraist a ka pâyĕ, a ka

handi belembo wa na ekabe bea *momo* tĕkanĕ be hakĕ?

32. ¶ Farisi ba yokakindi na ebimba e kalakandi belombo tĕkabe o pĕl' 'aju: ka Farisi na prist ja meolo ba loma bavengi ka bweya Mâ.

33. Ka Jisus a vâ na bâ, *na*, Mbi te n' inyĕni okava egombe ehâlĕ, vâkâna Mbi valindi o A lomaki 'Mba a jadi.

34. O ka vahandi 'Mbani, ndi oa duwi '*Mba*-ni: oa yâlĕni o pâ o Umba-mbi jadi.

35. Jiu ba vâki bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, *na*, A ka 'la l' ove, o hwĕ-ho ka mĕndĕ ho duwe Mâ? a ka 'landi o ba di vanjanganango o Betomba bepâkwĕ be jadi, ka yokudĕ Betomba bepâkwĕ?

36. I lĕ nj' ivâdi ijaju i vâkĕ ekadi, *na*, O ka vahandi 'Mbani, ndi oa duwi '*Mba*ni: oa yâlĕni o pâ o Umba-mbi jadi?

37. O buhwa tĕ bonĕnĕ bonĕ bo' isango boa madikanido, Jisus a tĕmĕkindi ka Mâ-a yama, na, Oningĕ moto a di na evĕlĕ, a vake o Umba-mbi jadi ka mâtâ.

38. A kamakidĕ 'Mba, pani ka ilèndwĕ i vâkĕ, *na*, ihuhu jaju i ka vovolandi liho la miba ma emĕnâ.

39. (A kalakind' ekae o pĕl' ea Ilina ja ba

ka kamidĕ Mâ i ka pahiyĕ; 'kabojana Ilina Iyam' i diyakite i t' o *vĕwĕ*, 'kabojana Jisus a diyakite A t' o hekudwĕ.)

40. ¶ Baitĕ ba ebimba o bâ-ba yokakidi ekae, ba vâki, *na*, Pâkwĕpâkwĕ ekanĕ a ndi Usâki tĕ.

41. Bâkâ mâ, *na*, Ekanĕ a ndi Kraist mĕtĕ. Bapâkwĕ mâ, *na*, Kraist a ka viyandi oviya Galili?

42. Ilĕndwĕ ja vâkâ na Kraist a ka viyandi o ibângâ ja Devid, o ibâkâ ja Bĕtlihĕm o Devid a diyakidi?

43. Ipĕhĕ i diyaki o ebimba e jadi o pĕl' 'aju.

44. Bâkâ o njamb' 'abu ba vahakind' o bweya Mâ, ndi moto au kahakidĕ Mâ benâ.

45. ¶ Ka bavengi ba viya o prist ja meolo na Farisi ba jadi; ka bâ-ba uwa bâ, *na*, E lĕ nd' eanyu e ha vani Mâ?

46. Ka bavengi ba yavwuwa, *na*, O 'bĕ na moto a kalakĕ n' ivâkwĕ pani ka momo tĕkanĕ.

47. Ka Farisi ba yavwana bâ, *na*, Inyĕni-o yabudwĕ tepĕni?

48. Bapangiyi n' umbâkâ tombe na ba Farisi, ba te Mâ kamidĕngo?

49. Ndi ebimba tĕ e ha 'wĕ belekanako
ekae, e ndi hâkwĕngo.
50. Nikodimâs a vâki na bâ, (a vakidi o
Jisus a jadi na bulu, a diyakindi umbâkâ
uabu,) *na*,
51. Elekanako 'ahu e yĕkĕkidĕte moto, e
t' o yoka mâ-a kalaka, na o yowĕ eaju e
hakĕ?
52. Ba yavwakindi ka bâ-ba vâ na ju, *na*,
O tepĕ oa Galili? Butaka na nâvĕ-oa
'mbuwa; 'kabojana usaki a pumiye o Galili.
53. Moto uĕhĕpi a kĕkindi o ndabo 'aju
mĕtĕ.

KAPITA VIII.

1. Jisus a kĕkindi o ukodi mua Âlivi:
2. A pâki pĕ o tĕmpil bopundaka n'
ubwa, o Mâ-a diyakidi diyango, bato bĕhĕpi
ba vakindi o Mâ-a jadi, ka Mâ-a yokudĕ
bâ.
3. Balĕndi na Farisi ba vani Mâ mwajo
a bweyakudwĕ n' ihonde: o bâ-ba tĕkidĕ
mâ o hanganĕ,
4. Ba vâki na ju, *na*, Paia, mwajo tekanĕ
a bweyudwĕndi n' ihonde, n' ihadi mĕtĕ.
5. Ndi Mosĕs a sombiyakidi hwĕ o bele-

kanako na manga ka ekama ba ka yangwa-
kwě malale: nd' Âvě-o vâkâ lě na?
6. Ba kalakind' ekae iyějiyě jaju, ovaně
nd' o bâ-ba ka duwě eabu e ka tubě Mâ.
Ndi Jisus a balamakindi ka Mâ-a lěndě o
he n' upenjo *muaju, ona Au yokaka bâ.*
7. O bâ-ba diyakite ba batakě Mâ ka
Mâ-a tepuwa ka Mâ-a vâ na bâ, *na,* A ha
'bě na bobe o inyěni-o jadi, a take na ya-
nguwa mâ ilale.
8. Ka Mâ-a balama pě, ka Mâ-a lěndě o
he.
9. Melema mea ba yokaki *yâ mětě* me
sulakidi bâ, ka bâ-ba puma umbâkâ n'
umbâkâ, yalěngo n' utodu kwanga nala ua
madikanido: ka Jisus a dikana dipâ na
mwajo o hanganě de.
10. O Jisus a běkidi tepuwango, Au yě-
někě moto kabo mwajo, A vâki na ju, *na,*
Mwajo batubi bâvě ekaba ba l' ove? o 'bě
na moto a ma kwehě âvě?
11. A vâki, *na,* Moto a 'be, Upangiyi.
Jisus a vâki na ju, *na,* Mba kwehě tepě
âvě; kekě, ndi o hake pě bobe njo epâ-
kwě.
12. ¶ Jâ ndi ja Jisus ja kala pě na bâ,
na, Umba ndi bwe ya he: a vitakě 'Mba a

tamuwe n‘ ivititi, nd‘ a ka diyi na bwe ya
emĕnâ.
13. Ovanĕ nd‘ o Farisi bu vâki na ju, *na*,
Âvĕ mĕtĕ t‘ o pakwakĕ upako muâvĕ; upa-
ko muâvĕ u ibĕ pâkwĕpâkwĕ.
14. Jisus a yavwanakindi ka Mâ-a vâ na
bâ, *na*, Tombekete Mbi pakwaka upako
muamĕ Umba mĕtĕ, upako muamĕ u te
pâkwĕpâkwĕ: ’kabojana Mbi yowĕngo pĕl‘
’amĕ e vakiyedi, na pĕl‘ ’amĕ ea ’la: ndi
inyĕni-oa ’wĕni pĕl‘ ’amĕ e pâkidi, na pĕl‘
’amĕ ya ’la.
15. O yĕkĕkidĕndini na mehoni, ndi Mba
yĕkĕkidĕ moto.
16. Ndi oningĕ Mbi yĕkĕkidĕ, yĕkĕ ’amĕ
e ndi pâkwĕpâkwĕ: ’kabojana Mbi ’bĕ dipâ,
kabo Umba na Hangwĕ e lomaki ’Mba.
17. E tepĕ lĕndwĕngo o elekanako ’anyu,
na upako mua bato babale u ndi pâkwĕ-
pâkwĕ.
18. Umba ndi umbâkâ a pakwakĕ o pĕl‘
’amĕ mĕtĕ; na Hangwĕ e lomaki ’Mba, a
pakwaka tepĕ o pĕl‘ ’amĕ.
19. Ba vâki na ju, *na*, Hângwĕ a l‘ ove?
Jisus a yavwanaki, *na*, Inyĕni-oa ’wi ’Mbani
tombe na Paia tepĕ: o jaka o yowaki ’Mbani,
t‘ o yowudĕ tepĕni Paia.

20. Jisus a kalaki ndaga tĕkadi o kundu, o Mâ-a diyaki a yokwanakidĕ o tĕmpil: moto au bweyaka Mâ 'kabojana iwĕla jaju i diyakite i t' o pâ.

21. Jâ ndi ja Jisus ja vâ pĕ na bâ, *na*, Mb' 'alandi o njea 'mĕ, o ka vahandi 'Mbani; o ka wandini na mabe manyu: iboko viamĕ vi ka 'lĕ oa yâlĕni o pâ.

22. Ka Jiu ba vâ, *na*, A ka weyi nyolo 'aju? 'kabojana a vwi, *na*, Oa yâlĕni o pâ pĕl' 'amĕ e kĕkĕ.

23. A vâki na bâ, *na*, O ndini ba he; Mbi ndi ua oba: inyĕni-o ndini ba he tĕkanĕ; Mbi 'bĕ ua he tĕkanĕ.

24. Ovanĕ nd' Umba-mbi vâkĕ n' inyĕni na o ka wandini na mabe manyu: 'kabojana oningĕ ó kamidĕni na Umb' i *mâ*, o ka wandini na mabe manyu.

25. Ka bâ-ba vâ na ju, *na*, Âvĕ lĕ nja? Ka Jisus a vâ na bâ, *na*, Mbi nd' uamĕ a vâki n' inyĕni oviya jali.

26. Mbi na belombo beitĕ be kalakĕ na be yĕkĕkidĕ inyĕni: ndi A lomaki 'Mba, A ndi pâkwĕpâkwĕ; Mbi kalaki na he belombo beamĕ be di yokango na ju.

27. Ndi bu bweyakidĕ na A kalaki na bâ o pĕl' 'a Hangwĕ.

28. Jisus a vâki na bâ, *na*, O inyĕni-o ka betĕni Mwana-moto oba, nandi bĕngĕ o yowakĕni na Umb' i *mâ*, na Mba haka elombo Umba mĕtĕ; ndi Mbi kalaki belombo tĕkabe panika Paia a yokwakidĕ 'Mba.

29 A lomaki 'Mba a n' Umba: Hangwĕ a 'bĕ 'Mba dikango dipâ; 'kabojana Mbi hakandi egombe yĕhĕpi belombo be tândâkidĕ Mâ.

30. Baitĕ ba kamakidi Mâ, o Mâ-a diyaki a kalaka ndaga tĕkadi.

31. Jâ ndi ja Jisus ja vâ na Jiu tĕ ba kamakidĕ Mâ, *na*, Oningĕ o lilimidĕngĕni o ndaga 'amĕ, *vâkâna* o ndini beyokwedi beamĕ mbambaĕ;

32. Vâkâna nandi o ka yowĕndini pâkwĕpâkwĕ, na pâkwĕpâkwĕ tĕ e ka pangandi inyĕni humu.

33. ¶ Ba yavwanaki Mâ, *na*, Ho ndi ibângâ ja Ebraham, moto ka moto a 'bĕ hwĕ nivango: ndi e lĕ ndi eâvĕ e vâkĕ, *na*, O ka pangwĕndi humu?

34. Jisus a yavwanaki bâ, *na*, Pâkwĕpâkwĕ mĕtĕ, Mbi vâki n' inyĕni, *na*, A hakĕ bobe uĕhĕpi, a ndi univwi mua bobe.

35. Uhayi a diyaka o ndabo egombe yĕhĕpi, *ndi* Mwana nd' a diyakĕ egombe yĕhĕpi.

36. Nd‘ oningĕ Mwana a pangingĕ inyĕni humu, vâkâna o diyendini humu mbambaĕ.

37. Mbi yowĕngo na o ndini ibângâ ja Ebraham; ndi o vahakand‘ o weyi ’Mbani, ’kabojana ndaga ’amĕ e ’bĕ n‘ iboko o inyĕni o jadi.

38. Mbi kalakandi ibeamĕ be di yĕnĕngo na Paia: inyĕni o hakandini tepĕ ibeanyu be yĕnĕkidi na hângw‘ ’anyu.

39. Ba yavwakindi ka bâ-ba vâ na ju, *na*, Hangw‘ ’ahu ndi Ebraham. Jisus a vâki na bâ, *na*, O jakani bana ba Ebraham, t‘ o hakateni behavu bea Ebraham.

40. Ndi kya tĕkanĕ, o vahakand‘ o weyi ’Mbani moto a langwakiyĕ inyĕni pâkwĕpâkwĕ, eamĕ e di yokango na Anyambĕ: Ebraham au haka ekae.

41. O hakandini behadi bea hângw‘ ’anyu. Jâ ndi jabu ja vâ na ju, *na*, Hu jakwĕ behila; ho te Hangwĕ pâkâ, kabo Anyambĕ.

42. Jisus a vâki na bâ, *na*, Anyambĕ a jaka Hângw‘ ’anyu, t‘ o tândâkâti ’Mbani: ’kabojana Mbi pumakiyendi k‘ Umba-mba viya o Anyambĕ a jadi; Mbu vaka Umba mĕtĕ, Mâ nd‘ a lomaki ’Mba.

43. E lĕ ndi eanyu e ha bweyakidĕ ikali-

di viamě? 'kabojana oa yâlěni o yoka ndaga 'amě.

44. O ndini ba hângw' '*anyu*, děvil, idokuwa ja hângw' 'anyu t' ijanyu i ka bâbě o ha: a diyakite uweyani oviya jali. Au diyaka o pâkwěpâkwě; 'kabojana pâkwěpâkwě eu diyaka o mâ-a jadi. Oningě a kala bojowa, a kalakate ibeaju mětě: 'kabojana a ndi unoki, na mâ-a tepě hangwě ya bojowa.

45. Oa kamakidi 'Mbani, 'kabojana Mbi langwakiyandi *inyěni* pâkwěpâkwě.

46. A lě nja o inyěni-o jadi a sulakě 'Mba na bobe? Nd' oningě Mbi kalaka pâkwěpâkwě, e lě ndi eanyu e ha kamakidě 'Mba?

47. A di ua Anyambě, a yokaki ndaga ja Anyambě; inyěni-oa yokaki *jâ*ni, 'kabojana o 'běni ba Anyambě.

48. Jâ ndi ja Jiu ja yavwa ka bâ-ba vâ na ju, *na*, Hoa vâkâ bwamu, na O ndi ua Sameria, na nâvě-o na děvil?

49. Jisus a yavwanakindi, *na*, Mbi 'bě na děvil: ndi Mbi hekakidi Paia, inyěni-oa hekakidi 'Mbani.

50. Mba vahaka tepě ivenda jamě mětě: o n' umbâkâ a vahakě, na Mâ-a yěkěkidě.

51. Pâkwĕpâkwĕ mĕte Mbi vâki n' inyĕni, *na*, Oningĕ moto a tataka ndaga jamĕ, a yĕne iwedo nala egombe yĕhĕpi.
52. Jâ ndi ja Jiu ja vâ na ju, *na*, Nandi ho yowudi na O na dĕvil. Ebraham a wendi na basâki; na nâvĕ mâ, na, Oningĕ moto a tataka ndaga jamĕ, a veke iwedo nala 'gombe yĕhĕpi.
53. Âvĕ nd' o di wa na hangw' 'ahu Ebraham, a wedi? na basâki ba wedi: o pangaka lĕ Âvĕ mĕtĕ nja?
54. Jisus a yavwanakindi, *na*, Oningĕ Mbi hekakidĕ nyolo 'amĕ mĕtĕ, vâkâna ihekidĕ jamĕ i 'bĕ elombo: Paia nd' a hekakidĕ 'Mba, uanyu a vâkĕ na A ndi Anyambĕ 'anyu.
55. Ndi oa 'wi Mâni; ndi Mbi yowĕngo Mâ: oningĕ Mba vâ, *na*, Mba 'wĕ Mâ, Mbi tepĕ ujojowi pani k' inyĕni: ndi Mbi yowĕngo Mâ, n' Umba-mbi tataki ndaga jaju.
56. Hângw' 'anyu Ebraham a peyakindi iyĕnĕ ja buhwa boamĕ: a yĕnĕki *boâ*, ka mâ-a yĕnĕ mbya.
57. Jâ ndi ja Jiu ja vâ na ju, *na*, O ha pâdĕte mabo ma mepuma matano utodu, na nâvĕ *mâ na* o yĕnĕkindi Ebraham?
58. Jisus a vâki na bâ, *na*, Pâkwĕpâkwĕ

mĕtĕ Mbi vâki n' inyĕni, *na*, Oviya Ebraham a t' o diya, Mbi diyakite.

59. Jâ ndi jabu ja tâlidĕ malale ma yangwakiyĕ Mâ: ndi Jisus a kutaki nyolo 'aju, ka Mâ-a puma o tĕmpil, a pudunganaki hangan' 'abu, kâ Mâ-a tomba kakana.

KAPITA IX.

1. O *Jisus* a tombakidi, A yĕnĕki momo a diyaki pâgu oviya ijadi jaju.

2. Beyokwedi beaju be uwaki Mâ, na, Uyokwidi nja haki bobe, momo tĕkanĕ, ipĕ hangwĕ na nyangwĕ, eaju e jakudwĕ pâgu?

3. Jisus a yavwanakindi, *na*, Momo tĕkanĕ a 'bĕ hango bobe, tombe na nyangwĕ na hangwĕ: ndi e ndi na behavu bea Anyambĕ be ka yowanĕndi o mâ-a jadi.

4. Mbi hake behavu bea A lomaki 'Mba o mu ngite mwehe: bulu bo vakandi, o moto a yâlĕ pĕ o ha ehavu.

5. Mbi ndi bwe ya he, ulingo muamĕ u didi o he tĕkanĕ.

6. O Mâ-a diyakidi a kala ekae, a tuwaki malĕ o he, ka Mâ-a bunda mahĕ na malĕ tĕ, ka Mâ-a hingila mahĕ tĕ o mihâ ma pâgu.

7. A vâki na ju, *na*, Kĕkĕ, ka tukake o 'tima ya Siloam, (e jadi *na*, Lomwĕngo, oningĕ ja 'ludwĕ.) A kĕkindi nandi ka tuka, a timbakindi, a ka yĕnĕkĕ.

8. ¶ Bato ba longaki na ju baka na ba yĕnĕki mâ ovyo a jakudwĕ pâgu, ba vâki, *na*, A 'bĕ mâ ekanĕ a diyaki diya a jombanaka?

9. Bâkâ mâ, *na*, Mâ nd' ekanĕ: bapâkwĕ *mâ*, *na*, A kwanaki mâ: *ndi* a vâki, *na*, Umbi *mâ*.

10. Ovanĕ nd' o bâ-ba vâki na ju, *na*, Mihâ mâvĕ ma bumwaniyĕ lĕ na?

11. A yavwanaki na, Momo, a tubakwĕ, *na*, Jisus, a bâhâkidi mahĕ ka Mâ-a hingila mâ o mihâ mamĕ, ka Mâ-a vâ n' umba, *na*, Kĕkĕ, ka tukake o 'tima ya Siloam: k' umba-mba vala na tukaka, k' umba-mba yĕnĕ.

12. Jâ ndi jabu ja vâ na ju, *na*, A l' ove? A vâki, *na*, Mba 'wĕ.

13. ¶ Ba vanaki mâ a diyaki pâgu o vyo o Farisi ba jadi.

14. Bo diyaki buhwa bo' Iyâjâ o Jisus a bâhâkidĕ mahĕ na Mâ-a bumwakidĕ mihâ maju.

15. Jâ ndi ja Farisi ja uwa pĕ mâ na a pahakiye lĕ iyĕnĕ jaju na. A vâki na bâ,

na, A vamakidĕndi mahĕ o mihâ mamĕ, k‘ umba-mba tuka, k‘ umba-mba yĕnĕ.

16. Ovanĕ nd‘ o Farisi jâkâ i vâki, *na*, Momo tĕkanĕ a ’bĕ ua Anyambĕ, ’kabojana a tataka buhwa bo‘ Iyâjâ. Bapâkwĕ ba vâ, *na*, Moto a jadi ube a l‘ a haka elembo ya jângâ tĕkadi na-e? Ipĕhĕ i diyaki o bâ mĕtĕ ba jadi.

17. Ba vâki pĕ na mwa tĕ ua pâgu, *na*, O vâkâ lĕ o pĕl‘ ’aju, nana o Mâ-a bumudĕ mihâ mâvĕ na-e? A vâki, *na*, A ndi usâki.

18. Ndi Jiu bu kamakidĕ o pĕl‘ ’aju, na a diyaki pâgu nana a pahiyendi iyĕnĕ jaju, kabo o bâ-bâ ndakiyedi hangwĕ na nyangwĕ ya a pahakiyedi iyĕnĕ.

19. Ka bâ-ba uwa bâ, na, Mwan‘ ’anyu nd‘ ekanĕ, uanyu a vâkĕ na a jakudwi pagu? Ndi a yĕnĕkĕ lĕ pĕ nand‘ e?

20. Hangwĕ na nyangwĕ ba yavwanaki bâ, na, Ho yowĕngo na mwana ’hu nd‘ mwan‘ ’ahu ekanĕ, tepĕ na a jakudwi pâgu.

21. Ndi elombo e pangi mâ-a yĕnĕkĕ, hoa ’wĕ yâ; na A bumudĕ mihâ maju hoa ’wĕ: a bĕndi ijaju igona; uwaki mâni: mâ mĕtĕ a ka kalate.

22. Hangwĕ na nyangwĕ ba kalaki *ndaga* tĕkadi, ’kabojana ba bangaki Jiu:

'kabojana Jiu ba diyaki ba lata pâni ta, na moto a ka mĕmĕ Mâ na a diyaki Kraist, a ka pumwĕnd' o sinigâg.

23. Ovanĕ nd' o hangwĕ na nyangwĕ ba vâki, *na*, A bĕndi ijaju igona; uwaki mâni.

24. Jâ ndi jabu ja ndiya pĕ momo tĕ a diyaki pâgu, ka bâ-ba vâ na ju, *na*, Bendakĕ Anyambĕ: ho yowĕngo na momo tĕkanĕ A moto ube.

25. A yavwanaki ka mâ-a vâ na, Ipĕ A ndi mot' ube, *ipĕ a ibĕ* mba 'wĕ: mbi yowĕngo elombo yâkâ, mbi diyaki pâgu, ndi mbi ka yĕnĕkĕndi.

26. Jâ ndi jabu ja vâ pĕ na ju, *na*, A haki l' âvĕ na-e? A bumwaki lĕ mihâ mâvĕ na-e?

27. A yavwanaki bâ, *na*, Mbi ma languwat' inyĕni, ndi ou yokani: o vahaka li o yoki njo epâkwĕ na-e? inyĕni o ka bâbâtĕ o diya tepĕ beyokwedi beaju?

28. Jâ ndi jabu ja kila mâ ka bâ ba vâ, *na*, O ndi eyokwĕd' 'aju; ndi ho ndi beyokwedi bea Mosĕs.

29. Ho yowĕngo na Anyambĕ a kalaki na Mosĕs; *ndi* ekanĕ, hoa 'wĕ o pĕl' 'aju e viyedi.

30. Momo tĕ a yavwanaki bâ, na, Okava nd' elombo e mamanakwĕ, eanyu e ha 'wĕ

o pĕl‘ ’aju e viyedi, ndi A bumudi ’mba mihâ mamĕ.

31. Ho yowĕngo na Anyambĕ a yokakiya bato babe: nd‘ oningĕ moto a diyengĕ ukaliyi mua Anyambĕ, na mâ-a haka upango muaju, mâ ndi uaju a yokakiyĕ.

32. Ekae e ha yokane oviya jali ja he, na moto ka moto a bumudĕngo mihâ ma a di jawĕngo pâgu.

33. Momo tĕkanĕ a jaka a diye ua Anyambĕ, t‘ A yâlĕ o ha elombo ka ’lombo.

34. Ba yavwanakindi ka bâ ba vâ na ju, *na*, Âvĕ-o jakudwĕ kabo na bobe, na nâvĕ-o ka yokwakidĕ hwĕ? Ka bâ-ba pumĕ mâ o uhĕngĕ.

35. Jisus a yokakindi na ba pumi mâ o uhĕngĕ: o Mâ-a diyakidi A duwa mâ, A vâki na ju, *na*, O kamakidĕte Mwana ua Anyambĕ?

36. A yavwanakindi, na, Mâ-a lĕ nja, Upangiyi, nana mbi kamidĕ Mâ?

37. Jisus a vâki na ju, *na*, O te Mâ yĕnĕngo, Mâ tepĕ A kalakĕ na nâvĕ ekanĕ.

38. Ka mâ-a vâ, *na*, Upangiyi mbi kamidĕndi. Ka mâ-a kaliya Mâ.

39. ¶ Ka Jisus a vâ, *na*, Mbi pândi o he

těkaně o yěkě; na na ba ha yěněkě ba yěněke, na ba yěněkě ba diyake pâgu.

40. Farisi *jâkâ* i diyaki na ju, i yokakidi ndaga těkadi, i vâki na ju, *na*, Ho tepě pâgu.

41. Jisus a vâki na bâ, *na*, O jakani pâgu, t' o 'běni na bobe: nd' o vâkândini, na, Ho yěněkěte; ovaně nd' o bobe boanyu bo ngitewě.

KAPITA X.

1. Mbi vâki n' inyěni pâkwěpâkwě mětě, *na*, A ha ngakiya o jâmbě na 'la o ibemba ja medâmbě, kabo bobetaka o pělě 'pâkwě, a ndi mwibi n' upatuwi.

2. Ndi a ngakiyě o jâmbě, mâ ndi utati mua medâmbě.

3. Mâ ndi ua a tatakě jâmbě a dubwakiyě; medâmbě me yokakě joyi jaju: mâ nd' a ndakiyě medâmbě meaju na mina, na mâ-a dulakě meâ o bwebwe.

4. O mâ-a pumakě medâmbě meaju mětě, a kěkěndi o boho boabu, vâkâna medâmbě me vitaki mâ: 'kabojana me yowuděndi jowi jaju.

5. Mea vite mwěngi, ndi me ka kweyi mâ: 'kabojana mea 'wě mowi ma bangi.

6. Jisus a kanakiyi bâ ukanakâdi tĕmunĕ: ndi bu bweyakide belombo beaju be kalaki na bâ.

7. Jisus a vâki na bâ epâkwĕ njo, *na*, Pâkwĕpâkwĕ mĕtĕ Mbi vâki n' inyĕni, *na*, Umba ndi jâmbĕ ja medâmbĕ.

8. Bĕhĕpi ba di viyango o boho n' Umba, ba ndi miyibi na bapatuwi: ndi medâmbĕ meu yokakiya bâ.

9. Umba ndi jâmbĕ: moto ka moto a ka ngiyĕ n' Umba, a ka yongandi, vâkâna a ka ngiyandi o utema na mâ-a pumaka o bwebwe, na mâ-a ka pahiyandi iboko vi jakĕ.

10. Mwibi u vakate, kabo ka iba, na ka weya, na ka jilidĕ: Mbi pândi na ovanĕ nd' o bâ-ba ka pahiyĕ emĕnâ, na ovanĕ nd' o bâ-ba ka pahiyĕ *yâ* eitĕ wa.

11. Umba ndi utati mua medâmbĕ uyam': utati uyam' u nangakidĕndi emĕnâ 'aju o pĕlĕ ea medâmbĕ.

12. Ndi ukâlwi u ha 'bĕ utati mua medâmbĕ, a ha 'bĕ a duwĕ meâ, a yĕningĕ njâ e vaka vâkâna a diki medâmbĕ, na mâ-a kweya; na njâ ea bweya meâ, na eâ e ka vanjanganakĕ meâ.

13. Ukâlwi u kweyakandi, 'kabojana a te bokâlâkwĕ, a 'bĕ n' isâlâ o pĕl' 'a medâmbĕ.

14. Umba ndi utati uyamu, Mbi yowĕngo *medâmbĕ* meamĕ, n‘ imeamĕ me yowĕngo 'Mba.

15. Panika Hangwĕ a yowudĕ 'Mba, nonanĕ tepĕ Umba-mbi di Hangwĕ yowĕngo: Mbi nangidĕngo emĕnâ 'amĕ o pĕl‘ ea medâmbĕ.

16. Mbi na medâmbĕ mepâkwĕ me ha 'bĕ mea ibemba tĕkadi: meâ ndi imeamĕ me ka vanĕ, meâ tepĕ me ka yoki joyi jamĕ; vâkâna me diyendi mwanga umbâkâ, utati tep‘ umbâkâ.

17. Ovanĕ nd‘ o Paia a tândâki 'Mba, 'kabojana Mbi nangidĕngo emĕnâ 'amĕ, nana Mbi ka nângĕ pĕ yâ.

18. O 'bĕ na moto a nângâkĕ 'Mba yâ, Mbi yâ nangidĕngo Umba mĕtĕ. Mbi na ngudi e nangakidĕ yâ, n‘ Umba-mbi na ngudi e nângâkĕ pĕ yâ. Elekanako tĕkae nd‘ eamĕ e pahiyedi o Paia a jadi.

19. ¶ Ipĕhĕ i diyaki pĕ o Jiu ba jadi o pĕl‘ ea ndaga tĕkadi.

20. Bato baitĕ ba vâki, *na*, A na dĕvil, A ndi eboki; e lĕ ndi eanyu e yokakiyi Mâni?

21. Bapâkwĕ mâ, *na*, Ekadi i 'bĕ ndaga ja moto a di na dĕvil. Dĕvil a ka yâlĕte o bumudĕ mihâ ma pâgu?

22. ¶ E diyakindi o Jĕruselĕm isango ja ivĕ ja tĕmpil, e diyaki tepĕ epedi y' ivĕvu.
23. Jisus a tamwakindi o tĕmpil o 'lĕmbĕ ea Sâlomân.
24. Jiu ba vakindi ulwanidĕngo Mâ, ka bâba vâ na ju, *ua*, U lĕ nj' ulingo-ĕ umuâvĕ u pangakĕ hwĕ-ho bomaka penda? Langwakiya hwĕ pubwe ipĕ O ndi Kraist.
25. Jisus a yavwanaki bâ, *na*, Mbi pakuwendi inyĕni, ndi ou kamidĕni: behavu beamĕ be hakĕ na dina ja Paia, be pakwakandi o pĕl' 'amĕ.
26. Ndi inyĕni oa kamakidĕni, 'kabojana o 'bĕni medâmbĕ meamĕ, panik' Umba-mbi ma vâ n' inyĕni.
27. Medâmbĕ meamĕ me yokaki joyi jamĕ, n' Umba-mbi yowudĕte meâ, na meâ me vitanaki 'Mba:
28. Mbi vĕngo mea emĕnâ ea egombe yĕhĕpi; me ka mĕndĕ me nyange, o 'bĕ tepĕ na moto a ka patuwĕ meâ o benâ beamĕ.
29. Paia a vĕkidi 'Mba *meâ*, A ndi bonĕnĕ wa na bĕhĕpi; o 'bĕ na moto a ka yâlĕ o patuwa *meâ* o benâ bea Paia.
30. Hwĕ na Hangwĕ, ho te mot' umbâkâ.
31. Jâ ndi ja Jiu ja tâlidĕ pĕ malale ma yangwakiyĕ Mâ.

32. Jisus a yavwanaki bâ, *na*, Mbi levidĕngo inyĕni behavu beyamu beitĕ oviya Paia a jadi; ndi, e lĕ nja 'havu-ĕ eanyu e yangwanakiyĕ 'Mba malale o behavu tĕbenĕ?

33. Jiu na yavwanaki Mâ, na, Hoa yangwaka 'vĕ malale o ehavu eyamu; ndi na tina ea ikila ja Anyambĕ, na tepĕ 'kabojana Âvĕ-o jadi moto, O pangaka nyolo 'âvĕ Anyambĕ.

34. Jisus a yavwanaki bâ, *na*, E 'bĕ lĕndwĕngo o 'lekanako 'anyu, *na*, Mbi vâki, *na*, O ndini beanyambĕ?

35. Oningĕ na a tubaki bâ, *na*, beanyambĕ, ba ndaga ja Anyambĕ i lumbakiyedi; ilĕndwĕ ja yâlĕ o weywĕ;

36. O vâkândini na ua Hangwĕ a di nyĕvidĕngo na a lomakidi o he, *na*, O kilakandi Anyambĕ; 'kabojana Mbi vâki, *na*, Umba ndi Mwana ua Anyambĕ?

37. O kamakidi 'Mbani, oningĕ na Mba haka behavu bea Paia.

38. Nd' oningĕ Mbi haka, tombekete o kamidi 'Mbani, kamakidĕni behavu: ovanĕ nd' inyĕni-o ka yowĕni n' inyĕni-oa kamidĕni na Hangwĕ nd' o 'Mba-mbi jadi, n' Umba-mbi tepĕ o Mâ-a jadi.

39. Ovanĕ nd‘ o bâ-ba vahaki pĕ o bwe-
ya Mâ; ka Mâ-a kweya oviya benâ bea-
bu,
40. A kĕki pĕ o mwidi ’pâkwĕ ea Jâdan,
iboko via Jân vi baptaisanakidi o bohoboho;
Ka Mâ-a diyate omĕ.
41. Ka baitĕ ba vala o Mâ-a jadi, ka bâ-
ba vâ, *na*, Jân au haka elembo; ndi be-
lombo bea Jân be kalakidi o pĕl‘ ’a momo
tĕkanĕ beĕhĕpi, be diyaki pâkwĕpâkwĕ.
42. Baite ba kamakidi Mâ omĕ.

KAPITA XI.

1. *Momo* n‘ uhuhu a diyakindi a bĕkĕ,
dina, *na*, Laserâs, ua Bĕtane mboka ya Meri
na iluku jaju Martha.
2. (Me diyaki Meri *tĕ* me hakiyedi Upa-
ngiyi mavulĕ ma kango, ka mâ-a tituwa
matambi maju na howe jaju, ndomi ’aju
Laserâs nd‘ a diyakidi a bĕkĕ.)
3. Maluku maju ma lomaki ndaga o Mâ-a
jadi, na, Upangiyi, umbwakiyate uâvĕ a tâ-
ndâkĕ a bĕkĕndi.
4. O Jisus a yokakidi *enĕ*, a vâki, *na*,
Ebĕdi tĕkae e ’bĕ y‘ iwedo, ndi y‘ ivenda ja

Anyambĕ, nana Mwana-Anyambĕ a ka hekudwĕ na eâ.

5. Jisus a ma tândâki Martha na iluku jaju na Laserâs.

6. O Mâ-a yokaki na a bĕkĕndi, a nangakiyi pĕ hwi ibale o iboko t' iviaju vi diyakidi.

7. Benĕ kĕlĕbĕ, ka Mâ-a vâ na beyokwedi *beaju*, *na*, Ho kĕke pĕni o Judia.

8. Beyokwedi *beaju* be vâki na ju, *na*, Paia, Jiu ba vahite o yanguwa 'vĕ malale kya, na nâvĕ o kĕkĕ pĕ ovonĕ?

9. Jisus a yavwanakindi, *na*, Buhwa bâkâ a 'bĕ jomu ja mawĕla na mawĕla mabale? Oningĕ moto a tamwaka na mwehe, a vungule, jambojana a yĕnĕkĕndi bwe ya he tĕkanĕ.

10. Nd' oningĕ moto a tamwaka na bulu, a ka vungulandi, 'kabojana a 'bĕ na bwe.

11. O Mâ-a bĕki belombo tĕkabe kalango, ka Mâ-a vâ na beyokwedi beaju, *na*, Mbweyi 'ahu Laserâs a yakandi; ndi Mb' 'alandi nana Mbi umwakidĕ mâ o viyâ.

12. Jâ ndi ja beyokwedi beaju ja vâ, *na*, Upangiyi, oningĕ na a yakandi vâkâna a ka yongandi.

13. Ndi Jisus a kalakindi o pĕl' 'a iwedo

jaju: ndi bâ-ba pikilakiyi na ipě a kalakindi o pěl‘ ’a iyâjâ o viyâ.

14. Ka Jisus a languwa bâ pubwe, *na*, Laserâs a wendi.

15. Mbi yěněkě mbya o pěl‘ ’anyu, ’kabojana Mbu diyaka oměˇ, nana inyěni-o ka kamiděni; ndi ho·kěkeni o mâ-a jadi.

16. Jâ ndi ja Tâmas e tubakwě na Didimâs, ja vâ na beyokwedi na ju, *na*, O ’kani tepě, ho vali nana ho we na ju.

17. O Mâ-a pâkidi Jisus a kâbâkidi mâ a diyaki *a nangakiya* o malonga hwi inai.

18. (Bětane a diyaki piělě na Jěruselěm, panika maseˇi ma jomu na fâlângâ itano:)

19. Baitě ba Jiu ba vakindi o Martha na Meri ba jadi ka nyěvidě bâ o pěl‘ ’a ndomi ’abu.

20. O Martha a yokakidi na Jisus a vakandi, ka mâ-a vala ka lata na ju: ndi Meri a diyakite diyango o ndabo.

21. Jâ ndi ja Martha ja vâ na Jisus, *na*, Upangiyi, o jaka okava, te mwan‘ ina au wa.

22. Ndi mbi yowěngo na tombekete kya těkaně, elombo ’âvě e ka uwě Anyambě, Anyambě a ka věnd‘ Âvě *yâ*.

23. Jisus a vâki na ju, *na*, Ndomi 'âvĕ a
ka pumbuwate.
24. Martha a vâki na ju, *na*, Mbi yowu-
dĕte na a ka pumbuwandi o ipumbuwa o
buhwa boa madikanido.
25. Jisus a vâki na ju, *na*, Umba ndi
ipumbuwa na emĕnâ: a kamakidĕ 'Mba,
tombekete a wa, a ka diyate:
26. Uĕhĕpi a ka kamidĕ 'Mba, mâ te
mihâ, a ka mĕndĕ a we pĕ. O kamakidĕt'
ekae?
27. A vâki na ju, *na*, E, Upangiyi: mbi
kamakidĕndi na Âvĕ ndi Kraist mĕtĕ, Mwa-
na ua Anyambĕ a lenakudwĕ na A ka viyĕ
o he.
28. O mâ-a bĕke ekabe kalango ka mâ-a
'la ka ndiya iluku jaju Meri ikutakuta, na,
Uyokwedi a pândi, A ndakiyand' âvĕ.
29. O mâ-a yokakidi *enĕ*, ka mâ-a 'muwa
wâwâ, na vala o Mâ-a jadi.
30. Jisus a diyakite a t' o pâ o mboka, a
diyakite iboko tĕ via Martha vi lataki na ju.
31. Jiu tĕ ba diyakidi na mâ ba nyĕvĕ-
kidĕ mâ o ndabo, o bâ-ba yĕnĕki Meri a
umwaka wâwâ na mâ-a pumaka, ba vita-
kidi mâ, na, A 'landi o malonga ka ya
ovonĕ.

32. O Meri a pâkidi iboko via Jisus vi diyakidi, a yĕnĕki Mâ, ka mâ-a kwa o beko beaju, a vâki na ju, *na*, Upangiyi, o jaka okava, te mwan' ina au wa.

33. O Jisus a yĕnĕki mâ a yaka, na Jiu tepĕ ba vakidi na mâ, ba yaka, ilina jaju i njimakindi, ka Mâ-a yĕnĕ njuke.

34. A vâki, *na*, O nangidĕ li mâni ove? Ba vâki na ju, *na*, Upangiyi, vaka, ka yĕnĕkĕ.

35. Jisus a yakindi.

36. Jâ ndi ja Jiu ja vâ, *na*, Yĕnĕkĕteni ka Mâ-a tândâkĕ mâ.

37. Ka bâkâ ibabu ba vâ, *na*, Momo tĕ a bumwakidĕ mihâ ma pâgu ekanĕ, au 'mbakate o yâlĕ o panga momo tĕkanĕ na au wake?

38. Jisus a njimaki pĕ o ulema muaju ka Mâ-a pâ o malonga. U diyakindi ubwalange, ilale omĕ nangudwĕngo.

39. Jisus a vâki, *na*, Vĕngĕkidĕni ilale. Iluku ja a diyakidi wango, Martha, a vâki na ju, *na*, Upangiyi, a ka nâvâkândi egombe tĕkae: 'kabojana a bi na wa na hwi inai.

40. Jisus a vâki na ju, *na*, Mbu vâkâ na nâvĕ na oningĕ o kamidĕngĕ, o ka yĕnĕndi ivenda ja Anyambĕ?

41. Jâ ndi jabu ja vĕngidĕ ilale oviya *iboko* via ekengo vi nangakiyedi. Ka Jisus a betĕ mihâ *maju* oba, ka Mâ-a vâ na, Paia, Mbi langakand' Âvĕo Âvĕ-o di 'Mba yokiyango:

42. Mbi yowĕngo na O yokakiyi 'Mba egombe yĕhĕpi: ndi Mbi vâkândi *ekae* o pĕl' ea bato ba di tĕmĕtĕmĕ, nana bâ-ba ka kamidĕ na Âvĕ nd' o lomaki 'Mba.

43. O Mâ-a bĕki nonanĕ kalango, a yamaki na joyi oba, *na*, Laserâs, pumaka.

44. Ka a diyakidi wango a puma, makadu na matambi katwĕkatwĕ na menamba mea malonga: boho boaju bo diyaki dingwĕngo na 'vĕlĕhĕ. Jisus a vâki na bâ, *na*, Unjuwaki mâni, n' inyĕni-oa huludĕ mâ-a kĕke.

45. Jâ ndi ja Jiu tĕ ba vakidi o Meri a jadi baitĕ ba kamidĕ Mâ, o bâ-ba yĕnĕki belombo bea Jisus be hakidi.

46. Ndi bâkâ ibabu ba kĕkĕndi o Farisi ba jadi, ba 'la ka languwa bâ belombo bea Jisus be hakidi.

47. ¶ Jâ ndi ja prist ja meolo na Farisi ja lata ehoka, ka bâ-ba vâ, *na*, Ho hake li na? 'kabojana momo tĕkanĕ a hakandi megoma meitĕ.

48. Oningĕ hoa huludĕ Mâ nonanĕ, vâkâna bato bĕhĕpi ba ka kamidi Mâ: vâkâna ba Roma ba ka pândi, na bâ-ba nângâ etomba 'hu n' iboko viahu.

49. Uabu umbâkâ, *dina* Keafas, a diyakidi prist ya molo upuma tĕ, a vâki na bâ, *na*, Oa 'wĕni elombo ka 'lombo.

50. Oa pikilakiyani na e lukango o pĕl' 'ahu, nana mot' umbâkâ a waka o pĕl' 'a bato, ovanĕ nd' o etomba yĕhĕpi e ka mĕndĕ e nyange?

51. Au kalaka ekae eaju mĕtĕ: ndi a diyakindi prist ya molo upuma tĕmunĕ, a sâkâkindi na Jisus a ka wandi o pĕl' 'a 'tomba tĕenĕ;.

52. Hanga kabo etomba tĕenĕ dipâ, ndi nana A ka yolĕndi tepĕ bana ba Anyambĕ ba diyakidi vanjanganango o vaba iboko viâkâ.

53. Oviya buhwa tĕbonĕ ba lataki ehoka nana ba weyi Mâ.

54. Ovanĕ nd' o Jisus a ha tamwaki pĕ o bwebwe o Jiu ba jadi; ndi A vĕngĕmĕkind' omĕ na kĕkĕ o 'hiki piĕlĕ na nginga, o mboka e tubakwĕ, *na*, Ifreim, omĕ nd' o Mâ-a diyakidi na beyokwedi beaju.

55. ¶ Isango ja Jiu j' Ikunduwa i diyaki

ja bĕ piĕlĕ: ka bato baitĕ ba vala oviya 'hiki o Jĕruselĕm, ka tuka nyolo jabu, ovanĕ isango i t' o pâ.

56. Ka bâ-ba buta Jisus, ba ka kalaka bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ o bâ-ba tĕmĕkidi o tĕmpil, *na*, O pikilakiya li na, nana A ka diyandi A viye o isango?

57. Prist ja meolo na Farisi ba diyaki ba vĕ elekanako, na, oningĕ moto ka moto a di yowĕngo o Mâ-a jadi, a salake, ovanĕ nd' o bâ-ba ka nângĕ Mâ.

KAPITA XII.

1. Jâ ndi ja Jisus ja vala o Bĕtane ya Laserâs a diyakidi wango, uaju A pumbwakidĕ, hw' utoba ovanĕ isango j' Ikunduwa i t' o pâ.

2. Omĕ nd' o bâ-ba yambakiyi Mâ beja bea kolo; na Martha a dilakĕ: ndi Laserâs nd' umbâkâ a diyaki na ju o tagulu.

3. Jâ ndi ja Meri ja nângâ iwĕla ja mavulĕ ma kango ma spaiknard ma weyakĕ ihambe inĕnĕ, a hakiyi beko bea Jisus, na mâ-a ka titwaka bea na howe jaju: ndabo e londaki ti na kango ya mavulĕ tĕ.

4. Jâ ndi ja eyokwedi 'aju yâkâ, Judas Iskariât, *mwan*' '*a* Saimân, a kândâkiyi Mâ, ja vâ, *na*,

5. Mavulĕ tĕ ma kango ekama, ma 'nyĕlwĕ o hambwĕ na kama ja fula ilalo nande, na jâ-ja vĕwĕ mekuge?

6. A vâkind' ekae, hanga o nyanga ya na a yĕnĕkindi mekuge isâlâ; ndi 'kabojana a diyakindi mwibi, mâ tepĕ a diyaki na elandi, a ma bapakĕ be vamakwĕ omĕ.

7. Jâ ndi ja Jisus ja vâ, *na*, Dikaka mâ mbwe: a tatakindi ekae ya buhwa boamĕ bo ka tongwĕ.

8. Ikabojana o ndini na mekuge egombe yĕhĕpi; o 'bĕni n' Umba egombe yĕhĕpi.

9. Bato ba Jiu baitĕ ba yowakidĕ na A nd' omĕ: ba kĕkĕndi hanga o pĕl' 'a Jisus pa, ndi ovanĕ nd' o bâ-ba ka yĕnĕ Laserâs tepĕ, uaju a pumbwakidĕ.

10. ¶ Ndi prist ja meolo i hakindi ehoka nana ba weyaka Laserâs tepĕ;

11. Ikabojana tin' 'aju ndi ya Jiu baitĕ ba kĕkidi, ka bâ-ba kamidĕ Jisus.

12. ¶ O buhwa bo vitakidĕ bato baitĕ ba vakidi o isango, o bâ-ba yokakidi na Jisus a vakandi o Jĕruselĕm,

13. Ba nângâkindi magogo ma biya, ka

bâ-ba vala ka lata na ju, ba yamaka, *na*, Hosana: Ibâtâ n' Upolo mua Isreĕl, a vakĕ na dina j' Upangiyi.

14. O Jisus a duwakidi mwan' 'a ɓuru, A diyakind' o eâ diya; pani ka yâ-e di lĕndwĕngo, *na*,

15. O bangake, mwamwajo ua Saion: umbwakiyate, Upolo muâvĕ u vakandi, diyango o mwana-buru.

16. Beyokwedi beaju bu bweyakidĕ belombo tĕkabe o bohoboho: nd' o Jisus a diyakidi a hekudwĕ, ka bâ-ba yongidĕ na belombo tĕkabe be lĕndĕkudwĕndi o pĕl' 'aju, na *na* ba haki tepĕ Mâ belombo tĕkabe.

17. Ebimba e diyaki na ju o Mâ-a ndakiyi Laserâs o malonga maju na pumbudĕ mâ, ba pakwakindi.

18. Tina tĕkanĕ bato ba lataki na ju, 'kabojana ba yokaki na a hakindi ugoma tĕkamu.

19. Ovanĕ nd' o Farisi ba vâki bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, *na*, Oa yĕnĕkĕni na oa hakani elombo? umbwakiyateni, he e vitidi Mâ.

20. ¶ Griki jâkâ i diyaki tepĕ o bâ-ba jadi, ba vaki ka kaliya o isango.

21. Bâ ndi ba vakidi o Filip a jadi, a diyakidi ua Bĕtseda ya Galili, ka bâ-ba

vâ na ju, *na*, Paia, ho vahakandi o yĕnĕ
Jisus.

22. Ka Filip a viya ka languwa Andru:
ka Andru na Filip ba languwa pĕ Jisus.

23. ¶ Jâ ndi ja Jisus ja yavwana bâ, na,
Iwĕla i pândi ja Mwana-moto i ka hekudwĕ.

24. Mbi vâki n' inyĕni pâkwĕpâkwĕ mĕtĕ,
na, Kabo dihâ ja wheat ja kwa o he, na jâ
ja wa, i diyakate dipâ: nd' oningĕ ja wa,
vâkâna i lângâki bebuma beitĕ.

25. A tândâkĕ emĕnâ 'aju, a ka nyangi
yâ; ndi a binakĕ emĕnâ 'aju, o he tĕkanĕ,
a ka tati yâ o emĕnâ ya egombe yĕhĕpi.

26. Oningĕ moto ka moto a dilakĕ 'Mba, a
vitake 'Mba; o Umbi jadi, omĕ tepĕ udili
muamĕ u ka diyĕ: oningĕ moto te moto a
ka dilĕ 'Mba, Mâ ndi ua Paia a ka hekidĕ.

27. Ilina jamĕ i yĕnĕki njuke kya tĕ-
kanĕ; nandi Mbi ka vâ lĕ na? Paia, yo-
ngakĕ 'Mba oviya iwĕla tĕkadi: ndi tina tĕ-
kanĕ nd' eame e vanakidi o iwĕla tĕkadi.

28. Paia, hekakidĕ dina jâvĕ. Ka joyi
ja viya oviya Hĕvĕn, *na*, Mbi *jâ* hekidĕngo,
n' Umba-mbi ka hekidĕ tepĕ *jâ*.

29. Ebimba e diyaki tĕmĕngo omĕ e yo-
kaki *jâ*, ka eâ-ea vâ, *na*, E ndi ngadi. Bâkâ
mâ, *na*, Enjĕl nd' e kalaki na ju.

30. Jisus a yavwanakindi, ka Mâ-a vâ, *na*, Joyi tĕkadi ju viya o pĕl' 'amĕ, ndi o pĕl' 'anyu.

31. Yĕkĕ ya he tĕkanĕ ya bĕndi kya tĕkanĕ: kya tĕkanĕ ndi ea upolo mua he tĕkanĕ u ka 'hwĕndi.

32. Nd' Umba, oningĕ 'Mba betwĕ oba ea he, vâkâna Mbi ka duli *bato* bĕhĕpi o 'Mbi jadi.

33. (A vâkindi ekae, ilevidĕ j' iwedo jaju i ka wĕ.)

34. Ebimba e yavwanaki Mâ *na*, Ho ndi yokango o Belekanako na Kraist a ka diyate egombe yĕhĕpi: nd' O vâkâ lĕ pĕ, *na*, Mwana-moto a ka betwĕnd' oba, nande? Mwana tĕ ua moto ekanĕ a lĕ nja?

35. Jâ ndi ja Jisus ja vâ na bâ, *na*, Bwe e te n' inyĕni okava egombe ehâlĕ. Tamwakani egombe 'anyu e di na bwe, obanga ivititi via pâ o inyĕni o jadi: jambojana a tamwakĕ n' ivititi, a 'we pĕlĕ 'aju e kĕkĕ.

36. Kamakidĕni bwĕ, o inyĕni-o jadini na bwe, ovanĕ nd' inyĕni-o ka diyĕni bana ba bwe. O Jisus a kalaki belombo tĕkabe ka Mâ-a vĕngĕmĕ, ka Mâ-a kuta nyolo 'aju oviya o bâ-ba jadi.

37. ¶ Ndi tombekete ka Mâ-a hakidi

megoma meitĕ o bâ-ba jadi, bu kamakidĕ
Mâ :
38. Na ovanĕ nd' o nđaga ja Iseyas usâki
i kalakidi, i ka hohonganĕ, *na*, Upangiyi, a
lĕ nja a di kamidĕngo upako muahu? a lĕ
nja a levudwĕ enâ y' Upangiyi?
39. Ovanĕ nd' o bâ-ba ha yâlâkidĕ o ka-
midĕ, 'kabojana Iseyas a vâki pĕ, *na*,
40. A ndi dibango mihâ mabu, na Mâ-a
delidĕ bebumulema beabu; ovanĕ nd' o bâ-
ba ka diyĕ ba yĕne na mihâ *mabu*, na bâ-
ba bweyidĕ na melema *meabu*, na ba 'luwa,
n' Umba-mba yongĕ bâ.
41. Iseyas a vâkindi belombo tĕkabe o
mâ-a yĕnĕkidi ivenda jaju, ka mâ-a kala o
pĕl' 'aju.
42. ¶ Tombekete ka yâ e diyaki nonanĕ,
bapangiyi banĕnĕ baitĕ ba kamakidi Mâ;
ndi bu mĕmĕkĕ *Mâ* o pĕl' 'a Farisi, o banga
ba vĕngudwĕ o sinigâg:
43. Ikabojana ba ma tândâkândi ibendĕ
ja bato, wa na ibendĕ ja Anyambĕ.
44. Jisus a yamaki ka Mâ-a vâ, *na*, A di
'Mba kamidĕngo a kamakidĕ 'Mba, ndi a
kamakidĕndi A lomaki 'Mba:
45. Na a yĕnĕkĕ 'Mba, a yĕnĕkĕte A lo-
maki 'Mba.

—

46. Mbi pândi bwe o he tĕkanĕ, nana uĕhĕpi a kamakidĕ M'ba, a diye n' ivititi.

47. Oningĕ moto te moto a ka yokĕ ndaga jamĕ, na mâ-á kamidĕ jâ, Mba yĕkidĕ mâ: jambojana Mbu vaka ka yĕkidĕ he, kabo ka hungina he.

48. A kiyakĕ 'Mba, na mâ-á vĕhĕlidĕ ndaga jamĕ, a n' Umbâkâ a yĕkĕkidĕ mâ: ndaga jamĕ i di kalango, jâ ndi i ka yĕkidĕ mâ o buhwa boa madikanido.

49. Ikabojana Mbu kalaka Umba mĕtĕ; ndi Hangwĕ e lomaki 'Mba, nd' A vĕki 'Mba elekanako nyanga 'amĕ e ka vâyĕ, na nyanga 'amĕ e ka kalĕ.

50. Mbi yowĕngo na elekanako 'aju ndi emĕnâ ya egombe yĕhĕpi: nyanga 'amĕ e kalakĕ yĕhĕpi, e ndi ka Hangwĕ a vâki n' Umba, nonanĕ tepĕ Umb'-'i kalakĕ.

KAPITA XIII.

1. O isango j' Ikunduwa i t' o pâ, o Jisus a yowakidĕ na iwĕla jaju i diyaki ja pâ, ijaju i ka vĕngĕmĕ o he tĕkanĕ nala o Hangwĕ a jadi, A tândâkindi ibaju mĕtĕ ba diyakid' o he, A tândâki bâ nal' ihuku.

2. O huma ya kolo e makiyedi, (ka dĕvil
ya vama o ebumulema ya Judas Iskariât,
mwan‘ ’*a* Saimân, ovanĕ nd‘ o mâ-a ka
kândĕ Mâ,)
3. Jisus a yowakidĕte na Hangwĕ a vĕngo
Mâ belombo beĕhĕpi o benâ beaju, nana A
vakiyendi Anyambĕ a jadi, na Mâ-a ’la tepĕ
o Anyambĕ a jadi;
4. A umwakindi o huma ea kolo, ka Mâ-a
nangidĕ ngâi jaju bya; ka Mâ-a nângâ tolo,
ka Mâ-a dinga utumba.
5. Benĕ pa, A hovakidi miba o sĕngĕ, ka
Mâ-a yalĕ o tuka matambi ma beyokwedi,
na Mâ-a ka titwaka *mâ* na tolo tĕ eaju e
diyakidi dinganango.
6. Jâ ndi jaju ja viya o Saimân Pitĕ a
jadi, ka Pitĕ a vâ na ju, *na*, Upangiyi, o
tukaki matambi mamĕ?
7. Jisus a yavwanakindi ka Mâ-a vâ
na ju, *na*, Eamĕ e hakĕ, âvĕ-oa ’wĕ yâ
kya tĕkanĕ; ndi o ka yowĕte okava to-
mbango.
8. Pitĕ a vâki na ju, *na*, Oa tuke mata-
mbi mamĕ. Jisus a yavwanaki mâ, *na*,
Oningĕ Mbi tuke âvĕ, vâkâna o ’bĕ na
ngabo Umba-mbi jadi.
9. Saimân Pitĕ a vâki na ju, *na*, Upa-

ngiyi, hanga matambi mamĕ dipâ, ndi makadu *mamĕ* na molo *muamĕ*.

10. Jisus a vâki na ju, *na*, A di tanwĕngo, a vahaka pĕ ituka kabo ituka ja matambi, ndi a ndi botano o pĕlĕ jĕhĕpi: inyĕni-o ndini botano, ndi hanga bĕhĕpi.

11. Ikabojana a yowakidĕte a ka kândĕ Mâ: ovanĕ nd' o Mâ-a vâki, *na*, O 'bĕni tanango inyĕni bĕhĕpi.

12. O Mâ-a diyakidi a madĕ ituka ja matambi mabu, a nângâki ngâi jaju, a diyaki pĕ, ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, O yowudĕteni eamĕ e ma hi inyĕni?

13. O tubakandi 'Mbani, *na*, Uyokwidi n' Upangiyi: o vâkândini bwamu; 'kabojana Mbi *nonane*.

14. Ndi oningĕ Umba, Upangiyi muanyu na Uyokwidi muanyu, Mba tuka inyĕni matambi; inyi mĕtĕ n' inyi mĕtĕ o lukakand' o tukanani matambi.

15. Ikabojana Mbi vĕndi inyĕni mbuna, na, hakani k' Umb'-'i ma hi inyĕni.

16. Pâkwĕpâkwĕ mĕtĕ Mbi vâki n' inyĕni, *na*, Uhayi a 'bĕ bonĕnĕ wa na Upangiyi; a lomakwĕ a 'bĕ bonĕnĕ tepĕ wa na a ma loma mâ.

17. Oningĕ oa yowĕni belombo tĕkabe, n‘ inyĕni-oa hi beâni, ibâtâ n‘ inyĕni.

18. ¶ Mba kalaka o pĕl‘ ’anyu bĕhĕpi; Mbi yowĕngo ibamĕ ba di pânângo; ovanĕ nd‘ o ilĕndwĕ i ka hohonganĕ, *na*, A jakĕ n‘ ŭmba pĕmbĕ, a betidĕndi ekikind‘ ’aju o pĕl‘ ’amĕ.

19. Mbi langwakiyandi inyĕni e t‘ o pâ, na ovanĕ nd‘ inyĕni-o ka kamidĕni, o yâ e ka pâyĕ, na Umba ndi *mâ*.

20. Pâkwĕpâkwĕ mĕtĕ Mbi vâki n‘ inyĕni, *na*, A vĕhĕlĕkidĕ uamĕ a lomakĕ, a vĕhĕlĕkidi ’Mba; a vĕhĕlĕkidi ’Mba, a vĕhĕlĕkidĕ a lomaki ’Mba.

21. O Jisus a bĕki nonanĕ kalango, ilina jaju i yĕnĕki njuke, ka Mâ-a vâ, na, Pâkwĕpâkwĕ mĕtĕ Mbi vâki n‘ inyĕni, *na*, Ua njamba ’nyu umbâkâ, a ka kândi ’Mba.

22. Jâ ndi ja beyokwedi ja ’mbwaniya, ba bomaka penda uaju a kala.

23. Omĕ o diyakindi eyokwedi yâkâ hikamiyango o ngonga ’a Jisus, ya Jisus e ma tândâkâ.

24. Saimân Pitĕ a vĕki mâ ndembo na a uwake na a lĕ nja uaju A vâ.

25. Jâ ndi ja a diyaki nangiyango o ngo-

nga 'a Jisus, ja vâ na ju, *na*, Upangiyi, a lĕ nja?

26. Jisus a yavwanakindi, *na*, Mâ ndi uamĕ a ka vĕyĕ itambu, oningĕ Umba *jâ* dubango. O Mâ-a bĕki itambu dubango, ka Mâ-a vĕ *jâ* Judas Iskariât *mwan' 'a* Saimân.

27. Ka Setan a ngiya o mâ-a jadi, itambu tombango. Jâ ndi ja Jisus ja vâ na ju, *na*, Haka wâwâ eâvĕ e hakĕ.

28. Ndi o 'bĕ na moto o tagulu a yowakidĕ tin' 'aju e kalaki na ju ekae.

29. Bâkâ ba pikilakiyi na 'kabojana Judas a diyaki na elandi, ovanĕ nd' o Jisus a diyaki A kala na ju, *na*, Hambaka ibeahu be nyamakĕ o pĕl' isango; naba, na, a vĕke mekuge elombo.

30. O mâ-a nângâkidi itambu, a pumaki wâwâ: bo diyaki bulu.

31. ¶ Ovanĕ nd' o mâ-a diyakidi a puma Jisus a vâki *na*, Nandi Mwana-moto a hekudwĕndi, na Anyambĕ a hekudwi na Mâ.

32. Oningĕ Anyambĕ a hekudwĕ na Mâ, Anyanbĕ a ka hekidi tepĕ Mâ na ma mĕtĕ; na Mâ-a ka hunganandi o hekidĕ Mâ.

33. Bandĕmbĕ, Mbi te n' inyĕni okava egombe ehâlĕ. O ka vahandi 'Mbani; pani k' Umba-mbi vâki na Jiu, *na*, Oa yâlĕni o

vala, o 'Mba-mbi kěkě; nyanga tě te eamě e vâkě n' inyěni.

34. Mbi věndi inyěni elekanako ya kya, na, Tândânâkâni; pani k' Umba-mbi tândâkě inyěni, tândânâki tepě nonaně.

35. Ekae ndi ya *bato* běhěpi e ka yowaně na o ndini beyokwedi beamě, oningě-o jadini n' itândě inyěni měte n' inyěni mětě.

36. ¶ Saimân Pitě a vâki na ju, *na*, Upangiyi, oa la l' ove? Jisus a yavwanaki mâ, *na*, Oa yâlě o vitě 'Mba kya těkaně, O Mbi kěkě; ndi o ka vitě 'Mba o egombe e vakě.

37. Pitě a vâki na ju, *na*, Upangiyi, e lě nde eamě e ka 'nyě o vitě Âvě kya těkaně? Mbi ka nangiděndi eměnâ 'amě o pěl' 'âvě.

38. Jisus a yavwanaki mâ, *na*, O ka nangidete eměnâ 'âvě o pěl' 'amě? Pâkwěpâkwě mětě Mbi vâki na nâvě, *na*, Kuba ya kâkâle nd' o hâhiye 'Mba njo ilalo.

KAPITA XIV.

1. Ebumulema 'anyu e yěněke njuke: inyěni ba kamakidě Anyambě, kamakidě tepě 'Mbani.

2. O ndabo 'a Paia o na bediya beitě; e

jaka e diye *nonanĕ*, te Mbi languwet‘ inyĕni.
Mb‘ ’alandi ka kenjiyĕ inyĕni iboko.
3. Oningĕ Mba vala ka kenjiyĕ inyĕni
iboko, Mbi ka pâte njo epâkwĕ ka nâng‘
inyĕni o ’Mba mĕtĕ mbi jadi; ovanĕ tepĕ
inyĕni-o ka diyĕ o Umb‘ ’i jadi.
4. Oa dimbakiyani pĕlĕ ’amĕ e kĕkĕ, oa
dimbakiya tepĕni njea.
5. Tâmas a vâki na ju, *na*, Upangiyi, hoa
’wĕ pĕlĕ ’âvĕ e kĕkĕ; ho ka yâlĕ lĕ o yowĕ
njea na-e?
6. Jisus a vâki na ju, *na*, Umbi Njea, na
Pâkwĕpâkwĕ, na Emĕnâ: o ’bĕ na moto a
ka pâyĕ o Hangwĕ a jadi, kabo n‘ Umba.
7. O jaka o yowaki ’Mbani, t‘ o yowudĕ
tepĕni Paia: oviya egombe tĕkae o yowudĕ-
ndi Mâni, o yĕni tepi Mâni.
8. Filip a vâki na ju, *na*, Upangiyi, leva-
kidĕ hwĕ Hangwĕ, na yâ ya hwĕmidĕ hwĕ.
9. Jisus a vâki na ju, *na*, Mba bĕndi n‘
inyĕni okava egombe eyaba, ndi hângĕ o
ha yowĕ ’Mba Filip? a di ’Mba yĕnĕngo, a
yĕnite Hangwĕ; ndi e lĕ nde eâvĕ e vâkĕ,
na, Levakidĕ hwĕ Hangwĕ?
10. Oa kamakidĕ na Mbi nd‘ o Hangwĕ
a jadi, na Hangwĕ tepĕ o Umb‘ ’i jadi? Mba
kalaka ndaga jamĕ i kalakĕ na nâvĕ Umba

mĕtĕ: ndi Hangwĕ e jadi o Mba-mbi jadi,
nd' a hakĕ behavu.

11. Kamakidi 'Mbani na Mbi nd' o Ha-
ngwĕ a jadi, Hangwĕ tepĕ o Umb' 'i jadi:
oningĕ e diye nonanĕ, kamakidi 'Mbani o
nyanga ea behavu.

12. Mbi vâki n' inyĕni pâkwĕpâkwĕ mĕ-
tĕ, *na*, A kamakidĕ 'Mba, behavu beamĕ be
hakĕ mâ-a ka ha tepĕ beâ; a ka hi *behavu*
benĕnĕ wa na ekabe; 'kabojana Mb' 'alandi
o Paia a jadi.

13. Yĕhĕpi eanyu e ka uwĕ na dina
jamĕ, Mbi ka hi yâ, ovanĕ nd' o Hangwĕ a
ka bendwĕ o Mwana a jadi.

14. Oningĕ oa uwani elombo te elombo
na dina jamĕ, Mbi ka hi *yâ*.

15. ¶ Oningĕ o tândâki 'Mbani, tataki
belekanako beamĕ:

16. Mbi ka kaliyandi Hangwĕ, na Mâ-a
vĕ inyĕni Unyĕvidi upâkwĕ, nana u ka
diyĕ n' inyĕni egombe yĕhĕpi;

17. Mâ ndi Ilina ja pâkwĕpâkwĕ: ja he
tĕkanĕ i ha yâlâkĕ o pahiyĕ, 'kabojana ya
yĕnĕkĕ Mâ, yâ ya 'wĕ tepĕ Mâ: ndi inyĕ-
ni-o yowudĕndi Mâni, 'kabojana a diyaka-
ndi n' inyĕni, na Mâ-a ka diyandi o inyĕni-
o jadi.

18. Mba dike inyĕni nyuwe: Mbi ka pândi inyĕni-o jadi.

19. Egombe ehâlĕ, vâkâna he ya yĕne pĕ 'Mba; ndi inyĕni-o yĕnĕkĕndi 'Mbani: 'kabojana Mbi mihâ, inyĕni-o ka diya tepĕni mihâ.

20. O buhwa tĕbonĕ vâkâna o yowudĕndini na Mbi nd' o Paia a jadi, inyĕni-o Umb' 'i jadi, n' Umba tepĕ o inyĕni-o jadi.

21. A di na belekanako beamĕ, na mâ-a tataka beâ, mâ nd' a tândâkĕ 'Mba: a tândâkĕ 'Mba, a ka tândwi na Paia, n' Umbambi ka tândi mâ, n' Umba-mba levidĕ mâ nyolo 'amĕ.

22. Judas, (hanga ja Iskariât.) a vâki na ju, *na*, Upangiyi, yenĕ e lĕ na ya na o ka levidi hwĕ nyolo 'âvĕ, nd' o levidĕ yâ he?

23. Jisus a yavwanakindi ka Mâ-a vâ na ju, *na*, Oningĕ moto a tândâkâ 'Mba, a ka tati ndaga jamĕ: Paia a ka tândi mâ, ho ka pândi o mâ-a jadi, na hwĕ-ho ka diyaka o mâ-a jadi.

24. A ha tândâkâ 'Mba, a tataka ndaga jamĕ: ndaga janyu i yokakĕ, i 'bĕ ijamĕ, ndi i ndi ja Hangwĕ e lomaki 'Mba.

25. Mbi kalaki n' inyĕni belombo tĕkabe, o 'Mb' 'i *ngite* n' inyĕni o pwanja.

26. Ndi Unyĕvidi, *u jadi*, *na*, Ilina Iya-
mu, ja Hangwĕ i ka lomĕ na dina jamĕ,
u ka yokudĕndi inyĕni belombo beĕhĕpi,
na Mua ka pangak' inyĕni o yongakidi
belombo beĕhĕpi ibeamĕ be didi inyĕni la-
nguwango.
27. Mbi diki jonga n' inyĕni, Mbi vĕndi
inyĕni jonga jamĕ: Mba vĕkĕ inyĕni pani
ka he e vĕkĕ. Ebumulema eanyu e yĕnĕke
njuke, na eâ e bangake.
28. O ma yokateni k' Umb' 'i ma vâ n'
inyĕni, *na*, Mb' 'alandi, n' Umba-mbi ka pâte
inyĕni-o jadi *epâkwĕ njo.* Oningĕ na o tâ-
ndâkândi 'Mbani vâkâna o ka peyandini
'kabojana Mbi vâki, *na*, Mb' 'alandi o Ha-
ngwĕ a jadi: 'kabojana Paia a ndi bonĕnĕ
wa n' Umba.
29. Nandi Mbi languwendi inyĕni, o yâ e
ha hamete, nana o yâ e ka hamĕ, o ka
kamakidĕni.
30. Mba kale pĕ n' inyĕni sasĕ okava to-
mbango: 'kabojana upolo mua he tĕkanĕ u
vakandi, u 'bĕ na elombo o Umb' 'i jadi.
31. Ovanĕ nd' o he e ka yowĕ na Mbi tâ-
ndâki Hangwĕ; na pani ka Hangwĕ a vĕki
'Mba elekanako, nonanĕ tepĕ Umbi hakĕ.
Umwakani, ho vĕngĕmĕkeni okava.

KAPITA XV.

1. Umba ndi Ukâdi mua pâkwĕpâkwĕ;
Paia ndi momo a liyakĕ.
2. Paha yĕhĕpi e did' Umba-mbi jadi e ha
lângâkâ bebuma, a vĕngĕkidi yâ: *paha* yĕ-
hĕpi e lângâkĕ bebuma, a bongwaki yâ,
ovanĕ nd' o yâ e ka lângĕ bebuma beitĕ.
3. O ndini botano na ndaga jamĕ i di
kalango n' inyĕni.
4. Diyakani o 'Mb' 'i jadi, Umba tepĕ n'
inyĕni. Pani ka paha e ha yâlâkĕ o lângâ
ebuma yâ mĕtĕ, kabo e jadi o ukâdi: inyĕni
tepĕ oa yâlĕni, kabo oa diyani o Mba-mbi
jadi.
5. Umba ndi ukâdi, inyĕni *ndi* paha. A
jadi o 'Mb' 'i jadi, Umba tepĕ o mâ-a jadi,
mâ nd' a lângâkĕ bebuma beitĕ: 'kabojana
Mbi diye, oa yâlĕni o ha elombo ka 'lombo.
6. Oningĕ moto a diye o 'Mb' 'i jadi a uhu-
dwĕndi, na mâ-a vivilaniya pani ka paha;
vâkâna bato ba yolaki jâ na bâ-ba uhwa *jâ*
o veya, na jâ-ja dikiya.
7. Oningĕ oa diyani o 'Mb' 'i jadi, na nda-
ga jamĕ inyĕni-o jadi, o ka uwateni eanyu
e ka vahĕ, vâkâna e ka hawĕndi inyĕni.
8. Paia a bendakwĕndi na 'kae ya na o

lângâkândi bebuma beitĕ, nonanĕ nd‘ inyĕni-o ka diyĕni beyokwedi beamĕ.

9. Pani ka Hangwĕ a di ’Mba tândângo, nonanĕ tepĕ Umb‘-’i didi inyĕni tândângo: diyakani n‘ itândĕ jamĕ.

10. O ka diyandini n‘ itândĕ jamĕ oningĕ o tatakani belekanako beamĕ; pani k‘ Umba-mbi di tatango belekanako bea Paia, n‘ Umba-mbi jadi n‘ itândĕ jaju.

11. Mbi languwendi inyĕni belombo tĕkabe, na ovanĕ nd‘ o mbya ’amĕ e ka diyĕ n‘ inyĕni, na *na* ovanĕ nd‘ o mbya ’anyu e ka londwĕ.

12. Elekanako ’amĕ nd‘ ekae, na, Tândânâkâni, pani k‘ Umba-mbi jadi inyĕni tândângo.

13. Moto a ’bĕ n‘ itândĕ inĕnĕ wa pĕ na ekadi, ja moto a vĕ emĕnâ ’aju o pĕl‘ ’a mbweyi jaju.

14. O ndini mbweyi jamĕ, oningĕ o hakani eamĕ e sombiyak‘ inyĕni yĕhĕpi.

15. Mba tube pĕ inyĕni na bahayi oviya ’gombe tĕkae; ’kabojana uhayi á yowakĕ ya upangiyi u hakĕ: ndi Mbi ndi inyĕni tubango na mbweyi; ’kabojana Mbi te inyĕni yowudĕngo belombo beĕhĕpi ibeamĕ be di yokango o Paia a jadi.

16. O bi 'Mbani pânângo, nd' Umba ndi jadi inyĕni pânângo, k' Umba-mba kenj' inyĕni, na ovanĕ nd' inyĕni o ka valĕ ka lângâ bebuma, na bebuma beanyu be ka bembakĕ: ovanĕ nd' o eanyu e ka uwĕ Hangwĕ na dina jamĕ, a ka vi yâ inyĕni.

17. Mbi sombiyakĕndi inyĕni belombo tĕkabe, na ovanĕ nd' inyĕni-o ka tândânĕni.

18. Oningĕ he ya bin' inyĕni, oa dimbakiyani na e binakite 'Mba oboho *e t' o bin'* inyĕni.

19. O jakani ba he, te he e tândâkât' ibaju mĕtĕ; ndi he e binakandi inyĕni 'kabojana o 'bĕni ba he, ndi Mbi pânângo inyĕni o he.

20. Yongakidĕni ndaga 'amĕ e vâki n' inyĕni, *na*, Uhayi a 'bĕ bonĕnĕ wa na upangiyi muaju. Oningĕ na ba haki 'Mba njuke, vâkâna ba ka hi tepĕ inyĕni njuke: oningĕ na ba tataki ndaga jamĕ, vâkâna ba ka tati tepĕ ijanyu.

21. Ba ka handi inyĕni belombo tĕkabe beĕhĕpi o pĕl' ea dina jamĕ, 'kabojana ba 'wĕ A lomaki 'Mba.

22. Mbi jaka Mbi pâye n' Umba-mba kala na bâ, te ba 'bĕ hango bobe: ndi okava ba 'bĕ pĕ na ponda ya bobe boabu.

23. A binakĕ 'Mba, a binaka tepĕ Paia.

24. Mbi jaka Mbi haye o bâ-ba jadi behavu bea mot' upâkwĕ be ha hakidi, te ba 'bĕ hango bobe: ndi kya tĕkanĕ ba te yĕnĕngo, na bâ-ba bini tepĕ hwĕ na Paia bĕhĕpi.

25. Ndi *ekae e ndi* na ovanĕ nd' o ndaga e di lĕndwĕngo o Belekanako beabu, e ka hohonganĕ, na, Ba binakate 'Mba, tina e diye.

26. Nd' o Unyĕvidi u ka pâyĕ, umuamĕ u ka lomĕ inyĕni-o jadi oviya Hangwĕ a jadi, Ilina ja pâkwĕpâkwĕ, i vakiyĕ o Hangwĕ a jadi, A ka pakuwand' o pĕl' 'amĕ.

27. N' inyĕni-o ka pakuwa tepĕni, 'kabojana o diyendini n' Umba oviya jali.

KAPITA XVI.

1. Mbi languwendi inyĕni belombo tĕkabe na o banga o kâbâni.

2. Ba ka vĕngidĕndi inyĕni o sinigâg: e! egombe e vakandi ya uĕhĕpi a weyakĕ inyĕni, e ka piviyĕ na a hakandi ehavu ya Anyambĕ.

3. Ba ka handi inyĕni belombo tĕkabe, 'kabojana ba 'wĕ Hangwĕ, n' Umba.

4. Mbi langwakiyandi inyĕni belombo tĕkabe na ovanĕ nd' inyĕni o ka yongidĕ, o iwĕla i ka pâyĕ, na Mbi langwakiyate inyĕni beâ. Mbu langwakiya 'nyĕni belombo tĕkabe o jali, 'kabojana Mbi diyaki n' inyĕni.

5. Ndi Mb' 'alandi o A lomaki 'Mba a jadi, ó uwaki 'Mbani n' umbâkâ, *na*, Oa 'la l' ove?

6. Ndi ebumulema eanyu e londi na ngĕbĕ ti, 'kabojana Mbi languwendi inyĕni belombo tĕkabe.

7. Tombekete ka yâ e di nonanĕ, Mbi langwakiyandi inyĕni pâkwĕpâkwĕ, *na:* E ndi bwam' o pĕl' 'anyu n' Umba-mbi kĕkĕ: 'kabojana Mbi vale, Unyĕvidi mua viye inyĕni-o jadi; ndi oningĕ Mba vĕngĕmĕ, vâkâna Mbi ka lomi mâ inyĕni o jadi.

8. O Mu-a kâ pâyĕ a ka suli he o pĕl' ea bobe na ea hohonganĕngo, na ea yĕkĕ:

9. Ya bobe, 'kabojana bá kamakidĕ 'Mba;

10. Ya hohonganĕngo, 'kabojana Mb' 'alandi o Paia a jadi, n' inyĕni oa yĕne pi 'Mbani;

11. Ya yĕkĕ, 'kabojana upolo mua he tĕkanĕ u yĕkĕkudwĕndi.

12. Mbi na belombo beitĕ be kalakĕ n' inyĕni, ndi oa yâli beâni kya tĕkanĕ.

13. Nd‘ o Ilina ja pâkwĕpâkwĕ i ka pâyĕ,
i ka tumbwanandi inyĕni o pâkwĕpâkwĕ
yĕhĕpi; ’kabojana A kale o pĕl‘ ’aju mĕtĕ:
ndi eaju e ka yokĕ, *yâ* nd‘ eaju e ka kalĕ:
A ka levidĕndi inyĕni belombo be vakĕ.
14. A ka hekidi ’Mba: ’kabojana A ka
pahiyandi ibeamĕ, na Mâ-a ka levakidĕ
inyĕni.
15. Belombo bea Hangwĕ be janidi be
ndi beamĕ; tina tĕnĕ nd‘ eamĕ ya vâ na, A
ka nângândi ibeamĕ, na Mâ-a levidĕ inyĕni.
16. Ukili kwĕi vâkâna oa yĕne pi ’Mbani:
n‘ ukili kwĕi, vâkâna o yĕni pi ’Mbani;
’kabojana Mb‘ ’alandi o Hangwĕ a jadi.
17. Ja ndi ja beyokwedi beaju *beâkâ* ja
vâ bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, *na*, Ekae e lĕ nde
eaju e ma vâ na hwĕ, *na*, Ukili kwĕi, vâ-
kâna oa yĕne pi ’Mbani: n‘ ukili kwĕi,
vâkâna o yĕni pi ’Mbani: na ikabojana
Mb‘ ’alandi o Hangwĕ a jadi.
18. Ovanĕ nd‘ o bâ-ba vâki, *na*, Ekae e
lĕ nde eaju e vâki, *na*, Ukili kwĕi? Hoa
yowĕ o pakuwa ka Mâ-a vâ.
19. Ka Jisus a yowĕ na ba vahakandi o
uwa Mâ, ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, O uwaka-
ndini inyi mĕtĕ n‘ inyi mĕtĕ, o pĕl‘ ’amĕ e
ma vâ, *na*, Ukili kwĕi, vâkâna oa yĕne pi

'Mbani: n' ukili kwĕi, vâkâna o yĕni pi 'Mbani?

20. Pâkwĕpâkwĕ mĕtĕ Mbi vâki n' inyĕni, *na*, O ka yandini na inyĕni o hilevakani, ndi he e ka peyandi: o ka yĕnĕndini ngĕbĕ, ndi ngĕbĕ 'anyu e ka 'luwandi mbya.

21. Mwajo, o mâ-a bĕkĕ a bĕ n' ijadi, a yĕnĕki ngĕbĕ 'kabojana iwĕla jaju i pândi: nd' o ma-a diyakĕ a ja mwana, a yongakidĕ pĕ mehiyo na mbya ya na moto a jawudwĕndi o he.

22. O ndini kya tĕkanĕ na ngĕbĕ: ndi Mbi ka yĕni pĕ inyĕni, vâkâna ebumulema eanyu e ka yĕni mbya; moto a nângâne inyĕni mbya 'anyu.

23. O buhwa tĕbonĕ oa uwi 'Mbani elombo. Mbi vâki n' inyĕni pâkwĕpâkwĕ mĕtĕ, na, Eanyu e ka uwĕ Hangwĕ na dina jamĕ, A ka vĕndi inyĕni.

24. O 'bĕni uwango elombo o vyo na dina jamĕ: uwakani, vâkâna o pahiyendini, ovanĕ nd' o mbya 'anyu e ka londĕ.

25. Mbi kalakandi n' inyĕni belombo tĕkabe na mekanakâdi: ndi egombe e vakandi eamĕ e ka diyĕ Mbi kale pĕ n' inyĕni na mekanakâdi, ndi Mbi ka levidĕndi inyĕni Hangwĕ o bwebwe.

26. O buhwa tĕbonĕ ndi iboanyu bo ka
uwĕ na dina jamĕ: Mba vâki n‘ inyĕni na
Mbi ka kaliyandi Hangwĕ o pĕl‘ ’anyu:
27. Ikabojana Hangwĕ mâ mĕtĕ A
tândâkândi inyĕni, ’kabojana o tândâkândi
’Mbani, na-na o ndini kamidĕngo na Mbi
vakiyendi o Anyambĕ a jadi.
28. Mbi vakiyendi o Hangwĕ a jadi, k‘
Umba-mba, viya o he: Mbi dikaki pĕ he,
na ’la o Hangwĕ a jadi.
29. Beyokwedi beaju be vâki na ju, *na*,
Hilakĕte, oa kali bwe, ou kala pĕ n‘ uka-
nakâdi.
30. Ho yowudĕndi nandi, na O yowudĕ-
ndi belombo beĕhĕpi, o ibĕ tepĕ na mala na
moto a uwake âvĕ: ekae nd‘ eahu e kama-
kidĕ na o vakiyendi o Anyambĕ a jadi.
31. Jisus a yavwanaki, bâ, *na*, Nandi o t‘
inyĕni-o kamidĕni?
32. Umbwakiyateni, iwĕla i vakandi na
j‘ i pândi, ijanyu i ka vanjanganĕ, moto
moto iboko viaju mĕtĕ, o ka dikandi ’Mbani
dipâ: ndi Mbi ’bĕ dipâ, ’kabojana Hangwĕ
a n‘ Umba.
33. Mbi langwakiyendi inyĕni belombo
tĕkabe, ovanĕ nd‘ inyĕni o ka pahiyĕni
jonga o Umb‘-’i jadi. O ka diyandini na

betuṇiya o he, ndi diyaki bwamu: Mbi bali he.

KAPITA XVII.

1. Jisus a kalaki ndaga tĕkadi ka Mâ-a betĕ mihâ maju oba, na, Paia, iwĕla i pândi; bendakĕ Mwan‘ ’âvĕ, ovanĕ nd‘ o Mwan‘ ’âvĕ a ka bendĕ tepĕ Âvĕ:
2. Pani ka Âvĕ-o di Mâ vĕngo ngudi e pangakiyĕ mehoni meĕhĕpi, na A vĕkĕ tango ’âvĕ e di Mâ vĕngo emĕnâ ya egombe yĕhĕpi.
3. Emĕnâ ya egombe yĕhĕpi nd‘ ekae, na ovanĕ nd‘ o bâ-ba ka yowĕ Âvĕ dipâ, Anyambĕ ya pâkwĕpâkwĕ, na Jisus Kraist, uâvĕ a di lomango.
4. Mbi nd‘ Âvĕ bendĕngo o he: Mbi hânjâbidĕngo ehavu ’âvĕ e vĕki ’Mba na Mbi hake.
5. Nandi Paia o bendakĕ ’Mba na nâvĕ mĕtĕ, n‘ ivenda t‘ ijamĕ i diyanaki na nâvĕ ovanĕ he e t‘ o diya.
6. Mbi ndi levidĕngo dina jâvĕ bato bâvĕ ba vĕki ’Mba o he: ba diyakindi ibâvĕ, ka Âvĕ-oa vĕ ’Mba bâ; ba ndi tatango ndaga jâvĕ.

7. Nandi ba yowudĕndi na belombo beĕ-
hĕpi ibeâvĕ be di 'Mba vĕngo, be ndi
ibeâvĕ:
8. Ikabojana Mbi vi bâ ndaga jâvĕ i
vĕki 'Mba; ba vĕhĕlidi *jâ*, ba tepĕ yowĕngo
pâkwĕpâkwĕ na Mbi vakiyendi o Âvĕ-o
jadi, ba tepĕ kamidĕngo na Âvĕ nd' o
lomaki 'Mba.
9. Mbi kalakiyand' o pĕl' 'abu: Mba
kalakiya o pĕl' 'a he, ndi kabo o pĕl' ibâvĕ
ba di 'Mba vĕngo; 'kabojana ba ndi ibâvĕ.
10. Ibamĕ bĕhĕpi ba nd' ibâvĕ, ibâvĕ ba
ndi ibamĕ; Mbi bendakwi na bâ.
11. Mbi 'bĕ pĕ o he, nd' ekaba ba ngite o
he; Mbi vakandi o Âvĕ-o jadi. Paia ya
holi, tataka bâ, na dina jâvĕ mĕtĕ, ibâvĕ
ba vĕki 'Mba, ovanĕ nd' o bâ-ba ka diyĕ
pani ka mot' umbâkâ, pani ka hwĕ-ho *jadi*.
12. Mbi tataki bâ na dina jâvĕ, o 'Mb'-'i
diyaki na bâ o he: Mbi tatakindi ibâvĕ ba
vĕki 'Mba, n' umbâkâ a 'bĕ nyangango kabo
mwana u' inyanga; na ovanĕ nd' o Ilĕ-
ndwĕ i ka hohanganĕ.
13. Nandi Mbi vakandi o Âvĕ-o jadi, Mbi
kalaki belombo tĕkabe o he, ovanĕ nd' o
bâ-ba ka pahiyĕ mbya 'amĕ londango o bâ-
ba jadi.

14. Mbi vĕngo bâ ndaga jâvĕ; na he e
binaki bâ, 'kabojana ba ibĕ ba he, pani k'
Umba-mbi ha 'bĕ ua he.
15. Mba kalakiya, na, Vĕngĕkidĕ bâ ovi-
ya he, ndi tataka bâ oviya bobe.
16. Ba ibĕ ba he, pani k' Umba-mbi ha
'be ua he.
17. Nyĕvĕkidĕ bâ na pâkwĕpâkwĕ 'âvĕ:
Ndaga 'âvĕ e ndi pâkwĕpâkwĕ.
18. Pani ka 'vĕ o di 'Mba lomango o he,
nonanĕ tepĕ Umba-mbi di bâ lomango o he.
19. O nyanga 'abu nd' eamĕ e nyĕvĕkidĕ
nyolo 'amĕ mĕtĕ, ovanĕ nd' o bâ-ba ka nyĕ-
vudwĕ na pâkwĕpâkwĕ.
20. Mba kalakiya kabo o pĕlĕ ea 'kaba
pa; ndi Mbi kalakiyate na o pĕlĕ ea ba ka
kamidi 'Mba na ndaga jabu:
21. Ovanĕ nd' o bâ bĕhĕpi ba ka diyĕ
mot' umbâkâ, pani ka 'vĕ, Paia, o *didi*
Umba-mbi jadi, n' Umba o Âvĕ-o jadi, na
ba diyake mot' umbâkâ o hwĕ-ho jadi:
ovanĕ nd' o he e ka kamidĕ na Âvĕ nd' o
lomaki 'Mba.
22. Ivenda jâvĕ i vĕki 'Mba, Mbi vi bâ
jâ; ovanĕ nd' o bâ-ba ka diyĕ mot' umbâkâ,
pani ka hwĕ-ho jadi mot' umbâkâ;
23. Umba na bâ, Âvĕ n' Umba, ovanĕ

nd' o bâ-ba ka diyĕ hânjâbiyĕngo mot' umbâkâ; ovanĕ nd' o he e ka yowĕ na Âvĕ nd' o lomaki 'Mba, na-na o tândâki bâ pani ka 'vĕ-o tândâkĕ 'Mba.

24. Paia, Mbi vahaki tepĕ na ibâvĕ ba vĕki 'Mba ekaba, ba diyake Umba-mbi jadi; ovanĕ nd' o bâ-ba ka yĕnĕ ivenda jamĕ ijâvĕ i vi 'Mba: 'kabojana o tândâkite 'Mba oviya he e t' o yalwĕ.

25. Paia-o ya hohonganĕngo, he ea 'wĕ Âvĕ: ndi Mbi yowudĕnd' âvĕ; ekaba ba yowĕngo na Âvĕ nd' o lomaki 'Mba.

26. Mbi bâ pakuwango dina jâvĕ, n' Umba-mbi ka pakuwa tepĕ *jâ:* na ovanĕ nd' o itânde jâvĕ i tândânâkĕ 'Mba, i ka diyĕ o bâ-ba jadi, n' Umba tepĕ a bâ-ba jadi.

KAPITA XVIII.

1. O Jisus a bĕki ndaga tĕkadi kalango, ka Mâ-a puma na beyokwedi beaju na jabuwa o viho Kidrân, omĕ o diyaki na mwanga umuaju u ngakiyedi na beyokwedi beaju.

2. Judas t' i kândâkidĕ Mâ, a yowâkidĕte iboko tĕ: 'kabojana Jisus a ma kĕkĕ na beyokwedi beaju omĕ mbĕmbĕ.

3. Jâ ndi ja Judas ja viya omĕ, o mâ-a bĕkidi pahiyango njamba *ya bato* na benami oviya prist ja meolo na Farisi ba jadi, ba vaka na litwa, na meanyo, na bevolani.

4. Jisus a yowakidĕte belombo beĕhĕpi be ka viyĕ o Mâ-a jadi, A kĕkindi ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, O butaka li nja ?

5. Ka bâ-ba yavwana Mâ, *na*, Jisus ja Nasarĕt. Jisus a vâki na bâ, *na*, Umba nd' *ekanĕ*. Judas e kândâkidĕ Mâ, a tĕmĕki tepĕ na bâ.

6. O Mâ-a vâki na bâ, *na*, Umba nd' *ekanĕ*, ba timbaki na mbuhwa, ka bâ-ba kwa o he.

7. Jâ ndi jaju ja uwa pĕ bâ, *na*, A lĕ nj' uanyu a butakĕ? Ba vâki, *na*, Jisus ja Nasarĕt.

8. Jisus a yavwanaki bâ, *na*, Mbi ma languwate inyĕni, na, Umba nd' *ekanĕ*: ndi oningĕ na o butakandi 'Mbani, hulwakidĕni ekaba ba kĕkĕ:

9. Ovanĕ nd' o ndaga 'aju e kalakidi e ka hohonganĕ, *na*, Ibâvĕ ba vĕki 'Mba, Mbu nyangĕ n' umbâkâ.

10. Saimân Pitĕ a diyaki n' ukwala mu' ibâtâ, a hodwaki muâ ka mâ-a bweya muâ

uhayi mua prist ya molo, na lenaka ditâ
jaju iyomi. Dina ja uhayi tĕ ndi Malkâs.
11. Jâ ndi ja Jisus ja vâ na Pitĕ, *na*, Va-
makĕ ukwala muâvĕ o egolo: Mbi mâtâke
kâpi ya Paia e vĕki 'Mba?
12. Jâ ndi ja njamba na ngâwĕ na be-
nami bea Jiu, ja nângâ Jisus ka bâ-ba
kata Mâ.
13. Ka bâ-ba valana Mâ o bohoboho o
Anas a jadi, ('kabojana a diyakindi ukiyo
mua Keafas, e diyakidi prist ya molo upuma
tĕmunĕ.)
14. Nandi Keafas mâ nd' a kelevakidi
Jiu na, e ndi lukango na moto umbâkâ a
waka o pĕl' 'a bato.
15. ¶ Ka Saimân Pitĕ a vitĕ Jisus, na
eyokwedi epâkwĕ. Eyokwedi tĕenĕ e diya-
ki yowanĕngo na prist ya molo, ka yâ-ya
ngiya na Jisus o ikenga ja prist ya molo.
16. Ndi Pitĕ a tĕmĕkindi obwebwe o ubi-
yâ. Jâ ndi ja eyokwedi tĕ epâkwĕ e diyaki
yowanĕngo na prist ya molo, ya puma ka
kala n' itângâ i tataki jâmbĕ, ka mâ-a
ngidĕ Pitĕ.
17. Jâ ndi j' itângâ tĕ i tataki jâmbĕ ja
vâ na Pitĕ, *na*, O 'bĕ tepĕ, ua beyokwedi bea
momo tĕkanĕ? A vâki, *na*, Mbi 'bĕ.

18. Bahayi na benami ba tĕmĕkind' omĕ ba diyaki ba haka veya via mala; ('kabojana i diyakind' ivĕvu :) na bâ-ba lâlâkâ: Pitĕ a tĕmĕki na bâ, a lâlâkâ veya.

19. ¶ Prist ya molo e batakindi Jisus o pĕl' 'a beyokwedi beaju, na iyokwanidi viaju.

20. Jisus a yavwanaki mâ, *na*, Mbi kalaki na he o bwebwe; Mbi yokwakidĕte o sinigâg na o tĕmpil, o Jiu ba pâkĕ mbĕmbĕ; Mbi 'bĕ vângo elombo ikutakuta.

21. O uwaka lĕ 'Mba nande? uwaka ba yokaki 'Mba-mbi kalaka, nyanga 'amĕ e vâki na bâ: umbwakiyate, ba yowudĕte nyanga 'amĕ e vâkidi.

22. O Mâ-a bĕki nonanĕ kalango, enami yâkâ e diyaki tĕmĕngo, e bweyaki Jisus ibanjo, na, O yavwanaki prist ya molo nonanĕ?

23. Jisus a yavwanaki mâ, *na*, Oningĕ na Mbi ma kali bobe, pakwaka o pĕl' 'a bobe: nd' oningĕ bwam' o bomaka lĕ 'Mba nande?

24. (Anas a diyaki a validĕ Mâ katwĕngo o prist ya molo, Keafas, a jadi.)

25. Saimân Pitĕ a diyakite de a lâlâkidĕ nyolo 'aju. Ba vâki na ju, *na*, O 'bĕ ua

beyokwedi beaju? A hâhâkindi ka mâ-a
vâ na, na, Mbi 'bĕ.
26. Uhayi umbâkâ mua prist ya molo, (a
diyaki ijawe na mâ ua Pitĕ a lenaki ditâ,)
a vâki na ju, *na*, Mbu yĕnĕkĕ âvĕ na ju o
mwanga?
27. Jâ ndi ja Pitĕ ja hâhâ pĕ: elĕngiaha
tepĕ kuba e kâkálâkâ.
28. ¶ Jâ ndi jabu ja validĕ Jisus oviya
Keafas a jadi nala o ndabo ya yĕkĕ: e
diyaki n' ubwa: bâ mĕtĕ bu ngakiya o
ndabo ya yĕkĕ, obanga ba bevĕ nyolo; ova-
nĕ nd' o bâ-ba ka jĕ isango j' Ikunduwa.
29. Jâ ndi ja Pailat ja puma o bâ-ba jadi,
ka mâ-a vâ na bâ, *na*, E lĕ nja ebuke eanyu
e vanakĕ o pĕl' 'a moto tĕkanĕ?
30. Ba yavwanaki mâ, na, A jaka a diye
mot' ube, te hu vĕ âvĕ Mâ.
31. Jâ ndi ja Pailat ja vâ na bâ, *na*,
Nângâki Mâni n' inyĕni-oa yĕkidi Mâni ho-
honganĕngo na elekanako 'anyu. Jiu ba
vâki na ju, *na*, E 'bĕ twĕtwĕ na hwĕ-ho
weyaka moto:
32. Ovanĕ nd' o ndaga ya Jisus e kala-
kidi e ka hohonganĕ, eaju e vâkidi ilevidĕ
j' iwedo jaju i ka wĕ.
33. Jâ ndi ja Pailat ja ngiya pĕ o ndabo

'a yĕkĕ a ndakiyi Jisus, ka mâ-a vâ na ju, *na*, O ndi Upolo mua Jiu?

34. Jisus a yavwanaki mâ, *na*, Âvĕ mĕtĕ t' o vâkĕ elombo tĕkae, ipĕ bato bapâkwĕ ndi ba ma languwa âvĕ yâ o pĕl' 'amĕ?

35. Pailat â yavwanaki, *na*, Mbi tepĕ ua Jiu? Etomba 'vĕ mĕtĕ na prist ja meolo ndi ba did' âvĕ 'mba vĕngo. O lĕ hango nde?

36. Jisus a yavwanakindi, *na*, Ipangiya jamĕ i 'bĕ ja he tĕkanĕ: ipangiya jamĕ i juka ja he tĕkanĕ, te bahayi bamĕ ba ka yanate nana Mbi vĕkwĕ Jiu: ndi ipangiya jamĕ i 'bĕ ja 'kava.

37. Ka Pailat a vâ na ju, *na*, Ndi, o nd' upolo? Jisus a yavwanaki, *na*, O vâki na Mbi nd' upolo. Ihuku tĕkadi ndi ijamĕ i janakudwĕ, na tina tĕkanĕ ndi eamĕ e vanakidi o he, nana Mbi pakwake pâkwĕpâkwĕ. Uĕhĕpi a di ua pâkwĕpâkwĕ, a yokaki joyi jamĕ.

38. Pailat a vâki na ju, *na*, Pâkwĕpâkwĕ e lĕ nde? O mâ-a bĕkidi ekae vângo ka mâ-a puma pĕ o Jiu ba jadi, ka mâ-a vâ na bâ, *na*, Mbi 'bĕ duwango njĕnji o Mâ-a jadi *na vilolombo.*

39. Nd' inyĕni-o ndini na mbĕmbâ na

mbi ka hulakidĕ inyĕni umbâkâ o isango
j' Ikunduwa: o ka bâbâteni mbi hulakid'
inyĕni Upolo mua Jiu?
40. Jâ ndi jabu ja bĕhĕpi ja yama pĕ, na,
Hanga ekanĕ, ndi Barabas. Nandi Barabas
a diyaki upatuwi.

KAPITA XIX.

1. Jâ ndi ja Pailat ja nângâ Jisus ka
mâ-a kukuwa *Mâ*.
2. Ka sâjĕ ja longa korowa ya mayâ, ka
bâ-ba tĕdĕ *yâ* o molo muaju, ka bâ-ba bâtidĕ
Mâ ibâtâ iveyu,
3. Ba vâkâ, *na*, Mbolo, Upolo mua Jiu!
ba bomaki Mâ na makadu mabu.
4. Pailat a pumaki pĕ: ka mâ-a vâ na
bâ, *na*, Umbwakiyateni, mbi vanindi mâ o
inyĕni-o jadi ovanĕ nd' inyĕni-o ka yowĕni
na mbu duwa njĕnji o Mâ-a jadi.
5. Jâ ndi ja Jisus ja puma, bâtângo
korowa ya mayâ na ibâtâ iveyu. Ka *Pai-
lat* a vâ na bâ, *na*, Hilakĕni momo tĕ!
6. O prist ja meolo na benami ba yĕnĕki
Mâ, ba yamaki na ngudi, na, Kâmâkidĕ
Mâ, kâmâkidĕ *Mâ* o krâsi. Pailat a vâki

na bâ, *na*, Nângâki Mâni n' inyĕni-oa kâmidi *Mâni*: 'kabojana mbu duwa njĕnji o Mâ-a jadi.

7. Jiu ba yavwanaki mâ, *na*, Ho na elekanako, hohonganĕngo na elekanako 'ahu A lukakand' o wa, 'kabojana a pangaki nyolo 'aju na A ndi Mwan' 'a Anyambĕ.

8. ¶ O Pailat a yokaki ndaga tĕnĕ, a bangaki pĕ wa;

9. A ngaki pĕ o ikenga ja yĕkĕ, ka mâ-a vâ na Jisus, *na*, O viye lĕ na ove? Ndi Jisus au vĕkĕ mâ iyavwana.

10. Jâ ndi ja Pailat ja vâ na ju, *na*, Oa kalaka n' umba e? oa 'wĕ na mbi na ipanga i kâmâkidĕ âvĕ o krâsi na ipanga tĕpe i hulakidĕ âvĕ?

11. Jisus a yavwanaki mâ, *na*, O 'bĕ na ipanga i hakĕ 'Mba elombo, kabo ya vĕwĕ âvĕ oviya oba: vâkâna a vĕki âvĕ 'Mba, mâ ndi a di na bobe bonĕnĕ wa.

12. Ovanĕ nd' o Pailat a vahakind' o hulidĕ Mâ oviya 'gombe tĕene: ndi Jiu ba yamaki, na, Oningĕ oa huludĕ momo tĕkanĕ, vâkâna o 'bĕ mbweyi ya Sisa. Uĕhĕpi a pangakĕ mâ mĕtĕ upolo, a kalakand' o pĕl' 'a Sisa.

13. ¶ O Pailat a yokaki ndaga tĕnĕ, a

vanaki Jisus o bwebwe ka mâ-a diya o 'diya
ya yĕkĕ o iboko i tubakwĕ *na* Ndĕki-ya-
malalĕ, ndi na Hibru, *na*, Gabata.
14. I diyakindi ikenje j' isango j' Ikundu-
wa, na egombĕ ya jomu na mawĕla mabale;
ka mâ-a vâ na Jiu, *na*, Hilakĕteni Upolo
muanyu!
15. Ndi ba yamaki na ngudi, *na*, Vĕngĕ-
kidĕ *Mâ*, vĕngĕkidĕ *Mâ*, kâmâkidĕ Mâ o
krâsi. Pailat a vâki na bâ, *na*, Mbi kâmâ-
kidĕ Upolo muanyu o krâsi? Prist ja meo-
lo i yavwanaki, *na*, Ho 'bĕ n' upolo kabo
Sisa.
16. Jâ ndi jaju ja vĕ Mâ o bâ-ba jadi, na,
A kĕkĕ ka kâmudwĕ o krâsi. Ka bâ-ba
nângâ Jisus, na valanaka *Mâ*.
17. Mâ krâsi 'aju bapĕngo A kĕkĕ o ibo-
ko vi tubakwĕ, na, *Iboko* via mbombo, vi tu-
bakwĕ na Hibru, *na*, Gâlgâta:
18. O bâ-ba kâmâkidĕ Mâ, na bapâkwĕ
babale na Mâ, ekanĕ pĕlĕ pâkâ, ekanĕ pĕlĕ
pâkâ, Jisus o hanganĕ.
19. ¶ Pailat a lĕndĕkindi ulĕndâ ka mâ-a
panidĕ mâ o krâsi. U diyaki lĕndwĕngo,
na, JISUS JA NASARET, UPOLO MUA
JIU.
20. Jâ ndi ja ulĕndâ tĕkamu mua langwĕ

na Jiu iitě: 'kabojana iboko via Jisus vi kâmâkudwě, vi diyaki piělě na mboka: u diyaki lěndwěngo na Hibru, *na* Griki, *na* Latin.

21. Jâ ndi ja prist ja meolo ja Jiu ja vâ na Pailat, *na*, O lěnděke, Upolo mua Jiu; ndi kabo, na, ekaně a vâki, *na*, Umba ndi Upolo mua Jiu.

22. Pailat a yavwanaki, *na*, Eamě e lěnděkidi e ndi lěndwěngo.

23. ¶ Jâ ndi ja sâjě ja nângâ ngâi jaju, o bâ-ba diyaki ba kâmidě Jisus, ka bâ-ba ha ngabo inai, yâně sâjě ngabo; na koto *'aju* tepě: koto yu diyaka n' ulânjâ, e diyaki bolongakwě oviya oba nala o he.

24. Ba vâki bâ mětě na bâ mětě, *na*, Hó nyaki yâni, ndi ho hôdwaki yâni kwai, ya a ka nângě yâ: ovaně nd' o Ilěndwě i ka hohonganě i vâkě, *na*, Ba kabaki ibâtâ jamě, bâ mětě na bâ mětě na bâ-ba hodwaka kwai o pěl' 'a koto 'amě. Ovaně nd' o sâjě ba haki belombo těkabe.

25. ¶ Omě o diyaki de baka na krâsi ya Jisus, nyangwě, na iluku ja nyangwě, Meri *mwad' 'a* Klopas, na Meri Magdalini.

26. O Jisus a yěněkidi nyangwě na eyokwedi tě eaju e ma tândâkâ, těměngo, a

vâki na nyangwĕ, *na*, Mwajo, hilakĕ mwan‘
’âvĕ!

27. Jâ ndi jaju ja vâ na eyokwedi tĕ,
na, Hilakĕ nyângwĕ! Oviya iwĕla tĕdinĕ
ka eyokwedi tĕenĕ ya valana mâ o mbok‘
’aju mĕtĕ.

28. ¶ Jisus a yowakidĕte, ekae tomba-
ngo, na belombo beĕhĕpi be hânjâbiyendi,
na ovanĕ nd‘ o Ilĕndwĕ i ka hohonganĕ, a
vâki, *na*, Mbi yokakandi evĕlĕ.

29. Omĕ o diyaki na eva tĕdwĕngo, ti na
vinigar: kababâ-ba londĕ nyândâ na vinigar,
ka bâ-ba kanidĕ *yâ* o hisâp, ka bâ-ba vamĕ
yâ o udumbu muaju.

30. Nandi o Jisus a bĕki nângângo vini-
gar, a vâki, *na*, E hânjâbiyendi: A ka bala-
kidĕ molo muaju, ka Mâ-a vĕ ilina.

31. Jiu ba hâhâlâkidi Pailat, ’kabojana
bo diyaki buhwa bo‘ ikenjĕ, na nyolo i
diyake pĕ o krâs o buhwa bo‘ Iyâjâ, (’kabo-
jana buhwa tĕ bo‘ Iyâjâ bonĕ bo diyaki
buhwa bonĕnĕ,) na ba bukakwĕ beko, na
bâ-ba ka vĕngĕkudwĕ.

32. Jâ ndi ja sâjĕ ja pâ, ka bâ-ba buka
beko bea ua bohoboho, n‘ upâkwĕ a kâmâ-
kudwĕ na ju.

33. Nd’ o bâ-ba pâkidi o Jisus a jadi, na

bâ na yĕnĕki Mâ na a wendi pâni bu buka-
ka pĕ Mâ beko:
34. Ndi sâjĕ pâkâ e sokaki Mâ o mba-
nja 'aju n' ikângâ, ka omĕ oa hungana o
puma makiya na miba.
35. A yĕnĕki *yâ*, a pakwakindi, n' upako
muaju u mbambaye: a yowĕngo na a vâki
mbambaye, ovanĕ nd' inyĕni-o ka kamidĕni.
36. Belombo tĕkabe be hamakindi, na
ovanĕ nd' o Ilĕndwĕ i ka timwĕ, *na*, Evehe
'aju yá bukwĕ.
37. Tepĕ ilĕndwĕ ipâkwĕ i vâki, *na*, Ba
ka 'mbuwi Mâ, uabu a sokakidi.
38. ¶ Ekae pą, Josĕf ja Arimatia, (a
diyaki eyokwedi ya Jisus, ikutakuta na
jângâ ja Jiu,) a hâhâlâkidi Pailat na a
vĕngĕkidĕ ekengo ya Jisus: ka Pailat a
bâbâ. A vakindi ka mâ-a nângâ ekengo
ya Jisus.
39. Ka Nikodimâs a viya tepĕ omĕ, (a
takidi o viya o Jisus a jadi na bulu,) a
vanakidi mâr na alo hâbwĕngo *be pehwaka*
ka kama ya mawĕla.
40. Jâ ndi jabu ja nângâ ekengo 'a Jisus,
ka bâ-ba dinga yâ na menamba mea ivĕla
na meyâmbâ ka salĕ ea Jiu e ma tonga-
naka.

41. Nandi o iboko viaju vi kâmâkudwĕ o krâsi, o diyaki na mwanga; mwanga tĕ u diyaki na malonga ma kya, ma t‘ o nangudwĕ moto.

42. Omĕ nd‘ o bâ-ba nangakidĕ Jisus o pĕl‘ ikenjĕ ja Jiu; ’kabojana malonga ma diyaki piĕlĕ.

KAPITA XX.

1. Meri Magdalini a vakindi o *buhwa boa* wiki boa bohoboho, n‘ ubwa n‘ ubwa, n‘ ivititi viĕhĕpi, o malonga, ka mâ-a yĕnĕ ilale vĕngudwĕngo o malonga.

2. Jâ ndi jaju ja vala membila, nala o Saimân Pitĕ a jadi, na eyokwedi epâkwĕ ya Jisus e ma tândâkâ, ka mâ-a vâ na bâ, *na*, Ba nângindi Upangiyi oviya malonga, ndi hoa ’wĕ o bâ-ba nangidĕ Mâ.

3. Ovanĕ Pitĕ na eyokwedi tĕ epâkwĕ ba pumakindi, ka bâ-ba pâ o malonga.

4. Ba kĕki membila njamba: ka eyokwedi tĕ epâkwĕ ya kebĕ Pitĕ, ka mâ-a pâ o malonga na bohoboho.

5. A balamakindi, *a ’mbwakiya utema*, ka mâ-a yĕnĕ menamba mea ivĕla bya; ndi au ngakiya.

6. Jâ ndi ja Saimân Pitĕ ja viya, a vita-
kĕ mâ, ka mâ-a ngiya o malonga, a umbwa-
kiya menamba mea ivĕla bya;
7. Na 'vĕlĕhĕ tĕ e diyakidi o molo muaju,
yu diyaka o menamba mea ivĕla me jadi, ndi
e diyakindi iboko n' iviaju mĕtĕ dingwĕngo.
8. Jâ ndi ja eyokwedi tĕ epâkwĕ e vakidi
o malonga na bohoboho, ya ngiya, ka mâ-a
yĕnĕ, ka mâ-a kamidĕ.
9. Ikabojana ba diyakite ba t' o yowĕ Ilĕ-
ndwĕ, na A ka pumbuwi pĕ oviya bawewe.
10. Jâ ndi ja beyokwedi ja valanidĕ pĕ
o 'abu.
11. ¶ Ndi Meri a tĕmĕkind' o malonga o
bwĕbwĕ, a yaka: o mâ-a diyakidi a yaka, a
balamakindi, *a ka 'mbwakiya* o malonga.
12. A yĕnĕkindi enjĕl ibale diyango, n'
ibâtâ itano, yâkâ o molo, epâkwĕ o beko, o
ekengo ya Jisus e nangakiyedi.
13. Ka bâ-ba vâ na ju, *na*, Mwajo, o yaka
lĕ nde? A vâki na bâ, *na*, Ikabojana ba
nângindi Upangiyi muamĕ, n' umba-mba
'wĕ o bâ-ba nangidĕ Mâ.
14. O mâ-a diyaki nonanĕ vângo, a timba-
kidĕndi ibĕyi, ka mâ-a yĕnĕ Jisus de, ndi
au yowakĕ na a Jisus.
15. Jisus a vâki na ju, *na*, Mwajo, o yaka

lĕ nde? o butaka lĕ nja? A piviyaki Mâ
na ipĕ A ndi utati mua mwanga, a vâki na
ju, *na*, Pa, ipĕ âvĕ nd' o bapidĕ Mâ okava,
langwakiya 'mba iboko viâvĕ vi ma nangidĕ
Mâ, mbi vale ka nângâ Mâ.
16. Jisus a vâki na ju, *na*, Meri. A ulwa-
kindi ka mâ-a vâ na ju, *na*, Raboni; yenĕ
ndi, na, Uyokwidi.
17. Jisus a vâki na ju, *na*, O kupanakĕ
'Mba: 'kabojana Mbi ha betete o Paia a
jadi; ndi kĕkĕ o banabina ba jadi, o ka vâki
na bâ, na, Mbi betakandi o Paia a jadi na
Hângw' 'anyu, o Anyambĕ 'amĕ na Anya-
mbĕ 'anyu a jadi.
18. Meri Magdelini a vakindi ka mâ a
languwa beyokwedi na a ma yĕnĕndi Upa-
ngiyi, na *na* A kalaki na ju belombo tĕkabe.
19. ¶ Na kolo ya *buhwa* tĕ boa bohoboho
boa wiki, o mambĕ ma diyaki dibwĕdibwĕ
o iboko via beyokwedi vi diyaki yolanĕngo
na jângâ ja Jiu, Jisus a vakindi, ka Mâ-a
tĕmĕ o hangan' 'abu, ka Mâ-a vâ na bâ, *na*,
Jonga n' inyĕni.
20. O Mâ-a diyaki nonanĕ vângo, a leva-
kidi bâ makadu *maju* na mbanja 'aju. Jâ
ndi ja beyokwedi ja yĕnĕ mbya, o bâ-ba
yĕnĕkidi Upangiyi.

21. Jâ ndi ja Jisus ja vâ pĕ na bâ, *na*,
onga n‘ inyĕni: panika Hangwĕ a di ’Mba
andidĕngo, nonanĕ tepĕ Umba-mbi lomaki
ıyĕni.
22. O Mâ-a bĕki nonanĕ vângo, A vegu-
ıakindi o *bà*-ba jadi, ka Mâ-a vâ na bâ, *na*,
’ahakiyani Ilina Iyamu.
23. Uanyu a ka vĕngidĕ mabe uĕhĕpi, ma
:a vĕngudwi mâ; *na* uanyu a ka himbidĕ
ıabe uĕhĕpi, ma ka himbudwĕndi.
24. ¶ Ndi, umbâkâ ua jomu na babale,
[âmas, a tubakwĕ na Didimâs, au diyaka
ıa bâ, o Jisus a pâkidi.
25. Beyokwĕdi bepâkwĕ be vâki na ju,
ıa, Ho yĕnindi Upangiyi. Ndi a vâki na bâ,
ıa, Kabo mba yĕnĕ makadu maju na ma-
ıeko ma hângâ, n‘ umba-mba ngidĕ upenjo
nuamĕ o mabeko ma hângâ, n‘ umba-mba
ıgidĕ ikadu jamĕ o mbanja ’aju, mba
ıamidĕ.
26. ¶ Hwi logwambi tombango, beyo-
ıwedi beaju be lataki pĕ, Tâmas a diyaki
ıa bâ: *jâ ndi ja* Jisus ja pâ, mambĕ ma
liyaki dibwĕngo, ka Mâ-a tĕmĕ o hangan‘
abu, A vâki na bâ, *na*, Jonga *i diyake* n‘
.nyĕni.
27. Jâ ndi jaju ja vâ na Tâmas, *na*, Ha-

imbakidĕ upenjo muâvĕ okava na nâvĕ oa
hilĕ makadu mamĕ; na nâvĕ oa hambidĕ
ikadu jâvĕ wa ngidĕ *jâ* o mbanja 'me; o
diyake pĕ o diye n' ikamidĕ, ndi kamakidĕ.
28. Tâmas a yavwanaki ka mâ-a vâ na
Mâ, *na*, Upangiyi muamĕ, na Anyambĕ
'amĕ.
29. Jisus a vâki na ju, *na*, Tâmas, o kamidĕndi 'kabojana o yĕni 'Mba: ibâtâ na ba
kamakidĕ, ba yĕne.
30. ¶ Tepĕ Jisus a hakindi ndembo iitĕ
ipâkwĕ o pwanja ya beyokwedi beaju, i ha
'bĕ lĕndwĕngo o ejanganangobo tĕkae.
31. Ndi ekabe be ndi lĕndwĕngo na
ovanĕ nd' inyĕni-o ka kamidĕni na Jisus a
ndi Kraist Mwana ua Anyambĕ: nana o
inyĕni-o kamakidĕ o ka pahiyandini emĕnâ
na dina jaju.

KAPITA XXI.

1. Jisus a levakidi pĕ beyokwedi nyolo,
belombo tĕkabe tombango, o manga ma Tiberiâs: kakana nd' o Mâ-a levakidĕ *nyolo*.
2. Omĕ o diyaki lataniyango Saimân Pitĕ,
na Tâmas e tubakwĕ na Didimâs, na Nata-

ɘĕl ya Kena o Galili, na *bana* ba Sĕbĕdi,
ı beyokwedi beaju bepâkwĕ bebale.
3. Saimân a vâki na bâ, *na*, Mb‘ ’alandi o
ombo. Ba vâki na ju, *na*, Ho ’alandi tepĕ
ı nâvĕ. Ka bâ-ba puma na hunganaka o
ıma o elende; bu weyaka elombo ka ’lo-
bo na bulu tĕbonĕ.
4. O ubwa u diyaki mua pâ, Jisus a tĕ-
ĕkindi o uhĕke; ndi beyokwedi bu yowa-
ĕ pĕ na A ndi Jisus.
5. Jisus a vâki na bâ, *na*, Bana, o ibĕni
ı elombo e jakwĕ? Ba yavwanaki Mâ,
ı, Nyawĕ.
6. Ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, Uhwakani
âba o pĕlĕ ya ’lende eyomi, vâkâna o du-
indini. O bâ-ba diyaki uhwango, bu yâ-
kĕ o dula elâba na bwinge boa bejaka.
7. Jâ ndi ja eyokwedi ya Jisus e ma
ındâkâ, ja vâ na Pitĕ, *na*, A ndi Upangiyi.
andi o Saimân Pitĕ a yokakidi na a ndi
pangiyi, a tingakindi koto ’*aju* y‘ uhombo,
’kabojana a diyakindi uhamba,) ka mâ-a
wa nyolo ’aju o manga.
8. Beyokwedi bepâkwĕ be vakindi na ele-
le ehalĕ, (’kabojana bu diyaka yavidĕngo
a he, ndi e ma diyakate masĕi ma kama ja
ambanâ ibale,) ba dulaka elâba na bejaka.

9. O bâ-ba diyaki ba hubĕ o he, ba yĕnĕki veya via mala, na bejaka omĕ bya, na pĕmbĕ.

10. Jisus a vâki na bâ, *na*, Vanakani bea bejaka beanyu be ma weya kya.

11. Saimân Pitĕ a kĕkindi, ka mâ-a dula elâba o he, londango ti na bejaka benĕnĕ, kama pâkâ na mabo matano na bejaka belalo: ndi elâba yu nyakiya, tombekete ka beâ be diyaki beitĕ.

12. Jisus a vâki na bâ, *na*, Okani, ka jakeni. Eyokwedi na ya yâkâ, é jakiyedi o uwa Mâ, *na*, Âvĕ lĕ a nja? bâ yowĕngo na A ndi Upangiyi.

13. Jâ ndi ja Jisus ja pâ, ka Mâ-a nânga pĕmbĕ, ka Mâ-a vĕ bâ tepĕ na bejaka.

14. Njo y' ilalo nd' ekanĕ ya Jisus e levakidĕ nyolo 'aju o beyokwedi beaju be jadi, o Mâ-a diyakidi pumbuwango oviya bawewe.

15. ¶ O bâ-ba makidĕ ija, Jisus a vâki na Saimân Pitĕ, *na*, Saimân *mwan*' '*a* Jonas, o tândâki 'Mba wa na ekaba? A vâki na ju, *na*, E, Upangiyi: o yowudĕte na mbi tândâkând' Âvĕ. A vâki na ju, *na*, Bembaka bana bamĕ ba medâmbĕ.

16. A vâki pĕ na ju njo y' ibalĕ, *na*, Saimân, *mwan*' '*a* Jonas o tândâki 'Mba? A

vâki na ju, *na*, E, Upangiyi: o te yowĕngo na mbi tândâkând‘ Âvĕ. Jisus a vâki na ju, *na*, Jakidĕ medâmbĕ meamĕ.

17. A vâki na ju njo y‘ ilalo, *na*, Saimân, *muan*‘ *'a* Jonas, o tândâkâte 'Mba? Pitĕ a yĕnĕki ngĕbĕ, 'kabejana a vâki na ju njo y‘ ilalo, *na*, O tândâkâte 'Mba? Ka mâ-a vâ na ju, *na*, Upangiyi, o yowudĕndi belombo beĕhĕpi; oa dimbakiya na mbi tândâkând‘ Âvĕ. Jisus a vâki na ju, *na*, Bombaka medâmbĕ meamĕ.

18. Mbi vâki na nâvĕ pâkwĕpâkwĕ mĕtĕ, *na*, o 'Âvĕ o diyakidi iwanja o ma tingakandi utumba o nyolo 'âvĕ, na navĕ o tamwaka o loboko lâvĕ lo vahakidi; ndi o âvĕ o ka wĕ o ka hambidi makadu mâvĕ n‘ upâkwĕ a ka bâtidĕnd‘ âvĕ, na mâ-a ka bapakĕ *âvĕ*, o iboko viâvĕ vi ka diyĕ o vahe.

19. A kalakind‘ ekae, ilevidĕ ja jângâ j‘ iwedo jaju i ka bendanĕ Anyambĕ. O Mâ-a diyaki nonanĕ vângo A vâki na ju, *na*, Vitakĕ 'Mba.

20. Jâ ndi ja Pitĕ ja 'luwa, ka mâ-a yĕnĕ eyokwedi tĕ ya Jisus a ma tândâkâ, e vitakĕ; (e diyakidi hikamiyango o ngonga 'aju o huma ya kolo, a vâki, *na*, Upangiyi, a lĕ a nja a kândâkĕ Âvĕ?)

21. Pitĕ a yĕnĕki mâ, ka mâ-a vâ na
Jisus, *na*, Upangiyi, momo tĕkanĕ a *ka ha*
lĕ na?
22. Jisus a vâki na ju, *na*, Oningĕ 'Mba
vaha na a yĕngĕkidĕ kabo Mba pâ, *enĕ* e lĕ
nde o âvĕ o jadi? Vitakĕte âvĕ 'Mba.
23. Jâ ndi ja ndaga tĕkadi ja vala o ba-
nabina ba jadi, na eyokwedi tĕenĕ ya we:
ndi Jisus au vâkâ na ju, *na*, A we; kabo,
na, Oningĕ Mba vaha na a yĕngĕkidĕ kabo
Mba pâ, *enĕ* e lĕ nde o âvĕ o jadi.
24. Ekae ndi eyokwedi tĕ e pakwaki o
pĕl' 'a belombo tĕkabe, na e lĕndĕki belo-
mbo tĕkabe: na hwĕ-ho yowĕngo na upako
muaju u ndi mbambaye.
25. O tepĕ na belombo bepâkwĕ beitĕ,
bea Jisus be hakidi, be jadi, oningĕ bea lĕ-
ndwĕ beĕhĕpi, mbi piviyaki na he yâ mĕtĕ,
ya yâlĕ o huka bejanganangobo be ka lĕ-
ndwĕ. Amĕn.

BEHADI BEA METODU.

THE

ACTS OF THE APOSTLES,

TRANSLATED INTO THE BENGA LANGUAGE

BY THE LATE REV. JAMES L. MACKEY, REVISED AND WITH THE OTHER GOSPELS HARMONIZED BY THE REV. R. H. NASSAU.

GABOON AND CORISCO MISSION, WEST AFRICA.

NEW YORK:
AMERICAN BIBLE SOCIETY,
INSTITUTED IN THE YEAR MDCCCXVI.

1881.

[*Benga*, 16mo.]

BEHADI BEA METODU.

KAPITA I.

1. Ẹjanganangobo ya bohoboho eamĕ e lĕndĕkiyedi âvĕ, Teofilo, e diyakindi ya bea Jisus be yalakidĕ iha n‘ iyokudĕ beĕhĕpi.

2. Kwanga nala buhwa boaju bo nângâkudwĕ oba, na mbuhĕmbuhĕ ka Mâ-a sombiya metodu meaju me pânâkidi n‘ Ilina Iyamu:

3. Ibaju ba levakidĕ nyolo ’aju mihâ o betuniya beaju be bĕki tombango, na ndembo i ha ’bĕ na ngudi ya bomwĕ penda, a yĕnĕnĕki na bâ mabo ma hwi manai, a kalaka o pĕlĕ ’a belombo bea ipangiya ja Anyambĕ:

4. O Mâ-a diyaki lataniyango na *bâ*, a langwakiyi bâ na bá takete o vĕngĕmĕ o Jĕrusalĕmi, ndi ba vengake mohano mua Paia, umuanyu u di yokango n‘ Umba.

5. Ikabojana Jân a ma bapitaisaki mĕtĕ na miba, ndi hwi ja yaviye nd‘ o bapitaiswĕni n‘ Ilina Iyamu.

6. O bâ-ba latanivedi ka bâ-ba uwa Mâ, na, Paia, o ka timbĕ tepĕ Isreĕl ipangiya o egombe tĕkae?
7. Ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, E ibĕ 'anyu y' iyowĕ ja begombe, tombe bepedi bea Paia be di vamĕngo o ngud' 'aju mĕtĕ.
8. Ndi o ka duwandi ngudi oningĕ Ilina Iyamu i pugingĕ inyĕni; vâkâna wa bĕndini tali jamĕ o Jĕrusalĕmi na Judia yĕhĕpi, na Samaria, kwanga nala o ihuku ja he ja yavidĕngo.
9. O Mâ-a kali belombo tĕ ekabe, ba umbwakiyate, ka evindi ya nângânâ bâ Mâ o mihâ mabu.
10. O bâ-ba diyakidi ba umbwakiya oba dongodongo, o Mâ-a diyakidi a betaka, ba hilĕte bato babale ba di tĕmĕngo baka na bâ n' ibâtâ itano.
11. Ba vâki tepĕ, *na*, Inyi bamo ba Galili, e lĕ nde eanyu e di tĕmĕngo o 'mbwakiyani oba? Jisus tĕ i nângânudwĕ inyĕni na 'la o Hĕvĕn ekadi, A ka viyate nyanga tĕ eanyu e yĕnĕkĕ Mâ-a kĕkĕ o Hĕvĕn ekanĕ.
12. Ka bâ-ba timba o Jĕrusalĕm oviya ukodi u tubakwĕ, na, Âlivĕt, u didi oviya o Jĕrusalĕm ekĕndâ ya buhwa bo' Iyâjâ.

13. O bâ-ba pâkidi ka bâ-ba beta o ilika via oba, ba diyakindi ovonĕ Pitĕ, na Jems, na Jân, na Andru, Filipo, na Tâmas, Batâlomiu, na Matiu, Jems ja Alfios, na Saimân Silote, na Juda *mwa' nyangwĕ* na Jems.

14. Ekaba bĕhĕpi ba diyakite ikando j' ikaliya n' ihâhâlidĕ jâkâ, na bajo, na Meri nyangwĕ 'a Jisus, na bana ba nyangwĕ.

15. ¶ Jâ hwi tèdinĕ ndi ja Pitĕ i tĕmĕkidi o hanganĕ ya beyokwedi, na, (tango 'a mina yĕhĕpi ta e diyakindi ka kama na mabo mabale),

16. Bamo *na* banabina, ndaga tĕ y' Ilina Iyamu e kalakidi ovyo n' udumbu mua Devidi o pĕlĕ 'a Judas a tumbwanaki ba nângâki Jisus, ekanĕ e diyakite na e ka hohonganandi.

17. Ikabojana a langakudwĕndi o tango 'ahu, na mâ-a diyaki tepĕ a duwa mbĕi o 'havu tĕ ya minise ekae.

18. Nandi momo tĕ ekanĕ a hambakindi ehiki na mahomano ma bobe; o mâ-a kwi molo na he, ka mâ-a tumbiya na hanganĕ, ka miya meaju mea pumĕ.

19. E diyakite yowanĕngo na badiya ba Jĕrusalĕmi bĕhĕpi, ovanĕ nd' o ehiki tĕnĕ

e ma tubakwĕ na emi 'abu mĕtĕ, *na*, Asĕldama, yenĕ e ndi, *na*, Ehiki ya makiya.

20. Ikabojana e lĕndwĕngo o ejangana-ngobo ya Psamu, Ediya 'aju e diyake ebobolo, e diyake na moto: na, Ipangiya jaju i nângâkwĕ na mot' upâkwĕ.

21. Ovanĕ vâkâna bamo tĕ ba jopi na hwĕ ulingo mua Upangiyi Jisus u jindi na hwĕ ekaba,

22. Oviya baptisma ya Jân, nala o buhwa tĕ iboaju bo nângânâkudwĕ hwĕ, umbâkâ a 'lwakudwĕ tali na hwĕ y' ipumbuwa jaju.

23. Ka bâ-ba pânâ babale, Josĕf i tubakwĕ na Barsabas, a ma tubakwĕ na Justus, na Mataias.

24. Ka bâ-ba kaliya, na, Âvĕ Jĕhova, a di yowĕngo melema mea *bato* bĕhĕpi, levakidĕ o babale ekaba uâvĕ a di pânângo,

25. Na ovanĕ nd' o mâ-a ka nângĕ mbĕi ya ehavu tĕ ya minise n' utodu ya Judas e kwaki na bobe ekae, na ovanĕ nd' o mâ-a ka 'lĕ o iboko viaju mĕtĕ.

26. Ka bâ-ba vĕ kwai jabu, ka kwai ya kwa na Mataias; ka mâ-a langwĕ o tango ya jomu ja metodu n' utodu 'mbâkâ.

KAPITA II.

1. O buhwa boa Pĕntikost bo pâdi, ba bĕhĕpi ba diyakindi o ikando iboko viâkâ.

2. O mbenjĕ pâkâ joyi i viyendi oba, o na ja ngombe e vungaka, ka jâ-ja yambiya ndabo 'abu e diyakidi.

3. Ka bemi bea paha omĕ ona veya, bea puiniya o bâ-ba jadi, ka viâ via kokaniya bâ.

4. Bâ bĕhĕpi ba bĕ londango n' Ilina Iyamu, ba ka kalaka na bemi bepâkwĕ, ka Ilina i vĕki bâ ukalo.

5. Na Jiu i diyaki tepĕ, i diyaka o Jĕrusalĕmi, bamo bayamu, ba betomba beĕhĕpi be did' o he.

6. O ekae e yokanidi, ka ebimba ya yolanĕ ba kubakindi, 'kabojana moto uĕhĕpi a yokaki bâ-ba kalaka etomb' 'aju mĕtĕ.

7. Ba mamakindi umamo unĕnĕ ba ka uwanaka, na, Yĕnĕkĕteni ba 'bĕ ba kalakĕ ekaba bĕhĕpi, ba Galili?

8. Ndi e lĕ nde eahu e yokakĕ moto uĕhĕpi na emi 'ahu mĕtĕ, eahu e janakudwĕ?

9. Ba Partia, na ba Media, na ba Ilim, na badiya ba Mĕsopotamia, na o Judea, na Kapadosia, na o Pontos, na Asia,

10. O Fligia, na Pamfilia, o Ijipt, na pĕlĕ ya Libia o pĕlĕ 'a Sireni, na bangi ba Roma, Jiu, na ba ulwakĕ.

11. Ba Kriti, na ba Arebia. ho yokaki bâ ba kalaka belombo bea Anyambĕ be mamanakwĕ na bemi beahu mĕtĕ.

12. Ba ka mamaka ba ka butaka bâ mĕtĕ, na bâ mĕtĕ, na, Ekae e lĕ na ĕ?

13. Bapâkwĕ ba ma kyebaka bâ, na, Bamo tĕ ekaba ba vulango ivĕ j' usasa.

14. ¶ Ndi Pitĕ a tĕmĕkindi na jomu n' umbâkâ, ka mâ-a betĕ joyi, ka mâ-a vâ na bâ, na, Inyi bamo ba Judia, n' inyi ba diyakĕ o Jĕrusalĕm, yowakĕni ekae, n' inyĕni wa yoka tepĕ ni ndaga jamĕ.

15. Ikabojana ekaba ba 'bĕ peyango k' inyĕni o yebakiyĕni, 'kabojana buhwa bo ngite mawĕla ibuwa.

16. Ndi ekae, ndi ya usâki Joĕl e kalakidi, *na*,

17. Anyambĕ a vâki, *na*, E ka diyandi o hwi ja madikanido, mbi ka hovandi bato bĕhĕpi Ilina jamĕ: na bana banyu ba bamo na ba bajo ba ka sâkâkâ, na mawanja manyu ma ka yĕnĕkĕ behihila, na batodu banyu ba ka yâtâkâ ndâtâ:

18. Mbi ka hovidĕndi bahayi bamĕ ba

bamo na ba bajo, Ilina jamĕ o hwi tĕdinĕ;
na bâ-ba ka sâkâkâ:
19. Mbi ka levidĕndi belombo be mama-
nakwĕ o hĕvĕn oba, na ndembo o he mĕtĕ;
makiya, na veya, na bengumbi bea itutu:
20. Joba i ka uluwandi ivititi, na ngâ-
ndĕ makiya, na buhwa tĕ boa Anyambĕ
bonĕnĕ boa yowanĕngo na ta ka pâ.
21. E ka diyi na moto ka moto uĕhĕ-
pi a ka tubĕ dina ja Jĕhova, t' a ka
yongĕ.
22. Inyi bamo ba Isreĕl, yokaki ndaga
tĕ ekadi; Jisus ya Nasarĕt, momo ua
Anyambĕ u yĕjĕnĕkiyedi inyĕni na me-
ġoma, na belombo be mamanakwĕ, na nde-
mbo ja Anyambĕ i haki na Mâ o ha-
nganĕ 'anyu, te ka inyi mĕtĕ o di teni yo-
wĕngo:
23. Mâ uanyu a bweyakudwĕ, n' upango
mua Anyambĕ u diyakite ovyo leniyango n'
iyowĕ jaju ja bea bohoboho, k' inyĕni wa
nângâni, na kâmâkidi o krâs na benâ bebe
na weyakani:
24. Ua Anyambĕ a pumbudĕ, o Mâ-a
bĕdi mehiyo mea iwedo unjuwango; 'kabo-
jana yu diyaka na ngudi ya diya na i hu-
kake Mâ.

25. Ikabojana Devidi a kalakate o pĕl‘ ’aju, *na*, Mbi takite o yĕnĕ Jĕhova o boho boamĕ; ’kabojana a ndi o enâ ’amĕ eyomi, na banga mba ninganĕ.

26. Ovanĕ nd‘ o ulema muamĕ u peyakidi, na emi ’amĕ e ka yĕnĕkĕ mbya; tepĕ mehoni meamĕ me ka yâjâ n‘ ipitĕ:

27. Ikabojana wa dika ilina jamĕ o hĕl, na nâvĕ wa huludĕ tepĕ Uâvĕ ua holi a bâkâ.

28. O ’mba yowudĕngo njea ja emĕnâ; o ka londi ’mba na mbya o pwanja ’âvĕ.

29. Bamo *na* banabina, mbi t‘ o kala n‘ inyĕni o pĕlĕ ’a hangwĕ ’ahu Devid, na a wendi, na mâ-a tongudwĕ tepĕ, na malonga maju ma tepĕ na hwĕ na boa buhwa tĕ ekabo.

30. O mâ-a diyaki usâki, yowĕngo na Anyambĕ a kanakiyi mâ, na ebuma ya ukuba muaju o pĕlĕ ya nyolo, ndi eaju e ka pumĕ Kraist ka diya o eka ’aju.

31. O mâ-a tidi o yĕnĕ ekae, ka mâ-a kala o pĕlĕ ya ipumbuwa ja Kraist, na Ilina jaju ju dikakwĕ o hĕl, na mehoni meaju meu bâkâ.

32. Jisus tĕ ekadi ndi ja Anyambĕ i pumbudĕ, yâ ndi eahu e di tali.

33. O Mâ-a betudwě na enâ ya Anyambě eyomi na Mâ-a 'la ka duwa oviya Hangwě a jadi panga 'a Ilina Iyamu, ka Mâ-a hubě eanyu e yěněkě, na eanyu e yokakě ekae.

34. Ikabojana Devid a 'bě betango oba, ndi mâ mětě a vâki, *na*, Jěhova a vâki n' Upangiyi muamě, *na*, Diyaka o 'nâ eamě eyomi,

35. Kabo Mba ta panga ndoba jâvě ebonga 'vě e pitakiyě.

36. Ndabo ya Isreěl e yowakě pâkwěpâkwě na Anyambě a pangi Jisus tě, eanyu e kâmâkidě o krâs, ekaně, Upangiyi na Kraist.

37. ¶ Nd' o bâ-ba yokidi ekabe, ba pěhěkiyendi ulema muabu, ka bâ-ba vâ na Pitě na metodu mepâkwě, na, Bamo na banabina ho ka ha lě na ě?

38. Jâ ndi ja Pitě ja vâ na bâ, *na*, Ulwakani, na inyi běhěpi na baptaiswěni na dina ja Jisus Kraist, o ivěngidě ja bobe, n' inyěni wa pahiyani ivěwě ja Ilina Iyamu.

39. Ikabojana mohano u ndi umuanyu na bana banyu, na ba di yaviděngo běhěpi, tango ya Jěhova Anyambě 'ahu e ka ndiyě.

40. Na ndaga ipâkwĕ iitĕ nangudi ijaju i kalakiyi bâ bokelevakidĕ, *na*, Yongaki nyolo janyu o igona tĕ ibe ekadi.

41. ¶ Jâ ndi ja ba pahakiyi ndaga jaju na mbya, ja baptaiswĕ; buhwa tĕ bo badakudwĕ bâ, ka tâjen ja malina ilalo.

42. Ba lilimakidĕndi iyokwanidi via metodu n' ulato, n' ipĕhĕ ja pĕmbĕ, na makaliya.

43. Ka jângâ ja bweya ilina jĕhĕpi; na belombo be mamanakwĕ na ndembo iitĕ ja metodu i hakidi.

44. Ba kamakidĕ bĕhĕpi ba diyaki ta, na bâ-ba diyaki tepĕ belombo beĕhĕpi ta;

45. Ka bâ-ba hamba behiki beabu na hika 'abu, ka bâ-ba kaba na moto uĕhĕpi, nyanga ya moto uĕhĕpi e ma nyamaka.

46. Ba diyaki buhwa boĕhĕpi ikando jabu jâkâ o tĕmpĕl, ba pĕhĕkĕ pĕmbĕ o mandabo, ba jaka beja beabu na mbya n' ulema 'mbâkâ.

47. Ba bendakĕ Anyambĕ, n' unyĕvĕno na bato bĕhĕpi. Ka Upangiyi a badiya church ba ka yongĕ, buhwa boĕhĕpi.

KAPITA III.

1. Ka Pitĕ na Jân ba 'la o tĕmpil o iwĕla j' ikaliya, ja malalo.

2. Momo umbâkâ a diyakidi ebokĕ oviya jemi ja nyangwĕ a bapakudwĕndi, ka mâ-a nangudwĕ o jâmbĕ j' ugomba mua tĕmpil i tubakwĕ, na, Iyamu, o ijomba ja ba ngakiyĕ o tĕmpil.

3. O mâ-a yĕni Pitĕ na Jâni ba 'mbaka o ngiya o tĕmpil, ka mâ-a jomba.

4. Ka Pitĕ a hilĕ mâ dihâ sii, na Jâni na, Umbwakiya hwĕ.

5. Ka mâ-a yokolidĕ bâ, a yanaka na a ka duwandi elombo o bâ-ba jadi.

6. Jâ ndi ja Pitĕ ja vâ, *na*, Ho 'bĕ na silvĕr na gol, ndi eamĕ e janidi, ndi eamĕ e ka vĕyĕ âvĕ. Na dina ja Jisus ya Nasarĕt tĕmĕkĕ, o ka tamwaka.

7. Ka mâ-a bwĕya mâ o 'nâ eyomi, ka mâ-a tĕdĕ mâ; ka matambi na matingilingo ma duwa ngudi o njo pâkâ.

8. O mâ-a sodidi, ka mâ-a tĕmĕ de, a ka tamwaka, ka mâ-a ngiya na bâ o tĕmpil, a tamwaka, a sodaka, a bendakĕ Anyambĕ.

9. Ka bato bĕhĕpi ba yĕnĕ mâ a tamwaka, a bendakĕ Anyambĕ.

10. Ka bâ-ba yowĕ na a diyakite mâ-a diyakidi a jombanaka o jâmbĕ j' ugomba mua tĕmpil Iyamu; ba ka mamaka e hamakid' o mâ-a jadi n' umamo unĕnĕ.

11. O momo tĕ ua 'bokĕ a yongakudwĕ a hukite Pitĕ na Jân hukango, ka bato bĕhĕpi ba pumanidĕ umbila nala o bâ-ba diyakidi o elĕmbĕ e tubakwĕ, na, ya Sâlâmân, ba mamaka nangudi.

12. ¶ O Pitĕ a yĕnidi, ka mâ-a vâ na bato, *na*, Inyĕni bamo ba Isreĕl, o mamaka lĕ ni ekae na nde? e lĕ nde eanyu e 'mbwakiyĕ hwĕ dongodongo, ona na ngudi 'ahu, na bwamu boahu ndi be pangi momo tĕ ekanĕ a tamwaka?

13. Anyambĕ ya Ebreham na Aisak, na Jekâbu, Anyambĕ ya bahangwĕ bahu ndi a bendidĕ Mwana 'aju Jisus, uanyu a hulakidĕ, ka inyĕni wa hâhâ Mâ ni o boho boa Pailat o mâ-a pangaki na a hulakidi Mâ.

14. Ndi o hâhâkindini ua Holi, Uyamu, o ka vahakani na eweyi-bato na e vĕkwĕ inyĕni.

15. Ka inyĕni wa weyaki Upolo mua emĕnâ, ua Anyambĕ a pumbwakidi oviya bawewe, yâ ndi eahu e didi tali.

16. Ndi dina jaju, na ikamidĕ ja dina

jaju, ndi i yâdidĕ momo tĕ, uanyu a yĕ-
nĕkĕ, uanyu a ha dimbakiya ekanĕ; e, ika-
midĕ jaju ndi i vi mâ iyongĕ tĕ ja hânjâbi-
yĕngo ekadi o boho boanyu boa bĕhĕpi.
17. Ndi banabina mbi te yowĕngo, na o
hakindini n' ipuhwa ja iyowĕ, te ka bapa-
ngiyi banyu ba *hakidi*.
18. Ndi belombo tĕ, bea Anyambĕ be
levakidĕ o vyo na udumbu mua basâki
baju, na Kraist a ka yĕni betuniya, a ho-
honganidĕ tepĕ nonanĕ.
19. ¶ Yĕnĕkĕni ngĕbĕ, wa uluwani, ovanĕ
nd' o mabe manyu ma ka buludwĕ, o 'go-
mbe ya iyâdiyĕ e ka viyĕ o pwanja ya
Upangiyi.
20. Ndi a ka lomi Jisus Kraist, a kala-
kudwĕ inyĕni o vyo:
21. Ua hĕvĕn a ka pahiyĕ kabo o bego-
mbe bea itimbĕ ja belombo beĕhĕpi, bea
Anyambĕ be di kalango na medumbu mea
basâki baju oviya jali ja he.
22. Ikabojana Mosĕs a vâkite na baha-
ngwĕ bahu pâkwĕpâkwĕ, na, Jĕhova Anya-
mbĕ 'anyu a ka betĕndi bana ba banya-
ngwĕ banyu Usâki u ka kwanĕ 'Mba: mâ
ndi uanyu a ka yokiyĕ, belombo beĕhĕpi
ibeaju be ka vayĕ n' inyĕni.

23. E ka diyi na ilina jĕhĕpi i ka mĕndĕ i yokiyĕ usâki tĕmunĕ, i ka weywĕndi oviya bato ba jadi.

24. E, basâki bĕhĕpi oviya Samuĕl, kwanga nala ba vitakidĕ, tango e di kalango yĕhĕpi, te langwakidi o pĕlĕ 'a hwi tĕ ekadi.

25. Inyĕni ndi bana ba basâki, na ba panga ya Anyambĕ e panganakidĕ bahangwĕ bahu, na Ebreham, Na, ibângâ jâvĕ ndi ja miyâ ma he tĕ ekanĕ yĕhĕpi ma ka vambanwĕ ibâtâ.

26. Inyĕni ndi ba Anyambĕ ba betidĕ mwan' 'aju Jisus, o bohoboho, ka Mâ-a loma Mâ ka vamba inyĕni ibâtâ, j' iludĕ j' inyĕni bĕhĕpi oviya mabe manyu.

KAPITA IV.

1. O bâ-ba diyaki ba kalaka na bato, ka prist na upangiyi mua tĕmpil, na Sajusi, ba pâ o bâ-ba jadi.

2. Linguwango na na ba yokwakidi bato, na ba kalakiyendi ipumbuwa j' iwedo na Jisus baka.

3. Ka bâ-ba bweya bâ, ka bâ-ba vamĕ *bâ*

o ndabo-ivititi na buhwa bopâkwě bo t' o
ya; 'kabojana e diyaki ya bě epedi ya kolo.
4. Tombekete ka beně be diyakidi, ba yo-
kaki ndaga baitě, ba kamakiděndi; tango
ya bamo e diyakindi ka tâjen itano.
5. ¶ E diyakindi bea bwe ka bapangiyi,
na batodu, na balěndi,
6. Na Anas prist ya molo, na Keefas, na
Jân, na Alěxanda, na tango e diyaki ja-
wěngo na prist ya molo, ba yolaně o
Jěrusalěm.
7. O bâ-ba tědě bâ o hanganě, ka bâ-ba
uwa bâ, *na*, E lě nja ngud' ě, tombe nja
din' ě, ijanyu i hanidini ekae?
8. Jâ ndi ja Pitě, londango n' Ilina
Iyamu, ja vâ na bâ, *na*, Inyi bapangiyi ba
bato na batodu ba Isreěl,
9. Oningě na ho kâtâkwěndi o buhwa tě
ekabo na ehavu eyamu e hakudwě ebokě,
tina 'aju e yonganidi;
10. Ndi inyi běhěpi yowakěni na bato ba
Isreěl běhěpi, na dina ja Jisus Kraist ya
Nasarět, uanyu a kâmâkidi o krâs; ua
Anyambě a pumbwakidě; Mâ ndi a tě-
dě momo těkaně o boho boanyu okava
upeha.
11. Ilale tě ijanyu ja balongi i ha yěně-

kidi elombo, ndi ja bĕ molo mu‘ itududu ekadi.

12. Iyonga i ’bĕ pĕ n‘ upâkwĕ, Ikabojana o ’bĕ na dina ipàkwĕ to he i di vangudwĕngo bato, ijahu i ka yonganĕ.

13. Ndi o bâ-ba yĕni na Pitĕ na Jâni bu bangaka, na bâ tepĕ yowĕngo na bu yokwaka, ba diyaki bamo ba ha diyaki n‘ iyowĕ, ba ka mamaka, ka bâ-ba yowĕ na ba diyaki na Jisus.

14. Hilĕngo momo a yongakidi na bâ tĕmĕngo, bu diyaka na ngudi ya boma penda.

15. Ndi o bâ-ba sombidĕ bâ na ba t‘ o puma o ’hoka, ka bâ-ba hohonganĕ bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ,

16. Na, Ho hake lĕ bamo tĕkaba na? ’kabojana ba hango ugoma u *di* yowanĕngo, mua ba Jĕrusalĕm bĕhĕpi u ha dimbakiya, na hwĕ-ho ’bĕ na ngudi o dimba *yâ*.

17. Ndi o banga ya yavidĕ pĕ o bato ba jadi, ho hihake bâ-i pâni, na ba kalake pĕ na moto ka moto na dina tĕkadi.

18. Ka bâ-ba ndiya bâ, ka bâ-ba kandidĕ bâ na ba kalakiye na ba yokwakidĕ pĕ na dina ja Jisus na vilolombo.

19. Ndi Pitĕ na Jân ba timbwanaki bâ, na, Ipĕ e hohonganĕngo o boho boa Anyambĕ, na ho yokakiya inyĕni wa na Anyambĕ, hohonganakĕni.

20. Ikabojana ho 'bĕ na ngudi o diya ho kale belombo beahu be yĕnĕkidi n' ibeahu be yokakidi.

21. Ndi o bâ-ba hihi pĕ bâ, ka bâ-ba hulidĕ bâ, ba duwe elombo ya vomwanidĕ bâ, na tina 'a bato, 'kabojana *bato* bĕhĕpi ba bendakidĕndi Anyambĕ o nyanga e hamakidi.

22. Ikabojana momo tĕ a levakidĕ ugoma tĕ mu' iyonga ekamu, a diyakindi a tomba igona ja mabo ma mepuma manai.

23. ¶ O bâ-ba huludwĕ ka bâ-ba 'la o njamb' 'abu, ka bâ-ba languwa bea prist na batodu be vâki na bâ beĕhĕpi.

24. O bâ-ba yokidi ka bâ-ba betĕ moyi mabu o Anyambĕ a jadi, bâ bĕhĕpi ta, na, Jĕhova âvĕ *ndi* Anyambĕ, e velakidi oba na he na manga, na be did' omĕ beĕhĕpi.

25. A vâki n' udumbu mua uhayi muâvĕ Devid, *na*, Bato ba ha 'wĕ Anyambĕ ba yokaki lĕ ngambi ya nde, na bato ba yebakiya beyebyayebya ?

26. Mepolo mea he me těměkindi ka bapangiyi ba yolaně ihimbidě ja Jěhova n' ihimbidě ja Kraist 'aju.

27. Ikabojana Hěrod, na Pontius Pailat, na Jěntail, na bato ba Isreěl, ba latanakiyendi mbambai ihimbidě ja mwan' 'âvě uyamu Jisus, uâvě a di papuděngo,

28. Iha ja ya enâ 'âvě, na ehoka 'âvě be lenakidě na be ka hamandi.

29. Ndi Upangiyi hilakěte ka bâ-ba hihakě: pangaka bahayi bâvě ba kalaka ndaga jâvě, ba diye na jângâ,

30. N' ihambidě ja 'nâ 'âvě iyonganě, na ovaně nd' o ndembo na megoma be ka hamě na dina ja Mwan' 'âvě ua holi Jisus.

31. ¶ O bâ-ba kaliyedi, iboko viabu vi diyaki lataniyango, vi ninganakiděndi, ka bâ běhěpi ba londa n' Ilina Iyamu, ba ka kalaka ndaga ja Anyambě, ba bange pě.

32. Ebimba e kamakidě yěhěpi, e diyakindi ulema umbâkâ, ilina jâkâ: bu diyaka na a ma vâkâ na belombo beaju be ma pigaka be diyakindi ibeaju mětě, ndi ba diyakite belombo beěhěpi ta.

33. Metodu me levakiděndi ipumbuwa ja Upangiyi Jisus na ngudi eněně: na ehekwě eněně e diyaki tepě na bâ běhěpi.

34. Bu diyaka na a ma nyamaka; 'kabojana tango e ma pigaka behiki na mandabo ba ma hambakidi beâ, ba vanaka mahambe ma belombo be ma hambakudwĕ,

35. Ka nangidĕ *mâ* o beko bea metodu, ngabo e ka kabakwĕ na moto uĕhĕpi, nyanga 'aju e ma nyamaka.

36. Josĕs ua metodu a vangakidĕ na Barnabas, (i didi *na*, Mwana a hombakĕ) ua diya ja Livai ya ehe ya Saiprâs,

37. A diyaki na 'hiki ka mâ-a hambidĕ yâ ka mâ-a vana dâlĕ, ka nangidĕ jâ o beko bea metodu.

KAPITA V.

1. Ndi momo 'mbâkâ, dina na Ananaia, na mwad' 'aju Safaira ba hambidĕndi ehiki.

2. Ka mâ-a kuta *epĕhi* ya ihambe, (mwad' 'aju a diyakite yowĕngo,) ka mâ-a vana mbĕi pâkâ ka mâ-a nangidĕ yâ o beko bea metodu.

3. Ka Pitĕ a vâ, *na*, Ananaia, e lĕ nde ya Setan e londidĕ ulema muâvĕ na jowakiya Ilina Iyamu wa tata epĕhi y' ihambe ja ehiki?

4. O yâ e diyakidi yu diyaka eâvĕ mĕtĕ?

o yâ bĕki hambudwĕngo yu diyakate o ngud' 'âvĕ mĕtĕ? o lĕ bondango ndaga tĕkanĕ o ulema muâvĕ na ĕ? o 'bĕ jowiyango bato, o jowiyango Anyambĕ.

5. Ananaia a yokakate ndaga tĕkadi, ka mâ-a kwa, ka mâ-a wa: ka jângâ inĕnĕ ja bweya ba yokaki belombo tĕkabĕ bĕhĕpi.

6. Ka mawanja ba tĕmĕ, ka bâ-ba viha mâ, ka bâ-ba pumana *mâ*, ka bâ-ba tonga *mâ*.

7. O ulingo mua mawĕla malalo ka mwad' 'aju a ngiya, a yowĕ be hamidĕ.

8. Ka Pitĕ a yavwana mâ, na, Langwakiya 'mba ipĕ nyanga 'anyu e ma hamba ehiki yĕhĕpi te ekanĕ? Ka mâ-a vâ, *na*, E, yĕhĕpi te ekanĕ.

9. Jâ ndi ja Pitĕ ja vâ na mâ, *na*, E lĕ nde eanyu e di lataniyango ka yĕjiya Ilina ja Anyambĕ? Hilakĕte beko bea ba bapĕ momi 'âvĕ be-a *bĕnd'* ubiyâ, ba ka pumana tepĕ âvĕ.

10. Jâ tepĕ ijaju ja kwa o beko beaju o njo pâkâ, ka mâ-a wâ; ka mawanja ma ngiya ka bâ-ba kâbïdĕ mâ wango, o bâ-ba bapidĕ *mâ*, ka bâ-ba tonga *mâ* baka na momi 'aju.

11. Ka jângâ inĕnĕ ja bweya church yĕhĕpi, na tango e yokaki belombo tĕkabe.

12. ¶ Ka ndembo na megoma beitĕ bea hawĕ o bato ba jadi na benâ bea metodu; (bâ bĕhĕpi ba diyaki lataniyango o elĕmbĕ ya Sâlâmân.

13. Bapâkwĕ bu diyaka pĕ na moto a jijakiyedi o latĕ nyolo 'aju na bâ; ndi bato ba kenakidi bâ.

14. Ba kamakidĕ ba badakudwĕ pĕ Anyambĕ, bebimba bea bajo na bamo;)

15. Ovanĕ nd' o bato ba ma vanaka mebĕdi o mehĕngĕ, ba nangakidĕ *bâ* o makondo na bebonga benĕnĕ, na edingiha ya Pitĕ a tombaka e ka tâmĕ o diba bâ.

16. O diyaki na ebimba e vakiyedi o mamboka ma diyakidi uluanidĕngo Jĕrusalĕm ba vanaka mebĕdi, na ba ma yĕnĕki njuke na malina mabe: ka bâ bĕhĕpi ba yonga.

17. ¶ Jâ ndi ja prist ya molo ja tĕmĕ, na ba diyaki na ju bĕhĕpi, (ba pĕlĕ ya Sajusi,) ka bâ-ba yoka jeku iitĕ.

18. Ka bâ-ba bweya metodu, ka bâ-ba vamĕ bâ o ndabo-ivititi.

19. Ndi enjĕl ya Anyambĕ e dubwaki mambĕ ma ndabo-ivititi na bulu, ka yâ-ya pumĕ bâ, na,

20. Kěkěni ka těměkeni, ka kalakeni na bato ndaga ja eměnâ těkae jěhěpi, o těmpil.
21. O bâ-ba yoki *nonaně*, ka bâ-ba ngiya o těmpil n' ubwa mětě ba ka yokwakidě. Ka prist ya molo na ba diyaki na mâ ba pâ, ka bâ-ba lata ehoka, na batodu ba bana ba Isreěl, ka bâ-ba lomidě o ndabo-ivititi ka nângidě bâ.
22. O benami be bědi wě, bá kâbidě bâ o ndabo-ivititi, ka bâ-ba timbě ka languwa,
23. Na, Mbambayě ho ma kâbiděte ndabo-ivititi dibamango bwamu, na bevengi těměngo o bwebwe, ndi o hwě-ho dubuwedi hó kâbidě moto omě.
24. Ndi o prist ya molo, na ngâwě ya těmpil, na prist iněně ba yokidi belombo těkabe, ba ka mamaka beâ, na, Ekae e ka diya lě na ě?
25. Ka moto a viya ka languwa bâ, na, Hilakěteni bamo tě ibanyu ba ngakidě o ndabo-ivititi, ba těměngo o těmpil, ba yokwakidi bato.
26. Jâ ndi ja ngâwě na benami ja vala ka bâ-ba vana bâ, hanga na bwai, na jângâ ja na o banga bato ba yanguwa bâ malale.

27. O bâ-ba pâni bâ, ka bâ-ba diyidĕ *bâ* o boho boa ehoka, ka prist ya molo a uwa bâ,

28. Na, Hwa 'bo kandakidĕ inyĕni, na, o yokwakidĕ pĕ ni na dina tĕkadi? ndi yĕnĕkĕteni o londidĕndini Jĕrusalĕm yĕhĕpi na eyokwanidi 'anyu, na o 'mbakandini o pâdĕ makiya ma moto tĕkanĕ o hwĕ-ho jadi.

29. ¶ Jâ ndi ja Pitĕ na metodu *mepâkwĕ* ja timbwana bâ, na, Ho lukakandi o yokiya Anyambĕ wa na bato.

30. Anyambĕ ya bahangwĕ bahu ndi a betidĕ Jisus uanyu a weyakidi k' inyĕni wa kĕlidi Mâ ni o 'le.

31. Mâ ndi ua Anyambĕ a betidĕ na enâ 'aju eyomi, na a *diyaki* Utumbwani na Uhungini u vĕkĕ Isreĕl iluwa, n' iyudwĕ ja mabe.

32. Hwĕ ndi tali jaju ja belombo tĕkabe; yâ nyanga tĕ te Ilina Iyamu, ja Anyambĕ i vĕkidi ba yokakiyĕ Mâ.

33. ¶ O bâ-ba yoki nonanĕ ka bâ-ba pĕhiyĕ *melema*, ka bâ-ba tinga na ba weyaki bâ.

34. Ka Farisi pâkâ ya tĕmĕ o ehoka, dina na Gameliĕl, uyokwidi mua beleka-

nako, ua bato běhěpi a ma yěněkě jambo iněně, ka mâ-a vâ na metodu me t' o bakudwě;

35. Ka mâ-a vâ na bâ, na Inyi bamo ba Isreěl, bandamakiděni nyanga 'anyu e hakě o pělě ya bamo těkaba.

36. Ikabojana o hwi ja bohoboho, Tudas a těměkindi, a ka měměkě na a běndi uaju moto, ka tango ya bato ka kam' inai ya lata na mâ; nd' a weyakudwěndi, ka tango e yokakiyi mâ yěhěpi ya pajangana, ba wakindi o ndâyě.

37. O moto těkaně a bědi tombango, ka Judas ya Galili a těmě o hwi ja pago, a valanaki tepě bato baitě, ndi a waki tepě, ka tango e yokakiyi mâ yěhěpi ya pajangana.

38. Ndi mbi vâki n' inyěni, *na*, Himbamakani, dikakani bamo těkaba mbwe: oningě ehoka těkae tombe ehavu těkae e diyete ya bato, e ka wate o ndâyě.

39. Ndi oningě e diyete ya Anyambě, o 'bě na ngudi ya weyidi yâ ni o ndâyě, o banga wa duwaniyani o yanaki na Anyambě.

40. Ka bâ-ba yokiya mâ, ka bâ-ba ndiya metodu, o bâ-ba bi bâ bomango, ka bâ-ba

kandidě bâ na ba kalake pě na dina ja Jisus, jâ ndi jâbu ja hulidě bâ.

41. ¶ Ka bâ-ba vala o boho boa ehoka, ba kěkě ba peyaka nana ba langudwi na ba bi weyango na o yoka ihâni o nyanga ya dina jaju.

42. Bu dâkâ iyokudě n‘ ikaliya ja Jisus Kraist o těmpil na o mandabo, buhwa ka buhwa boěhěpi.

KAPITA VI.

1. O hwi tědině o tango ya beyokwedi e kenindi, ka ba Grisi ba tâkâlâniyě na Hibru, ’kabojana mealika meabu me ma pojakwěndi o ngabo ya buhwa boěhěpi.

2. Jâ ndi ja jomu na babale ja ndiyě ebimba ya beyokwedi, ka bâ-ba vâ, *na*, E ’bě hohonganěngo na ho dikaka ndaga ja Anyambě na hwě-ho ka hakiya tagulu.

3. Ndi bana bina, ’mbwakiyani o tango ’anyu bamo hěmbwědi ba kuma eyamu, ba di londango n‘ Ilina Iyamu, n‘ iyowě, ibahu ba ka bweya o ehavu těkae.

4. Ndi hwě-ho ka diya kabo b‘ ikaliya n‘ ipakuwa ja ndaga.

5. ¶ Ka ndaga ya tândidě ebimba yě-

hěpi, ka bâ-ba pânâ Stivěn, momo a diyaki londango ikamidě n' Ilina Iyamu, na Filip, na Prokorus, na Nikenor, na Timon, na Parminas, na Nikolas, a uluakidi ua Antiâk.

6. Ka bâ-ba tědě bâ o_boho boa metodu: o bâ-ba bědi kaliyango, ka bâ-ba kahidě bâ makadu.

7. Ka ndaga ja Anyambě ja kena ka tango ya beyokwedi ya vuha o Jěrusalěm na ngudi, na njamba 'něně ya prist na kâlâmâkiyě ikamidě.

8. Ndi Stivěn a diyakidi ikamidě na ngudi ti, a ma haki belombo be mamakwě na megoma o meoho mea bato.

9. ¶ Jâ ndi ja ba sinigâg tě tubakwě na ya Libertini, na ba Sirini, na ba Alěxanda, na ba Silisa, na ba Asia, ba ka bomaka na Stivěn penda.

10. Ba diye na ngudi ya huka iyowě n' ilina jaju i ma kalanaka.

11. Jâ ndi jabu ja kâlâ bato ba vâki, *na*, Ho i mâ yokango a kalaka ndaga ja makili o pělě 'a Mosěs na Anyambě.

12. Ka bâ-ba vegudě bato, na batodu, na balěndi, ka bâ-ba pâ o mâ-a jadi, ka bâ-ba bweya mâ, ka bâ-ba pâdě *mâ* o ikando.

13. Ka bâ-ba tědě tali ja 'vela, i vâki, *na*, Moto těkaně a dâkâ ikala ja ndaga ja makili o pělě 'a iboko tě via holi ekavi, na o pělě 'a elekanako.

14. Ikabojana ho yokango a vâkâ na Jisus tě ya Nasarět ekaně, a ka buluděndi iboko těkavi, na Mâ a uludě mběmbâ ja Mosěs i dikakiyi hwě.

15. O ba diyakidi o ikando běhěpi ba hilidě mâ, ka bâ-ba yěně boho boaju boa bě o mâ na boa enjěl.

KAPITA VII.

1. Jâ ndi ja prist ya molo ja vâ, na, Belombo těkabe be nonaně?

2. Ka mâ-a vâ, *na*, Bamo, banabina, na bapaia, ta yokani; Anyambě y' ivenda e pumakiyedi hangw' 'ahu Ebreham o mâ-a diyakidi o Měsopotemia ovaně a t' o diya o Karan.

3. Ka Mâ-a vâ na mâ, na, Umwaka o ehe 'âvě, dikaka majawě mâvě, na nâvě wa viya o ehe 'amě e ka levid' âvě.

4. Ka mâ-a 'muwa o ehe ya Kaldia na diyaka o Karan, o hangwě a bědi wango na mâ na umwaka pě omě na

vaka ka diya o ehe tĕ̆ eanyu ya bĕ. ekae.

5. Au vĕ̆kĕ̆ mâ ekuha omĕ̆ na vilolombo via tĕdĕ itambi jaju; ndi a yohanakidĕte mâ na A ka vi mâ yâ eabu, na bana baju, e ka longĕ, ovanĕ a t' o pâ na mwana.

6. Ka Anyambĕ a kala kakana na, ibângâ jaju i ka diyi bangi o ehe ya ngani, ba ka luki bâ na bâ-ba ka jongolakidĕ tepĕ *bâ*, kama ja mepuma inai.

7. Ka Anyambĕ̆ a vâ pĕ, na, Mbi ka yĕkidĕndi etomba tĕ̆ e ka lukĕ̆ bâ yenĕ̆, nandi bĕ̆ngĕ̆ ba vake ka kaliya 'Mba o iboko tĕkavi.

8. Ka Mâ-a vĕ mâ panga ya ihĕ̆bwĕ, ka *Ebreham* a ja Aisak, ka mâ-a hĕ̆bĕ̆ mâ na hwi lowambi, ka Aisak a *ja* Jekôb, na Jekôb na *jaka* jomu ja mejâmbi na mejâmbi mebale.

9. Ka mejâmbi mea viniya Josĕ̆f, ka bâba hamba mâ o Ijipt, nd' Anyambĕ̆ a diyaki na mâ,

10. Ka Mâ-a vĕ̆ngidĕ̆ mâ o njuke jaju jĕhĕpi, ka Mâ-a vĕ mâ unyĕvĕno n' iyowĕ o boho boa Fero y' upolo mua Ijipt, ka Mâ-a panga mâ gâveni ya Ijipt na ndabo 'aju yĕhĕpi.

11. Ka nja y‘ usalâku ya kwa o ehe ya Ijipt na Kenan, etuniya eněně; bahangwě bahu ba diye pě na ngudi ya duwa bodiyanako.

12. Ndi o Jekâb a yoki na beja be ndi o Ijipt, ka mâ-a loma bahangwě bahu o boho.

13. *Njo* y‘ ibale ndi ya Josěf e yowanakidě na bana ba hangwě, ka majawě ma Josěf ma yowaně o Fero a jadi.

14. Jâ ndi ja Josěf ja banda, ka mâ-a ndidě hangwě Jekâb na majawě maju měhěpi, mabo ma bato hěmbwědi na bato batano.

15. Ka Jekâb a huba o Ijipt, ka mâ-a wa, bâ na bahangwě bahu běhěpi.

16. Ka bâ-ba valanwě o Saikěm, ka bâba nangudwě o budu boa Ebreham bo hambaki na bana ba Ěmor ya *hangwě* Saikěm na dâlě.

17. Ndi o egombe ya panga ya Anyambě e kanakiyedi Ebreham e bakamidi, ka bato ba tombuwa ka bwingě o Ijipt.

18. Kwanga na upolo upâkwě u betakidi u ha yowakidě Josěf.

19. U kândâki bato bahu, a ka jongolakidě bahangwě bahu, ba ka ’hwaka bana babu na banga ba diya.

20. Yâ 'gombe tĕ ndi ya Mosĕs e jakudwĕ, a diyaki bwamu boite, ka mâ-a bongunwĕ o ndabo 'a hangwĕ ngândĕ ilalo:

21. O mâ-a uhwakudwĕ ka mwana ua Fero ua mwajo a tâlidĕ mâ, ka mâ-a tombudĕ mâ, ka mwan' 'aju mĕtĕ.

22. Ka Mosĕs a yokudwĕ iyowĕ ja Ijipt jĕhĕpi, a diyaki na ngudi ya ndaga na behadi.

23. O mâ-a diyakidi a pâdĕ igona ja mabo ma mepuma manai, ka yâ-ya pâ o ulema muaju na a kĕkĕ ka pepuwa bana ba nyangwĕ ba bana ba Isreĕl.

24. O mâ-a yĕnidi umbâkâ a bevakudwĕ ka mâ a kamaniya *mâ*, ka mâ-a kunda a pambalakudwĕ ka mâ-a bweya ua Ijipt:

25. Ikabojana a yebakiyi na ipĕ bana ba hangwĕ ba ka yowi na Anyambĕ a ombakandi o vengidĕ bâ na enâ 'aju: ndi bu bwĕyakidĕ.

26. Buhwa bopâkwĕ o bâ-ba diyaki ba yomanaka ka mâ-a levidĕ pĕ bâ nyolo 'aju mĕtĕ, na a lataki bâ, na, Bamo, inyi nyangwĕ pâkâ, o bevanakiya li nande?

27. Ka a bevakiyedi upâkwĕ a tindiya mâ, na, Nja pangid' âvĕ upangiyi n' uyĕkidi muahu?

28. O 'mbaka tepĕ o weya 'mba, ka âvĕ-o weyakidi moto ua Ijipt vaiko?

29. O Mosĕs a yokidi ka mâ-a kweya, ka mâ-a diya mwĕngi o ehe ya Midian, eaju e jaki bana babale.

30. O mabo ma mepuma manai ma tombidi ka Enjĕl ya Jĕhova ya pumiya mâ o nginga ya Saina n' ungonyi mua veya o ele.

31. O Mosĕs a yĕnidi ka mâ-a mama ndaga a vâye; na a bakame ka hilĕ, ka joyi ja Jĕhova ja kâbidĕ mâ.

32. *Na*, Umba *ndi* Anyambĕ ya bahângwĕ, Anyambĕ ya Ebreham, Anyambĕ ya Aisak, na Anyambĕ ya Jekâb. Jâ ndi ja Mosĕs ja likima, a jijiye pĕ o hilĕ.

33. Ka Jĕhova a vâ na mâ, na, Vĕngĕkidĕ makogo mâvĕ o matambi mâvĕ; 'kabojana mahĕ ma iboko tĕ iviâvĕ vi di tĕmĕngo vinĕ, ma ndi holi.

34. Mbi yĕnĕngo, mbi yĕnĕngo majili ma bato bamĕ ba jadi o Ijipt ma yĕnĕkĕ, Mbi yokango udiki muabu u dakakĕ, Mbi pwi ka vĕngidĕ bâ. Ndi vaka, Mbi lomi âvĕ o Ijipt.

35. Mosĕs tĕ u muabu u kiyakidi, na, Nja pangid' âvĕ upangiyi n' uyĕkidi? te

mua Anyambĕ u lomaki pĕ ka pangiya na ka vĕngidĕ bâ na enâ ya Enjĕl tĕ e pumakiyi mâ o ele.

36. O mâ-a bĕdi belombo be mamanakwĕ na megoma hango o ehe ya Ijipt, na manga ma veivei, na nginga, o mabo ma mepuma manai, ka mâ-a vĕngidĕ bâ.

37. ¶ Mâ, Mosĕs tĕ, nd' u vâki na bana ba Isreĕl, *na*, Jĕhova Anyambĕ 'anyu a ka betĕndi 'nyĕni Usâki mua bana ba banyangwĕ banyu u ka kwanĕ 'mba; mâ nd' uanyu a ka yokiyĕ.

38. Mâ ekanĕ nd' a diyaki na church o nginga na enjĕl e kalaki na mâ o ukodi mua Saina na bapaia; a pahakiyi ndaga ja emĕnâ ijaju i vĕki hwĕ:

39. Ua bahangwĕ bahu a ha yokakiyedi ndi ba tindakiyi *mâ*, melema meabu me ka timbaka o Ijipt,

40. Na Erân, *na*, Haka hwĕ bea anyambĕ be ka 'lĕ o boho boahu: 'kabojana hwa 'we pĕ ka Mosĕs tĕ u vanakiyi hwĕ o ehe ya Ijipt ekamu a hadi.

41. Ka bâ-ba vela etumbĕ ya nyati o hwi tĕdinĕ, ka bâ-ba yambiya ugano, ba ka peyaka na behavu bea benâ beabu mĕtĕ.

42. Ka Anyambĕ a vonguwa, ka Mâ-a vĕ bâ o ikaliya ja ndumba ya oba; ka yâ didi lĕndwĕngo o 'janganangobo ya usâki, *na*, Inyi ndabo ya Isreĕl o ndi Mbi dikidĕngo tito ja wewe, na benambo, o mabo ma mepuma manai o nginga.

43. E, ka inyĕni wa nângâni mâkâ mua Molâk na nyĕtĕti ya anyambĕ 'anyu Rĕmfan, megano meanyu me velakidi na me kalakiyĕ: Mbi ka valanandi 'nyĕni tombango Babilon.

44. Bahangwĕ bahu ba diyaki na mâkâ mua tali o nginga ka Mâ-a levakidĕ, o Mâ-a kalaki na Mosĕs, na a hakete mâ hohonganĕngo na mbago 'aju e yĕnĕkidi.

45. Mu-a bahangwĕ bahu ba vakidi o mbuhwa na Jâsua u vanakidi o ehe ya Jĕntail, ba Anyambĕ ba dumakidi o boho boa bahangwĕ bahu, wĕ na o hwi ja Devid;

46. A duwakindi unyĕvĕno o boho boa Anyambĕ, ka Mâ-a vaha o duwa Anyambĕ ya Jekâb mâkâ.

47. Ndi ka Sâlâmâni a longa Mâ ndabo.

48. Tombe ka Ua-oba-mĕtĕ a ha diyaka o tĕmpil i longakwi na benâ; ka usâki e vâkidi, na,

49. Hĕvĕn eka 'amĕ, he ebong' 'amĕ e pitakĕ: nja ndabo-ĕ eanyu e ka longiyĕ 'Mba? ka Anyambĕ a vâkĕ; nj' iboko-ĕ iviamĕ vi ka yâjĕ?

50. E 'bĕ 'nâ eamĕ e veli belombo tĕkabe beĕhĕpi?

51. ¶ Inyi ba mabâlu yenyeyenye ba ha 'bĕ hĕbwĕngo melema na matâ ekaba, o teni Ilina Iyamu kabo bohimbakidĕ: nyanga ya bahangwĕ banyu *e ma haka*, yâ te eanyu *e hakĕ*.

52. E lĕ nja usâki ya bahangwĕ banyu u ha ngongolakidĕ? ba weyaka ba ma levakidĕ o pĕlĕ y' ipâdi via Wa Hohonganĕngo; uanyu a diyi bakândi, na baweyi;

53. Inyĕni ba pahakiyi belekanako na evĕdi ya enjĕl, nd' o tati *beâ* ni.

54. ¶ O bâ-ba yokidi belombo tĕkabe, ka bâ-ba pĕhiya melema, ba ka kalakidĕ mahonga *mabu*.

55. Ndi o mâ-a diyakidi londango n' Ilina Iyamu a hilakidĕndi oba sii, ka mâ-a yĕnĕ ivenda ja Anyambĕ, na Jisus a jadi tĕmĕngo o 'nâ ya Anyambĕ eyomi.

56. Ka mâ-a vâ, na, Hilakĕteni, mbi yĕnĕkĕndi oba bwe, na Mwana-moto a jadi tĕmĕngo o enâ ya Anyambĕ eyomi.

57. Ka bâ-ba yama nangudi, matâ mabu ḏibango, ka bâ-ba 'la umbila o mâ-a jadi njamba pâkâ.

58. Ka bâ-ba pumĕ *mâ* o mboka, ba ka bweyaka *mâ* ko-ko ja malale; ka tali ja nangidĕ ngâi jabu o beko bea iwanja ja momo, dina na Sâl.

59. Ka bâ-ba bweya Stivĕn ko-ko ja malale, ka mâ a dakiya *Anyambĕ*, na, Upangiyi Jisus, nângâkâ ilina jamĕ.

60. Ka mâ a balama, ka mâ-a yama nangudi, na, Upangiyi, o langake bâ bobe tĕkabo.. O mâ-a vwi nonanĕ, ka mâ-a kwa o viyâ.

KAPITA VIII.

1. Sâl a diyakite iwedo jaju kamidĕngo. O yâ egombe tĕnĕ ndi ya church e diyakidi o Jĕruselĕm, e hakudwĕ njuke enĕnĕ; ka bâ bĕhĕpi ba pajangana indendandenda via Judia na Semeria, dikango kabo metodu.

2. Ka bato bayamu ba bapĕ Stivĕn *ka tonga mâ*, ka bâ-ba eya mâ mbembe enĕnĕ.

3. Ndi Sâl a ma weyakate church kabo

kwedi, a ngakiya ndabo jĕhĕpi a ngwanga taka bamo na bajo, ka vamakĕ *bâ* o ndabo-ivititi.

4. Ovanĕ nd' o ba hamanakidi, ba kĕkidi ba kĕkĕ ba kalaka ndaga.

5. Ka Filip a 'la o mboka ya Semeria, ka mâ-a kaliya bâ Kraist.

6. Ka bato ba yokolidĕ belombo bea Filip be kalakidi njamba, ba yokaka ba yĕnĕkĕ megoma meaju me ma haka.

7. Ikabojana malina mabe, ma ma bĕki yamango na mâ ma vĕngĕmĕ na baitĕ ba ma diyaka na mâ, na ba ma yandakudwĕ na ngadi, na byĕmĕ, be yongaka.

8. Mboka tĕnĕ e diyaki ya bĕ na mbya 'nĕnĕ.

9. Nd' o diyaki na momo 'mbâkâ, dina na Saimân, a takidi o timba o mboka tĕnĕ a yabaka bato ba Semeria, na a bĕndi uaju moto unĕnĕ.

10. Mâ nd' uabu ua bĕhĕpi a ma yokakiya na ndĕmbĕ na batodu, na, Momo tĕkanĕ a ngudi ya Anyambĕ enĕnĕ.

11. Ba ma dilaki mâ 'kabojana a vula a yabaka bâ n' utimbo.

12. Nd' o bâ-ba kamakidĕ nyanga ya Fi-

lip e kalakidi o pělě y' ipangiya ja Anyambě na dina ja Jisus Kraist, ka bâ-ba baptaiswě, na bajo na bamo.

13. Ka mâ mětě Saimân a kamidě tepě: o mâ-a baptaisudwě a ka diyaka na Filip, a ka mamaka o mâ-a yěni megoma na ndembo i hamakidi.

14. Ndi o metodu me diyakidi o Jěrusalěm me yokakidi, nana ba Semeria ba pahiyi ndaga ja Anyambě, ka bâ-ba loma Pitě na Jân o bâ-ba jadi:

15. O bâ-ba bi wě, ka bâ-ba kaliya bâ na ba pahakiye Ilina Iyamu:

16. (Ikabojana i diyakite i ta o puga bâ na moto n' umbâkâ: ba diyakite kabo baptaiswěngo na dina j' Upangiyi Jisus.)

17. Ka bâ-ba kahidě bâ makadu, ka bâba pahiya Ilina Iyamu.

18. O Saimân a yěni na ikahidě ja makadu mea metodu, ndi pâkidi Ilina Iyamu, ka mâ-a vě bâ hika,

19. Na, Věkě tepi 'mba ni ngudi těkaně, ovaně nd' umba-mbi ka běyě mbi kahiděngě moto makadu, na mâ-a pahiya Ilina Iyamu.

20. Ndi Pitě a vâki na mâ, na, Hika 'vě e hinakiyete na nâvě, jambojana o pikili-

yango na bova boa Anyambĕ bo ndi bo hambakwĕ na hika.

21. O 'bĕ na mbĕi tombe ikabo o itato tĕkadi: 'kabojana ulema muâvĕ u 'bĕ hohonganĕngo o mihâ ma Anyambĕ.

22. Yĕnĕkĕ ngĕbĕ o nyanga ya bobe tĕ iboâvĕ bo hadi ekabo, wa kaliya Anyambĕ ipĕ a ka iyidĕ ipikiliya ja ulema muâvĕ.

23. Ikabojana mbi hilidi na o ngite o njongi 'a jodi, na meboka mea bobe.

24. Jâ ndi ja Saimân ja vâ, na, Kalakiyi 'mba ni Upangiyi, ovanĕ nd' o belombo tĕ ibeanyu bea kalaka be ka diyĕ be pâye o 'mba-mbi jadi.

25. O bâ-ba bi langango na bâ tepĕ ndaga ja Anyambĕ kaliyango, ka bâ-ba timba o Jĕruselĕm, ba kĕkĕ ba kalakiya sango eyam' o mamboka ma Semeria maitĕ.

26. Ka enjĕl ya Anyambĕ ya kala na Filip na, Tĕmĕkĕ, kĕkĕ o pĕl' 'a diko o njeya e vakiyĕ oviya Jĕrusalĕm na pâ o Gesa, e di nginga.

27. Ka mâ-a tĕmĕ ka mâ-a vala: a hilĕte momo ua Ithiopia, utonga mua ngudi enĕnĕ o ivenda ja Kandase ya kweno ya ba Ithiopia, a ma pangakiya ungumba muaju muĕhĕpi, a viya o Jĕruselĕm ka kaliya,

28. A timbaka, o ndabo-'a-belape diyango, a langaka Isea ya usâki.

29. Ka Ilina ja Anyambĕ ja vâ na Filip, na, Bengakiya, wa bakama na ndabo tĕ ya belape ekanĕ.

30. Ka Filip a 'la ovonĕ umbila, o mâ-a yoki mâ-a langaka Isea ya usâki, ka mâ-a vâ na mâ, *na*, O bweyakidĕte nyanga 'vĕ e langakĕ?

31. Ka mâ-a vâ, *na*, Mbi ka bweyidĕ lĕ na, moto a t' o levidĕ 'mba? Ka mâ-a vaha na Filip a betake ka diya na mâ.

32. Iboko via ilĕndwĕ iviaju vi diyakidi a langaka nd' ekavi, A tumbwanakudwĕndi ka udâmbĕ u kĕkĕ ka weyuwĕ, emukumuku bwĕsĕ na mwana-udâmbĕ a didi o boho boa ba kĕngĕkĕ Mâ, nonanĕ tepĕ o mâ-a ha dubwakidi udumbu muaju;

33. O ihubiya jaju ka yĕkĕ 'aju ya nângânwĕ Mâ; nja ka pĕhĕ mbamba jaju? Ikabojana emĕnâ 'aju e vĕngudwĕndi o he.

34. Ka utonga mâ-a timba na Filip, na, Mba hâhâlidĕnd' âvĕ, nja ua usâki a kalakiya belombo tĕkabe? mâ mĕtĕ, ipĕ mot' upâkwĕ?

35. Jâ ndi ja Filip ja dubuwa udumbu

muaju, ka mâ-a yalĕ o ilĕndwĕ tĕ ka mâ-a kaliya mâ Jisus.

36. O bâ-ba validi ekĕndâ ka bâ-ba pâ o miba na mahuhu; ka utonga mâ-a vâ, na, Yĕnĕkĕte, miba *nd' ekama;* e lĕ pĕ nde e himbakidĕ 'mba na mbi baptaisakwĕ?

37. Ka Filip a vâ, *na,* Oningĕ na o te kamidĕngo n' ulema muâvĕ muĕhĕpi, na nâvĕ wa baptaiswĕ. Ka mâ-a timbĕ, na, Mbi kamidĕngo na Jisus Kraist a Mwana-Anyambĕ.

38. Ka mâ-a sombiya na ndabo 'a-belape e tĕmĕke de; ka Filip n' utonga bĕhĕ ba huba o miba; ka mâ-a baptaisa mâ.

39. O bâ-ba jabuwedi o miba, k' Ilina ja Upangiyi ja nângâ Filip, utonga u yĕne pĕ mâ: ka mâ-a 'la ekĕndâ a kĕkĕ a peyaka.

40. Ndi Filip a duwanakiyendi o Asotus: a tombaka ka mâ-a kaliya o mamboka mĕhĕpi, kwanga nala o mâ-a pâkidi o Sĕsaria.

KAPITA IX.

1. Sâl a diyakite a ngite a vegumaka mekĕtĕku mea iweya ja beyokwedi bea Upangiyi, ka mâ-a 'la o prist ya molo a jadi,

2. Kâ vaha bejanganangobo be kĕkĕ o Damakus o sinigâg i jadi, na oningĕ a duwingĕ ba njeya tĕkanĕ, ba diye tombe bamo, tombe bajo, a vana bâ na mekato o Jĕrusalĕm.

3. A kĕkĕte a bĕ baka na Damaskus: tepĕ o njo pâkâ bwe ya viya ka panyiya mâ ya viya oba.

4. Ka mâ-a kwa o he, ka mâ-a yoka joyi, i vâkâ na mâ, *na*, Sâli, Sâli, o haka lĕ 'mba njuke tĕ enĕnĕ ekanĕ ya nde?

5. Ka Mâ-a vâ, *na*, Âvĕ a lĕ nja, Upangiyi? K' Upangiyi a vâ, *na*, Umb' i Jisus uâvĕ a hakĕ njuke tĕ enĕnĕ ekanĕ: *e* bokolo na o tudakiya o ndongo.

6. A njanjalanaka, a mamaka, ka mâ-a vâ, *na*, Upangiyi, o ka vahâ lĕ 'mba mbi haka nde? K' Upangiyi Mâ-a *vâ* n mâ, *na*, Tĕmĕkĕ, kĕkĕ o mboka, ovonĕ nd' âvĕ-o ka langudwĕ nyanga 'vĕ e ka hayĕ.

7. Ka ba kĕki na mâ njamba ba tĕmĕ de, ba puhaka ndaga ya kala, bâ te yokango joyi, ndi ba yĕne moto.

8. Ka Sâl a 'muwa o he; o mihâ maju ma bumuwedi a yĕne moto: ndi ba tumbwanaki mâ o 'nâ vyĕ, na pânâ o Damaskus.

9. A diyaki hwi 'lalo a yĕne, a je, na
mâ-a mâte.
10. ¶ Eyokwedi yâkâ e diyakindi o
Damaskus dina Ananaias, mâ ndi ua Upa-
ngiyi a vâkidi o ndâtâ, *na*, Ananaias. Ka
Mâ-a vâ, *na*, Hilakĕtĕ, umba te 'kanĕ,
Upangiyi.
11. Ka Upangiyi mâ-a vâ na mâ, *na*,
Tĕmĕkĕ, kĕkĕ o uhĕngĕ u tubakwĕ na De,
wa uwa ba ndabo 'a Judas momo a tuba-
kwĕ na Sâl ya Tarsus: hilakĕte, a kala-
kiyandi.
12. Na mâ-a tepĕ yĕnĕngo ehihila, momo
a tubakwĕ na Ananaias a vaka o mâ-a
jadi, ka kahidĕ mâ ikadu, na a yĕnĕkĕ.
13. Ka Ananaias a timbĕ, *na*, Upangiyi
mba vuli mbi yokaka na bato baitĕ, nya-
nga ya bobe boa momo tĕkanĕ bo di hango
bato bâvĕ bayamu ba didi o Jĕrusalĕm:
14. Ndi na kumbanakidĕ o mâ-a vĕwu-
dwĕ ngudi ya na a katake ba tubakĕ dina
jâvĕ, na prist ya molo okava.
15. K' Upangiya a vâ na mâ, *na*, Haka
ekĕndâ, 'kabojana a ndi eva 'mĕ e di pânâ-
ngo e ka bapĕ dina jamĕ o Jĕntail, na me-
polo, na bana ba Isreel ba jadi.
16. Ikabojana mbi ka levidi mâ nyanga

ya belombo benĕnĕ ibeaju be ka yĕnĕ o nyanga ya dina jamĕ.

17. Ka Ananaias a ha ekĕndâ 'aju. O mâ-a ngiyedi o ndabo, ka mâ-a kahidĕ mâ makâdu, na, Mwanina Sâl, Upangiyi, (Jisus a pumakiyedi âvĕ o njeya, o âvĕ-o vakiyedi,) a lomi 'mba na yĕnĕkĕ, na nâvĕ wa londa n' Ilina Iyamu.

18. Tepĕ ka belombo bea kwa o mihâ maju ona manyâ; ka mâ-a yĕnĕ o mbenjĕ pâkâ ka mâ-a tĕmĕ ka mâ-a baptàiswĕ.

19. O mâ-a pahiyi beja ka mâ-a yâdiyĕ. Jâ ndi ja Sâl ja diya na beyokwedi be diyakidi o Damaskus mbei ya hwi.

20. O yâ njo tĕ ya pâkâ a ka langwakiya Kraist o sinigâg, na, a Mwana-Anyambĕ.

21. Ndi ba yokakidi bĕhĕpi ba mamakindi, na, A 'bĕ a ma weyaka ba ma dakakiya dina tĕkadi o Jĕrusalĕm ekanĕ, na mâ a pâte okava o yâ na ovanĕ nd' o mâ-a ka 'lanĕ bâ na mekato o prist ja meolo i jadi?

22. Ndi Sâl a yâdâki boyâdâkâ na boyâdâkâ, a ka suliyakĕ Jiu i diyakidi o Damaskus, n' ilevidĕ ja na ekanĕ ndi na Kraist mĕtĕ.

23. ¶ O hwi iitĕ i bĕdi tombango, ka Jiu

ba vala o ehoka na ba 'mbakandi o weya mâ:

24. Ndi eveng' 'abu e ma vengamakiya mâ, e diyaki ya yowanĕ o Sâl a jadi: ba ka vengaka mambĕ ma megomba, bulu na mwehe na ovanĕ nd' o bâ-ba ka weyĕ mâ.

25. Jâ ndi ja beyokwedi ja nângâ mâ na bulu ka bâ-ba vamĕ mâ o ṅgandi ka bâ-ba hubĕ *mâ* o ugomba.

26. O Sâl a pâdi o Jĕrusalĕm wĕ, a ka yĕjĕkĕ o lata na beyokwedi: ndi bâ bĕhĕpi ba ma bangaki mâ, ba diye kamidĕngo na a ndi eyokwedi.

27. Ndi Barnabas a nângâki mâ, ka mâ-a pâde mâ o metodu me jadi, ka mâ-a languwa bâ nyanga 'aju e yĕnĕkidi Upangiyi o njeya, na nyanga 'aju e kalaki na mâ, na eaju e kalaki dina ja Jisus o Damaskus a bange.

28. A diyaki na bâ o Jĕrusalĕm, a vakiya, a timbaka.

29. A ka kalaka na dina ja Upangiyi Jisus a bange, a bomaka penda na ba Gris: ba ka 'mbaka o weya mâ.

30. O bana ba nyangwĕ ba yowudĕ, ka bâ-ba hubana mâ o Sĕsaria na validĕ mâ o Tarsus.

31. Nandi bĕngĕ church i pahakiye iyâjâ oviya Judia na Galili nala o Semeria, i ka tombwaka. Ka jâ ja vuha o bâ-ba tamuwi na jângâ ja Upangiyi, na mbya y' Ilina Iyamu.

32. ¶ O Pitĕ a tombidi a kĕkĕ a ka hamaka ka mâ-a pâ o bato bayamu ba diyakidi o Lida ba jadi.

33. Ka mâ-a kâbidĕ omĕ momo dina na Enias, a diyakidi a bĕ o ikondo mepuma lowambi na ebĕdi 'a ngadi.

34. Ka Pitĕ a vâ na mâ, na, Enias, Jisus Kraist a yongidĕnd' âvĕ: tĕmĕkĕ, wa samba enangi 'âvĕ. Ka mâ-a hungana tepĕ o tĕmĕ.

35. O ba diyakidi o Lida na Saron, bĕhĕpi ba yĕnĕ mâ, ka bâ-ba uluwa o Upangiyi a jadi.

36. ¶ Eyokwedi yâkâ e diyakindi o Jâpa, dina na Tabaita, i 'luakudwĕ, na, Dâkas: mwajo tĕkanĕ a diyaki na behavu beyamu beitĕ, na bova boaju bo ma vĕnĕkĕ.

37. O jâ hwi tĕdinĕ a 'la ka bĕ ka mâ-a wa: o bâ-ba bi mâ tukango ka bâ-ba nangidĕ *mâ* o ilika via oba.

38. Nd' o Lida a diyakite baka na Jâpa, na beyokwedi tepĕ yokango na Pitĕ a nd' omĕ ka bâ-ba loma bato babale o mâ-a jadi,

na ba vahaki *mâ* a pâkâ o bâ ba jadi, bohadivakidĕ.

39. Jâ ndi ja Pitĕ ja tĕmĕ ka mâ-a 'la na bâ, o mâ-a pâdi ka bâ-ba valana mâ o ilika via oba: ndi mealika meĕhĕpi me diyaki baka ilevidĕ ja koto na ngâi ja Dâkas i hakidi, o mâ-a diyakidi a ngite na bâ.

40. Ndi Pitĕ a pumakidi bâ bĕhĕpi, o mâ-a humi mabângâ ka mâ-a kaliya, ka mâ-a vonguwa o ekengo e jadi, na, Tabaita, umwaka. Ka mâ-a dubuwa mihâ: o mâ-a yĕnĕ Pitĕ, ka mâ-a diya diya.

41. Ka mâ-a hambidĕ mâ enâ, ka mâ-a hĕhĕ mâ; o mâ-a bedi bato bayamu na mealika ndiyango, ka mâ-a timbĕ mâ o bâ ba jadi mihâ.

42. Ka yâ-ya yowanĕ o Jâpa yĕhĕpi; ka baitĕ ba kamidĕ Upangiyi.

43. O bea be bi nonanĕ hamango, ka mâ-a diya hwi iitĕ o Jâpa na Saimân pâkâ e ma haka bekoto.

KAPITA X.

1. O diyaki na momo 'mbâkâ o Sĕsaria, dina na Kârnilias, senturian ya njamba tĕ e ma tubakwĕ na ya ba Itali.

2. *Momo* uyamu, a ma bangaka Anyambĕ, bâ na ba ndabo 'aju bĕhĕpi, a ma vĕkĕ bato bova boitĕ, na mâ a kalakiya tepĕ Anyambĕ egombe yĕhĕpi.

3. O epedi ya mawĕla malalo ka mâ-a yĕnĕ ehihila, enjĕl ya Anyambĕ suka e vaka na o mâ-a jadi, ka ya vâ na mâ, *na*, Kârnilias.

4. O mâ-a hilidĕ mâ ka mâ-a banga, mâ na, E lĕ nde Upangiyi? Ka mâ-a vâ na mâ, *na*, Makaliya mâvĕ na bova boâvĕ be pândi iyongidĕ o boho boa Anyambĕ.

5. Ndi lomaka bato o Jâpa, ka ndiya Saimân, a di pĕ na dina ipâkwĕ, na, Pitĕ:

6. A lumbiyango Saimân e hakĕ bekoto, a di ndabo baka na manga; mâ ndi a ka languw' âvĕ nyanga 'vĕ e ka hayĕ.

7. O enjĕl e kalaki na Kârnilias e validi kâ mâ-a ndiya bahayi ba ma diyaka na mâ o ndabo babale, na sâjĕ eyamu o tango ya ba ma hakiya mâ egombe yĕhĕpi.

8. O mâ-a bi bâ belombo *tĕkabe* beĕhĕpi langwango, ka mâ-a loma bâ o Jâpa.

9. ¶ Bia bwe o bâ-ba diyaki ba kĕkĕ ekĕndâ ba bĕ baka na mboka, ka Pitĕ a 'la o ndabo oba ka kaliya, o epedi ya jobameolo.

10. A diyakindi a ka yokaka nja, a 'ka 'mbaka o ja: o bâ-ba diyaki ba kenjakĕ, ka mâ-a kwa uge,

11. Ka mâ-a yĕnĕ hĕvĕn bwe, na elombo e hubaka o mâ-a jadi ona sande, tingwĕngo o mahuku manai, e hulakudwĕ o he:

12. E diyaki na tito i didi o he ja bengo benai jĕhĕpi na tito ja mehili, na belombo be landakĕ, na lonâni la oba.

13. Ka joyi ja pâ o mâ a jadi, na, Pitĕ, emwaka; weyaka, o ka jaka.

14. Ndi Pitĕ a vâki, *na*, Hanga nonanĕ, Upangiyi; ekaboja mbi 'bĕ jango belombo be di bea kâmân be ha 'bĕ o tana.

15. Ka joyi ja kala pĕ na mâ njo y' ibale, *na*, O tubake ya Anyambĕ e di tanĕngo na e kâmân.

16. Ekae e hamaki njo ilalo; ka elombo ya nângwĕ pĕ oba.

17. O ulingo mua Pitĕ u diyakidi a mamaka ehihila tĕ eaju e yĕnĕkidi yenĕ, ka yâ e ka diyĕ, tepĕ bamo tĕ ba Kârnilias ba lomakidi ba bĕ o jâmbĕ j' ugomba, ba ka uwaka mâ o ndabo 'a Saimân.

18. Ka bâ-ba ndiya, ka bâ-ba uwa n' ipĕ Saimân e tubakwĕ tepĕ na Pitĕ, a lumbiyango omĕ.

19. ¶ O Pitĕ a diyakidi a pikilakiya ehihila, k' Ilina ja vâ na ju, *na*, Hilakĕte, bamo balalo ba vahakand' âvĕ.

20. Tĕmĕkĕ, wa huba na vala na bâ, o bome elombo penda: 'kabojana umb' i ma loma bâ.

21. Ka Pitĕ a huba na vala o bato ba Kârnilias ba lomakidi o mâ-a jadi; na, Hilakĕteni, umba uanyu a vahakĕ: ndi ekanĕ o ma viya lĕ nde?

22. Ka bâ-ba vâ, *na*, Kârnilias ya senturian, moto uyamu', a bangakĕ Anyambĕ, ua 'tomba ya Jiu yĕhĕpi a tubaki itubi iyamu, Anyambĕ a kelevidi mâ na enjĕl eyamu na a bandake âvĕ o ndabo 'aju, vâkâna a yoki ndaga na nâvĕ:

23. Ka mâ-a ngidĕ bâ, ka mâ-a ha *bâ* ulunda. Bia bwe, ka Pitĕ a vala na bâ ka bana ba nyangwĕ ba Jâpa bâkâ, ba vala na mâ njamba.

24. Bopâkwĕ bwĕ, ka bâ-ba pâ o Sĕsaria. O Kârnilias a bĕdi majawĕ maju, na mboi jaju j' ulema ndiyango, a ka vengaka bâ.

25. O Pitĕ a diyakidi a ngâkiya, ka Kârnilias a lata na mâ, ka mâ-a kwa o beko beaju, a kalakiya *mâ*.

26. Ka Pitĕ a umudĕ mâ, na, Tĕmŏkĕ: umba-mbi te momo.

27. O mâ-a bi na mâ kalango, ka mâ-a ngiya ka mâ-a käbidĕ baitĕ ba yolanakidĕ.

28. Ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, Wa dimbakiyani e 'bĕ elombo ya hohonganĕngo na moto a di ua Jiu, a lataka njamba na ua etomba epâkwĕ, tombete a pâkâ o mâ-a jadi; ndi Anyambĕ a 'mba levidĕngo na mbi tubake moto ka moto uĕhĕpi na a kâmân tombe na a 'bĕ o tana.

29. O umba-mbi bĕdi bandwĕngo, k' umba mbi vakĕ, mbi diye na ndaga ya petuwa: k' umba-mbi uwake ndaga 'amĕ e ma bandanwĕ?

30. Ka Kârnilias a vâ, *na*, Na hwi 'nai mbi diyaki mbi hindinaka kwanga n' iwĕla tĕkadi; o mawĕla malalo, umba-mbi diyakidi mbi kalakiya o ndabo 'amĕ, hilakĕte momo, a di tĕmĕngo o boho boamĕ n' ibâtâ itano,

31. Na, Kârnilias, ikaliya jâvĕ i yokanindi, na bova boâvĕ bo yongudwĕ tepĕ o boho boa Anyambĕ.

32. Bandaka o Jâpa, wa ndidĕ Saimân e tubakwĕ tepĕ, na, Pitĕ; a lumbiyango o ndabo ya Saimân e hakĕ bekoto baka na

manga: mâ ndi a ká bĕyĕ pângo na mâ-a kala na nâvĕ.

33. K‘ umba-mba banda ’vĕ o njo pâkâ; bwamu tepĕ ka ’vĕ o pâde. Yâ nd‘ eahu e didi okava kotamango o boho boa Anyambĕ, ka yoka belombo bea Anyambĕ be jadi âvĕ sombiyĕngo beĕhĕpi.

34. ¶ Jâ ndi ja Pitĕ ja dubuwa udumbu muaju ka mâ-a vâ, *na*, E pâkwĕpâkwĕ k‘ umba-mbi di hilĕngo na Anyambĕ a ’bĕ ukumuni mâ-a bato:

35. Nd‘ a te o ’tomba ka ’tomba yĕhĕpi a ka bangĕ mâ, na mâ-a haka hohonganĕngo, mâ te uaju a nângâkĕ.

36. Ndaga ja *Anyambĕ* i bandakidĕ bana ba Isreĕl, i kalakudwĕ jonga na Jisus Kraist: (Mâ nd‘ Upangiyi mua bĕhĕpi:)

37. Ndaga tĕ i janyu i ha dimbakiya, i hamanaki na Judia yĕhĕpi, ubota na Galali, i dibaki mbuhwa na baptisma ya Jân, e ma kalakiya;

38. Na nyanga ya Anyambĕ e bakakidi Jisus ya Nasarĕt n‘ Ilina Iyamu na ngudi: a ma kĕkĕ a kĕkĕ a haka bwamu, a yongakĕ ba ma pinyalakudwĕ na dĕvil; ekaboja Anyambĕ a diyaki na Mâ.

39. Hwĕ ndi tali ja belombo tĕkabe beĕ-

hĕpi oviya 'he ya Jiu na pâ o Jĕrusalĕm; uabu a weyakidi ka bâ-ba kĕlidĕ Mâ o ele:

40. Mâ ndi ua Anyambĕ a pumbwakidĕ na hwi 'lalo, ka Mâ-a levidĕ nyolo 'aju o bwebwe;

41. Hanga o bato bĕhĕpi, ndi kabo tali i pânâkudwĕ o boho boa Anyambĕ, hwĕ ba ma jaka na ba ma mâtâkâ na ju o Mâ-a bĕki pumbuwango o iwedo.

42. Ka Mâ-a sombiya hwĕ na ho langwakiye bato bĕhĕpi, na hwĕ-ho ka pupaka na Mâ ndi ua Anyambĕ a di pangango *na a diyake* uyĕkidi mua ba di mihâ na ba di wewe.

43. Mâ ndi ua basâki bĕhĕpi a di tali na a ka kamidĕ ma na dina jaju, te a ka pahiyĕ iyidwĕ ja bobe.

44. ¶ O Pitĕ a diyakidi a ngite a kalaka ndaga tĕkadi, ka Ilina Iyamu ja puga ba yokaki ndaga bĕhĕpi.

45. Tango ya ba ma hĕbĕkwĕ e kamakidĕ na tango e vaki na Pitĕ ba mamakindi, 'kabojana Jĕntail ba pugakudwĕ tepĕ na Ilina Iyamu.

46. Ikabojana ba yokaki bâ ba kalaka bemi bepâkwĕ, ba ka bendakĕ Anyambĕ. Jâ ndi ja Pitĕ ja timbĕ, na,

47. O na moto ua kandidĕ miba na banga ekaba ba baptaiswĕ, ba di pahiyango Ilina Iyamu ka hwĕ ekaba?

48. Ka mâ-a sombiyĕ bâ na ba baptaisakwĕ na dina ja Upangiyi. Jâ ndi ijabu ja hâhâlidĕ mâ na a t' o diya na bâ mbĕi ya hwi.

KAPITA XI.

1. Ka metodu na bana ba nyangwĕ ba diyakidi o Judia, ba yoka na Jĕntail ba pahiyendi ndaga ja Anyambĕ.

2. O Pitĕ a betidi o Jĕrusalĕm, jâ ndi ja ba ma hĕbĕkwĕ ja sâja na ju,

3. Na, O kĕkindi o bato ba ha 'bĕ hĕbwĕngo ba jadi, ka 'vĕ wa ja na bâ.

4. Ndi Pitĕ a timbakiyendi *upako* oviya jali, a ka langwaka bâ hohonganĕngo, na,

5. Mbi diyakindi o mboka ya Jâpa, mbi kalakiya: o 'mba-mbi kwedi uge, k' umbamba yĕnĕ ehihila, elombo e hubaka ona sandĕ enĕnĕ, e hulakudwĕ oba, tingamango o mahuku manai; ka yâ ya pa o umbambi jadi:

6. Ka umba-mba batidĕ yâ mihâ mamĕ

k‘ umba na hilĕ, k‘ umba-mba yĕnĕ tito i did‘ o he ja bengo benai, na tito ja mehili na belandĕ, na lonani la oba.

7. K‘ umba-mba yoka joyi i vâkâ n‘ umba, *na*, Pitĕ, umwaka: weyaka, o ka jaka.

8. Ndi ka umba-mba vâ, *na*, Hanga nonanĕ, Upangiyi, ’kabojana o ’bĕ na elombo ya kâmân tombe e ha ’bĕ o tana e di ngiyango udumbu muamĕ o ’gombe te ’gombe.

9. Ka joyi ja timbĕ pĕ ’mba oviya oba, *na*, O tubake ya Anyambĕ e di tanĕngo na e kâmân.

10. Ekae e hamaki njo ilalo: ka beĕhĕpi bea timba o hĕvĕn.

11. O yâ njo tĕ ya pâkâ, hilakĕte bamo balalo ba bĕ o ndabo ’amĕ e diyakidi, ba lomwĕ oviya Sĕsaria na pâ umba-mbi jadi.

12. K‘ Ilina ja tundudĕ ’mba na mbi kĕkĕ na bâ, mbi bome elombo penda. Ka ba tĕ bina utoba ekaba ba vitĕ ’mba, ka hwĕ-hwa ngiya o ndabo ya momo tĕ.

13. Ka mâ-a levidĕ hwĕ nyanga ’aju e yĕnĕkidi enjĕl o ndabo ’aju de, ka yâ-ya vâ na mâ, *na*, Lomaka bato o Jâpa, wa

ndidĕ Saimân a didi na din' ipâkwĕ, na, Pitĕ;

14. Mâ ndi a ka languwĕ âvĕ ndaga janyu na ba ndabo 'âvĕ, i ka yonganĕ.

15. Mbi yalakĕte ikala, ka Ilina Iyamu ja puga bâ, te ka jâ i haki hwĕ o jali.

16. Jâ ndi jamĕ ja yongidĕ ndaga y' Upangiyi o Mâ-a vâki, *na*, Jân a ma baptaisakĕ mĕtĕ na miba; ndi o ka baptaiswĕndini na Ilina Iyamu.

17. O Anyambĕ a vĕkite bâ bova, ka iboaju bo vĕki hwĕ ba kamakidĕ Upangiyi Jisus Kraist, mbi lĕ ua 've k' umba-mbi 'mbakidi o himbidĕ Anyambĕ?

18. O bâ-ba yoki belombo tĕkabe ka bâba vâlâmiyĕ, ba ka bendakĕ Anyambĕ, na, Hângĕ Anyambĕ a vĕ tepĕ Jĕntail iluwa ja melema ja emĕnâ.

19. ¶ Jâ ndi ja ba pajanganakidi na njuke e hakudwĕ Stivĕn ja 'la kwanga na o Finisi na Saiprus na Antiâk, ba kaliye bapâkwĕ ndaga, kabo Jiu dipâ.

20. Bâkâ ba diyaki bamo ba Saiprus na Sirini, o bâ-ba pâdi o Antiâk ba ka kalaka na ba Gris, ba kalakiya Upangiyi Jisus.

21. Enâ ya Upangiyi e diyaki na bâ:

ka tango enĕnĕ ya kamidĕ ka ya ulŭwa o Anyambĕ a jadi.

22. ¶ Ka sango ya belombo tĕkabe ya pâ o matâ ma church e diyakidi o Jĕruselĕm: ka bâ-ba loma Barnabas na a kĕke ka hukiya o Antiâk.

23. O mâ-a bĕdi wĕ, na mâ tepĕ yĕnĕngo ehekwĕ na Anyambĕ, a yĕnĕki mbya, ka mâ-a leva bâ bĕhĕpi na ba bakamaka o Upangiyi a jadi na itinga ja ulema.

24. Ikabojana a diyaki moto uyam', Ilina Iyamu n' ikamidĕ ti: ka bato baitĕ ba badudwĕ o Upangiyi a jadi.

25. Jâ ndi Barnabas ja 'la o Tarsus ka vaha Sâl:

26. O mâ-a duwi mâ ka mâ-a pâdĕ mâ o Antiâk, e diyakindi ba makidĕndi upuma uhuhu, ba yolanakĕ na church, ba yokwakidĕ bato baitĕ. Beyokwedi be takindi o tubwĕ na Krisân o Antiâk.

27. ¶ Jâ hwi tĕkadi ba vakiyi basâki o Jĕrusalĕm na pâ o Antiâk.

28. Ka ua njamba 'abu 'mbâkâ, dina na Agabus, a tĕmĕ ka mâ-a sala n' Ilina Iyamu, na, usalâku unĕnĕ u ka diyandi o he yĕhĕpi: e hohonganakidĕ o hwi ja Klâdias Sisar.

29. Ka beyokwedi bea tinga na ba bandakidĕndi ihana, moto uĕhĕpi hohonganĕngo na ngud‘ ’aju, o bana ba nyangwĕ ba diyakidi o Judia ba jadi.

30. Ka bâ-ba ha tepĕ, ka bâ-ba bandidĕ beâ batodu o benâ bea Barnabas na Sâl.

KAPITA XII.

1. O yâ egombe tĕnĕ, ndi ya Hĕrod y‘ Upolo e hambakidĕ benâ *beaju* o inyungudĕ ja church.

2. Ka mâ-a weya Jems ya mwa‘ nyangwĕ na Jân n‘ ukwala.

3. O mâ-a yĕni yâ e tândâkidĕ Jiu, ka mâ-a bada pĕ, na a bweyaka tepĕ Pitĕ. Hwi tĕdinĕ ndi i diyaki ja pĕmbĕ e ha ’bĕ na ist.

4. O mâ-a bweyi mâ ka mâ-a ngidĕ *mâ* o ndabo-ivititi, ka mâ-a bweyidĕ *mâ* jomu ja sâjĕ na sâjĕ utoba na i tatake mâ; a yanaka isango ja bokunduaka tombango, vâkâna a pumidi mâ o bato ba jadi.

5. Jâ ndi ja Pitĕ ja tatwĕ a ndabo-ivititi: ndi church yu dâkâ mâ o ikaliya o Anyambĕ a jadi.

6. Ndi o Hĕrod a diyakidi a ka 'mbaka o pumĕ mâ, Pitĕ a diyakindi a yaka bulu tĕ o hanganĕ ya sâjĕ ibale vamwĕngo mehinganakano mebale; batati o ubiyâ ba tataka ndabo-ivititi.

7. Hilakĕte enjĕl ya Anyambĕ a pândi o *mâ-a* jadi, bwe e ka panyaka o ndabo-ivititi: ka yâ-ya bweya Pitĕ o ubaha, na umwakidĕ mâ, na, Umwaka wâwâ. Ka mehinganakano meaju mea kutuwa o benâ beaju.

8. Ka enjĕl ya vâ na mâ, *na*, Tingaka utumba, wa tinga makogo mâvĕ: ka mâ-a ha tepĕ. Ka mâ-a vâ na mâ, *na*, Pugaka kapa 'âvĕ, wa vitĕ 'mba.

9. Ka mâ-a puma na vitĕ mâ, a yowĕ na ya enjĕl e hakidi yenĕ e pâkwĕpâkwĕ; ndi a ma yebakiyi, na, a yĕnĕkĕndi ehihila.

10. O bâ-ba tombidĕ ilika via bohoboho na via lobale, ka bâ-ba pâ o jâmbĕ ja bekĕi i pulakiyĕ o mboka; i dubwanakiyi n' upango muaju mĕtĕ: ka bâ-ba puma, ba bĕ landango uhĕngĕ umbâka; jâ ndi ja enjĕl ja dika mâ.

11. O Pitĕ a pwi ka yongidĕ, mâ na, Nandi mbi yowudĕndi na e pâkwĕpâkwĕ na Upangiyi a ma lomandi enjĕl 'aju na Mâ-a

věngidě tepě 'mba o benâ bea Hěrod, na nyanga ya bato ba Jiu e ma yanaka.

12. O mâ-a batidě ka mâ-a pâ o ndabo ya Meri mea nyangwě ya Jân, i diyaki pě na dina ipâkwě, na, Mark; o baitě ba diyaki yolaněngo ba kalakiya.

13. O Pitě a tinidě jâmbě j' ugomba, ka mwa-mwajo a viya ka yokolidě, dina jaju ndi Roda.

14. O mâ-a yembi joyi ja Pitě au dubwaka pě jâmbě na mbya, ndi a kěkindi umbila ka languwa, na, Pitě a ndi o ubiyâ de.

15. Ka bâ-ba vâ na mâ, *na*, O potuwango. Ndi a lilimakidi na e nonaně. Jâ ndi jabu ja vâ, *na*, E ndi enjěl 'aju.

16. Ndi Pitě a diyakite kabo tinakidě. O bâ-ba dubuwi *jâmbě* na yěně mâ, ba ka mamaka.

17. Ndi a pěpěkidi bâ na enâ na ba vâlâmâkiye, a ka langwakiya bâ nyanga ya Upangiyi e věngěkidě mâ o ndabo-ivititi. Ka mâ-a vâ, *na*, Kěkěni ka levakiděni Jems na bana bina belombo těkabe. Ka mâ-a věngěmě na 'la o iboko ipâkwě.

18. Boyaka te sâjě ba viya ka vavalana, na, Pitě a ha lě na ě?

19. O Hěrod a bi mâ vahiděngo a duwe,

ka mâ-a kâtâ batati, ka mâ-a sombiya na *ba* wake. Jâ ndi jaju ja huba o Judia na pâ o Sĕsaria, ka mâ-a diya *omĕ*.

20. ¶ Hĕrod a binaki na ba Tair na Saidân nangudi. Ka bâ-ba lata njamba pâkâ na pâ o mâ-a jadi, o bâ-ba bĕdi mboi na Blastus a ma pangakiya ilika via upolo latango, ka bâ-ba vaha jonga, 'kabojana ehe y' upolo ndi e ma bombaka eabu.

21. O buhwa bo levakudwĕ ka Hĕrod a bâtâ kĕmbâ jaju j' upolo, a diyendi o eka 'aju, a ka kalaka na bâ.

22. Ka bato ba yamanidĕ, *na*, *Ekadi i* joyi ja anyambĕ, i 'bĕ ja moto.

23. Ka enjĕl ya Upangiyi ya bweya mâ, 'kabojana a ib' u vĕkĕ Anyambĕ ivenda: ka mâ-a jewĕ na melâmbi, na waka.

24. ¶ Ndi ndaga j' Anyambĕ i tombwakindi ka jâ-ja vuha.

25. Ka Barnabas na Sâl ba timba oviya Jĕrusalĕm o bâ-ba makidĕ uloma *muabu*, ka bâ-ba nângâ Jân, i diyaki pĕ na din' ipâkwĕ, na, Mark.

KAPITA XIII.

1. Ndi church e diyakidi o Antiâk, e diyaki na basâki na bayokwedi na bahuhu;

ba Barnabas na Simiân e tubakwĕ, na, Nijĕr, na Lusius ya Sairini, na Maneĕn, a tombwaki na Hĕrod ya titrark, na Sâl.

2. O bâ-ba diyaki ba haki Anyambĕ n' ihindina, ka Ilina Iyamu ja vâ, *na*, Bakakidi 'mba ni Barnabas na Sâl o ehavu 'amĕ e di bâ ndiyango.

3. O bâ-ba bĕdi hindinango ka kaliyango, ka bâ-ba kahidĕ bâ benâ ka bâ-ba validĕ *bâ*.

4. ¶ O bâ-ba lomudwĕ na Ilina Iyamu, ka bâ-ba vala nala o Silisia; ka bâ-ba tindiya pĕ omĕ ovanĕ na pâ Saiprus.

5. O bâ-ba diyakidi o Salamis, ba kalakiyi ndaga ja Anyambĕ o sinegâg ya Jiu. Ba diyaki tepĕ na uhayi *muabu* Jân.

6. O bâ-ba tombidĕ nenge na pâ Pafos, ka ba-ba kâbidĕ nganga pâkâ, e didi usâki mua vela ua Jiu, dina na Bar-jisus:

7. A ma diyaki Surjius Pâlâs gâveni ya ehe tĕ moto ua bokeli; a ndakiyi Barnabas na Sâl, na a vahakandi o yoka ndaga ja Anyambĕ.

8. Ndi Elimas ya nganga, ('kabojana dina jaju i ma uluakudwi nonanĕ,) a himbakidi bâ, a vahaka o vongudĕ gâven oviya ikamidĕ.

9. Jâ ndi ja Sâl (a *ma tubakwĕ* tepĕ, na, Pâl) a di londango n' Ilina Iyamu, ja batidĕ mâ mihâ,

10. Ka mâ-a vâ, *na*, A! moto a di londango na bokeli boitĕ, n' ujolongo uitĕ, mwana ua dĕvĕl, ndoba ya bwamu boĕhĕpi, wa dâye ilĕngidĕ ja njeya ja Upangiyi, ja hohonganĕngo?

11. Ndi hilakĕte enâ ya Upangiyi ya bĕndi o âvĕ-o jadi, o ka diyi pâgu, wa yĕnĕ joba o ulingo. O njo pâkâ tepĕ ka bengumbe n' ivititi via kwa o mâ-a jadi; a kĕkĕ a vahaka moto a tumbwana mâ o 'nâ bweyango.

12. Ka gâven a kamidĕ o mâ-a yĕnĕki nyanga e hamakidi, a ka mamaka iyokwanidi ja Upangiyi.

13. O Pâl na njamb' 'aju ba 'njuwedi o Pafos, ka bâ-ba pâ o Pâga ya Pamfilia: ka Jân a dika bâ na timbaka o Jĕrusalĕm.

14. ¶ Nd' o bâ-ba umuwedi o Pâga ka bâ-ba pâ o Antiâk ya Pisidia; o buhwa bo' Iyâjâ ka bâ-ba ngiya o sinigâg ka bâ-ba diya diya.

15. O belekanako na basâki be bĕdi langwĕngo, ka bapangiyi ba sinigâg ba bandidĕ bâ, *na*, *Inyi* bamo *na* bana bina, ipĕ o ndi na ndaga ya leva bato, kalakani.

16. Jâ ndi ja Pâl ja tĕmĕ, o mâ-a bi pĕpidĕngo na enâ ka mâ-a vâ, *na*, Bamo ba Isreĕl, na inyĕni ba bangaki Anyambĕ, yokolakidĕni.

17. Anyambĕ ya bato tĕ ba Isreĕl ekaba a pânâki bahangwĕ bahu ka Mâ-a betidĕ bato, o bâ-ba diyaki bangi o ehe ya Ijipt, ka Mâ-a vĕngidĕ bâ omĕ na enâ eyâdĕ.

18. Ka Mâ-a yika pani jabu o nginga mabo ma mepuma manai.

19. O Mâ-a bĕdi jilidĕngo betomba hĕmbwĕdi o ehe ya Kenan, ka Mâ-a kabiya bâ ehe 'abu na kwai.

20. Yenĕ kĕlĕbĕ ka Mâ-a vĕ *bâ* bayĕkidi ulingo mua kama ja mepuma inai na mabo matano, kwanga na pâ o egombe ya Samuĕl ya usâki.

21. Na mbuhĕmbuhĕ ka bâ-ba vaha upolo: ka Anyambĕ a vĕ bâ Sâl mwan' 'a Kish momo ua diyâ ja Bĕnjamin, o ulingo mua mabo ma mepuma manai.

22. O Mâ-a vĕngidĕ mâ, ka Mâ-a betidĕ bâ Devid na a diyake upolo muabu: uajù a langwakidi ilango, na, Mbi duwango Devid ya Jĕsi moto a didi ulema k' umuamĕ, a ka hayĕ upango 'muamĕ muĕhĕpi.

23. O ibângâ ja momo tĕ ekanĕ ndi ja

Anyambĕ i tĕdĕ Isrĕel Uhungini, Jisus, hohongaŋĕngo na mohano *muaju* :

24. O Jân a kalakiyi bato ba Isreĕl baptisma y' iluwa o bohoboho, ovanĕ a t' o pâ.

25. O Jân a diyakidi a ka 'mbaka o hânjâbidĕ ekĕndâ 'aju, a ma vâki, *na*, O piviyaka li na mbi lĕ a nja? Mbi 'bĕ *Mâ*. Ndi hilakĕteni, umbâkâ a bengakĕ 'mba, uamĕ a ha 'bĕ weyango tombe n' injuwa ja makogo *maju*.

26. Bamo *na* bana-bina, bana ba diyâ ja Ebreham, na tango e bangakĕ Anyambĕ, inyĕni ndi o bandudwĕni ndaga tĕ j' iyonga ekadi.

27. O ba Jĕrusalĕm na bapangiyi babu ba ha yowakidĕ Mâ, tombe na moyi ma basâki ba ma langakwĕ buhwa boa Iyâjâ boĕhĕpi, ka bâ-ba hohonganĕ *beâ* o bâ-ba kwehakidĕ *Mâ*.

28. Tombe ka bâ-ba ha duwaki tina ya weyana Mâ, ba vahaki Pailat na a weyakidĕ Mâ.

29. O bâ-ba hohonganidĕ nyanga e lĕndĕkudwĕ Mâ yĕhĕpi, ka bâ-ba hubĕ *Mâ* o ele, ka bâ-ba nangidĕ *Mâ* o budu.

30. Ndi Anyambĕ a pumbwakidi Mâ o iwedo:

31. Ka Mâ-a yĕnĕnĕ na ba vakiyi na Mâ
o Galili na pâ o Jĕrusalĕm hwi iitĕ, ba di
tali jaju o bato ba jadi.
32. Ndi ho langwakandi 'nyĕni sango 'a
mbya ya na mohano u yohanakudwĕ baha-
ngwĕ bahu,
33. Anyambĕ a timidi mâ na hwĕ, bana
babu, o Mâ-a pumbudĕ Jisus; ka yâ e di
lĕndwĕngo o Psamu y' ibale, *na*, O mwan'
'amĕ, buhwa tĕkabo ndi boamĕ bo jad'
âvĕ.
34. Ndi o pĕl' 'aju e pumbwakidĕ Mâ o
iwedo, na a timbĕ pĕ ka bâ, a vâki kakana,
Mbi ka vĕnd' inyĕni ngâtâ ja Devidi ja
mbambaye.
35. Ovanĕ tepĕ o Mâ-a vâkĕ o *Psamu*
epâkwĕ, na, Wa huludĕ uâvĕ A di Holi a
bâkâ.
36. Ikabojana Devid a bĕkite mâ igona
jaju hayango, n' upango mua Anyambĕ, ka
mâ-a kwa o viyâ, na nangakudwĕ o baha-
ngwĕ ba jadi, ka mâ-a bâ.
37. Ndi ua Anyambĕ a pumbwakidĕ, au
bâkâ.
38. ¶ Bamo *na* bana bina, yowakĕni na
momo tĕkanĕ a kalakudwĕ inyĕni iyidwĕ
ja mabe;

39. Ba kamakidě běhěpi ba huwakudwi na belombo beěhěpi, ibeabu be ha 'bě na ngudi ya huwudwě na belekanako bea Mosěs, o pěl' 'aju.

40. Ndi bandamakiděni, o banga e di kaluwěngo o basâki, ya pâ o inyěni-o jadi;

41. Inyěni ba pějěkě, hilakěni, wa mamani, wa wani; ikabojana mbi hakandi ehavu o hwi janyu, ehavu 'anyu e ka měndě o kamiděni, tombete moto a langwakate inyi yâ.

42. O Jiu ba pumidi o sinigâg, ka Jěntail ba hâhâlidě na ndaga těkadi i kalakudwě pě bâ buhwa bo' Iyâjâ bopâkwě.

43. O ebimba e kumbulanidi, ka Jiu iitě, na ba ma 'luakidi ikaliyedi, ba vitě Pâl na Barnabas; o bâ-ba kali na bâ, ka bâ-ba sombiyě bâ, na, ba hilimakide o diya na ehekwě ya Anyambě.

44. Buhwa bo' Iyâyâ bopâkwě, bo latanakiyi manini ma na mboka yěhěpi ka yoka ndaga ja' Anyambě.

45. Ndi o Jiu ba yěni bebimba ka bâ-ba viniya bâ, ba ka kalaka bobe o pělě 'a belombo bea Pâl be kalaki, ba bomaka penda, ba kilaka Anyambě.

46. Ndi Pâl na Barnabas ba yâdâki pĕ n' inĕnĕ, ka bâ-ba vâ, *na*, Ma diyaki mala na ndaga ja Anyambĕ i take o kaludwĕ inyĕni: ndi inyĕni o vĕngidĕndi jâ ni, o ndi yĕnĕngo nyolo janyu na i 'bĕ weyango emĕnâ e ha 'bĕ n' ihuku, yĕnĕkĕteni, ho vonguwendi o Jĕntail ba jadi:

47. Ikabojana Anyambĕ e di hwĕ sombiyĕngo na ho hake nonanĕ, *na*, Mbi nd' âvĕ tĕdĕngo na diyaka bwe ya Jĕntail, na ovanĕ nd' âvĕ o ka diyĕ o iyongĕ ja mahuku ma he.

48. O Jĕntail ba yoki nonanĕ, ba yĕnĕki mbya, ba ka bendakĕ ndaga ja Upangiyi; tango e lenakudwĕ na ba ndi ba emĕnâ e ha 'bĕ n' ihuku, ba kamakidĕndi.

49. Ka ndaga ja Upangiyi ja hamana indendandenda tĕvinĕ viĕhĕpi.

50. Ndi Jiu ba vegwakidĕndi bajo bayamu ba ma dilakwĕ, na bato banĕnĕ ba mboka tĕnĕ, ka bâ-ba ha Pâl na Barnabas njuke enĕnĕ, ka bâ-ba duma bâ o betĕbĕ beabu.

51. Ka bâ-ba pupuwa bâ mahĕ ma beko beabu, ka bâ-ba pâ o Ikonium.

52. Ka beyokwedi bea londa na mbya, n' Ilina Iyamu.

KAPITA XIV.

1. E diyakidi o Ikonium ka bâ bĕhĕ ba vala o sinigâg ya Jiu ta, ka ndumba 'nĕnĕ ya Jiu, tepĕ na Grik, ya kamidĕ na nyanga 'abu e kalakidi.

2. Ndi Jiu i ha kamakidĕ ba vegwakidi Jĕntail, ka bâ-ba panga mapikiliya mabu ma bevaka na bana-bina.

3. Ba diyakindi ulingo uyaba ba kalaka ba bange, na Upangiyi a ma kamanakiya ndaga ja ehekwĕ 'aju, a hulakidĕ ndembo na belombo be mamakwĕ na be hamake na benâ beabu.

4. Ndi ndumba ya mboka e pĕhiyendi bâkâ ba timba na Jiu, bâkâ na metodu.

5. O Jĕntail na Jiu tepĕ na bapangiyi babu, ba vwi na ba pumaki bâ, na bâ-ba jongolidĕ *bâ*, ba ka bweyaka bâ malale,

6. O bâ-ba yowudĕ, ka bâ-ba kweya na vala o Listra na Derbe, mboka ja Laikaonia n' indendandenda e jad' omĕ uluanidĕngo.

7. Ka bâ-ba kaliya sango eyam' omĕ.

8. ¶ Mot' umbakâ a diyakindi o Listra, yĕmiyĕngo o beko, a didi ebokĕ oviya jemi ja nyangwĕ, a tamuwĕ.

9. A yokaki Pâl a kalaka : o mâ-a hilidĕ

má dihâ sii, ka mâ-a yěně mâ na a na ika-
midě i ka yongě mâ,
10. Ka mâ-a vâ joyi oba, *na*, Těměkě na
beko beâvě de. Ka mâ-a soda, a ka ta-
mwaka.
11. O bato ba yeni nyanga ya Pâl e ha-
kidi, ka bâ-ba betě moyi mabu na etomba
ya Laikaonia, na, Bea anyambě be hubindi
o hwě-ho jadi na mevela mea bato.
12. Ka bâ-ba vangidě Barnabas, *na*, Jupi-
těr; Pâl, na, Měrkurius, ikabojana mâ ndi a
diyakidi ukali uněně.
13. Jâ ndi ja prist ya Jupitěr e diyakidi
o mboka ya vana nyati na malângâ o ma-
mbě ma megomba, ba ka 'mbaka o yambiya
bâ mwambo, bâ na bato.
14. O Metodu, Barnabas na Pâl, ba
yokidi ka bâ-ba nyaya ngâi jabu, ka
bâ-ba vala umbila o bato ba jadi, ba ya-
maka,
15. Ba vâkâ, *na*, Bamo, o haka li belombo
těkabe nande? Ho te bato ba itingidi k'
ivianyu, ho kalaki n' inyěni na vongwakani
oviya behayěhayě těkabe, na pâ o Anyambě
ya eměnâ e velakidi oba na he, na manga
na be jad' omě beěhěpi.
16. A hulakidě betomba beěhěpi, o ego-

mbe tě e di tombango, na ba tamwakete o njeya jabu mětě.

17. Ndi Au dikaka mâ mětě a diye na tali, a haki bwam' a věkě hwě mbwiya oviya oba, na hongodi ya bebuma, a londaka melema meahu na beja na mbya.

18. Manini ma na bu yâlâkě o kandidě bâ na ndaga těkadi, na ba yambakiye bâ mwambo.

19. ¶ Ka Jiu jâkâ ja viya o Antiâk na Ikonium, ha ka hihakidě bato, o bâ-ba bědi Pâl malali bweyango, ka bâ-bâ dula *mâ* o mboka o bwebwe, ba yebakiya na a wendi.

20. Ndi o beyokwedi be lungi mâ ka mâ a 'muwa, ka mâ-a pâ o mboka: bia bwe, ka bâ na Barnabas ba 'la o Děrbi.

21. ¶ O bâ-ba bědi sango eyamu kaliyango, o mboka těně, na bâ tepě bato baitě yokuděngo, ka bâ-ba timba pě o Listra, na Ikonium, na Antiâk.

22. Ba yâdâkidě malina ma beyokwedi, ba kelevakidě bâ na ba lilimakidě ikamidě tepě, na ho ka ngiyate o ipangiya ja Anyambě kabo na njuke eitě.

23. O bâ-ba pendi bâ batodu o church yěhěpi, na bâ tepě kaliyango, na bâ hindi-

nango, ka bâ-ba dikiya ba Anyàmbĕ 'abu e ma kamakidĕ.

24. O bâ-ba tombidĕ Pisidia ka bâ-ba pâ o Pamfilia.

25. O bâ-ba bĕdi ndaga o Pâga kaliyango, ka bâ-ba huba o Atalia:

26. Ka bâ-ba 'muwa omĕ na pâ o Antiâk, omĕ nd' o bâ-ba bweyakidĕ bâ ehekwĕ ya Anyambĕ, o iha ja ehavu 'abu e ma hakà.

27. O bâ-ba pâdi na bâ tepĕ church yolanĕngo ka bâ-ba timbiya nyanga ya Anyambĕ e haki na bâ, na nyanga 'aju e dubuwi Jĕntail jâmbĕ ja ikamidĕ.

28. Ka bâ-ba diya na beyokwedi omĕ ulingo uyaba.

KAPITA XV.

1. Ka bamo bâkâ ba vakiyedi o Judia, ba yokudĕ bana-bina, *na*, O t' o hĕbwĕni efingidi ya Mosĕs, wa yongeni.

2. O bâ na ba Pâl na Barnabas, ba yomani jomano inĕnĕ, na bâ-ba boma tepĕ penda enĕnĕ, ka bâ-ba tinga na Pâl na Barnabas na bapâkwĕ ba tango tĕ ba betake, na vala o Jĕrusalĕm o metodu na batodu ba jadi, ka lenidĕ ndaga tĕkanĕ.

3. O church e bi bâ dikidĕngo, ka bâ-ba ka hama o Finise na Semeria, ba langwaka nyanga 'a Jĕntail e didi uluango: ka bâ-ba panga bana-bina ba yĕnĕki mbya enĕnĕ.

4. O bâ-ba pâdi o Jĕrusalĕm, ka church ya vĕhĕlĕkidĕ bâ, na metodu, na batodu, ka bâ-ba languwa belombo beĕhĕpi, nyanga ya Anyambĕ e hadi na bâ.

5. Ndi bâkâ ba tĕmĕkindi ba diyaki ba pĕlĕ 'a Farisi, ba ma kamakidĕ, na, E na mala ma na ba hĕbĕkwĕ, na bâ-ba ka tataka elekanako ya Mosĕs.

6. ¶ Ka metodu na batodu ba yolanĕ o ihilĕ ja ndaga tĕkanĕ.

7. O bâ-ba bomi penda, ka Pitĕr a tĕmĕ ka mâ-a vâ na bâ, na, Bamo *na* bana-bina, o teni yowĕngo nyanga ya Anyambĕ e pânâki 'mba o tango 'ahu, na Jĕntail ba yokaki ndaga ja sango eyamu n' udumbu 'muamĕ, na bâ-ba ka kamakidĕ.

8. Ka Anyambĕ, a yowudĕ melema, Mâ mĕtĕ a diya bâ tali, ka Mâ-a vĕ bâ Ilina Iyamu te ka *Mâ-a vĕki* hwĕ:

9. A yĕne hwĕ na bâ nyang' ibale, ka Mâ a bonguwa melema meabu n' ikamidĕ.

10. Nd' e lĕ nde eanyu e yĕjĕkiyĕ Anyambĕ na o bâtâkidĕndini mabâlu ma beyo-

kwedi panga, eahu na bahangwĕ bahu e ha diyaki na ngudi ya bapĕ ?

11. Ho kamidĕngo na ehekwĕ ya Upangiyi Jisus Kraist, ndi eahu e ka yongani, yâ nyanga tĕ te eabu.

12. ¶ Jâ ndi ja ebimba yĕhĕpi ja vâlâmiyĕ ba ka yokolakidĕ ka Pâl na Barnabas ba ma langwaka nyanga ya Anyambĕ e ma haka megoma na belombo be mamakwĕ na benâ beabu.

13. ¶ O bâ-ba vâlâmiyedi ka Jems a timbĕ, na, Bamo *na* bana-bina, ta yokolakidi 'mba ni.

14. Simion a languwendi nyanga ya Anyambĕ e yalakidĕ o lumbiya Jĕntail, o huduwa bâ bato ba dina jaju.

15. Ndaga ja basâki i lataka tepĕ na ekae ; ka yâ di lĕndwĕngo, na,

16. Na mbuhĕmbuhĕ vâkâna Mbi timbindi, n' umba-mba longa mâkâ mua Devid u kwedi : Mbi ka longi bea huluwango, n' umba-mba tĕdĕ mâ :

17. Na ovanĕ nd' o bato ba di dikanango ba ka vahĕ Upangiyi, na Jĕntail i tubudwĕ dina jamĕ jĕhĕpi, nonanĕ ndi ka Anyambĕ tĕ e hakĕ belombo tĕkabe beĕhĕpi, a vâkĕ.

18. Behavu bea Anyambě beěhěpi be te yowaněngo o Mâ-a jadi oviya jali ja he.

19. Vâkâna ijamě joyi ndi na ho hakeni ba Jěntail ba didi uluango o Anyambě a jadi njuke:

20. Ndi ho lěnděkiye bâ ni bejanganangobo bea na ba bambwake ijongoliya, na megano, na ihonde, na belombo be dibakwě jeku na makiya.

21. Ikabojana Mosěs oviya ovyo, a te na ba kalakiyě mâ o mamboka měhěpi, a langakwě o sinigâg buhwa boa Iyâjâ beěhěpi.

22. Ka metodu, ba batodu, na church yěhěpi, ba tândâ o bâ-ba pâni bato ba njamba 'abu, ka bâ-ba loma bâ na Pâl na Barnabas, o Antiâk, ba Judas e tubakwě, na, Barsabas, na Sailas, bato baněně o tango ya bana-bina:

23. Ka bâ-ba banda bâ mbando i kěkě kakana; Metodu, na batodu, na bana-bina, ba homakandi bana ba banyangwě ba Jěntail ba jad' o Antiâk, na Siria, na Silisia.

24. O hwě-ho yokaki na bâkâ ba vakiyendi o hwě-ho jadi ba hakindi 'nyěni njuke na nduga, ba uluakidě malina manyu, na, *Ta* hěbwěni, wa tatani belekanako; ho věye bâ elekanako *ka yeně*:

25. Ka hwĕ-hwa yĕnĕ bwamu o hwĕ-ho di lataniyango itinga jâkâ na ho pânâke bamo, na hwĕ-hwa loma bâ na Barnabas na Pâl, ibahu ba tândâkĕ ;

26. Bamo ba di bemĕnâ beabu pâdĕngo o mahihi o nyanga ya dina ja Upangiyi Jisus Kraist.

27. Ho lomindi Judas na Sailas, ba ka languwate inyĕni belombo tĕ n' udumbu.

28. Ikabojana hwĕ n' Ilina Iyamu ho yĕ-nĕngo na e bwamu na ho bapidĕ pĕ inyĕni jumba inĕnĕ wa na belombo te be di na mala ekabe ;

29. Na, vĕngĕmĕkĕni oviya bejaka be yambakudwĕ megano, na makiya, na belombo be dibakwĕ jeku, n' ihonde; o vĕngidĕngĕni nyolo janyu oviya belombo tĕkabe, vâkânâ o handi bwamu. Diyaki pâlâ.

30. O bâ-ba vĕwudwĕ ekĕndâ ka bâ-ba pâ o Antiâk: o bâ-ba yolidĕ ebimba ka bâ-ba bweyidĕ bâ mbando.

31. O bâ-ba langi *yâ*, ba ka peyaka na ndaga tĕnĕ.

32. O Judas na Sailas, ba diyaki tepĕ ba-sâki bâ metĕ, ba ka levaka bana-bina na ndaga iitĕ nangudi, ba ka yâdâkidĕ *bâ*.

33. O bâ-ba diyedi *omĕ* ulingo, ka bana-

bina ba hulidĕ ba na jonga, na pâ o metodu me jadi.

34. Ndi Sailas a tândâkindi o diya pĕ omĕ ulingo.

35. Pâl, bâ na Barnabas ba diyaki tepĕ o Antiâk, bâ na bapâkwĕ baitĕ ba yokwakidĕ, na bâ-ba kalakiya ndaga ja Upangiyi.

36. ¶ Hwi jâkâ kĕlĕbĕ, ka Pâl a vâ na Barnabas, na, Ho t' o vala ka pepuwa banabina o mamboka mĕhĕpi imahu ma kaliyedi ndaga ja Upangiyi, *hwa ta yĕnĕ* ka bâba hakĕ.

37. Ka Barnabas a panga na ba 'lani Jân, a di pĕ na dina ipâkwĕ, na, Mârk.

38. Ndi Pâl au yĕnĕkĕ na e bwamu na ba valanaka mâ, na o mâ-a dikaki bâ o Pamfilia, a vale pĕ na bâ o ehavu.

39. O jomano i kenidi ka bâ-ba pĕhĕ, ekanĕ a kĕkĕ eaju pĕlĕ, ekanĕ a kĕkĕ eaju pĕlĕ: ka Barnabas a nângâ Mark, ka mâ-a tindiya na vala o Saiprus;

40. Ka Pâl a pânâ Sailas, o bana ba nyangwĕ ba bweyidĕ bâ ehekwĕ 'a Anyambĕ, ka mâ-a vala.

41. Ka mâ-a tomba o Siria na Sailisia, a kĕkĕ a yâdâkidĕ ba church.

KAPITA XVI.

1. Jâ ndi ijabu ja pâ o Dĕrbi na Listra: ka bâ-ba kâbidĕ eyokwedi omĕ, dina na Timotius, mwana ua mwajo 'mbâkâ ua Jiu, a ma kamakidĕ; ndi hangwĕ a *diyakindi* ua Grik:

2. Ua bana-bina ba diyakidi o Listra na Ikonium, a ma tubaka itubi iyamu.

3. Mâ ndi ua Pâl a pangakidi o valana; ka mâ-a nângâ mâ, ka mâ-a hĕbĕ mâ, na jângâ ja Jiu i diyakidi o ekulu tĕnĕ: ikabojana bâ bĕhĕpi bu dimbakiya na hangwĕ a ndi ua Grik.

4. O bâ-ba ma kahamaka o mamboka, ba ka bweyakidĕ bâ mbando ja metodu, na batodu ba diyakidi o Jĕruselĕm, i bandakidi.

5. Ka church ja huka ikamidĕ, i ka vuhaka buhwa boĕhĕpi.

6. Nd' o bâ-ba tombidĕ Frigia n' indendandenda via Galesia, o Ilina Iyamu i kandidĕ bâ na ba kalakiye ndaga o Asia,

7. O bâ-ba bĕdi pângo o Mysia, ka bâ-ba yĕjĕ o vala o Betinia, ndi Ilina ju hulakidĕ bâ.

8. O bâ-ba tombi baka na Mysia, ka bâ-ba huba na pâ o Troas.

9. Ka Pâl a yĕnĕ ehihila na bulu. Moto ua Masidonia a jadi de, a hâhâlâkidĕ mâ, na, Vaka o Masidonia, ka hana hwĕ.

10. O mâ-a bĕdi ehihila yĕnĕngo, ka hwĕ hwa panga ekĕndâ ya Masidonia o njo pâkâ, yowĕngo mĕtĕ na Upangiyi a ndiyi hwĕ ka kaliya bâ sango eyamu.

11. O hwĕ-ho 'njuwedi o Troas, ka hwĕhwa pâ na ikângâ tĕ ja jâkâ o Samotresia, bopâkwĕ o Niapolis;

12. Oviya omĕ na pâ o Filipai, e di mboka enĕnĕ o ekulu tĕ ya Masidonia yenĕ, yâ tepĕ kâloni: ho diyakindi o mboka tĕnĕ mbĕi ya hwi.

13. O buhwa boa Iyâjâ ka hwĕ-hwa umuwa o mboka, ka hwĕ-hwa pâ baka na viho o ikaliya i 'mbakid' o hawĕ; na hwĕ na diyanakidĕ ho ka kalaka na bajo, ba ma pâkâ *omĕ.*

14. ¶ Ka mwajo umbâkâ dina na Lidia, ehambi ya mangâla, o mboka ya Taiataira, a ma kalakiya Anyambĕ, a yoka; o Anyambĕ a dubuwedi ulema 'muaju, a ka yokolakidĕ belombo bea Pâl be ma kalaka.

15. O bâ na ba ndabo 'aju ba baptaisudwĕ, ka mâ-a hâhâlidĕ *hwĕ,* na, Oningĕ na o ndi 'mba ni yĕnĕngo na mbi na ikamidĕ

ja Anyambĕ, ndi vakani o ndabo 'amĕ, wa diyani *omĕ.* Ka mâ-a dula hwĕ.

16. E diyakindi o hwĕ-ho kĕki ka kaliya, ka mwajo 'mbâkâ, a diyaki hweywĕngo n' ilina i ma sâkâkâ, a ngakidĕ ba duwĕ mâ nyeno enĕnĕ na nyanga 'aju e ma sâkâkâ, a latana hwĕ:

17. A ma vitanakĕ hwĕ na ba Pâl, a ka yamaka, na, Bamo tĕkaba ba ndi bahayi ba Anyambĕ ya oba mĕtĕ, ba levakidĕ hwĕ njea y' iyonga.

18. A ma hakandi ekae hwi iitĕ. Ndi o Pâl a yĕni ngĕbĕ ka mâ-a vonguwa, ka mâ-a vâ na ilina, na, Mbi sombiyakĕndi âvĕ na dina ja Jisus Kraist, na, vĕngĕmĕkĕ o mâ a jadi. Ka mâ-a vĕngĕmĕ iwĕla tĕ.

19. ¶ O ba duwĕ mâ ba yĕnidi na ipite jabu i ma kovanaka i 'bĕ pĕ, ka bâ-ba bweya Pâl na Sailas, ka bâ-ba dula bâ o ihambanido, o bapangiyi ba jadi,

20. Ka bâ-ba pânâ bâ o bayĕkidi bajadi, na, Bamo tĕkaba ba ndi ba Jiu, ndi na haki mboka 'ahu njuke enĕnĕ,

21. Na bâ-ba yokwakidĕ mbĕmbâ i ha 'bĕ hohanganĕngo na ho pahakiya, tombe ho tataka, jambojana hwĕ ba Roma.

22. Ka ebimba ya umwanidĕ ukenda

'mbâkâ na o bâ-ba jadi: ka bayĕkidi ba nyaya ngâi jabu, ka bâ-ba sombiya na ba bomakwĕ.

23. O bâ-ba bweyi bâ mekasa meitĕ, ka bâ-ba vamĕ bâ o ndabo-ivititi, na, utati mua ndabo-ivititi na a bandamakidĕ bâ bwamu.

24. O mâ-a pahiyedi ileva tĕdinĕ, ka mâ-a ngidĕ bâ o ndabo-ivititi ya 'tema, ka mâ-a kâmidĕ bâ meboka.

25. ¶ Na bulu-tema, ka Pâl na Sailas ba kaliya, ba ka tumbwakidĕ lembo lo bendakĕ Anyambĕ: ka ba diyakidi o ndabo-ivititi ba yoka.

26. O njo pâkâ tepĕ, he ka ninganaka, jali ja ndabo-ivititi i ka hohaka: ka mambĕ mĕhĕpi ma dubwaniya o mbenjĕ pâkâ, ka meboka meabu mea bĕhĕpi mea hâniyĕ.

27. O utati mua ndabo-ivititi a 'muwend' o viya viaju, a 'la ka yĕnĕ mambĕ ma ndabo-ivititi bwe, ka mâ-a hoduwa ukwala 'muaju na a ombakandi o weya nyolo 'aju, a yebakiya na mbwedi i mand' o kweya.

28. Ka Pâl a yama joyi oba, na, O kokakidĕ nyolo 'âvĕ; 'kabojana ho te hwĕ bĕhĕpi.

29. Ka mâ-a ndiya vituwa, ka mâ-a soda

na ngiya, a vaka a likimaka, ka mâ-a kwa o boho boa Pâl na Sailas;

30. Ka mâ-a pumana bâ, ka mâ-a vâ, na, Bamo, mbi hake lĕ nja 'lombo-ĕ e ka yongĕ 'mba?

31. Ka bâ-ba vâ, *na*, Kamakidĕ Upangiyi Jisùs Kraist, vâkâna o yongindi, na ba ndabo 'âvĕ.

32. Ka bâ-ba kala na mâ ndaga ja Upangiyi, tepĕ na ba diyakidi o ndabo 'aju bĕhĕpi.

33. Ka mâ-a nângâ bâ o iwèla tĕ na bulu, ka mâ-a tuka bâ mabibi; ka mâ-a baptaiswĕ, bâ na ibaju bĕhĕpi njamba pâkâ.

34. O mâ-a ngidĕ bâ o ndabo 'aju, ka mâ a tĕdĕ bâ beja, a ka peyaka, kamidĕngo Anyambĕ, bâ na ndabo 'aju yĕhĕpi.

35. O buhwa bo yadi ka bayĕkidi ba loma sarjĕnt, na, Hulakidi bamo tĕbanĕ, ba kĕke.

36. Ka utati mua ndabo-ivititi a languwa ndaga tĕ Pâl, na, Bayĕkidi ba lomandi joyi na hulamakani, wa 'lani, ndi kĕkĕni, o ka kĕki na jonga.

37. Ndi Pâl a vâki na bâ, *na*, Ba hwĕ bomango o bwebwe ho kobe, ho jadi ba

Roma, na bâ tepě hwě vaměngo o ndabo-ivititi, na ba-pumaki pě hwě ikutakuta? nyawě na vilolombo; ndi ba vake bâ mětě na bâ-ba pumě hwě.

38. Ka sarjěnt ba languwa ndaga těkadi bayěkidi, ba ka bangaka, o bâ-ba yokidi na ba ndi ba Roma.

39. Ka bâ-ba pâ, ka hâhâlidě bâ, ka bâ-ba pumě bâ, ka bâ-ba vaha bâ na ba umwake o mboka 'abu.

40. O bâ-ba pumidi o ndabo-ivititi, ka bâ-ba ngiya o ndabo ya Lidia, o bâ-ba yěni bana-bina, ka bâ-ba homba bâ, běngě ba kěkě.

KAPITA XVII.

1. Ndi o bâ-ba tombidě Amfipolis na Apolonia, ka bâ-ba pa o Těsalonika, omě o diyaki na sinigâg ya Jiu.

2. Pâl, oviya i diyakidi itingidi viaju, ka mâ-a ngiya o bâ-ba jadi, hwi j' Iyâjâ ilalo, a věkě bâ tina o ndaga ja Anyambě.

3. A bumwakidě a pulakidě na ma diyaki mala na Kraist a yěněki betuniya, na Mâ-a pumbuwa pě: na Jisus tě eamě e kalakiyě ekaně, ndi Kraist.

4. Ka bâkâ ba kamidĕ, ka bâ-ba timba na Pâl na Sailas, ndumba enĕnĕ ya Grik i ma kalakiya, na bajo banĕnĕ mbĕi 'nĕnĕ.

5. ¶ Ndi Jiu i ha kamakidĕ, ba umwaki n' ivina, ka bâ-ba nângâ bato bâkâ babe ba ekondo ya hubiyango, ka bâ-ba lata njamba, ka bâ-ba ha ilombe o mboka yĕhĕpi, ka bâ-ba kuhwa ndabo ya Jeson, na ba vahakandi o pumĕ bâ o bato ba jadi.

6. O bâ-ba ha duwi bâ ka bâ-ba dula Jeson na banabina bâkâ, na pânâ bâ o bapangiyi ba mboka ba jadi, ba yamaka, *na*, Ba uluakidĕ he, molo na he, ekaba ba pâ tepĕ okava;

7. Ba Jeson ba ngidĕ ekaba, ekaba bĕhepi te ba hingake na elekanako ya Sisar melombiani, na wa bi pĕ na upolo upâkwĕ, na, Jisus.

8. Ka bâ-ba ha bato na bapangiyi ba mboka tĕnĕ njuke, o bâ-ba yoki belombo tĕkabe.

9. O bâ-ba panganidĕ na Jeson na bapâkwĕ, ka bâ-ba hulidĕ bâ.

10. ¶ Ka bana-bina ba hungana o validĕ Pâl na Sailas na bulu, na pâ o Beria; o bâ-ba pâdi *omĕ*, ka bâ-ba ngiya o sinigâg ya Jiu.

11. Ekaba ba diyaki batwĕbatwĕ wa na ba Tĕsalonika, ikabojana ba diyaki kokĕngo n' ivĕhĕlidĕ ja ndaga o mapikiliya mabu, n' ibuta ja ndaga ja Anyambĕ, buhwa boĕhĕpi, n' ipĕ belombo tĕbenĕ be te nonanĕ.

12. Ovanĕ nd' o baitĕ ba kamakidĕ: na bajo ba ma dilakwĕ ba Grik, na bamo mbĕi 'nĕnĕ.

13. Ndi o Jiu ja Tĕsalonika ba yowudĕ na Pâl a kaliya ndaga ja Anyambĕ o Beria, ka bâ-ba lataniya tepĕ omĕ ba ka vegwakidĕ bato.

14. Jâ ndi ja bana-bina ja hungana o validĕ Pâl na a kĕke ona a 'mbaka o vala o manga: ndi Sailas na Timotius ba dikanakite omĕ.

15. Ka ba tumbwanaki Pâl, ba pâdĕ mâ o Athĕns: ka bâ-ba vala o mâ-a sombidĕ bâ, na Sailas, na Timotius ba hunganake o vala o mâ-a jadi.

16. ¶ Ndi o Pâl a diyakidi a vengaka bâ o Athĕns, k' ilina jaju ja betĕ, o mâ-a yĕni mboka londango na megano.

17. Ovanĕ nd' o mâ-a ma kalakà na Jiu na bato ba ma kalakiya na ba ma lataka na mâ o sinigâg na lohambanido, buhwa boĕhĕpi.

18. Jâ ndi ja bato b' iyowĕ bâkâ ba Epikurus na ba Stoik, ba dibidĕ mâ: bâkâ bâ, na, Moto tĕ ua evâvâlâ ekanĕ a 'mbaka lĕ o vâ na? Bâkâ mâ, na, A umwanakiyi na a ndi elevidi ya bea anyambĕ beyânâ: jambojana o mâ-a kalakiyi bâ Jisus na ipumbuwa.

19. Ka bâ-ba nângâ mâ ka bâ-ba pânâ mâ o Ariapogus, na, Yowakidĕ hwĕ eyokwidi tĕ ya kya eâvĕ e kalakiya ekae?

20. Ikabojana o pâkidĕndi belombo be mamakwĕ o matâ mahu: ho vahakandi o yowĕ ka belombo tĕkabe be jadi.

21. (Ikabojana ba Athĕns na bangi ba diyakidi omĕ, bu tombakĕ egombe 'abu iha ja elombo 'pâkwĕ, kabo n' ilanguwa tombe 'yoka ja elombo eyânâ.)

22. ¶ Jâ ndi ja Pâl ja tĕmĕ o hanganĕ ya ukodi mua Mars, ka mâ-a vâ, *na*, Inyĕni bamo ba Athĕns, mbi hilĕngo na o ndini na relijin eitĕ o pĕlĕ ya belombo beĕhĕpi.

23. Ikabojana o 'mba-mbi diyaki mbi tombaka, mbi hilakidĕndi megano meanyu, k' umba-mba duwa âltar, lĕndwĕngo, na, YA ANYAMBĔ E HA 'WANĔ. Uanyu a kalakiyĕte o yowi Mâ ni, ekanĕ Mâ ndi uamĕ a langwakiyĕ inyĕni.

24. Anyambĕ e velaki he na belombo be jad' omĕ, o Mâ-a didi Upangiyi mua he na oba, a diye o tĕmpil i hakwĕ na benâ:

25. Na Mâ-a kalakudwĕ tepĕ na benâ bea bato bwĕsĕ ona a na elombo 'aju e nyamakĕ, jambojana Mâ t' a vĕkĕ bĕhĕpi emĕnâ na pudi, na belombo beĕhĕpi.

26. Na Mâ-a velango betomba bea bato beĕhĕpi makiya mâkâ, na ba diyake o boho boa he, ka Mâ-a lenidĕ hongodi e vânâkudwi ovyo, na mekabo mea bolongi boabu:

27. Na ba vahakiye Upangiyi n' ipĕ ba ka bodidĕ Mâ, na bâ-ba duwa Mâ, tombe ka Mâ-a ha 'bĕ yavidĕngo na hwĕ bĕhĕpi:

28. Ikabojana Mâ nd' uahu a diyanakĕ, na hwĕ-ho tamwaka, na hwĕ-ho jadi; bwĕsĕ te ka balĕndi banyu mĕtĕ bâkâ ba vâkĕ, *na*, Ikabojana ho tepĕ beloani beaju.

29. Ndi o hwĕ-ho didi beloani bea Anyambĕ, hwa lukaka o pikiliya na Anyambĕ a kwanaki hika, tombe silvĕr, tombe ilale i pakakwĕ n' ikĕngĕ na bokeli boa moto.

30. Anyambĕ a ma pojaki begombe bea bohuma tĕkabo; ndo kya okava a ka sombiyaki bato bĕhĕpi ba loboko lĕhĕpi na ba uluake:

31. Ikabojana a lenidĕngo buhwa i boaju

bo ka yĕkidĕ he, yĕkĕ eyamu, na Momo tĕ uaju a di kenjĕngo; uaju a jadi yowudĕngo bato bĕhĕpi n' ipumbudĕ jaju i pumbwakidĕ Mâ.

32. ¶ Nd' o bâ-ba yokidi o pĕlĕ ya ipumbuwa, bâkâ ba ka vĕhĕkĕ, bâkâ mâ, na, Ho ka yoka itato tĕkadi na nâvĕ egombe 'pâkwĕ.

33. Ka Pâl a vala oviya o bâ-ba diyakidi.

34. Ndi bamo bâkâ ba natamakite o mâ-a jadi, ka bâ-ba kamidĕ: ba diyakidi o tango tĕ ndi o Daionisius ya Ariapogus, na mwajo dina na Damaris, na bapâkwĕ tepĕ.

KAPITA XVIII.

1. O belombo tĕkabe be bĕdi kĕlĕbĕ, ka Pâl a 'muwa o Athĕns, na pâ o Kârint;

2. Ka mâ-a kâbidĕ Jiu pâkâ, dina na Akwila a jakudwĕ o Pântus, a viyate o Itali kya, bâ na mwad' 'aju Prisila, ('kabojana Klâdias a sombiyakidi Jiu jĕhĕpi na i 'mwake o Roma,) ka mâ-a pâ o bâ-ba jadi.

3. O mâ-a diyakidi ebano tĕ ka bâ, na bâ-ba diya, a ka haka ehavu, ('kabojana eabu evângâ e diyakidi ndi iha ja meâkâ.)

4. A vĕkĕ tina o sinigâg buhwa bo' Iyâjâ boĕhĕpi, a tunduakidĕ Jiu na Grik.

5. O Sailas na Timotias na pâdi oviya Masidonia, ka Pâl a babaliya ilina, a ka pupaka Jiu na Jisus ndi Kraist.

6. O bâ-ba himbidĕ nyolo jabu mĕtĕ, ba ka kilaka, ka mâ-a pupuwa ngâi *ja-ju*, na bâ, na, Makiya manyu ma *bĕte* o meolo meanyu mĕtĕ; mbi tanindi: oviya okava tepĕ umba-mbi kĕkĕ o Jĕntail ba jadi.

7. ¶ Ka mâ-a 'muwa omĕ, ka mâ-a ngiya o ndabo ya momo 'mbâkâ a ma kalakiya Anyambĕ, dina jaju ndi Justus, ndabo 'aju e ma bakaki na sinigâg.

8. Ka Krispus ngâwĕ ya sinigâg, a ka-midĕ Upangiyi, bâ na ba ndabo 'aju bĕhĕpi: ba Kârint baitĕ o bâ-ba yokidi, ba kamaki-dĕndi ka bâ-ba baptaiswĕ.

9. Jâ ndi ja Upangiyi ja kala na Pâl na bulu, na ehihila, na, O bangake, ndi kalaka, o vâlâmâkiye:

10. Ikabojana Mbi te na nâvĕ, o 'bĕ na moto a ka kupanĕ âvĕ, na kokakidĕnd' âvĕ: 'kabojana Mbi na bato baitĕ o mboka tĕkanĕ okava.

11. Ka mâ-a diya *omĕ* upuma umbâkâ

na ngândě utoba, a yokwakidě bâ ndaga j'
Anyambě.

12. ¶ O Galio a diyakidi gâven ya Akea,
Jiu ba logwakindi, ka bâ-ba timba ukenda
umbâkâ o ihimbidě ja Pâl, ka bâ-ba pâdě
mâ o 'diya ya yěkě,

13. Na, Ekaně a tundwakidi bato na ba
kalakiyi Anyambě nyanga e ha 'bě ya ele-
kanako.

14. O Pâl a diyakidi a 'mbaka o du-
buwa udumbu, ka Galio a vâ na Jiu, na,
Ka na i ndi 'tato ja ibevaniya tombe ja
bobe, e inyi Jiu, te mbi te na tina ya 'yika
n' inyěni.

15. Ndi oningě na i te penda ja ndaga na
mina na belekanako beanyu, umbwakiyani
yenë inyěni mětě; mba yěkidě itato ka
dině.'

16. Ka mâ-a duma bâ o 'diya ya yěkě.

17. Ka Grik jěhěpi ja nângâ Sâstěnes,
ngâwě ya sinigâg, ka bâ-ba boma mâ o bo-
ho boa ediya ya yěkě: ndi Galio au yěněkě
belombo těkabe beěhěpi isâlâ.

18. ¶ O ekabe be bědi kělěbě, ka Pâl a
diya pě *omë* ulingo uitě, ka mâ-a yokaně
bana ba nyangwě, ka mâ-a tindiya na vala
o Siria, bâ na Prisila, na Akwila; a kěngě-

kidi molo muaju o Sĕnkria; ikabojana a
diyaki na panga.
19. O mâ-a pâdi o Ĕfisus, ka mâ-a dika
bâ omĕ: ndi mâ mĕtĕ a ngakiyendi o sini-
gâg, a vĕkĕ Jiu tina.
20. O bâ-ba vâki na a tepĕ o diya na bâ
ulingo, au kamakidĕ:
21. Ndi a yohanakidi bâ, na, Tombete
na nalĕ mbi ka tatandi isango tĕ i vakĕ o
Jĕrusalĕm ekadi: ndi mbi ka timbate o
inyĕni-o jadi, oningĕ Anyambĕ a bagina.
Ka mâ-a tindiya oviya Ĕfisus.
22. O mâ-a hĕdĕ o Sĕsaria, ka mâ-a beta
ka homa church, ka mâ-a huba na vala o
Antiâk.
23. O mâ-a tombidĕ ulingo, ka mâ-a 'mu-
wa na vala o ehe ya Galesia na Fligia yĕ-
hĕpi, a yâdâkidĕ beyokwedi beĕhĕpi.
24. ¶ Ka Jiu pâkâ dina na Apâlâs, a ja-
kudwĕ o Alĕxandria, ukali uyamu bâde
mĕtĕ na ndaga ja Anyambĕ, ya pâ o Ĕfisus.
25. Momo tĕkanĕ a yokwakudwĕndi nje-
ya ya Upangiyi; o mâ-a diyaki yâdângo ili-
na, a ma kalakandi na mâ-a yokwakidĕ te-
pĕ ndaga ja Anyambĕ nangudi, a dite yo-
wĕngo kabo baptisma ya Jân.
26. A ka yalaka o kala o sinigâg, a ba-

nge. O Akwila na Prisila ba yokidi, ka bâ-ba nângâ mâ ka bâ-ba pěhě mâ njeya ya Anyambě bwébwe.

27. O mâ-a pangidi o tomba na vala o Akea, ka bana ba nyangwě ba lěndě bejanganangobo, be levake beyokwedi na ba věhělěkidě mâ: o mâ-a pâdi, a ka hanaka ba ma kamakidě na ehekwě.

28. A ma sulaki Jiu nangudi, a levakidě o ndaga ja Anyambě, na Jisus ndi Kraist.

KAPITA XIX.

1. E diyakindi o Apâlâs a diyakidi o Kârint, o Pâl a tombidi o betěbě bea oba ka mâ-a pâ o Ěfisus: ka mâ-a kâbidě beyokwedi beâkâ omě,

2. Ka mâ-a vâ na bâ, *na*. N' inyěni na kamidě, o teni pahiyango Ilina Iyamu? Ka bâ-ba vâ na mâ, *na*, Ho 'bě yokango nana o na Ilina Iyamu.

3. Ka mâ-a vâ na bâ, *na*, Ndi o baptaisakudwě lě ni o nja jadi? Ka bâ-ba vâ na mâ, *na*, O baptisma ya Jân.

4. Jâ ndi ja Pâl ja vâ, *na*, Mbambayě Jân a ma baptaisakandi na baptisma ya

iluwa, a vâkâ na bato na ba kamakidĕ a bengakĕ mâ, Mâ mânĕ ndi Jisus Kraist.

5. O bâ-ba yokidi ka bâ-ba baptaiswĕ na dina ja Upangiyi Jisus.

6. O Pâl a kahidĕ bâ benâ k' Ilina Iyamu ja puga bâ; ba ka kalaka na bemi, ba ka yokwakidĕ.

7. Bamo tĕ bĕhĕpi ba diyakindi baka na jomu na babale.

8. Ka mâ-a ngiya o sinigâg, a ka kalaka o ulingo mua ngândĕ ilalo, a bangi, a bomaka penda, a tunduakide belombo bea pĕlĕ ya ipangiya ja Anyambĕ.

9. Nd' o bâkâ ba deli melema, bá kamidĕ, ndi ba ka haka pĕ o kala na ebimba o boho o pĕlĕ ya njeya tĕkanĕ, ka mâ-a vĕngĕmĕ, na paluakidĕ beyokwedi, a bomaka penda o sikul ya Tairanus buhwa boĕhĕpi.

10. Ekae e diyakindi o ulingo mua mepuma mebale; ovane nd' o ba diyakidi o Asia bĕhĕpi, na Grik, na Jiu, ba kokanakiyedi iyoka ja ndaga ja Upangiyi Jisus.

11. Ka Anyambĕ a ha megoma na mehuhu na benâ bea Pâl:

12. Ovanĕ nd' o bevĕlĕhi na menamba be vakiyĕ o nyolo 'aju be pângĕ o mebĕdi me

jadi, tepĕ bebĕdi be vĕngĕmĕkĕ, malina
mabe ma pumaka o bâ-ba jadi.
13. ¶ Jâ ndi ja Jiu jâkâ i ma lengaka,
ba ma vĕngĕkidi malina, ja nângâ yâ na
ba ka ndakiyi ba diyakĕ na malina mabe,
na dina ja Upangiyi Jisus, na, Ho kanakiyand‘ âvĕ Jisus ya Pâl e kalakiyĕ.
14. O diyaki tepĕ na bana hĕmbwĕdi ba
Siva ua Jiu, a diyaki ngâwĕ ya prist, ba
haki nonanĕ.
15. Ka ilina ibe ja timbĕ, na, Mba
dimbakiya Jisus, n‘ umba-mba dimbakiya
tepĕ Pâl; ndi inyi lĕ ba nja?
16. Ka moto tĕ, a diyaki na ilina ibe, a
soda o bâ-ba jadi, ka mâ-a kâbidĕ bâ, ka
mâ-a bala bâ, ba ka pumaka o ndabo tĕnĕ
mehamba na mavenge,
17. Ekae e yowanakidi na Jiu na Grik i
diyakidi o Ĕfisus jĕhĕpi: ka jângâ ja bweya bâ bĕhĕpi, ka dina ja Upangiyi Jisus
ja kena.
18. Ka baitĕ ba kamakidĕ ba viya, ba ka
mĕmĕkĕ, ba levakidĕ behadi beabu.
19. Ka baitĕ ba diyaki na megono mea
utimbo, ba vana bejanganangobo beabu, ka
bâ-ba tumba beâ o boho boa *bato* bĕhĕpi;
ka bâ-ba langa beâ beĕhĕpi ihambe, ka bâ-

ba hobonganĕ mabo ma tâjen ja *bepĕhi* bea hika matano.

20. Nonanĕ nd' o ndaga ja Anyambĕ i tombwakidi ka jâ ja kebĕ.

21. ¶ O belombo tĕkabe be bĕdi kĕlĕbĕ, ka Pâl a yana na ilina, na, oningĕ a ka hamingĕ o Masidonia na Akea vâkâna a valindi o Jerusalĕm, na, Mba viya ovonĕ, vâkâna mbi yĕni tepĕ Roma.

22. Ka mâ-a loma ba ma hakiya mâ babale o Masidonia, Timotius na Erastus; *ndi* mâ mĕtĕ a diyakindi o Asia ulingo.

23. O yâ egombe tĕ ka ilombe via hawĕ o pĕlĕ ya njeya tĕkanĕ.

24. Ikabojana *momo* 'mbâkâ dina na Dimĕtrius, ukuli mua hika, a ma haka Diana mbago ja hika, a ma ngakidĕ ba duwĕ ehavu nyeno enĕnĕ;

25. Ka mâ-a ndiya bâ na ba ma haka ehavu tĕ ndiyango kota, ka mâ-a vâ, *na*, Bamo, wa dimbakiyani na ehavu tĕkae ndi eahu e duwanakĕ bonĕnĕ boahu.

26. O yĕnĕkĕteni, n' inyĕni o yokaka tepĕ ni na hanga kabo o Ĕfisus dipâ, ndi piĕlĕ na Asia yĕhĕpi te ya Pâl tĕkenĕ, a tunduakidĕ na mâ-a 'luakidĕ bato baitĕ, a vâkâ na behakwĕ na benâ be 'bĕ bea anyambĕ.

27. Ovanĕ vâkâna e 'bĕ kabo ehavu tĕ eahu ekae dipâ e di na mahihi ma ihadivudwi, ndi na tĕmpil ya anyambĕ enĕnĕ ya mwajo, Diana, ua Asia na he yĕhĕpi a kalakiyate, a ka pĕjwĕ na bonĕnĕ boaju boa wa.

28. O bâ-ba yoki nonanĕ ba londaki na jeku, ba ka yamaka, na, Diana ya ba Ĕfisus a nd' o kena.

29. Mboka yĕhĕpi ya bĕ ngwanĕĕ: o bâ-ba bweyi Gaius na Aristarkus, bamo ba Masidonia, ba ma jopaka na Pâl njamba, ka bâ-ba nganidĕ njamba pâkâ o ikenga inĕnĕ,

30. O Pâl a 'mbakidi o ngiya na vala o bato ba jadi, ka beyokwedi bea himbidi mâ.

31. Ka bâkâ ba diyakidi banĕnĕ o Asia, ba diyaki mbweyi jaju, ba banda mâ mbando, ba vahaka na a jijakiye o ngiya o ikenga.

32. Bâkâ ba yama yenĕ elombo, bâkâ ba yama epâkwĕ: 'kabojana ebimba e diyaki ya juka, baitĕ bu yowakĕ tina 'abu e latanakiyedi.

33. Ka bâ-ba dula Alĕxanda o ebimba e jadi, o Jiu ba tĕdĕ mâ o boho. Ka Alĕ-

xanda a pĕpidĕ na enâ, o mâ-a 'mbakidi o kamaniya nyolo 'aju o bato ba jadi.

34. Ndi o bâ-ba yowudĕ na a ndi ua Jiu, bĕhĕpi, joyi jâkâ, ba ka yamaka ulingo mua ba mawĕla mabale, Diana ya ba Ĕfisus a *nd'* o kena.

35. O ulĕndi mua mboka a vâlâmidĕ bato, ka mâ-a vâ, *na*, Inyĕni bamo ba Ĕfisus, nja moto-ĕ a dimbakiyĕ na mboka ya ba Ĕfisus e kalakiyandi anyambĕ enĕnĕ ya mwajo, Diana, n' *ugano* u pukwakidi oviya Jupitĕ a jadi ?

36. O belombo tĕkabe be ha 'bĕ na ngudi ya bomwĕ penda, o lukakandi o vâlâmiyĕni, o hayeni elombo na bwayĕ.

37. Ikabojana o ndi bamo tĕ ekaba vanango okava ba 'bĕ bayibi ba church, na bâ-ba 'bĕ tepĕ bakili ba anyambĕ 'anyu ya mwajo.

38. Nd' oningĕ Dimĕtrius na ibaju ba ehavu, ba jadi na moto n' itato, elekanako e te bya, na gâven i teiwĕ : ba kalanakiye.

39. Ndi oningĕ wa uwa tepĕ ni moto upâkwĕ itato, i ka leniyate o ikando ja hohonganĕngo.

40. Ho na mahihi n' ikâtwĕ n' ilombe tĕ

via buhwa ekavi, tina 'ahu ya tatuwa mbĕ-
lĕkĕ tĕkanĕ, e diye.
41. O mâ-a bi nonanĕ kalango, ka mâ-a
validĕ ebimba.

KAPITA XX.

1. O ilombe i mayedi ka Pâl a ndiya be-
yokwedi, ka mâ-a yohanĕ bâ, ka mâ-a 'mu-
wa na vala o Masidonia.
2. O mâ-a tombidĕ hanganĕ tĕdinĕ, na
mâ tepĕ bâ maleva maitĕ dikiyango, ka
mâ-a pâ o Gris.
3. Ka mâ-a diya ovonĕ ngândĕ 'lalo.
Ka Jiu ba venga mâ ehânge, o mâ-a di-
yakidi a ka 'mbaka o tindiya na vala o
Siria, ka mâ-a panga na a tombaki ja
Masidonia.
4. Ka ekaba ba vala na mâ njamba, na
vala o Asia, Sopatĕr ua Beria; ba Tĕsalo-
nika, Aristarkus na Sikundus; na Gaius ua
Dĕrbe, na Timotius; ba Asia, Tikakus na
Trofimus.
5. O ekaba ba validi o bohoboho, ka bâ-
ba venga hwĕ o Troas.
6. O hwi ja pĕmbĕ e ha 'bĕ na ist, i bĕdi
tombango, ka hwĕ-hwa tindiya o Filipai na

pâ o bâ-ba diyakidi o Troas na hwi 'tano; ka hwě-hwa diya omě hwi hěmbwědi.

7. O buhwa boa wiki boa bohoboho, o beyokwedi be lataniyi ka pěhě pěmbě, ka Pâl a kaliya bâ, (kenjango na bia bwe tě te eaju e ka valě,) ka mâ-a kaliya kwanga na o bulu 'tema.

8. Ilika via oba iviabu vi diyaki lataniyango vi diyaki na litwa loitě.

9. Iwanja jâkâ i diyakindi o windě, o viyâ viněně, dina jaju Yutikus: o Pâl a bembidě ikaliya, ka mâ-a hinduwa na viyâ ka mâ-a pukuwa oviya nděki ya ilalo, ka mâ-a hěhwě ekengo.

10. O Pâl a hubidi, ka mâ-a kwa o mâ-a jadi, ka mâ-a puga *mâ*, ka mâ-a vâ, *na*, O yěněki njuke; 'kabojana eměnâ 'aju e ngite na ju.

11. O mâ-a betidi ka mâ-a pěhě pěmbě o mâ-a bi jango, ka mâ-a kala pě ulingo uyaba kwanga na yakako, na mâ na kěkě.

12. Ka bâ-ba vana iwanja tě ja bě mihâ, na bâ na yěněkě mbya 'něně.

13. ¶ Ka hwě-hwa vala o bwalo b' utangani o boho, jâ ndi ijahu ja tindiya na vala o Asos, ho yanaka na ho ka vami Pâl

omĕ: 'kabojana a lenakidi nonanĕ, o mâ-a pangakidi o 'tamuwa ja he.

14. O hwĕ na bâ ho latidi o Asos, ka hwĕ-hwa vamĕ mâ, ka hwĕ-hwa pâ o Mitalini.

15. Ka hwĕ-hwa tindiya omĕ bia bwĕ, ka hwĕ-hwa pâ hohonganĕngo na Kios; bopâkwĕ ka hwĕ-hwa pâ o Samos, ka hwĕ-hwa yĕngidĕ o Trojilium; bopâkwĕ bo yadi ekabo. ka hwĕ-hwa pâ Mailitus.

16. Ikabojana Pâl a yanaki na a 'li ka tomba baka na Ĕfisus, jambojana au vahaka o tombĕ ulingo o Asia: a hunganaka na a ka pâ o Jĕrusalĕm o buhwa boa Pĕntikost.

17. ¶ Mâ te o Mailitus, ka mâ-a banda igende o Ĕfisus, ka ndiya batodu ba church.

18. O bâ-ba pâdi o mâ-a jadi, ka mâ-a vâ na bâ, *na*, Wa dimbakiyani oviya buhwa boa bohoboho i boamĕ bo pâkidi o Asia, nyanga 'amĕ e diyi n' inyĕni,

19. Mbi hakiya Upangiyi na ihubidĕ j' ipikiliya jĕhĕpi na manyângâdiba maitĕ, na mayĕjudwĕ, ma ma pâkâ o umba-mbi jadi na behânge bea Jiu be ma vengaka 'mba:

20. Tepĕ na nyanga 'amĕ e ha dimbakidi inyĕni elombo ya mala, ndi mbi ma levakidĕte inyĕni, n' umba-mbi yokwakidĕ inyĕni

o bwebwe, mba viya yânĕ ndabo, mba ti-
mba yânĕ,
21. Mbi pupaka Jiu na Grik bĕhĕ, na ba
uluake o Anyambĕ a jadi, na ba kamakidĕ
Upangiyi muahu Jisus Kraist.
22. Ndi hilakĕteni mb' 'aland' okava, ka-
twĕngo n' ilina na vala o Jĕrusalĕm, mba
'wĕ belombo be ka hawĕ 'mba ovonĕ:
23. Kabo nyanga y' Ilina Iyam' e pa-
kwakĕ o mboka yĕhĕpi na mekato na be-
tuniya be vengaki 'mba.
24. Ndi belombo tĕkabe bea hokakĕ 'mba
n' umba-mba langaka tepĕ emĕnâ 'amĕ iha-
mbe inĕnĕ, na ovanĕ nd' umba-mbi ka hâ-
njâbidĕ ikânjâ jamĕ na mbya, na ehavu ya
minise eamĕ, e pahakiyedi o benâ bea Upa-
ngiyi Jisus, o idakuwa ja sango eyamu ya
ehekwĕ ya Anyambĕ.
25. Ndi hilakĕteni, mbi te yowĕngo na
inyi bĕhĕpi, ibamĕ ba di kaliyango ipangi-
ya ja Anyambĕ, wa yĕne pi boho boamĕ.
26. Mba ndiyandi 'nyĕni na diyaki tali o
mwehe mua buhwa, ja na mbi papuwango
oviya makiya ma bato bĕhĕpi.
27. Ikabojana mbi 'bĕ inyĕni dimbango
ehoka Anyambĕ yĕhĕpi.
28. ¶ Bandamakidi nyolo janyu na

mwanga mua Ilina Iyamu vĕdi inyĕni, na umbwakiyani muĕhĕpi, ijedĕ ja church ya Anyambĕ, eaju e hambaki na makiya maju mĕtĕ.

29. Ikabojana mba dimbakiya na umba okava valango, vâkâna wolf j' ikito e pândi o inyĕni o jadi, i ka mĕndĕ ba yongĕ mwanga.

30. O vengĕ lĕ bato ba ka viyate o tango 'anyu mĕtĕ, ba ka kalaka belombo bea ujolongo o ikova ja beyokwedi.

31. Ovanĕ nd' umba-mbi vâkĕ n' inyĕni, na, pepwakani, n' inyĕni o ka yongakidĕni na mbi 'bĕ dângo inyĕni ikelevidĕ o ulingo mua mepuma melalo, na bulu na mwehe, na manyângâdiba.

32. Ndi bana-bina, mbi bweyakidĕndi 'nyĕni Anyambĕ, na ndaga ja 'hĕkwĕ 'aju, e didi e yâdâkidĕ inyĕni na jâ-ja vĕdi tepĕ inyĕni ekuha na ba di nyĕvudwĕngo.

33. Mbi 'bĕ tânginango silvĕr ya moto, tombe ka gold na ibâtâ.

34. E, inyi mĕtĕ o te pĕ ni yowĕngo na benâ tĕkabe te be ma yongakĕ 'mba, na mala na ba ma diyaka n' umba.

35. Mbi t' inyĕni levidĕngo belombo beĕhĕpi na nyanga 'anyu e ka hayĕ megono;

o ka yongaki bekĕhĕ; o ka yongakidĕni ndaga ja Upangiyi Jisus, i vâki, *na*, Bova a bwam‘ wa na ipahiya.

36. ¶ O mâ-a bi nonanĕ vângo, ka mâ-a balama na bâ-ba ka kalakiya.

37. Bâ bĕhĕpi ba eyaki nangudi na bâ na hikamakiya Pâl o ibâlu, ba ka pyâpyâkâ mâ.

38. Ba yĕnĕkĕ ngĕbĕ wa, na ndaga jaju i vâki na ba yĕnĕ pĕ boho boaju. Ka bâ-ba vala ka dikidĕ mâ o bwalo b‘ utangani.

KAPITA XXI.

1. Ka yâ-ya hohonganĕ o hwĕ na bâ ho paluanidĕ, ka hwa tindiya, jâ ndi jahu ja tĕmĕ ikângâ jâkâ na jâkâ na pâ o Koos, bopâkwĕ ka hwĕ-hwa pâ o Rods, o hwĕ-ho 'muwedi omĕ ka hwĕ-hwa pâ o Patara.

2. O hwĕ-ho duwi bwalo bo kĕkĕ o Finisia, na hwĕ na vamaka omĕ, ka hwĕ-hwa tindiya.

3. O hwĕ-ho hemi Saiprus, ka hwĕ-hwa dikâ mâ na enâ 'a 'mĕngwĕ, ka hwĕ-hwa tamuwa na vala o Siria ka hwĕ-hwa hĕdĕ o

Tair: ikabojana bwalo b' utangani bo diyaki na bo hubaki jumba omĕ.

4. O hwĕ-ho duwi beyokwedi, ka hwĕhwa yĕngidĕ omĕ hwi hĕmbwĕdi, o bâ-ba pugudwĕ n' Ilina ka bâ-ba vâ na Pâl na a kĕke o Jĕrusalĕm.

5. O hwĕ-ho tombidĕ hwi tedinĕ ka hwĕ ho 'muwa na vala, ka bâ na bajo babu na bana babu ba viya ka dikidĕ hwĕ uliko, kwanga na *hwĕ-ho* vĕngĕmidi o mboka: ka hwĕ-hwa huma mabângâ o uhĕkĕ, ho ka kalakiya.

6. O hwĕ-ho yohanidĕ ka hwĕ-hwa vama; ka bâ-ba timbanidĕ o wabu.

7. O hwĕ-ho hânjâbidĕ ikângâ *jahu* oviya Tair, ka hwĕ-hwa pâ o Tâlimeis, ka hwĕhwa homa bana-bina, na nangakiya na bâ buhwa bâkâ.

8. Bia bwe ka hwĕ, ba diyaki ba njamba ya Pâl, hwa vala na vala ka bweya o Sĕsaria; ka hwĕ-hwa ngiya o ndabo ya Filip ya minisĕ, (a diyakidi o tango ya hĕmbwĕdi,) ka hwĕ-hwa diya na ju.

9. Mâ momo tĕnĕ a diyaki na babajo banai, behila, ba ma sâkâkâ.

10. O hwĕ-ho diyi hwi iitĕ *omĕ*, ka usâki umbâkâ, dina na Agabus, ya viya o Judia.

ndĕngo ka hwĕ-hwa tinga tepĕ na bá tatake belombo tĕbenĕ, kabo na ba tatake nyolo jabu oviya belombo be yambakudwi megano, na makiya, na belombo be dibakwĕ jeku, n' ihonde.

26. Bia bwe ka Pâl a nângâ bato tĕ o mâ-a bongude nyolo 'aju, bâ na bâ ka mâ-a ngiya tĕmpil, ilevidĕ j' ihânjâbidĕ ja hwi j' ubongo kabo mwambo mu-a ta yambudwĕ o pĕl' 'abu ya bĕhĕpi.

27. O hwi hĕmbwĕdi i diyedi i ka 'mbaka o diba, ka Jiu ja Asia, ba vegudi bato bĕhĕpi, o bâ-ba yĕnĕki mâ o tĕmpil, ka bâ-ba bweya mâ,

28. Ba yamaka, *na*, Bamo ba Isreĕl, hanakani: momo tĕ a yokwakidĕ bato bĕhĕpi iboko viĕhĕpi na ba himbakidi bato na elekanako na iboko tĕkavi: wawa tepĕ na o mâ-a pâkidi Grik o tĕmpil, a jongolidĕngo iboko tĕ via holi ekavi.

29. (Ikabojana ba yĕnĕki mâ o mboka o bohoboho, bâ na Trofimus ua Ĕfisus, uabu a yebakiyi na Pâl a ngakidi mâ o tĕmpil.)

30. Ka mboka yĕhĕpi ya 'muwa, ka bato ba yolanĕ: ka bâ-ba nângâ Pâl na puma na mâ o tĕmpil o bwebwe: tepĕ mambĕ ma dibakwĕ.

31. O bâ-ba 'mbakidi o weya mâ, ka sango ya viya o ngâwĕ enĕnĕ ya njamba e jadi, na Jĕrusalĕm yĕhĕpi e hakandi ilombe.

32. Ka mâ-a nângâ sâjĕ na sĕnturian o njamba pâkâ, ka mâ-a 'la umbila nala o bâ ba jadi: o bâ-ba yĕni ngâwĕ enĕnĕ na sâjĕ, ka bâ-ba dika iboma ja Pâl.

33. Jâ ndi ja ngâwĕ enĕnĕ ja bakama ka mâ-a nângâ mâ, ka mâ-a sombiya na a kâmâkudwĕ mehinganakano meḅale; ka mâ a uwa mâ na a lĕ nja, na eaju e hadi.

34. Ḅâkâ ba yamaka yenĕ elombo, bâkâ yenĕ o ebimba: a diye na ngudi ya time upako n' ipako, ka mâ-a sombiya na a valanakwĕ o kastĕl.

35. A pâkâte ilala, tepĕ a ka bapakwĕ na sâjĕ na jângâ ja bwayĕ boa bato.

36. Ikabojana ebimba 'a ḅato e vakindi e vaka e yamaka, *na*, Vĕngĕmi na mâ ovanĕ.

37. O Pâl a diyaki na a nganakudwĕndi o kastĕl, ka mâ-a vâ na ngâwĕ enĕṇĕ, *na*, Mbi kalakete na nâvĕ? Ka mâ-a vâ, *na*, Wa kalakate Grik?

38. O nyanga ya na a 'bĕ âvĕ moto tĕ ua Ijipt a hakidi ilombe hwi tĕkadiṇĕ, ka mâ-a tumbwana tâjen ja bato inai ba ma weyanaka, o nginga?

39. Ndi Pâl a vâki, *na*, Mbi momo a didi Jiu ya Tarsus, ya Silisia, udiya mua mboka e ha 'bĕ yĕviyĕngo: ka umba-mbi hâhâlâkid' âvĕ, na, bâbâkâ 'mba-mbi kalaka na bato.

40. O mâ-a kamidĕ, ka Pâl a tĕmĕ o ilala, ka mâ-a pĕpidĕ bato na enâ: o bâ-ba vâlâmiyedi, ka mâ-a kalana bâ, na joyi ja Hibru, na.

KAPITA XXII.

1. Bamo, banabina, na bapaia, yokakani upako muamĕ u pakwakĕ inyĕni.

2. (O bâ-ba yoki mâ a kalaka na bâ joyi ja Hibru, ka bâ-ba vâlâmiyĕ pĕ n' inĕnĕ; ka mâ-a vâ, *na*,)

3. Mbambayĕ mbi momo a di Jiu, a jakudwĕ o Tarsus, ya Silisia, ndi mbi tombwakindi o mboka tĕkanĕ o beko bea Gemelial, k' umba-mba yokudwĕ hohonganĕngo na nyanga ya hânjâbiĕngo ya belekanako bea bapaia, mbi diyaki na jai o pĕlĕ ya Anyambĕ, bwĕsĕ te k' inyĕni bĕhĕpi o jadini o buhwa tĕkabo.

4. Mbi ma vitaki ba njeya tĕkanĕ kwanga nala iwedo, mbi katakidĕ na mbi vamake bajo na bamo o ndabo-ivititi.

5. Na prist ya molo a tepĕ 'mba tali na ekondo ya batodu yĕhĕpi; ibamĕ ba ma nângânâkâ mbando o banabina ba jadi, k' umba-mba vala o Damaskus, ka pâdĕ ba didi ovonĕ na mekato o Jĕrusalĕm, ka vomudwĕ.

6. Ka yâ ya diya o 'mba-mbi diyaki mbi tamwaka, mba bĕ baka na Damaskus, joba meolo, o njo pâkâ ka bwe ya panyiya 'mba oviya oba.

7. K' umba-mba kwa o he, na yokaka joyi i vâkâ n' umba, *na*, Sâl, Sâl, o yalakĕ lĕ 'Mba nande?

8. K' umba-mba timbĕ, na, Âvĕ lĕ a nja, Upangiyi? Ka Mâ-a vâ n' umba, na, Umba ndi Jisus ya Nasarĕt, uâvĕ a yalakĕ.

9. Ba diyaki n' umba ba yĕnĕkite mĕtĕ bwe, ka bâ-ba banga; ndi bu yokaka joyi ja a kalaki n' umba.

10. K' umba-mba vâ, *na*, Upangiyi, mbi hake lĕ na ĕ? K' Upangiyi a vâ n' umba, *na*, Tĕmĕkĕ, wa vala o Damaskus, ovonĕ nd' âvĕ o ka langudwĕ o pĕlĕ ya belombo beâvĕ be di lenudwĕngo, na o ka handi.

11. O umba-mbi ha diyaki na ngudi ya yĕnĕ n' imanyi ja bwe tĕnĕ, ka ba diyaki n'

umba ba bweyidĕ 'mba o 'nâ, na pâdĕ 'mba o Damaskus.

12. Ka Ananaias pâkâ, moto uyam' o pĕlĕ ya belekanako, ua Jiu i ma diyaka omĕ a ma langwaka ilango iyamu,

13. A pâ o umbi jadi, ka mâ-a tĕmĕ, ka mâ-a vâ n' umba, *na*, Mwanina Sâl, yĕnĕkĕ. Jâ iwĕla tĕ, te ijamĕ i tamwakiyi mâ.

14. Ka mâ-a vâ, *na*, Anyambĕ ya bapaia a paludĕnd' âvĕ, na yowakĕ upango 'muaju, wa yĕnĕ Uyamu, na n' âvĕ wa yoka joyi ja udumbu 'muaju.

15. Ikabojana o ka diyi tal' 'aju ya belombo beâvĕ be di yĕnĕngo n' ibeâvĕ be di yokango, o bato bĕhĕpi ba jadi.

16. Ndi o dilakĕ lĕ pĕ nde? tĕmĕkĕ, wa baptaiswĕ, na n' âvĕ wa tuka mabe mâvĕ, o ka dakakiya dina ja Upangiyi.

17. E diyakindi o 'mba-mbi timbidi o Jĕrusalĕm, mbi kalakiyate o tĕmpil kakana k' umba-mba kwa uge;

18. K' umba-mba yĕnĕ Mâ a vâkâ n' umba, *na*, Hadivakidĕ, wa hungana o vĕngĕmĕ o Jĕrusalĕm: 'kabojana ba yoke ilango jâvĕ i ka languwĕ o pĕl' 'amĕ.

19. K' umba-mba vâ, na, Upangiyi, ba dimbakiya, na mbi ma tinakiyi ba kama-

kid‘ âvĕ meboka, mbi bomaka bâ o sinigâg yĕhĕpi.

20. Na o makiya ma martyr mâvĕ Stivĕn ma popakidi, mbi diyakite de, kamidĕngo iwedo jaju, mbi tataka ngâi ja ba weyaki mâ.

21. Ka Mâ-a vâ n‘ umba, *na*, Kĕkĕ: ’kabojana mbi ka lomand‘ âvĕ okava yavidĕngo mavuvĕ na Jĕntail ba jadi.

22. ¶ Ka bâ-ba hukidĕ mâ iyokolidĕ o ndaga tĕnĕ ovanĕ, *jâ ndi* ijabu ja betĕ moyi mabu, na, Vĕngidĕni elombo tĕnĕ o he tĕkanĕ, a ibĕ pĕ nyĕviyĕngo na a diyaka.

23. O bâ-ba yamidi, ba ka duwaka ngâi jabu, ba uhwaka mahĕ oba,

24. Ka ngâwĕ enĕnĕ a sombiyĕ na a ngakudwĕ o kastĕl, na mâ a ka kâtâkwĕ na mbomako: na ovanĕ nd‘ o mâ-a ka yowĕ tina ’abu e yamakiyi mâ nonanĕ.

25. O bâ-ba kati mâ na mepinja, ka Pâl a vâ na sĕnturion a diyakid‘ omĕ de, *na*, E te hohonganĕngo na bomaka moto a di ua Roma a kobe?

26. O sĕnturion a yokidi, ka mâ-a ’la ka languwa ngâwĕ enĕnĕ, na, Bandamakidĕ nyanga ’âvĕ e hakĕ; ’kabojana momo tĕkanĕ a ndi ua Roma.

27. Ka ngâwĕ enĕnĕ a viya ka mâ-a vâ, *na.* Langwakiya 'mba, o ndi ua Roma? Mâ na, E.

28. Ka ngâwĕ enĕnĕ a timbĕ, *na*, Mbi hambaki humu na ihambe inĕnĕ. Ka Pâl a vâ, *na*, Nd' umba mbi bojakwĕ.

29. O njo pâka tepĕ ka ba 'mbaki o kâtâ mâ ba valanidĕ: na ngâwĕ enĕnĕ tepĕ a ka bangaka o mâ-a yowudĕ a ndi ua Roma, kabojana a katakidi mâ.

30. ¶ Bia bwe o mâ-a vahakidi o yowĕ tina ya Jiu e bakakidĕ mâ, ka mâ a 'njuwa mâ mekato, ka mâ-a sombiya prist inĕnĕ na ikando jabu jĕhĕpi na ba pulakiye, ka mâ-a hubana Pâl, na tĕdĕ mâ o boho boabu.

KAPITA XXIII.

1. Ka Pâl a hilĕ ehoka dihâ sii, ka mâ-a vâ, *na*, Bamo *na* bana-bina, mbi diyango n' ulema uyam' o boho boa Anyambĕ na boa buhwa tĕkabo.

2. Ka prist ya molo, Ananaias, a sombiya ba tĕmĕki na mâ baka na ba bweyake mâ udumbu.

3. Jâ ndi ja Pâl ja vâ na mâ, *na*, Anya-

mbĕ a ka bweyate âvĕ, âvĕ epima e jadi tanwĕngo; o diyango okava na o yĕkĕkidi 'mba hohonganĕngo na belekanako, nd' o ka sombiyakĕ 'mba na mbi bweyakwĕ, e diye hohonganĕngo na belekanako?

4. Ka ba diyakidi omĕ tĕmĕngo bâ vâ, *na*, O kilakand' Anyambĕ prist 'aju ya molo.

5. Ka Pâl a vâ, *na*, Banabina, mbu yowĕ na mâ ndi prist ya molo, ikabojana e lĕndwĕngo, *na*, O kalake bobe o pĕlĕ ya upangiyi mua bato bâvĕ.

6. Nd' o Pâl a yowude na mbĕi pâkâ e ndi Sadusi, epâkwĕ Farisi, ka mâ-a yama o ehoka, na, Bamo *na* banabina, mbi ndi Farasi, mwana ua Farisi; ipite n' ipumbuwa ja bawewe ndi jamĕ i yĕkĕnĕkudwĕ.

7. O mâ-a bĕdi nonanĕ vângo, ka Farisi na Sadusi ba yomana jomano: ka ebimba ya pĕhĕ.

8. Ikabojana Sadusi ba vâki na ipumbuwa i 'bĕ, na enjĕl na ilina be ibĕ tepĕ; ndi Farasi ba ma kamakidĕte beĕhĕpi.

9. Ka bâ-ba betĕ ilombe inĕnĕ: ka balĕndi ba pĕlĕ 'a Farasi ba tĕmĕ, ka bâ-ba sâja, na, Hu duwa moto tĕkanĕ na bobe; ndi tombe b' ilina oviya enjĕl ya kala na mâ, ho yanakeni na Anyambĕ.

10. O jomano i kenidi, ka ngâwĕ enĕnĕ o mâ-a bangi na o banga Pâl a pahuwa, a sombiya sâjĕ na i hubake na bâ-ba 'la ka nângânâ bâ mâ na bwai, na bâ-ba vana mâ o kastĕl.

11. Bulu tĕ bo bengidi bonĕ, k' Upangiyi a tĕmĕ na mâ baka, ka Mâ-a vâ, *na*, Pâl, yâdâkiyĕ: nyanga 'vĕ e languwedi o pĕl' 'amĕ o Jĕrusalĕm yâ te 'âvĕ e ka diyĕ tal' 'amĕ o Roma.

12. O bwâ bo yadi ka Jiu jâkâ ja lataniya, ka bâ-ba hâkâ nyolo jabu jâki, na, Hwa je elombo na hwĕ-hwa mâte tepĕ, ho t' o weya Pâl.

13. Ba tingakidi utingo tĕkamu, ba diyaki wa na mabo manai.

14. Ka bâ-ba pâ o prist inĕnĕ na batodu ba jadi ka bâ-ba vâ, *na*, Ho hâkângo nyolo jahu jâki inĕnĕ, na, Hwa je elombo ka 'lombo, ho t' o weya Pâl.

15. Nandi inyĕni na ehoka yowanakidĕni ngâwĕ enĕnĕ na a hubanake inyi mâ vake, ona o vahaka o batĕni elombo bwamu o pĕl' 'aju; na hwĕ, o mâ-a ka vâye na a bakame, hwa paniya o weya mâ.

16. O mwana-kad' 'a Pâl a yokidi o pĕlĕ 'a evenga 'abu, ka mâ-a 'la ka ngiya o kastĕl ka languwa Pâl.

17. Jâ ndi ja Pâl i ndakiya sĕnturian pâkâ ka mâ-a vâ na mâ, *na*, Pâkidĕ iwanja tĕkadi o ngâwĕ enĕnĕ e jadi, 'kabojana a na elombo ya giligili eaju 'mbakĕ o languwa mâ.

18. O mâ-a nângi mâ ka mâ-a pâdĕ mâ o ngâwĕ enĕnĕ e jadi, na, Pâl tĕ ya mbwedi a ma ndiyi 'mba, ka mâ-a hâhâlidĕ 'mba na mbi pâkidĕ iwanja tĕkadi o âvĕ-o jadi, a na 'lombo e langwakiy' âvĕ.

19. Ka ngâwĕ enĕnĕ a bweya mâ o 'nâ, ka mâ-a vala *na mâ* o pĕpĕkĕ ikutakuta, ka mâ-a uwa *mâ*, *na*, O 'mbaka lĕ o languwa 'mba nja 'lombo-ĕ ?

20. Ka mâ-a vâ, *na*, Jiu ba tingango na ba vahand' âvĕ o hubanaka Pâl vake o ehoka, o na ba vahaka pĕ o batĕ na ju elombo bwamu.

21. Nd' o bâbâke: ikabojana a vengakwendi okava na mabo ma bamo wa na manai, ba di kaniyango nyolo jabu na ba je, ba mâte, ba t' o weya mâ: ba bĕnd' okava kokĕngo, ba 'mbwakiyate kabo mohano mu-a viya o âvĕ o jadi.

22. Ka ngâwĕ enĕnĕ ya hulidĕ iwanja tĕ, ka mâ-a languwa *mâ*, *na*, O pakwake moto na âvĕ ndi ua levidĕ 'mba belombo tĕkabe.

23. Ka mâ-a ndiya sĕnturion ibale, na, Kokakĕni kama ja sâjĕ ibale i kĕkĕ o Sĕsaria, na bamo ba kabala mabo hĕmbwĕdi, ba makângâ kam' ibale, o mawĕla ma bulu ibuwa;

24. Wa kenjĕni tito i jabu i ka diyidĕ Pâl, wa pâdi mâ ni o Filix ya gâveni a jadi bwamu.

25. Ka mâ-a lĕndĕ ejanganangobo ya mbando kakana:

26. Klâdias Lisias a homakandi gâveni e balanakĕ na bwamu, Filix.

27. Momo tĕkanĕ a bweyakudwi na Jiu, ka bâ-ba omba o weya mâ: jâ ndi ijamĕ ja pâ na ndumba, k' umba-mba yongĕ mâ, o 'mba-mbi yowakidĕ na a ndi ua Roma.

28. O 'mba-mbi vahakidi o yowĕ tina 'abu e bakakidĕ mâ, k' umba-mba pâdĕ mâ o ikando jabu:

29. Uamĕ a hilidĕ na a bakakudwĕndi matato ma belekanako beabu, ndi a ibĕ na 'nângâ e di twĕtwĕ n' iwedo, tombe meboka.

30. O umba-mbi langudwĕ nyanga ya Jiu e vengamakiyĕ momo tĕkanĕ, k' umba-mbi panakiyĕ o bandidĕ mâ o âvĕ-o jadi, n' umba-mba sombiya tepĕ ba bakakidĕ mâ na

ba langwake eabu e di na mâ o boho boâvĕ.
Diyaka bwamu.

31. Ka sâjĕ ja nângâ Pâl te ka bâ-ba sombiyakudwĕ, ka bâ-ba pâdĕ mâ na bulu o Antipatris.

32. Biabwe ka bâ-ba dika bamo ba kabala na ba valanake mâ, ka bâ-ba timba o kastĕl:

33. O bâ-ba pâdi o Sĕsaria ka bâ-ba bweyidĕ gâven ejanganangobo 'a mbando, ka bâ-ba tĕdĕ tepĕ Pâl o boho boaju.

34. O gâven a langi yâ, ka mâ-a uwa na, a lĕ ua nja 'kulu-ĕ? O mâ-a yowudĕ na a ua Silisia;

35. Ka mâ-a vâ, na, Mbi ka yokat' âvĕ o ba bakakid' âvĕ ba ka pâyĕ. Ka mâ-a sombiya mâ na a tatakwĕ o ikenga ja Hĕrod ja yĕkĕ.

KAPITA XXIV.

1. Na hwi 'tano ka Ananaias prist ya molo a huba, bâ na batodu, n' ukali 'mbâka, *dina* na Tĕrtulus, a salake gâven o pĕlĕ 'a Pâl.

2. O mâ-a ndudwĕ, Tĕrtulus a ka sâjakiya *mâ*, na, O hwĕ-ho pahakiyĕ hwĕi eitĕ

na nâvĕ, na behayu bea weyango be hakwĕ
tepĕ etomba tĕkae n‘ ipangiya jâvĕ,
3. Ho mĕmĕki ’â egombe yĕhĕpi, o loboko
lĕhĕpi na mbya, Filix enĕnĕ.
4. Ndi o banga mba himbidĕ pĕ âvĕ,
mbi hâhâlâkidĕnd‘ âvĕ, na, yokolakidĕ hwĕ
ndaga ihâlĕ o pĕlĕ ’a kĕng‘ ’âvĕ.
5. Ikabojana ho hâkâlângo moto tĕkanĕ
na a n‘ ulogo, a vegwakidĕ Jiu jĕhĕpi i
did‘ o he, utumbwani mua njamba ya
Nasarin:
6. A ombidi o vala ka jongolidĕ tĕmpil:
ka hwĕ-hwa bweya mâ na ho yĕkĕkidi mâ
hohonganĕngo na belekanako beahu.
7. Ndi ngâwĕ enĕnĕ Lysias a pâkindi ka
mâ-a nângânâ hwĕ *mâ* o benâ beahu na
bwaye boitĕ.
8. Ka mâ-a sombiyĕ ba ma sâjaka na ju
na ba vake o âvĕ-o jadi: na ovanĕ nd‘ âvĕ
o ka bĕ mâ hilĕngo na nâvĕ wa yowĕ belo-
mbo tĕ ibeahu be ma sâjaka na ju ekabe
beĕhĕpi.
9. Ka Jiu ba kamidĕ tepĕ, na belombo
tĕkabe be diyaki nonanĕ.
10. ¶ Jâ ndi ja Pâl, o gâven a pĕpidĕ
mâ na a kalake, ja timbĕ, na, Mbi yavwa-
nakandi o pĕl‘ ’amĕ mĕtĕ na mbya, na mbi

dimbiye pĕ na wa bi mepuma meitĕ, âvĕ te kabo yĕkĕkidĕ bato tĕkaba:

11. Kaboja o t' o yowakĕ na mba bĕte na viya o Jĕrusalĕm ka kaliya, na jomu ja hwi na hwi 'bale.

12. Bu kâbâkidĕ 'mba o tĕmpil, mbi bomaka na moto penda, tombe mbi vegwakidĕ bato o sinigâg, na mboka:

13. Na bâ-ba sulĕ tepĕ belombo tĕ ibeabu be bakakidĕ 'mba ekabe.

14. Ndi mbi mĕmĕkĕndi ekae o boho boâvĕ, o pĕl' 'abu e tubakĕ na lĕngamĕngo, nd' eamĕ e kalakiyĕ Anyambĕ ya bapaia, umba te kabo kamakidĕ belombo be di lĕndwĕngo o belekanako na basâki bĕhĕpi:

15. N' umba-mbi te n' ipitĕ ja Anyambĕ ijabu mĕtĕ i mĕmĕkĕ, na bekengo be ka pumbuwandi, bea bayamu, na babe.

16. Omĕ okava nd' umba-mbi t' o volake, na ovanĕ nd' umba-mbi ka diyĕ ulema u ka mĕndĕ u duwe njĕnji o pĕl' 'a Anyambĕ na ya bato.

17. O mepuma meitĕ me bi tombango, k' umba-mba viya ka dikidĕ etomb' 'amĕ bova na benambo.

18. Ka Jiu ja Asia jâkâ ja kâbidĕ 'mba

o tĕmpil bonguĕngo, hanga tepĕ na na ebimba n' ilombe.

19. Ba ma nyĕvĕ o diya o boho boâvĕ okava, na bâ-ba ka tatwaka eabu e di n' umba.

20. Tombe te bâ ekaba ba kala, ipĕ ba 'mba duwango na ehadi ebe, o 'mba-mbi tĕmĕkidi o boho boa ehoka,

21. Kabo ja diya joyi tĕ ja jâkâ ekadi, ja na mbi yamakindi o 'bumbu 'abu, na, O pĕlĕ 'a Ipumbuwa ndi eamĕ e kâtânâkwĕ o buhwa tĕkabo.

22. O Filix a yoki belombo tĕkabe na mâ-a diyaki tepĕ n' iyowĕ iitĕ o pĕlĕ 'a njeya tĕkanĕ, a yĕngĕkidi bâ, na, O ngâwĕ enĕnĕ Lisias a ka hubĕ, vâkâna mbi yowudĕndi tumu y' itato t' ijanyu ekadi.

23. Ka mâ-a sombiya sĕnturian na e tatake Pâl, a jelakĕ *mâ*, na a kandakidĕ mboi jaju i hakiya mâ, tombekete i vake o mâ a jadi.

24. Hwi tombango o Filix na mwad' 'aju Drusila, a diyaki ua Jiu, ba pâdi, ka mâ-a ndidĕ Pâl, ka mâ-a yoka o pĕlĕ 'a ikamidĕ ja Kraist.

25. O mâ-a tatuwedi o pĕlĕ 'a bwamu, tĕmpĕrance, na yĕkĕ e vakĕ, Filix a ka

likimaka, ka mâ-a timbĕ, *na*, Ta vala o
kya okava: o 'mba-mbi ka duwĕ hongodi
eyamu, vâkâna mbi ndiyendi âvĕ.
26. A ma bekinaka tepĕ na Pâl a ka vi
mâ dâlĕ, na ma hulidĕ mâ: ovanĕ nd' o
mâ-a ma ndakiya mâ bo ndakiya na bo
ndakiya, a ka kalaka na mâ.
27. Na mepuma mebale, ka Portius Fĕstus
a pâ o maihana ma Filix: o Filix a vahidĕ
o levidĕ Jiu ibiya, ka mâ-a dika Pâl na
mekato.

KAPITA XXV.

1. Fĕstus a bĕ na pâ o ehe tĕ, na hwi
'lalo, ka mâ-a beta oviya Sĕsaria na pâ o
Jĕrusalĕm.
2. Ka prist ya molo na Jiu inĕnĕ, ba
languwa mâ o pĕlĕ 'a Pâl, ka bâ-ba hâhâ-
lidĕ mâ,
3. Na ba vahaki mâ a nyĕvĕkiyĕ bâ, na
ma banda Pâl o Jĕrusalĕm, ovanĕ ba venga-
ka mâ o njeya ba vahaka o weya mâ.
4. Ndi Fĕstus a timbakidi na Pâl a tata-
kwĕte o Sĕsaria, na mâ mĕtĕ a ka ombaka
tepĕ o timba *ovonĕ*.
5. Ka mâ-a vâ pĕ, Na ndi bâbâkâni ba

tango 'anyu ba di ba yâlâkĕ, ba hubaka n' umba ba 'la ka sâja na moto tĕkanĕ, ipĕ a na elombo ebe.

6. O mâ-a yĕngidĕ pĕ omĕ kebĕngo jomu ja hwi, ka mâ-a huba o Sĕsaria; biabwe ka mâ-a diya o ediya ya yĕkĕ ka mâ-a sombiya na Pâl a vanakwĕ.

7. O mâ-a pâdi, ka Jiu i vakiyedi o Jĕrusalĕm ja lunga mâ, ba ka bakakidĕ Pâl mepako medilo meitĕ nangudi, i meabu me ha diyaki na ngudi ya sulĕ.

8. A yavwanakindi o pĕl' 'aju mĕtĕ, *na*, Mbi 'bĕ hango elombo ebe o pĕlĕ ya belekanako bea Jiu na tĕmpil, tombe na Sisar.

9. Nd' o Fĕstus a vahakidi o nyĕviya Jiu, a timbakidi Pâl, na, O ka kamidĕte o vala o Jĕrusalĕm, ka yĕkudwĕ belombo tĕkabe beĕhĕpi umba diya?

10. Jâ ndi ja Pâl ja vâ, *na*, Mbi tĕmĕngo o 'diya ya Sisar ya yĕkĕ, o mbi luki na yĕkudwi: wa dimbakiya na mbi ibĕ beviyango Jiu.

11. Jambojana umba kobango, tombete mba ha elombo e weyanakwĕ, mba kiyaka iwedo; ndi oningĕ na belombo tĕ bea 'kaba be sâjake n' umba ekabe be 'bĕ, o 'bĕ na

moto a ka nyĕvĕ na bweyidĕ 'mba bâ. Mbi dakakiyi Sisar.

12. O Fĕstus a kali na ikando ka mâ-a timbĕ, *na*, O dakiyendi Sisar? O ka pând' o Sisar a jadi.

13. ¶ Hwi kĕlĕbĕ ka upolo Agripa na Bĕrnisi ba pâ o Sĕsaria ka homa Fĕstus.

14. O bâ-ba diyaki ba bĕ omĕ hwi iitĕ, ka Fĕstus a languwa upolo itato ja Pâl, na, Moto 'mbâkâ a nd' okava ua Filix a dikaki na meboka:

15. Ua prist inĕnĕ na batodu ba Jiu, a langwakiyi '*mba*, o 'mba-mbi diyakidi o Jĕrusalĕm, na ba vahaki mâ a yĕkĕkudwĕ.

16. K' umba-mba timbwana bâ, *na*, E 'bĕ pan' 'ahu ya ba Roma, ya na ho weyakidi moto, a sâjakĕ a t' o yĕnĕ ibaju ba sâjanakĕ, na mâ a ta hahuwa benângâ beaju be punudwĕ.

17. O bâ-ba pâd' okava, mbu dilĕ pĕ, boyaka mbi diyaka o 'diya ya yĕkĕ, k' umbamba sombiya na momo tĕ a vanakwĕ.

18. O ba ma sâjaka na mâ ba tĕmidi, bu bĕkĕkidĕ pĕ usâju mua belombo beamĕ be yebakiyedi:

19. Ndi ba diyaki pĕ mâ na matato ma bekaliyĕkaliyĕ beabu, na o pĕlĕ 'a Jisus pâ-

kâ e wedi, ua Pâl a mĕmĕkĕ na a ngite mihâ.

20. O 'mba-mbi diyaki mbi bomaka matato ma jângâ tĕdinĕ penda, k' umba-mba uwa *mâ* na, ipĕ a t' a kĕkĕ o Jĕrusalĕm, ka yĕkudwĕ matato tĕkama ovonĕ.

21. Nd' o Pâl a uwi na a tatakwĕ na pâdwĕ o matâ ma Âgustus, k' umba-mba sombiya na a tatakwĕ, kabo umba-mbi ka bandidĕ mâ o Sisar a jadi.

22. Jâ ndi ja Agripa ja vâ na Fĕstus, *na*, Mbi ka ta tepĕ o yoka momo tĕnĕ umba mĕtĕ. Mâ na, Vakĕ, vâkâna o yoki mâ.

23. O boâ bo yadi ka Agripa a pâ na Bĕrnisi na egândâ eitĕ, ka bâ-ba ngiya o iboko vi yokakwĕ, bâ na ngâwĕ inĕnĕ na bato ba mboka tĕnĕ banĕnĕ, o Fĕstus a sombidĕ ka Pâl a vanwĕ.

24. Ka Fĕstus a vâ, na, Upolo Agripa na bamo ba di na hwĕ hindanĕngo okava bĕhĕpi, o yĕnĕkĕti momo tĕkanĕ ua ebimba ya Jiu yĕhĕpi a tatiyi 'mba oviya Jĕrusalĕm na pâ okava, ba yamaka na au nyĕvĕ pĕ na diya ulingo.

25. Nd' umba-mbi duwi na a ibĕ hango elombo weyanakwĕ, na mâ-a dakiye tepĕ

Ågustus, k‘ umba-mba lenidĕ na mbi vala kidi mâ.

26. Mbi ’bĕ mâ okava na elombo ya gili-gili ya lĕndiya pạia. Ovanĕ nd‘ umba-mba vana mâ o inyĕni-o jadi, wawa nd‘ âvĕ-o jadi, Upolo Agripa, na ovanĕ nd‘ o mâ-a ka bĕ kâtwĕngo, n‘ umba-mba duwa elombo e lĕndĕkĕ.

27. Ikabojana mba yĕnĕkĕ na e batango na mbi bandakidĕ mbwedi, ndi mbi tube benângâ beaju, be jadi punuĕngo.

KAPITA XXVI.

1. Jâ ndi ja Agripa ja vâ na Pâl, *na*, O huludwi na kalakiya nyolo ’âvĕ mĕtĕ. Ka Pâl a hambid‘ enâ, a ka timbwanaka o pĕl‘ ’aju mĕtĕ:

2. Upolo Agripa, mbi yĕnĕki mbya k‘ umba mbi timbwanaka o buhwa tĕkabo o pĕlĕ ’a belombo tĕ bea Jiu be bakakidĕ ’mba ekabe o boho boavĕ:

3. Wawa n‘ umba-mbi di yowĕngo na o hilinganango na pani na matato ma Jiu ma janidi: ovanĕ nd‘ umba-mbi hâhâlâkid‘ âvĕ na yikaka ka yokaka.

4. Idiyedi viamě oviya nděmbě, i taki na etomba 'amě mětě o Jěrusalěm, Jiu běhěpi ba dimbakiya viâ,

5. Ba yowakidě 'mba oviya jali, (ba jaka na ba ndi ba langwaka,) na umba-mbi ma bengaka pělě ya hohonganěngo mětě ikaliyedi viahu, mbi diyakindi Farisi.

6. Ndi mbi nd' okava de, na mbi yěkěkudwěndi n' ipitě ja panga ya Anyambě e pangaki na bapaia:

7. Yâ panga tě ndi ya jomu jahu ja miyâ na miyâ mabale e lilimakidě idilě ja Anyambě, bulu na mwehe n' ipitě ja na e vakandi. Jâ ipitě tě, Upolo Agripa, ndi ja Jiu i sâjaka n' umba ekadi.

8. O ka pivi na e ndi 'lombo e ha ibě na ngudi ya kamudwě, na Anyambě a t' a pumbwakidě bekengo?

9. Mbambayě mbi piviyakindi na mbi nyěvěkěndi o ha belombo beitě be kěkě na dina ja Jisus ya Nasarět ka melombyani.

10. K' umba-mba ha tepě yâ o Jěrusalěm; o 'mba-mbi duwi ngudi na prist ja meolo, mbi ka dibaka bato bayamu baitě na ndabo-ivititi; mbi ka běkě ba weyakwě, vâkâna mbi vamaka tepě ijamě joi.

11. Mbi ma vomwakidi bâ njo iitě o sini-

gâg, mbi tundwakidĕ *bâ* na ba kilake Anyambĕ; o 'mba-mbi yoki na bâ jeku inĕnĕ, mbi ka vitakĕ *bà* kwanga na-la mamboka ma ngani.

12. Yâ te eamĕ e valanakidi o Demaskus, na ngudi n' uloma mua prist ja meolo,

13. Upolo, na joba meolo, k' umba-mba yĕnĕ bwe ya viya oba, e kebakĕ epanyidi ya joba, e pangakiyi hwĕ, na ba diyaki n' umba o njamba uluanidĕngo.

14. O hwĕ bĕhĕpi ho kwedi o he, k' umba mba yoka joi i kalaka n' umba, i vâkâ na emi ya Hibru, *na*, Sâl, Sâl, o yalakĕ lĕ 'Mba nande? *E* bokolo na o tudakiya o ndongo.

15. K' umba-mba vâ, *na*, Upangiyi, âvĕ lĕ nja? Ka Mâ-a vâ, na, Umb' i Jisus, uâvĕ a pinyilakidĕ.

16. Nd' umwaka, ua tĕmĕ na beko beâvĕ: kaboja tina 'amĕ ya pumiy' âvĕ, ndi ya na mbi pangakand' âvĕ minisĕ, na tali ya belombo tĕ ibeâvĕ be yĕnidi ekabe, n' ibeamĕ be ka pumiy' âvĕ;

17. Mbi patuaka âvĕ o benâ bea bato na bea Jĕntail, ijamĕ i lomaki âvĕ.

18. Na ka dubwake bâ mihâ mabu, o 'luakidĕ *bâ* oviya ivititi na puliya o bwe,

oviya o ngudi ya Sĕtan na pâ o Anyambĕ a jadi, na ovanĕ ndi o bâ-ba ka pahiyĕ iyidwĕ ja mabe, na ekuha na tango e di nyĕvudwĕngo n' ikamidĕ jamĕ.

19. Upolo Agripa, ovanĕ nd' o 'mba-mbi ha lĕvĕkiyedi ehihila ya oba:

20. Ndi mbi takindi o levidĕ ba Damaskus na Jĕrusalĕm, na betĕbĕ bea Judia beĕhĕpi, nandi bĕngĕ mbi levakidi Jĕntail na ba uluakẹ na bâ-ba vonguwa o Anyambĕ a jadi, na bâ-ba ka haka behavu be di kokango n' iluwa.

21. Jâ tina tĕkadi ndi ja Jiu i bweyanakĕ 'mba o tĕmpil na ba weyaki *'mba.*

22. O 'mba-mbi duwedi ihana ja Anyambĕ k' umba-mbi dite na boa buhwa tĕkabo, mbi langwaka bahâlĕ na banĕnĕ, mbi tube belombo bepâkwĕ kabo bea basâki na Mosĕs be vâki na be vakandi:

23. Na, Kraist a ka yĕni betuniya na Mâ ndi a ka tĕ na pumbuwa, na Mâ-a ka levakidĕ bato na Jĕntail bwe.

24. O ma-a diyakidi a kalaka nonanĕ o pĕl' 'aju mĕtĕ, ka Fĕstus a vâ joi kehĕngo, *na,* Pâl, o potuwendi; iyokuwa inĕnĕ i potudĕnd' âvĕ.

25. Ndi a vâki, *na,* Fĕstus e ha balana-

kiya, mbi 'bĕ potuwango, ndi mbi kalaki ndaga ja pâkwĕpâkwĕ, mihâ bwe.

26. Ikabojana, Upolo, uamĕ a kalanakĕ bwebwe, a dimbakiya belombo tĕkabe. N' umba mbi tepĕ yowĕngo, na belombo tĕkabe be 'bĕ kutamango o mâ-a jadi na ya yâkâ, 'kabojana belombo tĕkabe beu hamaka o itududu.

27. Upolo Agripa, o kamakidĕte basâki? Mba dimbakiya na o kamakidĕte.

28. Jâ ndi ja Agripa ja vâ na Pâl, *na*, O manini ma tundudĕ 'mba na mbi diyaki Kirisâni.

29. Ka Pâl a vâ, *na*, Mbi yombwakandi o Anyambĕ, na hanga kabo âvĕ dipâ, ndi bĕhĕpi ba yokakĕ 'mba o buhwa tĕkabo, na te ba diyandi manini ma na bâ tepĕ leniyango nyang' 'amĕ e jadi, vĕngidĕngo kabo meboka tĕkame.

30. O mâ-a bi nonanĕ kalango, jâ tepĕ j' upolo i umwake, bâ na gâven na Bĕrnisi na ba diyaki na bâ.

31. O bâ-ba validi o pĕpĕkĕ, ka bâ-ba kala bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, na, Momo tĕkanĕ a ibe hango elombo eaju e weyanakwĕ tombe e kâmânâkudwĕ meboka.

32. Ka Agripa a vâ na Fĕstus, *na*, Momo

těkaně a ma diyate a hulamakě, a jaka te a dakiye Sisar.

KAPITA XXVII.

1. O yâ e leniyi na ho ka tamuwandi na vala o Itali, ka bâ-ba bweyidě Pâl na mbwedi ipâkwě n' ihuhu o benâ bea moto, a tubakwě na Julius, sěnturion ya njamba ya Âgustus.

2. O hwě-ho vamidi o bwalo boa Adramitium ka hwě-hwa tindiya, ho yanaka na ho ka tombi baka na betěbě bea Asia, Aristarkus ya Masidonia, a ma diyaka o Těsalonika, a diyaki na hwě o njamba.

3. Buhwa bopâkwě ka hwě-hwa bakama o Saidon. Ka Julius a ha Pâl ibiya, ka mâ-a huludě *mâ* na a kěke o mbweyi jaju i jadi, ka yâdidě nyolo.

4. O hwě-ho tindiyedi omě, ka hwě-hwa tamuwa baka na Saiprus, ikabojana mepupě me vakiya oboho.

5. O hwě-ho tamuwi manga ma Silisia na Pamfilia, ka hwě-hwa pâ o Maira, *mboka* ya Lysia.

6. Omě nd' o sěnturian a kâbâkidě bwalo boa Alěxandria, bo kěkě o Itali: ka mâ-a vamě hwě omě.

7. O hwĕ-ho tamuwedi na jana hwi iitĕ, manini ma na ho t‘ o hohonganĕ na Naidos, upupĕ mu-a ’la ka beva, ka hwĕ-hwa tumba baka na Kriti, hohonganĕngo Salmone:

8. O hwĕ-ho tombidĕ omĕ na bâde, ka hwĕ-hwa pâ o iboko vi tubakwĕ, na, Tungu Iyamu; mboka ya Lasia e te omĕ piĕlĕ.

9. O egombe eitĕ e tombidi, bekĕndâ bea bĕ na mahihi, n‘ ihindina ja komania ja tomba, ka Pâl a kelevidĕ *bâ*.

10. Ka mâ-a vâ na bâ, *na*, Bamo, mbi yĕnĕki na ekĕndâ tĕkae e ka diyi hwĕ na ikokiya na inyangĕ, hanga kabo ja jumba ja bwalo, ndi na bemĕnâ beahu mĕtĕ ta.

11. Ndi sĕnturian a kamakidĕndi ngâwĕ na a duwĕ bwalo, wa na nyanga ya Pâl e kalakidi.

12. Ikabojana tungu yu diyaka twĕtwĕ na tomba egombe y‘ ivĕvu, ovanĕ nd‘ o mbĕi pâkâ e timbaki na ho ’mwake omĕ, ipĕ ba ka tâmâ o bweyidĕ Finisi, na bâ ba tombe egombe y‘ ivĕvu omĕ; e diyakindi tungu ya Kriti, e ndi o pĕl‘ ’a diko na ya ngângâ.

13. O upupĕ mua diko u vungi na jana, ba ka yebakiya na ba ka vahakandi o hohonganĕ nyang‘ ’abu e ma vaha, ka bâ-ba

unjuwa *omě*, ba ka tamwaka baka na Kriti.

14. Ulingo mu yavakiya pě na ekudikudi y‘ upupě ya betě, u tubakwě na Yurâklidân.

15. O bwalo bo pukidi bo yâlě pě o yekamiya upupě, ka hwě-hwa hulidě boâ.

16. O hwě-ho tombi baka na nenge e tubakwě na Klâda, ho duwakindi ehavu eitě ibakidě ja elende:

17. O bâ-ba betidě yâ, ka bâ-ba 'nângâ belombo be hanakě, ba ka tingaka bwalo oviya ukângâlâ; o bâ-ba bangi na banga ba kahama o tomba, ka bâ-ba hubě makuku, ba ka vombwaka.

18. O hwě-ho bolongani n‘ ukudi sasě, o buhwa bopâkwě bo yadi, ka bâ-ba hadividě bwalo.

19. O buhwa boa ilalo ho ka uhwaka belombo bea bwalo b‘ utangani na benâ beahu mětě.

20. O hwě-ho tombidě hwi iitě, ho yěni joba tombe nyětěti, n‘ ukudi u yeviye tepě, ka hwě-hwa pojě ipitě j‘ iyonga.

21. O hwě-ho hindini nangudi ka Pâl a těmě o hanganě 'abu, ka mâ-a vâ, *na*, Bamo, o jakate o yokakiyi 'mba ni n‘ inyěni

o 'njuwe pĕ ni o Kriti, te wu kovani ikokiya na inyangĕ tĕ ekadi.

22. Mbi kelevakidĕndi inyĕni na yâdâki melema: 'kabojana o ibĕ na moṭo a ka nyangĕ emĕnâ 'aju, kabo bwalo b' utangani.

23. Ikabojana enjĕl ya Anyambĕ, e duwĕ 'mba, uamĕ e dilakĕ, e ma tĕmi baka n' umba na bulu tĕkabo,

24. Na, Pâl, o bangake; o ka pâdwĕndi o boho boa Sisar: ndi hilakĕte Anyambĕ a vĕnd' âvĕ ba tamwakĕ na nâvĕ bĕhĕpi.

25. Bamo, ovanĕ nd' umbi vâkĕ na yâdâki melema: 'kabojana mbi kamakidĕndi Anyambĕ na e ka diyandi k' umba-mbi ma langudwĕ.

26. Ndi tombekete ho ka tandi o kwa o nenge na ehuhu.

27. O meulu me diyaki mea diba jomu na menai, hwĕ te kabo vombwaka o Adria, ho betaka ho hubaka, na bulu o hanganĕ, ka bamo ba bwalo ba yebiya na ba bi baka na ehe:

28. O bâ-ba uhwi honge, ka bâ-ba duwa mabo ma beguba mabale: o bâ-ba vombuwi pĕ kwĕi ka bâ-ba yĕjiyĕ pĕ, ka bâ-ba duwa jomu na beguba betano.

29. O hwĕ-ho bangi na banga hwa ku-

mbiya o malale, ka bâ-ba uhwa nyilo inai o mahina, ba ka yombwaka buhwa.

30. O bamo ba bwalo ba ombidi o kweya bwalo, na bâ-ba hubĕ tepĕ elende o miba, ba vohanakidĕ na ba 'mbakandi o 'hwa nyilo o mahâ,

31. Ka Pâl a vâ na sĕnturian na sâjĕ, *na*, Ekaba ba diye o bwalo, wa yongeni.

32. Jâ ndi ja sâjĕ ja lena megulu mea elende ka yâ-ya kwa.

33. O buhwa bo diyaki bo ka vaka, ka Pâl a hâhâlidĕ bâ bĕhĕpi na ba jake, na, Buhwa tĕkabo ndi bwa jomu na hwi 'nai n' inyi na diya o hindinakani, o jeni elombo ka 'lombo.

34. Ovanĕ nd' o mbi hâhâlâkidĕ inyĕni na jakani, 'kabojana i ndi iyongĕ janyu: 'kabojana tombe na howe ya meolo meanyu ya kutuwe.

35. O mâ-a bi nonanĕ vângo, ka mâ-a nângâ pĕmbĕ ka mâ-a vĕ Anyambĕ akeva o boho boabu boa bĕhĕpi, o mâ-a pĕhi *yâ*, a ka jaka.

36. Ka bâ bĕhĕpi ba yâdiyĕ melema, ka bâ-ba ja tepĕ.

37. Hwĕ ba diyakidi o bwalo bĕhĕpi, ho diyakindi kam̃a ibale na mabo hĕmbwĕdi na bato utoba.

38. O bâ-ba vulidi, ka bâ-ba hadividĕ bwalo, ba ka 'hwaka hwit o manga.

39. O buhwa bo yadi bu yembaka ehe ndi ba duwaki tungu ehâlĕ n' uhĕkĕ, ka bâ-ba panga na ba ngakidi bwalo omĕ, oningĕ ba yâlidĕngĕ.

40. O bâ-ba leni nyilo ka bâ-ba dika jâ o manga, ka bâ-ba unjuwa mekâdi mea epepa, ka bâ-ba betĕ porsen upupĕ, ba ka vitaka he.

41. O bâ-ba kwedi o mwega, ka bâ-ba hikĕ bwalo; mahâ ma kâmâmâkindi, ma diye pĕ na ngudi ya ninganĕ, ka mahina ma wa na ngudi ya mekeba.

42. Ehoka ya sâjĕ e diyaki na ba weyaki mbwedi, banga ba yâkiyĕ na kweyanidĕ.

43. Ndi o sĕnturian a vahakidi o yonga Pâl, a himbakidi bâ upango '*muaba*, ka mâ-a sombiya na ba di ba yâkâkiya ba take o kwa o manga na bâ-ba jabuwa o he:

44. Na bapâkwĕ ekaba, bâkâ o betimbe, bâkâ o *bepĕhi* bea bwalo. Nonanĕ ndi o yâ e hohonganakidi, ka bâ bĕhĕpi ba jabuwa o he pâlâ.

KAPITA XXVIII.

1. O bâ-ba yongidi, bĕngĕ ba yowakĕ na nenga e tubakwi na Mĕlita.

2. Bato tĕ ba duwĕ ehe banĕ ba hakiyi hwĕ kĕngâ eitĕ: ba latakidi hwĕ veya, ka bâ-ba yolĕ hwĕ bĕhĕpi, 'kabojana mbwiya e diyakindi e nâkâ na ivĕvu.

3. O Pâl a yolidĕ ubâmbâ mâ-a mendodi na kahidĕ meâ o veya, ka mbamba ya viya o veya, ka yâ-ya dinga mâ o 'nâ.

4. O ba duwĕ ehe tĕnĕ ba yĕni tito tĕ ya ekĕmbĕ nĕ mâ o 'nâ kĕlĕmĕngo, ba vâki bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, *na*, E 'bĕ na penda momo tĕkanĕ a nd' eweyi bato, tombe ka mâ-a yongidi o manga, mangundako ma vahaka a diyaka.

5. Ka mâ-a kutudĕ tito o veya, á yoki mehiyo.

6. Ndi ba umbwakiyi na a viyi ka landa tombe ka kwa ekengo o njo pâkâ: ndi o bâ-ba umbuwedi ulingo unĕnĕ, ba yĕnĕ mâ a kokakiya, ka bâ-ba uludĕ mapikilia mabu, ba ka vâkâ na a nd' anyambĕ.

7. Hanganĕ tĕ e diyaki na behiki bea moto unĕnĕ ua nenge tĕnĕ dina na Publius, a nângâki hwĕ ka mâ-a diyidĕ hwĕ n' ulunda hwi 'lalo.

8. Hwĕ t' omĕ ka hangwĕ 'a Publius, a nangiya na ebĕdi ya ivĕvu, n' ulema mâ-a makiya: ka Pâl a ngiya o mâ a jadi, a

ka kalakiya, ka mâ-a kahidĕ mâ benâ, n' a yongakĕ mâ.

9. O ekae e hamidi, bapâkwĕ ba diyaki tepĕ na bebĕdi o nenge tĕ, ba vakindi ka bâ-ba yonga.

10. Ba dilakidi hwĕ idilĕ inĕnĕ, o hwĕ-ho validi, ba kenjakidi hwĕ belombo bea mala.

11. O ngânde ilalo i bĕdi kĕlĕbĕ, ka hwĕ hwa vama na bwalo boa Alĕxandria, bo tombakidĕ egombe e' ivĕvu o nenge tĕ, ndembo 'aju ndi Kastor na Pâlâx.

12. O hwĕ-ho hĕdĕ o Sirikus, ka hwĕ-hwa yĕngid' omĕ hwi 'lalo.

13. O hwĕ-ho 'muwedi omĕ ka hwĕ-hwa bâkâ na pâ o Rigium: buhwa boa bĕ tombango bâkâ, k' upupĕ mua diko mu-a vunga, ka hwĕ-hwa pâ bopâkwĕ ekabo o Putiolai.

14. Ka hwĕ-hwa kâbidĕ bana-bina, ka bâ-ba vaha ho yĕngĕkidĕ o bâ-ba jadi hwi hĕmbwĕdi, ka hwĕ-hwa vala na vitĕ Roma.

15. Ka bana-bina ba umuwa omĕ na viya ka bonganiya hwĕ o Apii Forum, na Tavĕrn Ilalo: o Pâl a yĕni bâ, ka mâ-a vĕ Anyambĕ akeva, ka mâ-a yâdiyĕ.

16. O hwĕ-ho pâd' o Roma, ka sĕnturion a bweyidĕ mbwedi ngâwĕ ya ba pepwakĕ:

ndi Pâl a hulakudwĕte na a diyake iboko n' iviaju, bâ na sâjĕ e ma tataka mâ.

17. Hwĕ t' omĕ na hwi 'lalo, ka Pâl a ndidĕ Jiu inĕnĕ ndidĕngo kota. O bâ-ba yolanidĕ, ka mâ-a vâ na bâ, *na*, Bamo *na* bana-bina, mba bevakiya bato, na pani ja bapaia, ndi mbi bweyakudwĕ mbwedi oviya Jĕrusalĕm na vamwĕ o benâ bea ba Roma.

18. O bâ-ba hilidĕ 'mba, ba ombakite o hulidĕ *'mba*, 'kabojana mbu diyaka na tina ya weyanwĕ.

19. Ndi o Jiu ba ha bâbâkidi, k' umba mba tundudwĕ na mbi dakakiya Sisar; hanga pĕlĕ ya na mbi na elombo 'amĕ e 'mbakĕ o sâja na etomb' 'amĕ.

20. Yâ tina tĕkanĕ nd' eamĕ ya ndaniya inyĕni na mbi yĕni *'nyĕni* mba kala n' *inyĕni*: 'kabojana ipitĕ ja Isreĕl ndi jamĕ i vamanakwĕ uhinganakano tĕkamu.

21. Ka bâ-ba vâ na mâ, *na*, Ho ibĕ pahiyango mbando ja viya o Judia o pĕl' 'âvĕ o vĕngĕlĕ na bana-bina ba vakidi bu levakidi, na bâ-bu kalaka tepĕ bobe o pĕl' 'âvĕ.

22. Ndi ho vahakand' o yoka na nâvĕ nyanga 'vĕ e pikilakiyĕ: 'kabojana ho yowĕngo o pĕlĕ ya njamba tĕkanĕ, na e ibĕ na ba kamanakiyĕ yâ, iboko t' iboko viĕhĕpi.

23. O bâ-ba lenidě mâ buhwa, ka baitě ba yolaně o ediy‘ *’aju:* ka mâ-a pěhě na mâ-a ka pakwaka bâ ipangiya ja Anyambě, a sulakě bâ o pělě ya Jisus oviya elekanako ya Mosěs, na basâki oviya ubwa na pâ o kolo.

24. Bâkâ ba kamakidě belombo be kalamakidi, bâkâ bá kamidě.

25. O bâ-ba ha latanakiyedi bâ mětě na bâ mětě, ka bâ-bâ pajangana, o Pâl a bi na bâ kalango ndaga tě ya pâkâ ekaně, na, Ilina Iyam‘ i huwakite o kala na bahangwě bahu n‘ udumbu mua Isaias ya usâki,

26. Na, Ka vâke na bato těkaba, na, O boyokaka o ka yokateni, ndi wa bweyiděni: na o boyěněkě o ka yěně tepě ni, ndi wa batěni.

27. Ikabojana ulema mua bato těkaba u yâdindi, na matâ mabu ma tuni n‘ ivula j‘ iyoka, na bâ-ba dibi tepě mihâ mabu; na banga ba yěně na mihâ *mabu,* ba yoka na matâ *mabu,* na bâ-ba bweyidě na melema *meabu,* ba uluwa n‘ umba-mba yongě bâ.

28. Yowaki na iyongě ja Anyambě i pendudwi Jěntail, bâ ndi ba ka yokě jâ.

29. O mâ-a kali ndaga těkadi, ka Jiu ba

hama, na ba ka bomaka penda bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ.

30. Pâl a diyaki mepuma mebale mehuhu o ndabo 'aju mĕtĕ e ma vĕkĕ dâlĕ, a ngakidĕ ba ma vaka o mâ-a jadi.

31. A kalakiya ipangiya ja Anyambĕ, a yokwakidĕ belombo bea pĕlĕ ya Upangiyi Jisus Kraist, a bekinaka, a diye na moto ua kandidĕ mâ.

IHUKU JA BEHADI.